BANTAM CLASSIC

IVANHOE

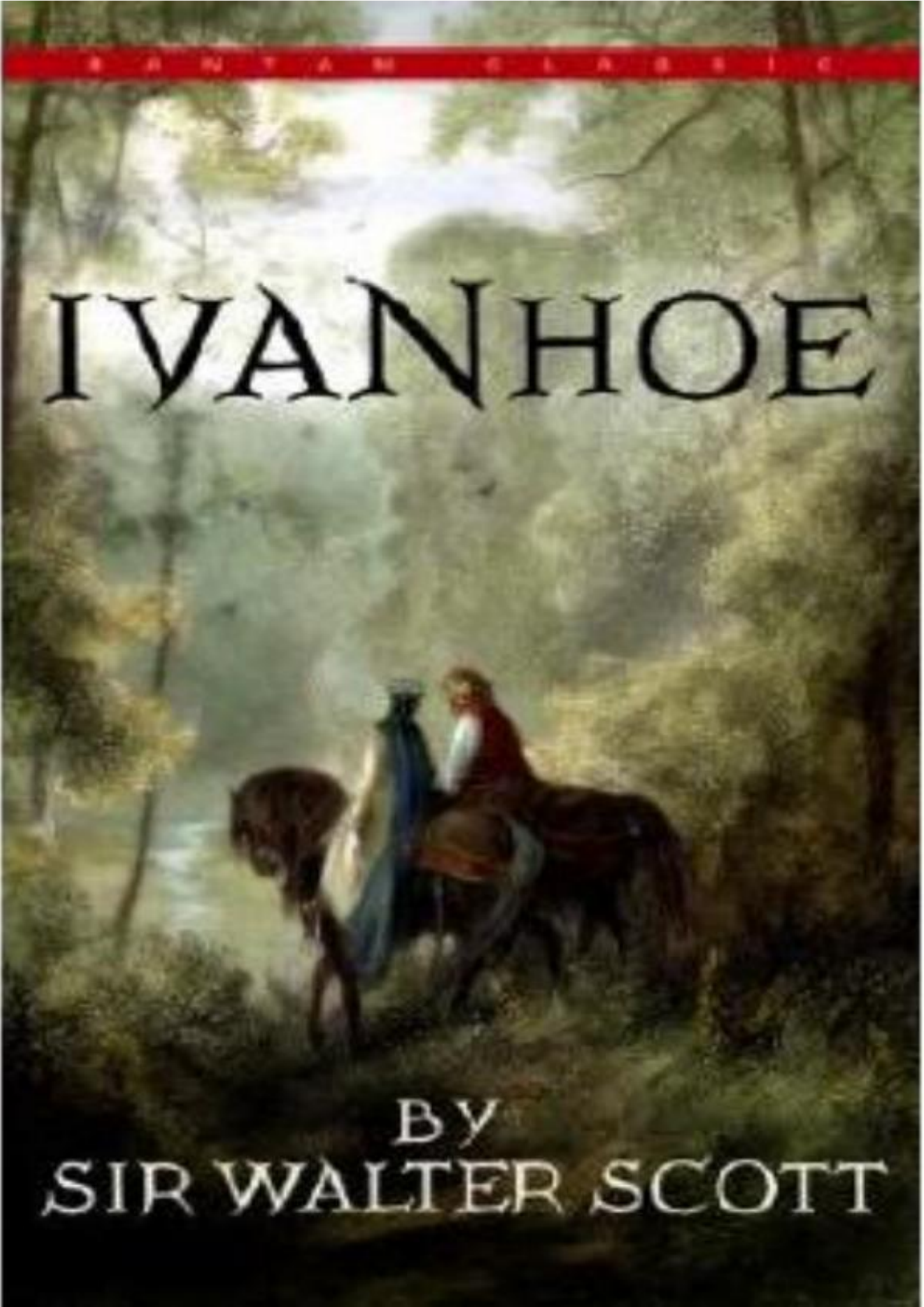

BY

SIR WALTER SCOTT

IVANHOE

Walter Scott

CAPITOLUL I

"Ei astfel flecăreau in drum spre casă.
Mănându-şi porcii-n turmă zgomotoasă
Spre cocini. Cu de-a sila îi duceau.
Căci ghiftuiții tot mai grohăiau. "
Din *Odiseea* în tălmăcirea lui Alexander Pope

În fermecătorul ținut scăldat în apele râului Don se întindea, în zilele Angliei vesele de odinioară, o pădure uriaşă, care acoperea aproape în întregime frumoasele dealuri şi văi dintre Sheffield şi plăcutul oraş Doncaster. Rămăşițele acestei păduri întinse pot fi văzute şi astăzi în împrejurimile castelelor din Wentworth şi din Warncliffe Park, precum şi în apropiere de Rotherham. Prin locurile acestea hălăduia, zice-se, în vechime, balaurul din Wantley; pe aici s-au dat multe dintele mai înverşunate bătălii de pe vremea Războiului civil al celor două roze şi tot aici au propăşit, în timpuri străvechi, acele cete de haiduci neînfricați ale căror isprăvi au fost slăvite în baladele populare englezeşti.

Iată scena unde se desfăşoară mai toate întâmplările despre care vom povesti şi care au avut loc către sfârşitul domniei lui Richard I, cam pe vremea când întoarcerea sa din îndelungata-i captivitate începuse să fie mai degrabă o dorință decât un eveniment aşteptat de către deznădăjduiții săi supuşi. Aceştia fuseseră între timp împilați de tot felul de despqti locali. Nobilii, a căror putere crescuse peste măsură sub domnia lui Ştefan şi pe care chibzuință lui Henric al II-lea abia-abia îi făcuse să se supună întrucâtva coroanei, îşi recăpătaseră acum pe deplin vechile privilegii, bătându-şi joc de slabul amestec al Consiliului de Stat al Angliei, întărindu-şi castelele, sporind numărul acelora care atârnau nemijlocit de ei, prefăcându-i pe toți cei din jurul lor în vasali şi străduindu-se prin toate mijloacele ce le stăteau la îndemână să se pună fiecare în parte în fruntea unor forțe menite să le asigure un rol hotărâtor în frământările naționale ce păreau să se apropie.

Starea micii nobilimi, sau a *frankliu-ox,* cum li se mai zicea acestor oameni care, în virtutea legilor şi a spiritului constituției engleze, aveau dreptul să se socoată neatârnați față de despoții feudali, ajunsese neobişnuit de jalnică pe vremea aceea. Dacă, aşa cum se întâmpla îndeobşte, se puneau cumva sub ocrotirea vreunuia dintre regii mărunți din împrejurimi, dacă se

învoiau să-i slujească în vreun fel palatul, sau dacă se legaju prin tratate de alianță şi apărare mutuală să-l sprijine în acțiunile sale, atunci se puteau într-adevăr bucura de o linişte vremelnică, jertfindu-i însă acea neatârnare care era atât de scumpă fiecărei inimi engleze şi expunându-se primejdiei sigure de a fi siliți să ia parte la orice aventură, fie ea cât de îndrăzneață, pe care ambiția i-ar fi dictat-o ocrotitorului lor. Pe de altă parte, atât de puternice şi de numeroase erau mijloacele de prigoană şi asuprire aflate la îndemâna marilor baroni, încât aceştia nu duceau niciodată lipsă de pretextul şi rareori de voința de a hărțui şi prigoni, uneori până la nimicire, pe oricare din vecinii lor mai puțini puternici care ar fi încercat să se smulgă de sub oblăduirea lor, bizuindu-se, pentru a se apăra la vreme de primejdii, pe propria lor purtare paşnică şi pe legiuirile țării.

O împrejurare care tindea în mare măsură să sporească tirania nobilimii şi suferințele claselor de jos îşi avea obârşia în urmările cuceririi țării de către ducele William de Normandia . Patru generații nu fuseseră de ajuns pentru a amesteca sângele învrăjbit al normanzilor şi al anglo-saxonilor şi nici pentru a uni, printr-un grai comun şi prin aceleaşi interese, două seminții duşmane, dintre care una mai încerca şi acum mândria triumfului, în vreme ce cealaltă gemea sub umilințele înfrângerii. în urma bătăliei de la Hastings puterea încăpuse întreagă pe mâinile nobilimii normande şi, precum ne încredințează hrisoavele, mâinile acestea n-au fost câtuşi de puțin cumpătate în folosirea ei.

Întreaga seminție a principilor şi a nobililor saxoni - fără excepții, sau cu prea puține - a fost stârpită sau dezmoştenită, iar numărul celor cărora li s-a mai îngăduit să aibă pământ în țara strămoşilor lor, fie chiar ca proprietari de rangul al doilea sau de un rang şi mai mic, era de asemenea foarte neînsemnat. Politica regilor a urmărit vreme îndelungată să slăbească, prin toate mijloacele, legale sau ilegale, puterea acelei părți a populației care era socotită, pe bună dreptate, purtătoarea t-elor mai înverşunate simțăminte de ură împotriva învingătorului. Toți monarhii de viță normandă arătau cea mai fățişă părtinire supuşilor normanzi; legile asupra vânatului şi multe altele, deopotrivă de străine de spiritul mult mai blând şi mai liber al legiuirilor saxone, fuseseră atârnate de grumajii locuitorilor înrobiți, anume parcă pentru a spori greutatea lanțurilor feudale ce-i împovărau. Singura limbă folosită la curte, ca şi în castelele marilor seniori, unde erau maimuțărite pompa şi ceremonialul curții, era franco-normanda. La judecăți, dezbaterile şi hotărârile erau rostite în aceeaşi limbă. Pe scurt, franceza era graiul onoarei, al cavalerismului şi chiar al justiției, în vreme ce anglo-saxona, mult mai bărbătească şi mai grăitoare, era lăsată pe seama țăranilor şi a slugilor, care nu cuno.şteau altă limbă. Cu toate acestea, relațiile pe care cei ce stăpâneau pământul erau nevoiți să le aibă cu ființele de rând şi asuprite care-l lucrau au dus, treptat, la formarea unui dialect, amestec de franceză şi anglo-saxonă, în care se puteau înțelege unii pe alții. Din această nevoie s-a născut cu încetul limba engleză de astăzi, în țesătura căreia graiul învingătorilor şi cel al învinşilor s-au împletit atât de armonios şi care, de atunci încoace, s-a îmbogățit atât de mult prin împrumuturile făcute din limbile clasice şi din cele vorbite de popoarele din sudul Europei. Am socotit de cuviință să aduc această stare de lucruri la cunoştința cititorului, care ar putea să uite că, deşi existența anglo-saxonilor ca un popor aparte după

domnia lui William al II-lea nu a fost vădită de nici un mare eveniment istoric - fie el război sau răscoală - adâncile deosebiri naționale dintre ei şi învingătorii lor s-au menținut şi, laolaltă cu amintirea măreției lor de odinioară şi a umilinței lor prezente, au făcut ca până în vremea domniei lui Eduard al III-lea rănile pricinuite de cucerirea normandă să rămână deschise şi ca între coborâtorii normanzilor victorioşi şi cei ai saxonilor înfrânți să dăinuie un hotar despărțitor.

Soarele scăpata deasupra unuia din luminişurile înverzite ale pădurii despre care am pomenit la începutul acestui capitol. Sute de stejari rămuroşi, cu coroane mari şi trunchiuri îndesate, care fuseseră, poate, martori ai marşului triumfal al legiunilor romane, îşi întindeau brațele noduroase deasupra covorului gros al unei încântătoare pajişti; ici-colo ei îşi împleteau atât de strâns ramurile cu cele ale fagilor şi ale altor copaci, încât nu lăsau să treacă prin ele razele piezişe ale asfințitului; în alte părți creşteau răzleți, alcătuind acele cărări lungi în păienjenişul cărora ochiului îi place să rătăcească, în vreme ce închipuirea vede în ele un drum către privelişti şi mai sălbatice de singurătate silhuie. Ici-colo, razele purpurii ale soarelui aruncau o lumină zdrențuită şi palidă, ce se agăța de crengile ciuntite şi de trunchiurile năpădite de muşchi ale copacilor, sau smulgeau fâşii strălucitoare pajiştilor către care-şi croiau drum. Un tăpşan întins, aflat în mijlocul rari ştii acesteia, părea să fi fost locul unde se săvârşea odinioară ritualul druizilor, căci pe culmea unui deluşor prea rotund pentru a putea fi socotit drept operă a naturii se mai vedeau şi-acum rămăşițele unui cerc de bolovani uriaşi. Şapte dintre ei se înălțau către cer, iar ceilalți fuseseră smulşi din locurile lor, pesemne datorită zelului vreunui proaspăt convertit la creştinism, şi zăceau acum unii răsturnați lângă vechea lor groapă, alții pe povârnişul deluşorului.

Un singur bolovan se prăvălise până jos şi, zăgăzuind apa unui pârâiaş care şerpuia domol la poalele dealului, dădea, prin stavila ce-i punea în cale, un glas şopotitor pârâiaşului, altminteri paşnic şi tăcut.

Această privelişte era întregită de două făpturi omeneşti, părtaşe prin îmbrăcămintea şi înfățişarea lor la sălbăticia proprie pădurilor din părțile apusene ale ținutului York în acele vremi îndepărtate. Cel mai vârstnic dintre ei era cumplit la înfățişare, aproape fioros. îmbrăcămintea pe care o purta era neînchipuit de simplă: un fel de suman cu mâneci, strâns pe trup şi croit din pielea unei jivine, argăsită cu blană cu tot, dar care se rosese în atâtea locuri, încât cu greu mai puteai desluşi din smocurile rămase cărei sălbăticiuni îi aparținuse. Straiul acesta primitiv îi acoperea trupul de la gât până la genunchi şi ținea loc de orice altă îmbrăcăminte; avea o singură deschizătură, la gât, nu mai mare decât scăfârlia, ceea ce însemna că omul şi-o îmbrăca trecându-şi-o peste cap şi peste umeri, cum se îmbracă în zilele noastre o cămaşă, sau, în vechime, o armură. Un soi de sandale, legate cu nişte cureluşe din piele de mistreț, îi apărau tălpile, iar picioarele până deasupra pulpelor îi erau înfăşurate în fâşii de piele subțire; genunchii însă erau goi, ca la muntenii din Scoția. Pentru ca sumanul să-i fie şi mai lipit de trup, şi-l încinsese la mijloc cu un brâu lat de piele, încheiat cu o copcă de aramă; de o parte a brâului atârna un fel de traistă, iar de cealaltă, un corn de berbec, cu o despicătură prin care se putea sufla. în acelaşi brâu era înfipt unul din acele cuțite lungi, late şi ascuțite, cu două tăişuri şi cu

mânerul din corn de cerb, pe care le meştereau oamenii de prin partea locului şi care erau cunoscute încă pe vremea aceea sub numele de "cuțite de Sheffield". Omul era în capul gol, ocrotit doar de părul lui des, ale cărui plete încâlcite şi pârlite de soare aveau nuanța de un roşu-închis a ruginii, spre deosebire de barba ce-i acoperea obrajii şi care era mai degrabă galbenă sau chihlimbarie. Mai rămâne o parte a îmbrăcămintei omului pe care totuşi e cu neputință s-o trecem cu vederea; un belciug de aramă, asemănător cu o zgardă, dar fără nici o deschizătură, turnat parcă pe gâtul omului şi îndeajuns de larg ca sănu-l împiedice să răsufle, dar destul de strâns ca să nu poată fi scos decât cu ajutorul unei pile. Pe această zgardă bizară era gravată, cu litere saxone, următoarea inscripție:

"Gurth, feciorul lui Beowulph, este robul din născare al lui Cedric de Rotherwood".

Alături de porcar, căci aceasta era îndeletnicirea lui Gurth, şedea pe unul din monumentele prăbuşite ale druizilor un om care părea să fie cu vreo zece ani mai tânăr ca el şi a cărui îmbrăcăminte, deşi se asemăna la croială cu aceea a tovarăşului său, era făcută din materiale mai bune şi avea o înfățişare şi mai ciudată. Jiletca pe care o purta fusese vopsită în purpuriu strălucitor, şi cineva încercase pesemne să zugrăvească pe ea nişte podoabe fistichii, în fel de fel de culori. In afară de jiletcă, mai purta un soi de mantie scurtă, care abia-i ajungea până la jumătatea coapsei şi, deşi croită dintr-un postav roşu învarstat cu galben, era destul de soioasă. Şi-o putea trece lesne de pe un umăr pe celălalt sau la o adică să şi-o înfăşoare pe trup, fiind pe cât de scurtă, pe atât de largă, încât părea din pricina asta un veşmânt neobişnuit de ciudat. în jurul brațelor avea nişte brățări subțiri de argint, iar la gât un colan din acelaşi metal, cu următoarea inscripție:

"Wamba, feciorul lui Witless, este şerbul lui Cedric de Rotherwood". Era încălțat cu acelaşi fel de sandale ca şi tovarăşul său, dar picioarele nu-i erau înfăşurate în fâşii de piele, ci în nişte obiele, una roşie, iar cealaltă galbenă. Pe cap purta o tichie, de care atârnau o sumedenie de zurgălăi, cam de mărimea celor prinşi la gâtul şoimilor, şi care sunau când îşi întorcea capul într-o parte sau alta; şi cum rareori i se întâmpla să stea locului mai mult de câteva clipe, clinchetul acesta era aproape neîntrerupt. Tichia era tivită cu o fâşie aspră de piele, zimțată în partea de sus ca o coroniță, de sub care răzbătea un săculeț lung, ce-i cădea pe umăr întocmai ca o bonetă de noapte demodată, ca o pungă, sau ca o chivără de husar. De această parte a tichiei erau atârnați zurgălăii, care, laolaltă cu forma tichiei şi cu expresia pe jumătate năucă, pe jumătate şireată a feței sale, arătau îndeajuns de limpede că omul făcea parte din breasla măscăricilor sau bufonilor crescuți în casele celor cu dare de mâ-l nă, în scopul de a alunga plictisul ceasurilor de lâncezeală pe care aceştia erau siliți să le petreacă între patru pereți.

Ca şi tovarăşul său, purta la brâu o traistă, dar n-avea nici corn, nici cuțit, fiind pesemne socotit că unuia din tagma lui ar fi fost primejdios să i se încredințeze unelte ascuțite. în loc de asemenea obiecte, era înzestrat cu o sabie de lemn, leit cu acele spade cu care arlechinii îşi săvârşesc minunile de vitejie pe scenele teatrelor din zilele noastre.

Înfățişarea acestor doi oameni nu era mai puțin bizară decât îmbrăcămintea şi ținuta lor. Robul avea o mutră posomorâtă şi jalnică, stătea încovoiat, cu privirea plină de o adâncă deznădejde, care ar fi putut

trece drept apatie dacă focul ce scapără din când în când în ochii lui înroşiți n-ar fi arătat că acolo, sub spuza mohorelii, mocnea dorul de răzbunare al unui om care-şi dădea seama, că-i asuprit. Pe de altă parte, înfățişarea lui Wamba vădea, ca la mai toți oamenii din breasla lui,.un fel de curiozitate distratã şi un neastâmpăr ce nu-i îngăduia nici o clipă de răgaz; în acelaşi timp se vedea că era cât se poate de mândru de starea lui şi de întreaga sa înfățişare. Convorbirea dintre aceşti doi oameni avea loc în anglo-saxonă, limbă care, după cum am mai arătat, era vorbită îndeobşte de clasele de jos, cu excepția soldaților normanzi şi a slugilor marilor seniori feudali. Dacă însă am reda convorbirea lor în original, mai mult ca sigur că cititorul de astăi n-ar pricepe mare lucru, ața încât, spre a fi mai limpede, ne îngăduim a-i pune la îndemână următoarea tălmăcire:

Blestemul sfântului Withold cadă asupra porcilor ăstora afurisiți! spuse porcarul după ce suflă cu putere din corn, pentru a-şi strânge turma împrăştiată.

Aceasta, răspunzând la chemarea lui cu sunete la fel de melodioase, nu se grăbi totuşi să lase baltă belşugul de ghindă şi jir cu care se ospăta şi nici să părăsească malurile mlăştinoase ale pârâiaşului, unde o parte din porci, pe jumătate îngropați în noroi, zăceau în tihnă, cu totul nepăsători la glasul paznicului lor.

Blestemul sfântului Withold cadă asupra lor şi asupră-mi! adăugă Gurth. Să nu-mi spui mie pe nume dacă lupul cu două picioare n-o să înhațe până seara niscaiva dintre ei. Hai, Fangs, vino-ncoace, Fangs! zbieră el cât îl ținea gura, adresându-se unui câine jigărit, cu înfățişare de lup, un fel de copoi jumătate buldog, jumătate ogar - care alerga şchiopătând, ca şi cum ar fi vrut să-şi ajute stăpânul să adune laolaltă porcii neascultători; de fapt, însă, nepricepând semnele stăpânului şi neştiind ce i se cerea, sau poate chiar cu bună-ştiință, câinele nu tăcea decât să-i fugărească de colo până colo, încurcând astfel şi mai mult ițele pe care părea că-i dornic să le descurce. Smulge-i-ar Diavolul colții! izbucni Gurth. Blestemat fie pădurarul care taie ghearele din față ale câinilor noştri, de-i face neputincioşi! Ascultă, Wamba, dacă ai sânge de om în vine, scoa-lă-te şi dă-mi o mână de ajutor; du-te în partea ailaltă a dealului; de-acolo îi poți mâna lesne, ca pe nişte mieluşei nevinovați, fiindcă au să aibă vântul în față.

- Aşa o fi, zise Wamba, fără să se clintească. Mi-am întrebat picioarele ce părere au şi mi-au răspuns amândouă că dacă mi-aş tăvăli frumoasele straie prin băltoacele alea, aş săvârşi o faptă neprietenoasă împotriva persoanei mele suverane şi împotriva veşmintelor regale pe care le port. Iată de ce, Gurth, te sfătuiesc să-l chemi înapoi pe Fangs şi să-ți laşi turma în voia soartei; au să dea peste ea niscaiva cete de oşteni, de haiduci sau de pelerini, aşa că până mâine dimineață cu siguranță că porcii au să se prefacă în normanzi, spre marea ta bucurie şi mulțumire!

- Porcii mei să se prefacă în normanzi, spre mulțumirea mea! îngână Gurth. Ce vrei să spui, Wamba? Nu pricep. Sunt prea slab de minte şi prea tulburat ca să pot dezlega cimilituri de astea.

- Păi cum se numesc jivinele alea care grohăie şi aleargă pe patru picioare? întrebă Wamba.

- Porci, nătărăule, porci! răspunse porcarul. Până-şi un zevzec ştie asta.

- Păi *porci e* un cuvânt neaoş saxon, zise măscăriciul. Dar cum se

numeşte purceaua când e belită, hăcuită şi atârnată de călcâie, ca un trădător?

- Şuncă, răspunse porcarul.

- Mă bucur că până şi un zevzec ştie asta! spuse Wamba. Fii bine, vorba *şuncă es,* după părerea mea. franco-normandă get-beget, aşa încât, când animalul e în viaţă şi-i pus sub paza unui rob saxon, poartă numele saxon, dar ajunge normand şi se numeşte *şuncăde* îndată ce e adus în castel pentru ospă-tarea nobililor. Ce părere ai despre asta, prietene Gurth?

- Adevăr grăit-ai, prietene Wamba, măcar că nu ştiu cum de-a pătruns adevărul ăsta în scăfârlia ta neghioabă!

- Şi am să-ţi mai spun ceva, urmă Wamba pe acelaşi ton. Uite-l bunăoară pe bătrânul nostru jude *Boulean;* el îşi păstrează numele saxon atâta vreme cât e dus la păşune de nişte şerbi de teapa ta, dar devine *Boeuf,* vasăzică un franţuz viteaz şi bătăios, de îndată ce nimereşte înaintea cinstitelor falei menite să-l mestece. *Jupan Viţelu*devine la rându-i *Monsieur de Veaum* acelaşi chip: el este saxon câtă vreme îl îngrijim noi, dar i se dă un nume normand când ajunge pe masa stăpânilor.

- Pe sfântul Dunstan! rosti Gurth. Din păcate, tot ce spui tu e adevărat. Nu ne-a mai rămas decât aerul pe care-l tragem în piept, măcar că şi pe ăsta ni l-au lăsat, pare-se, după multe şovăieli, gândindu-se că altminteri n-am fi în stare să mai purtăm povara ce ne-au pus-o pe umeri. Tot ce-i mai bun şi mai gras e pentru masa lor; fetele cele mai frumoase sunt pentru paturile lor; cei mai vrednici şi mai viteji bărbaţi sunt trimişi ca ostaşi în armatele stăpânilor străini, ca să albească cu oasele lor pământul unor ţări depărtate, în aşa fel încât aici să nu rămână decât puţini aceia care ar voi sau ar fi în stare a-l apăra pe nefericitul saxon. Domnul să-l binecuvânteze pe stăpânul nostru Cedric! S-a ridicat de unul singur, bărbăteşte, dar Reginald Front-de-Boeuf în carne şi oase o să vină curând în ţară şi-o să vezi cu cât de puţin o să se-aleagă Cedric după atâta osteneală. Hai, hai! strigă el deodată. Aşa, aşa! Bravo, Fangs! Acum îi ai pe toţi în faţa ta, adu-i frumuşel încoace, băiatule!

- Gurth, zise măscăriciul, ştiu că mă crezi smintit, altminteri nu te-ai pripi să-ţi dai în vileag gândurile. Ar fi de ajuns să aduc la cunoştinţa lui Reginald Front-de-Boeuf, ori a lui Philip de Malvoisin un singur cuvinţel din cele pe care le-ai rostit împotriva normanzilor, ca să-ţi pierzi slujba de porcar, şi lumea te-ar vedea legănându-te de creanga unuia din copacii ăştia, ca o sperietoare pentru toţi cei ce cârtesc împotriva stăpânirii.

- Câine! mormăi Gurth. Nădăjduiesc că n-ai să mă vinzi după ce m-ai împins să-mi dau drumul la gură!

- Să te vând? răspunse măscăriciul. Nici prin gând nu-mi trece! Numai un înţelept ar fi în stare de aşa ceva. Un nebun n-ar putea chibzui atât de bine nici pe jumătate. Dar mai domol cu vorba, parcă se apropie nişte oameni, adăugă el, trăgând cu urechea la tropotele de cai care se auziră în aceeaşi clipă.

- Ce ne pasă nouă? zise Gurth, care izbutise în sfârşit să-şi adune turma şi, cu ajutorul lui Fangs, mâna porcii la vale, pe una din acele poteci lungi şi întunecoase pe care ne-am străduit să le descriem.

- Nu, vreau neapărat să văd cine-s călăreţii! răspunse Wamba. Cine ştie, poate c-or fi venind din ţara zânelor, cu o solie din partea rigăi Oberon.

- Lua-te-ar naiba! izbucni porcarul. Cum îți mai arde a vorbi despre asemenea lucruri, când la o poştă de noi bântuie o furtună cumplită, cu tunete şi trăsnete? Ian ascultă cum bubuie tunetul! în viața mea n-am văzut ploaie de vară ca asta, cu stropi aşa de mari! Cu toate că nu se simte nici o adiere de vânt, stejarii gem şi trosnesc din ramuri de parc-ar vesti vijelia. Ştiu că, dacă vrei, eşti în stare să fii înțelept. Crede-mă şi pe mine o dată, şi hai să mergem acasă înainte să se întețească furtuna, căci are să fie o noapte înfricoşătoare. Wamba se lăsă înduplecat de acest argument puternic şi-şi urmă prietenul. Gurth porni la drum după ce apucă un toiag lung şi noduros care zăcea pe iarbă alături de el. Acest nou Eumeu păşea grăbit prin luminişul pădurii, mânând înaintea lui, cu ajutorul lui Fangs, întreaga turmă grohăitoare ce-o avea în pază.

CAPITOLUL II

"Era pe-acolo şi-un monarh isteț.
Destoinic vânător şi călăreț,
Om chipeş, bun să fie stareț, zău!
Şi-avea la cai frumoşi în grajdul său!
Vuia văzduhul ciiid trecea călare,
Sunând din zurgălăi la fel de tare
Precum vârtosul clopot din capela
Unde era stăpân monahu-acela."
Chaucer

În ciuda poveților şi mustrărilor stăruitoare ale tovarăşului său, Wamba făcea ce făcea şi se oprea mereu pe drum, deşi tropotul cailor se auzea din ce în ce mai aproape; orice prilei se părea nimerit pentru aceasta: ba smulgea dintr-un alun un pumn de alune pe jumătate coapte, ba îşi întorcea capul după vreo țărăncuță care trecea pe potecă. Din, această pricină, călăreții îi ajunseră curând din urmă.

Erau la un loc vreo zece oameni; doi dintre ei - cei care călăreau în frunte - păreau să fie slujbaşi de seamă, iar ceilalți, suita lor. îți puteai da lesne seama de rangul şi firea unuia din aceste personaje. Era fără îndoială o înaltă față bisericească; purta îmbrăcămintea călugărilor din Ordinul cistercienilor, numai că era croită din materiale mult mai alese decât cele îngăduite de canoanele acelui ordin. Rasa şi gluga, făcute din cel mai scump postav din Flandra, învăluiau în falduri bogate şi mlădii un trup bine legat, ba chiar nițeluş dolofan. Chipul omului vădea tot atât de puține semne de cumpătare pe cât arătau veşmintele sale dispreț față de strălucirile lumeşti. Despre trăsăturile lui s-ar fi putut spune că erau frumoase, dacă sub bolțile sprâncenelor nu s-ar fi cuibărit acea şireată licărire epicuriană care-I vădeşte pe omul bucuros de plăceri, dar prevăzător. De altfel, profesiunea şi rangul îl învățaseră să fie stăpân pe simțămintele ce se puteau citi pe fața sa, căreia la nevoie îi putea da un aer solemn, cu toate că expresia ei firească era aceea de jovialitate îngăduitoare față de toată lumea. In ciuda canoanelor monastice şi edictelor date de papi şi de concilii, mânecile acestui prelat erau căptuşite şi împodobite cu blănuri scumpe, rasa era închisă la gât cu o cataramă de aur, iar întreaga uniformă a ordinului din care făcea parte era

la fel de stilizată şi împodobită ca aceea a unei frumoase femei din secta modernă a *quaker*-ilor, care, păstrând îmbrăcămintea acestei secte, se străduieşte să dea simplității ei o anumită cochetărie atrăgătoare, prea amintitoare de deşertăciunile lumeşti prin însăşi alegerea materia: lului şi prin croiala lui.

Preacinstitul prelat călărea în buiestru pe un catâr bine hrănit, cu tacâmul plin de podoabe şi ale cărui frâie erau prevăzute cu zurgălăi de argint, după moda Zilei. Aşa cum stătea în şa, prelatul n-avea nimic din stângăcia unui călugăr, ci, dimpotrivă, arăta grația uşoară şi firească a unui călăreț încercat, într-adevăr, părea că un atât de modest mijloc de transport cum este catârul, oricât ar fi de bine îngrijit şi dresat pentru a merge în buiestru, spre plăcerea şi confortul călărețului, nu era folosit de distinsul prelat decât când pornea la drum lung. Un frate mirean din suită ducea un armăsar spaniol unul din cele mai frumoase exemplare crescute vreodată în Andaluzia pe care prelatul călărea în alte împrejurări; pe vremea aceea asemenea cai erau aduşi de neguțători, cu multe cheltuieli şi primejdii, pentru diferiți bogătaşi şi dregători. Şaua şi ciortanii acestui minunat buiestraş erau acoperite cu o pocladă lungă, care ajungea aproape până la pământ şi pe care erau brodate din belşug mitre, cruci şi alte simboluri bisericeşti. Un alt frate mirean ducea un catâr de samar, încărcat pesemne cu calabalâcul stăpânului, iar alți doi călugări cistercieni, mai mici în rang, călăreau în urmă, râzând şi pălăvrăgind între ei, fără să se sinchisească prea mult de ceilalți călăreți.

Cel care-l însoțea pe prelat eraun om de peste 40 de ani, zvelt, înalt şi vânjos, cu un trap atletic, căruia oboseala îndelungată şi necontenita mişcare păreau să-i fi răpit toate moliciunile corpului omenesc, reducându-l în întregime la muşchi, oase şi nervi, care, deşi trecuseră printr-o mie de cazne, erau gata să înfrunte încă o dată pe-atâtea. Purta pe cap$_2$un calpac roşu îmblănit, de soiul acelora pe care francezii le numesc *mortier* din pricina asemănării lor cu o mortieră răsturnată. Fața lui era de aceea cu totul descoperită, iar ceea ce se putea citi întipărit pe ea părea menit să inspire străinilor o anumită doză de respect, dacă nu chiar de teamă. Această figură, cu trăsături aspre, puternic reliefate şi deosebit de expresive, devenise, sub înrâurirea neîntreruptă a soarelui tropical, tuciurie ca aceea a unui negru şi, în starea ei obişnuită, îți făcea impresia că moțăie după potolirea unei furtuni de patimi. Dar la cea mai mică emoție, vinele de pe frunte i se umflau, iar buza de sus şi mustățile-i negre şi groase începeau să tremure, ceea ce însemna că furtuna putea să se stârnească din nou foarte lesne.

Ochii lui negri, ageri şi pătrunzători rosteau cu fiece privire povestea unor piedici doborâte şi a unor primejdii înfruntate şi păreau să sfideze orice stavilă aflată în calea dorințelor sale de dragul de a o înlătura prinlr-o hotărâtă afirmare a curajului şi voinței. O cicatrice adâncă rămasă în urma unei lupte îi brăzda fruntea, sporind asprimea înfățişării sale şi dând un aer sinistru unuia dintre ochi: acesta fusese uşor atins cu prilejul aceleiaşi lupte şi, deşi vederea-i era fără cusur, îi cam fugea în lături.

Îmbrăcămintea acestui om semăna cu cea a tovarăşului său: era tot o rasă lungă de călugăr, dar culoarea ei stacojie arăta că omul nu tăcea parte din nici unul din cele patru ordine monahiceşti cunoscute: Pe umărul drept al rasei era cusută o crace din postav alb, de o formă curioasă. Rasa aceasta

acoperea un lucru care, la prima vedere, părea mai degrabă nepotrivit cu întâțişarea ei, şi anume un pieptar de zale, cu mâneci şi mănuşi de asemenea înzăuate, de o urzeală şi împletitură ciudate şi la fel de mlădioasă pe trap ca şi cămăşile ce se fabrică astăzi la războiul de țesut din materiale mai puțin aspre. Partea din față a coapselor lui, atât cât se putea vedea pe sub faldurile rasei, era şi ea acoperită cu zale; genunchii şi labele picioarelor erau apărate de nişte plăci subțiri de oțel, măiestrit îmbinate; în sfârşit, două jambiere înzăuate îi ocroteau picioarele de la glezne până la genunchi, întregind armura defensivă a cavalerului. La cingătoare purta un jungher lung, cu două tăişuri, singura armă de atac pe care o avea asupra lui.

Spre deosebire de tovarăşul său, nu călărea un catâr, ci o mârțoagă, spre a-şi cruța calul de luptă, pe care un paîl ducea în urma lui, gătit de război, cu creştetul acoperit de o apărătoare de zale, cu o țepuşă în mijloc. De o parte a şeii atârna o bărdiță cu încrustații bogate în stil damaschin, iar de cealaltă, chivără cu panaş a cavalerului şi o glugă de zale, precum şi o spadă lungă cu două gărzi, folosită îndeobşte de cavalerii de pe vremea aceea. Un alt patinea lancea stăpânului său, la capătul căreia flutura o mică flamură, pe care se putea vedea o cruce asemănătoare celei brodate pe mantia lui. Pajul acesta îi ducea şi scutul; era un scut mic, triunghiular, dar îndeajuns de lat în partea de sus pentru a-i ocroti pieptul, şi care se îngusta treptat, terminându-se într-un vârf. Era acoperit cu o bucată de postav roşu, care ascundea privirilor deviza gravată pe scut. Aceşti doi paji erau urmați de doi slujitori care, judecând după fețele lor tuciurii, după turbanele lor albe şi după croiala orientală a straielor lor, păreau a fi băştinaşi ai unei depărtate țări răsăritene. întreaga înfățişare a acestui războinic şi a suitei sale era înfricoşătoare şi ciudată: îmbrăcămintea pajilor era scânteietoare, iar slujitorii orientali purtau la gât colane de argint; inele din acelaşi metal străluceau pe picioarele lor negre, goale de la genunchi până la glezne, şi pe brațele lor dezvelite de la cot în jos. Straiele lor, încărcate cu mătăsuri şi broderii, vădeau bogăția şi rangul înalt al stăpânului lor, alcătuind totodată un contrast izbitor cu simplitatea războinică a propriei sale ținute. Firau înarmați cu iatagane, ale căror mânere erau bătute cu aur; de asemenea, aveau nişte hangere turceşti de o lucrătură şi mai scumpă. Fiecare lin ei purta la oblânc un mănunchi de darde, lungi de câte patra picioare şi cu vârfuri ascuțite de oțel, armă folosită mult de către sarazini şi a cărei amintire se mai păstrează în exercițiul militar numit *El Jerrid,* practicat şi astăzi în țările Orientului.

Caii acestor slujitori păreau la fel de străini ca şi călărații lor. Erau de rasă sarazină, deci de obârşie arăbească, iar picioarele lor delicate, chişițele lor mici, coamele lor subțiri şi mişcările lor uşoare şi mlădii contrastau puternic cu cele ale cailor mătăhăloşi şi greoi, de rasă flamandă şi normandă, crescuți anume pentru ca războinicii de pe vremea aceea să-i poată călări cu toată povara lor de armuri şi de zale; puşi alături de caii aceştia masivi, care erau o adevărată întruchipare a materiei, caii arăbeşti păreau nişte umbre.

Înfățişarea bizară a acestei cete de călărați nu numai că atâță curiozitatea lui Wamba, dar o trezi şi pe aceea a tovarăşului său, mult mai puțin fluşturatic. în persoana monahului, acesta recunoscu numaidecât pe egumenul mănăstirii din Jorvaulx, vestit în întreg ținutul ca un mare iubitor

de vânătoare, de petreceri şi, pe cât pretindeau gurile rele, de alte plăceri lumeşti şi mai nepotrivite cu juruinţele-i monahale.

Totuşi, atât de largi erau ideile epocii în ce priveşte purtarea preoţilor - fie călugări, fie mireni - încât egumenul Aymer se bucura de o frumoasă reputaţie în împrejurimile mănăstirii sale. Firea lui jovială şi slobodă, ca şi uşurinţa cu care ierta toate păcatele mărunte ale oamenilor făcuseră din el favoritul nobililor şi al seniorilor avuţi, cu mulţi dintre care se înrudea, fiind coborâtorul unei distinse familii normande. Femeile, mai cu seamă, nu puteau judeca prea aspru moravurile unui bărbat care era un mărturisit admirator al lor şi care cunoştea atâtea mijloace de alungare a plictisului, acest inamic ce pândea sălile şi grădinile vechilor castele feudale. Egumenul lua parte la vânători cu mai multă râvnă decât s-ar fi cuvenit, şi toată lumea era de părere că avea şoimii cei mai bine dresaţi şi ogarii cei mai iuţi din partea de miazănoapte a ţinutului, împrejurare care-l recomanda cu tărie nobililor mai tineri. Cu cei vârstnici altul era rolul pe care trebuia să-l îndeplinească, şi, la nevoie, îl juca cu multă cuviinţă.

Puţina lui ştiinţă cărturărească făcea totuşi impresie asupra acestor oameni neştiutori, care-l respectau ca pe un învăţat; iar purtarea şi vorba lui solemne, ca şi tonul grav pe care-l folosea ori de câte ori pomenea de autoritatea bisericii şi a clerului făceau ca în ochii lor să pară cucernicia întruchipată. Chiar oamenii de rând, care sunt cei mai aspri judecători ai comportării mai-marilor lor, priveau cu bunăvoinţă năstruşniciile stareţului Aymer. Era un om mărinimos, iar această virtute acoperă, după cum se ştie, o mulţime de păcate, în alt înţeles decât cel pomenit de *Sfânta Scriptură,* Veniturile mănăstirii, de care dispunea în bună parte, îi dădeau putinţa să-şi acopere propriile cheltuieli foarfe mari, îngăduindu-i totodată să împartă milostenii ţăranilor asupriţi, cărora le uşura adeseori soarta.

Dacă stareţul Aymer era dus la vânătoare, sau dacă zăbovea prea mull la ospeţe, dacă era văzut în zorii zilei intrând tiptil pe uşa din dos a mănăstirii, după cine ştie ce întâlnire ce-i împlinise ceasurile de întuneric, oamenii se mulţumeau să dea din umeri şi se împăcau cu abaterile lui, amintindu-şi ca acestea erau săvârşite de mulţi dintre confraţii săi care în schimb nu aveau nici un fel de calităţi în stare să le răscumpere păcatele. Cei doi şerbi saxoni, care-l cunoşteau bine pe stareţ şi-i ştiau firea, îi dădură binеţe cu o plecăciune adâncă şi primiră în schimb binecuvântarea lui: *"Bcncdicitc, mes fi Iz".* Dar înfăţişarea ciudată a celui care-l însoţea şi a suitei sale îi uluise atât de tare, încât abia auziră întrebarea stareţului de Jorvaulx, anume, dacă ştiau prin împrejurimi vreun loc unde ar putea primi găzduire. înfăţişarea pe jumătate monahală, pe jumătate războinică a străinului cu piele tuciurie, precum şi îmbrăcămintea stranie şi armele slujitorilor săi orientali le luaseră piuitul. Se prea poate, de asemenea, ca graiul în care fusese rostită binecuvântarea, ca şi întrebarea însăşi să fi sunat neplăcut în urechile celor doi ţărani saxoni, deşi mai mult ca sigur că o înţeleseseră.

- V-am întrebat, fiii mei, rosti stareţul ridicând glasul şi folosind limba franceză, mai bine zis jargonul în care normanzii şi saxonii se puteau înţelege unii cu alţii, v-am întrebat dacă prin împrejurimi se află vreun om de ispravă care, din dragoste pentru Cel-de-sus şi din respect pentru maica noastră biserica, ar fi dornic să găzduiască şi să ospăteze în noaptea aceasta pe doi dintre preasmeriţii ei slujitori, precum şi pe cei care-i însoţesc.

Rostise aceste cuvinte cu un ton grav, plin de importanță, ce contrasta puternic cu vorbele simple pe care socotise nimerit să le folosească.

- Doi dintre preasmeriții slujitori ai maicii noastre biserica, îl îngână Wamba, având grijă, cu toată sminteala lui, să nu fie auzit. Tare-aş vrea să-i văd ico-nomii, chelarii şi celelalte slugi mai de seamă!

După ce comentă astfel cu sine însuşi vorbele starețului, ridică privirile şi răspunse la întrebarea pusă de acesta:

- Dacă preacuvioşilor părinți le place hrana bună şi culcuşul moale, ar face bine să meargă călare cale de câteva mile, până la stăreția din Brinxworth, unde, datorită rangului lor, vor fi primiți cu cea mai mare cinste. Iar dacă vor cumva să-şi petreacă noaptea în creştinească reculegere, pot merge mai departe, dincolo de rariştea aceea sălbatică, unde vor da de schitul din Copman-hurst. Acolo se află un schimnic evlavios, care va fi bucuros să împartă cu dânşii timp de o noapte atât acoperământul său, cât şi binefacerile rugăciunilor sale.

Starețul scutură din cap la fiecare din aceste propuneri.

- Cinstite prieten, zise el, dacă clinchetul zurgălăilor nu ți-ar fi tulburat înțelegerea, ți-ai fi dat seama că *clericus clericum mm decimat,* cu alte cuvinte că noi, preoții, nu abuzăm de ospitalitatea celor din cinul nostru, ci ne folosim mai degrabă de aceea a mirenilor, dându-le astfel prilejul de a-l sluji pre Domnul prin cinstirea şi înlesnirea slujitorilor aleşi de el.

E adevărat, răspunse Wamba, că eu, care nu-s decât un măgar, am cu toate astea cinstea de a purta zurgălăi, la fel ca şi catârul sfinției-tale, dar, nu ştiu cum se face, mi-am închipuit că milostenia maicii noastre biserica şi cea a slujitorilor ei începe, ca să zic aşa, la fel ca şi celelalte, şi anume la ea acasă.

Pune frâu neobrăzării tale, omule! rosti cavalerul înzăuat, curmând cu un glas puternic şi aspru trăncăneala lui Wamba. Spune-ne, dacă ştii, care-i drumul spre... cum ziceai că-l cheamă pe *franklin-xd* dumitale, stareț Aymer?

- Cedric, răspunse acesta, Cedric Saxonul. Spune-mi prietene, dacă ne aflăm aproape de casa lui .şi arată-ne, dacă poți, drumul.

- Drumul e tare greu de găsit, răspunse Gurth, rupând pentru prima oară tăcerea. Şi-apoi Cedric şi ai săi se duc la culcare devreme.

Fleacuri! Ce-mi tot îndrugi, omule? se burzului cavalerul înzăuat. Le va li lesne să se scoale şi să împlinească nevoile unor drumeți ca noi, care nu se vor înjosi să cerşească o găzduire ce li se cuvine de drept.

- Nu ştiu, spuse Gurth morocănos, nu ştiu dacă se cuvine să arăt drumul spre casa stăpânului meu unor oameni care cer ca pe un drept găzduirea, când mai toți oamenii sunt bucuroşi s-o ceară ca pe un hatâr.

- Îndrăzneşti să discuți cu mine, sclavule? zise oşteanul şi, vârându-şi pintenii în coasta calului, îl sili pe Gurth să se dea cu câțiva paşi înapoi, ridicând totodată cravaşa pe care o ținea în mână, cu gândul vădit de a pedepsi ceea ce socotea a fi o obrăznicie din partea acestui țăran.

Gurth îi aruncă o căutătură sălbatică şi răzbunătoare şi, cu un gest aprig, dar şovăitor, puse mâna pe mânerul jungherului, însă intervenția starețului Aymer, care-şi împinse catârul între tovarăşul său şi porcar, împiedică încăierarea pusă la cale.

- Pe sfânta Mana, frate Brian, să nu-ți închipui că te afli în Palestina,

aducând Ia supunere pe turcii păgâni şi pe sarazinii necredincioşi. Nouă, insularilor, nu ne place să fim loviți decât doar de biserica noastră sfântă, care-i pedepseşte adesea pe cei ce i-s dragi. Spune-mi, prietene, urmă el adresându-se lui Wamba şi întărindu-şi vorbele cu un bănuț de argint, care e drumul ce duce spre casa lui Cedric Saxonul? Nu se poate să nu-l ştii, şi e datoria dumitale să arăți drumeților calea, chiar şi unora mai puțini sfinți decât noi.

Zău, părinte, răspunse măscăriciul, capul sarazin al tovarăşului preasfinției tale l-a înfricoşat în aşa măsură pe al meu, încât a uitat dramul. Nu cred c-o să mai ajung acasă în noaptea asta.

- Nu umbla cu fleacuri! zise abatele. Dacă ai vrea, ai şti să ne spui. Fratele acesta preacuvios şi-a petrecut toată viața, printre sarazini, luptând pentru recucerirea Sfântului Mormânt. Dumnealui face parte din Ordinul cavalerilor templieri, despre care poate c-ai auzit; e pe jumătate călugăr, pe jumătate oştean.

Dacă nu-i decât pe jumătate călugăr, zise măscăriciul, n-ar trebui să fie pe de-a-ntregul necugetat față de oamenii pe care-i întâlneşte în cale, chiar da-. că aceştia nu s-ar grăbi să răspundă la nişte întrebări ce nu-i privesc defel.

- Îți iert zeflemeaua, răspunse abatele, cu condiția să-mi arăți drumul spre castelul lui Cedric.

- Bine, fie! răspunse Wamba. Preasfinției-voastre s-o ia la vale, tot pe dramul ăsta, până au să ajungă la o cruce înfundată în pământ, din care abia dacă răzbeşte un cot. De-acolo, s-o apuce pe poteca din stânga, fiindcă sunt vreo patra poteci la răscrucea aceea. Nădăjduiesc că în felul acesta preasfinției-voastre se vor afla la adăpost înainte să înceapă furtuna.

Abatele îi mulțumi înțeleptului său sfătuitor, şi călăreții, dând pinteni cailor, o porniră la drum ca nişte oameni dornici să ajungă la liman înainte de a se dezlănțui furtuna. Tropotul copitelor se stingea în depărtare când Gurth îi spuse tovarăşului său:

- Dacă vor urma înțeleapta-ți îndrumare, nu cred că preasfinției-lor au să ajungă în noaptea asta la Rotherwood.

- Nu, răspunse măscăriciul, rânjind, dar dacă au noroc, ar putea.ajunge la Sheffield; e un loc ce li se potriveşte de minune. Nu-s un pădurean chiar aşa de prost ca să arăt unui câine ascunzişul căprioarei, câtă vreme nu vreau s-o hăituiască.

- Că bine zici, zise Gurth. Ar fi păcat ca starețul Aymer s-o vadă pe domnița Rowena. Şi ar fi poate şi mai rău ca Cedric să se ia la harță cu acest că-lugăr-oştean, şi fii sigur că aşa ar face. Dar, ca nişte slugi vrednice, să tragem cu urechea şi să vedem ce se întâmplă, fără să scoatem o vorbă.

Să ne întoarcem acum la călăreții noştri. Aceştia îi lăsaseră cu mult în urmă pe cei doi şerbi şi purtau următoarea convorbire în graiul franco-normand, folosit îndeobşte de clasele de sus, cu excepția unui mic număr de nobili, care încă se mai mândreau cu obârşia lor saxonă.

- Ce urmăreau oamenii aceia cu purtarea lor neobrăzată? îl întrebă templierul pe cistercian. Şi de ce m-ai împiedicat să-i pedepsesc cum se cuvine?

- Frate Brian, răspunse starețul, în ce priveşte pe unul dintre ei, mi-ar li greu să lămuresc de ce un nebun vorbeşte ca un nebun. Cât despre

celălalt țărănoi, unul din vlăstarele acelei seminții sălbatice, aprige şi de neînduplecat pe care, după cum ți-am spus adesea, le mai poți întâlni şi astăzi printre coborâtorii saxonilor înfrânți şi a căror supremă plăcere este să-şi arate, prin toate mijloacele ce le stau la îndemână, ura împotriva cuceritorilor lor.

- L-aş fi silit eu să fie cuviincios! zise Brian. Sunt obişnuit să am de-a face cu asemenea oameni. Prizonierii noştri turci sunt la fel de sălbatici şi de neînduplecați ca însuşi Odin, .şi totuşi, după două luni petrecute în casa mea, sub privegherea vătafului meu de sclavi, devin umili, supuşi, îndatoritori şi ascultători. Crede-mă, starețe, trebuie să te fereşti de otravă şi de sabie, căci la cel mai mic prilecare li se dă, oamenii ăştia se folosesc cu dragă inimă şi de una. şi de alta.

Da. numai că fiece țară îşi are obiceiurile şi datinile ei, răspunse starețul Aymer. Şi-apoi, pe lângă faptul că. bătându-l, n-am fi smuls din gura acelui individ nici o vorbă în legătură cu drumul spre casa lui Cedric, s-ar ți iscat fără îndoială o ceartă între dumneata şi Cedric dac-am fi ajuns pân la el. Adu-ți aminte ce ți-am spus: acest *frankliahop* e tare mândru, iute la mânie, pizmaş şi arțăgos. E un duşman al nobilimii şi chiar al vecinilor săi, Reginald lront-de-Boeuf şi Philip de Malvoisin, care, orice s-ar spune, nu-s nişte copilaşi neputincioşi. Apără cu atâta străşnicie drepturile seminției sale şi e atât de mândru că se trage de-a dreptul din Hereward, vestitul apărător al Heplarhiei saxone, încât toată lumea îi spune Cedric Saxonul, iar el se laudă că aparține acestui neam, în vreme ce mulți semeni de-ai lui încearcă să-şi(ascundă obârşia, de teamă să nu cadă şi pe umerii lor o parte din *vae victis,* adică din povara umilințelor impuse învinşilor.

Starețe Aymer, spuse templierul, eşti un om brav, cunoscător în ale frumuseții şi la fel de inițiat ca un trubadur în toate tainele dragostei. Ei bine, află că această faimoasă Rowena ar trebui să fie neasemuit de frumoasă pentru ca, de dragul ei, să mă stăpânesc şi să-mi păstrez cumpătul spre a intra în grațiile unui asemenea țopârlan răzvrătit, cum pare a fi tatăl ei, Cedric.

- Cedric nu e tatăl ei, răspunse starețul, ci doar o rudă depărtată. în vinele fetei curge sânge şi mai nobil decât cel cu care se laudă dumnealui, şi între Cedric şi pupila sa nu e decât o legătură de rudenie foarte vagă. Dar el e tutorele domniței Rowena, şi cred că s-a numit cu de la sine putere. E drept că ține la pupila lui ca un tată. Cât priveşte frumusețea fetei, în curând vei putea judeca şi singur. Dar dacă frăgezimea obrajilor ei şi căldura mândră şi totuşi blajină a ochilor ei albaştri nu vor alunga din amintirea dumitale pe oacheşele fiicei ale Palestinei sau pe cadânele din .raiul bătrânului Ma-homed, se cheamă că eu sunt un necredincios, şi nu un adevărat fiu al bisericii.

Dar dacă se va vădi, zise templierul, că multlăudata dumitale frumoasă nu e chiar atât de frumoasă? Pe ce punem rămăşag?

Eu pun la bătaie colanul meu scump, răspunse starețul, iar dumneata zece poloboace cu vin de Chios . Sunt de pe acum ale mele, de parc-ar fi în pivnițele mănăstirii, sub cheia bătrânului meu chelar Dennis.

Voi fi chiar eu judecător, spuse templierul, şi voi hotărî eu însumi dacă într-adevăr n-am văzut o fată mai frumoasă ca ea de la Rusaliile de-acum un an încoace. Primeşti rămăşagul? Starețe, colanul dumitale e în mare

primejdie. Am să-l port deasupra grumăjerului pe arena din Ashby-de-la-Zouche.

- Mai întâi câştigă-l cinstit, şi pe urmă poartă-l cum vei voi, zise starețul. Am încredere c-o să-mi răspunzi drept, mă bizui pe cuvântul dumitale de cavaler şi de om al bisericii. Totuşi, frate, ascultă-mi povața şi străduieşte-te să te porți cu mai multă curtenie decât aceea pe care ai deprins-o din obişnuința de a porunci unor prizonieri păgâni şi unor sclavi orientali. Dacă Cedric Saxonul se simte jignit şi trebuie să ştii că pentru aceasta e de ajuns un fleac e în stare, fără nici un fel de respect pentru demnitatea dumitale de cavaler, pentru rangul meu înalt sau pentru sanctitatea noastră a amândurora, să ne dea afară din casă şi să ne lase să ne adăpostim sub cerul liber chiar în plin miez de noapte. Şi vezi, ai grijă cum te uiți la Rowena, căreia îi poartă o dragoste plină de gelozie; dacă va simți cea mai mică îngrijorare în aceastăprivință, suntem pierduți. Se zice că l-a alungat din casă pe singurul său fiu din pricină că i-a făcut ochi dulci acestei zâne, care poate fi admirată, pare-se, de la distanță, dar de care nu te poți apropia cu alte gânduri decât cele cu care ne înfățişăm la altaiul Sfintei Fecioare.

- Bine, ajunge cât ai vorbit, răspunse templierul. Sunt gata să mă stăpânesc o noapte şi să mă port cu sfiala unei fecioare. Cât priveşte temerea dumitale că ne-ar putea da afară cu de-a sila, află că eu şi scutierii mei, împreună cu Hamet şi Abdalla, suntem în stare a te feri de o astfel de ruşine. Fii sigur că vom fi destul de puternici ca să rămânem pe poziții.

- Lucrurile nu trebuie să ajungă atât de departe, răspunse starețul. Dar iată crucea îngropată în pământ despre care vorbea măscăriciul acela! Din păcate, însă, e atât de întuneric, că abia se poate desluşi drumul. Ne-a spus, parcă, să o luăm la stânga.

- La dreapta, pe câte îmi amintesc, zise Brian.

Nu, nu, la stânga, cu siguranță că la stânga. Țin minte cum a arătat spre stânga cu sabia lui de lemn.

- Da, dar îşi ținea sabia în mâna stângă şi a arătat peste umăr spre partea dimpotrivă, spuse templierul.

Întrucât fiecare rămase la părerea lui cu îndărătnicia obişnuită în asemenea cazuri, fură nevoiți să-i întrebe şi pe slujitori. Din păcate, însă, ei nu fuseseră îndeajuns de aproape de Wamba pentru a putea auzi ce spusese acesta. în cele din urmă Brian zări ceva care îi scăpase la început, în lumina tulbure a amurgului.

Mi se pare că la picioarele crucii e un om adormit sau poate chiar mort. Hugo, împunge-l puțin cu capătul lăncii.

Acesta n-apucă bine să-l împungă, că omul se ridică în picioare, strigând într-o franțuzească fără cusur:

- Oricine-ai fi, nu-i frumos din partea dumitale să-mi tulburi gândurile! Voiam numai să te-ntrebăm care-i drumul spre Rotherwood, sălaşul lui

Cedric Saxonul, zise starețul.

Şi eu merg într-acolo, răspunse străinul. Iar de-aş avea un cal, v-aş fi călăuză, fiindcă drumul e cam întortocheat, deşi eu, unul, îl cunosc cât se poate de bine.

Prietene, de ne vei călăuzi eu bine până la castelului Cedric, zise starețul, vei primi din parte-ne şi mulțumiri şi răsplată.

Şi spunând acestea, porunci unuia dintre slujitori să încalece pe calul pe care-l avea de căpăstru, iar pe acela pe care călărise până atunci să i-l dea străinului, care urma să-i călăuzească.

Călăuza lor o apucă pe un alt drum decât cel recomandat de Wamba anume ca să-i încurce. Tot mergând pe poteca aceasta, se adânciră şi mai mult în pădure; poteca trecea pe lângă o sumedenie de pârâiaşe, de care era primejdios să te apropii, din pricina smârcurilor ce le împrejmuiau, dar străinul părea a cunoaşte fără greş cele mai bune locuri de trecere şi terenul cel mai statornic. cu multă băgare de seamă şi luare-aminte el îi scoase pe călăreți la o potecă mai largă decât toate acelea pe care umblaseră până atunci şi, arătând la capătul acesteia o clădire mare, joasă şi cu o formă neregulată, îi spuse starețului: Acolo e Rotherwood, sălaşul lui Cedric Saxonul.

Era o veste plăcută pentru Aymer, care, fiind cam slab de înger, încercase atâta spaimă şi nelinişte trecând prin smârcurile acelea primejdioase, încât n-avusese curiozitatea să pună călăuzei nici măcar o singură întrebare. Acum, când se simțea uşurat şi aproape la adăpost, curiozitatea începu să i se trezească, aşa încât îl întrebă pe omul acesta cine e şi cu ce se îndeletniceşte.

- Sunt un pelerin întors de curând din Țara sfântă, răspunse străinul.

- Mai bine-ai fi rămas acolo, ca să lupți pentru recucerirea Sfântului mormânt, zise templierul.

E adevărat, preacinstite cavaler, răspunse pelerinul, căruia înfățişarea templierului îi părea foarte cunoscută, dar când cei care s-au legat prin jurământ să lupte pentru recucerirea cetății sfinte cutreieră pe meleaguri atât de depărtate de locurile pe unde s-ar cuveni să-şi facă datoria, ce să te mai miri că un biet țăran paşnic ca mine se leapădă de îndatorirea pe care ei au părăsit-o? Templierul era cât pe ce să-l repeadă, dar starețul nu-i dădu răgazul, ex-primându-şi încă o dată uimirea că, după o absență atât de îndelungată, călăuza lor cunoştea aşa de bine potecile tainice ale pădurii.

- M-am născut pe meleagurile astea, răspunse călăuza tocmai când ajunseră în fața castelului lui Cedric, o clădire scundă şi lăbărțată, cu o mulțime de curți interioare.

Deşi prin mărimea ei această clădire arăta că stăpânul era un om avut, ea se deosebea cu totul de castelele înalte, cu turle şi întărituri, ale nobililor normanzi, a căror arhitectură se răspândise în întreaga Anglie. Rotherwood nu era totuşi lipsită de apărare; nici o locuință n-ar fi putut, în acele vremuri tulburi, să fie lipsită de apărare, fără primejdia de a ti prădată şi arsă peste noapte. Un şanț adânc, umplut cu apa unui râu din apropiere, împrejmuia întreaga clădire. O îngrăditură dublă, numită palisadă şi alcătuită din nişte pari ascuțiți, aduşi din pădurea vecină, affăra malurile şanțului, atât cel din afară, cât şi cel dinăuntru. In partea de apus, îngrăditura avea o .deschizătură, legată printr-o punte, cu o inlrare asemănătoare, ce dădea în interiorul cetății. Fuseseră luate unele măsuri de prevedere pentru apărarea acestor intrări cu ajutorul unor ieşituri, înapoia cărora se puteau ascunde în caz de nevoie câțiva arcaşi sau prăştiaşi. Oprindu-se în fața intrării, templierul sună cu putere .din corn, deoarece ploaia, care amenința de multă vreme, începuse acum să cadă cu nemiluita.

CAPITOLUL III

"Şi-atuncea, vai, saxonul cel puternic,
Cu ochi albaştri şi cu păr bălai.
Dădu năvală de pe ţărmul sumbru
Al amagitorului ocean german." ,
Thomson, *Libertatea*

Într-o sală destul de joasă faţă de lungimea şi lăţimea ei neobişnuite, o masă lungă de stejar, înjghebată de bârne necioplite, tăiate de-a dreptul în pădure şi nelustruite, fusese aşternută pentru cina lui Cedric Saxonul. între cer şi sala aceasta nu se afla decât un acoperiş de grinzi şi-de scânduri învelite cu paie; la fiece capăt al sălii se afla un cămin uriaş, dar cum coşurile erau întocmite cât se poate de neîndemânatic, în încăpere se răspândea cel puţin tot atâta fum cât era slobozit prin deschizătura coşului. Fumul acesta lustruia parcă grinzile şi bârnele încăperii scunde, acoperindu-le cu un strat negru de funingine. Pe pereţii laterali ai încăperii atârnau panoplii cu arme de război şi de vânătoare, iar la fiece colţ era câte o uşă cu două canaturi, care dădea spre alte încăperi ale uriaşei clădiri. Celelalte părţi ale sălii vădeau simplitatea aspră a epocii saxone, simplitate din care Cedric îşi făcea un punct de onoare, încăperea era pardosită cu lut amestecat cu var şi bine bătătorit, aşa cum sunt pardosite adesea hambarele de astăzi. Pe aproape un sfert din lungimea încăperii, pardoseala era cu un pas mai înaltă, iar platforma aceasta, numită *dais,* era rezervată membrilor de frunte ai familiei şi oaspeţilor de vază. în acest scop, o masă bogat aşternută cu postav roşu era aşezată de-a curmezişul platformei, iar din mijlocul ei pornea o masă mai lungă şi mai joasă, care se întindea până aproape de capătul sălii şi la care ospătau slugile şi oamenii de rând. Cele două mese aveau forma unui T şi aduceau cu mesele din antichitate, care, rânduite după acelaşi principiu, pot fi văzute şi astăzi în vechile colegii de la Oxford şi Cambridge. Pe platformă erau aşezate jilţuri şi bănci din lemn de stejar sculptat, iar deasupra lor şi a mesei mai înalte atârna un polog de postav, menit să ocrotească într-o anumită măsură pe demnitarii care ocupau acest loc de onoare împotriva vântului şi mai cu scamă împotriva ploii, care, în unele unghere, îşi croia drum prin acoperişul şubred.

Pereţii acestei părţi a încăperii, pe toată întinderea platformei, erau îmbrăcaţi în perdele, iar pe pardoseală era aşternut un covor; şi perdelele, şi covorul erau înflorate stângaci cu tapiserie şi broderii în culori strălucitoare, mai bine zis ţipătoare. Deasupra mesei scunde, după cum am mai arătat, nu se afla nici un alt acoperământ în afară de tavan; pereţii, tencuiţi de mântuială, erau golaşi, iar pe jos nu se vedea decât lutul gol; masa, de asemenea, nu era aşternută, iar în locul jilţurilor erau nişte lavițe grele şi necioplite. La mijlocul mesei de onoare erau aşezate două fotolii mai înalte decât celelalte, pentru stăpânul şi stăpâna casei, care prezidau mesele oferite oaspeţilor şi care în telul acesta se făceau vrednici de titlul "împărţitori de pâine" în mare cinste la saxoni.

Lângă fiecare din aceste fotolii era câte un scăunel sculptat, cu incrustaţii curioase de fildeş, semn ce le deosebea de toate celelalte. Intr-unul din aceste fotolii şedea în clipa aceea Cedric Saxonul, care, deşi n-avea

decât rangul de *thane* sau *franklin,* cum îi spuneau normanzii, din pricină că cina întârzia, era cuprins de o nerăbdare nervoasă care s-ar fi potrivit de minune unui jude de altădată sau chiar din zilele noastre.

Se vedea limpede, din toată înfățișarea lui, că stăpânul casei era un om cu sufletul deschis dar iute din fire. Era un bărbat de statură mijlocie, însă lat în spate, cu brațele lungi şi bine legat, cum sunt cei deprinşi cu ostenelile războiului sau ale vânătorii; avea o față latã, cu trăsături limpezi, deschise, nişte ochi mari, albaştri, dinții frumoşi şi un cap armonios alcătuit; întreaga lui ființă respira acea voie bună care însoțeşte adesea o fire repezită şi aprigă. In ochii lui ardea flacăra mândriei şi a neîncrederii, deoareee îşi cheltuise cei mai buni ani din viață luptând pentru afirmarea unor drepturi veşnic primejduite, iar firea lui bătăioasă şi hotărâtă era necontenit la pândă tocmai din pricina acestor împrejurări. Pletele sale lungi şi gălbui, pieptănate cu grijă, i se revărsau pe umeri, despicate la mijloc de o cărare ce-i străbătea creştetul capului până deasupra frunții. Cu toate că Cedric mergea pe-al şaizecilea an, părul lui nu dădea semne de încărunțeală.

Purta un pieptar verde, îmblănit la gât şi la mâneci cu o pielicică de jder numită sângeap de o calitate inferioară herminei. Pieptarul acesta atâma descheiat, deasupra unei tunici roşii, lipită strâns de trup; avea pantaloni scurți țot din stofă roşie - care nu treceau mai jos de coapsă, lăsându-i genunchii dezveliți. în picioare purta sandale țărăneşti, dar dintr-un material mai scump şi prinse în față cu nişte catarame de aur. Pe brațe avea brățări de aur, iar în jurul gâtului un colan mare din acelaşi metal prețios. Mijlocu-i era încins cu un brâu bătut în ținte, de care spânzura o sabie scurtă şi dreaptă, cu două tăişuri şi cu vârful ascuțit, aşezată în aşa fel încât îi cădea aproape perpendicular pe trap. Pe spătarul fotoliului atârna un contăş de postav roşu, căptuşit cu blană, precum şi o tichie din acelaşi postav, cu o cusătură aleasă; contăşul şi tichia întregeau îmbrăcămintea bogatului moşier când acesta catadicsea să iasă la plimbare. O suliță scurtă cu mâner lat şi strălucitor de oțel era de asemenea rezemată de spătarul fotoliului; se folosea de ea când ieşea din castel ca de un ciomag sau de o armă, după nevoie. Mai mulți slujitori, ale căror straie închipuiau o gamă întreagă între strălucirea îmbrăcămintei stăpânului lor şi simplitatea de rând a veştmintelor lui Gurth porcarul, pândeau privirile şi aşteptau poruncile nobilului saxon. Doi sau trei slujitori de rang mai înalt stăteau în spatele stăpânului lor, pe platformă; ceilalți erau răspândiți în partea de jos a sălii. Se mai zăreau şi un alt fel de servitori: doi-trei ogari mari şi zburliți, de soiul acelora care erau folosiți pe vremea aceea la vânătoarea de cerbi şi de lupi, doi-trei zăvozi ciolănoşi şi puternici, cu gâturile groase, capetele mari şi urechile lungi, şi vreo doi câini mai mici, din rasa numită astăzi *terrîer;* toți aceştia aşteptau nerăbdători să fie servită cina, dar, cu agerimea proprie spiței lor, agerime ce le îngăduia să citească pe fețele oamenilor, se fereau să tulbure tăcerea posomorâtă a stăpânului lor, temându-se pesemne de bastonaşul alb pe care Cedric şi-l pusese alături de tacâm în scopul de a respinge orice cutezanță a servitorilor săi patrupezi. Doar un câine-lup, sur, îşi luase libertatea de a se aşeza, ca un favorit, aproape de fotoliul de onoare, şi din când în când îşi îngăduia să atragă luarea-aminte a stăpânului său punân-du-şi capul păros şi enorm pe genunchii acestuia, atingându-i mâna cu botul. Dar până şi favoritul era respins cu asprime: "Jos, Balder! Jos! Nu-

mi arde de fleacuri!"

Într-adevăr, Cedric, după cum am văzut, nu prea era liniştit. Domnița Ro-wena, care se dusese la o biserică depărtată pentru a lua parte la slujba de vecernie, se întorsese abia de curând acasă şi-şi schimba acum veşmintele, udate de furtună. în afară de asta, nu sosise încă nici o veste despre Gurth şi turma lui de porci, care ar fi trebuit de mult să se întoarcă din pădure, iar vremurile erau atât de tulburi, încât zăbava se putea datora vreunei prădăciuni din partea proscrişilor ce-şi aveau sălaşul în pădurea vecină, sau samavolniciei vreunui baron megieş, care, cunoscându-şi puterea, îşi putea de asemenea îngădui să încalce drepturile de proprietate.

Faptul nu era lipsit de gravitate, întrucât o mare parte din avuția domestică a proprietarilor saxoni consta din numeroasele lor turme de porci, mai ales în ținuturile păduroase, unde aceste animale îşi găseau cu uşurință hrana.

Pe lângă aceste pricini de îngrijorare, *thane-ul* saxon mai era neliniştit de absența măscăriciului său favorit, Wamba, ale cărui glume, bune sau rele, erau ca sarea pentru cina lui, pe care obişnuia s-o stropească din belşug cu bere şi vin. La toate acestea se adăuga faptul că Cedric nu pusese nimic în gură de la amiază, iar ora obişnuită a cinei trecuse de mult, pricină de supărare pentru nobilii de țară, atât pentru cei din vechime, cât şi pentru cei din zilele noastre. Se vedea limpede că e enervat după felul repezit de a vorbi, în frânturi de fraze rostite parte pentru sine însuşi, parte pentru servitorii din jurul său şi adresate îndeosebi paharnicului, care-l ogoia din când în când, turnându-i vin într-un pocal de argint.

- De ce-o fi zăbovind atâta domnița Rowena?

- Îşi potriveşte numai pieptănătura, îi răspunse o slujnică pe tonul sigur cu care slujnica favorită a unei cucoane din zilele noastre răspunde stăpânului casei. Doar n-ați vrea să stea la masă cu glugă şi în fustă?! Nu se află în tot ținutul domniță care să se-mbrace mai repede ca stăpâna mea!

Acest argument de netăgăduit stârni un fel de "hm!" aprobator din partea Saxonului, care adaugă:

- Nădăjduiesc că data viitoare când se va duce să se reculeagă la biserica Sfântului Ioan, o va face pe .vreme frumoasă. Şi, întorcându-se spre paharnic, ridică glasul, ca şi cum ar fi fost fericit că găsise pe cineva asupra căruia să-şi verse năduful, tară teamă şi fără reținere:

Mii de draci, ce-o fi cu Gurth că zăboveşte atâta pe afară? îmi spune inima c-o s-auzim veşti proaste despre turmă; şi, cu toate acestea, e un argat credincios şi prevăzător de felul lui. Mă gândeam să-i dau o slujbă mai bună, poate clii ar în garda mea .

Oswald, paharnicul, îi spuse cu umilință că "abia a trecut un 4;as de când a sunat stingerea", scuză cât se poale de nefericită, deoarece privea o chestiune cu totul neplăcută auzului unor urechi saxone.

- La naiba cu stingerea şi cu tiranul bastard care ne-a vârât-o pe gât! Şi la naiba cu sclavul fără suflet care pomeneşte de ea în graiul saxonilor de față cu un saxon! Stingerea! urmă el şi se opri o clipă. Stingerea asta îi sileşte pe oamenii cinstiți să-şi stingă luminile, pentru ca astfel hoții şi tâlharii sa-şi poată face de cap pe întuneric! Stingerea! Hm! Reginald Front-de-Boeuf şi Philip de Malvoisin ştiu prea bine la ce foloseşte stingerea, după cum ştia şi William Bastardul, el însuşi, şi toți aventurierii normanzi care-au

luptat la Hastings. Nu m-aş mira să aflu că turma mea a fost prădată ca să-i scape de foamete pe bandiţii flămânzi, pe care ei nu-s în stare să-i hrănească decât prin tâlhărie. De bună seamă că robul meu credincios a fost omorât, averea mi-a fost prădată, iar Wamba... unde-i Wamba? A zis careva că a plecat cu" Gurth?

Oswald răspunse că da.

Hm! Din ce în ce mai bine! L-au răpit şi pe el, bufonul saxon, ca să-l bage slugă la stăpânul normand. La drept vorbind, toţi suntem nebuni că-i slujim, şi suntem mai vrednici de disprețul şi batjocura lor decât dacă ne-am fi născut cu mintea beteagă. A, dar o să mă răzbun eu! adăugă el, apucând lancea şi ridicându-se brusc din fotoliu, aţâţat de propria-i bănuială. Am să mă plâng marelui consiliu. Am destui prieteni şi slujitori... o să-l provoc la luptă în arenă pe normand, am să mă măsor eu însumi cu el! N-are decât să vină în-zăuat şi împlătoşat, cu toate armele care pot da curaunui laş! Am înfipt eu destule sulițe ca aceasta în paveze de trei ori mai grele ca scuturile lor! M-or fi crezând bătrân, dar o să le-arăt eu lor, aşa singur şi fără odraslă cum sunt, că în vinele lui Cedric curge sângele lui Hereward. Ah, Wilfried, Wilfred! adăugă el, cu voce scăzută. De-ai fi- putut să-ţi stăpâneşti patima prostească, tatăl tău n-ar mai fi fost părăsit, la bătrâneţe, ca stejarul stingher care-şi întinde în bătaia furtunii crengile frânte şi lipsite de apărare!

Gândurile acestea îi schimbară mânia în tristeţe. Punând la loc lancea, se aşează iar, cu ochii în pământ, cufundându-se în gânduiile-i amare.

Îl trezi din visare sunetul puternit al unui corn, căruia îi răspunseră lătrăturile şi urletele tuturor câinilor din încăpere, precum şi ale altor douăzeci-treizeci aflaţi în celelalte părţi ale castelului. Pentru a face să amuţească această larmă a dulăilor, fu nevoie de o temeinică folosire a bastonaşului alb, precum şi de strădania slugilor.

- Duceţi-vă la poartă, băieţi! rosti cu grăbire Saxonul de îndată ce larma se potoli îndeajuns ca slujitorii să-i poată auzi glasul. Vedeţi ce veşti ne aduce cornul acesta. îmi închipui că vesteşte vreun jaf sau vreo tâlhărie săvârşită pe pământurile mele.

Nu trecură nici trei minute, şi unul din paznici se întoarse, spre a-l vesti că "stareţul Aymer din Jorvaulx şi vrednicul cavaler Brian de Bois-Guilbert, comandor al neînfricatului şi cinstitului Ordin al cavalerilor templieri, împreună cu mica lor suită, cer găzduire şi adăpost pentru noapte, fiind în trecere spre un turnir ce urmează a avea loc nu departe de Ashby-de-la-Zouche, de azi în două zile".

- Aymer? Stareţul Aymer? Brian de Bois-Guilbert? murmură Cedric. Amândoi sunt normanzi,.. dar fie că-i vorba de saxoni ţ fie de normanzi, ospitalitatea RotherWood-ului nu se poate dezminţi. Sunt bineveniţi de vreme ce au hotărât să facă popas. Şi mai bine veniţi ar fi fost de şi-ar fi văzut de drum, dar ar fi nedemn din parte-ne să ne precupeţim găzduirea şi hrana pe-o noapte. Ca oaspeţi, până şi normanzii sunt nevoiţi să-şi ţină-n frâu neobrăzarea. Du-te, Hundebert, adăugă el, adresându-se majordomului proţăpit la spatele lui cu un toiag alb. Ia cu tine şase servitori şi du-i pe străini la odăile oaspeţilor. Aveţi grijă de caii şi catârii lor şi băgaţi de seamă ca oamenii din suită să nu ducă lipsă de nimic. Dacă va fi nevoie, să li se dea haine de schimb, să li se facă focul şi să li se aducă apă de spălat, şi vin, şi bere. Porunciţi bucătarilor să adauge cinei noastre tot ce pot pregăti la

iuțeală; bucatele să fie aduse la masă de îndată ce străinii aceştia vor fi gata să cineze. Spune,-le, Hundebert, că Cedric le-ar ura el însuşi bun venit dacă nu s-ar fi legat prin jurământ să nu se depărteze niciodată cu mai mult de trei paşi de platforma de onoare a acestei săli pentru a ieşi în întâmpinarea vreunui străin în vinele căruia nu curge sângele monarhiei saxone. Du-te! Vezi să fie serviți cum se cuvine. Să nu zică, în trufia lor, că bădăranul de saxon şi-a arătat sărăcia şi zgârcenia deopotrivă.

Majordomul ieşi, însoțit de mai mulți slujitori, pentru a împlini poruncile stăpânului său.

Starețul Aymer! repetă Cedric, întorcându-se cu fața spre Oswald. Dacă nu mă-nşel, e fratele lui Giles de Mauleverer, astăzi senior de Middleham? Oswald dădu cuviincios din cap.

Fratele său uzurpă locul şi stăpâneşte samavolnic domeniile unei seminții mai vrednice, cea a lui Ulfgar de Middleham. Dar oare nu toți seniorii normanzi fac la fel? Starețul este, zice-se, un preot vesel din fire şi cam slobod în purtări, căruia-i plac mai mult cupa de vin şi cornul de vânătoare decât clopotul şi ceaslovul. Foarte bine! Să poftească, va ti binevenit. Cum ziceai că-l cheamă pe templier?

Brian de Bois-Guilbert.

- Bois-Guilbert? rosti Cedric pe acelaşi ton meditativ pe jumătate poruncitor, care venea din obişnuința lui de a trăi printre slugi, făcându-l să semene cu un om care stă de vorbă cu sine însuşi mai degrabă decât cu cei din jurul său. Bois-Guilbert? E un nume cu faimă faimă bună şi rea deopotrivă. Se spune că-i mai viteaz decât toți templierii, dar pătat cu păcatele lor obişnuite: trufia, înfumurarea, cruzimea şi destrăbălarea; un om rău, fără inimă, care nu se teme de nimic pe pământ şi aici de cer nu-i e frică. Aşa spun cei câțiva războinici care s-au întors din Palestina. Bine, fie! Pentru o singură noapte, merge. Va fi, deci, şi el binevenit. Oswald, dă cep butoiului cu vinul cel mai vechi, serveşte pe masă cel mai bun mied, berea cea mai tare, moratul cel mai gustes, cidrul cel mai spumos, pigmenții cei mai aromați . Umple pocalele cele mai mari. Templierii şi starețiii se dau în vânt după vinul bun, împărțit cu dărnicie. Elgitha, spune-i domniței Rowena că astă-seară n-o s-o mai aşteptăm să coboare în sală, afară doar dacă va socoti că-i face plăcere să vină.

- Sigur c-o să-i facă plăcere, se grăbi Elgitha. Totdeauna e dornică să audă veşti din Palestina.

Cedric o săgeta pe îndrăzneață slujitoare cu o privire mânioasă, dar Rowena, împreună cu tot ce-i aparținea, era privilegiată şi la adăpost de mânia lui, aşa că bătrânul spuse doar:

- Taci, domnişoară. Limba dumitale o cam ia razna. Adu la cunoştința stăpânei vorbele mele şi spune-i să hotărască aşa cum va socoti de cuviință. Măcar în casa asta, coborâtoarea lui Alfred domneşte şi astăzi ca o prințesă.

Elgitha ieşi din încăpere.

- Palestina! murmură Saxonul. Palestina! Câte urechi se apleacă la poveştile pe care le aduc din țara aceea nenorocită nişte cruciați păcătoşi sau nişte pelerini fățarnici! Eu însumi aş fi în stare să cer, să întreb, să ascult cu sufletul la gură poveştile pe care aceşti pierde-vară vicleni le scornesc ca să ne smulgă ospitalitatea... dar nu! fiul care nu mi-a dat ascultare nu-mi mai este fiu şi nu mă voi îngriji de soarta lui mai mult decât

de aceea a celui din urmă neisprăvit din milioanele de neisprăviți care şi-au crestat semnul crucii pe umeri şi care au săvârşit tot felul de grozăvii şi crime sângeroase sub cuvânt că în felul acesta ar împlini voia Domnului!

încruntându-şi sprâncenele, îşi aţinti o clipă privirea pe podea. In clipa când le ridică, uşa cu două canaturi din fundul sălii se deschise larg, şi oaspeţu intrară în încăpere, în urma majordomului cu toiag şi a patru slujitori înarmaţi fiecare cu câte o faclă.

CAPITOLUL IV

"Porci, capre, oi şi tăuraşi tăiaţi
Pe marmură zăceau. însângeraţi.
Plutea în aer miros de Irigare.
Trandafiriu sta vinul în pahare.
Ulise-i la ospăţ şi el chemat,
Dar regele, hain, l-a aşezai
Pe-un scaun de rând,
la o măsuţă joasă"
Odiseea

Starețul Aymer se folosise bucuros de prilejul de a-şi schimba straiele de călătorie cu o îmbrăcăminte şi mai aleasă, deasupra căreia îşi pusese o mantie cu cusături ciudate. în afară de inelul onasiv de aur, cu pecete, care-i arăta demnitatea ecleziastică, starețul mai purta pe degete, în ciuda canoanelor bisericeşti, o sumedenie de giuvaiere scumpe. Sandalele lui erau croite din cea mai fină piele, adusă din Spania; barba îi era potrivită cu foarfecele atât cât îngăduia ordinul din care făcea parte, iar creştetul ras îi era ascuns de o tichie roşie din mătase brodată.

Cavalerul templier îşi schimbase- de asemenea înfăţişarea, şi deşi straiele lui erau mai puţin împopoţonate, ele nu păreau mai sărace decât acelea ale tovarăşului său, ba trebuie spus că întreaga sa ţinută părea şi mai impunătoare, îşi înlocuise cămaşa de zale cu o tunică de mătase de un purpuriu-închis, împodobită cu fâşii de blană, deasupra căreia cădea în falduri bogate lunga lui mantie, de un alb neprihănit. Pe umărul acesteia se vedea crucea cu opt braţe a Ordinului templierilor, croită din catifea neagră. Gluga mantiei nu-i mai acoperea sprâncenele, umbrite doar de şuviţele-i scurte şi groase de păr negru ca pana corbului, care se potriveau de minune cu obrazul său neobişnuit de oacheş.

Mersul şi întreaga lui ţinută ar fi fost de o maiestate şi de o graţie fără seamăn dacă n-ar fi purtat pecetea unei trufii nemăsurate, lesne dobândită prin obişnuinţa de a porunci nestingherit.

Aceşti doi demnitari erau urmaţi de slujitorii lor şi, la o distanţă respectuoasă, de cel care-i călăuzise până aici.

Înfăţişarea acestuia nu avea nimic deosebit în afara straielor sale ponosite de pelerin. Tot trupul îi era înfăşurat într-o dulamă de şiac negru, care aducea cu mantia unui husar din zilele noastre, având aceleaşi aripi pentru acoperirea braţelor. Dulama asta se numea *sclaveya* sau *sclavonian.* în picioare purta sandale grosolane, prinse cu nişte cureluşe de gleznele

goale; o pălărie cu marginile largi, tivite cu cochilii de scoici, precum şi un toiag lung, ghintuit, la capătul căruia atârna o ramură de palmier, întregeau îmbrăcămintea pelerinului. Acesta păşea cu umilinţă în urma alaiului care intrase în sală-şi, băgând de seamă că masa cea scundă abia de ajungea pentru slugile lui Cedric şi pentru suita celor doi oaspeţi, se retrase spre un scaun aflat dedesubtul unuia din căminurile acelea uriaşe; se aşează acolo, chipurile, ca să-şi usuce straiele, dar aşteptând de fapt ca, prin plecarea cuiva, să găsească şi el un loc la masă, sau ca majordomul să binevoiască a-i trimite ceva de mâncare chiar în locul acela de lângă cămin.

Cedric se ridică să-şi întâmpine oaspeţii ca o gazdă demnă; coborând de pe platforma numită *dais,* făcu trei paşi către ei, apoi îi aşteptă să se apropie şi le vorbi astfel:

- Îmi pare foarte rău, preacucernice stareţ, că un jurământ mă sileşte să nu înaintez nici cu un pas mai mult pe această podea a strămoşilor mei chiar dacă e vorba de nişte oaspeţi atât de aleşi ca dumneata şi viteazul cavaler al Sfântului templu. Dar majordomul meu v-a lămurit de bună seamă pricina acestei părelnice lipse de curtenie. De asemenea, vă rog să mă iertaţi că vă vorbesc în graiul meu natal şi să-mi răspundeţi în acelaşi grai, dacă bineînţeles îl cunoaşteţi. Dacă nu, pricep îndeajuns limba normandă ca să pot urmări gândurile dumneavoastră.

- Jurămintele, zise abatele, cată a fi îndeplinite, vrednice *franklin,* sau îngăduiţi-mi să vă spun vrednice *thane,* deşi titlul e învechit. Jurămintele ne leagă de cer, ele sunt ca funiile care leagă jertfa de altar şi, de aceea, după cum spuneam, trebuie îndeplinite întocmai, dacă bineînţeles sfânta noastră mamă, biserica, nu hotărăşte altminteri. Cât despre limbă, sunt bucuros să stau de vorbă în graiul cinstitei mele bunici Hilda de Middleham, care a murit ca o sfântă, aproape la fel, dacă-mi este îngăduit SrO spun, cu glorioasa ei tiză, binecuvântata sfântă Hilda de Whitby. Dumnezeu s-o aibă în pază!

După ce stareţul sfârşi această omilie, menită să câştige bunăvoinţa gazdei, tovarăşul său spuse scurt şi răspicat:

- Vorbesc numai franceza, limba regelui Richard şi a nobililor săi, dar pricep îndeajuns engleza pentru a mă putea înţelege cu băştinaşii acestei ţări.

Cedric aruncă interlocutorului său una din acele priviri fulgerătoare şi mânioase pe care i le stârneau întotdeauna comparaţiile făcute între cele două naţii vrăjmaşe; dar, aducându-şi aminte de îndatoririle sale de gazdă, îşi stăpâni mânia şi, arătând cu mâna spre două jilţuri ceva mai joase decât fotoliul lui, dar aşezate chiar lângă el, îi pofti pe oaspeţi să ia loc şi făcu semn că cina poate fi servită.

În timp ce slugile se grăbeau să împlinească porunca lui Cedric, acesta îl zări pe Gurth, porcarul, care tocmai intrase în sală, împreună cu tovarăşul său, Wamba.

- Să vină încoace, haimanalele! porunci Saxonul, nerăbdător. Iar când vinovaţii se înfăţişară înaintea lui, urmă: Cum se face, nemernicilor, c-aţi zăbovit atâta pe-afară? Ascultă, Gurth, ticălosule, ţi-ai adus turma acasă sau ai lăsat-o pradă tîlharilor şi hoţilor?

. - Turma e la adăpost, nu vă supăraţi, zise Gurth.

- Ba mă supăr, ticălosule! îl repezi Cedric. M-ai făcut să bănuiesc vreme

de două ore cu totul altceva şi să mă perpelesc scornind tot felul de gânduri de răzbunare împotriva vecinilor pentru nişte fărădelegi pe care nu le-au făptuit. Să ştii că la cea dintâi greşeală de soiul ăsta am să te pun în lanțuri şi am să te arunc în temniță!

Gurth, care cunoştea firea mânioasă a stăpânului său, nu încerca să se dezvinovățească, dar măscăriciul, care ştia că datorită privilegiilor sale de nebun se putea bizui pe îngăduința lui Cedric, răspunse şi pentru celălalt:

- Zău, nene Cedric, astă-seară nu sunteți nici înțelept, nici cuminte.

- Ia vei, îl repezi stăpânul său, dacă faci prea mult pe nebunul, te bag în cuşca paznicului, ca să simți puțin gustul disciplinei!

- Mai întâi, zise Wamba, aş vrea ca înțelepciunea-voastră să-mi spună dacă e drept şi înțelept lucru să pedepseşti pe cineva pentru vina altcuiva.

- Fireşte că nu, măscăriciule, răspunse Cedric.

- Păi atunci, nene, de ce să-l ferecați în lanțuri pe bietul Gurth pentru greşeala câinelui său Fangs? Căci pot să jur că n-am zăbovit nici o clipă pe drum după ce am adunat turma, dar Fangs n-a izbutit să facă treaba decât când au sunat clopotele de vecernie.

- Atunci, dacă greşeala e a lui, să fie spânzurat Fangs, iar tură-ți rost de alt câine! rosti Cedric, întorcându-se iute cu fața spre porcar.

- Dă-mi voie, nene, zise măscăriciul, asta ar fi oarecum nedrept din partea unui judecător atât de înțelept. Fiindcă nu-i vina lui Fangs că şchioapătă şi nu poate să adune la un loc turma, ci-i vina ălora care i-au tăiat două gheare la labele din față, tăiere pe care fără îndoială că n-ar fi încuviințat-o dacă bietul de el ar fi fost întrebat.

Şi cine-i acela care a cutezat să betegească o jivină de-a robului meu? întrebă Saxonul, aprinzându-se de mânie.

- Pe legea mea, zise Wamba, vinovatul e bătrânul Hubert, pădurarul jupanului Malvoisin. El l-a prins pe Fangs în pădure şi a scornit că bietul câine ar fi fugărit o ciută, călcând cică astfel dreptul stăpânului său, care are în supravegherea sa pădurile din ținut.

- Să-l ia dracu pe Malvoisin, cu pădurar cu tot! izbucni Saxonul. O să-i învăț eu că pădurile-s slobode de când cu marea *Cartă a pădurilor* . Dar destul cu povestea asta! Du-te la locul tău, caraghiosule, iar tu, Gurth, fă-ți rost de alt câine; şi dacă pădurarul va îndrăzni să se atingă şi de ăsta, îl fac eu să nu mai pună niciodată mâna pe arc! Să-mi iasă numele că-s fricos dacă nu-i retez arătătorul mâinii drepte! N-o să mai tragă el cu arcul! Vă cer iertare, vrednicii mei oaspeți! Sunt înconjurat de nişte vecini care seamănă leit cu păgânii dumneavoastră din Țara sfântă, nobile cavaler. Dar, iată, masa e pregătită, ospă-lați-vă, şi fie ca buna primire să vă facă să uitați puținătatea bucatelor.

La drept vorbind, bucatele aşternute pe masă n-aveau nevoie de nici o scuză a stăpânului casei. în partea de jos a mesei se aflau hartane de porc, gătite în fel şi chip, precum şi păsări, fripturi de căprioară, de berbec şi de iepure, laolaltă cu diferite soiuri de peşti, bucătoaie de pâine, plăcinte şi fel de fel de prăjituri făcute din fructe şi miere. Păsările sălbatice mai mici, care se găseau din belşug pe masă, nu erau servite în talgere, ci aduse în frigărui de lemn de către paji şi slujitori, care le ofereau pe rând fiecărui oaspe, aşa fel încât acesta să poată tăia din frigare cât îi poftea inima.

Lângă fiece oaspe de rang era pus un pocal de argint, iar pe masa cea

scundă se aflau cupe mari de corn.

Tocmai când să înceapă ospățul, majordomul strigă, ridicându-şi deodată toiagul:

- O clipă! Faceți loc domniței Rowena!

O uşă laterală din celălalt capăt al sălii se deschise şi Rowena intră în încăpere, urmată de patru slujnice.

Cu toate că Cedric fu surprins - şi încă în chip neplăcut - să-şi vadă pupila înfățişându-se în public cu prilejul acesta, el se grăbi totuşi să-i iasă în întâmpinare şi s-o petreacă respectuos până la jilțul înalt din dreapta sa, jilț hărăzit stăpânei casei.

Toți mesenii se ridicară în picioare ca s-o primească în mijlocul lor; răspunzând printr-un gest mut omagiului lor, domnița Rowena înainta cu grație spre locul ei. înainte ca ea să fi avut vreme să se aşeze, templierul îi şopti la ureche starețului:

- N-am să port colanul dumitale de aur la turnir. Vinul de Chios îți aparține.

- Ce ți-am spus eu? îi răspunse starețul. Dar stăpâneşte-ți admirația, *fran-klin-vl* e cu ochii pe dumneata.

Neținând seamă de această povață şi obişnuit să asculte doar de glasul dorințelor sale, Brian de Bois-Guilbert o privea țintă pe mândra saxonă, a cărei frumusețe îl tulbura cu atât mai mult cu cât se deosebea cu totul de cea a sultanelor orientale.

Având un trup cât se poate de armonios, Rowena era înaltă, fără însă ca înălțimea ei să întreacă măsura. Fața îi era de o albeață sclipitoare, dar această albeață nu avea nimic searbăd datorită trăsăturilor nobile şi felului cum îşi ținea capul. Ochii limpezi, albaştri, încadrați de nişte sprâncene frumos desenate, destul de negre pentru a da contur frunții, păreau a avea deopotrivă darul de a aprinde şi de a topi, de a porunci şi de a implora. Dacă blândețea era expresia cea mai firească a unui asemenea mănunchi de trăsături, se vedea limpede că în cazul ei obişnuința de a domina şi de a primi omagiile tuturor dăduse tinerei domnițe saxone un caracter mândru, care, suprapunându-se aceluia hărăzit de natură, i-l schimba într-o oarecare măsură. Părul bogat, de o nuanță între brun şi blond, era pieptănat cu grație şi fantezie într-o sumedenie de cârlionți, la împletirea cărora arta dăduse probabil o mână de ajutor naturii. Părul acesta, presărat cu pietre scumpe, era despletit, semn ce vădea obârşia nobilă şi libertatea cu care venise pe lume domnița. La gât purta un lanț de aur, cu un mic pandantiv din acelaşi metal. Pe brațele-i goale străluceau brățări. îmbrăcămintea ei era alcătuită dintr-o bluză şi o fustă de mătase de un verde-pal deasupra cărora purta o mantilă bogată, care ajungea până la pământ, şi ale cărei mâneci, deşi neobişnuit de largi, nu treceau totuşi decât foarte puțin de coaste. Mantila, de un roşu-închis, era făcută din lâna cea mai fină. în partea de sus era prins un văl de mătase cusut cu fir de aur, care putea fi tras peste față şi peste piept, după moda spaniolă, sau drapat în jurul umerilor, potrivit dorinței celei ce-l purta.

Când Rowena băgă de seamă că ochii cavalerului templier sunt ațintiți asupra ei cu o strălucire care, sub sprâncenele negre ce-i încadrau, îi tăcea să semene cu doi tăciuni aprinşi, îşi trase cu demnitate vălul pe față, dându-i a înțelege că îndrăzneala privirilor lui îi era neplăcută. Cedric surprinse

această mişcare şi-şi dădu seama de pricina ei.

- Domnule templier, rosti el, obrajii fetelor noastre saxone n-au fost îndeajuns de păliți de razele soarelui pentru a putea îndura privirile stăruitoare ale unui cruciat.

- Dacă am greşit cu ceva, răspunse *Sir* Brian, vă cer iertare, mai bine zis cer iertare domniței Rowena, căci mai mult decât atâta nu mă voi înjosi.

- Domnița Rowena, se amestecă în vorbă starețul, ne-a pedepsit pe toți punând la punct cutezanța prietenului meu. Vreau să sper că va fi mai puțin crudă cu strălucita adunare pe care o va prilejui turnirul.

- Nu e sigur că vom lua parte la el, spuse Cedric. Nu-mi prea plac aceste deşertăciuni, pe care străbunii mei nu le cunoşteau, într-o vreme când Anglia mai era liberă.

- Să nădăjduim totuşi, zise starețul, că, alături de noi, veți binevoi să pur-cedeți într-acolo. Când drumurile sunt atât de nesigure, escorta lui *Sir* Brian de Bois-Guilbert nu e deloc de disprețuit.

- Domnule stareț, răspunse Saxonul, orişiunde am călătorit în această țară, n-am avut nevoie în nici o privință de vreun alt ajutor în afară de acela al spadei mele ascuțite şi al slujitorilor mei credincioşi. Acum, dacă ne vom duce totuşi la Ashby-de-la-Zouche, vom face drumul împreună ou nobilul meu vecin şi concetățean Athelstane de Coningsburgh şi cu o suită în stare să țină la respect pe haiducii şi pe baronii feudali vrăjmaşi. Ridic acest pocal cu vin în sănătatea dumitale, domnule stareț, fiind sigur că gustul dumitale îl va prețui, şi îți mulțumesc pentru curtenie. Dacă totuşi respecți cu atâta sfințenie canoanele monahiceşti încât preferi laptele acru, nădăjduiesc că nu te vei sili să fii curtenitor spre a-mi da dreptate.

- Nu! râse starețul. Numai în mănăstirea noastră ne mărginim la *lac dulce* sau la *lac acidum* . Când suntem în lume, ne supunem obiceiurilor lumii, de aceea răspundem la închinarea dumneavoastră cu acelaşi vin bun şi las licoarea mai slabă fratelui meu mirean.

- Iar eu, zise templierul umplându-şi pocalul, beau în cinstea frumoasei Rowena, pentru că, de când tiza ei a introdus acest nume în Anglia, nici o frumoasă n-a fost mai vrednică de un asemenea tribut. Pe legea mea, l-aş ierta pe nefericitul Voitigern că şi-a pierdut onoarea şi regatul dacă aş şti că pricina a fost o femeie măcar pe jumătate la fel de frumoasă ca aceea pe care o privim acum!

- Nu e nevoie să fiți curtenitor, vă scutesc de această obligație, domnule cavaler, rosti cu demnitate Rowena, tară să-şi ridice vălul. Sau, mai degrabă, mă voi folosi de ea doar pentru a vă ruga să-mi împărtăşiți ultimele veşti din Palestina, li un subiect mai plăcut pentru noi, englezii, decât complimentele ce vi le inspiră educația dumneavoastră franțuzească.

- Puține lucruri însemnate am de spus, domniță, răspunse Brian de Bols-Guilbert, afară doar de zvonul, care de altfel se adevereşte, privitor la încheierea unui armistițiu cu Saladin .

Cavalerul fu întrerupt de Wamba, care se aşezase pe scaunul lui cu spătarul împodobit cu două urechi de măgar, aflat cu vreo doi paşi înapoia jilțului stăpânului său; acesta îi dădea din când în când să mănânce din propria-i farfurie, hatâr pe care măscăriciul îl împărțea de altfel cu câinii favoriți ce se aflau în număr destul de mare în sală, după cum am văzut. Wamba şedea în fața unei mescioare, cu călcâiele rezemate de stinghia

scaunului; obrajii îi erau supți în aşa fel încât fălcile lui semănau cu o pereche de spărgătoare de nuci, iar ochii lui pe jumătate închişi pândeau cu strălucicie orice prilede a face pe nebunul.

- Armistițiile astea cu păgânii, exclamă el, fără să-i pese că-l întrerupea în chip atât de neaşteptat pe mândrul templier, m-au îmbătrânit de-a binelea!

- Cum aşa, nebunule? îl întrebă Cedric, pe a cărui față se vedea că e bucuros să audă gluma aşteptată.

- Fiindcă îmi amintesc de trei armistiții pe vremea mea fiecare din ele pe câte cincizeci de ani, aşa încât, dacă socotesc bine ar trebui să am acum pe puțin o sută cincizeci de ani.

- Te asigur că n-ai să mori de bătrânețe, zise templierul, care-l recunoscu pe amicul său din pădure. Te asigur că. n-ai să mori în patul tău dacă vei mai da drumeților îndrumări ca acelea pe care ni le-ai dat astă-seară mie şi starețului.

Cum, nemernicule?! izbucni Cedric. Pui oamenii pe drumuri aiurea? O să te biciuirii, căci eşti pe cât de nebun, pe atât de ticălos!

Nene, spuse măscăriciul, îngăduie ca de data aceasta nebunia să vină în ajutor ticăloşiei mele. Atâta vină am că mi-am luat dreapta drept stânga. Iar acela care şi-a luat drept sfetnic şi călăuză un nebun ar fi putut ierta o greşeală şi mai mare.

Convorbirea fu întreruptă de apariția unui străjer. Acesta vesti că la poartă se află un străin care se roagă să fie lăsat înăuntru şi găzduit.

Lasă-l să intre, rosti Cedric, oricine ar fi. Pe o noapte vijelioasă ca asta, până şi fiarele codrului sunt nevoile să se adăpostească laolaltă cu viețuitoarele blânde şi să caute ocrotirea omului, duşmanul lor de moarte, decât să cadă pradă mâniei stihiilor. Oswald, ai grijă ca omul să nu ducă lipsă de nimic.

Majordomul părăsi sala de ospețe pentru a veghea la împlinirea poruncilor stăpânului său.

CAPITOLUL V

"Oare evreul n-are ochi? N-are evreul mâini, mădulare,
dimensiuni, simțuri, sentimente, pasiuni? Nu se hrăneşte el
cu aceeaşi hrană ca şi creştinul, nu e rănit de aceleaşi arme.
supus aceloraşi boli şi tămăduit cu aceleaşi leacuri, nu-l încălzeşte
oare aceeaşi vară şi nu-l îngheață oare aceeaşi iama?"
Negustătorul (Un Venețian)

Când se întoarse, Oswald îi şopti stăpânului său la ureche:

- E un evreu din York, cu numele de Isaac. Se cuvine să-l aduc în această sală?

- Lasă-l pe Gurth să-l aducă, Oswald, zise Wamba cu obişnuita-i neobrăzare. Porcarul e cel mai potrivit aprod pentru un evreu.

- Sfântă Fecioară! exclamă starețul, făcându-şi semnul crucii. Un jidov necredincios să fie primit de față cu noi?

- Un câine de jidov să se apropie de un apărător al Sfântului mormânt?! zise templierul, ca un ecou.

- Pe legea mea, spuse Wamba, s-ar părea că templierilor le e dragă mai mult zestrea evreilor decât tovărăşia lor.

- Liniştiţi-vă, vrednicii mei oaspeţi! rosti Cedric. Ospitalitatea mea nu se cade să fie ştirbită de pornirile dumneavoastră. Dacă cerul a răbdat întreaga naţie a acestor păgâni îndărătnici vreme de mai mulţi ani decât ar putea socoti un mirean, putem şi noi să răbdăm câteva ceasuri prezenţa unui singur evreu. Dar nu silesc pe nimeni să vorbească sau să stea la masă cu el. Să fie servit la

o masă aparte, dacă nu cumva, adăugă el zâmbind, străinii aceştia cu cealmale vor binevoi să-l primească în mijlocul lor.

Domnule, răspunse templierul, sclavii mei sarazini sunt musulmani cu credinţă şi, de aceea lee scârba, la fel,ca şi oricărui creştin, să aibă de-a face cu un jidov.

- Eu, unul, zise Wamba, zău că nu văd ca închinătorii lui Mahund şi Termagant să fie mai presus de poporul ales cândva de Dumnezeu.

- O să şadă alături de tine, Wamba, spuse[1] Cedric. Un nebun şi un nemernic, iată o pereche potrivită!

Nebunul, răspunse Wamba, apucând ceea ce mai rămăsese dintr-o halcă de slănină, va avea grijă să ridice o stavilă împotriva nemernicului.

- Sst! Uite-l că vine! rosti Cedric.

Prezentat fără prea multă ceremonie, păşind şovăitor şi cu teamă, cu multe plecăciuni umile, un bătrân înalt şi deşirat, care îşi pierduse o parte din înălţime din pricina obişnuinţei de a se încovoia, se apropie acum de capătul de jos al mesei. Trăsăturile lui bine desenate şi armonioase, nasul acvilin, ochii lui negri şi pătrunzători, fruntea înaltă şi brăzdată, părul lui sur şi pletos, ca şi barba, ar fi putut trece drept frumoase dacă n-ar fi fost semnele acelei fizionomii specifice unei seminţii care, în acele vremuri de întuneric, era urâtă de plebea credulă şi superstiţioasă şi prigonită de nobilimea lacomă şi nesăţioasă, şi care, poate tocmai din pricina urii şi prigoanei acesteia, dobândise un caracter naţional destul de meschin şi neprietenos, ca să nu spunem mai mult.

Îmbrăcămintea evreului, care părea să fi suferit mult din pricina furtunii, era alcătuită dintr-un caftan de postav roşcat, cu multe falduri, sub care se zărea o haină de un purpuriu-închis. în picioare purta nişte ghete mari, căptuşite cu blană, iar mijlocul îi era încins cu o curea de care erau prinse un cuţitaş şi o casetă cu unelte de scris, dar nici o armă. Pe cap purta o tichie galbenă, înaltă şi pătrată, de o formă curioasă, pe care cei din neamul lui erau siliţi s-o poarte pentru a putea fi deosebiţi de creştini şi pe care şi-o scoase cu multă umilinţă când trecu pragul încăperii.

Primirea făcută acestui om în sala de oaspeţi a lui Cedric Saxonul ar fi fost pe placul celui mai înverşunat duşman al triburilor lui Israel. Ca răspuns la ploconelile repetate ale evreului, Cedric scutură din cap cu răceală şi-i făcu semn să se aşeze la capătul de jos al mesei, unde însă nimeni nu se grăbi să-i facă loc. Dimpotrivă, în timp ce evreul trecea de-a lungul şirului de meseni, aruncând priviri sfioase şi rugătoare şi întorcându-se cu faţa spre fiecare din cei aşezaţi la capătul de jos, servitorii saxoni strângeau din umeri şi urmau să înfulece cu multă râvnă, fără să se sinchisească nici cât negru sub unghie de nevoile noului oaspe. Slujitorii stareţului se cruceau îngroziţi, cu prefăcută evlavie. Până şi păgânii de

sarazini, când îl văzură pe Isaac apropiindu-se, îşi răsuciră tuleiele cu indignare şi puseră mâna pe junghere, ca şi cum ar fi fost hotărâți să se ferească cu orice preț de spurcăciune.

Aceleaşi temeiuri care-l împinseseră pe Cedric să deschidă porțile casei sale acestui fiu al unui popor hulit l-ar fi mânat, poate, să ceară slujitorilor săi să-l primească pe Isaac cu ceva mai multă politețe. Dar în clipa aceea prelatul îl atrăsese într-o foarte interesantă discuție despre educația şi caracterul câinilor săi favoriți, discuție pe care n-ar fi dorit s-o întrerupă nici pentru o treabă de o mie de ori mai importantă decât ospătarea unui evreu. în vreme ce Isaac stătea ca un surghiunit în mijlocul acestei adunări, întocmai ca neamul său printre celelalte neamuri ale pământului, căutând în zadar o privire binevoitoare sau măcar un loc unde să se aşeze, pelerinul, care şedea lângă cămin, se înduioşa de soarta lui şi-i cedă locul, spunându-i:

Bătrâne, straiele mele s-au uscat, foamea mi s-a potolit, iar dumneata eşti ud şi flămând.

Şi spunând acestea, adună laolaltă şi ațâță tăciunii aproape stinşi risipiți în vatra largă a căminului, apoi luă de pe masa cea mare un blid cu supă şi carne fiartă de ied, îl aşeză pe mescioara la care cinase el însuşi şi, fără să mai aştepte mulțumirile evreului, porni spre celălalt capăt al sălii, fie din pricină că nu voia să mai aibă de-a face cu obiectul bunăvoinței sale, fie din dorința de a se apropia de masa ce mare.

Dacă pevremea aceea ar fi existat vreun pictor în stare să zugrăvească un tablou care să-l înfățişeze pe evreu în timp ce-şi încovoia făptura firavă şi-şi întindea spre foc mâinile înghețate şi tremurânde, tabloul acela ar fi fost o personificare reuşită a iernii. După ce se mai încălzi puțin, se întoarse cu lăcomie spre mâncarea aburindă pusă dinaintea lui şi începu să înfulece cu o grabă şi o poftă care arătau căpostise vreme îndelungată.

În vremea asta, prelatul şi Cedric îşi urmau convorbirea despre vânătoare. Domnița Rowena părea absorbită de convorbirea ei cu una din slujnicele sale, iar mândrul templier, care-şi tot plimba privirile de la evreu la frumoasa saxonă, părea muncit de gânduri răscolitoare.

- Vrednice Cedric, spunea starețul, continuând conversația, oricât de mare ți-ar fi preferința pentru bărbătescul grai al saxonilor, mă mir că nu te foloseşti de franco-normandă măcar în ce priveşte vocabularul cinegetic. Nu se află, cu siguranță, pe lume limbă atât de bogată în termeni vânătoreşti de tot soiul şi care să pună la îndemâna încercatului cunoscător al tainelor pădurii atâtea mijloace potrivite pentru a-şi exprima voioasa artă.

- Părinte Aymer, îi răspunse Saxonul, află că nu mă dau în vânt după aceste alese cuvinte de peste mare şi că mă simt la largul meu în pădure şi fără ele. Pot bunăoară sufla în corn fără să-i botez sunetul *recheate* sau *morte,* pot să-mi stârnesc gonacii pe urmele vânatului şi pot jupui şi hărtăni fiara când e doborâtă fără a folosi cuvinte ca *arbor, curee, nombles* şi toată vorbăria năzdrăvanului Tristram .

- Franceza, se amestecă în vorbă templierul, cu glasul acela poruncitor şi trufaş cu care obişnuia să vorbească în orice împrejurare, nu este numai graiul firesc al vânătorii, dar şi cel al dragostei şi războiului, graiul în care poți cuceri femeile şi înfrunta duşmanii.

- Fă-mi plăcerea şi mai bea un pahar de vin, cavalere templier, zise

Cedric. Umple-i şi starețului pocalul, iar în vremea asta eu mă voi duce cu gândul în urmă cu vreo treizeci de ani, ca să vă povestesc o istorie. Pe vremea aceea, Cedric Saxonul n-avea nevoie de spoiala trubadurilor franțuji pentru a şopti unei fete vorbe dulci în englezeasca simplă; iar câmpul de bătălie de la Northallerton, dac-ar avea glas, ar putea să spună cum, în ziua când deasupră-i a fluturat sfântul nostru stindard, strigătul de luptă al saxonilor a răsunat până hăt-departe, în rândurile oastei scoțiene, la fel de departe ca şi puternicul *cri de guerre* al celui mai semeț baron normand. în amintirea vitejilor care-au luptat acolo! Ridicați cupele, oaspeții mei!

După ce goli pocalul, urmă cu şi mai multă aprindere: fîhei, multe scuturi au fost sfărâmate în ziua aceea, când o sută de flamuri fluturau deasupra capetelor celor viteji. Sângele curgea înjurai lor şuvoi, iar ei preferau să moară decât să fugă. Un pard saxon a numit acea zi un "praznic al săbiilor", o "horă a vulturilor în jurul prăzii", aşa de cumplit izbeau săbiile în scuturi şi-n coifuri, iar larma bătăliei era mai veselă decât cea a unei nunți. Dar barzii noştri nu mai sunt, faptele noastre de arme au fost spulberate de cele ale unei alte seminții, limba noastră, până şi numele nostru sunt pe cale să dispară şi nimeni nu le jeleşte moartea, afară de un bătrân singuratic. Paharnice! Păcătosule, umple pocalele! Ca vaiere templier, întru slava puternicilor războinici, de orice neam şi de orice limbă ar fi ei, care mânuiesc acum cu iscusință armele în Palestina, în rândurile apărătorilor crucii!

Nu se cuvine unuia care poartă pe umăr semnul crucii să dea răspuns, zise .S»Brian de Bois-Guilbeit. Şi totuşi, cine, dacă nu juruiții apărători ai Sfântului mormânt, se cuvine să poarte cununa de lauri hărăzită cavalerilor crucii?

Cavalerii ospitalieri, răspunse prelatul. Un frate de-al meu face parte din ordinul lor.

- Nu vreau să le tăgăduiesc gloria, spuse templierul, dar, cu toate astea... După părerea mea, nene Cedric, se amestecă în vorbă Wamba, dacă Richard Inimă-de-Leu ar fi avut destulă minte ca să ceară povața unui nebun, ar fi rămas acasă cu veselii săi compatrioți englezi, lăsând recucerirea Ierusalimului pe seama acelor cavaleri care poartă cel mai mult vina pierderii lui.

- Nu se afla oare în oastea engleză nici un om al cărui nume să fie vrednic de a fi pomenit alături de cele ale cavalerilor templieri şi ioaniți? întrebă domnița Rowena.

- Iertați-mă, domniță, răspunse De Bois-Guilbert. Adevărul este că monarhul englez a adus în Palestina o oaste de războinici viteji, neîntrecuți decât de aceia care din piepturile lor au făcut fără încetare o pavăză de neclintit pentru Țara sfântă.

- Ba n-au fost întrecuți de nimeni, rosti pelerinul, care"se afla îndeajuns de aproape ca să audă ce se vorbea şi care ascultase cu vădită nerăbdare această convorbire.

Toți mesenii se întoarseră spre locul unde fuseseră rostite aceste neaşteptate cuvinte,

Spun, repetă pelerinul cu glas neşovăitor, spun că nimeni dintre cei care au tras vreodată spada în apărarea Țării sfinte nu a fost mai presus de cavalerii englezi. Şi mai spun, de asemenea, fiindcă am văzut asta cu ochii

mei, că regele Richard, el însuşi, împreună cu cinci dintre cavalerii săi, a ținut, după luarea cetății Sfântului Ioan din Acra, un turnir deschis tuturor. Ei bine, în ziua aceea fiecare din cei cinci cavaleri a făcut de trei ori înconjurul arenei şi a doborât la pământ câte trei adversari. Adaug să şapte din adversari erau cavaleri ai templului, iar Brian de Bois-Guilbert ştie prea bine că spun adevărul.

E cu neputință ca graiul omenesc să redea căutătura crâncenă, mânioasă, care întunecă şi mai mult fața tuciurie a templierului. Furios şi fâstâcit la culme îşi încleşta degetele tremurânde pe mânerul săbiei şi nu le desprinse decât din pricină că-şi dădu seama că în locul şi în societatea aceea nici un act de violență n-ar fi putut trece nepedepsit.

Cedric, în al cărui suflet simplu şi deschis nu încăpeau de obicei mai multe simțăminte deodată, nu băgă de seamă - în veselia ce-l cuprinse la auzul veştilor despre gloria compatrioților lui - furia şi zăpăceala oaspetelui său.

Ți-aş da această brățară de aur, pelerinule, zise ci, dacă mi-ai putea spune numele acelor cavaleri care au păstrat atât de vitejeşte mărirea veselei noastre Anglii.

-O voi face cu dragă inimă şi Iară nici o răsplată, răspunse pelerinul, căci un jurământ mă împiedică să mă ating de aur câtăva vreme.

- Am să port eu brățara pentru matale, dacă vrei, prietene pelerin, rosti Wamba.

- Primul, în onoare ca şi în mânuirea armelor, în faimă ca şi în rang, zise pelerinul, a fost viteazul Richard, regele Angliei,

- Îl iert, spuse Cedric. îl iert că se trage din ducele William, tiranul.

- Al doilea a fost contele Leicester, urmă pelerinul, iar al treilea *SirTho*-mas Multon de Gilsland.

- Ăsta, barem, e de obârşie saxon! exclamă Cedric. înflăcărat. Foulk Doilly a fost al patrulea, urmă pelerinul.

- Tot un saxon, măcar dinspre partea mamei, rosti Cedric, care, ascultând cu luare-aminte şi bucurându-se de biruința regelui Richard şi a insularilor lui, uitase, în parte, de ura sa față de normanzi. Şi cine a fost al cincilea? întrebă el.

- Al cincilea a fost, Edwin Tumeham.

Pe sufletul lui Hengist, ăsta-i un adevărat saxon! strigă Cedric. Şi al şaselea, cine-i al şaselea? adăugă el cu nerăbdare.

Al şaselea, spuse pelerinul după o clipă de reculegere, e un tânăr cavaler mai puțin renumit şi mai mic în rang, care a fost primit în rândurile nobililor cavaleri nu atât pentru a le da o mână de ajutor, cât pentru a împlini numărul cerut; numele lui îmi scapă.

Jupâne pelerin, rosti disprețuitor .Sir Brian de Bois-Guilbert, această aşa-zisă uituceală, după ce ți-ai amintit atâtea, vine prea târziu ca să-ți poată fi de folos. Am să dezvălui eu însumi numele cavalerului în fața căruia m-am prăbuşit din şa din pricina lăncii sale norocoase şi a unui pas greşit al calului meu. Ea vorba de cavalerul Ivanhoe. La anii lui, era mai renumit pentru isprăvile-i războinice decât toți ceilalți cinci cavaleri. Cu toate astea, voi spune sus şi tare că de-ar fi în Anglia şi ar cuteza să mă provoace la luptă în turnirul din săptămâna aceasta, cum a făcut-o în cel de la Sfântul Ioan din Acra, l-aş lăsa să-şi aleagă orice arme ar pofti, iar eu m-aş bate aşa

înarmat cum sunt acum şi călare şi nu m-aş teme de deznodământul luptei.

Sfidarea dumneavoastră ar primi un răspuns grabnic dacă adversarul ar fi aici, zise pelerinul. Dar întrucât nu se află de față, ar fi bine să nu tulburați pacea acestei săli lăudându-vă cu deznodământul unei lupte care, ştiți prea bine, nu poate avea loc. Dacă Ivanhoe se va întoarce vreodată din Palestina, vă garantez că se va măsura cu dumneavoastră.

- Straşnică garanție! spuse cavalerul templier. Şi ce oferi dumneata ca zălog?

- Această răcliță, care cuprinde un crâmpei din Sfânta cruce, adus de la mănăstirea de pe muntele Cârmei, răspunse pelerinul, scoțând de la piept o cutiuță de ivoriu şi făcându-şi semnul crucii.

Starețul Jorvaulx îşi făcu şi el cruce şi îngână *Tatăl nostru,* la care se alăturară cu evlavie toți mesenii, afară de evreu, de mahomedani şi de templier. Acesta din urmă, fără să se descopere sau să arate vreun alt semn de respect pentru sfințenia relicvei, îşi scoase de la gât un lănțug de aur şi-l azvârli pe masă, spunând:

- Starețul Aymer să păstreze zălogul meu şi pe cel al acestui pribeag fără nume, în semn că atunci când cavalerul de Ivanhoe va pune iar piciorul pe pământui străjuit de cele patru mări ale Angliei, va primi chemarea la luptă a lui Brian de Bois-Guilbert. Iar dacă nu o va primi, îl voi proclama drept un laş pe zidurile tuturor lăcaşurilor din Europa ale Ordinului templierilor.

- N-o să fie nevoie, rosti domnişoara Rowena, rupând tăcerea. Dacă nu se află nimeni în această sală ca să-şi ridice glasul pentru Ivanhoe, mi-l ridic eu însămi şi spun sus şi tare că el va primi cum se cuvine orice chemare cinstită. Dacă neînsemnata mea chezăşie poate spori valoarea neprețuitului zălog al acestui pios pelerin, atunci mă pun chezaşă cu numele şi renumele meu că Ivanhoe va primi întâlnirea dorită de mândrul cavaler aici de față.

O mulțime de simțăminte potrivnice păreau să fi pus stăpânire pe Cedric, făcându-l să rămână mut în tot timpul acestei discuții. Mândria satisfăcută, mânia, stinghereala se fugăreau una pe alta pe fruntea lui largă şi senină, asemeni umbrelor unor nori ce lunecă deasupra unui lan de grâu. Iar slujitorii săi, asupra cărora numele celui de-al şaselea cavaler avusese o înrâurire aproape magică, păreau animați acum de privirile stăpânului lor.

Acesta tresări la auzul vorbelor Rowenei, al cărei glas îl smulse din tăcerea în care se cufundase.

- Domniță, spuse el, nu se cuvine să vorbeşti astfel. Dac-ar mai fi nevoie de vreun alt zălog, eu însumi, cât aş fi de supărat pe Ivanhoe şi am temeiuri să fiu -- mi-aş pune zălog onoarea pentru onoarea lui. Dar zăloagele date sunt de ajuns, chiar potrivit regulilor năstruşnice ale cavalerilor normanzi, nu-i aşa, părinte Aymer?

- Da, încuviință starețul, iar eu voi pune la păstrare în vistieria mănăstirii noastre această sfântă relicvă şi acest lanț scump până ce se va cunoaşte sfârşitul luptei.

După ce grăi astfel, îşi făcu de câteva ori cruce, apoi îngenunche, mormăi o rugăciune şi, în cele din urmă, înmâna răclița fratelui Ambrozie, călugărul care-l însoțea, în vreme ce el însuşi, cu mai puțină ceremonie, dar poate cu o mulțumire lăuntrică la fel de mare, apucă lănțugul de aur şi-l vârî într-o pungă căptuşită cu piele parfumată, pe care-o purta sub braț.

Şi-acum, *Sir* Cedric, după ce datorită straşnicului dumitale vin îmi ţiuie în urechi clopotele de vecernie, îngăduie să mai ridicăm o dată cupele în sănătatea domniţei Rowena, şi-apoi să ne retragem pentru cuvenita odihnă.

- Pe crucea lui Bromholme, răspunse Saxonul, îţi cam dezminţi faima, cinstite stareţ! Se zice despre dumneata că ai fi un monah plin de voie bună, obişnuit să audă toaca de utrenie cu pocalul în mână. Bătrân cum sunt, mă cam temeam, drept să-ţi spun, c-am să mă fac de ruşine în faţa dumitale. Dar, pe legea mea, un băieţaş saxon de doisprezece ani n-ar fi lepădat, pe vremea mea, atât de repede pocalul!

Stareţul avea însă temeiurile lui să stăruie în această cumpătare. Pe lângă faptul că era, ca să zicem aşa, împăciuitor de meserie, ajunsese să urască, din proprie experienţă, orice ceartă sau încăierare, şi asta nu din dragoste pentru aproapele său, sau pentru sine însuşi, ori dintr-un amestec al acestor simţăminte, în împrejurarea de faţă, instinctul îi spunea să se teamă de firea aprigă a Saxonului şi-i dezvăluia o primejdie, anume că trufia şi cutezanţa tovarăşului său, pe care acesta le dovedise îndeajuns, puteau duce în cele din urmă la vreo izbucnire neplăcută. De aceea, cu multă blândeţe, dădu a înţelege că pământenii altor ţări nu erau.pur şi simplu în stare să ţină piept vajnicilor şi îndărătnicilor saxoni în plăcuta bătălie a paharelor. După ce pomeni în treacăt despre propria-i cucernicie, încheie, stăruind că se cuvine să se ducă la culcare.

Ca urmare, se servi "vinul de despărţire", iar oaspeţii se ridicară, înclinându-se adânc în faţa stăpânului casei şi adomniţei Rowena, şi se risipiră care-n-cotro prin încăpere, în vreme ce gazdele se retrăgeau prin uşi separate, împreună cu slujitorii lor.

- Câine necredincios! îi spuse templierul lui Isaac evreul când trecu pe lângă el în mulţime. Nu cumva ai de gând să vii la turnir?

- Am să vin, răspunse Isaac cu o plecăciune umilă, dacă luminăţia-voastră n-are nimic împotrivă.

- Vrei să storci prin camătă toată vlaga nobililor noştri şi să ne amăgeşti femeile şi copiii cu podoabe şi jucărele... pot să jur că ai trei baniţe de şekeli în bocceaua ta jidovească!

- N-am nici un şekel, nici un ban de argint, nici măcar o para, aşa să-mi ajute dumnezeul lui Abraham! rosti evreul, frângându-şi mâinile. Mă duc acolo doar cu gândul să cer ajutor din partea câtorva din coreligionarii mei, ca să pot plăti amenda la care m-a impus Trezoreria pentru evrei . Patriarhul Iacob să mă aibă în pază! Sunt un nenorocit ruinat, până şi haina de pe mine e împrumutată de la Reuben din Tadcaster.

Templierul rânji la auzul acestor cuvinte şi-i spuse:

- Fii blestemat mincinosule şi făţărniciile!

Apoi trecu mai departe, ca şi cum i-ar ti fost scârbă să mai stea de vorbă cu el, şi schimbă câteva cuvinte cu sclavii săi musulmani într-o limbă necunoscută celor din jur.

Bietul evreu rămase atât de descumpănit de vorbele călugărului în straie de oştean, încât abia când ajunse în celălalt capăt al sălii cuteză să-şi ridice ca- pul. Privirile lui aveau ceva din uimirea omului la picioarele căruia tocmai a căzut un trăsnet şi în ale cărui urechi răsună încă bubuitul lui asurzitor.

Curând după aceasta, templierul şi stareţul fură petrecuţi de către

majordom şi de către paharnic spre odăile unde aveau să doarmă. Fiecare dintre ei era însoţit de câte doi făclieri şi doi slujitori încărcaţi de merinde. Slugi mai de rând arătau suitei lor şi celorlalţi oaspeţi încăperile unde aveau să fie găzduiţi.

CAPITOLUL VI

"Ca să-l câştig, ii ofer prietenia; O va primi? De nu, îi spun adio. De mă iubeşti, să nu mă osândeşti."
Negutătorul din Venetia

În vreme ce pelerinul, căruia îi lumina calea un servitor cu o torţă, trecea prin babilonia de încăperi ale acestui castel uriaş şi împrăştiat, paharnicul, care venea în urma lui, îi şopti la ureche că, de n-ar avea nimic împotrivă, mulţi slujitori din castel ar veni la dânsul în încăpere, unde la un pahar de mied bun, ar putea asculta veştile ce le aduce din Ţara sfântă şi îndeosebi cele privitoare la cavalerul Ivanhoe. Nu trecu mult, şi i se înfăţişă şi Wamba, care-l rugă acelaşi lucru, spunându-i că un pahar după miezul nopţii face cât trei după stingere. Necutezând a pune la îndoială o maximă rostită de atare înţelept, pelerinul mulţumi pentru politeţe, dar adăugă că în jurământul său de credinţă făgăduise printre altele să nu vorbească niciodată în bucătărie despre lucruri neîngăduite în sala de ospeţe.

- Un astfel de jurământ, zise Wamba către paharnic, ar fi o pacoste pentru un servitor.

Paharnicul spuse, dând din umeri nemulţumit:

- Aveam de gând să-i dau o cameră pe cinste, dar dacă-i aşa de neprietenos cu creştinii, o să-l bag în chilioara de lângă Isaac evreul. Anwold, îi strigă el făclierului, du-l pe dumnealui în chilia de la miazăzi! îţi urez noapte bună, domnule pelerin, şi-mi pare rău că n-am de ce să-ţi mulţumesc pentru politeţe.

- Noapte bună, şi Sfânta Fecioară să te binecuvânteze, rosti liniştit pelerinului porni după călăuza lui.

Într-o săliţă în care se intra prin mai multe uşi şi care era luminată doar de o lămpiţă de fier, le aţinu calea una din slujnicele Rowenei, care, după ce-i înştiinţa cu glas poruncitor că stăpâna ei doreşte să stea de vorbă cu pelerinul, luă torţa din mâna lui Anwold şi, zicându-i s-o aştepte până se întoarce, îi făcu semn pelerinului s-o urmeze.

Pelerinul nu socoti pesemne nimerit să refuze această invitaţie, aşa cum o refuzase pe cea dintâi, şi, deşi gesturile lui trădau oarecare uimire, i se supuse fără să crâcnească şi fără să şovăie.

După ce străbătu un mic coridor şi urcă şapte trepte, alcătuite fiecare dintr-o bârnă groasă de stejar, ajunse la iatacul domniţei Rowena. Era o încăpere somptuoasă, care vădea respectul pe care i-l purta domniţei stăpânul casei. Pereţii ei erau îmbrăcaţi în broderii de mătase de felurite culori, ţesute cu tir de aur şi de argint şi înfăţişând, cu întreg meşteşugul acelei vremi, scene de vânătoare cu câini şi cu şoimi. Alcovul era împodobit cu aceeaşi tapiserie bogată, iar în jurul lui atârnau perdele vopsite în puipură. Jilţurile erau de asemenea îmbrăcate în învelitori colorate, iar la picioarele celui mai înalt dintre ele se afla un taburet de ivoriu, cu incrustaţii

ciudate.

Nu mai puțin de patru sfeşnice de argint, în care erau înfipte nişte facle-mari de ceară, slujeau la luminarea acestei încăperi. Totuşi, frumoasele din zilele noastre n-au de ce să pizmuiască luxul unei principese saxone. Pereții încăperii erau atât de prost tencuiți şi atât de crăpați, încât tapetele bogate tremurau sub adierea nopții şi, în ciuda unei apărători menite să le ferească de vânt, faclele îşi unduiau flăcările în toate părțile, asemeni flamurilor desfăşurate ale unor căpetenii războinice. Şi, cu toate acestea, luxul nu lipsea, chiar dacă vădea un gust îndoielnic. Confortul însă lipsea aproape cu desăvârşire, numai că nu i se simțea lipsa, întrucât pe vremea aceea noțiunea de confort nici nu exista.

Domnița Rowena, căreia trei slujitoare îi potriveau părul înainte de culcare, şedea pe jilțul acela înalt despre care am pomenit, cu aerul unei făpturi născute anume pentru a-i face pe toți să i se închine. Pelerinul îngenunche în fața ei în semn de recunoaştere a acestui drept al domniței.

- Ridică-te, pelerinule, rosti ea cu grație. Acela care apără onoarea unui om ponegrit în lipsă trebuie să fie primit cu cinste de toți cei ce prețuiesc adevărul şi respectă bărbăția. Puteți pleca acum, adăugă ea adresându-se slujnicelor. Să rămână numai Elgitha. Am ceva de vorbit cu acest cuvios pelerin.

Fetele nu părăsiră însă încăperea, ci se retraseră în celălalt capăt al ei şi, aşezându-se pe o laviță de lângă perete, rămaseră mute ca nişte statui, cu toate că de-acolo şoaptele lor n-ar fi putut tulbura convorbirea stăpânei.

- Pelerinule, începu Rowena după o clipă de tăcere, în timpul căreia păru să şovăie, neştiind cum să i se adreseze. Ai pomenit astă-seară un nume, ai pomenit, adăugă ea cu oarecare greutate, numele lui Ivanhoe într-o încăpere unde, în virtutea legăturilor de rudenie, ar fi fost firesc ca el să răsune cât se poate de plăcut. Şi,-totuşi, într-atât de vitrege sunt căile soartei, încât dintre toate inimile care s-ar fi cuvenit să tresară la auzul acestui nume, doar inima mea cutează să te întrebe unde şi în ce împrejurări l-ai lăsat pe cel despre care ai pomenit. Am auzit că, fiind nevoit să rămână în Palestina din pricina sănătății sale şubrezite, a fost supus, după plecarea oştilor engleze, prigonirilor partidei franceze, de care, după cum se ştie, templierii sunt legați.

- Nu ştiu mare lucru despre cavalerul de Ivanhoe, răspunse pelerinul cu tulburare în glas. Aş vrea să-l fi cunoscut mai bine, de vreme ce dumneavoastră, domniță, vă îngrijorați de soarta lui. Cred că a scăpat de prigoana duşmanilor săi din Palestina şi că e pe cale să se întoarcă în Anglia, unde dumneavoastră, domniță, sunteți mai în măsură decât mine să ştiți care-i sunt sorții de fericire.

Domnița Rowena suspină adânc şi-l întrebă cu şi mai multă stăruință cam când crede că se va întoarce cavalerul de Ivanhoe în țara sa de baştină şi dacă nu cumva e pândit de primejdii pe drum. La prima întrebare pelerinul îşi mărturisi neştiința, iar la a doua răspunse că această călătorie poate fi întreprinsă fără primejdie prin Veneția şi (ienua, iar de-acolo prin Franța până în Anglia.

Ivanhoe, spuse el, cunoaşte atât de bine graiul şi obiceiurile franțujilor, încât n-are a se teme de nimic în această parte a călătoriei sale.

- Deie Domnul, rosti Rowena, să ajungă aici cu bine şi în putere, pentru

a purta armele la apropiatul turnir, la care cavalerii acestei țări sunt chemați să-şi dovedească iscusința şi bărbăția. Dacă ar ieşi învingător Athelstane de Coningsburgh; Ivanhoe ar auzi veşti rele la întoarcerea sa în Anglia. Cum arăta el, străinule, ultima oară când l-ai văzut? Boala i-a ştirbit mult din putere şi din frumusețe?

- Era mai întunecat la față, răspunse pelerinul, şi mai firav decât atunci când s-a reîntors din Cipru, unde-l urmase pe Inimă-de-Leu. Pe fruntea lui grijile lăsaseră brazde adânci. Dar eu, unul, nu m-am apropiat de el, fiindcă nu mi-a fost dat să-l cunosc.

- Mă tem, spuse Rowena, că în patria sa va găsi prea puține temeiuri de bucurie în stare a risipi norii ce-i adumbresc fruntea. Iți mulțumesc, pelerinule, pentru veştile ce mi le-ai dat despre prietenul meu din copilărie. Fetelor, adăugă ea, apropiați-vă, dați-i ceva să bea acestui om cucernic, a cărui tihnă nu voi s-o mai tulbur.

Una din fete aduse un pocal de argint plin cu vin aromat. Rowena îl atinse uşor cu buzele şi-l trecu apoi pelerinului, care, după ce făcu o plecăciune adâncă, sorbi câțiva stropi.

- Primeşte acest prinos, prietene, ca o răsplată pentru osârdia ta şi pentru lăcaşurile sfinte ce le-ai vizitat, mai spuse ea, dându-i o monedă de aur.

Pelerinul primi acest dar cu o nouă plecăciune adâncă, apoi ieşi din încăpere, petrecut de Elgitha.

În săliță îl aştepta slujitorul Anwold, care, luând torța din mâna slujnicei, îl călăuzi, cu mai multă grabă decât ceremonie, spre o aripă depărtată şi cam părăginită a clădirii, unde se aflau mai multe odăițe sau mai bine zis chilioare ce slujeau drept camere de dormit pentru shfgile de rând şi pentru străinii de rang mai puțin însemnat.

- În care din chiliile astea doarme evreul? întrebă pelerinul.

- Câinele necredincios zace în cuşca de lângă chilia preasfinției voastre, răspunse Anwold. Sfinte Dunstan, ce-o să mai trebuiască să fie curățată şi frecată odaia aceea, ca să poată fi folosită iarăşi de un creştin!

- Şi unde doarme Gurth, porcarul? mai întrebă străinul.

Gurth, răspunse slujitorul, doarme în chilia din dreapta dumneavoastră, după cum evreul doarme în cea din stânga. în felul acesta, dumneavoastră aveți menirea de a despărți un jidov tăiat împrejur de un om care păzeşte nişte jivine urâte de neamul jidovilor. Ați fi putut avea parte de un culcuş mult mai cumsecade dacă ați fi primit invitația lui Oswald.

- E bine şi-aşa, zise pelerinul. Tovărăşia unui om, chiar şi a unui evreu, nu poate fi molipsitoare printr-un perete de stejar.

Spunând acestea, intră în chilia ce-i fusese hărăzită şi, luând torța din mâna slujitorului, îi mulțumi şi-i spuse noapte bună. După ce închise uşa chiliei, vârî torța într-un sfeşnic de lemn şi-şi cercetă cu luare-aminte odaia de dormit. Aceasta era mobilată cât se poate de simplu: un scaun tare de lemn şi un pat şi mai tare, aşternut cu paie curate şi cu vreo două-trei piei de oaie, țineau loc de pătură.

După ce stinse făclia, pelerinul se trânti, aşa îmbrăcat cum era, pe patul acesta aspru şi adormi sau cel puțin rămase culcat - până în clipa când cele! dintâi raze ale soarelui îşi croiră drum prin ferestruica zăbrelită care folosea atât la aerisirea, cât şi la luminarea acestei chilii strâmte. Atunci

se sculă, îşi rosti rugăciunea de dimineaţă şi, după ce-şi netezi îmbrăcămintea pe trup, ieşi din odăiţă; trăgând ivărul cât putu mai încet, intră în chilia lui Isaac evreul.

Acesta zăcea pe un pat asemănător aceluia pe care îşi petrecuse noaptea pelerinul şi părea cufundat într-un somn neliniştit. înainte de a se culca, evreul îşi rânduise cu grijă lângă el o parte din haine, vrând pesemne să preîntâmpine primejdia de a-i fi furate în timp ce dormea. Pe fruntea lui se citea o adâncă tulburare, de parcă se dădea de ceasul morţii. Mâinile şi braţele i se strângeau spasmodic, ca şi cum ar fi luptat împotriva unui coşmar. Pe lângă o sumedenie de strigăte în ebraică, pelerinul auzi desluşit următoarele cuvinte rostite în jargonul anglo-normand al ţării:

- În numele dumnezeului lui Abraham, fie-vă milă de un bătrân nenorocit! Sunt sărac, n-am nici o leţcaie!... Chiar dacă mi-aţi smulge mădularele cu cleştele, tot n-aş putea să vă împlinesc voia!

Pelerinul nu aşteptă ca evreul să-şi sfârşească vedenia, ci-l împunse uşor cu toiagul. Aşa cum se întâmplă de obicei, împunsătura se îmbină pesemne cu spaimele stârnite de coşmar, căci bătrânul sări ca ars, cu părul vâlvoi, şi înşfacă în grabă o parte din hainele de pe pat. Strângându-le în mâini cum îşi strânge şoimul prada în gheare, îl aţinti pe pelerin cu ochii săi negri şi pătrunzători, în care se citeau deopotrivă o uimire năprasnică şi o spaimă de moarte,

- Nu te teme de mine, Isaac, rosti pelerinul. Vin la dumneata ca prieten.

- Dumnezeul lui Israel să te răsplătească, spuse evreul, răsuflând uşurat. Am visat... dar mulţumesc patriarhului Abraham, a fost doar un vis! Şi venin-du-şi cu totul în fire, adăugă cu glasul lui de totdeauna: Dar pe dumneata ce vânt te aduce atât de devreme la un evreu sărman?

- Am venit ca să-ţi spun că, dacă nu vei părăsi de îndată castelul şi nu vei grăbi pasul, s-ar putea ca această călătorie a dumitale să fie primejdioasă.

- Sfinte Dumnezeule! exclamă evreul. Cui i-ar folosi să primejduiască viaţa unui om atât de sărman ca mine?

- Dumneata, răspunse pelerinul, eşti mai în măsură să bănuieşti pricina. Eu vreau să-ţi spun numai atât, că aseară, când templierul a străbătut sala, a vorbit cu sclavii lui musulmani în limba sarazină, pe care eu o înţeleg foarte bine, şi le-a poruncit ca azi-dimineaţă să pândească plecarea evreului, să pună mâna pe el când va ajunge la o anumită depărtare de castel şi să-l ducă la castelul lui Philip de Malvoisin sau la acela a lui Reginald Front-de-Boeuf.

La auzul acestei veşti evreul fu cuprins de o groază de nedescris, care păru să-i copleşească întreaga făptură. Braţele i se lăsară în lungul trupului, capul îi căzu pe piept, genunchii i se îndoiră ca sub o povară; ai ti zis că toţi nervii şi muşchii i se destrămaseră, şi se prăbuşi la picioarele pelerinului nu ca un om care se apleacă, îngenunchează sau se prosternă în faţa cuiva pentru a trezi milă, ci ca un om strivit de o forţă nevăzută, căreia nu i se poate împotrivi.

Dumnezeule sfânt al lui Abraham! izbuti el să îngaime, frângându-şi şi înălţându-şi mâinile Micite, dar fără să-şi ridice de pe podea capul încărunţit. O, sfinte Moise! Sfinte Aaron! Nu degeaba am visat ce-am visat, nu în zadar mi s-a arătat acea vedenie! Simt deja cum cleştele lor îmi smulge

carnea! Mă simt tras pe roată, ah, parc-ar fi ferăstraiele, grapele şi topoarele de fier care-au canonit pe oamenii din Rabbah şi pe cei din cetăţile fiilor lui Amon!

Scoală-te, Isaac, şi ascultă ce spun, rosti pelerinul, care urmărea cu un simţământ de milă amestecată cu dispreţ cumplita lui deznădejde. Ai de ce să te îngrozeşti dacă-ţi aduci aminte cum au fost canoniţi atâţia fraţi de-ai tăi de către prinţii şi seniorii doritori să le stoarcă bogăţiile. Dar scoală-te, îţi zic, şi-am să-ţi arăt cum poţi scăpa. Părăseşte de îndată acest castel, câtă vreme toţi mai dorm duşi, după ospăţul de aseară. Te voi călăuzi pe potecile tainice ale pădurii, pe care le cunosc la fel de bine ca oricare pădurar, şi nu te voi părăsi până ce nu te vei afla sub ocrotirea vreunuia din baronii sau cavalerii care se duc să ia parte la turnir. Sunt sigur că vei avea mijloacele să-i câştigi bunăvoinţa.

Pe măsură ce auzea cuvintele dătătoare de speranţă ale pelerinului, Isaac se ridica de pe podea - parcă centimetru cu centimetru ajungând în cele din urmă să stea în genunchi. Rămase aşa, cu capul dat pe spate şi cu ochii negri, pătrunzători, aţintiţi asupra feţei pelerinului. Privirea lui exprima în acelaşi timp nădejde, teamă, dai" şi oarecare bănuială. Când auzi însă ultimele cuvinte, groaza de la-nceput păru că reînvie în sufletul lui cu toată puterea şi se prăbuşi din nou cu faţa pe podea.

- Eu să am mijloacele de a-i câştiga bunăvoinţa? se căina el. Vai! Pentru a cuceri inima unui creştin nu e decât o cale, şi cum ar putea găsi-o un biet evreu căruia i-a fost stoarsă toată averea, de-a rămas mai sărman decât, sărmanul Lazăr? Apoi, ca şi cum bănuiala i-ar fi alungat celelalte simţăminte, exclamă: Pentru numele lui Dumnezeu, tinere, nu mă vinde, dacă ţii la Dumnezeul cel mare care ne-a tăcut pe noi toţi, evrei şi creştini deopotrivă, israeliţi şi ismailiţi, nu mă trăda! N-am mijloace ca să câştig bunăvoinţa nimănui, nici măcar pe aceea a unui cerşetor creştin, chiar de mi-ar cere numai un gologan!

Şi, spunând acestea, se ridică şi-l apucă de poalele mantiei, aruncându-i o privire rugătoare.

Pelerinul se smulse din strânsoarea lui, ca şi cum s-ar fi temut de spurcăciune.

- De-ai avea asupră-ţi toată bogăţia neamului tău, rosti el, ce interes aş avea să-ţi fac vreun rău? M-am legat prin jurământ să rămân sărac şi n-aş schimba straiele acestea pentru nimic, decât cel mult pentru un cal şi-o cămaşă de zale. Să nu gândeşti însă că ţin morţiş să te însoţesc sau că vreau să profit cu ceva de pe urma ta. N-ai decât să rămâi aici dacă pofteşti, poate că Cedric Saxonul te va ocroti.

Vai! tăcu evreul. N-o să-mi dea voie să merg în suita lui. Ce mie că-i saxon sau normand, tot îi va fi ruşine de un biet evreu. Şi ca să trec de unul singur prin domeniile lui Philip de Malvoisin şi ale lui Reginald Iionl-de-Boeuf... Ah, tinere, vreau să merg cu dumneata! Dar să ne grăbim, să ne luăm catrafusele şi să fugim de aici! Uite-ţi toiagul. De ce zăboveşti? pat şi mai tare, aşternut cu paie curate şi cu vreo două-trei piei de oaie, care ţineau loc de pătură.

După ce stinse făclia, pelerinul se trânti, aşa îmbrăcat cum era, pe patul acesta aspru şi adormi sau cel puţin rămase culcat până în clipa când cele dintâi raze ale soarelui îşi croiră drum prin ferestruica zăbrelită care

lolosea atât la aerisirea, cât şi la luminarea acestei chilii strâmte. Atunci se sculă, îşi rosti rugăciunea de dimineaţă şi, după ce-şi netezi îmbrăcămintea pe trup, ieşi din odăiţă; trăgând ivărul cât putu mai încet, intră în chilia lui Isaac evreul.

Acesta zăcea pe un pat asemănător aceluia pe care îşi petrecuse noaptea pelerinul şi părea cufundat într-un somn neliniştit. înainte de a se culca, evreul îşi rânduise cu grijă lângă el o parte din haine, vrând pesemne să preîntâmpine primejdia de a-i fi furate în timp ce dormea. Pe fruntea lui se citea oadâncă tulburare, de parcă se dădea de ceasul morţii. Mâinile şi braţele i se strângeau spasmodic, ca şi cum ar fi luptat împotriva unui coşmar. Pe lângă o sumedenie de strigăte în ebraică, pelerinul auzi desluşit următoarele cuvinte rostite în jargonul anglo-normand al ţării:

- În numele dumnezeului lui Abraham, fie-vă milă de un bătrân nenorocit! Sunt sărac, n-am nici o leţcaie!... Chiar dacă mi-aţi smulge mădularele cu cleştele, tot n-aş putea să vă împlinesc voia!

Pelerinul nu aşteptă ca evreul să-şi sfârşească vedenia, ci-l împunse uşor cu toiagul. Aşa cum se întâmplă de obicei, împunsătura se îmbină pesemne cu spaimele stârnite de coşmar, căci bătrânul sări ca ars, cu părul vâlvoi, şi înşfacă în grabă o parte din hainele de pe pat. Strângându-le în mâini cum îşi strânge şoimul prada în gheare, îl aţinti pe pelerin cu ochii săi negri şi pătrunzători, în care se citeau deopotrivă o uimire năprasnică şi o spaimă de moarte.

- Nu te teme de mine, Isaac, rosti pelerinul. Vin la dumneata ca prieten.

- Dumnezeul lui Israel să te răsplătească, spuse evreul, răsuflând uşurat. Am visat... dar mulţumesc patriarhului Abraham, a fost doar un vis! Şi venin-du-şi cu totul în fire, adăugă cu glasul lui de totdeauna: Dar pe dumneata ce vânt te aduce atât de devreme la un evreu sărman?

- Am venit ca să-ţi spun că, dacă nu vei părăsi de îndată castelul şi nu vei grăbi pasul, s-ar putea ca această călătorie a dumitale să fie primejdioasă.

- Sfinte Dumnezeule! exclamă evreul. Cui i-ar folosi să primejduiască viaţa unui om atât de sărman ca mine.

- Dumneata, răspunse pelerinul, eşti mai în măsură să bănuieşti pricina. Eu vreau să-ţi spun numai atât, că aseară, când templierul a străbătut sala, a vorbit cu sclavii lui musulmani în limba sarazină, pe care eu o înţeleg toarte bine, şi le-a poruncit ca azi-dimineaţă să pândească plecarea evreului, să pună mâna pe el când va ajunge la o anumită depărtare de castel şi să-l ducă la castelul lui Philip de Malvoisin sau la acela a lui Reginald Front-de-Boeuf.

La auzul acestei veşti evreul fu cuprins de o groază de nedescris, care păru să-i copleşească întreaga făptură. Braţele i se lăsară în lungul trupului, capul îi căzu pe piept, genunchii i se îndoiră ca sub o povară; ai fi zis că toţi nervii şi muşchii i se destrămaseră, şi se prăbuşi la picioarele pelerinului nu ca un om care se apleacă, îngenunchează sau se prosternă în faţa cuiva pentru a trezi milă, ci ca un om strivit de o forţă nevăzută, căreia nu i se poate împotrivi.

Dumnezeule sfânt al lui Abraham! izbuti el să îngaime, frângându-şi şi înălţându-şi mâinile zbârcite, dar fără să-şi ridice de pe podea capul încărunţit. O sfinte Moise! Sfinte Aaron! Nu degeaba am visat ce-am visat,

nu în zadar rnî s-a arătat acea vedenie! Simt deja cum cleştele lor îmi smulge carnea! Mă simt tras pe roată, ah, parc-ar fi ferăstraiele, grapele şi topoarele de fier care-au canonit pe oamenii din Rabbah şi pe cei din cetățile fiilor lui Amon!

Scoală-te, Isaac, şi ascultă ce spun, rosti pelerinul, care urmărea cu un simțământ de milă amestecată cu dispreț cumplita lui deznădejde. Ai de ce să te îngrozeşti dacă-ți aduci aminte cum au fost canoniți atâția frați de-ai tăi de către prinții şi seniorii doritori să le stoarcă bogățiile. Dar scoală-te, îți zic, şi-am să-ți arăt cum poți scăpa. Părăseşte de îndată acest castel, câtă vreme toți mai dorm duşi, după ospățul de aseară. Te voi călăuzi pe potecile tainice ale pădurii, pe care le cunosc la fel de bine ca oricare pădurar, şi nu te voi părăsi până ce nu te vei alia sub ocrotirea vreunuia din baronii sau cavalerii care se duc să ia parte la turnir. Sunt sigur că vei avea mijloacele să-i câştigi bunăvoința.

Pe măsură ce auzea cuvintele dătătoare de speranță ale pelerinului, Isaac se ridica de pe podea - parcă centimetru cu centimetru - ajungând în cele din urmă să stea în genunchi. Rămase aşa, cu capul dat pe spate şi cu ochii negri, pătrunzători, ațintiți asupra feței pelerinului. Privirea lui exprima în acelaşi timp nădejde, teamă, dar şi oarecare bănuială. Când auzi însă ultimele cuvinte, groaza de la-nceput păru că reînvie în sufletul lui cu toată puterea şi se prăbuşi din nou cu fața pe podea.

- Eu să am mijloacele de a-i câştiga bunăvoința? se căina el. Vai! Pentru a cuceri inima unui creştin nu e decât o cale, şi cum ar putea găsi-o un biet evreu căruia i-a fost stoarsă toată averea, de-a rămas mai sărman decât, sărmanul Lazăr? Apoi, ca şi cum bănuiala i-ar fi alungat celelalte simțăminte, exclamă: Pentru numele lui Dumnezeu, tinere, nu mă vinde, dacă ții la Dumnezeul cel mare care ne-a făcut pe noi toți, evrei şi creştini deopotrivă, israeliți şi ismailiți, nu mă trăda! N-am mijloace ca să câştig bunăvoința nimănui, nici măcar pe aceea a unui cerşetor creştin, chiar de mi-ar cere numai un gologan!

Şi, spunând acestea, se ridică şi-l apucă de poalele mantiei, aruncându-i o privire rugătoare.

Pelerinul se smulse din strânsoarea lui, ca şi cum s-ar fi temut de spurcăciune.

- De-ai avea asupră-ți toată bogăția neamului tău, rosti el, ce interes aş avea să-ți fac vreun rău? M-am legat prin jurământ să rămân sărac şi n-aş schimba straiele acestea pentru nimic, decât cel mult pentru un cal şi-o cămaşă de zale. Să nu gândeşti însă că țin morțiş să te însoțesc sau că vreau să profit cu ceva de pe urma ta. N-ai decât să rămâi aici dacă pofteşti, poate că Cedric Saxonul te va ocroti.

Vai! făcu evreul. N-o să-mi dea voie să merg în suita lui. Ce mic că-i saxon sau normand, tot îi va fi ruşine de un biet evreu. Şi ca să trec de unul singur prin domeniile lui Philip de Malvoisin şi ale lui Reginald Ironl-de-Roeul .. Ah, tinere, vreau să merg cu dumneata! Dar să ne grăbim, să ne luăm catrafusele şi să fugim de aici! Uite-ți toiagul. De ce zăboveşti?

- Nu zăbovesc, zise pelerinul, lăsându-se înduplecat de stăruințele evreului, dar trebuie să iau unele măsuri ca,să putem pleca de-aici. Urmează-mă!

Pelerinul merse în chilia alăturată, care după cum am văzut, era

ocupată de Gurth, porcarul.

- Scoală-te, Gurth, rosti pelerinul, scoală-te grabnic! Deschide poarta din dos, ca să pot ieşi pe-acolo împreună cu jidovul.

Gurth, care, prin îndeletnicirea lui, era cineva în Anglia saxonă, la fel ca Eumeu în Itaca - măcar că în zilele noastre această îndeletnicire trece drept foarte de rând - se simți jignit de tonul familiar şi poruncitor cu care-i vorbise pelerinul.

- Cum aşa? protestă el, rezemându-se în coate şi privindu-l de sus, fără a-şi părăsi culcuşul. Jidovul pleacă din Rotherwood, şi încă în tovărăşia pelerinului?

- M-aş fi aşteptat mai degrabă s-o tulească de-aici cu o halcă de slănină, zise Wamba, care intrase tocmai atunci în chilioară.

- Orice-ar fi, spuse Gurth, culcându-şi capul pe bucata de lemn ce-i slujea drept perină, evreul şi creştinul vor trebui să aştepte până ce-o să se deschidă poarta cea mare. Nu îngăduim nici unui oaspe să ia,să pe furiş la ceasuri atât de neobişnuite.

Nădăjduiesc totuşi că ai să-mi faci hatârul acesta, vorbi pelerinul cu glas poruncitor şi, aplecându-se asupra patului pe care stătea lungit porcarul, Îi şopti la ureche ceva în saxonă.

Gurth sări ca ars. Pelerinul îi spuse atunci, ridicându-şi degetul ca pentr a-l povățui să fie prevăzător:

- Bagă de seamă, Gurth, ştiu că ai obiceiul să fii cu ochii-n patru. Aşadarne-am înțeles, deschide portița. Ai să afli mai multe în curând.

Gurth se grăbi să-i dea ascultare," iar Wamba şi evreul îl urmară, uluiți de neaşteptata schimbare petrecută în purtarea porcarului.

- Catârul! Unde mi-e catârul? începu să se căineze evreul de îndată ce sd văzu dincolo de portiță.

- Adu-i catârul, îi zise pelerinul lui Gurth. Ascultă, fă-mi rost de încă unul, să-l pot însoți până ce se va depărta de locurile acestea. O să-l înapoiez viu şi nevătămat cuiva din suita lui Cedric, la Ashby. Iar tu... adăugă el în şoaptă, la urechea lui Gurth.

Se face, sigur că se face, răspunse Gurth şi porni numaidecât să-i împlinească porunca.

- Tare-aş vrea să ştiu ce învățați dumneavoastră pelerinii, în Țara sfântă, zise Wamba de îndată ce tovarăşul său se întoarse cu spatele.

- Învățăm să rostim rugăciunile, măscăriciule, să ne pocăim de păcate şi să ne canonim cu posturi, priveghiuri şi rugi îndelungate.

- Ba eu cred că învățați lucruri mai grozave, zise măscăriciul. Unde s-a mai pomenit să-l înduplece careva pe Gurth să-i facă un hatâr de dragul pocăinței sau rugăciunilor? Sau să-i împrumute un catâr de dragul posturilor şi pri-veghiurilor? Mai degrabă l-ai fi înduplecat pe vierul lui favorit să-ți răspundă aşa de politicos de dragul posturilor şi rugăciunilor dumitale!

Destul! Văd că nu eşti decât un saxon fără minte! îl repezi pelerinul.

Că bine zici, îi răspunse măscăriciul. De-aş fi normand din născare, aşa cum socot că eşti matale, aş fi avut noroc, şi azi aş fi fost aproape un înțelept sadea in clipa aceea Gurth apăru cu catârii din partea cealaltă a şanțului.

Călătorii trecură şanțul pe o punte înjghebată doar din două scânduri, la fel de îngustă ca şi portița, şi ieşiră printr-o spărtură din palisadă, pe

unde se putea ajunge în pădure. Când se văzu lângă catâri, evreul scoase, cu mâini tre-murânde, de sub caftan, o bocceluță de pânză scrobită şi-o puse la oblânc. După spusele sale, bocceluța cuprindea "un rând de haine, numai un rând de haine". Apoi, încălecând pe catâr cu o iuțeală şi o sprinteneală la care nu te-ai fi aşteptat din partea unuia de vârsta lui, se grăbi să-şi potrivească aşa fel poalele caftanului încât să ascundă cu totul privirilor povara pe care o pusese pe spinarea catârului.

Pelerinul încalecă ceva mai încet şi, înainte de a porni, întinse mâna spre Gurth, care i-o sărută cu cel mai mare respect. Porcarul îi petrecu pe drumeți cu privirea până ce se mistuiră în frunzişul pădurii. Glasul lui Wamba îi tulbură visarea:

- Bunul meu prieten Gurth, dar ştii că eşti ciudat de curtenitor şi neobişnuit de cucernic în dimineața asta de vară? Curios! Aş vrea să fiu popă, sau măcar pelerin desculț, ca să mă bucur şi eu de zehil şi politețea ta neobişnuite. .. fii sigur că nu m-aş mulțumi să-mi săruți mâna.

- De data asta nu eşti nebun, Wamba, măcar că judecata ta se întemeiază pe o amăgire. între noi fie vorba, nici cel mai înțelept dintre muritori nu e-n stare de altceva. Dar e vremea să-mi văd de treabă.

Şi spunând acestea, se întoarse spre castel, urmat de măscărici.

Între timp, drumeții îşi urmară calea cu o grabă ce dovedea cât de mari erau temerile evreului, căci, altminteri, oamenilor de vârsta lui nu prea le place să umble repede. Pelerinul, care părea să cunoască fiece potecă şi ascunziş al pădurii, îl ducea prin cele mai ocolite cărări, ceea ce-l făcu de câteva ori pe evreu să-l bănuiască de un gând viclean, anume de gândul de ai întinde o capcană, ca să-l dea pe mâna duşmanilor săi. îndoielile acestea pot fi iertate dacă ne gândim că pe vremea aceea nu exista pe pământ, în văzduh sau în apă vietate care să fie ținta unei prigoane atât de neîndurătoare ca aceea la care erau supuşi fără încetare evreii. Poate doar peştii zburători să fi fost la fel de prigoniți. Sub cele mai neînsemnate şi cele mai absurde pretexte şi în virtutea celor mai stupide şi mai neîntemeiate acuzații, viața şi bunurile lor erau primejduite de toate toanele furiei populare; căci normanzii, saxonii, danezii şi britanii, oricât s-ar fi duşmănit între ei, se întreceau în vrăjmăşia față de un popor pe care socoteau că e o îndatorire religioasă să-l urască, să-l batjocorească, să-l disprețuiască, să-l prade şi să-l persecute. Din calcul şi interes, regii de viță normandă şi seniorii de sine stătători, care le urmau exemplul în privința despotismului, prigoneau în chip statornic acest popor năpăstuit. O cunoscută legendă spune că regele Ioan a întemnițat pe un bogătaş evreu într-u-nul din castelele sale şi că a poruncit să i se smulgă în fiecare zi câte un dinte, până ce. cu falca pe jumătate ştirbită, nenorocitul a încuviințat să plătească o sumă mare de bani pe care tiranul urmărise să i-o stoarcă. Puținii bani lichizi aliați în țară erau mai ales în mâinile acestui neam prigonit, iar nobilii nu pregetau să urmeze pilda suveranului lor, smulgând aceşti bani prin toate mijloacele de prigoană, inclusiv schingiuirea. Totuşi, patima banului le insufla evreilor un soi de curapasiv, ce-i îndemna să îndure toate aceste cazne de dragul uriaşelor câştiguri pe care le puteau dobândi într-o țară atât de bogată şi de dăruită de natură ca Anglia. Deşi erau persecutați, deşi li se puneau nenumărate piedici în fel şi chip, şi deşi în calea lor stăteau acea Trezorerie de care s-a mai pomenit, creată anume în scopul de a-i despuia de

bani, evreii îşi sporeau câştigurile şi strângeau averi fabuloase, pe care şi le treceau din mână în mână cu ajutorul scrisorilor de schimb, invenție din pricina căreia se spune că dezvoltarea comerțului s-ar datora evreilor şi care le dădea putința să-şi strămute avuția din țară în țară, aşa încât, când îi păştea asuprirea într-una din ele, averea lor să poată fi pusă la adăpost într-alta,

îndărătnicia şi zgârcenia evreilor fiind astfel oarecum potrivnice fanatismului şi tiraniei acelora sub stăpânirea cărora trăiau, ele păreau să sporească în raport cu prigoana la care erau supuşi; iar uriaşa bogăție pe care o dobândeau de obicei din negoț, deşi le primejduia adeseori viața, le slujea uneori drept mijloc de a-şi mări influența şi de a se pune la adăpost într-o oarecare măsură. Acestea erau condițiile lor de viață, iar caracterul lor, înrâurit tocmai de aceste condiții, era precaut, bănuitor şi temător, dar şi încăpățânat, nesupus şi priceput să ocolească primejdiile ce-i pândeau la tot pasul.

Abia după ce drumeții străbătură cu paşi repezi o sumedenie de poteci în- tortocheate, pelerinul rupse tăcerea:

- Stejarul acela mare şi părăginit înseamnă hotarul moşiei lui Front-de-Boeuf, iar de aceea a lui Malvoisin am trecut de mult. Acum nu mai ai de *i* să te temi că vei fi urmărit.

- Dar-ar Dumnezeu să le rămână carele fără roate, ca acelea ale oştilor fa-raonilor, ca să înainteze mai anevoie! exclamă evreul. Dar nu mă părăsi, moşule pelerin! Gândeşte-te numai la templierul acela crunt şi fioros şi sclavii lui sarazini! Ăştia nu țin seama nici de moşie, nici de castel, nici de pu- terea seniorilor.

Drumurile noastre trebuie să se despartă aici, spuse pelerinul, căci nu se cuvine unor oameni atât de deosebiți unul de celălalt să umble împreună mai mult decât e nevoie. Şi-apoi, ce ajutor ți-ar putea da un pelerin paşnic ca mine împotriva a doi păgâni înarmați până-n dinți?

- O, tinere inimos! răspunse evreul. Mă poți apăra, şi ştiu că o vei face! Aşa sărac cum sunt, te voi răsplăti, nu cu bani, căci n-am deloc, aşa să-mi ajute strămoşul meu Abraham, ci cu...

- Bani şi răsplată nu-ți cer, după cum ți-am mai spus! îi tăie vorba pelerinul. Dar pot să te călăuzesc şi chiar să te apăr, întrucâtva, căci a apăra un evreu împotriva unui sarazin nu poate fi o faptă nevrednică de un creştin. De aceea, evreule, te voi însoți până ce te voi vedea la adăpost sub pază bună. Acum suntem aproape de târgul Sheffield, unde vei putea lesne găsi mulți din neamul tău la care să te adăposteşti.

- Binecuvântarea lui Iacob coboare asupra dumitale, tinere inimos! spuse evreul. în Sheffield pot trage la ruda mea Zareth şi pot face rost de ceva parale, ca să-mi urmez drumul în tihnă.

- Bine, fie! încuviință pelerinul. Aşadar, la Sheffield ne despărțim; peste o jumătate de ceas cred că vom ajunge în preajma orăşelului.

Jumătate de oră se scurse într-o tăcere desăvârşită din partea amândurora -pelerinului fiindu-i, poate, lehamite să stea de vorbă cu evreul când nu era neapărată nevoie, iar evreul socotind că nu se cuvine să se vâre cu de-a sila în sufletul unui om al cărui pelerinala Sfântul mormânt îi dădea un soi de sfințenie. Se opriră pe culmea unei coline joase, iar pelerinul, arătând cu mâna spre târgul Sheffield, care se întindea la picioarele lor,

spuse din nou:

- Aşadar, aici ne despărțim.

- Da, dar nu înainte de a primi mulțumirile unui evreu sărac, zise Isaac. Căci nu cutez să te rog să mă însoțeşti până la casa rudei mele Zareth, care-ar putea să m-ajute cu ceva bani ca să te pot răsplăti cum se cuvine.

- Ți-am mai spus că nu doresc nici un fel de răsplată, răspunse pelerinul. Dacă, totuşi, de hatârul meu, vei voi să cruți de lanțuri şi de temniță pe vreunul din. nenumărații tăi datornici creştini, voi socoti că binele pe care ți l-am făcut azi-dimineață va fi fost răsplătit din plin.

- Stai, stai, spuse evreul, agățându-se de straiele pelerinului. Aş vrea să fac ceva mai mult decât atât, ceva pentru sufletul dumitale. Dumnezeu mi-e martor că sunt sărac, da, Isaac e un cerşetor printre frații săi, dar iartă-mă dacă voi ghici ce-ți lipseşte cel mai mult în clipa aceasta.

- Dacă vei ghici cu-adevărat, spuse pelerinul, să ştii că e un lucru pe care n-ai fi în stare să mi-l dai chiar de-ai fi pe atâta de bogat pe cât zici că eşti de sărac.

- Zic numai? protestă evreul. O, crede-mă, spun doar adevărul. Sunt un om jefuit, înglodat în datorii, nenorocit. Mâini nemiloase mi-au smuls bunurile, banii, corăbiile, tot ce aveam. Şi, totuşi, pot să-ți spun ce-ți lipseşte, ba s-ar putea chiar să-ți şi fac rost. Dorința dumitale e să ai un cal şi o armură. Pelerinul tresări şi-i spuse întorcându-se grăbit spre el:

- Ce demon ți-a şoptit la ureche vorbele acestea?

N-are-a face, zâmbi evreul, de vreme ce vorbele astea spun adevărul. Şi după cum am ghicit ce-ți lipseşte, îți pot îndeplini şi dorința.

Bine, omule, dar gândeşte-te cine sunt, cum sunt îmbrăcat şi adu-ți aminte de jurământul meu!

Vă cunosc eu pe voi, creştinii, răspunse evreul, şi ştiu că cei mai nobil dintre voi, împinşi de o căință superstițioasă, se încalță cu sandale şi apucă toiagul, ca să meargă pe jos în pelerinala mormintele celor răposați.

Nu huli, evreule! zise pelerinul cu asprime.

Iartă-mă, răspunse evreul. M-a luat gura pe dinainte. Dar aseară şi azi-dimineață ai lăsat să-ți scape nişte vorbe care, întocmai ca scânteile ce țâşnesc din cremene, au vădit metalul ascuns înăuntru. Sub această mantie de pelerir se ascund zalele şi pintenii de aur ai unui cavaler. Au scăpărat azidimineaț când te-ai aplecat asupra patului meu. Pelerinul nu-şi putu opri un zâmbet.

Dacă straiele tale, Isaac, ar ti cercetate de un ochi lot atât de curios, câte n-ar putea descoperi?

- Să nu mai vorbim despre asta, spuse evreul pălind.

Şi, ca şi cum prin aceasta ar fi vrut să pună capăt convorbirii, scoase repede de la brâu caseta cu unelte de scris; tară să descalece de pe catâr, înce- pu să scrie ceva pe o foaie de hârtie, aşezând-o pe tichia lui galbenă. După isprăvi, îi înmâna pelerinului sulul, mâzgălit cu semne ebraice, şi-i spuse:

În oraşul Leicester toată lumea îl cunoaşte pe bogătaşul evreu Kirjath Jairam din Lombardia; dă-i acest sul. Are de vânzare şase armuri milaneze - cea din urmă dintre ele ar face cinste unui cap încoronat - precum şi zece cai straşnici, cel din urmă dintre ei ar fi demn de un rege nevoit să lupte pentru a-şi recăpăta tronul. Omul meu te va lăsa să-ți alegi şi calul, şi

armura, precum şi orice ţi-ar mai fi de trebuinţă pentru turnir. După turnir i le vei înapoia în stare bună, dacă nu cumva vei avea cu ce să plăteşti preţul.

- Dar, Isaac, spuse pelerinul zâmbind, oare nu ştii că în luptele acestea armele şi calul cavalerului trântit jos sunt date învingătorului? S-ar putea să n-am noroc şi să pierd astfel nişte lucruri pe care n-aş fi în stare nici să le dau înapoi, nici să le răscumpăr.

Evreul păru oarecum uluit de această perspectivă, dar, venindu-şi în lirerăspunse grăbit:

- Nu, nu, e cu neputinţă, nici nu vreau să cred aşa ceva! Binecuvântare strămoşilor noştri te va ocroti. Lancea dumitale va fi la fel de tare ca toiagu lui Moise.

Şi, zicând acestea, dădu să plece, dar pelerinul îi prinse la rându-i poalei hainei, spunându-i:

Stai, Isaac, nu-ţi dai seama de toate riscurile. Calul ar putea fi ucis, iai! armura ar putea fi sfărâmată, căci eu, unul, nu voi cruţa nici cal, nici călăreţi Şi-apoi cei din neamul tău nu dau nimic pe degeaba: cineva tot va trebui să plătească.

Ovreul se răsuci în şa, ca un om apucat de crampe, dar firea lui bună învinse în cele din urmă cărpănoşenia obişnuită.

Nu-mi pasă, zise el. Nu-mi pasă, lasă-mă să plec. De-au să fie pagube, n-o să te coste nimic; dacă o să fie ceva de plătit pentru mici stricăciuni, Kiriath Jairam o să te scutească, de dragul rudei sale Isaac. Drum bun! Dar stai, tinere, adăugă el, întorcându-se. Nu te avânta prea mult în acel talmeş-balmeş nesăbuit, nu spun asta cu gândul c-ai să prăpădeşti calul şi armura, ci de dragul dumitale, ca să nu-ţi frângi oasele.

Mulţumesc pentru grijă, îi răspunse pelerinul, zâmbind iarăşi. Mă voi folosi de bunăvoinţa dumitale şi, deşi nu-mi va fi prea uşor, ţi-o voi răsplăti. Se despărţiră şi apucară fiecare pe alt drum, spre oraşul Sheffield.

CAPITOLUL VII

"Trec cavaleri, cu pajii lor. Alaiul acestora e lung. Pestriţ li-e straiul. Cu-o pavăză-i un paj. iar altul vine C-un coif. O lance-n mână altul ţine Un nărăvaş fugar dă din copite, în spume i-s zăbalele-aurite. Fierari şi armurieri vin, tot călări. Cu pile şi baroase în spinări, Dreg lăncii rupte, scuturi găurite, îşi fac de cap pe uliţi yeomen*-ii. In pâlcuri trec, cu bâte poporene."*
Dryden *Palamon şi Archt*

Starea naţiunii engleze era pe vremea aceea destul de jalnică. Regele Richard lipsea din ţară, căci fusese luat ostatic şi se afla la cheremul vicleanului şi crudului duce de Austria .

Nu se ştia nici măcar unde era închis, iar soarta lui era cunoscută doar de unii dintre supuşii săi, care, între timp, încăpuseră pe mâna a tot felul de des-poţi locali.

Prinţul Ioan, aliat cu regele Philip al Franţei - duşmanul de moarte al lui Richard Inimă-de-Leu - făcea tot ce putea ca să-l înduplece pe ducele de Austria să prelungească prizonieratul fratelui său Richard, căruia îi era totuşi atât de îndatorat. In acelaşi timp, el îşi întărea poziţiile în regat, pentru care îşi pusese în gând să se lupte - în cazul că regele ar fi murit - cu

moştenitorul legitim, Artur de Britania, fiul lui Geoffrey Plantagenetul şi fratele mai mare al lui Ioan. După cum se ştie, această uzurpare a şi avut loc, mai târziu. Cum era uşuratic din fire, destrăbălat şi viclean, Ioan izbuti lesne să atragă de partea lui şi a clicii sale nu numai pe toţi cei care aveau de ce să se teamă de mânia lui Richard pentru samavolniciile săvârşite în lipsa lui, dar şi pe foarte numeroşii aventurieri "gata la orice", oameni care se întorseseră din cruciade sărăciţi de averi, ticăloşiţi de plăcerile Orientului, cu inimile înăsprite şi care-şi puneau acuma toată nădejdea în tulburările sociale.

La aceste pricini de amărăciune şi îngrijorare obştească trebuie adăugată acea mulţime de haiduci care, împinşi la deznădejde de asuprirea seniorilor feudali şi de asprimea legiuitorilor asupra pădurilor, se adunau în cete mari, şi punând stăpânire pe păduri şi pământuri pustii, sfidau legile şi justiţia ţării.

Nobilii, ei înşişi fortificaţi în castelele lor şi făcând fiecare pe suveranul pe propriul său domeniu, se puneau în fruntea altor cete, deopotrivă de samavolnice şi de neîndurătoare, cu toate că jaful lor era nemărturisit.

Pentru a întreţine aceste bande, precum şi luxul nemăsurat pe care trufia îi tăcea să-l arate lumii,seniorii împrumutau de la evrei sume de bani cu camătă mare, iar camătă aceasta le mistuia treptat moşiile, asemeni unei cangrene ce nu putea fi lecuită decât când li se ivea prilejul să scape de ea prin săvârşirea vreunei samavolnicii împotriva creditorilor lor.

Sub feluritele apăsări ale acestei nenorocite stări de lucruri, poporul Angliei suferea cumplit şi avea temeiuri şi mai îndreptăţite să se teamă de ziua de mâine. Starea lui se înrăutăţise şi mai mult în urma unei molime primejdioase ce se răspândise în întreaga ţară şi care bântuia şi mai avan din pricina murdăriei, a hranei neîndestulătoare şi a locuinţelor nesănătoase ale sărăcimii. Molima aceasta secerase vieţile multora, dar supravieţuitorii le pizmuiau soarta, socotind că moartea era un mijloc de a scăpa de năpastele ce-i aşteptau în viitor.

Totuşi, în ciuda atâtor necazuri, săracii, ca şi bogaţii, gloata, ca şi nobilimea, arătau, în ajunul turnirului (cel mai mare spectacol al acelei vremi), acelaşi interes pe care cetăţenii pe jumătate flămânzi ai Madridului îl arată faţă de luptele de tauri, cu toate că n-au în buzunare nici o leţcaie ca să cumpere ceva de mâncare pentru familiile lor.

Nici o datorie şi nici un beteşug nu puteau împiedica pe tineri sau vârstnici să ia parte la asemenea spectacole.

Aşa-numita "întrecere de arme", care urma să aibă loc la Ashby, în comitatul Leicester, atrăsese tuturor luarea-aminte prin faptul că aveau să ia parte la ea luptători cu renume, sub ochii prinţului Ioan, chemat să onoreze cu prezenţa sa arena de luptă. Iată de ce în dimineaţa sorocită o mulţime uriaşă de oameni de toată mâna se grăbea să ajungă-la locul turnirului.

Locul acesta era neobişnuit de romantic. La marginea unei păduri, ce se întindea cam la o milă de orăşelul Ashby, se afla o pajişte întinsă, cu un minunat covor de iarbă verde, înconjurată dintr-o parte de pădure şi străjuită, de cealaltă parte, de stejari răzleţi, unii dintre ei de o mărime uriaşă. Terenul, tăcut parcă anume pentru luptele ce aveau să se desfăşoare acolo, cobora într-o colină blândă de-o parte şi de alta, până la un loc neted,

ce fusese împrejmuit - în vederea luptelor cu un gard masiv, alcătuind un tăpşan lung de un sfert de milă şi lat pe jumătate. Gardul acesta avea forma unui dreptunghi, dar cu colţurile rotunjite, aşa fel încât spectatorii să vadă mai bine din toate părţile. Intrările combatanţilor se aflau la capătul de miazănoapte şi la cel de miazăzi al arenei; nişte porţi masive de lemn, destul de largi ca să poată trece prin ele câte doi călăreţi unul lângă altul. Fiecare din aceste porţi era străjuită de doi heralj, însoţiţi de şase trâmbiţaşi, de tot atâţia prislavi şi de numeroşi slujitori înarmaţi, însărcinaţi cu păstrarea ordinii şi cu cercetarea cavalerilor dor- nici să ia parte la lupte.

Pe un tăpşan mai înalt, dincolo de intrarea dinspre miazăzi, fuseseră ridi-l cate cinci pavilioane falnice, împodobite cu flamuri roşii şi negre - culorile! alese de cei cinci cavaleri care urmau să susţină luptele. Frânghiile corturilor aveau aceleaşi culori. în faţa fiecărui pavilion fusese atârnată pavăza cavalerului care-l ocupa, iar alături stătea scutierul lui, travestit în sălbatic, în faun sau în alte făpturi fabuloase, potrivit gustului stăpânului său şi rolului pe care acesta voia să-l joace în timpul luptelor . Pavilionul din mijloc fusese rezervat - ca un loc de onoare - lui Brian de Bois-Guilbert, a cărui faimă în toate jocuri iile cavalereşti, ca şi legăturile sale cu cavalerii ce organizaseră această între-cere de arme îi făcuseră pe aceştia să-l primească bucuroşi în rândurile lor chiar să-l aleagă conducător, deşi nu li se alăturase decât de puţină vreme.

Lângă cortul lui se înălţau corturile lui Reginald Front-de-Boeuf şi Philir. de Malvoisin, iar de cealaltă parte se afla pavilionul lui Hugh de Grantmesnil, un baron feudal din împrejurimi, al cărui străbun fusese mare intendent al Angliei pe vremea lui William Cuceritorul şi a fiului său, William cel Roşu. Ralph de Vipont, cavaler al Ordinului "Sfântul Ioan" din Ierusalim, care stăpânea câteva domenii străvechi într-un loc numit Heafher, lângă Ashby-de-la-Zouche, ocupa cel de-al cincilea pavilion.

De la intrarea în arenă, o cărare largă de vreo zece metri urca în pantă uşoară spre tăpşanul unde fuseseră întinse corturile. Cărarea aceasta era împrejmuită de o parte şi de alta cu un gard, întocmai ca şi tăpşanul din faţa pavilioanelor. Locul era păzit de slujitori înarmaţi. în partea de miazănoapte se putea intra în arenă printr-o poartă asemănătoare, largă de treizeci de picioare, la capătul căreia se afla un tăpşan îngrădit, pentru cavalerii dornici să ia parte la lupte. Se aflau acolo corturi cu gustări şi băuturi de tot felul, precum şi armurieri, potcovari şi alţi slujitori gata să dea o mână de ajutor oriunde ar fi fost nevoie. Jur-împrejurul arenei fuseseră înjghebate tribune provizorii, împodobite cu tapiserii şi covoare şi înzestrate cu perne, pentru doamne şi pentru seniorii veniţi să privească turnirul. între aceste tribune şi arenă era un loc strâmt, rezervat *yeomen-or* şi altor privitori nu chiar de rând; locul acesta ar putea ti asemuit cu parterul unui -teatru. Gloata se bulucise pe nişte coline acoperite cu iarbă, anume pregătite pentru ea, şi care, dominând tribunele, îi dădeau putinţa să vadă foarte bine ce se petrece în arenă. în afară de toate aceste locuri, sute de oameni se căţăraseră în copacii din jurul pajiştii; până şi clopotniţa unei biserici de ţară, aflată ceva mai departe, era ticsită de privitori.

Pentru a întregi tabloul, rămâne să mai arătăm că în mijlocul aripii de răsărit a arenei, aşadar drept în faţa locului unde urmau să se desfăşoare luptele, se afla o tribună mai înaltă ca celelalte, mai bogat împodobită şi

prevăzută cu un fel de tron acoperit de un baldachin, purtând stema regală. Scutieri, paji şi *yeomea-i,* în livrele mândre, păzeau acest loc de onoare, rezervat prinţului Ioan şi suitei sale. în ţaţa lojii regale, la aceeaşi înălţime, se afla în aripa de apus a arenei o altă lojă, mai atrăgătoare decât cea a prinţului, fără să fie la fel de luxoasă. O suită de paji şi un mănunchi de fetişcane - cele mai frumoase din împrejurimi - purtând straie năstruşnice, verzi şi trandafirii, se aţineau în jurul unui tron împodobit în aceleaşi culori. Printre flamuri şi steaguri înfăţişând inimi rănite, arzânde sau sângerânde, arcuri, tolbe cu săgeţi şi toate celelalte simboluri obişnuite ale triumfului lui Cupidon, o inscripţie strălucitoare făcea cunoscut privitorilor că acest loc de onoare era rezervat reginei frumuseţii şi dragostei: *"La Royne de In Bemilte et des Amours".* Dar nimeni nu putea ghici numele celei ce avea să fie, de data aceasta, regina frumuseţii şi a dragostei.

În vremea asta, spectatorii de toată mâna se îmbulzeau să-şi ocupe locu- • iile, şi nu puţine.erau certurile ce se iscau pe seama acestor locuri. Unele se încheiau prin amestecul, foarte puţin ceremonios, al oamenilor de arme, care, pentru a-i convinge pe cei mai îndărătnici, foloseau drept argumente cozile baltagelor şi mânerele săbiilor. Altor gâlcevi, în care erau amestecate feţe mai simandicoase, le puneau capăt heralzii sau cei doi mareşali de câmp, William de Wyil şi Stephen de Marti val, care, înarmaţi până-n dinţi, străbăteau călare în sus şi în jos întreaga arenă, pentru a păstra ordinea printre spectatori.

Treptat, tribunele se umplură de cavaleri şi de seniori îmbrăcaţi civil. Mantiile lor lungi şi pestriţe se deosebeau de veşmintele vesele şi strălucitoare ale femeilor. Acestea, mai numeroase chiar decât bărba-ţii, se îmbulzeau să privească un spectacol, pe care l-ai fi socotit prea sângeros şi primejdios pentru a putea face plăcere sexului slab. Galeriile de jos şi locurile de trecere fură în curând ticsite de *yeomen-i* şi burghezi arătoşi precum şi de o sumedenie de boiernaşi, care, din modestie, din lipsă de mijloace sau din pricina unor titluri îndoielnice, nu puteau jxretinde locuri mai bune. Desigur că printre aceşti oameni se iscau cele mai multe certuri pentru întâietate.

Câine păgân! bodogănea un bătrân a cărui tunică jerpelită îi vădea sărăcia, deşi după sabia, jungherul şi lanţul de aur pe care-l purta la gât se vedea că-şi dă aere de nobil. Pui de căţea! Cutezi să dai brânci unui creştin şi nobil normand, în vinele căruia curge sângele Montdidierilor?!

Cuvintele acestea brutale erau adresate vechii noastre cunoştinţe, evreul Isaac, care, îmbrăcat într-un caftan scump, împodobit cu dantelă şi căptuşit cu blană, se căznea să facă loc în rândul din faţă, de sub tribune, fiicei sale, frumoasa Rebecca. Aceasta venise şi ea la Ashby şi se agăţa acum de braţul tatălui ei, îngrozită de mânia pe care simpla lui prezenţă părea s-o stârnească pretutindeni. Dar Isaac, oricât de sfios am văzut că era în alte împrejurări, ştia prea bine că acuma nu avea de ce să se teamă. în asemenea locuri publice, unde se adunau atâţia din cei de-o seamă cu el, nici un nobil, oricât de zgârcit sau hain, n-ar fi cutezat să-i facă vreun rău. în asemenea prilejuri evreii se aflau sub ocrotirea legilor şi, dacă aceasta se dovedea a nu ti de ajuns, printre cei de faţă se găseau de obicei vreo câţiva baroni, care, din interes, erau gata să le ia apărarea. De data aceasta Isaac se simţea mai încrezător ca de obicei, ştiind că prinţul loan ducea chiar în acele zile

tratative cu evreii din York pentru un uriaş împrumut, zălogit cu giuvaeruri şi pământuri.

Isaac, care juca în acest târg un rol de seamă, ştia prea bine că prinţul, dornic să vadă târgul încheiat, l-ar fi ocrotit de gâlceava ce se iscase.

Încurajat de aceste gânduri, evreul îşi urmă drumul, îmbtâncindu-l pe normandul creştin, tară să ţină seama nici de obârşia, nici de rangul, nici de legea lui. Dar ţipetele bătrânului stârniră indignarea privitorilor. Unul dintre ei, un *yeoman* voinic şi spătos, îmbrăcat într-un costum de postav verde şi purtând la cingătoare o duzină de săgeţi, pe piept o bandulieră şi o medalie de argint, iar în mână un arc lung de vreo doi metri, se întoarse deodată spre evreu şi-l povăţui să nu uite că-i un păianjen care s-a îngrăşat sugând sângele nefericitelor sale victime şi să se ţină ascuns în ungherul lui dacă nu vrea să fie strivit ca un păianjen când se arată la lumină. Faţaeonaa-ului, înnegrită de vânturi, se făcu şi mai neagră de mânie în timp ce rostea în anglo-normandă, cu un glas aspru, cuvintele acestea ameninţătoare. La auzul lor, evreul se dădu înapoi cu câţiva paşi şi poate că ar fi şters-o de-a bihelea de lângă un vecin atât de primejdios, dacă atenţia tuturor n-ar fi fost tocmai atunci atrasă de apariţia prinţului Ioan, care îşi făcea în clipa aceea intrarea în arenă, însoţit de o suită numeroasă şi veselă, alcătuită parte din mireni, parte din clerici; aceştia erau îmbrăcaţi în veşminte la fel de uşoare şi arătau tot atâta voie bună ca şi ceilalţi. Printre oamenii bisericii se afla şi starețul din Jorvaulx, înveşmântat în straiele cele mai alese pe care le puteau arăta în lume un înalt prelat. Aurul şi blănurile scumpe nu fuseseră cruţate la croiala acestor straie, iar în picioare purta, exagerând moda ridicolă a vremii, încălţări cu vârfurile răsucite atât de mult în sus, încât le-ar fi putut lega uu numai de genunchi, dar chiar şi de cingătoare; din pricina lor îi era cu neputinţă să-şi pună piciorul în scara şeii. Totuşi, neajunsul acesta era destul de neînsemnat pentru galantul prelat, care se bucura pesemne că are astfel prilejul de a arăta în faţa atâtor spectatori, şi mai ales a atâtor spectatoare, cât de bine ştie să călărească fără ajutorul acestor reze-mători folosite de obicei de călăreţii slabi de înger. în suita prinţului Ioan se mai aflau căpeteniile favorite ale trupelor sale de lefegii, vreo câţiva baroni pleşcari, câţiva curteni dezmăţaţi şi numeroşi cavaleri templieri şi ioaniţi.

E locul să amintim că, îndeobşte, cavalerii acestor două ordine treceau drept duşmani ai regelui Richard, deoarece luaseră partea lui Philip al Franţei în nesfârşitele zurbe izbucnite în Palestina între acest monarh şi regele cu inimă de leu al Angliei. Se ştie prea bine că, în urma acestei vrajbe, numeroasele victorii ale lui Richard au rămas fără roade, că romanticele sale încercări de a lua cu asalt Ierusalimul au fost zădărnicite, iar din toată gloria dobândită de el nu s-a ales decât cu un armistiţiu nesigur încheiat cu sultanul Saladin. Urmând aceeaşi politică ce dictase purtarea fraţilor lor din Ţara sfântă, templierii şi ospitalierii din Anglia şi Normandia se alăturaseră partidei prinţului Ioan, având prea puţine temeiuri să dorească reîntoarcerea lui Richard în Anglia sau urcarea pe tron a lui Arthur, moştenitorul său legitim. Din cu totul alte motive, prinţul Ioan ura şi disprețuia cele câteva familii saxone mai cu vază care supravieţuiseră în Anglia, şi nu pierdea nici un prilesă le umilească şi să le jignească, ştiind prea bine că persoana lui, ca şi pretenţiile ridicate de el nu erau pe placul acestor familii şi nici pe placul

celor mai mulți dintre englezi, care se temeau de orice schimbare adusă drepturilor şi libertăților lor de către un suveran atât de destrăbălat şi tiranic din fire ca prințul Ioan.

În fruntea acestei mândre şi vesele suite călărea prințul, purtând pe braț un şoim. Era înveşmântat în straie strălucitoare, roşii şi aurii, iar pe cap purta un calpac de blană, împodobit cu un colan de pietre scumpe, de dedesubtul căruia părul lui lung şi cârlionțat i se revărsa pe umeri. Călare pe un buiestraş" sur şi focos, prințul se învârtea prin arenă în fruntea veselului alai, râzând în hohote cu oamenii din suită şi aruncând priviri, de o regească semeție, femeilor care împodobeau cu frumusețea lor galeriile de sus.

Cei care desluşeau în înfățişarea prințului cutezanța destrăbălării, amestecată cu o nemăsurată trufie şi cu o nepăsare deplină față de simțămintele altora, erau nevoiți să recunoască totuşi că figura lui avea farmecul unei fețe deschise, pe care natura o plămădise armonios, iar arta o modelase după toate regulile curteniei; expresia ei părea atât de cinstită şi de limpede, încât ai fi zis că nu poate ascunde porniri rele, fireşti sufletului său. O asemenea expresie este luată adesea drept semnul unei sinceități bărbăteşti, deşi, de fapt, ea izvorăşte dintr-o fire nepăsătoare şi destrăbălată, conştientă de superioritatea ce i-o conferă obârşia, averea sau vreun alt privilegiu întâmplător şi cu totul străin de meritul personal. Pentru toți cei ce nu mergeau atât de adânc cu gândurile - şi aceştia alcătuiau majoritatea într-o proporție de o sută la unu - strălucirea *rheno-vam* (adică a gulerului de blană) purtat de prințul Ioan, hlamida lui căptuşită cu cele mai scumpe blănuri de samur, încălțările-i de marochin, cu pinteni de aur, ca şi grația cu care îşi mâna buiestraşul erau de ajuns spre a stârni aclamațiile lor.

Dând ocol arenei pe calul său jucăuş,, prințul băgă de seamă frământarea stârnită de îndrăzneață încercare a lui Isaac de a răzbi în primele rânduri, frământare ce nu se potolise încă. Ochiul lui ager recunoscu de îndată pe evreu, dar fu cu mult mai plăcut impresionat de frumoasa fiică a Sionului, care, îngrozită de atâta zarvă, se agățase de brațul bătrânului ei tată.

- într-adevăr, prin înfățişarea ei, Rebecca putea fi pusă alături de cele mai mândre frumuseți ale Angliei chiar de către un cunoscător atât de priceput cum era prințul Ioan. Armonia trupului ei minunat era pusă în lumină de îmbrăcămintea orientală, purtată îndeobşte de femeile din neamul ei. Cealmaua de mătase galbenă se potrivea de minune cu fața ei tuciurie. Ochii plini de strălucire, sprâncenele frumos arcuite, nasul acvilin şi delicat, dinții albi ca mărgăritarele, bogăția cozilor ei negre, împletite din cârlionți ce se revărsau pe gâtul şi pe pieptul ei, fermecător, atât cât lăsa să se vadă o *simam* de mătase scumpă persană, cu flori brodate în culorile lor naturale, pe un fond purpuriu, toate acestea se îmbinau într-o frumusețe care nu era cu nimic mai prejos de farmecul celor mai mândre fete aflate în jurul ei. E drept că trei din paftalele de aur bătute cu mărgăritare care-i încheiau corsajul de la gât la talie, şi anume cele de sus, rămăseseră desfăcute din pricina zăpuşelii, şi că, datorită acestui amănunt, priveliştea despre care vorbim era şi mai plăcută la vedere.

Aceeaşi împrejurare dezvăluia privirilor un colier de diamante cu pandantiv neprețuite. O pană de struț, legată de cealma cu o agrafă

incrustată cu briliante, sporea şi mai mult frumusețea evreicei, pe care trufaşele doamne din galeriile de sus se prefăceau c-o disprețuiesc, cu toate că ele o admirau în sinea lor.

- Pe tigva pleşuvă a lui Abraham, exclamă prințul Ioan, evreica asta e fără doar şi poate întruchiparea acelei frumuseți desăvârşite ale cărei farmece au sucit capul celui mai înțelept dintre toți regii lumii! Ce spui, starețe Aymer? Pe templul înțeleptului rege, pe care preaînțeleptul nostru frate Richard n-a fost în stare să-l recucerească, jur că fata asta e însăşi mireasa din *Cântarea Cântărilor!*

- Trandafirul din Sharon şi crinul din vale!, răspunse starețul cu glai siteav. Dar luminăția-voastră nu trebuie să uite că fata nu-i decât o evreică.-

Tii! Urmă prințul Ioan fără să-l bage în seamă. Iată-l şi pe mamonul nedreptății, pe marchizul mărcilor, pe baronul mahmudelelor luptându-se pentru locul lui cu nişte câini răpciugoşi şi fără o lețcaie, care n-au în buzunare nici măcar o cruciuliță ca să-l împiedice pe Diavol să se zbenguie acolo. Pe trupul sfântului Marc! Acest prinț al împrumuturilor va avea un loc în lojă, împreună cu frumoasa lui evreică! Ce ți-e, Isaac, cadâna asta pe care o strângi sub braț ca pe-o casetă cu bani, ți-e soție sau fiică?

- E fiica mea, Rebecca, luminăție, răspunse Isaac cu o plecăciune adâncă, fără să se simtă câtuşi de puțin stânjenit de vorbele prințului, pe cât de politicoase, pe atât de zeflemitoare.

- Eşti cu atât mai înțelept, spuse Ioan cu un hohot de râs, la care se alăturară slugarnic veselii săi însoțitori. Dar, fiică sau soție, se cuvine să fie onorată potrivit frumuseții ei şi meritelor tale. Cine stă acolo, sus? urmă el, ridicându-şi privirile spre galerie. Nişte calici saxoni, care se lăfăie în voie! în lături cu ei! Să se înghesuie unii în alții şi să facă loc acestui prinț al cămătarilor şi frumoasei sale fiice. Am să-i învăț eu pe mitocanii ăştia că trebuie să împartă locurile de onoare ale sinagogii cu adevărații stăpâni ai sinagogii.

Oamenii din galerie, cărora le fuseseră adresate aceste cuvinte jignitoare şi brutale, erau chiar membrii familiei lui Cedric Saxonul şi ai familiei aliatului şi rudei sale, Athelstane de Coningsburgh, personacare, întrucât se trăgea de-a dreptul din ultimii regi saxoni ai Angliei, era privit cu cel mai adânc respect de către toți pământenii saxoni din nordul țării. Dar, o dată cu sângele acestei străvechi seminții crăieşti, Athelstane moştenise şi multe din beteşugurile ei. Era un bărbat în floarea vârstei, chipeş, trupeş şi puternic, dar, cu toate astea, trăsăturile lui păreau neînsuflețite, ochii îi erau şterşi, adormiți, era . leneş şi greoi în mişcări şi lua atât de greu o hotărâre, încât i se dăduse porecla unuia dintre strămoşii săi, anume Athelstane cel Zăbavnic. Prietenii săi şi mulți dintre ei îi erau, ca şi Cedric, foarte devotați pretindeau că această fire leneşă nu se datora lipsei de curaj, ci doar lipsei de hotărâre; alții erau de părere că patima beției, moştenită din moşi-strămoşi, îi întunecase mintea, care şi-aşa nu fusese niciodată prea ageră, iar blajinătatea şi curajul lui pasiv, atâta cât mai avea, nu erau decât rămăşițele unui caracter care ar fi putut fi vrednic de laudă dacă cele mai prețioase însuşiri ale sale nu s-ar ti spulberat printr-o îndelungată şi animalică destrăbălare.

Acestui personaîi poruncise prințul să facă loc lui Isaac şi Rebeccăi. Uluit de o asemenea poruncă, pe care moravurile şi mentalitatea vremii o

tăceau să pară atât de jignitoare, Athelstane nu voi să i se supună, dar întrucât nu se putea hotărî în ce fel să i se împotrivească, opuse voinței prințului Ioan doar *vis inertiae*, adică inerția sa; fără să se clintească sau să schițeze nici cel mai mic gest de supunere, își deschise ochii mari și cenușii, zgâindu-se la prinț cu o uimire de-a dreptul caraghioasă. Dar nerăbdătorul Ioan nu o văzu în această lumină.

- Porcarul ăsta saxon, spuse prințul, ori a adormit, ori se face că nu mă vede. împunge-l nițel cu lancea, De Bracy, porunci el cavalerului care călărea alături și care era căpetenia unei trupe de *condottieri,* adică de lefegii care nu aparțineau unei anumite țări, ci se puneau vremelnic în, slujba oricărui prinț care îi plătea.

Se auziră murmure, chiar printre oamenii din suita prințului Ioan, dar De Bracy, a cărui meserie îl scutea de oriei simț al ruşinii, își întinse lancea-i lungă deasupra locului ce despărțea galeria de arenă, și ar fi adus fără îndoială la îndeplinire porunca prințului, înainte ca Athelstane cel Zăbavnic să-și fi venit îndeajuns în fire pentru a se feri măcar de împunsătura lăncii, dacă Cedric, care era pe atât de iute din fire pe cât era.de lăsător tovarăşul său, n-ar fi tras cu iuțeala fulgerului tesacul ce-l purta la cingătoare, retezând dintr-o singură lovitură vârful lăncii. Prințul Ioan, căruia îi năvălise sângele în obraji, rosti o înjurătură înfricoşătoare și se pregătea să dea glas unei amenințări deopotrivă de cumplite, dar fu împiedicat s-o rostească, parte de propriii săi însoțitori care se strânseseră în juru-i rugându-l să nu se piardă cu firea, parte de strigătele mulțimii, care aplauda zgomotos purtarea curajoasă a lui Cedric. Rotindu-și privirile mânioase ca și cum ar fi vrut să găsească o victimă uşoară și sigură, prințul întâlni căutătura mândră a arcaşului despre care am mai vorbit și care nu contenea să aclame, fără să-i pese de fulgerele din ochii prințului. Iar când acesta îl întrebă pentru ce aclamă, arcaşul răspunse:

Totdeauna mă bucur când văd o lovitură măiastră, dată vitejește.

Aşa, vasăzică? spuse prințul. în cazul acesta bănuiesc că și dumneata eşti în stare să nimereşti o țintă.

Pot nimeri o țintă vânătorească de la o distanță vânătorească, răspunse *yeoman-ul.*

Ar nimeri el și ținta lui Wat Tyrrel de la o sută de stânjeni, rosti un glas în spatele lui, dar nimeni nu putu ghici al cui fusese.

Această aluzie la soarta străbunului său. William cel Roşu, îl întărâtă și-l nelinişti totodată pe prințul Ioan. Se mulțumi totuși să poruncească oamenilor de arme din jurul arenei să nu-l slăbească din ochi pe lăudărosul *yconmn.*

Pe sfântul Grizel! adăugă el. Vom pune la încercare iscusința acestui om, care-și dă atât de repede cu părere asupra dibăciei altora!

Nu mă voi da în lături de la această încercare, rosti *yeomaa-nl* cu calmul ce-i caracteriza întreaga ținută.

Până una-alta, sculați-vă, țopârlanilor saxoni! urmă aprigul prinț. Căci, pe lumina cerului, va fi precum am spus: evreul va şedea în mijlocul vostru!

- Să nu vă fie cu supărare, luminăție, dar aşa ceva e cu neputință! Nu se cuvine unuia ca mine să şadă alături de stăpânitorii acestei țări, spuse evreul, a cărei ambiție, deşi îl făcuse să se certe pentru întâietate cu istovitul și decăzutul coborâtor al neamului Montdidierilor, nu-l îmboldea câtuși de

puțin să conteste privilegiile bogătaşilor saxoni.

- Câine păgân, du-te când îți poruncesc! îl repezi prințul Ioan. Altminteri, pun să-ți jupoaie şi să-ți tăbăcească pielea tuciurie, ca să-mi fac din ea o şa!

Neavând încotro, evreul începu să urce treptele înalte şi strâmte ce duceau spre galerie.

- Să vedem cine-o să cuteze să-l oprească, spuse prințul, pironindu-şi pri virile asupra lui Cedric, pe fața căruia se vedea că avea de gând să-l azvârli pe evreu cu capul în jos.

Această catastrofa fu preîntâmpinată de măscăriciul Wamba, care exclamă, sărind între stăpânul său şi Isaac:

- Pe legea mea, eu voi fi acela!

Şi începu să fluture în fața bărbii evreului, în chip de scut, o bucată de slănină, pe care-o scosese de sub jiletcă şi pe care şi-o adusese desigur de teamă ca turnirul să nu țină mai mult decât putea el răbda de,foame. Văzând chiar sub nasul sau această grozăvie, evreul se trase înapoi, şi în vreme ce măscăriciul îşi agita deasupra capului său sabia de lemn, se poticni, făcu un pas greşit şi se rostogoli pe trepte, spre hazul privitorilor. Aceştia izbucniră într-un râs la care prințul Ioan şi cei din suita lui se alăturară cu dragă inimă.

- Dă-mi premiul, vere prințule! spuse Wamba. Mi-am învins adversarul în luptă dreaptă, cu spada şi scutul, adăugă el, fluturând într-o mână bucata de slănină şi în cealaltă sabia de lemn.

- Cine eşti şi cu ce te îndeletniceşti, viteze luptător? îl întrebă prințul Ioan, râzând întruna.

- Un nebun de viță veche, răspunse măscăriciul. Sunt Wamba, fiul lui Witless, care era feciorul lui Weatherbrain, care era odraslă de *alderman* .

- Să i se facă loc evreului în primele rânduri ale tribunei de jos, spuse prințul Ioan, bucuros pesemne că găsise un pretext să se lase păgubaş de hotărârea luată la început. Ar fi potrivnic legilor cavalereşti ca învinsul să stea alături de învingător.

- Ar fi şi mai rău ca ticălosul să stea lângă nebun, dar cel mai rău ar fi jidovul să fie pus lângă slănină, răspunse Wamba.

- Bravo, amice! exclamă prințul Ioan. Ştii că-mi placi? Hei, Isaac, împru mută-mi un pumn de bizanți.

Uluit de cererea prințului, pe care se temea s-o refuze, dar nici s-o îndeplinească nu voia, evreul începu să scotocească prin săculețul de blană prins ja cingătoare, încercând să-şi dea seama cam cât de puține monede ar putea trece drept un "pumn". Prințul puse capăt şovăielilor lui aplecându-se pe cal şi smulgându-i punga de la brâu. După-ce-i aruncă lui Wamba două din monedele de aur aflate în pungă, prințul porni mai departe prin arenă, lăsându-l pe evreu pradă batjocurii celor din jur şi culegând, el însuşi, aclamațiile privitorilor, de parcă săvârşise cine ştie ce ispravă strălucită şi vrednică de laudă.

CAPITOLUL VIII

"Drept care, cavalerul înzăuat
Din trâmbiță sună înfricoşat.

Răspunse cel chemat.
De crunta larmă
S-ar zice că şi bolțile se darmă.
Cu viziera trasă, amândoi,
Țintindu-şi lancea, se reped apoi,
Dând pinteni cailor, cu nerăbdare.
Distanța dintre ei, încet, dispare. "
Dryden, *Palamon şi Arcite*

Deodată prințul Ioan se opri şi, chemându-l pe starețul de Jorvaulx, îi spuse că cel mai însemnat lucru al zilei fusese dat uitării:

- Pe legea mea, starețe, am uitat s-o alegem pe mândra regină a dragostei şi a frumuseții, menită să împartă cu alba ei mână cununa de lauri. în ce mă priveşte, având cugetul slobod, sunt pentru Rebecca, frumoasa aceea cu ochii negri.

- Maică Precistă! exclamă starețul, ridicând privirile îngrozit. O evreică! O să fim alungați cu pietre din arenă, şi pe bună dreptate. Iar eu, unul, nu sunt încă destul de bătrân ca să fiu martir. Şi apoi, jur pe sfântul al cărui hram îl port că mândra saxonă Rowena e cu mult mai frumoasă decât fata asta!

- Saxonă ori evreică, purcea sau cățea, nu-i totuna? zise prințul. S-o desemnăm, deci, pe Rebecca, măcar ca să crape de ciudă mocofanii ăia de saxoni!

La auzul acestor cuvinte, până şi cei mai apropiați lui începură să murmure.

- Asta nu mai e glumă, luminăția-ta, spuse De Bracy. Nici unul dintre cavalerii aici de față nu va mai voi să ridice lancea dacă o asemenea jignire va fi săvârşită.

- E un capriciu fără rost, îşi dădu cu părerea unul dintre cei mai bătrâni şi mai de seamă curteni din suita prințului Ioan, Waldemar Fitzurse. Iar dacă luminăția-ta îşi va pune gândul în aplicare, aceasta n-ar duce decât la primejduirea țelurilor sale.

Ascultă, domnule, te-am luat în suita mea ca să-mi slujeşti, nu ca să-mi dai sfaturi! se burzului prințul Ioan, înfrânându-şi cu semeție buiestraşul. Luminăție, zise Waldemar cu voce scăzută,cei care vă urmează pe căile alese de domnia-voastră dobândesc dreptul de a vă fi sfetnici, deoarece interesele şi viața voastră sunt în joc tot atât cât şi ale lor.

După tonul cu care fuseseră rostite aceste cuvinte, Ioan îşi dădu seama că trebuia să cedeze.

Am glumit doar, spuse el, şi iată că tăbărâți pe mine ca năpârcile! La naiba, alegeți pe cinevreți şi potoli ți-vă!

Nu, nu, exclamă De Bracy, mai bine să rămână liber tronul frumoasei regine până ce va fi proclamat învingătorul, pentru ca acesta să-şi aleagă singur domnița! în felul acesta biruința lui va fi şi mai plăcută, iar mândrele noastre vor învăța să prețuiască dragostea unor cavaleri viteji care le pot prile: jui onoruri atât de înalte.

- Dacă Brian de Bois-Guilbert va ieşi învingător, rosti starețul, pun rămăşag pe mătăniile mele că eu ştiu numele aceleia care va fi regina dragostei şi-a frumuseții!

- Bois-Guilbert e un lăncier dibaci, zise De Bracy, dar află, domnule stareț, că în arena aceasta mai sunt şi alții care nu s-ar teme să se măsoare cu el.

- Tăcere, domnilor! spuse Waldemar. Dați voie prințului să-şi ocupe locul. Cavalerii şi privitorii sunt deopotrivă de nerăbdători, iar orele sunt înaintate, e vremea ca luptele să înceapă.

Cu toate că prințul Ioan nu era încă rege, el vedea în persoana lui Waldemar Fitzurse toate neajunsurile unui ministru favorit, care slujindu-şi suveranul, o face totdeauna după cum îl taie capul. Prințul se lăsă înduplecat, deşi era una din acele firi încăpățânate care se agață îndeosebi de fleacuri. Se aşeză aşadar pe tron în mijlocul suitei sale şi făcu apoi semn heralzilor să dea citire regulilor turnirului. Iată, pe scurt, aceste reguli:

1) Prima: cei cinci cavaleri erau datori să primească lupta cu oricine s-ar fi înfățişat.

2) A doua: orice cavaler dornic, să lupte putea să-şi aleagă drept adversar pe oricare dintre cei cinci, atingându-i pavăza. Dacă o atingea cu latul lăncii, lupta avea loc cu aşa-numitele "arme de curtenie", adică nişte lănci cu vârful acoperit de o bucată de lemn, rotundă şi netedă, astfel încât combatanții rămâneau în afara oricărei primejdii, riscând cel mult să se ciocnească, ei sau caii lor. Dar dacă pavăza era atinsă cu vârful lăncii, însemna că lupta avea să fie înverşunată, cu alte cuvinte cavalerii trebuiau să lupte cu arme ascuțite, întocmai ca într-o bătălie adevărată.

3) A treia: după ce cavalerii de față îşi îndeplineau datoria sfărâmând fiecare dintre ei câte cinci lănci, prințul urma să-l proclame pe învingătorul primei zile a turnirului, iar acesta căpăta drept premiu un cal de luptă neasemuit de frumos şi puternic; se hotărâse ca, pe lângă această răsplată a vitejiei sale, învingătorul să primească deosebita cinste de a numi pe regina dragostei şi a. frumuseții, care avea să înmâneze premiul în ziua următoare.

4) A patra: a doua si urma să aibă loc un turnir general, la care puteau lua paite toți cavalerii doritori să se acopere de glorie; împărțiți în două tabere egale, ei aveau să se bată bărbăteşte, până ce prințul Ioan va da semnalul de încetare a lupter. Regina aleasă a dragostei şi a frumuseții urma atunci să aşeze pe creştetul cavalerului proclamat de prinț drept învingătorul celei a doua zile o coroniță de aur în forma unei cununi de lauri. în această zi jocurile cavalereşti luau sfârşit, pentru ca în cea următoare să înceapă întrecerile cu arcul, luptele cu tauri şi alte petreceri hărăzite îndeosebi mulțimii. Prin asemenea mijloace se străduia prințul Ioan să-şi dobândească popularitatea, pe care şi-o micşora de altfel mereu prin nesocotirea brutală a datinilor şi simțămintelor poporului.

Arena înfățişa acum o privelişte cu adevărat măreață. în tribunele de sus se strânsese floarea nobilimii, tot ce era bogat şi frumos în ținuturile Angliei de mijloc şi de miazănoapte, iar felurimea straielor purtate de aceşti nobili spectatori era pe cât de bogată, pe atât de plăcută la vedere, în vreme ce galeriile de jos, ticsite de târgoveți cu stare şi de *yeomen-ii* veselei Anglii, alcătuiau, prin ținuta modestă a acestora, un fel de chenar cenuşiu în jurai acelui cerc de broderii sclipitoare, a căror strălucire o scoteau în relief şi o potoleau totodată.

Heralzii îşi sfârşiră cilania cu obişnuitul strigăt: "Fiți darnici, fiți darnici, viteji cavaleri!" Atunci, o ploaie de aur şi de argint se abătu asupra lor

dinspre tribune, căci cavalerii îşi făceau un punct de onoare din mărinimia faţă de nişte oameni care pe vremea aceea erau socotiţi a fi slujitorii şi totodată cronicarii onoarei cavalereşti. Filotimia spectatorilor fu răsplătită prin tradiţionalele strigăte: "De dragul femeilor! E o cinste să mori în luptă! Slavă generoşilor Glorie bravilor!" la care spectatorii de rând se alăturară cu aclamaţiile lor, îr timp ce o fanfară întreagă îşi dezlănţuia sunetele războinice.

Când larma aceasta conteni, heralzii ieşiră într-un alai plin de strălucire, i pe arenă nu mai rămaseră decât mareşalii. Aceştia, înarmaţi din cap până-n picioare, încremeniseră pe caii lor, ca nişte statui, la cele două capete ale are-nei. între timp, întinsul teren împrejmuit de la marginea de miazănoapte a are-nei ajunsese neîncăpător pentru mulţimea cavalerilor dornici să se măsoare cif cei cinci luptători. Văzut din tribune, terenul acesta făcea impresia unei mărr de panaşe, în tălăzuirea căreia se amesteca strălucirea coifurilor şi a lăncilor lungi; multe din acestea aveau la vârfuri nişte steguleţe late de-o palmă, care, fluturând în bătaia vântului, se îmbinau cu necontenita mişcare a panaşelor şi dădeau astfel şi mai multă viaţă priveliştii.

În sfârşit, barierele fură date în lături, şi cinci cavaleri, aleşi prin tragere la -sorţi, intrară încet, cu paşi rari, în arenă. Unul dintre ei venea călare, în frunte, iar ceilalţi patru îl urmau, doi câte doi. Toţi cinci erau straşnic înarmaţi, iar izvorul saxon de care mă folosesc (Manuscrisul Wardour) descrie în amănunt deviza fiecăruia, culorile lor şi tacâmurile bogate ale cailor. Nu e cazul să stăruim asupra acestor amănunte. Căci putem spune şi noi, împrumutând cuvintele unui poet contemporan, care din păcate a scris prea puţin:

"Cavalerii aceia sunt tină,
Straşnicele lor săbii sunt numai rugină
Dar sufletele lor sunt cu stinţii-n cereasca lumină. "

Pajurile au căzut de mult de pe zidurile castelelor lor, iar acestea nu mai sunt nici ele decât nişte mormane de ruine năpădite de bălării. Locurile faimei lor de odinioară nu le mai trădează prezenţa; multe generaţii s-au stins de-atunci şi-au fost date uitării chiar în locurile acestea unde-au hălăduit aceşti atotputernici seniori feudali. La ce i-ar mai folosi, aşadar, cititorului să le cunoască numele sau simbolurile pieritoare ale mărimii lor războinice?!

Dar în clipele acelea, fără să le treacă prin minte că numele şi isprăvile lor aveau să fie îngropate în uitare, luptătorii păşeau în arenă strunindu-şi armăsarii focoşi şi silindu-i să meargă la pas, pentru a vădi atât graţia lor, cât şi dibăcia şi mlădierea călăreţilor. In vreme ce alaiul acesta păşea în arenă, dina-poia corturilor celor cinci luptători, unde erau ascunşi cântăreţii, se auziră sunetele unei muzici barbare, sălbatice, orientale, adusă pesemne din Ţara sfântă. Era un amestec de ţimbale şi clopoţei care suna ca un bun venit şi totodată ca o sfidare adresată cavalerilor ce înaintau. Sub privirile uriaşei mulţimi a spectatorilor, cei cinci cavaleri păşiră pe tăpşanul pe care se înălţau corturile şi, despărţindu-se, fiecare din ei atinse uşor, cu latul lăncii, pavăza adversarului cu care dorea să se măsoare. Spectatorii de rând - ba chiar mai mulţi dintre nobili şi, pe cât se spune, numeroase femei - fură întrucâtva dezamăgiţi văzând că luptătorii aleg "armele de curtenie".

Căci trebuie spus că aceeaşi tagmă de oameni care în zilele noastre aplaudă frenetic la cele mai cumplite tragedii se pasionau pe vremea aceea de un turnir în măsura în care participanţii la el îşi primejduiau viaţa.

După ce îşi făcură cunoscute intenţiile paşnice, luptătorii se retraseră la capătul arenei, unde rămaseră aliniaţi; între timp, cei cinci combatanţi ieşiră din . corturile lor, încălecară pe cai şi coborâră de pe tăpşan în frunte cu Brian de Bois-Guilbert, pentru a se lupta, fiecare în parte, cu cavalerii care le atinseseră pavezele. în sunetul trâmbiţelor şi al goarnelor, ei porniră în treapădul cailor împotriva celorlalţi. Peste câteva clipe, adversarii lui Bois-Guilbert, Malvoi-sin şi Front-de-Boeuf erau la pământ, într-atât de norocoşi sau dibaci se dovediseră cei trei cavaleri. Adversarul lui Grantmesnil, în loc să ţintească scutul sau casca acestuia, se abătu atât de mult de la linia dreaptă, încât lancea i se sfărâmă de trupul duşmanului său, ceea ce era socotit şi mai ruşinos decât răsturnarea de pe cal, întrucât aceasta putea fi prilejuită şi de un accident, pe câtă vreme sfărâmarea lăncii dovedea stângăcie şi nepricepere în mânuirea armei şi a calului. Numai cel de-al cincilea cavaler izbuti să apere onoarea grupului său, văzând astfei că forţele sale erau egale cu acelea ale cavalerului ioanit: lăncile amândurora se sfărâmară.

Aclamaţiile mulţimii, laolaltă cu strigătele heralzilor şi sunetele trâmbiţelor vestiră triumful învingătorilor şi înfrângerea adversarilor lor. Cei dintâi se retraseră în corturile lor, iar ceilalţi se ridicară care cum putură şi părăsiră arena, ruşinaţi şi umiliţi, spre a se învoi cu învingătorii în privinţa răscumpărării cailor şi armelor, pe care, potrivit regulilor turnirului, le pierdeau. Numai cel de-al cincilea cavaler mai zăbovi câtva timp în arenă şi se retrase apoi, însoţit de ura-lele spectatorilor, ceea ce spori desigur şi mai mult umilinţa tovarăşilor săi.

Alte două grupuri de cavaleri intrară pe rând în arenă şi, cu toate că unii dintre ei făcură faţă, până la urmă izbânda reveni tot celor cinci combatanţi, întrucât nici unul dintre aceştia nu căzu de pe şa şi nu se dădu în lături, aşa cum tăcură câţiva dintre adversarii lor, în fiecare dintre cele două întâlniri.

Izbânda fiind atât de statornic de partea celor cinci cavaleri, adversarilor începură să le cam piară cheful de luptă. Următorul grup de luptători fu alcătuit doar din trei cavaleri; aceştia, ocolind scuturile lui Bois-Guilbert şi Front-de-Boeul, se mulţumiră să atingă scuturile celorlalţi trei cavaleri, care nu vădiseră aceeaşi tărie şi îndemânare. Faptul acesta nu schimbă totuşi soarta luptelor, deoarece victoria rămase de partea cavalerilor: unul din adversarii lor fu răsturnat, iar ceilalţi doi îşi greşiră ţinta, adică nu izbutiră să lovească din plin casca şi scutul adversarului cu lancea ţinută în linie dreaptă, astfel încât aceasta să se frângă sau să-l doboare pe cel lovit.

După cea de-a patra întâlnire, urmă o pauză foarte lungă: părea că nimeni nu mai dorea să se înfăţişeze. Spectatorii începură să murmure, deoarece învingătorii nu le erau pe plac: pe Malvoisin şi pe Fiont-de-Boeuf nu puteau să-i sufere din pricina firii lor, iar pe ceilalţi, în afară de Grantmesnil, pentru că erau străini de loc şi de neam.

Însă cel mai nemulţumit dintre toţi era Cedric Saxonul, care vedea în această biruinţă dobândită de cavalerii normanzi o nouă umilinţă pentru

onoarea Angliei. învățătura lui nu cuprinsese inițierea în jocurile" cavalereşti, deşi cu armelestrăbunilor săi saxoni avusese de multe ori prilejul să se bată, ară-tându-se de fiecare dată un oştean viteaz şi hotărât. Iată de ce se uita acum cu atâta nerăbdare la Athelstane, care stăpânea pe deplin meşteşugul armelor din acea vreme, ca,şi cum ar fi dorit ca acesta să încerce a smulge victoria din mâinile templierului şi ale prietenilor săi. Dar, deşi nu-i lipseau nici curajul, nici puterea, Athelstane era prea lăsător şi nevolnic din fire pentru a face sforțarea la care Cedric părea să se aştepte din parte-i.

- Norocul se arată potrivnic Angliei, prietene, spuse Cedric cu hotărâre în glas. Nu te simți îndemnat să pui mâna pe lance?

- Am să lupt mâine, în *melee,* răspunse Athelstane. N-ar avea rost să mă ostenesc astăzi.

Două lucruri îi displăcură lui Cedric în acest răspuns, şi anume: faptul că el cuprindea cuvântul normand *melee* (în sens de încăierare generală),şi că vădea o anumită nepăsare față de onoarea patriei; dar aceste cuvinte fuseseră rostite de Athelstane, pe care-l respecta prea mult pentru a-şi îngădui să pună la îndoială intențiile şi să-i condamne slăbiciunile.

De altfel, nici n-avu vreme să spună ceva, căci Wamba se şi repezise cu gura:

Eu, unul, zic că-i mai bine să fii ăl dintâi dinlr-o sută decât primul din doi, măcar că-i cam la fel de greu.

Athelstane luă această observație drept un omagiu, dar Cedric, care înțelesese mai bine ce voise să spună măscăriciul, îi aruncă acestuia o privire aspră şi amenințătoare; din fericire pentru el, Wamba se alia într-un loc şi într-o împrejurare care-l sileau pe stăpânul său să-l scutească de formele mai violente pe care le-ar fi putut lua mânia lui, în ciuda slujbei sale de măscărici. Pauza se prelungea; în tăcerea ce se lăsase, nu se auzeau decât chemările he-ralzilor:

- De dragul femeilor! încrucişați-vă lăncile! înfățişați-vă, bravi cavaleri, isprăvile voastre sunt urmărite de atâția ochi frumoşi!

Din când în când răsuna şi fanfara celor cinci cavaleri, intonând cântări sălbatice de triumf sau de sfidare, în vreme ce prostimea murmura, văzând că o asemenea serbare trece fără să se întâmple nimic deosebit. Cavalerii şi seniorii mai vârstnici deplângeau în şoaptă decăderea spiritului războinic şi, amin-tindu-şi de triumfurile din tinerețe, recunoşteau că țara nu mai avea acum femei atât de frumoase ca acelea care însuflețiseră odinioară pe cavaleri, îndem-nându-i la luptă.

Prințul Ioan începuse să poruncească slujitorilor lui să pregătească banchetul şi se gândea să dea premiul lui Brian de Bois-Guilbert, care cu o singură la-ncc răsturnase doi cavaleri şi trântise la pământ un al treilea.

În cele din urmă, tocmai când fanfara orientală a celor care chemaseră la luptă sfârşea una din acele arii prelungi şi stridente care sfâşiaseră de atâtea ori tăcerea arenei, la marginea de miazănoapte a acesteia se auzi sunetul sfidător al unei goarne singuratice. Privirile tuturor se întoarseră să-l vadă pe noul luptător, vestit de sunetul goarnei; iar el păşi în arenă de îndată ce barierele fură ridicate.

Pe cât se lăsa să se vadă armura, noul războinic părea să fie un bărbat de statură mijlocie şi mai degrabă zvelt decât robust. Platoşa luuera de oțel, bogat incrustată cu aur, iar deviza gravată pe pavăza lui înfățişa un stejar

tânăr smuls din rădăcini, sub care se putea citi cuvântul spaniol *Desdichado,* adică *Dezmoştenitul.* Călare pe un minunat armăsar negru, el străbătu arena, salutând cu grație pe prinț şi pe doamne, cu lancea plecată. Uşurința cu care îşi conducea calul, precum şi grația tinerească a gesturilor sale cuceriră simpatia publicului, simpatie pe care unii dintre spectatorii de rând o exprimară strigându-i:

- Loveşte pavăza lui Ralph de Vipont, loveşte pavăza ospitalierului! Abia se ține în şa, cu el mergi la sigur!

Însoțit de aceste sfaturibinevoitoare, cavalerul porni pe cărarea care lega arena de tăpşan; ajuns acolo, merse de-a dreptul la cortul din mijloc şi, spre uimirea tuturor, izbi puternic cu vârful lăncii sale pavăza lui Brian de Bois-Guilbert. Toată lumea rămase uluită de această cutezanță, dar cel mai uluit Iu însuşi temutul cavaler, pe care-l provocase astfel la luptă pe viață şi pe moarte. Acesta, neaşteptându-se deloc la o asemenea sfidare, stătea nepăsător în uşa cortului său.

Te-ai spovedit, frățioare? zise templierul. Ai ascultai liturghia azi-dimineață de-ți pui atât de uşor viața în primejdie?

Sunt mai pregătit ca dumneata pentru a înfrunta moartea, răspunse Cavalerul Dezmoştenit, căci sub acest nume se înscrisese străinul în cartea turnirului.

Atunci du-te de-ți ia locul în arenă şi priveşte pentru cea din urmă oară lumina soarelui, zise Bois-Guilbert, căci astă-noapje vei dormi în rai.

Îți mulțumescîpentru curtenie, răspunse Cavalerul Dezmoştenit. Şi. drept răsplată, dă-mi voie să-ți dau un sfat: ia-ți un cal odihnit şi o lance nouă. căci pe cinstea mea, vei avea nevoie şi de una, şi de alta.

După ce rosti cu încredere aceste cuvinte, îşi împinse de-a-ndăratelea calul pe povârnişul pe care urcase şi o luă apoi, tot de-a-ndăratelea, prin arenă, până ce ajunse la marginea ei de miazănoapte, unde se opri. în aşteptarea adversarului. Această demonstrație de călărie îi atrase din nou aplauzele mulțimii.

Deşi povețele adversarului său îl întărâtaseră, Brian de Bois-Guilbert ținu seamă de ele, întrucât era în joc însăşi onoarea lui nu-şi putea îngădui să nesocotească nici unul din mijloacele în stare să-i aducă victoria asupra semețului său adversar. îşi înlocui aşadar calul cu unul odihnit, încercat în lupte şi neobişnuit de puternic. De asemenea, îşi alese o lance nouă şi trainică, de teamă ca lemnul celei dintâi să nu se tî şubrezit în luptele purtate până atunci. în sfârşit, îşi lepădă pavăza, izbită în câteva locuri, şi luă alta de la scutierii lui. Cea veche avea doar blazonul ordinului din care făcea parte, înfățişând, doi călăreți pe un singur cal, simbol al umilinței şi sărăciei dintru început a templierilor, virtuți înlocuite mai apoi cu trufia şi patima îmbogățirii, care, în cele din urmă, aveau să ducă la desființarea ordinului lor. Noua pavăză a lui Bois-Guilbert avea drept blazon un corb în plin zbor, ținând în gheare o tigvă, iar dedesubt se putea citi deviza: *"Gare le Corbeau!"*("Fereşte-te de corb!").

Nerăbdarea publicului ajunse la culme când cei doi luptători se opriră unul în fața celuilalt, la cele două capete ale arenei. Cu toate că puțini dintre spectatori credeau în putința unei victorii a Cavalerului Dezmoştenit, acesta le cucerise inimile prin bărbăția şi purtarea lui curtenitoare.

De îndată ce trâmbițele dădură semnalul, cei doi luptători porniră de pe

locurile lor cu iuțeala fulgerului şi se ciocniră în mijlocul arenei, cu un zgomot asemănător tunetului. Lăncile lor zburară în țăndări, şi o clipă oamenii crezură că amândoi se prăbuşiseră, deoarece caii li se lăsaseră pe-o rână sub puterea izbiturii. Dibăcia cu care cavalerii ştiau să se folosească de frâie şi de pinteni înlătură primejdia prăbuşirii cailor; după ce se priviră o clipă cu nişte ochi ce păreau că aruncă flăcări prin grătarul vizierelor, călăreții făcură stânga-mprejur şi se întoarseră la locurile lor, la cele dpuă capete ale arenei, unde slujitorii le dădură câte o nouă lance.

Aclamațiile spectatorilor care-şi fluturau eşarfele şi năframele, precum şi însufleţirea tuturor vădeau interesul stârnit de această luptă cea mai egală şi mai spectaculoasă dintre toate câte avuseseră loc în ziua aceea. Dar abia ajunseră cavalerii la locurile lor, că aclamațiile conteniră, urmate de o tăcere atât de.adâncă şi atât de înfricoşată, încât s-ar fi zis că mulțimea nu cutează nici măcar să răsufle.

După ce le îngădui luptătorilor un răgaz de câteva minute, ca să-şi poată veni în fire şi ei, şi caii lor, prințul Ioan făcu semn cu topuzul către trâmbițaşi, vestindu-i să sune reînceperea luptei.

Cei doi cavaleri porniră pentru a doua oară de la locurile lor şi se ciocniră în mijlocul arenei cu aceeaşi repeziciune, dibăcie şi putere, dar nu cu acelaşi noroc de amândouă părțile ca mai înainte.

În această a doua întâlnire, templierul îşi îndreptă lancea spre mijlocul pavezei adversarului său şi o izbi cu atâta putere şi îndemânare, încât lancea îi bură în țăndări, iar Cavalerul Dezmoştenit abia se putu ține în şa. El urmărise la început să-şi îndrepte vârful lăncii spre scutul lui Bois-Guilbert, dar schimbându-şi gândul chiar în clipa când se apropia de cavaler, îşi îndreptă lancea spre cască, o țintă mai greu de atins, dar care, de-ar fi fost nimerită, ar fi făcut ca lovitura să fie nimicitoare. ii nimeri viziera normandului, iar vârful lăncii se înfipse între zăbrelele ei de fier. Totuşi, în ciuda acestui neajuns, templierul nu-şi făcu numele de ruşine şi, dacă nu i s-ar fi rupt chingiile şeii, poate că n-ar fi căzut de pe cal; după cum aceasta se întâmplă, el se prăbuşi la pământ cu cal cu tot, învăluit într-un nor de praf.

Templierului nu-i trebui decât o clipă ca să se desprindă din scări şi să iasă de sub calul prăbuşit. înfuriat la culme, atât din pricina umilinței ce-o suferise, cât şi din pricina aclamațiilor cu care aceasta era întâmpinată de spectatori, el trase spada şi o flutură în fața învingătorului, în semn de sfidare.

Cavalerul Dezmoştenit sări de pe cal şi-şi trase la rându-i spada. Dar mareşalii călări se repeziră între ei şi-i despărțiră, amintindu-le că regulile turnirului nu îngăduiau o asemenea Juptă în cazul de față;

- Nădăjduiesc că ne vom mai întâlni! spuse templierul, aruncând o privire plină de ură adversarului său. Şi nădăjduiesc că va fi într-un loc unde nu se va găsi nimeni să ne despartă!

- Dacă nu ne vom întâlni, răspunse Cavalerul Dezmoştenit, nu va fi din vina mea. Călare sau pe jos, cu lancea, cu baltagul sau cu spada, sunt gata oricând să mă măsor cu dumneata!

Ar fi schimbat ei şi alte vorbe, mai mânioase, dacă mareşalii, încrucjşându-şi lăncile între ei, nu i-ar fi silit să se despartă. Cavalerul Dezmoştenit se întoarse la locul lui, iar Bois-Guilbert la cortul său, unde

rămase până seara pradă unei deznădejdi cumplite.

Fără să descalece, învingătorul ceru o cană de vin şi, deschizându-şi viziera, adică partea de jos a căştii, dădu de ştire că bea "în cinstea tuturor inimilor cu adevărat engleze şi pentru pieirea tiranilor venetici". Apoi porunci trâmbi-ţaşului său să cheme la luptă pe toţi cavalerii doritori să se măsoare cu el. De asemenea, ceru ca un herald să dea de veste că nu doreşte să facă nici o alegere, fiind gata să se lupte cu ei în ordinea în care se hotărau ei înşişi să se măsoare cu dânsul.

Mătăhălosul Front-de-Boeuf, înveşmântat într-o armură neagră, coborî cel dintâi în arenă. Pe scutul lui alb era zugrăvit capul unui taur negru, pe jumătate şters de numeroasele ciocniri pe care le susţinuse, şi purtând trufaşa deviză: *Cave, adsuni!* Cavalerul Dezmoştenit dobândi un avantamic, dar hotărâtor asupra acestui adversar. Şi unul, şi celălalt îşi sfărâmară lăncile, dar întrucât Front-de-Boeuf îşi pierduse o scară în clipa ciocnirii, fu socotit învins.

În cea de-a treia întâlnire, împotriva lui Philip de Malvoisin, străinul ieşi din nou biruitor. El izbi cu atâta putere casca acestui baron, încât chingile ei se rupseră, iar Malvoisin, care-ar fi căzut dacă n-ar fi rămas cu capul descoperit, fu declarat învins, întocmai ca şi prietenii săi.

În cea de-a patra întâlnire, împotriva lui De Grantmesnil, Cavalerul Dezmoştenit se dovedi pe atât de curtenitor pe cât fusese de dibaci şi de curajos mai înainte. Calul lui (Trantmesnil, un armăsar tânăr şi focos, se ridicase pe picioarele dinapoi în aşa fel, încât călăreţul nu mai avea cum să-şi ţintească adversarul, iar străinul, departe de a trage vreun folos de pe urma acestui accident, îşi ridică lancea şi, trecând pe lângă Grantmesnil fără să-l atingă, îşi răsuci calul şi se întoarse la capătul arenei, oferindu-i adversarului, prin mijlocirea unui herald, favoarea unei a doua întâlniri. Grantmesnil refuză însă această favoare, recunoscându-se înfrânt atât prin curtenia, cât şi prin iscusinţa adversarului său.

Ralph de Vipont încununa triumful străinului; el fu azvârlit la pământ cu atâta putere, încât sângele îi ţâşni pe nas şi pe gură, iar slujitorii săi îl scoaseră în nesimţire din arenă.

Miile de spectatori aclamară zgomotos hotărârea unanimă a prinţului şi a mareşalilor de a conferi Cavalerului Dezmoştenit onorurile acelei zile.

CAPITOLUL IX

"*... în mijloc se vedea*
O tânără domniţă, decât toate mai fiumoasă,
Drept care, ca regină fu aleasă.
Fiin d în frum useţe n e-n trecută,
Avea şi o mai nobilă ţinută.
Pe frunte o coroană-i strălucea
In chip firesc. în mână ea ţinea
O ramură de vâsc.
Şi cu mândrie,
Ca pe un schiptru, o ridica - semn de tărie. "
Din *Floarea şi frunza*

Cei doi mareşali, William de Wyvil şi Stephen de Martival, îl felicitară cei dintâi pe învingător, rugându-l totodată să binevoiască a-şi scoate casca sau cel puțin să-şi ridice viziera înainte de a veni în fața prințului Ioan pentru a primi din mâinile sale premiul turnirului din ziua aceea. Dezmoştenitul refuză, cu multă curtenie de altfel, această cerere, spunându-le că deocamdată nu putea să-şi dezvăluie fața, din pricini pe care le lămurise heralzilor în clipa când pusese piciorul în arenă. Mareşalii se arătară pe deplin mulțumiți de acest răspuns, căci printre curioasele juruințe făcute adesea de cavaleri pe vremea aceea, cel mai obişnuit era acela prin care se legau să rămână necunoscuți câtăva vreme, sau până la săvârşirea cutărei sau cutărei isprăvi. De aceea, mareşalii nu mai stăruiră să pătrundă taina Cavalerului Dezmoştenit, ci-i împărtăşiră prințului Ioan dorința învingătorului de a rămâne necunoscut şi-i cerură voie să-l aducă în fața luminației-sale pentru a-şi primi răsplata vitejiei arătate pe câmpul de luptă.

Curiozitatea lui Ioan era aţâţată de taina în care se învăluia străinul şi, fiind şi-aşa nemulțumit de rezultatul turnirului, în care luptătorii săi favoriți fuseseră unul după altul învinşi de un singur cavaler, răspunse cu trufie mareşalilor. Pe nimbul din jurul frunții Sfintei Fecioare! Se vede treaba că acest cavaler a fost dezmoştenit nu numai de pământuri, ci şi de curtenie, dacă ține morțiş să se înfățişeze înaintea noastră fără a-şi descoperi fața. Poate că ştiți dumneavoastră, domnii mei, adăugă el întorcându-se spre cei din suită, cine e viteazul acesta care se poartă cu atâta semeție?

Eu, unul, n-aş putea să ghicesc, răspunse De Bracy. Şi drept să vă spun, nu credeam că pe întinsul Britaniei celei încinse de patru mări să se găsească vreun luptător în stare a doborî cinci cavaleri ca aceştia într-o singură zi. Pe legea mea, n-am să uit cât oi trăi ce zdravăn l-a pocnit pe De Vipont. Bietul ospitalier a zburat din şa ca piatra din praştie.

Nu te mai bucura atâta, îi tăie Vorba un cavaler ioanit. Amicul dumitalc, templierul, n-a fost nici el mai norocos. L-am văzut pe viteazul dumitale lăncier Bois-Guilbert rostogolindu-se de trei ori şi strângând de fiecare dată țărână în pumni.

De Bracy, care era legat de templieri, ar li vrut să-i răspundă, dar prințul Ioan nu-i dădu răgazul:

- Linişte, domnilor! Ce gâlceava deşartă s-a stârnit aici?

- Învingătorul aşteaptă să se facă voia înălțimii-voastre, zise De Wyvil. - Voia noastră, răspunse Ioan, este să mai aştepte până ce vom vedea dacă nu cumva se află printre noi vreun om în stare să-i ghicească numele şi rangul. Chiar de-ar fi să aştepte aici până la căderea nopții, a avut destul de lucru ca să nu-i mai fie frig.

Luminăție, spuse Waldemar Fitzurse, nu-l veți cinsti cum se cuvine pe învingător dacă-l veți sili să aştepte până ce noi vom spune înălțimii-voastre un lucru pe care n-avem cum să-l ştim. Mie, unul, nu-mi trece prin minte nici un prepus, deşi mă bate gândul că s-ar putea să fie vorba de unul din acei lăncieri destoinici care l-au însoțit pe regele Richard în Palestina şi care pribegesc acum din Țara sfântă spre patrie.

- Te pomeneşti că-i contele de Salisbury? E cam de aceeaşi statură, spuse De Bracy.

- Seamănă mai degrabă cu Thomas de Multon, cavaler de Gilsland, îşi dădu cu părerea Fitzurse. Salisbury e mai butucănos.

Un murmur trecu prin suită, dar nu se ştiu cine-l stârnise:

- S-ar putea să fie regele, da, s-ar putea să fie regele Richard Inimă-de-Leu, în carne şi oase!

- Ferească Dumnezeu! strigă prinţul Ioan, pălind şi tremurând fără să vrea, de parcă un fulger ar fi căzut la picioarele sale. Waldemar! De Bracy! Bravii mei cavaleri, nu uitaţi făgăduielile date şi slujiţi-mă cu credinţă până la capăt!

- Nu vă ameninţă nici o primejdie, spuse Waldemar Fitzurse. Aţi uitat oare cum arată fratele dumneavoastră de credeţi că trupul său uriaş ar putea să încapă într-o asemenea armură? De Wyvil şi Marti val, îl veţi sluji mai bine pe prinţ de-l veţi aduce pe învingător în faţa tronului, pentru a pune capăt unei bănuieli care i-a alungat tot sângele din obraji. Priviţi-l mai îndeaproape, urmă el, alteţa-voastră va vedea că e cu o palmă mai scund decât regele Richard şi de vreo două ori mai puţin lat în umeri. Calul său n-ar fi putut alerga nici o cursă cu Richard în spinare.

Fitzurse nu-şi sfârşise încă vorba, când mareşalii îl aduseră pe Cavalerul Dezmoştenit la pragul scării de lemn care ducea din arenă spre tronul prinţului loan. Tulburat încă de gândul că fratele lui, căruia, deşi îi era atât de îndatorat, îi căşunase atâta rău, se va fi ivit pe neaşteptate în regatul său, prinţul nu se liniştise pe deplin la auzul înţeleptelor vorbe ale lui Fitzurse. Bâiguind câteva laude încâlcite la adresa vitejiei cavalerului şi poruncind să-i fie înmânat calul de luptă care era premiul turnirului, prinţul tremura la gândul că dinapoîa vizierei acelui om îmbrăcat în zale va auzi un răspuns în care va recunoaşte învăluirile adânci şi înfricoşătoare ale glasului lui Richard Inimă-de-Leu.

Dar Cavalerul Dezmoştenit nu răspunse la cuvintele de laudă ale prinţului, ci-i mulţumi doar printr-o plecăciune adâncă.

Doi slujitori în straie bogate aduseră în arenă calul înzestrat cu o găteală de luptă dintre cele mai scumpe, dar care nu era, totuşi, în ochii cunoscătorilor, decât un neînsemnat adaos la valoarea nobilului animal. Apucând cu o mână ciochina, Cavalerul Dezmoştenit sări de-a dreptul în şa, tară a se folosi de scări, şi, cu lancea ridicată, făcu de două ori înconjurul arenei, punând în lumină, cu dibăcia unui călăreţ desăvârşit, toate însuşirile calului.

Impresia de trufie pe care o putea stârni această demonstraţie fu înlăturată de iscusinţa cu care cavalerul ştiu să scoată la iveală meritele darului primit de la prinţ, drept care cavalerul fu din nou răsplătit de aclamaţiile tuturor celor de faţă.

Între timp, neastâmpăratul stareţ de Jorvaulx îi amintise în şoaptă prinţului Ioan că, după ce-şi arătase vitejia, învingătorul trebuia acum să-şi dovedească şi chibzuinţă, alegând dintre frumuseţile care făceau podoaba tribunelor pe regina frumuseţii şi a dragostei, aceea care avea să înmâneze premiul turnirului în ziua următoare. în clipa când cavalerul trecea pentru a doua oară prin faţa prinţului, acesta îi făcu Semn cu topuzul. Cavalerul se întoarse cu faţa spre tron şi, plecându-şi lancea până aproape de pământ, rămase nemişcat, ca şi cum ar fi aşteptat poruncile prinţului Ioan; dibăcia cu care îşi strunise dintr-o dată fugarul, aducându-l de la neastâmpăr la nemişcarea unei statui ecvestre îi atrase admiraţia,tuturor.

Prinţul Ioan îi grăi atunci:

- Cavalere Dezmoştenit, căci aceasta ţi-e singurul nume pe care ai binevoit să ni-l dezvălui, ai acum datoria, dar şi cinstea, de a alege pe frumoasa care, în calitate de regină a frumuseţii şi a dragostei, va prezida serbările de mâine. Dacă, fiind străin în ţara noastră, vei avea cumva nevoie de ajutor în această alegere, îţi putem spune că Alicia, fiica viteazului nostru cavaler Waldemar Fitzurse, trece de multă vreme la curtea noastră drept cea dintâi în ce priveşte frumuseţea şi rangul deopotrivă. Fireşte că ai dreptul de a oferi singur, cui vei dori, această coroană. Aceea pe care o vei alege va fi aşadar regina zilei de mâine. Ridică-ţi lancea!

Cavalerul se supuse, iar prinţul Ioan înfipse în vârful lăncii lui o cunună de atlaz verde, tivită cu aur, de pe marginile căreia se ridicau vârfuri de săgeţi şi inimi, rânduite la fel ca frunzele şi boabele de fragi pe o coroană ducală. Prinţul Ioan pomenise într-adins numele fiicei lui Waldemar Fitzurse, mânat de mai multe motive, toate fiind roadele unei minţi care alcătuiau un amestec ciudat de nepăsare şi trufie, de şiretenie şi micime de suflet. El voia să alunge din minţiie cavalerilor din junii lui gluma nesăbuită pe care-o făcuse în legătură cu evreica Rebecca; de asemenea, urmărea să-l îmbuneze pe Waldemar, tatăl Aliciei, de care se temea şi care-şi arătase, nu o dată, nemulţumirea în cursul acelei zile.Prinţul mai urmărea un lucru, şi anume să intre în graţiile fetei, căci ambiţia nemăsurată mergea la el mână în mână cu destrăbălarea. în afară de asta, el voia să asmuţă împotriva Cavalerului Dezmoştenit (pe care nu putea să-l sufere) un duşman puternic, pe Waldemar Fitzurse, socotind că acesta se va simţi şi mai adânc jignit decât fiică-sa dacă aşa cum era de aşteptat învingătorul ar ti făcut o altăalegere.

Şi chiar aşa se întâmplă. Când Cavalerul Dezmoştenit trecu prin lata galeriei de lângă loja prinţului, în care domniţa Alicia îşi dezvăluia întreaga strălucire a unei frumuseţi triumfătoare, el nu se opri, ci păşi mai departe, pe atât de încet, pe cât călărise de repede în jurul arenei, ca şi cum s-ar fi tolosit din plin de dieptul de a cerceta temeinic numeroasele chipuri frumoase ce împodobeau galeriile.

Făcea să vezi cum se comportau femeile supuse acestui examen: unele roşeau, altele îşi luau un aer demn şi trufaş, unele priveau drept în faţă şi încercau să arate că n-au habar de ceea ce se întâmplă, altele se fereau, prefăcându-se îngrozite, unele se sileau să nu zâmbească, iar vreo două sau trei izbucniră în râs. Câteva îşi acoperiră nurii cu vălul, dar întrucât - după cum spune Manuscrisul Wardour - fiecare dintre ele domnise cam vreo zece ani ca regină a frumuseţii, se poate presupune că, fiind sătule de asemenea deşertăciuni, renunţau acum de bunăvoie la pretenţiile lor, în favoarea tinerelor frumuseţi ale vremii.

În cele din urmă, cavalerul se opri în faţa galeriei în care se afla domniţa Rowena, sub privirile aţâţate ale spectatorilor.

Dacă viteazul cavaler s-ar fi călăuzit în alegerea sa după entuziasmul stârnit de izbânzile sale, trebuie spus că acea parte a galeriilor în faţa căreia se oprise era vrednică de întâietate. Bucuros din cale-afară de prăbuşirea templierului, şi cu atât mai vârtos de ruşinea păţită de Front-de-Boeuf şi de Malvoi-sin, vecini care îl duşmăneau, Cedric Saxonul îl urmărise tot timpul pe învingător, aplecându-şi trupul peste balustradă şi privind nu numai cu ochii, ci şi cu inima, şi cu sufletul. Domniţa Rowena urmărise cu aceeaşi

luare-aminte întâmplările zilei, cu toate că se ferise să-şi dea pe faţă simţămintele. Până şi greoiul Athelstane dăduse semne de înviorare, cerând la un moment dat un uriaş pocal de vin tămâios, pentru a-l ridica în sănătatea Cavalerului Dezmoştenit.

Un alt grup, aşezat sub galeria ocupată de saxoni, arătase un interes la fel de mare faţă de desfăşurarea luptelor.

Abrahame! exclamase Isaac din York în clipa începerii luptei dintre templier şi Cavalerul Dezmoştenit. Ia te uită ce straşnic călăreşte creştinul acela! Vai de mine, nici nu-i pasă că armăsarul ăsta grozav a fost adus taman din Barbaria, îl canoneşte ca pe-o mârţoagă. Cât despre mândreţea asta de armură, care i-a adus atâţia ţechini lui Iosef Pareira, armurierul din Milano, başca profitul de şaptezeci la sută, n-are deloc grijă de ea, de parc-ar fi găsit-o pe drum!

- Dacă-şi primejduieşte viaţa într-o luptă atât de înfricoşătoare cum vrei să-şi cruţe calul şi armura, tată? îl întrebase Rebecca.

-Copila mea, îi răspunsese Isaac cu aprindere, nu ştii ce vorbeşti. Gâtul şi mădularele sunt ale lui, dar calul şi armura sunt ale... O, sfinte Iacob! Ce era să spun? Oricum, e un tânăr de ispravă. Uite, Rebecca, uite-l că se repede iarăşi asupra tilisteanului! Roagă-te, copila mea, roagă-te să nu i se întâmple vreo nenorocire viteazului tânăr, şi nici armăsarului sprinten şi nici armurii scumpe! Pe dumnezeul strămoşilor mei, strigă el din nou, a învins! Filisteanul necircumcis s-a prăbuşii sub lancea lui întocmai cum Og, regele Başanului, şi Sihon, regele amoriţilor, au căzut sub sabia strămoşilor noştri. Sunt sigur c-o să Ie ia ca pradă de război tot aurul şi argintul, şi caii de luptă, şi armurile cele de bronz şi oţel.

Vrednicul evreu vădise aceeaşi tulburare şi cu prilejul celorlalte lupte, neuitând să socotească de fiecare dată, la repezeală, preţul calului şi al armurii învinsului, care reveneau învingătorului.

Aşadar, spectatorii din acea parte a arenei unde se oprise acum Cavalerul Dezmoştenit îi urmăriseră cu interes destul de mare izbânzile.

Fie din pricină că nu se putea hotărî, fie din cine ştie ce altă pricină, învingătorul zilei rămase locului vreme de peste un minut, sub privirile spectatorilor care aşteptau cu sufletul la gură, pândindu-i mişcările în tăcere. în sfârşit, plecându-şi încet, cu graţie, lancea, el depuse coroana la picioarele frumoasei Rowena. în aceeaşi clipă, heralzii vestiră, în sunete de trâmbiţă, că domniţa Rowena a fost aleasă regină a frumuseţii şi-a dragostei pentru ziua următoare şi ameninţară totodată cu straşnice pedepse pe cei care nu se vor supune puterii ei. După aceea, heralzii strigară din nou: "Fiţi darnici, la care chemare, Cedric, în culmea bucuriei, răspunse printr-o danie mărinimoasă, iar Athplslane i se alătură, ceva mai încet, cu una la fel de mare.

Domniţele de obârşie normandă începură să murmure, fiind la fel de puţin obişnuite să se vadă înfrânte de vreo frumuseţe saxonă, pe cât erau de neobişnuiţi seniorii normanzi să se vadă învinşi în jocurile cavalereşti născocite chiar de ei. Dar aceste murmure de nemulţumire fură înăbuşite de strigătele mulţimii: "Trăiască domniţa Rowena, regina aleasă a dragostei şi a frumuseţii!". La care strigăt, mulţi dintre cei aflaţi în tribuna de jos adăugară: Trăias-tă prinţesa saxonă! Trăiască neamul nemuritorului Alfred!"

Oricât de neplăcut ar fi sunat aceste cuvinte în urechile sale şi ale

curtenilor din jurul său, prințul Ioan se văzu nevoit totuşi să consfințească alegerea făcută de învingător; el îşi ceru calul, coborî de pe tron şi, încălecând, intră din nou în arenă, urmat de suita lui. Prințul se opri o clipă sub galeria domniței Alicia, pe care o salută, spunând totodată celor din suită:

Pe legea mea, domnilor! E drept că faptele de arme ale cavalerului i-au arătat puterea, dar alegerea pe care a făcut-o dovedeşte că are vederea slabă.

Nenorocirea lui Ioan, în aceaslă împrejurare, ca şi de-a lungul întregii sale vieți, a fost necunoaşterea sufletului acelora pe care voia să şi-i apropie. Waldemar Fitzurse se simți mai degrabă jignit decât măgulit de vorbele prințului cu privire la fiica sa, vorbe care subliniau în auzul tuturor faptul că învingătorul o disprețuise.

Nu cunosc vreun drept mai scump şi mai nestrămutat al cavalerilor decât acela de a-şi alege singuri, în deplină libertate, pe stăpâna inimii lor. Fiica mea nu cerşeşte nimănui omagiile şi le va dobândi totdeauna pe cele cuvenite, trivit meritelor şi rangului ei.

Prințul Ioan nu răspunse, ci, ca şi cum ar li vrut prin aceasta să-şi vers năduful, dădu pinteni calului şi porni în galop spre galeria unde şedea Re wena, cu coroana încă la picioarele ei.

- Frumoasă domniță, zise el, însuşeşte-ți acest simbol al suveranității du-" mitale, căreia nimeni nu-i aduce un mai sincer omagiu ca noi, Ioan de Anjou. Dacă îți va face plăcere, vino astăzi împreună cu nobilul dumitale părinte şi cu prietenii săi la banchetul ce-l vom da în castelul din Ashby. Vom putea astfel să o cunoaştem mai îndeaproape pe regina în fața căreia ne vom închina mâine.

Rowena rămase tăcută, iar Cedric răspunse în locul ei în saxonă:

-Domnița Rowena nu cunoaşte limba în care ar putea răspunde la curtenitoarele dumneavoastră cuvinte şi în care şi-ar putea juca rolul la serbarea dumneavoastră. Eu însumi şi nobilul Athelstane de Coningsburgh nu cunoaştem decât graiul şi datinile strămoşilor noştri. De aceea mulțumim înălțimii-voastre pentru curtenitoarea invitație la banchet, dar nu o putem primi. Mâine, domnița Rowena îşi va îndeplini nobilul rol la care a fost chemată prin alegerea liberă a cavalerului învingător, consfințită prin uralele norodului.

Spunând acestea, el luă coroana şi o aşeză pe capul Rowenei, în semn că domnița primeşte vremelnica împuternicire ce-i fusese încredințată.

- Ce spune? întrebă prințul Ioan, prefăcându-se a nu pricepe limba saxonă, cu toate că o înțelegea foarte bine.

Un slujitor din suită îi tălmăci în franțuzeşte cuvintele lui Cedric.

- Bine, fie şi-aşa, zise prințul. Mâine vom petrece noi înşine la tron pe această suverană fără grai. Dar, nobile cavaler, adăugă el, întorcându-se spre învingător, care rămăsese în fața galeriei, nădăjduiesc că cel puțin dumneata vei lua parte la banchetul nostru de astăzi!

Cavalerul, deschizând pentru prima oară gura, spuse cuvoce scăzută şi în mare grabă că nu poate veni, întrucât era prea ostenit şi trebuia să se pregătească pentru luptele din ziua următoare.

- Nu face nimic, zise prințul Ioan cu trufie. Deşi nu suntem obişnuiți cu asemenea refuzuri, ne vom strădui să petrecem cât mai bine, chiar dacă banchetul nostru nu va fi onorat de prezența cavalerului celui mai norocos

în fapte de arme şi a reginei frumuseții, aleasă de el.

Sfârşindu-şi vorba, îşi întoarse calul şi porni însoțit de strălucitoarea lui suită, dând astfel semnalul pentru împrăştierea spectatorilor.

Dar cum mândria jignită e răzbunătoare, mai cu seamă când se îmbină cu conştiința nimicniciei, prințul Ioan nu făcuse bine trei paşi, când, întorcându-se, aruncă o privire plină de ură *yeomaa-ulni* care îl înfruntase în dimineața acelei zile.

Îl vedeți pe omul acela, zise el către oamenii de arme aflați pe-aproape. Aveți grijă să nu vă scape. Răspundeți cu capul vostru!

Yeoman-u înfruntă privirea mânioasă a prințului cu aceeaşi hotărâre calmă pe care o arătase şi prima dată şi spuse surâzător:

N-am de gând să plec din Ashby până poimâine. Vreau să văd şi eu cum ştiu să tragă arcaşii din comitatele Stafford şi Leicester. Sunt sigur că pădurile din Needwood şi Charnwood dau arcaşi destoinici.

- Iar eu, spuse prințul loan slujitorilor săi, pentru a nu-i răspunde de-a dreptul, vreau să văd cum ştie să tragă dumnealui cu arcul. Vai de el dacă iscusința nu-i va sluji drept scuză pentru necuviință!

- E vremea ca neobrăzarea acestor mitocani să fie înfrânată printr-un exemplu drastic, zise De Bracy.

Waldemar Fitzurse, socotind pesemne că prințul nu alesese cea mai bună cale spre a ajunge la popularitate, dădu din umeri Iară să scoată o vorbă. Prințul Ioan purcese iarăşi la drum, iar mulțimea începu să se împrăştie.

Spectatorii porniră spre câmp în cete mai mari sau mai mici, îndreptându-se pe căi felurite spre locurile de unde veniseră. Cei mai mulți dintre ei se duceau la Ashby; numeroşi nobili erau găzduiți în castelul de-acolo, iar alții găsiseră locuință chiar în orăşel. Printre aceştia din urmă se numărau mai toți cavalerii care luaseră parte Ia întrecerile turnirului sau aveau de gând să lupte a doua zi; în uralele mulțimii, ei călăreau agale, vorbind despre întâmplările zilei. Aceleaşi urale îl întâmpinară şi pe prințul Ioan, nu atât din pricina popularității sale, cât datorită strălucirii straielor lui şi ale suitei sale.

Aclamații mult mai puternice, pornite din inimă, şi de altfel mai binemeritate, îl întâmpinară pe învingătorul zilei, până ce acesta, nerăbdător să scape de privirile mulțimii, primi propunerea curtenitoare a mareşalilor de a-şi petrece noaptea într-unui dintre corturile înălțate la marginea arenei. De îndată ce cavalerul se retrase în cortul lui, mulți dintre cei care zăboviseră în arenă pentru a-l privi şi a-şi da cu presupusul asupra persoanei sale se împrăştiară la rându-le.

În locul forfotei zgomotoase a unei mulțimi îngrămădite într-o singură arenă şi însuflețite de priveliştea aceloraşi întâmplări trecătoare, se auzea acum zvonul glasurilor acelora care se depărtau-în pâlcuri, în toate direcțiile. Zvonul acesta se stinse curând, şi în liniştea ce se aşternu nu se mai auzi nici un zgomot, în afară de vocile câtorva slugi rămase pentru a scoate din galerii pernele şi covoarele, ca să le pună la adăpost pe vreme de noapte. Slugile se ciondăneau pentru şipurile de vin pe jumătate golite şi pentru resturile gustărilor împărțite la spectatori.

Dincolo de arenă, unde fuseseră înjghebate câteva fierării, începură să lucească prin pâcla amurgului focuri ce vesteau truda armurierilor. Aceştia

urmau să muncească toată noaptea, căci aveau de dres sau de potrivit o sumedenie de armuri, menite să fie îmbrăcate iarăşi a doua zi.

Un şir de străji-înarmate ce se schimbau din două în două ceasuri înconjurau arena, care se afla astfel toată noaptea sub straşnică pază.

CAPITOLUL X

"Asemeni corbului care aduce
Bolnavului, în plic, a morţii veste.
Şi-n bezna nopţii ţese ca o mreajă,
în jurul lui, cu negrele-i aripi.
Aşa aleargă, spăimântat, Barrabas,
Amarnic blestemându-i pe creştini,"
Evreul din Malta

Cavalerul Dezmoştenit nu apucase bine să intre în cort, că o mulţime de scutieri şi de paji se îmbulziră în jurul lui ca să-i scoată armura, să-i schimbe veşmintele şi să-i pregătească o baie înviorătoare. Osârdia lor era poate îmboldită de curiozitate, căci fiecare dorea să ştie cine era cavalerul care, deşi cucerise atâţia lauri, nu voise cu nici un chip să-şi ridice viziera şi să-şi spună numele, nesocotind astfel până şi porunca prinţului Ioan. Dar stăruinţa lor dădu greş. Cavalerul Dezmoştenit refuză ajutorul lor, mulţumindu-se cu acela al scutierului său. Acesta aducea mai degrabă cu un *yeoman* şi se purta cam ţărăneşte. îmbrăcat într-o haină de aba fumurie şi cu capul pe jumătate acoperit de.o căciulă normandă de blană neagră, el părea tot atât de dornic să rămână necunoscut ca şi stăpânu-său. După ce toţi ceilalţi slujitori părăsiră cortul, el îşi ajută stăpânul să-şi scoată armura şi-i puse dinainte o ulcică de vin şi niscaiva merinde, pe care, ostenit cum era, cavalerul le primi cu dragă inimă.

Abia îşi sfârşise cavalerul cina frugală, când slujitorul său îl vesti că cinci oameni, fiecare ducând de căpăstru un cal înzăuat, cereau să stea de vorbă cu el. Cavalerul Dezmoştenit îşi înlocuise armura cu o dulamă lungă - îmbrăcăminte pe care o purtau îndeobşte nobilii şi care, fiind prevăzută cu o glugă, putea ascunde faţa omului, dacă aşa-i era vrerea, la fel de bine ca şi viziera unui coif. Dar întrucât afară se întunecase de-a binelea, nu mai era nevoie de nici o travestire decât doar pentru nişte oameni care s-ar fi nimerit să-i cunoască prea bine chipul.

Cavalerul Dezmoştenit păşi cu semeţie spre intrarea cortului, unde-i găsi pe scutierii celor cinci cavaleri. Ii recunoscu lesne după livrelele lor roşii şi negre şi după caii stăpânilor lor, pe care-i duceau de căpăstru, încărcaţi cu armurile purtate de ei în ziua aceea. ,

- Potrivit rânduielilor cavalereşti, zise cel ce se afla în frunte, eu, Baldwin • de Oyley, scutier al temutului cavaler Brian de Bois-Guilbert, vin să vă aduc dumneavoastră, care purtaţi deocamdată numele de Cavaler Dezmoştenit, calul şi armura folosite de numitul Brian de Bois-Guilbert în întrecerea de arme ţinută astăzi, lăsând la alegerea dumneavoastră dacă să le păstraţi sau să hotărâţi pentru ele un preţ de răscumpărare, după cum vă va fi voia, căci aceasta este legea armelor.

Ceilalţi scutieri rostiră aproape aceeaşi formulă şi aşteptară apoi

hotărârea Cavalerului Dezmoştenit,

- Pentru dumneavoastră, domnilor, şi pentru cinstiţii şi bravii voştri stăpâni, zise cavalerul adresându-se celor patru scutieri care vorbiseră la urmă, am acelaşi răspuns. Salutaţi-i din partea mea pe nobilii voştri stăpâni şi spuneţi-le că n-aş vrea să-i lipsesc de nişte cai şi nişte armuri care nu ar putea să încapă niciodată pe mâna unor cavaleri mai viteji. Aş fi fericit să-mi pot sfârşi aici solia către aceşti bravi cavaleri, dar întrucât sunt cu adevărat dezmoştenit, aşa cum mă arată şi numele, sunt nevoit să-i rog pe curtenitorii voştri stăpâni să mă îndatoreze, hotărând ei înşişi preţul de răscumpărare a cailor şi armurilor lor, deoarece nici măcar armura ce-o port nu-mi aparţine.

- Fiecare dintre noi, răspunse scutierul lui Reginald Front-de-Boeuf, e împuternicit să ofere câte o sută de ţechini ca preţ de răscumpărare a cailor şi armurilor stăpânilor noştri.

- E de ajuns, spuse Cavalerul Dezmoştenit. Nevoia mă sileşte să primesc jumătate din această sumă; o parte din cealaltă jumătate o veţi lua dumneavoastră, domnilor scutieri, iar restul îl veţi da heralzilor, pristavilor, menestrelilor şi slugilor.

Scutierii se descoperiră şi, cu plecăciuni adânci, îşi rostiră recunoştinţa faţă de o mărinimie atât de neobişnuită. Cavalerul Dezmoştenit se întoarse apoi către Baldwin, scutierul lui Brian de Bois-Guilbert, şi-i grăi astfel:

- De la stăpânul dumitale nu voi să primesc nici arme, nici răscumpărare. Spune-i din parte-mi că lupta dintre noi nu s-a sfârşit, nu, şi nu se va sfârşi câtă vreme nu vom fi luptat cu sabia şi cu lancea, călări şi pe jos. El însuşi mi-a aruncat sfidarea la luptă pe viaţă şi pe moarte, şi nu o voi uita. Până una-alta, poate fi sigur că nu-l socotesc la fel ca pe tovarăşii săi, cu care aş fi bucuros să mă întâlnesc prieteneşte, ci ca pe un duşman de moarte.

- Stăpânul meu, dădu răspuns Baldwin, ştie să întoarcă dispreţul pentru dispreţ şi să plătească lovitura cu lovitură, tot astfel cum ştie să răspundă prin curtenie la curtenie. Deoarece refuzaţi să primiţi de la el răscumpărarea la[1] care v-aţi învoit pentru armele celorlalţi cavaleri, mă văd nevoit să las aici armura şi calul stăpânului meu, ştiind prea bine că nu va mai voi niciodată să încalece pe acest cal şi să poarte această armură.

- Ai grăit bine, viteazule scutier, spuse Cavalerul Dezmoştenit, ai grăit bine şi cu curaj, aşa cum se cuvine să vorbească un scutier în numele stăpânului său, când acesta nu se află de faţă. Totuşi, nu lăsa aici calul şi nici armura, înapoiază-le stăpânului dumitale, iar dacă va refuza să le primească, păs-trează-le pentru dumneata, prietene. Dacă îmi aparţin, eu ţi le dăruiesc cu dragă inimă.

Baldwin făcu o plecăciune adâncă şi se retrase împreună cu tovarăşii săi, iar Cavalerul Dezmoştenit intră în cort şi-i spuse slujitorului său:

Dragul meu Cîurth, până acum nu se poate spune că am făcut de râs faima cavalerilor englezi.

- Iar eu, răspunse Gurth, ca un porcar saxon ce mă aflu, n-am jucat prost rolul unui scutier normand.

- Da, răspunse Cavalerul Dezmoştenit, numai că mi-ai scos sufletul cu ţărăniile tale. Tot timpul mă temeam să nu te dai în vileag din pricina asta.

- Ei aş! N-am frică de asta; doar prietenul meu, Wamba, măscăriciul,

despre care nu ştiu dacă nu-i mai mult un pişicher decât nebun, ar fi în stare să mă recunoască. Şi cu toate astea, abia m-am putut opri să nu râd când l-am văzut pe bătrânul meu stăpân trecând atât de aproape de mine. Bietul de el, îşi închipuie că Guith e hăl-departe şi-i păzeşte porcii în codrii şi smârcurile din Rotherwood. Dacă m-ar recunoaşte...

- Ajunge, îi tăie vorba Cavalerul Dezmoştenit, doar ştii ce ți-am făgăduit!

- Nu despre asta e vorba, căci eu, unul, n-am să-mi vând niciodată prietenii ca să-mi cruț pielea. Am pielea tare ca aceea a ramatorilor din turma mea; nu-i pasă ei nici de cuțit, nici de bici.

- Fii sigur, Gurth, că te voi răsplăti din plin pentru primejdiile ce le înfrunți de dragul meu, spuse cavalerul. Pân-atunci, primeşte, rogu-te, aceste zece monede de aur.

- Iată-mă mai bogat decât a fost vreodată vreun porcar sau vreun şerb, zise Gurth, punând monedele în buzunar.

- Ia sacul acesta cu aur şi du-l la Ashby, urmă stăpânul său. Află unde locuieşte evreul Isaac din York şi spune-i să-şi oprească banii pentru cal şi pentru armura pe care mi le-a împrumutat.

- Nu, pe sfântul Dunstan! răspunse Gurth. Nu voi face una ca asta!

- Cum aşa, ticălosuje?! se mânie stăpânul. Nu vrei s-asculți de poruncile mele?

- Am să le-ascult atâta vreme cât vor fi cinstite, cugetate şi creştineşti, răspunse Gurth, dar porunca asta nu-i de felul acestora. Căci a-l lăsa pe jidov să-şi oprească singur banii ar fi necinstit, fiindcă ar însemna să-l înşele pe stăpânul meu. Şi ar fi un lucru necugetat, fiindcă numai un smintit ar fi în stare de-aşa ceva; şi-apoi, ce fel de faptă creştinească ar fi jefuirea unui credincios pentru îmbogățirea unui păgân?

Ai grijă totuşi să fie mulțumit, slugă încăpățânată! îl repezi Cavalerul Dezmoştenit.

- Am eu grijă de asta, fiți pe pace, răspunse Gurth, vârând sacul sub haină. Să mă ia naiba de nu l-oi face eu să fie mulțumit cu o jumătate din cât va cere! mai bodogăni el şi ieşi din cort, lăsându-l pe Cavalerul Dezmoştenit pradă unor gânduri care, din pricini ce nu pot fi încă dezvăluite cititorului, erau cât se poate de dureroase şi răscolitoare.

Locul acțiunii noastre se strămută acum în orăşelul Ashby, mai bine is într-o casă de țară clin apropierea lui. în această casă, care aparținea unui bogătaş evreu, fuseseră găduiți Isaac, fiică-sa şi slujitorii lor. După cum se ştie. evreii erau la fel de mărinimoşi când trebuiau să-şi facă datoria de gazde şi să-şi ajute coreligionarii, pe cât treceau drept meschini şi cărpănoşi când era vorba să găzduiască şi să-i ajute pe creştini. In treacăt fie spus, aceştia nici nu prea erau vrednici de ospitalitatea evreilor, judecând după felul cum se purtau cu ei. într-o odaie mică, ce e drept, dar bogat împodobită şi mobilată după tipicul oriental, Rebecca şedea pe un maldăr de perne frumos brodate, grămădite pe un fel de laviță care făcea înconjurul odăii, ținând loc de scaunjp şi fotolii, întocmai ca estrada la spanioli. Ea urmărea mişcările tatălui ei cu o privire drăgăstoasă, dar şi temătoare, în vreme ce el se învârtea de colo până colo prin încăpere cu paşi nesiguri, cu o mutră plouată, împreunându-şi mâinile şi ridi-cându-şi mereu ochii spre tavan, ca un om muncit de o tulburare grozavă.

Ah, Iacobe! se căina ei. Ah, sfinți patriarhi ai celor douăsprezece triburi

ale neamului nostru! Ce nenorocire pe capul unui om care nu s-a abătut niciodată de la legile lui Moise! Cincizeci de țechini mi-au fost smulşi dintr-un condei, şi încă de ghearele unui tiran!

- Dar, tată, spuse Rebecca, mi s-a părut că i-ai dat de bunăvoie prințului Ioan banii aceştia.

- De bunăvoie? Plăgile Egiptului să cadă pe capul lui! De bunăvoie, zici? Da, tot aşa de bunăvoie ca atunci când mi-am aruncat marfa în Golful Lyons, ca să uşurez corabia bătută de furtună. Ah, am îmbrăcat valurile spumegânde cu mătăsurile mele de preț, le-am parfumat spuma sărată cu smirnă şi aloes şi am îmbogățit cu aur şi argint hăurile fără fund ale mării. Te-ntreb acum, n-a fost asta o nenorocire cumplită, chiar dacă am aruncat totul cu mâinile mele?

-- Dar sacrificul acela, zise Rebecca, ni l-a cerut însuşi Cel-de-Sus, ca să ne poată salva viața, iar de-atunci încoace dumnezeul strămoşilor noştri ți-a binecuvântat afacerile şi averea.

- Da, răspunse Isaac, dar dacă tiranul pune mâna pe averea asta aşa cum a făcut-o azi, şi pe deasupra mă sileşte să şi zâmbesc, în vreme ce mă fură? Ah, fiica mea! Cea mai mare pacoste ce poate să cadă pe capul neamului nostru dezmoştenit şi rătăcitor este că, atunci când suntem prigoniți şi furați, lumea îşi râde de noi, iar noi trebuie să ne înghițim năduful şi să zâmbim cu blândețe, în loc să ne răzbunăm cu curaj.

- Nu o lua aşa, tată, spuse Rebecca. Avem şi noi foloasele noastre. Creştinii aceştia, răi şi neomenoşi cum sunt, atârnă întrucâtva de fiii risipiți ai Sionului, pe care-i disprețuiesc şi-i persecută. Fără ajutorul averilor-noastre, ei n-ar fi în stare nici să-şi înzestreze ostile pentru război, nici să-şi împodobească triumful în vreme de pace. Iar aurul pe care li-l dăm cu împrumut se întoarce cu dobândă în sipetele noastre. Noi suntem ca iarba care, cu cât o calci în picioare, cu atâta creşte mai mult. Până şi serbarea de astăzi n-ar fi putut avea loc fără sprijinul hulitului evreu, care a pus la îndemână mijloacele băneşti trebuitoare.

- Fiica mea, răspunse Isaac, ai atins acum o altă coardă a amărăciunii mele. Armăsarul acela straşnic şi armura aceea bogată, care făceau cât tot câştigul scos din afacerea încheiată cu Kirjah Jairam al nostru din Leicester, s-au dus pe apa sâmbetei. Pierderea asta înghite câştigurile mele pe o săptămână, da, pe tot răstimpul dintre un sabat şi altul. Dar mă bate gândul că s-ar putea să sfârşească mai bine, fiindcă tânărul acela e un om de inimă.

Sunt sigură că n-o să te căie.şti că ai răsplătit fapta bună a acestui cavalestrăin, zise Rebecca.

- Sper, fiica mea, tot aşa cum sper şi în reclădirea Sionului! Dar mă pot aştepta mai degrabă să văd cu ochii mei zidurile şi meterezele noului templu decât să văd pe un creştin, fie el cel mai bun dintre creştini, plătind o datorie unui evreu, fără a fi silit s-o facă de teama judecății şi a închisorii.

Spunând acestea, Isaac începu iarăşi să se plimbe tulburat prin încăpere, iar Rebecca, dându-şi seama că încercările ei de a-l ogoi nu izbutiseră decât să trezească în mintea lui noi pricini de văicăreală, avu înțelepciunea de a pune capăt zadarnicei sale strădanii. Recomandăm această purtare înțeleaptă tuturor acelora care încearcă, în împrejurări asemănătoare, să facă pe sfetnicii şi consolatorii.

Se întunecase de-a binelea, când un slujitor evreu intră în încăpere şi

puse pe masă două lămpi de argint cu ulei aromat. Un alt servitor aşează cele mai alese vinuri şi mâncăruri pe o măsuță de abanos cu incrustații de argint, căci trebuie spus că la ei acasă evreii nu-şi refuzau nici o plăcere, oricât ar fi fost de costisitoare. Totodată, servitorul îl înştiința pe Isaac că un nazaritean (aşa vorbeau evreii între ei despre creştini) dorea să-l vadă. Omul care trăieşte din negoț trebuie să fie mereu la îndemâna oricui pretinde că are treabă cu el. Isaac puse la loc pe masă cupa cu vin grecesc de care nici nu se atinsese şi, spunând în grabă fiicei sale să-şi acopere fața, porunci ca străinul să fie lăsat să intre.

Abia avusese vreme Rebecca să-şi acopere frumoasele trăsături cu un văl de mătase argintie ce-i cădea până la picioare, că uşa se deschise, şi în odaie păşi Gurth, înfăşurat în larga lui mantie normandă. Departe de a inspira încredere, înfățişarea lui cam dădea de bănuit, mai ales că, în loc să-şi scoată căciula, şi-o îndesă şi mai mult peste fruntea-i bătută de vânturi.

- Dumneata eşti evreul Isaac din York? întrebă Gurth pe limba lui saxonă. Eu sunt, răspunse Isaac în aceeaşi limbă (căci negoțul îl silise să învețe

toate graiurile vorbite în Anglia). Dar dumneata cine eşti? Asta nu te priveşte! răspunse Gurth.

- Ba mă priveşte tot atât cât te priveşte pe dumneata numele meu, căci fără a-ți şti numele, cum aş putea să tratez cu dumneata?

Foarte lesne, răspunse Gurth, fiindcă eu am venit să plătesc nişte bani, aşa că trebuie să ştiu dacă-i dau aceluia căruia i se cuvin, pe când dumneata, care-i vei primi, cred că nu te omori să ştii cine ți-i aduce.

- Aha, ai venit să-mi aduci bani? Făcu evreul, le sfântul patriarh Abraham! Atunci se schimbă socoteala. Şi, mă rog, din partea cui mi-i aduci?

- Din partea Cavalerului Dezmoştenit, învingătorul turnirului de astăzi, zise Gurth, Hanii aceştia sunt prețul armurii de care i-a făcut .rost Kirjath Jai-ram din Leicester, în urma, stăruințelor dumitale. Cât despre cal, se află acum în grajdul dumitale. Aş vrea să ştiu ce sumă trebuie să plătesc pentru armură.

Spuneam eu că-i un tânăr cumsecade! strigă Isaac, din cale-afară de vesel. O cupă de vin n-o să-ți facă rău, adăugă el, întinzând porcarului un pocal plin cu o licoare aleasă, cum Gurth nu mai băuse niciodată.

Şi câți bani ai adus dumneata? urmă Isaac.

Sfântă Fecioară! bâigui Gurth, punând cupa pe masă. Ce nectar sorb câinii ăştia necredincioşi, în vreme ce creştinii adevărați sunt siliți sa bea bere, un fel de poşircă tulbure şi groasă ca lăturile ce le dăm la porci! Câți bani am adus cu mine? urmă saxonul după ce sfârşi cu necuviințele. Păi, n-am venit cu mâinile goale, măcar că gologanii-s cam puțini. Haide, Isaac! Doar ai şi dumneata suflet, măcar că eşti evreu.

Stăpânul dumitale a câştigat astăzi cai buni şi armuri bogate cu lancea lui şi cu brațul său puternic. însă fiindcă-i un tânăr cumsecade, evreul va primi toate aceste prăzi drept plată şi-i va înapoia prisosul.

- Stăpânul meu nu le mai are, le-a dat, spuse Gurth.

Ah, rău a făcut! rosti evreul. A făcut o mare prostie. Nu există pe-aici nici un creştin în stare să cumpere atâția cai şi armuri; cât despre evrei, nici unul dintre ei nu i-ar fi dat jumătate din ce i-aş fi oferit eu. Dar mi se pare că ai o sută de țechini în sacul ăsta, văd că-i greu, urmă Isaac, cântărind din

ochi punga de sub mantia lui Gurth.

- Am nişte vârfuri de săgeţi în el, spuse Gurth, fără să stea pe gânduri.

- Bine, atunci, urmă Isaac, şovăind între obişnuita poftă de câştig şi dorinţa, nouă pentru el, de a fi mărinimos în împrejurarea de faţă, dacă am să-ţi spun că primesc optzeci de ţechini pentru un cal bun şi o armură bogată (asta înseamnă că nu câştig nici măcar un galben), ai să ai bani să-mi plăteşti?

- Aştia-s toţi banii mei, zise Gurth, deşi suma cerută era mai mică decât se aşteptase. Dacă ţi i-aş da, stăpânul meu ar rămâne fără o leţcaie. Dar dacă ăsta ţi-e ultimul cuvânt, n-am ce face.

- Mai umple-ţi o cupă! îl îmbie evreul. Ah, optzeci de ţechini e prea puţin. Nu mă aleg cu nici un câştig, şi-apoi, cine ştie, te pomeneşti că armăsarul a ieşit betegit din luptele de azi. Vai, ce lupte grele şi primejdioase au fost! Oamenii şi caii tăbărau unii pe alţii ca taurii sălbatici din Başan! E cu neputinţă ca armăsarul meu să fi scăpat teafăr.

- Iar eu îţi zic că-i sănătos tun şi n-a păţit nimic, răspunse Gurth. N-ai decât să te duci în grajd şi să-l vezi. Şi îţi spun încă o dată că şaptezeci de ţechini sunt de ajuns pentru armură; cred că cuvântul unui creştin face cât cel al unui evreu. Dacă nu vrei să primeşti şaptezeci de ţechini, voi înapoia acest sac stăpânului meu, încheie Gurth, zornăindu-şi banii în sac.

Nu, să nu Taci asta! exclamă Isaac. Pune-ţi pe masă talanţii şi ţechinii, numără-mi cei optzeci de ţechini, şi-o să vezi că voi şti să te răsplătesc.

În cele din urmă, Gurth se învoi şi-i înşiră pe masă optzeci de ţechini, iar Isaac îi dădu o teşcherea pentru cal şi armură. în culmea bucuriei, evreul începu să numere banii cu o mână tremurătoare. Pe ultimii zece îi numără încet de tot, oprindu-se şi bolborosind ceva de câte ori ridica o monedă de pe masă şi o lăsa să-i pice în pungă. S-ar fi zis că zgârcenia lui lupta cu latura mai bună a sufletului său, silindu-l să vâre în pungă ţechin după ţechin, în vreme ce mărinimia îl îndemna să înapoieze măcar o parte binefăcătorului său, sau să i-o dăruiască trimisului acestuia. Iată cam ce spunea:

Şaptezeci şi unu, şaptezeci şi doi... stăpânul matale e un tânăr de treabă... şaptezeci şi trei... un tânăr admirabil., şaptezeci şi patru... moneda asta e cam roasă la margini... şaptezeci şi cinci... şi astălaltă e carii uşurică...şaptezeci şi şase... când stăpânul dumitale o să aibă nevoie de bani, să vină la Isaac din York... şaptezeci şi şapte... adică şi cu ceva zăloage...

Ajuns aici, făcu o pauză îndelungată, încât Gurth începu să tragă nădejdea că, ultimele trei monede vor avea altă soartă decât aceea a tovarăşelor sale, dar evreul îşi urmă numărătoarea:

Şaptezeci şi opt... eşti un băiat de ispravă... şaptezeci şi nouă... meriţi o răsplată...

Evreul se opri iar şi se uită lung la ultimul ţechin, vrând fără îndoială să-l dăruiască lui Gurth. îl cântări pe vârful degetului şi-l făcu să sune, lăsându-l să cadă pe masă. Dacă sunetul ar fi fost dogit sau dacă moneda i s-ar fi părut niţeluş prea uşoară, mărinimia ar fi ieşit biruitoare, dar, din nefericire pentru Gurth, sunetul fu plin şi curat; moneda fusese bătută de curând şi nu numai că arăta straşnic, dar cântărea cu un dram mai mult. Pe Isaac nu-l răbda inima să se despartă de acest ţechin, aşa încât îl aruncă în pungă cu un aer distrat, spunând:"

- Optzeci! Socoteala e rotundă. Bun! Nădăjduiesc că stăpânul dumitale te va răsplăti cum se cuvine. Desigur că mai ai câțiva bănişori acolo, adăugă el, privind cu seriozitate sacul lui Gurth.

Acesta, cu o strâmbătură care la el însemna că zâmbeşte, răspunse:

- Cam tot atâția bani câți ai numărat adineauri cu atâta grijă. Apoi împături înscrisul şi-l vârî sub căciulă, zicând: Să ştii evreule, că dacă hârtia nu-i bună, barba ți-e în primejdie!

După ce îşi umplu pentru a treia oară cupa, fără să fie poftit, Gurth o dădu pe gât şi ieşi din încăpere fără nici o ceremonie.

- Rebecca, zise evreul, ismailitul ăsta m-a cam dus de nas. Dar stăpânul lui e un tânăr de treabă şi-mi pare bine că a câştigat atâția şekeli de aur şi de argint datorită calului său sprinten şi lăncii sale care, ca şi cea a filisteanului Goliath, întrece în putere şi-n iuțeală vatala țesătorului.

Văzând că Rebecca nu-i răspunde, se întoarse, dar ea ieşise pe nesimțite din odaie în timpul tocmelii lui cu Gurth.

În vremea asta, Gurth coborâse scara şi ajunsese într-un coridor întunecos, unde căuta tocmai pe bâjbâite uşa, când o femeie îmbrăcată în alb şi ținând în mână o lămpiță de argint îi făcu semn s-o urmeze într-o încăpere alăturată. Gurth nu prea voia să-i asculte porunca. Sălbatic şi aprig caun mistreț, când n-avea a se teme decât de vreo putere a pământului, el nutrea toate spaimele cuibărite în sufletul saxonilor față de fauni, față de duhurile pădurii, de femeile albe şi de celelalte arătări pomenite în credințele superstițioase aduse de strămoşii săi din codrii întunecoşi ai Germaniei. îşi mai aminti, pe deasupra, că se afla în casa unui evreu, adică a unui om dintr-un neam care, pe lângă celelalte păcate ce i le arunca în spinare prostimea, mai avea şi faima de a da foarte mulți necromanți şi cabalişti. Totuşi, după o clipă de şovăire, se hotărî să asculte chemarea fantomei şi o urmă în încăperea arătată de ea. Ajuns acolo, văzu, spre bucuria lui, că năzdrăvana călăuză nu era alta decât frumoasa evreică pe care o zărise la turnir şi, mai apoi, în fugă, în odaia tatălui ei.

Rebecca îl rugă să-i povestească amănunțit despre învoiala încheiată cu Isaac, iar după ce Gurth îi îndeplini rugămintea, ea îi grăi astfel:

Tatăl meu a glumit doar cu dumneata omule! El e de zece ori mai îndatorat stăpânului dumitale decât prețuieşte calul, cu armura aceea cu tot. Câți bani i-ai plătit adineauri tatălui meu?

- Optzeci de țechini, răspunse Gurth, mirat de întrebare.

În punga asta, zise Rebecca, vei găsi o sută de țechini. înapoiază stăpânului dumitale ceea ce i se cuvine şi opreşte-ți restul. Grăbeşte-te, pleacă, nu pierde vremea mulțumindu-mi! Ai grijă cum treci prin orăşelul ăsta ticsit de oameni, unde-ți poți pierde lesne şi avutul, şi viața. Reuben, strigă ea, bătând din palme, luminează calea acestui străin şi nu uita să tragi bine zăvorul după ce pleacă!

Reuben, un evreu oacheş, cu barba neagră, se înfățişă cu o torță în mână, să-i împlinească porunca, şi deschizând uşa casei, îl petrecu pe Gurth printr-o curte pardosită şi-i dădu drumul printr-o portiță pe care-o închise apoi cu nişte zăvoare şi lanțuri ce s-ar fi potrivit de minune şi cu poarta unei temnițe.

- Pe sfântul Dunstan! exclamă Gurth, păşind anevoie pe ulița întunecoasă. Fata asta nu-i o evreică, ci un înger pogorât din cer! Zece

ţechini de la viteazul şi tânărul meu stăpân, şi douăzeci de ţechini de la acest mărgăritar al Sionului! Fericită zi! încă una la fel, Gurth, şi-ai să-ţi poţi răscumpăra libertatea. Voi fi atunci cel mai slobod din tagma mea! Am să lepăd cornul şi bâtul de porcar şi-am să apuc spada şi scutul, ca să-l urmez pe tânărul meu stăpân până la moarte, fără a-mi mai ascunde nici faţa, nici numele.

CAPITOLUL XI

"întâiul fugar: Stai pe loc, omule, şi dă-ne tot ce ai. De nu. îţi luăm cu de-a sila.
Speed: Domnule, s-a zis cu noi! Aştia-s tâlharii de care se tem atât de mult drumeţii.
Val: Prieteni...
întâiul fugar: Nu-ţi suntem prieteni, ci duşmani, domle!
Al doilea fugar: Gura! Să-l auzim ce spune.
Al treilea fugar: Da, zău, pe barba mea, să-l ascultăm! Pare un om cinstit
Doi tineri dn Verot

Peripeţiile nocturne ale lui Gurth nu se sfârşiseră încă, precum avea să se încredinţeze el însuşi în clipa când, după ce trecu pe lângă vreo două case răzleţe de la marginea târgului, se pomeni pe un drum săpat adânc între două povârnişuri acoperite de aluni şi pomişori şi presărate ici-colo cu tufani ce-şi întindeau braţele chiar deasupra viroagei. Drumul era brăzdat de roţile căruţelor care aduseseră de curând la turnir fel de fel de lucruri şi era cufundat în întuneric, deoarece povârnişurile acoperite de arbori nu lăsau să treacă razele lunii pline.

Dinspre târg se auzea larma depărtată a petrecerilor, amestecată uneori cu râsete zgomotoase, întreruptă alteori de ţipete şi crâmpeie de muzică. Toate aceste sunete, care trădau harababura ce domnea în orăşelul ticsit de seniori înarmaţi şi de slugile lor destrăbălate, îl cam îngrijorară pe Gurth.

"Avea dreptate evreica, îşi spuse el. Pe lumina cerului şi pe sfântul Dunstan! Aş vrea s-ajung cu bine la capătul drumului cu comoara asta! Pe-aici sunt atâţia... nu chiar tâlhari de drumul mare, dar cavaleri rătăcitori, scutieri, călugări vagabonzi, menestreli, scamatori şi măscărici ambulanţi, de-ăştia sunt cu duiumul, încât până şi un om care n-avea în buzunar decât câţiva gologani ar fi în mare primejdie, darmite un biet porcar cu un sac doldora de ţechini! De-aş ieşi odată din umbra pârdalnicelor de tufişuri, nu de alta, dar n-aş vrea ca ciracii sfântului Niculae să-mi sară în cârcă fără să-i văd măcar."

Gurth grăbi aşadar pasul, ca să ajungă mai repede la izlazul către care ducea drumul acela, dar din nefericire nu-şi atinse ţinta. Tocmai când ajunse la capătul drumului, acolo unde tufişurile erau mai dese, chiar aşa cum se temuse, patru oameni tăbărâtă asupra lui câte doi de fiecare parte a drumului şi-l apucară atât de vârtos, încât dacă la început, să zicem, li s-ar mai fi putut împotrivi, acum era prea târziu să încerce.

Dă-ne toi ce ai asupră-ţi! rosti unul dintre ei. Noi suntem cei ce împărţim bogăţiile, cei care-i uşurăm pe oameni de poveri.

- Pe mine nu m-aţi uşura voi aşa de lesne dacă mi-aţi da putinţa să-mi

apăr povara cum ştiu eu! bombăni Gurth, pe care nici o ameninţare nu-l putea face să nu spună omului în obraz ce gândeşte.

- O să vedem noi asta numaidecât, zise tâlharul. Şi, adresându-se tovarăşilor săi, adăugă: Luaţi-l cu voi pe caraghiosul ăsta! Văd că vrea să-i spargem şi ţeasta, nu numai punga, ca să i se scurgă sângele pe două găuri deodată.

La această poruncă, Gurth fu împins cu de-a sila pe povârnişul din stânga drumului, până se pomeni într-un desiş răzleţ, care despărţea drumul de izlaz. De-acolo, el fu nevoit să-i urmeze pe crunţii săi însoţitori prin pădure până la un luminiş unde tâlharii se opriră pe neaşteptate. Era o rarişte lăbărţată, cu puţini copaci, şi de aceea luminată din plin de razele lunii, care nu erau oprite nici de tufişuri, nici de frunze. în locul acesta, alţi doi oameni, aparţinând şi ei, pare-se, bandei, se alăturară acelora care-l păzeau pe Gurth. La şolduri le atârnau nişte tesace şi în mâini aveau bâte, iar Gurth băgă atunci de seamă că toţi şase aveau faţa acoperită de măşti; dacă purtarea până acum a acestor oameni ar mai fi lăsat vreo îndoială asupra îndeletnicirii lor, măştile o spulberară şi pe aceea.

- Câţi bani ai, mocofane? întrebă unul din tâlhari.

- Treizeci de ţechini, care-s ai mei, răspunse Gurth cu ţâfnă.

- Minte! Minte! strigară tâlharii. Un saxon să aibă treizeci de ţechini şi să se întoarcă treaz de la oraş! E o minciună sfruntată, şi drept pedeapsă o să dea toţi banii pe care-i are la el.

- Am strâns banii ăştia ca să-mi răscumpăr libertatea, zise Gurth.

- Eşti un zevzec! îl repezi unul dintre tâlhari. Trei ţapi de bere tare te-ar fi făcut la fel de liber ca şi stăpânul tău, ba chiar şi mai liber, dacă-i saxon ca şi tine.

- Din păcate, aşa e, răspunse Gurth, dar dacă cu aceşti treizeci de ţechini îmi pot răscumpăra libertatea de la voi, atunci dezlegaţi-mi mâinile şi vi-i voi da.

- Stai niţel, rosti unul, care părea să fie ascultat de ceilalţi. Pe câte-simt eu prin haină, în sacul tău sunt mai mulţi bănişori decât spui tu.

- Da, dar nu-s ai mei, ci ai viteazului cavaler care mi-e stăpân, şi se-nţelege că nu v-aş fi spus o vorbă despre aceşti bani dacă v-aţi fi mulţumit cu ai mei.

- Eşti un băiat cinstit, pe legea mea! zise tâlharul. Şi dacă ne vei spune adevărul, s-ar mai putea să-ţi salvezi aceşti treizeci de ţechini ai tăi, că nu suntem chiar aşa de haini, măcar că ne închinăm sfântului Niculae, patronul nostru. Până una-alta, dă încoace banii.

Şi spunând acestea, tâlharul smulse de sub mantia lui Gurth sacul mare de piele în care acesta pusese punga Rebeccăi şi restul ţechinilor.

- Cine-i stăpânul tău? urmă el să-l descoasă.

- Cavalerul Dezmoştenit, răspunse Gurth.

- Lăncierul ăla viteaz care a câştigat premiul la turnirul de astăzi? întrebă tâlharul. Cum îl cheamă şi din ce neam e?

Stăpânul meu doreşte să rămână necunoscut şi puteţi fi siguri că de la mine n-o să aflaţi nimic, răspunse Gurth.

- Dar pe tine cum te cheamă şi din ce neam eşti?

- Dacă v-aş spune, ar însemna să dezvălui numele stăpânului meu zise Gurth.

Eşti un slugoi obraznic, se burzului tâlharul, dar mai vorbim noi despre asta, fii pe pace. Cum a pus mâna stăpânul tău pe aurul ăsta? Prin moştenire sau pe alte căi?

L-a dobândit prin puterea lăncii sale, răspunse Gurth. în sacul ăsta sunt banii pentru răscumpărarea a patru cai de prăsilă şi a patru armuri bogate.

- Câți bani sunt aici? întrebă tâlharul. Două sute de țechini.

Numai două sute de țechini? se minună banditul. Stăpânul tău a fost mărinimos cu ăi pe care i-a învins, şi le-a luat un preț ieftin. Ia spune-ne, cum îi cheamă pe ăi de-au plătit banii ăştia? Gurth îi spuse.

- Dar armura şi calul cavalerului templier Brian de Bois-Guilbert la ce" preț au fost răscumpărate? Vezi, că nu mă poți duce de nas!

- Stăpânul meu, răspunse Gurth, nu vrea să-i ia templierului altceva decât viața. L-a chemat la luptă pe viață şi pe moarte, şi între ei nu poate fi nici un fel de curtenie.

- Da, da! zise tâlharul, îngândurat, şi tăcu o clipă. Dar tu ce căutai la Ashby cu atâta bănet la tine?

- M-am dus să-i plătesc lui Isaac, evreul din York, prețul armurii pe care i-o împrumutase stăpânului meu pentru turnir.

- Şi cât i-ai plătit lui Isaac? Judecând după greutatea sacului, mai sunt în el vreo două sute de țechini.

I-am plătit lui Isaac optzeci de țechini, dar el mi-a dat înapoi o sută în locul lor, zise saxonul.

- Cum? Ce? strigară într-un glas tâlharii. îndrăzneşti să-ți bați joc de noi de ne torni asemenea braşoave?

- Ceea ce vă spun eu e tot atât de adevărat pe cât este adevărat că vedeți luna de pe cer. Veți găsi banii de care v-am pomenit într-o pungă de mătase pusă în sacul acesta, la o parte de ceilalți.

- Dar bine, omule, zise căpetenia hoților, gândeşte-te că e vorba de un evreu, adică de un om care nu e în stare să dea înapoi aurul pe care-a pus mâna cum nu-i în stare nisipul uscat al deşertului să dea înapoi apa ce-o varsă din nebăgare de seamă pelerinul însetat.

Până şi un gardian nemituit e mai milos ca ei, îşi dădu cu părerea un alt tâlhar.

Şi totuşi e aşa cum vă spun, stărui Gurth.

Faceți puțină lumină, porunci căpetenia. Voi cerceta punga aceea, şi dacă omul a spus adevărul înseamnă că dărnicia evreului e la fel de miraculoasă ca izvorul care-a țâşnit în deşert pentru a astâmpăra setea strămoşilor săi.

La lumina unei torțe, căpetenia tâlharilor începu să cerceteze punga. Ceilalți se îmbulziră în jurul lui, şi chiar cei doi tâlhari care-l țineau pe Gurth slăbiră strânsoarea, întinzându-şi gâturile ca să vadă ce se-ntâmplă. Profitând de această neatenție, Gurth, printr-o mişcare bruscă şi puternică, se smulse cu totul din strânsoarea lor şi poate c-ar fi izbutit să fugă dacă s-ar fi hotărât să lase în urmă avutul stăpânului său. Nu acesta era însă gândul lui. Smulgând o bâtă din mâinile unuia dintre tâlhari, îl doborî cu o lovitură pe starostele lor, care nu se aştepta deloc la un asemenea atac, şi izbuti să pună mâna pe punga cu bani. Dar tâlharii, mult mai sprinteni ca el, îl prinseră iarăşi pe cinstitul Gurth, cii pungă cu tot.

- Mi-ai spart capul, ticălosule! se burzului căpetenia, ridicându-se, De-ai fi avut de-a face cu alți oameni de felul nostru, neobrăzarea asta te-ar fi costat scump de tot. Dar o să afli îndată ce soartă te aşteaptă. Mai întâi, însă, vom vorbi despre stăpânul tău, căci potrivit rânduielilor cavalereşti, interesele cavalerului sunt mai însemnate decât cele ale scutierului. Până una alta, stai liniştit; dacă mai faci vreo mişcare, ai să rămâi țeapăn pe toată viața. Fraților, adăugă el adresându-se bandei sale, punga pe care o vedeți e brodată cu litere ebraice, şi eu, unul, cred că *yeoman-x* ăsta ne-a spus adevărul. Nu vom lua nici o vamă cavalerului rătăcitor pe care-l slujeşti. Prea seamănă cu noi ca să-l jefuim! Câinii nu se cade să se bată între ei acolo unde mişună lupii şi vulpile.

Seamănă cu noi? se miră unul din tâlhari. Tare-aş vrea să ştiu cum vine treaba asta!

Neghiobule, îl repezi căpitanul, păi nu-i sărac şi dezmoştenit ca şi noi? Nu-şi câştigă şi el traiul cu vârful săbiei, la fel ca noi? Nu l-a bătut pe Front-de-Boeuf şi pe Malvoisin, aşa cum am face şi noi de-am avea prilejul? Nu e el duşmanul de moarte al lui Brian de Bois-Guilbert, de care avem atâtea temeiuri să ne temem? Şi chiar de n-ar fi toate astea, ai vrea ca noi să ne dovedim mai fără suflet decât un necredincios, decât un evreu?

- Nu, ar fi o ruşine, bâigui celălalt. Şi, totuşi, pe vremea când eram în banda bătrânului şi vajnicului Gandelyn, nu ne sinchiseam de suflet. Nu cumva şi pe țărănoiul ăsta neobrăzat o să-l lăsăm să plece teafăr?

- N-ai decât să nu-l laşi teafăr, dacă te simți în stare, răspunse căpetenia. Hei, mocofane, ia vino-ncoace, urmă starostele, adresându-i-se lui Gurth. Ia zi, ştii să mânuieşti ciomagul de te repezi aşa să-l înşfaci?

- La întrebarea asta dumneata eşti cel mai în măsură să răspunzi, zise Gurth.

- Pe legea mea, mi-ai tras o lovitură straşnică! răspunse căpetenia. Trage-i una la fel şi flăcăului ăstuia, şi te-om lăsa să pleci fără să plăteşti vamă. Iar dacă nu vei fi în stare, să ştii că am să ți-o plătesc eu însumi, nu de alta, dar prea eşti viteaz! Hai, ia-ți ciomagul, morarule, şi vezi de-ți fereşte capul. Iar voi lăsați-l slobod pe flăcău şi dați-i şi lui un ciomag. E destulă lumină, aşa-i?

Cei doi luptători înarmați cu ciomege păşiră în mijlocul poienii, unde era mai multă lumină. Tâlharii se prăpădeau de râs şi tot strigau către tovarăşul lor.

- Păzeşte-ți scăfârlia, morarule!

Cel căruia îi spuneau "morarul" apucase ciomagul de mijloc şi-l rotea acum deasupra capului cu o mişcare pe care franțujii au botezat-o "morişca".

Fă-te-ncoa, mocanule, dacă-ți dă mâna! se grozăvea el. Ai să simți tu ce poate pumnul unui morar!

Dacă eşti morar, răspunse Gurth liniştit, învârtindu-şi bâta în jurul capului cu aceeaşi îndemânare, eşti de două ori tâlhar, iar eu, ca om cinstit ce mă aflu, te sfidez!

După acest schimb de cuvinte, cei doi luptători se apropiară unul de celălalt, şi vreme de câteva minute se dovediră egali în putere, curaşi îndemânare, parând şi înapoind loviturile cu o repeziciune uimitoare. Zgomotul pe care-l făceau ciomegele lor ciocnindu-se în aer era atât de

puternic, încât cineva care-ar fi stat mai departe ar fi putut crede că luptau acolo cel puțin câte şase oameni de fiecare parte.

Bătălii mai puțin înverşunate şi chiar mai puțin primejdioasje au fost zug- răvite în frumoase poeme eroice, dar nu s-a găsit nici un poet ca să cânte cu se cuvine, în stihuri inspirate, lupta plină de peripeții dintre Gurth şi morar Iată de ce, cu toate că lupta cu ciomegele nu se mai poartă în zilele noastre, ne vom strădui să facem tot ce putem în proză pentru slăvirea acestor doi vitej: luptători.

Multă vreme se bătură ei aşa cu puteri egale, până ce morarul începu să-şl; iasă din sărite la gândul că are un adversar atât de vajnic şi la auzul râsetelof tovarăşilor săi, care, cum se întâmplă în asemenea prilejuri, făceau haz de ne- cazul lui. Această stare de spirit nu era câtuşi de puțin prielnică nobilei luptcu ciomegele, luptă în care, întocmai ca şi într-o ciomăgeală obişnuită, se cerea mult sânge rece. Enervarea adversarului său îi dădu lui Gurth, care, deşi colțos, era stăpân pe sine, prilejul de a dobândi un avantahotărâtor, şi trebuie spus că se folosi cu mare măiestrie de acest prilej.

Morarul ataca mereu, cu furie sporită, izbind când cu un capăt, când cu celălalt capăt al ciomagului şi urmărindu-şi îndeaproape adversarul, pe când Gurth îşi ținea mâinile mult depărtate şi se apăra de lovituri trecându-şi cu iuțeală bâta dintr-o mână în alta, pentru a-şi feri astfel capul şi corpul. în felul acesta, el se ținu în defensivă, slujindu-se în egală măsură de ochi, mâini şi picioare, până când, băgând de seamă că morarul începe să gâfâie, îşi repezi cu stânga ciomagul spre capul lui. în timp ce morarul încerca să pareze lovitura, el apucă iute ciomagul cu dreapta şi-l izbi cu toată puterea în partea stângă a capului, făcându-l să se întindă pe pajiştea verde cât era de lung.

- Bravo! strigară tâlharii. Straşnică lovitură, vrednică de un adevărat *yeo-man!* Trăiască bătrâna Anglie! Saxonul şi-a salvat şi punga, şi pielea, iar morarul şi-a găsit naşul!

- Poți pleca, prietene; îi spuse lui Gurth căpetenia, în uralele tuturor. Doi dintre oamenii mei te vor petrece pe drumul cel mai bun până la cortul-stăpânului tău. Ei au să te apere de alți drumeți noptatici, cu suflete mai haine decât ale noastre, căci pe o noapte ca asta sunt mulți care stau la pândă. Dar bagă de seamă, adăugă el cu asprime, nu uita că n-ai vrut să ne spui cum te cheamă: nu încerca să afli numele nostru şi nici cine suntem şi ce învârtim, căci, dacă vei încerca, o să-ți meargă şi mai prost decât ți-a mers până acum.

Gurth mulțumi căpeteniei pentru bunătate şi făgădui să-i asculte povața. Doi dintre bandiți, luându-şi ciomegele, îi spuseră lui Gurth să-i urmeze îndeaproape şi porniră cu paşi repezi pe o potecă lăturalnică ce străbătea desişul şi tihărăile din preajmă. La marginea desişului, alți doi tâlhari le ațină calea, dar după ce şuşotiră ceva cu cei doi însoțitori, se retraseră în pădure, lăsându-i să treacă nestingheriți. Această împrejurare îi întări lui Gurth convingerea că banda era numeroasă şi avea pichete de strajă în jurul locurilor ei de întâlnire. Când ajunseră la câmp deschis, unde Gurth s-ar ti putut rătăci lesne, tâlharii îl duseră drept înainte, până în creştetul unui deluşor. La poalele lui, el putu vedea palisadele arenei, corturile strălucitoare înălțate la cele două margini ale acesteia, cu flamurile

ce le împodobeau fluturând în razele lunii. Dinți-acolo se auzea zvoana cântecelor cu care străjile îşi treceau vremea în veghea lor de noapte.

Pe culmea deluşorului, cei doi tâlhari se opriră şi-i spuseră:

- De-aici înainte nu te mai însoțim, căci ar fi primejdios pentru noi. Nu uita povața ce ți s-a dat. Nu vorbi nimănui despre cele ce ți s-au întâmplat astă-noapte, şi n-o să-ți pară rău. Dacă ne vei nesocoti însă sfaturile, nici măcar Turnul Londrei nu te va putea feri de răzbunarea noastră.

- Rămâneți sănătoşi, oameni buni, le răspunse Gurth. îmi voi aminti de cuvintele voastre, şi socot că nu vă veți simți jigniți că-mi îngădui să vă urez o meserie mai cinstită şi mai puțin primejdioasă.

Cu aceste cuvinte, se despărțiră - tâlharii făcând cale întoarsă, iar Gurth pornind spre cortul stăpânului său, căruia, în ciuda poveților primite, îi aduse la cunoştință toate pățaniile din acea noapte.

Cavalerul Dezmoştenit rămase uluit de mărinimia Rebeccăi, de care se hotărî totuşi să nu profite, cât şi de aceea a tâlharilor, care prin meseria lor păreau a fi cu totul străini de un asemenea simțământ. Nu-şi sfârşi însă gândurile trezite de aceste întâmplări ciudate, deoarece simțea nevoia să se odihnească după o zi aşa de obositoare, cu atât mai mult cu cât ştia că fără această odihnă n-ar fi putut face față luptelor din ziua următoare.

Cavalerul se culcă în patul anume pregătit pentru el în cort, iar credinciosul Gurth îşi întinse trupul ciolănos pe o piele de urs ce slujea drept covor la intrarea cortului, aşezându-se de-a curmezişul acesteia în aşa fel, încât nimeni să nu poată intra fără a-l trezi.

CAPITOLUL XII

"Heralzii contenesc a lor mişcare,
Din trâmbiți şi din corni ei dau chemare,
N-auzi o vorbă, dar în lung şi-n lat
Vezi lăncii care scapără.
Se zbat sub pinteni ascuțiți fugarii.
Iată ce vrednici călăreți acum se-arată,
Tot cad săgeți pe scuturie grele,
Şi unii simt in piept tăiş de-oțele.
în aer zboară lăncii sfărâmate,
Şi săbiile lungi şi argintate.
Ici-colo, câte-un coif înalt se frânge.
E un potop cumplit de roşu sânge. "
Chauo

Se vestea o dimineață strălucitoare, fără urmă de nori. Soarele abia îşi începuse călătoria, când cei mai leneşi ca şi cei mai grăbiți dintre spectatori se arătară pe câmpie, îndreptându-se deopotrivă spre arenă, ca să-şi aleagă locuri prielnice, de unde să poată privi în voie desfăşurarea jocurilor. Mareşalii şi slujitorii îşi făcură după aceea intrarea, împreună cu fieralzii, pentru a înscrie numele cavalerilor doritori să ia parte la lupte. Fiecare dintre cavaleri trebuia să le spună şi tabăra de partea căreia voia să lupte, măsură de prevedere necesară pentru a asigura egalitatea între cele două

grupuri de combatanți. Potrivit rânduielilor, Cavalerul Dezmoştenit urma să fie conducătorul unuia din aceste două grupuri, iar Brian de Bois-Guilbert, care ieşise al doilea în luptele din ajun, avea să fie în fruntea celuilalt grup. Prietenii lui se alăturară, se-nțelege, grupului său, afară doar de Ralph de Vipont, care, în urma căderii de pe cal, nu mai putea îmbrăca armura aşa curând. De altfel, erau destui cavaleri nobili şi cu vază dornici să umple rândurile ambelor tabere.

Într-adevăr, cu toate că turnirul general, în care luptau toți cavalerii deodată, era mai primejdios decât lupta corp la corp, cavalerii acelei vremi preferau să se bată în felul acesta. Mulți dintre ei, neavând destulă încredere în propria lor iscusință pentru a înfrunta un adversar cu renume, erau dornici, în schimb, să-şi arate vitejia într-o luptă în care puteau găsi adversari mai pe măsura lor. De astă dată apucaseră să se înscrie câte cincizeci de cavaleri de fiecare parte, când spre dezamăgirea mai multor cavaleri întârziați, mareşalii vestiră-că nu se mai putea înscrie nimeni.

Pe la ora 10, întreaga câmpie era ticsită de bărbați şi femei care se grăbeau să ajungă, călări sau pe jos, la arenă. Curând după aceea, o fanfară puternică vesti sosirea prințului Ioan şi a suitei sale, căreia i se alăturaseră mulți dintre cavalerii dornici să ia parte la lupte, precum şi alții care nu nutreau astfel de dorințe.

Cam în acelaşi timp sosi şi Cedric Saxonul, cu domnița Rowena, dar fără Athelstane; înaltul şi vânjosul senior saxon îmbrăcase armura pentru a lua loc în rândurile luptătorilor şi, spre marea uimire a lui Cedric, se hotărâse să treacă de partea cavalerului templier. Saxonul îşi mustrase aspru prietenul pentru această alegere nechibzuită, dar primise de la el răspunsul pe care-l dau de obicei oamenii îndărătnici, cu atât mai încăpățânați în purtările lor cu cât nu-s în stare să le justifice.

Athelstane fu îndeajuns.de înțelept pentru a nu dezvălui cel mai temeinic motiv, dar nu şi singurul, care-l îndemnase să treacă de partea lui Brian de Bois-Guilbert. Cu toate că firea lui nepăsătoare îl împiedica să se folosească de vreun mijloc pentru ă cuceri inima domniței Rowena, el nu era câtuşi de puțin nesimțitor la farmecele ei şi socotea căsătoria cu această domniță drept un lucru hotărât pentru totdeauna prin încuviințarea lui Cedric şi a celorlalți prieteni ai săi. Iată de ce trufaşul, dar placidul senior din Coningsburgh îşi înăbuşise cu greu obida văzând cum învingătorul zilei o alege tocmai pe Rowena pentru a purta titlul de cinste după ce-şi câştigase dreptul de a-l conferi, şi hotărâse să-l pedepsească pentru acesta alegere potrivnică năzuințelor sale. încrezător în puterile sale, şi luând drept bune cuvintele de laudă ale linguşitorilor în ce priveşte dibăcia sa în mânuirea armelor, Athelstane hotărâse nu numai să-l lipsească pe Cavalerul Dezmoştenit de prețiosul său ajutor, dar chiar să-l facă să simtă, dacă i se ivea prilejul, puterea baltagului său.

De Bracy şi ceilalți cavaleri din preajma prințului Ioan trecuseră, din îndemnul acestuia, de partea aceleiaşi tabere, a cărei victorie era dorită de prinț. Pe de altă parte, numeroşi alți cavaleri englezi şi normanzi, băştinaşi şi străini, trecuseră în tabăra adversă cu atât mai mult cu cât aceasta urma să fie condusă de un luptător atât de viteaz cum părea să fie Cavalerul Dezmoştenit.

De îndată ce prințul Ioan o zări pe regina aleasă a zilei, alergă în

întâmpinarea ei, luându-şi acea înfăţişare curtenitoare care-i stătea atât de bine: se descoperi şi, descălecând, o ajută pe domnița Rowena să se dea jos din şa. Oamenii din suită se descoperiră la rându-Ie, iar unul dintre ei, un senior de vază, se grăbi să descalece pentru a ține calul domniței.

- Iată cum înțelegem noi să dăm exemplul cuvenit de lealitate față de regina dragostei şi a frumuseții: noi înşine o vom petrece la tronul ce i-a fost hărăzit în această zi, rosti prințul. Doamnelor, adăugă el, dacă vreți să fiți la rându-vă onorate în acelaşi fel, înconjurați-o pe regina voastră şi dați-i ascultare.

Spunând acestea, prințul o petrecu pe Rowena la locul de onoare, aflat în fața tronului său, în vreme ce doamnele cele mai frumoase şi mai nobile se îmbulzeau în jurul ei ca să poată şedea cât mai aproape de suverana zilei.

Nici n-apucase bine Rowena să-şi ocupe locul, că se auziră sune.tele unei fanfare pe jumătate înăbuşite de strigătele mulțimii care o salutau pe noua regină. Soarele strălucea cu putere pe armele lustruite ale cavalerilor din amândouă taberele, aşezate una în fața alteia la marginea arenei; cavalerii se sfătuiau de zor cum să-şi desfăşoare rândurile şi cum să primească ciocnirea cu mai mult folos pentru tabăra din care făceau parte.

În sfârşit, heralzii porunciră să se fată tăcere, pentru a se da citire rânduielilor turnirului. Acestea fuseseră astfel întocmite, încât să micşoreze întrucâtva primejdiile - măsură de prevedere cu atât mai trebuincioasă cu cât cavalerii urmau să lupte cu săbii tăioase şi lănci ascuțite.

Luptătorii n-aveau voie să izbească decât cu latul săbiei, nu şi cu vârful ei. Cavalerii se puteau folosi de buzdugane sau baltage, dar nicidecum de junghere. Un cavaler doborât de pe cal avea voie să reînceapă lupta pe jos cu oricare cavaler din tabăra adversă aflat în aceeaşi situație, dar nimeni dintre cei călări n-avea dreptul să-l atace. Dacă un cavaler îşi înghesuia adversarul până la capătul arenei, silindu-l să atingă palisada cu trupul sau cu armele, adversarul trebuia să se recunoască învins, iar armura şi calul lui reveneau învingătorului. Cavalerul astfel înfrânt nu mai avea dreptul să ia parte la lupte. Dacă un cavaler doborât la pământ nu mai era în stare să se ridice, scutierul sau pajul său putea intra în arenă pentru a-şi scoate stăpânul din învălmăşeală, dar în acest Caz cavalerul era socotit învins şi-şi pierdea armele şi calul. Lupta trebuia să înceteze îndată ce prințul Ioan îşi arunca în arenă topuzul; această măsură de prevedere era luată de obicei pentru a împiedica o inutilă vărsare de sânge prin prelungirea unor jocuri atât de crâncene. Cavalerului care încălca rânduielile turnirului sau nesocotea în vreun alt fel principiul onoarei cavalereşti i se luau armele, iar el însuşi era aşezat călare pe parii îngrăditurii, cu scutul răsturnat, devenind astfel ținta batjocurii obşteşti, drept pedeapsă pentru purtarea sa necavalerească. După ce dădură citire acestor rânduieli, heralzii încheiară cu un îndemn către to i cavalerii vrednici de numele lor de a-şi face datoria şi de a intra astfel în grațiile reginei frumuseții şi a dragostei.

Isprăvindu-şi citania, heralzii se retraseră la locurile lor. Cavalerii intrară atunci pe la amândouă capetele arenei într-un lung alai şi se aliniară pe două rânduri, unii în fața altora; conducătorii celor două tabere îşi ocupară locul în mijlocul rândului din față - abia după ce îşi aşezară cu grijă oamenii, fiecare la locul lui.

Luptătorii aceia viteji, înarma până-n dinți şi călări pe cai atât de

mândri, alcătuiau o privelişte măreaţă şi în acelaşi timp înfricoşătoare. înfipţi în şa ca nişte stâlpi de fier, ei erau gata să pornească la o bătălie cumplită şi aşteptau semnalul de începere a luptelor cu aceeaşi nerăbdare ca şi caii lor aprigi, care nechezeau şi frământau ţărâna cu copitele.

Cavalerii îşi ţineau sus lăncile lungi, ale căror vârfuri străluceau în razelfl soarelui; flamurile cu care erau împodobite fâlfâiau deasupra panaşelor coifurilor. Rămaseră aşa, în vreme ce mareşalii le cercetau rândurile cu luare-amin te, pentru ca nu cumva o tabără sau alta să aibă mai mulţi sau mai puţini cavaleri decât numărul prevăzut. Văzând că numărul era cel cuvenit, mareşalii se retraseră din arenă, iar William de Wyvil dădu, cu glas tunător, semnalul; *"Laissez aller!"* La aceste cuvinte, trâmbiţele răsunară, iar luptătorii, cu lăncile în cumpănire, îşi înfipseră pintenii în coastele cailor; rândurile din faţă ale celor două tabere porniră în galop şi se ciocniră în mijlocul arenei cu un zgomot ce se auzi la depărtare de o milă. Ariergarda fiecărei tabere înainta cu pas încet pentru a da ajutor celor învinşi sau pentru a întări izbânda învingătorilor din tabăra lor.

Rezultatele ciocnirii nu se văzură de îndată, deoarece pulberea stârnită de copitele atâtor cai întunecă văzduhul; trecu un minut până ce spectatorii, nerăbdători, putură vedea roadele acestei lupte. Când văzduhul se limpezi, jumătate din cavalerii fiecărei tabere erau trântiţi de pe cai, unii datorită dibăciei cu care mânuiseră lancea potrivnicii lor, alţii datorită greutăţii şi forţei superioare a acestora, care reuşiseră să doboare şi cal şi călăreţ. Unii zăceau întinşi la pământ, ca şi cum nu s-ar mai fi putut scula niciodată. Alţii se şi ridicaseră în picioare şi luptau acum corp la corp cu aceia dintre adversarii lor care se aflau în aceeaşi situaţie. Şi într-o tabără şi în cealaltă mulţi cavaleri fuseseră scoşi din luptă în urma loviturilor primite şi, legându-şi rănile sângerânde cu câte o eşarfă, se străduiau acum să iasă din învălmăşeală. Cavalerii rămaşi pe cai, dar ale căror lănci fuseseră sfărâmate aproape în întregime, în furia încleştării, se băteau acum cu săbiile, într-o luptă strânsă, scoţând chiote războinice şi izbind cu înverşunare, de parcă onoarea şi însăşi viaţa lor ar fi atârnat de deznodământul luptei.

Larma spori în curând prin înaintarea celui de-al doilea rând al fiecărei tabere: aceste rezerve se năpusteau acum în ajutorul tovarăşilor lor. Oamenii lui Brian de Bois-Guilbert strigau: *i*

- Hal *Beau-seant! Beau-seant!* Pentru templu! Pentru templu! Cei din tabăra adversă răspundeau prin strigătul:

- *Desdichado!Desdichado!*parolă luată din deviza gravată pe pavăza conducătorului lor.

Cavalerii se luptau cu înverşunare şi cu succes schimbător, iar soarta bătăliei părea a se hotărî când în partea de miazăzi, când în partea de miazănoapte a arenei, după cum una sau cealaltă tabără se vădea a fi mai tare. Zăn-gănitul săbiilor şi strigătele luptătorilor se amestecau în chip înfricoşător cu sunetele trâmbiţelor, acoperind gemetele celor căzuţi, care se rostogoleau fără apărare sub copitele cailor. Armurile strălucitoare ale cavalerilor, pătate acum de sânge şi de praf, se ferfeniţau cu fiece izbitură de sabie sau de baltag. Penele pestriţe smulse din panaşele coifurilor erau purtate de vânt ca nişte fulgi de zăpadă. Tot ce era frumos şi elegant în îmbrăcămintea acestor războinici dispăruse, iar ceea ce se mai vedea acum nu putea trezi decât groază sau milă.

Cu toate acestea, atât e de mare puterea obişnuinţei, încât nu numai spectatorii de rând, care simt o atracţie firească spre priveliştile de groază, dar chiar doamnele nobile din tribune priveau înfiorate lupta fără a simţi câtuşi de puţin dorinţa de a-şi feri ochii de o privelişte atât de înfricoşătoare. Ici-colo, ce e drept, se întâmpla ca vreun obraz gingaş să păleascâ, sau se putea auzi un mic ţipăt în clipa când un iubit, un frate sau un soţ era doborât de pe cal. Dar îndeobşte doamnele din jurul arenei îi încurajau pe combatanţi, nu numai aplaudând şi fluturându-şi vălurile sau batistele, ci chiar strigând: "Vitează lance! Straşnică spadă!" ori de câte ori vedeau vreo lovitură izbutită.

Dacă interesul sexului frumos faţă de aceste jocuri sângeroase era atât de mare, acela al bărbaţilor e mai lesne de înţeles. Bl se manifesta prin aclamaţii zgomotoase la fiece întorsătură a luptei. Spectatorii îşi aţintiseră privirile asupra arenei cu atâta patimă, încât ai li zis că ei înşişi dădeau şi primeau loviturile care plouau cu nemiluita acolo. Ori de câte ori acestea conteneau, se auzea vocea heralzilor: "Luptaţi, luptaţi, bravi cavaleri! Omul e muritor, dar gloria e veşnică! Luptaţi! Mai bine moartea decât înfrângerea! Luptaţi, viteji cavaleri, căci ochi .frumoşi vă privesc isprăvile!"

În învălmăşeala acestei lupte cu sorţi schimbători, ochii tuturor se străduiau să descopere pe conducătorii celor două tabere, care, aruncându-se unde era lupta mai grea, îşi îmbărbătau oamenii atât prin vorbă, cât şi prin pilda de vitejie pe care le-o dădeau. Amândoi se arătau deosebit de viteji; nici Bois-Guilbert, nici Cavalerul Dezmoştenit nu găseau în tabăra vrăjmaşă vreun luptător care să se poată măsura cu ei. în repetate rânduri se căutară unul pe celălalt, mânaţi de ura ce şi-o purtau şi dându-şi seama că victoria putea atârna de căderea unuia dintre ei. Dar zăpăceala şi învălmăşeala erau atât de mari, încât în prima jarte a luptelor încercările lor de a se întâlni rămaseră zadarnice: de fiecare dată erau despărţiţi de zeloşii lor oameni, dornici să se acopere de glorie măsurându-se cu căpetenia taberei duşmane.

Când însă arena se goli de o bună parte din luptători - care fie că se recu-noscuseră învinşi, fie că fuseseră siliţi să se retragă până la marginea arenei sau să părăsească lupta într-un fel sau altul - templierul şi Cavalerul Dezmoştenit se întâlniră în cele din urmă faţă-n faţă, însufleţiţi de o ură năprasnică şi de setea de glorie. Fiecare din ei para şi dădea loviturile cu atâta dibăcie, încât toţi spectatorii începură fără să vrea să aclame, arătându-şi astfel încântarea şi admiraţia.

În clipa aceea, tabăra Cavalerului Dezmoştenit se afla într-o situaţie cât se poate de proastă: braţul uriaş al lui Front-de-Boeuf, pe de o parte, şi puterea lui Athelstane, pe de altă parte, doborau şi împrăştiau pe toţi cei ce ajungeau lângă ei. Scăpând astfel de adversarii ce se aflau în imediata apropiere, aceşti doi cavaleri se gândiră, pare-se în aceeaşi clipă, că ar putea dobândi pentru tabăra lor un avantahotărâtor ajutându-l pe templier în lupta cu potrivnicul său. întorcându-şi caii în aceeaşi clipă, normandul şi saxonul se năpustiră asupra Cavalerului Dezmoştenit din două direcţii. Ar fi fost cu neputinţă ca acela care era ţinta acestui atac inegal şi neaşteptat să poată face faţă dacă n-ar fi fost prevenit de strigătele spectatorilor, care erau, firesţe, interesaţi de soarta unui luptător pândit de o asemenea primejdie.

Fereşte-te! Fereşte-te, Ca vaiere Dezmoştenit!

Strigătele acestea se auziră din toate părțile, aşa încât cavalerul îşi dădu seama de primejdia ce-l păştea şi, lovindu-l cu putere pe templier, îşi trase în aceeaşi clipă calul, pentru a se feri de atacul lui Athelstane şi al lui Front-de-Boeuf. Aceştia, rămaşi cu buzele umflate, se năpustiră din direcții deosebite între templier şi potrivnicul său. Caii lor erau gata-gata să se ciocnească, dar, înfrânându-i şi întorcându-i, cei doi cavaleri se repeziră laolaltă cu templierul împotriva Cavalerului Dezmoştenit, cu gândul să-l doboare. Acesta nu putu scăpa decât mulțumită puterii şi sprintenelii neobişnuite a armăsarului de rasă pe care-l câştigase cu o zi înainte şi care se dovedi cu atât mai folositor cu cât calul lui Bois-Guilbert era rănit, iar cei ai lui Front-de-Boeuf şi Athelstane erau osteniți de luptele de până atunci şi copleşiți de greutatea uriaşilor lor călăreți înzăuați. Dibăcia cu care călărea Cavalerul Dezmoştenit şi iuțeala nobilului său armăsar îi îngăduiră să-şi țină la distanță adversarii cu vârful săbiei vreme de câteva minute. întorcându-se dintr-o parte în alta cu iuțeala unui şoim, ținându-şi adversarii cât mai departe unii de alții şi repezindu-se când asupra unuia, când asupra altuia, le dădea lovituri puternice cu sabia, fără a mai aştepta să primească loviturile îndreptate asupră-i.

Dar, deşi arena răsuna de aplauzele stârnite de dibăcia lui, era limpede că până la urmă cavalerul va fi covârşit de adversarii săi; nobilii din jurul prințului Ioan îl rugară într-un glas pe acesta să-şi arunce topuzul în arenă, pentni a cruța un cavaler atât de viteaz de ruşinea de a fi înfrânt într-o luptă inegală.

- Pe lumina cerului, n-am de gând să mişc un deget! răspunse prințul Ioan. Junele acesta, care-şi ascunde numele şi disprețuieşte ospitalitatea noastră, a mai câştigat un premiu, aşa încât poate lăsa şi pe alții să-şi primească partea.

în timp ce prințul vorbea astfel, o întâmplare neaşteptată schimbă soarta luptei.

în tabăra Cavalerului Dezmoştenit se afla un luptător cu armură neagră, călare pe un murg uriaş şi, pe cât părea, foarte puternic, întocmai ca şi călărețul. Cavalerul acesta, pe a cărui pavăză nu se vedea nici o deviză, nu arătase până atunci decât puțin interes față de desfăşurarea luptei respingând cu vădită uşurință pe cei care-l atacau, dar neînțelegând să-şi întărească avantajele sau să atace la rându-i vreun adversar. într-un cuvânt, jucase până-atunci mai degrabă rolul unui spectator decât cel al unui actor al turnirului, împrejurare ce-i adusese, din partea privitorilor, porecla de "Le Noir Faineant", adică "Leneşul negru".

Deodată, acest cavaler păru să-şi lepede nepăsarea văzându-l pe conducătorul taberei lui la strâmtoare; dând pinteni murgului său, care nu era deloc obosit, zbură ca fulgerul în ajutorul Cavalerului Dezmoştenit, strigând cu glas de trâmbiță:

- *Desdichadolhx* ajutor!

Era şi timpul, căci în clipa când Cavalerul Dezmoştenit îl hărțuia pe templier, Front-de-Boeuf se apropiase de el cu spada ridicată. Dar înainte ca spada să se abată asupra țintei, Cavalerul Negru îl izbi pe Front-de-Boeuf în cap; spada lui, lunecând pe casca lustruită, atinse cu putere neştirbită botul calului, iar Front-de-Boeuf se rostogoli la pământ o dată cu calul, amețiți amândoi de puterea izbiturii. Apoi, Cavalerul Negru îşi întoarse calul spre

Athelstane de Coningsburgh, dar, fiindcă spada i se sfărâmase în ciocnirea cu Front-de-Boeuf, smulse baltagul trupeşului saxon şi, ca un om obişnuit cu mânuirea acestei arme, îi dădu o asemenea lovitură în creştet, încât Athelstane se prăbuşi la rându-i fără cunoştinţă. După ce doborî astfel pe cei doi cavaleri - faptă de arme care fu cu atât mai aplaudată cu cât publicul nu se aşteptase deloc din partea lui la aşa ceva Cavalerul Negru păru să revină la nepăsarea-i obişnuită, întorcându-se liniştit la marginea de miazănoapte a arenei şi lăsân-du-şi căpetenia să se răfuiască singur cu Brian de Bois-Guilbert. Răfuiala aceasta nu mai era acum atât de anevoioasă ca înainte. Calul templierului pierduse mult sânge, aşa încât se prăbuşi, neputând face faţă atacului Cavalerului Dezmoştenit. Brian de Bois-Guilbert se rostogoli la pământ, încurcându-se în scări, din care nu mai fu în stare să-şi scoată piciorul. Potrivnicul lui sări de pe cal şi, ridicându-şi necruţător sabia deasupra capului templierului, îi porunci să se predea. în clipa aceea, prinţul Ioan, pe care primejdia ce-l ameninţa pe templier îl mişca mai mult decât îl mişcase starea rivalului acestuia, îl cruţă de ruşinea de a se recunoaşte înfrânt, aruncându-şi topuzul în arenă şi punând astfel capăt luptei.

De fapt, focul luptei se stinsese cu câtva timp înainte şi nu mai ardeau decât tăciunii ei, căci puţinii cavaleri rămaşi în arenă abandonaseră mai toţi lupta printr-o înţelegere tacită, lăsând pe seama căpeteniilor să-i hotărască sfârşitul.

Scutierii, care socotiseră lucru greu şi primejdios să-şi urmeze stăpânii în luptă, dădură acuma buzna în arenă, pentru a-şi face datoria îngrijind pe răniţi; aceştia fură aduşi cu cea mai mare grijă la corturile din apropiere sau în casele anume pregătite pentru ei în târgul vecin.

Astfel luă sfârşit memorabilul turnir de la Ashby-de-la-Zouche, unul din cele mai vitejeşte disputate turniruri ale vremii, deoarece, cu toate că în arenă muriseră numai patru cavaleri, din care unul din pricina zădufului din armură, peste treizeci fuseseră grav răniţi, dintre care patru sau cinci nu aveau să se înzdrăvenească niciodată. Mulţi alţii rămaseră betegi pentru toată viaţa, iar cei mai norocoşi purtară semnele luptei până în mormânt. De aceea, turnirul acesta e pomenit în vechile cronici ca "nobila şi vesela întrecere de arme de la Ashby".

Fiind nevoit să desemneze cavalerul cel mai vrednic, prinţul Ioan hotărî că gloria zilei reveni cavalerului pe care glasul mulţimii îl botezase "Leneşul negru". Pentru a-l face să-şi schimbe hotărârea, unii îi atraseră atenţia asupra faptului că victoria fusese câştigată la drept vorbind de Cavalerul Dezmoştenit, care, în cursul acelei zile, doborâse cu mâna lui şase cavaleri şi izbutise în cele din urmă să-l doboare de pe cal pe conducătorul celeilalte tabere. Dar prinţul Ioan stărui în părerea sa, sub cuvânt că dacă n-ar fi primit puternicul ajutor al cavalerului în armură neagră, Cavalerul Dezmoştenit şi oamenii săi ar fi pierdut bătălia, drept care stărui ca premiul să-i fie atribuit acelui cavaler.

Dar, spre uimirea tuturor, acesta nu putu fi găsit nicăieri. Părăsise arena de îndată ce lupta încetase, şi unii spectatori îl văzuseră trecând printr-un luminiş al pădurii cu acelaşi pas încet şi cu acelaşi aer nepăsător care-i atrăseseră porecla de "leneş". După ce acesta fu chemat de două ori de către heralzi şi de către trâmbiţaşi, prinţul Joan trebui să desemneze un alt

cavaler, şi, nemai-având acum nici o scuză pentru a nu recunoaşte drepturile Cavalerului Dezmoştenit, fu nevoit să-l proclame învingător.

Mareşalii străbătură alături de învingător arena năclăită de sânge şi înţesată de armuri sfărâmate şi de cai morţi sau răniţi şi-l aduseră încă o dată în faţa tronului prinţului Ioan, care-i grăi astfel:

- Ca vaiere Dezmoştenit te numim a sub numele acesta - îţi decernăm pentru dăm de ştire că ai dreptul de a cere şi de a şi a frumuseţii cununa de glorie pe care o menţi pe deplin prin vitejia arătată.

Cavalerul salută cu o plecăciune adâncă şi graţioasă, dar nu răspunse nimic

în timp ce trâmbiţele răsunau, iar heralzii strigau din răsputeri: "Cinste celui brav, glorie învingătorului!", în timp ce doamnele îşi fluturau tulpanele de mătase şi vălurile brodate, iar spectatorii de rând aclamau în cor, mareşalii îl petrecură pe Cavalerul Dezmoştenit de-a curmezişul arenei până la picioarele tronului de onoare ocupat de domniţa Rowena.

Învingătorul fu pus să îngenuncheze pe treapta de jos a acestui tron. Părea că toate mişcările lui, acum, după terminarea luptei, izvorau mai curând din îndemnul celor din jurul său decât din propria-i voinţă, iar când mareşalii îl plimbară pentru a doua oară prin arenă oamenii băgară de seamă că se clătina. Rowena, coborând de pe tron cu un pas demn şi plin de graţie, dădu să pună pe coiful eroului cununa pe care-o ţinea în mână, dar se opri auzind strigătul mareşalilor:

- Nu se poate astfel, trebuie să-şi descopere capul!

Cavalerul bolborosi câteva cuvinte, care se pierdură undeva în căuşul căştii, dar care păreau să însemne să învingătorul nu vrea să se descopere.

Fie de dragul etichetei, fie din curiozitate, mareşalii nu ţinură seama de această dorinţă şi-i scoaseră casca, tăindu-i curelele şi dezlegându-i grumăjerul. Odată scoasă casca, oamenii putură vedea faţa armonioasă, dar arsă de soare a unui tânăr de vreo 25 de ani, încadrată de o clădărie de păr blond, tăiat scurt. Obrajii-i erau palizi ca ai unui mort, şi în două-trei locuri se vedeau pete de sânge.

În clipa în care-l văzu, Rowena dădu un ţipăt, dar se stăpâni numaidecât şi, adunându-şi toate puterile, se strădui să-şi joace mai departe rolul, deşi tremura din tot trupul, sub apăsarea unei emoţii puternice. Ea aşeză pe capul plecat al învingătorului minunata cunună, care era făgăduita răsplată a zilei, şi rosti desluşit, cu glas limpede, următoarele cuvinte:

- Îţi dăruiesc această cunună, domnule cavaler, drept răsplată de onoare hărăzită învingătorului zilei. Se opri o clipă, apoi adăugă cu hotărâre: Laurii victoriei n-au împodobit niciodată o frunte mai vrednică decât a dumitale!

Cavalerul se aplecă şi sărută mâna frumoasei suverane care-i răsplătise vitejia; apoi, aplecându-se şi mai mult, se prăbuşi fără cunoştinţă la picioarele ei.

Toată lumea rămase cu gura căscată. Cedric, care amuţise la vederea neaşteptată a fiului său surghiunit, se repezi spre el, vrând parcă să-l despartă de Rowena. Dar mareşalii i-o luaseră înainte: ghicind pricina prăbuşirii lui Ivanhoe, ei se grăbiră să-i scoată armura şi văzură că vârful unei lănci îi pătrunsese prin pieptarul de zale, rănindu-l sub coaste.

CAPITOLUL XIII

"Alrid tună: «Emilor, veniți,
De gloată dacă vă deosebiți!
Să vină toți acei ce au tăria
Şi vor să îşi arate dibăcia.
Acela ce țin ti-va mai departe
De taurul acest-avea-va parte.)
Wada

De îndată ce fu rostit, numele lui Ivanhoe începu să treacă din gură în gură, cu o iuțeală care dovedea cât interes şi câtă curiozitate trezea acest nume. El nu întârzie să ajungă la urechile celor din anturajul prințului, care, deşi se posomorî la auzul acestei veşti, spuse, privind în jurul lui cu o căutătură disprețuitoare:

- Ce părere aveți, domnii mei, şi mai cu seamă dumneata, starețe, despre învățătura cărturarilor în legătură cu simpatiile şi antipatiile înnăscute? Am simțit parcă prezența favoritului fratelui meu, deşi n-aveam habar cine se ascunde în armura aceea.

- Front-de-Boeuf trebuie să se pregătească să dea înapoi feuda lui Ivanhoe, spuse De Bracy, care, după ce ieşise cu obrazul curat din turnir, îşi lepă-dase scutul şi coiful, pentru a-şi relua locul în suita prințului.

- Da, răspunse Waldemar Fitzurse, viteazul acesta îşi va cere cu siguranță castelul şi domeniul primite în dar de la Richard şi pe care înălțimea-voastră, în mărinimia ei, le-a dăruit după aceea lui Front-de-Boeul.

- Front-de-Boeuf, răspunse Ioan, este un om care mai degrabă ar înghiți trei domenii de felul aceluia de la Ivanhoe decât să renunțe la unul. De altfel, domnii mei, nădăjduiesc că nimeni dintre cei de față nu-mi va tăgădui dreptul de a încredința feudele coroanei nobililor care mă slujesc cu credință şi care sunt gata să-şi facă datoria de oşteni ai țării, şi nu acelora care rătăcesc prin țări străine şi nu-s în stare nici să-şi arate credința, nici să slujească atunci când li se cere!

Cer care îl ascultau erau prea direct interesați pentru a putea tăgădui dreptul despre care vorbea prințul.

Prințul este mărinimia în persoană! Un domnitor cu adevărat nobil, care înțelege să-şi răsplătească slujitorii credincioşi!

Acestea fură cuvintele rostite de curtenii din suită, dornici să primească asemenea răsplăți pe socoteala slujitorilor şi favoriților regelui Richard, dacă nu cumva le şi primiseră. Starețul Aymer fu şi el de părerea celorlalți, declarând totuşi că "Ierusalimul cel binecuvântat nu poate fi socotit țară străină)-întrucât e *communis mater* - mama tuturor creştinilor".

- Dar, adăugă el, nu văd cum ar putea cavalerul de Ivanhoe să se folosească de acest argument în favoarea sa de vreme ce eu, starețul, ştiu limpede că sub conducerea lui Richard cruciații n-au înaintat niciodată dincolo de Askalon, care, după cum se ştie prea bine, e o cetate a filistenilor .şi, ca atare, nu se poate bucura de nici unul din privilegiile Cetății sfinte.

Waldemar, care, împins de curiozitate, se dusese la locul unde căzuse Ivanhoe, se întoarse şi spuse:

- Cred că viteazul nu va pricinui înălțimii-voastre prea multe necazuri şi-l va lăsa pe Front-de-Boeuf să-şi stăpânească în tihnă domeniile câştigate, deoarece e grav rănit.

- Orice s-ar întâmpla, rosti prințul Ioan, el e învingătorul zilei. Şi chiar de-ar fi de zece ori pe-atât potrivnicul nostru sau prietenul fratelui nostru - ceea ce e cam acelaşi lucru - se cuvine ca rănile să-i fie îngrijite. I le va îngriji însuşi medicul nostru!

Un rânjet încreți buzele prințului în timp ce vorbea. Waldemar Fitzurse se grăbi să răspundă că Ivanhoe fusese dus din arenă şi se afla sub îngrijirea prietenilor lui.

- M-am simțit destul de prost văzând cât suferă regina dragostei şi a frumuseții, care, din suverana zilei, a devenit în urma aceste întâmplări o femeie îndurerată. Pe mine nu mă mişcă bocetele unei femei pentru iubitul său, dar trebuie să recunosc că această domniță Rowena şi-a înăbuşit cu atâta demnitate durerea, încât n-o puteai ghici decât după felul cum îşi frângea mâinile şi după clipirea ochilftr ei fără lacrimi, ațintiți asupra trupului vlăguit din față-i.

- Cine e această domniță Rowena, despre care am auzit atâtea? întrebă prințul Ioan.

- E moştenitoarea saxonă a unei averi însemnate, răspunse starețul Aymer. Un trandafir gingaş şi un giuvaer de mare preț, o frumusețe fără seamăn, un vas cu smirnă şi un mănunchi de lauri.

- Îi vom alina durerea şi-i vom primeni sângele măritând-o cu un normand, grăi prințul Ioan. Pare să fie minoră, şi de aceea măritişul ei e în puterea noastră regească. Ce zici, De Bracy? Ce-ar fi să pui mâna pe nişte pământuri şi venituri frumoase însurându-te cu o saxonă,, aşa cum obişnuiau şi slujitorii lui William Cuceritorul?

- Luminăție, dacă pământurile vor fi pe placul meu, spuse De Bracy, va fi greu ca mireasa să-mi displacă şi voi fi adânc recunoscător înălțimii-voastre pentru o faptă bună prin care se vor împlini toate făgăduințele date slugii şi vasalului dumneavoastră.

Nu voi uita aceasta, răspunse prințul Ioan, şi ca să ne şi punem pe lucru, porunciți majordomului nostru să poftească la ospățul de astă-seară pe domnița Rowena şi pe ceilalți din jurul ei, adică pe bădăranul de tutore şi pe boul acela de saxon pe care Cavalerul Negru l-a doborât la turnir. De Bigot, adăugă el adresându-se majordomului, vei transmite această a doua invitație a noastră într-un chip îndeajuns de curtenitor pentru a măguli trufia acestor saxoni şi a le face cu neputință un nou refuz, cu toate că jur pe oasele lui Becket că a fi curtenitor cu ei înseamnă să aşterni mărgăritare înaintea unor porci!

Prințul Ioan se pregătea să dea semnalul pentru părăsirea arenei, când îi fu înmânat un bilețel.

De unde? întrebă prințul Ioan, privind la cel ce i-l înmânase.

- Vine de pe meleaguri străine, luminăție, dar de la cine, nu ştiu, răspunse omul. L-a adus aici un franțuz, care zicea că a mers zi şi noapte călare ca să pună această hârtie în mâinile înălțimii-voastre.

Prințul privi cu luare-aminte scrierea de deasupra, apoi pecetea, care era astfel pusă încât să nu atingă găitanul de mătase petrecut în jurul învelitorii şi pe care erau incrustate trei flori de crin. în cele din urmă,

prințul desfăcu scrisoarea cu o tulburare vădită, care spori simțitor pe măsură ce-o citi. Hârtia avea următorul cuprins:

"Păzeşte-te, căci Diavolul şi-a sfărâmat lanțurile!"

Prințul, palid ca un cadavru, se uită în pământ, apoi ridică privirile spre cer, ca un om căruia i se aduce la cunoştință osânda la moarte.

Venindu-şi puțin în fire; îi luă la o parte pe Waldemar Fitzurse şi pe De Bracy şi le arătă pe rând hârtia:

- Asta înseamnă, spuse el cu glas termurător, că fratele meu Richard şi-a dobândit libertatea.

- S-ar putea să fie o alarmă falsă ori o scrisoare ticluită, îşi dădu cu părerea

De Bracy.

- Ba e scrisul şi pecetea regelui Franței, zise prințul Ioan.

- în cazul acesta, spuse Fitzurse, e timpul să ne strângem forțele la un loc, fie la York, fie altundeva, în inima țării. Peste câteva zilg va fi prea târziu, înălțimea-voastră trebuie să pună capăt de îndată acestei mascarade!

- *Yeomen-ii* şi prostimea, spuse De Bracy, ar fi nemulțumiți dacă i-am sili să plece fără a-şi avea şi ei partea de petreceri.

- Ziua încă nu s-a sfârşit, zise Waldemar, mai e vreme ca arcaşii să tragă la țintă de câteva ori şi să se decerneze premiul. Aceasta ar fi de ajuns pentru ca făgăduiala prințului față de această turmă de şerbi saxoni să fie împlinită.

- Iți mulțumesc, Waldemar, spuse prințul, îmi aduci totodată aminte că am o datorie de plătit acelui țărănoi neobrăzat care m-a jignit ieri. Şi banchetul nostru va avea loc astă-seară, aşa cum am hotărât. Ghiar de-ar fi cel din urmă ceas al domniei noastre, ceasul acesta va fă hărăzit răzbunării şi plăcerilor. Grijile de mâine să nu tulbure ziua de azi.

Sunetul trâmbițelor chemă înapoi pe spectatori, care începuseră să părăsească arena, iar heralzii vestiră că prințul Ioan, fiind chemat pe neaşteptate să împlinească anumite slujbe obşteşti înalte şi de seamă, se vedea nevoit să oprească jocurile prevăzute pentru ziua următoare, dar că, totuşi, nedorind ca atâția vrednici *yeomen-i* să plece fără a-şi fi încercat puterile, avea plăcerea de a le oferi prilejul ca, înainte de a pleca, să ia parte la întrecerea cu arcul, hotărâtă pentru a doua zi. Cel mai bun arcaş urma să primească drept premiu un corn de vânătoare bătut cu argint şi o bandulieră de mătase împodobită cu o iconiță a sfântului Hubert, patronul vânătorii.

La început se afişară peste treizeci de *yeomen-i,* mai toți pădurari şi paznici ai pădurilor regale din Needwood şi Charnwood. Dar când arcaşii pricepură cu cine aveau să se măsoare, peste douăzeci dintre ei se lăsară păgubaşi, nedorind să pățească ruşinea unei înfrângeri aproape sigure. Căci în acele zile, dibăcia fiecărui țintaş de frunte era cunoscută la o depărtare de multe mile de locul său, tot astfel cum calitățile unui cal antrenat la Newmarkeț sunt cunoscute astăzi celor care frecventează vestitul hipodrom din acel oraş.

Pe lista concurenților înscrişi mai rămăseseră opt arcaşi. Prințul Ioan coborî de pe tron pentru a vedea cine erau aceşti *yeomen-i* de elită, dintre care unii purtau livreaua regală. După ce-şi mulțumi astfel curiozitatea, căută din ochi pe cel ce-cutezase să-l înfrunte şi-l zări stând în acelaşi loc,

cu aceeaşi înfăţişare liniştită ca şi în ajun.

- Ascultă, băiete, îi spuse prinţul Ioan, am ghicit din flecăreala ta neobrăzată că nu eşti un adevărat mânuitor al arcului şi văd că nu ai curajul să te masori cu voinicii de colo.

- Cu voia dumneavoastră, alteţă, răspunse *yeoman-ul,* am alte temeiuri să nu iau parte la tragere şi vă rog să credeţi că nu mă tem că n-aş izbândi şi că m-aş face de ruşine.

- Şi care-s temeiurile astea? întrebă prinţul Ioan, care, dintr-o pricină pe care nu şi-ar fi putut-o lămuri nici el, simţea o curiozitate supărătoare faţă de omul acesta.

- Iată, răspunse pădurarul, nu ştiu dacă aceşti *yeomen-i* au obiceiul de a trage în aceleaşi ţinte ca şi mine. Şi-apoi, mă tem că înălţimea-voastră n-ar dori să vadă că şi cel de-al treilea premiu e câştigat de un om care, fără să vrea, nu vă e pe plac.

Prinţul Ioan, roşu de mânie, întrebă:

- Cum te cheamă *yeoman-vll,*

- Locksley, răspunse acesta.

. - Ei bine, Locksley, spuse prinţul Ioan, vei trage şi tu după ce aceşti *yeomen-i* îşi vor arăta iscusinţa. Dacă vei câştiga premiul, voi adăuga la el douăzeci de taleri, dar dacă-l vei pierde, ţi se va lua haina de postav verde şi vei fi alungat cu biciul din arenă, ca un lăudăros flecar şi obraznic ce eşti!

- Şi dacă nu primesc să trag în aceste condiţii? întrebă *yeoman-va.* Fireşte, înălţimea-voastră, a cărei putere se sprijină pe atâţia oameni de arme, poate face cu uşurinţă să fiu biciuit şi despuiat de straie, dar mi mă poate sili să trag cu arcul.

- Dacă nu primeşti propunerea mea dreaptă, spuse prinţul, starostele arenei va tăia coarda arcului tău, îţi va sfărâma arcul şi săgeţile şi te va alunga de-aici ca pe un laş neputincios!

- Nu-i o propunere dreaptă, prinţe, de vreme ce mă siliţi să mă măsor cu cei mai buni arcaşi din Leicester şi Staffordshire sub pedeapsa dezonoarei în caz de înfrângere. Cu toate acestea, am să vă fac pe voie.

- Fiţi cu ochii pe el! porunci prinţul Ioan oamenilor de arme. I-a pierit curajul şi mă tem c-o să-ncerce să-şi ia tălpăşiţa. Cât despre voi, vitejii mei, trageţi bine şi cu curaj: o căprioară şi un poloboc de vin vă aşteaptă în cortul de colo după ce veţi câştiga premiul.

La capătul drumului care ducea spre partea de miazăzi a arenei fu aşezată o ţintă. Arcaşii se înşirară lângă poarta de miazăzi, distanţa dintre locul acesta şi ţintă fiind destul de mare pentru ceea ce se numea o tragere la noroc.

Arcaşii hotărâră prin tragere la sorţi ordinea în care aveau să-şi încerce norocul; fiecare din ei urma să tragă câte trei săgeţi una după alta. Arbitru era un ofiţer de rang inferior, numit staroste al tragerilor, căci mareşalii s-ar fi simţit înjosiţi dacă prinţul ar fi încuviinţat să arbitreze întrecerile dintre *yeo-men-i.*

Unul câte unul, arcaşii înaintară şi-şi sloboziră săgeţile cu dibăcie, ca nişte adevăraţi *yeomen-i.* Din douăzeci şi patru de săgeţi trase, zece îşi nimeriră ţinta, iar celelalte căzură aşa de aproape, încât, ţinând seama de faptul că ţinta era atât de depărtată, ele fură socotite drept bune. Din cele zece săgeţi care nimeriseră din plin ţinta, două - înfipte chiar în cercul

dinăuntrul ei - fuseseră trase de Hubert, un pădurar aflat în slujba lui Malvoisin. Omul acesta fu proclamat învingător.

- Şi-acum, Locksley, se adresă prinţul Ioan cutezătorului *yeoman,* zâmbind ironic, vrei să te masori cu Hubert sau vrei să-ţi predai starostelui jocurilor arcul, banduliera şi tolba?

- Fiindcă altfel nu se poate, răspunse Locksley, sunt bucuros să-mi încerc norocul, însă cu condiţia ca după ce voi fi tras două săgeţi în ţinta de colo, a lui Hubert, acesta să tragă o săgeată într-o ţintă pe care o voi alege eu.

- Cererea e dreaptă şi nu-ţi va fi respinsă, răspunse prinţul.Tubert, dacă-l vei învinge pe lăudărosul ăsta, îţi voi umple cornul cu bănuţi de argint.

- Un om face ce poate, răspunse Hubert, dar străbunicul meu a mânuit straşnic arcul la Hastings, şi nădăjduiesc să nu-i fac de ruşine amintirea.

Prima ţintă fu scoasă şi înlocuită cu una de aceeaşi mărime. Hubert, care, ca învingător în cea dintâi întrecere, avea dreptul să tragă primul, ţinti cu luare-aminte, măsurând îndelung distanţa cu ochiul, în timp ce mâna strângea arcul îndoit, cu săgeata proptită de coardă. în cele din urmă făcu un pas înainte şi; întinzând arcul pe toată lungimea braţului stâng, până.ce-mijlocul arcului ajunse în dreptul feţei, aduse coarda lângă ureche. Săgeata ţâşni şuierând prin aer şi nimeri în cercul dinlăuntrul ţintei, dar nu chiar în mijlocul lui.

N-ai ţinut seama de vânt, Hubert, spuse potrivnicul său, îndoindu-şi arcul, altminteri ai fi tras mai bine.

Spunând acestea, Iară urmă de tulburare, Locksley păşi înainte şi trase, cu un aer nepăsător, ca şi cum nici nu s-ar fi ostenit să se uite la ţintă. Mai vorbea încă în clipa în care săgeata ţâşni din arc, şi totuşi aceasta nimeri în ţintă cu două degete mai aproape de punctul alb din mijlocul ei decât săgeata lui Hubert.

Pe lumina cerului! îi strigă prinţul Ioan lui Hubert. Dacă-l laşi pe ticălosul ăsta să te învingă, eşti vrednic de spânzurătoare!

Hubert avea un singur răspuns pentru orice împrejurare:

Chiar dacă înălţimea-voastră m-ar spânzura, un om face doar ce poate. Cu toate astea, străbunicul meu a mânuit straşnic arcul la...

Dracul să-l ia pe străbunicu-tău, cu tot neamul lui! îi tăie vorba prinţul Ioan. Trage, ticălosule, trage cât poţi mai bine, că dacă nu, o păţeşti!

Astfel muştruluit, Hubert îşi reluă locul şi ascultând povaţa potrivnicului său, ţinu seama de uşoara adiere care tocmai se stârnise şi trase atât de bine, încât săgeata nimeri chiar în mijlocul ţintei.

- Bravo, Hubert! Bravo, Hubert! izbucni mulţimea, care se bucura mai degrabă de izbânzile unuia pe care-l cunoştea decât de cele ale unui străin. Taman la mijloc! Taman la mijloc! Trăiască Hubert!

N-ai cum să-l întreci, Locksley, rosti prinţul cu un zâmbet umilitor.

.Am să-i despic săgeata, răspunse *yeoman-ul* şi, trăgând cu ceva mai multă atenţie ca prima oară, nimeri din plin săgeata adversarului, făcând-o să zboare în ţăndări.

Mulţimea era atât de uluită de această dibăcie miraculoasă, încât părea că-i pierise graiul.

- Ăsta e diavol, nu e om ca toţi oamenii, şoptiră între ei *yeomen-u.* Arcaş

ca ăsta nu s-a mai văzut în Anglia de când s-a născocit arcul!

- Şi-acum, zise Locksley, voi cere înălţimii-voastre să-mi îngăduie a pune eu însumi o ţintă dintre cele ce se folosesc în miazănoapte şi-i urez fiecărui vajnic *yeoman* care se va încumeta să tragă în ea să fie răsplătit cu un surâs de fata care-i e dragă. Apoi se răsuci pe călcâie şi porni, spunând:

- Dacă doriţi, puteţi să-mi daţi câţiva oameni din garda dumneavoastră ca să mă însoţească: mă duc să tai o nuia din desişul cela de sălcii.

Prinţul Ioan făcu semn câtorva dintre slujitorii lui să-l urmărească, spre a nu-l lăsa să fugă, dar strigătele de: "Ruşine, ruşine!", care izbucniră din rândurile mulţimii îl siliră să se lepede de acest gând meschin.

Locksley se întoarse îndată cu o nuia de salcie, lungă de vreo şase picioare, dreaptă de tot şi ceva mai groasă ca degetul mare al unui om. începu să o curețe de coajă cât se poate de liniştit, spunând totodată că a-i cere unui pădurean vrednic de acest nume să tragă într-o ţintă atât de mare ca aceea folosită până atunci însemna a-i face de ocară destoinicia.

- În ţara în care m-am născut eu, zicea el, bărbaţii ar lua mai degrabă drept ţintă masa rotundă a regelui Arthur, în jurul căreia şedeau şaizeci de cavaleri. Un ţânc de şapte ani ar putea nimeri ţinta de acolo cu o săgeată fără vârf; dar, adăugă el, îndreptându-se tacticos spre celălalt capăt al arenei şi înfingând nuiaua în pământ, acela care va nimeri această nuia de la o depărtare de o sută de iarzi e un arcaş vrednic să poarte arcul şi tolba în faţa oricărui rege, phiar în faţa viteazului crai Richard!

- Străbunicul meu, spuse Hubert, a mânuit straşnic arcul în bătălia de la Hastings, dar în viaţa lui n-a tras într-o ţintă ca asta, şi nici eu n-am s-o fac! Dacă *yeoman-vA* ăsta va despica nuiaua ceea, îi voi da scutul meu, mai bine zis nu lui am să i-l dau, ci diavolului care se ascunde sub straiele lui. Un om face ce poate, dar eu, unul, n-am de gând să trag într-o ţintă pe care sunt sigur că nu o pot nimeri. Mai degrabă aş trage în muchia cuţitului popii, într-un pai de grâu, sau într-o rază de soare decât în nuieluşa asta albă pe care abia o văd.

- Câine fricos! strigă prinţul loan. Trage, Locksley! Dacă vei nimeri ţinta, voi spune că eşti cel dintâi om care a izbutit vreodată una ca asta! Dar să ştii că numai cu dibăcia ta n-o să ne vii de hac!

- Voi face tot ce am să pot, vorba lui Hubert, răspunse Locksley. Nimeni nu poate face mai mult.

Şi, spunând acestea, îşi îndoi iarăşi arcul, numai că acum îl cercetă cu lua-re-aminte şi îi schimbă coarda, socotind că nu mai era îndeajuns de mlădioasă în urma tragerilor de mai înainte. Ochi apoi cu băgare de seamă, în timp ce mulţimea aştepta într-o linişte desăvârşită, ţinându-şi răsuflarea. Arcaşul îndreptăţi pe deplin admiraţia tuturor faţă de dibăcia lui: săgeata despică nuiaua de salcie. Urmă un ropot de urale şi până şi prinţul loan, cuprins de admiraţie, uită o clipă pornirea sa împotriva lui Locksley.

- Cei douăzeci de galbeni sunt ai tăi, la fel ca şi cornul acesta de vânătoare! I-ai câştigat pe dreptate. Vei primi cincizeci de galbeni dacă vei voi să ne slujeşti şi să îmbraci livreaua ca *yeoman* în garda noastră personală, pentru că niciodată braţ mai puternic n-a îndoit un arc şi nici ochi mai ageri n-au călăuzit o săgeată!

- Vă cer iertare, prinţe, răspunse Locksley, dar am jurat că n-am să mă tocmesc niciodată în slujba cuiva, în afara fratelui dumneavoastră, nobilul

rege Richard. Aceşti douăzeci de galbeni i-i las lui Hubert, care a tras astăzi cu arcul la fel de bine ca străbunicul lui la Hastings. Dacă modestia nu l-ar.fi oprit să încerce, ar fi nimerit nuiaua tot aşa de bine ca şi mine.

Hubert primi în silă darul străinului, scuturând din cap, iar Locksley, dornic să scape de sub ochii lor, se pierdu în mulțime, şi nimeni nu-l mai văzu.

Poate că norocosul arcaş n-ar fi izbutit să scape atât de uşor de sub privirile lui loan dacă în clipa aceea prințul n-ar ti fost muncit de gânduri mult mai vajnice şi mai neliniştitoare. Dând semnalul de părăsire a arenei, îşi chemă şambelanul şi-i porunci să plece în goana mare la Ashby şi să-l caute pe evreul Isaac.

- Spune-i câinelui să-mi trimită până la asfințit două mii de coroane. Cunoaşte el zălogul, dar arată-i inelul acesta ca semn. Restul banilor trebuie să mi-i dea la York, de astăzi în şase zile. Dacă nu mi-i dă, am să pun să-i taie capul. Vezi să nu-ți scape, să nu aflu că sclavul tăiat împrejur a şters-o, după ce ne-a fluturat pe dinaintea ochilor podoabele furate!

Spunând acestea, prințul încalecă şi se întoarse la Ashby, iar mulțimea se împrăştie.

CAPITOLUL XIV

"Cu mare falã, în vechime,
Când nobila cavalerime
Puterea-n lupte-şi arăta,
Chemarea trâmbiței strângea
Oşteni şi doamne laolaltă,
În vreun castel cu bolta-naltă. "
Warton

Prințul loan dădea un banchet în castelul din Ashby. Nu era aceeaşi clădire ale cărei ruine mărețe trezesc luarea-aminte a călătorului şi care a fost înălțată ceva mai târziu de către lordul Hastings, mare şambelan al Angliei, una din primele victime ale tiraniei lui Richard al III-lea, cunoscut mai degrabă ca unul din eroii lui Shakespeare decât ca personaistoric. Pe vremea aceea castelul şi oraşul Ashby aparțineau lui Roger de Quincy, conte de Winchester, care în perioada povestirii noastre era plecat în Țara sfântă. în timpul absenței sale, prințul loan îi ocupase castelul şi-i împărțise fără ruşine domeniile. Pentru a scoate ochii oamenilor cu fala şi ospitalitatea lui, prințul poruncise acum să se facă mari pregătiri, astfel încât banchetul să fie cât mai strălucit cu putință.

Furnizorii prințului - învestiți cu depline puteri cu asemenea prilejuri - storseseră ținutul de tot ce putuseră găsi potrivit pentru masa stăpânului lor. Fuseseră invitați o sumedenie de oaspeți şi, întrucât prințul loan avea nevoie de oarecare popularitate, el poftise şi câteva familii de nobili saxoni şi danezi, pe lângă nobili rurali şi seniorii normanzi din împrejurimi. Oricât de disprețuiți şi de înjosiți erau de obicei anglo-saxonii, prin marele lor număr, ei puteau juca un rol deosebit de însemnat în frământările interne care păreau să se apropie, aşa încât a dobândi popularitatea în rândurile

conducătorilor lor era o politică vădit înțeleaptă.

Iată de ce prințul avea de gând să-i primească pe aceşti oaspeți neobişnuiți cu o politețe cu care ei nu erau deprinşi. Câtă va vreme, el nu se abătu de la gândul acesta, dar deşi nimeni nu-şi urmărea cu mai multă neruşinare interesele, trecând peste propriile-i obiceiuri şi simțăminte, prințul avea o fire nenorocită: firea lui uşuratică şi neseriozitatea îi ieşeau totdeauna la iveală şi spulberau tot ce izbutise să dobândească mai înainte prin prefăcătorie.

Un exemplu de pomină al acestei firi schimbăcioase l-a dat în Irlanda, unde fusese trimis de tatăl său, Henric al II-lea, cu scopul de a câştiga bunăvoința locuitorilor acestei noi şi însemnate cuceriri a coroanei engleze. Cu acest prilej, căpeteniile irlandeze se certară cine să-i dea mai întâi tânărului prinț omagiul de lealitate şi săratul de pace, dar, în loc să primească saluturile cu politețe, Ioan şi neastâmpărații lui slujitori nu se putură împotrivi ispitei de a-i trage de bărbi pe conducătorii irlandezi. Această purtare, după cum era de aşteptat, a stârnit mânia dregătorilor jigniți în felul acesta şi a avut urmări nefaste pentru dominația engleză în Irlanda. Aceste ciudățenii ale caracterului lui Ioan nu trebuie pierdute din vedere dacă cititorul doreşte să-i înțeleagă comportarea din acea seară.

Punându-şi în aplicare hotărârea luată în clipele sale de meditație, prințul Ioan îi primi pe Cedric şi Athelstane cât se poate de curtenitor şi-şi exprimă părerea de rău atunci când Cedric îl înştiința că Rowena nu putea răspunde la înalta lui invitație, sub cuvânt că nu se simțea bine. Cedric şi Athelstane purtau tradiționalele veşminte saxone, care, fără să fie urâte în sine - mai ales că, în cazul de față, erau făcute şi din materiale scumpe, se deosebeau atât de mult prin croiala şi înfățişarea lor de îmbrăcămintea celorlalți oaspeți, încât prințul Ioan crescu în ochii lui Waldemar Fitzurse prin faptul că izbuti să-şi stăpânească râsul în fața unui spectacol pe care moda zilei îl făcea caraghios. Totuşi, judecând la rece, tunica scurtă şi strânsă pe trup, precum şi mantia lungă a saxonilor alcătuiau un veşmânt mai elegant şi chiar mai comod decât îmbrăcămintea normanzilor, care purtau un pieptar lung şi atât de larg, încât semăna cu o cămaşă sau cu minteanul unui căruțaş, iar deasupra lui aveau o mantie atât de mică, încât nu-l putea ocroti pe cel ce o purta nici de frig, nici de ploaie, fiind făcută, pare-se, cu un singur scop, acela de a desfăşura cât mai multe blănuri, broderii şi giuvaeruri, pe care croitorii se întreceau să le înghesuie pe mica ei întindere. împăratul Carol cel Mare, sub domnia căruia au fost introduse aceste mantii, pare să-şi fi dat foarte limpede seama de neajunsurile lor: "în numele cerului, exclama el, la ce folosesc mantiile astea scurte? Când suntem în pat, nu ne acoperă, când suntem călare, nu ne apără de vânt şi de ploaie, iar când şedem, nu ne feresc picioarele de umezeală sau îngheț!"

Totuşi, în ciuda împotrivirii împăratului, moda mantiilor scurte se păstrase până în vremea când se petrece povestirea noastră, fiind cultivată îndeosebi de către prinții din casa de Anjou. De aceea, ele erau purtate de toți curtenii prințului Ioan, în timp ce mantia lungă a saxonilor ajunsese de râsul lumii.

Oaspeții luaseră loc în jurul unei mese care gemea sub povara mâncărurilor. Numeroşii bucătari care-l însoțeau pe prinț în călătoriile sale îşi folosiseră întreaga iscusință în prepararea unor bucate obişnuite, încât

izbutiseră aproape tot atât de bine ca şi experţii de azi în arta culinară să le facă de nerecunoscut. Pe lângă aceste mâncăruri tradiţionale, se mai aflau numeroase bunătăţi aduse de peste hotare, o sumedenie de plăcinte straşnice, precum şi pâi-nişoare şi prăjituri gustoase cum nu se găseau decât pe mesele înaltei nobilimi. Ospăţul era încununat de cele mai alese vinuri, atât străine, cât şi indigene.

Dar, deşi le plăcea îndeobşte să trăiască bine, nobilii normanzi nu erau lipsiţi de cumpătare. O masă îmbelşugată şi aleasă era pentru ei prilede bucurie, dar aveau grijă să păstreze măsura şi, de aceea, puneau pe seama saxonilor învinşi lăcomia şi beţia, socotindu-le nişte apucături proprii unor oameni de rând ca ei. E drept că prinţul Ioan şi cei care căutau să-i intre în graţie, maimuţărindu-i slăbiciunile, se dădeau în vânt după mâncare şi băutură, şi, după cum se ştie, el a şi murit înghiţind prea multe piersici şi bere proaspătă. Dar felul lui de a fi era o excepţie de la regula moravurilor compatrioţilor săi.

Cu o gravitate neştirbită decât de semnele ce şi Ie tăceau pe ascuns unul altuia, cavalerii şi seniorii normanzi urmăreau din ochi mişcările neîndemânatice ale lui Athelstane şi Cedric, care nu erau obişnuiţi cu ceremonialul unui asemenea banchet. în vreme ce gesturile lor erau astfel ţinta unei atenţii batjocoritoare, neciopliţii saxoni încălcară fără să-şi dea seama câteva din reguiile arbitrare care alcătuiau un fel de cod al societăţii acelei vremi. Or, se ştie prea bine că un om poate fi iertat mai degrabă pentna încălcarea bunei-cuviinţe sau a moralei decât pentru nesocotirea celui mai neînsemnat amănunt al etichetei mondene. Bunăoară, Cedric, care îşi şterse mâinile cu un ştergar, în loc să şi le usuce vânturându-le cu graţie în aer, se făcu şi mai caraghios decât tovarăşul său Athelstane, care înghiţi de unul singur o plăcintă întreagă, preparată din cele mai alese ingrediente străine şi numită de contemporani "pateu Ka-rum". însă când, în urma unor întrebări, se vădi că *thane-ul* de Coningsburgh (sau *franklin-vl,* cum îi ziceau normanzii) nu avea habar ce mâncase şi că luase "pateul Karum" drept o budincă de ciocârlii şi porumbei, în loc de una de becaţine şi privighetori, neştiinţa aceasta stârni râsul celorlalţi, cu toate că lăcomia lui ar fi meritat mai degrabă să fie ţinta batjocurii lor.

Îndelungatul ospăţ luă sfârşit în cele din urmă şi, în vreme ce vinul curgea din belşug, bărbaţii vorbiră despre isprăvile turnirului de curând încheiat, despre necunoscutul care ieşise învingător la tragerea cu arcul, despre Cavalerul Negru, care, din abnegaţie, renunţase la onorurile ce le câştigase în luptă, şi despre viteazul Ivanhoe, care plătise atât de scump onorurile zilei. Despre toate aceste lucruri se vorbea deschis, milităreşte, iar gluma şi râsul făceau deseori înconjurul sălii. Numai fruntea prinţului Ioan rămase înnegurată în timpul acestor discuţii; părea că o tulburare adâncă pusese stăpânire pe mintea lui, încât nu dădea atenţie celor ce se petreaceau în jurul său decât atunci când vreunul din curteni îl trezea din gânduri. Atunci tresărea, golea un pocal de vin pentru a mai prinde curaşi se amesteca apoi în vorbă prin vreo observaţie făcută la întâmplare, fără legătură.

- Ridicăm această cupă, zise el, în sănătatea lui Wilfred de Ivanhoe, eroul tumiruhii nostru, şi ne pare rău că rana îl împiedică să fie acum la masa noastră. Toată lumea să-şi umple cupele pentru această urare, şi mai

ales Cedric de Rotherwood, vrednicul tată al unui fiu care inspiră atâtea speranțe!

Nu, sire, răspunse Cedric, ridicându-se şi punând pe masă cupa neatinsă. Nu-l pot numi fiu pe tânărul neascultător care-mi nesocoteşte poruncile şi se leapădă totodată de obiceiurile şi datinilor străbunilor săi.

- E cu neputință ca un cavaler atât de viteaz să fie un fiu nevrednic sau neascultător! exclamă prințul Ioan cu prefăcută mirare.

- Şi totuşi, sire, răspunse Cedric, aşa stau lucrurile cu Wilfred al meu. A părăsit modesta casă părintească pentru a se alătura zvăpăiaților nobili din jurul fratelui dumneavoastră, de la care a deprins şiretlicurile cavalereşti atât de prețuite de domniile-voastre. A părăsit-o împotriva dorinței şi poruncii mele, şi pe vremea lui Alfred această purtare ar fi trecut drept nesupunere, ba chiar drept o crimă aspru pedepsită.

- Vai! oftă prințul Ioan cu prefăcută compătimire. Dacă feciorul dumitale l-a urmat pe nefericitul meu frate, nu trebuie să ne întrebăm de unde sau de la cine a învățat să treacă peste voința părinților.

Vorbind astfel, prințul Ioan uita într-adins să dintre toți fiii lui Henric al II-lea tocmai el se făcuse cel mai mult vinovat de răzvrătire şi de nerecunoştința față de tatăl său, cu toate că nici ceilalți nu erau lipsiți de vină.

- Mi se pare, urmă el după o clipă de tăcere, că fratele meu avea de gând să dăruiască favoritului său mănosul domeniu de la Ivanhoe.

-ll-a şi dăruit, răspunse Cedric, şi trebuie să vă spun că faptul că s-a înjosit într-atât încât să stăpânească în calitate de vasal domeniile pe care străbunii lui le stăpâniseră în libertate şi neatârnare nu e cel mai mărunt temei al neînțelegerii dintre mine şi fiul meu.

- Atunci, bunule Cedric, vei încuviința desigur ca această feudă să fie dată unui om a cărui demnitate nu va fi ştirbită prin stăpânirea unor pământuri ce aparțin coroanei britanice. Domnule Reginald Front-de-Boeuf, adăugă prințul, întorcându-se cu fața spre baron, nădăjduiesc că vei păstra atât de bine frumoasa baronie de la Ivanhoe, încât Sir Wilfred nu-şi va mai mâhni tatăl reintrând în stăpânirea ei.

- Pe sfântul Anton, răspunse uriaşul cu fața oacheşă, fie ca înălțimea-voastră să mă socoată drept un saxon dacă Cedric sau Wilfred, sau cel mai bun dintre cei în vinele cărora curge sânge englez îmi va smulge darul cu care înălțimea-voastră m-a învrednicit!

- Acela care te va socoti saxon, baroane, zise Cedric, jignit de felul în care rostise cavalerul acest cuvânt, folosit adesea de normanzi pentru a-şi exprima disprețul față de englezi, îți va face. o cinste pe cât de mare, pe atât de puțin meritată.

Front-de-Boeuf dădu să răspundă, dar prințul Ioan i-o luă înainte, cu spiritul său fluşturatic:

- Domnii mei, de bună seamă că nobilul Cedric grăieşte adevărul; seminția lui poate pretinde întâietate asupra noastră atât prin şirul lung de strămoşi, cât şi prin lungimea mantiilor sale.

- Intr-adevăr, ne-o iau înainte pe câmpul de bătaie, aşa cum o iau căprioarele înaintea câinilor, spuse Malvoisin.

- Şi pe drept cuvânt ne-o iau înainte; nu uitați buna lor cuviință şi manierele lor elegante, îşi dădu cu părerea starețul Aymer.

- Da, şi nici cumpătarea lor deosebită, spuse De Bracy, uitând de proiectul care-i făgăduia o mireasă saxonă.

- Şi nici bărbăția şi ținuta cu care s-au distins la Hastings şi aiurea, zise Brian de Bois-Guilbert.

în vreme ce curtenii, cu fețe senine şi surâzătoare, urmau pe rând exemplul prințului, aruncând câte o săgeată zeflemitoare spre Cedric, chipul Saxonului se înfierbânta de mânie; îşi plimba privirile crunte de la unul la altul, ca şi cum acest potop de insulte l-ar fi împiedicat să răspundă pe rând fiecăruia. Semăna cu un taur care, fiind încolțit de mai mulți toreadori, nu ştie pe care dintre ei să-l aleagă pentru a se răzbuna mai întâi. în cele din urmă vorbi cu un glas pe jumătate înăbuşit de mânie, adresându-se prințului Ioan ca principalului vinovat de jignirea ce i se adusese:

- Oricare ar fi păcatele şi cusururile neamului nostru, un saxon care ar trata astfel în propria sa casă, la un pahar de vin, pe un oaspe paşnic, sau ar îngădui ca acesta să fie insultat în felul în care înălțimea-voastră a văzut c-am fost insultat eu adineauri, saxonul acesta ar fi socotit drept un *nideriag* . Şi oricare ar fi fost nenorocirea strămbunilor noştri la Hastings, măcar cei care abia acum vreo câteva ore au căzut de pe şa sub lancea unui saxon, măcar ei ar trebui să tacă! şi, spunând acestea, se uită la Front-de-Boeuf şi la templier.

- Pe legea mea, straşnică glumă, exclamă prințul Ioan. Cum v-a plăcut, domnilor? Supuşii noştri saxoni sunt din ce în ce mai înțelepți şi mai curajoşi, mintea li se ascute şi devin tot mai îndrăzneți în vremurile astea tulburi. Ei, ce spuneți, domnii mei? Pe onoarea mea, încep să cred că ar fi mai înțelept să ne suim pe galere şi să ne întoarcem, cât mai e timp, în Normandia!

- De teama saxonilor? râse De Bracy. N-am avea nevoie de alte arme decât de sulițele noastre de vânătoare pentru a-i cuminți pe mistreții ăştia!

- Ajunge cu zeflemeaua, domnilor cavaleri, rosti Fitzurse. Şi adăugă, adresându-se prințului: Şi ar fi bine ca înălțimea-voastră să-l asigure pe vrednicul Cedric că prin aceste vorbe de duh, care trebuie să sune cam neplăcut în urechea unui străin, nu se urmăreşte nici o jignire.

- Jignire?! făcu prințul Ioan, redevenind curtenitor. Sper că nimeni nu va crede că aş putea jigni sau măcar îngădui jignirea cuiva de față cu mine. Iată, nobile Cedric, îmi umplu cupa în cinstea dumitale, de vreme ce nu vrei să bei în sănătatea fiului dumitale.

Cupa-dădu ocol mesei, în aplauzele fățarnice ale curtenilor, care nu făcură totuşi asupra Saxonului impresia dorită. Acesta pricepea lucrurile destul de încet, dar cei care-şi închipuiau că măgulitorul compliment al prințului l-ar fi putut îndupleca să uite jignirea dinainte îl credeau mai prost decât era. Cedric rămase tăcut când prințul ridică din nou cupa, "în cinstea lui *Sir* Athelstane de Coningsburgh".

Athelstane făcu o plecăciune şi se arătă măgulit de cinstea ce i se aducea, dând pe gât, drept răspuns, o cupă uriaşă.

- Şi acum, domnilor, spuse prințul Ioan, căruia începuse să i se urce la cap vinul băut, după ce am făcut dreptate oaspeților noştri saxoni, îi vom ruga să ne întoarcă politețea. Vrednice *thane,* urmă el, adresându-se lui Cedric, te putem oare ruga să ne pomeneşti de vreun normand al cărui nume să nu-ți spurce buzele si să speli cu un pocal de vin toată

amărăciunea pe care acest nume ar putea-o trezi?

Fitzurse se ridicase în vreme ce prințul Ioan vorbea şi, furişându-se în spatele jilțului Saxonului, îi şoptise la ureche să nu scape prilejul de a pune capăt vrăjmăşiei dintre cele două seminții rostind numele prințului Ioan.

Saxonul nu răspunse la această povață înțeleaptă, ci, ridicându-se şi um-plându-şi cupa până-n vârf, i se adresă astfel prințului Ioan: înălțimea-voastră îmi cere să numesc un normand vrednic de a fi pomenit la acest banchet. Iată un lucru destul de anevoios: e ca şi cum ai cere unui sclav să cânte osanale stăpânului, sau unui învins, care îndură toate pacostele cuceririi, să-l ridice în slava cerului pe cuceritor. Totuşi, am să numesc un normand primul în rang şi primul în mânuirea armelor cel mai bun şi cel mai nobil vlăstar al seminției sale. Iar buzele care nu vor să adeverească faima lui, pe drept câştigată, le voi socoti mincinoase şi lipsite de onoare, şi nu mă voi da în lături să întăresc spusele mele cu propria-mi viață. Ridic dar această cupă în cinstea lui Richard Inimă-de-Leu!

Prințul Ioan, care se aşteptase ca Cedric să-şi încheie cuvântarea rostindu-i numele, tresări când auzi pe neaşteptate numele fratelui său uzurpat. El duse maşinal la buze cupa de vin, apoi o duse la loc pe masă pentru a vedea cum se comportă mesenii la auzul acestei propuneri neaşteptate, căreia mulți dintre ei simțeau că este tot atât de primejdios să i te împotriveşti pe cât era să i te supui. Câțiva dintre ei, curteni vechi şi încercați, urmară întocmai exemplul prințului, ridicând cupa la buze şi punând-o la loc în fața lor. Alții, însuflețiți de un simțământ mai generos, exclamară:

- Trăiască regele Richard! Să-l vedem cât mai curând în mijlocul nostru! în sfârşit, câțiva, foarte puțini, printre care Front-de-Boeuf şi templierul.

Îşi lăsară cupele neatinse, aruncând priviri posomorâte şi disprețuitoare. Nimeni însă nu îndrăzni să se împotrivească pe față toastului în cinstea monap- hului domnitor.

Bucurându-se preț de un minut de acest triumf, Cedric îi spuse vecinului său:

- Ridică-te nobile Athelstane! Am stat destul aici. Acum, după ce am întors politețea prințului Ioan, putem pleca. Cei ce vor să ştie mai multe despre grosolanele noastre obiceiuri saxone n-au decât să ne caute în casele străbunilor noştri, fiindcă noi ne-am săturat de banchetele regeşti şi de curtenia normandă!

Şi, spunând acestea, se ridică şi părăsi sala de ospețe, urmat de Athelstane şi de alți câțiva oaspeți, care, fiind de obârşie saxonă, se socotiseră jigniți de înțepăturile prințului Ioan şi ale curtenilor săi.

- Pe moaştele sfântului Toma, exclamă prințul Ioan în clipa în care saxonii ieşeau pe uşă, bădăranii saxoni au ieşit învingători astăzi şi s-au retras în triumf!

Condamatum est, poculatum est, rosti starețul Aymer. Am băut şi am strigat, e vremea să ne despărțim de cupele noastre de vin.

Pesemne că monahul vrea să spovedească azi-noapte vreo frumoasă pocăită de vreme ce se grăbe.şte să plece, spuse De Bracy.

- Nu, cavalere, răspunse abatele, dar trebuie să străbat azi-noapte un drum de câteva mile, mă grăbesc s-ajung acasă.

Se grăbesc să plece, îi şopti prințul la ureche lui Fitzurse. Temerile lor o

iau înaintea evenimentelor de care li-e teamă, iar starețul ăsta fricos este primul care se leapădă de mine.

- Nu vă temeți, sire, spuse Waldemar. Am să-i dezvălui asemenea temeiuri, încât ele îl vor sili să ni se alăture când ne vom întâlni cu toții la York. Domnule stareț, adăugă el, am ceva de vorbit cu dumneata între patru ochi înainte de a porni călare.

Toți oaspeții, afară de curtenii care jucau un rol de seamă în tabăra prințului Ioan şi de cei din suita sa, se împrăştiară în grabă.

- Iată unde am ajuns în urma sfatului dumitale, spuse prințul, aruncându-i o privire mânioasă lui Fitzurse, să mă văd batjocorit la propria mea masă de un bădăran saxon cherchelit şi să văd cum numai la auzul numelui fratelui meu oaspeții se leapădă de mine, de parcă aş avea lepră!

- Răbdare, sire, răspunse sfetnicul său. V-aş putea întoarce învinuirea, dând vina pe uşurința dumneavoastră nesocotită, care mi-a zădărnicit planul şi v-a indus în eroare propria chibzuință. Dar n-avem vreme să ne învinovățim unii pe alții. De Bracy şi cu mine vom sta chiar acum de vorbă cu aceşti curteni laşi şi nestatornici şi îi vom convinge că au mers prea departe ca să mai poată da înapoi.

- Va fi în zadar, spuse prințul Ioan, învârtindu-se prin încăpere cu paşi neliniştiți şi vorbind cu o tulburare care se datora în parte vinului băut. Va fi în zadar, căci au văzut semnele destinului pe perete, au zărit laba leului pe nisip, i-au auzit răcnetul care se apropie, făcând să se cutremure pădurea. Nimic nu le va putea însufleți din nou curajul"

- Bine ar fi să-şi recapete el însuşi curajul! îi şopti Fitzurse lui De Bracy. Până şi numele fratelui său îl face să tremure. Nefericiți sunt sfetnicii unui prinț când acesta este lipsit de tărie şi stăruință, în bine ca şi în rău.

CAPITOLUL XV

"Şi totuşi crede - ha, ha, ha! - el crede
Că sunt unealta, sluga vrerii sale.
N-are decât! Prin plasa de-ntuneric
A josnicelor sale uneltiri
Am să-mi croiesc un drum spre țeluri-nalte.
Să spună cineva că n-am dreptate!"
Din tragedia *Basil*

Nici un păianjen nu s-a canonit vreodată mai mult pentru a însăila ochiurile destrămate ale pânzei sale decât s-a căznit Waldemar să strângă la un loc şi să unească pe membrii răzleți ai conspirației prințului Ioan. Puțini dintre ei îi erau devotați dintr-o pornire a inimii, şi nici unul din respect. De aceea Fitzurse fu nevoit să le fluture pe dinaintea ochilor noi perspective de chiver-nisire şi să le amintească de foloasele de care se bucurau de pe acum. Nobililor tineri şi aprigi din fire le făgădui o viață de dezmăț nepedepsit şi de petreceri fără oprelişti; celor ambițioşi le făgădui putere, iar celor lacomi, noi bogății şi domenii. Căpeteniile mercenarilor primiră în dar aur, argumentul cel mai convingător pentru mințile lor şi fără de care toate celelalte argumente s-ar fi dovedit zadarnice. Făgăduielile fură însă şi mai darnic împărțite decât banii de către acest neobosit mijlocitor; în sfârşit, el nu uită

nimic din tot ceea ce-i putea hotărî pe cei şovăielnici sau însufleți pe cei deznădăjduiți. Despre reîntoarcerea regelui Richard, el vorbi ca despre un eveniment cu totul şi cu totul imposibil; totuşi, când văzu din privirile bănuitoare şi din răspunsurile în doi peri pe care *te* primi că acest eveniment înfricoşa cel mai mult minţile compcilor săi, vorbi cu curadespre aceasta ca despre un lucru care, dacă se putea într-adevăr întâmpla, nu trebuia nicidecum să le schimbe socotelile.

Dacă Richard se va întoarce, spunea Fitzurse, o va face ca să-şi îmbogățească cruciații sărăciți, pe spinarea acelora care nu l-au urmat în Țara sfântă. El se întoarce pentru a-şi încheia fără milă socotelile cu cei care, în timpul cât a lipsit din țară, au săvârşit vreo faptă ce ar putea trece drept o abatere sau o încălcare a legilor țării, sau a privilegiilor coroanei. El se întoarce ca să se răzbune pe Ordinul templierilor şi pe cel al ospitalierilor pentru simpatia arătată de ele lui Filip al Franței în timpul războaielor din Țara sfântă. în sfârşit, el se întoarce spre a pedepsi ca pe un rebel pe fiece adept al fratelui său, prințul Ioan. Vă temeți oare de puterea lui? adăuga abilul sfetnic al acestui prinț. Recunoaştem că e un cavaler puternic şi viteaz, dar nu mai suntem pe vremea regelui Arthur, când un singur luptător putea ține piept unei armate întregi. Dacă Richard se va întoarce într-adevăr, de bună seamă că se va întoarce singur, neurmat de nimeni, fără nici un prieten. Oasele vitezei sale armate albesc nisipurile Palestinei. Cei câțiva adepți ai lui care s-au întors, ca acest Wilfred de Ivanhoe, s-au târât până aici ca nişte cerşetori nenorociți. Ce-mi tot vorbiți de dreptul de primogenitură al lui Richard? urma el, răspunzând celor care stăteau în cumpănă din pricina acestui drept. Ce, este oare acest drept al lui Richard mai sigur decât cel al ducelui Robert de Normandia, fiul cel mare al lui William Cuceritorul? Şi, cu toate astea, William cel Roşu şi Henric - frații lui mai mici - au fost aleşi cu precădere, unul după celălalt, prin voința națiunii. Robert avea toate meritele ce i se pot atribui lui Richard: era un cavaler îndrăzneț, un bun conducător, darnic față de prieteni şi față de biserică şi, mai presus de orice, un cruciat şi un cuceritor al Sfântului Mormânt; şi totuşi a murit orb şi nenorocit, în castelul din Cardiff, unde a fost închis pentru că se împotrivise voinței poporului, care hotărâse să nu-l aleagă domn. Este dreptul nostru să alegem din dinastia regală pe prințul cel mai vrednic de puterea supremă, adică, se corecta el, pe acela care va putea sluji cel mai bine interesele nobilimii. în ce priveşte calitățile personale, se prea poate ca prințul Ioan să fie mai prejos decât fratele său Richard, dar dacă se ține seamă că acesta din urmă se întoarce cu spada răzbunării în mână, pe când cel dintâi oferă recompense, privilegii, avuție şi onoruri, nu mai poate fi nici o îndoială cine dintre ei este regele pe care nobilimea, în înțelepciunea ei, trebuie să-l sprijine.

Aceste argumente şi multe altele, dintre care unele țineau seama de situația deosebită a acelora cărora li se adresau, avură efectul urmărit asupra nobililor din tabăra prințului Ioan. Cei mâi mulți dintre ei încuviințară să ia parte la adunarea de la York, pusă la cale în scopul de a pregăti în amănunt încoronarea prințului Ioan.

Noaptea era târzie când, obosit şi vlăguit de atâtea strădanii, dar mulțumit de rezultatul lor, Fitzurse se întâlni, întorcându-se în castelul din Ashby, cu De Bracy, care îşi înlocuise straiele de gală cu o scurtă de postav

verde, cu o pereche de pantaloni de aceeaşi culoare şi din acelaşi postav şi cu o căciulită de piele; la cingătoare purta o sabie scurtă şi o tolbă cu săgeţi, peste umăr îi atârna un corn, iar în mână ţinea un arc. Dacă Fitzurse ar fi întâlnit un om astfel îmbrăcat într-o încăpere dosnică, ar fi trecut pe lângă el fără să-l bage în seamă, luându-l drept un *yeoman* din corpul de gardă, dar, întâlnindu-l în sala cea mare, se uită la el cu atenţie şi-l recunoscu pe cavalerul normand, deghizat în *yeoman* englez.

- Ce-i mascarada asta, De Bracy? întrebă Fitzurse, cam supărat. E oare vremea vicleimului şi a măştilor năstruşnice, când soarta stăpânului nostru, prinţul Ioan, se hotărăşte poate chiar în clipa asta? De ce nu te-ai dus ca mine la ticăloşii ăştia fără inimă, care se îngrozesc până şi la auzul numelui regelui Richard, aşa cum se zice că sunt îngroziţi de el copiii sarazinilor?

- Mi-am văzut de treburile mele, după cum dumneata, Fitzurse, te-ai gândit la ale dumitale, răspunse calm De Bracy.

- Eu m-am gândit la treburile mele? făcu Waldemar. M-am ocupat de treburile prinţului Ioan, stăpânul nostru al amândurora.

- Vorbeşti de parc-ai avea alte temeiuri pentru asta, Waldemar, decât propriile dumitale interese, răspunse De Bracy. Hai, Fitzurse, doar nu ne cunoaştem de ieri, de alaltăieri! Ambiţia, iată ce te mână, iar pe mine mă mână plăcerea, şi aceste imbolduri se potrivesc cu vârsta fiecăruia dintre noi. Despre prinţul Ioan dumneata ai aceeaşi părere ca şi mine, anume că e prea slab pentru a fi un monarh hotărât, prea tiranic pentru a fi un monarh comod, prea obraznic şi trufaş pentru a fi un monarh popular şi prea schimbăcios şi slab de înger pentru a putea domni cât de cât. Şi, totuşi, prin mijlocirea acestui monarh, Fitzurse şi De Bracy nădăjduiesc să se ridice şi să se chivernisească, de aceea dumneata îl ajuţi cu politica, iar eu îl sprijin cu lăncile simbriaşilor mei.

- Da, eşti într-adevăr un sprijin de nădejde! spuse Fitzurse, pierzându-şi răbdarea. Faci pe nebunul în clipele cele mai grele. Ce naiba urmăreşti prin deghizarea asta prostească, într-un moment atât de grav?

- Urmăresc să-mi fac rost de o nevastă, după moda tribului lui Benjamin, răspunse cu răceală De Bracy.

- Tribul lui Benjamin? Nu te înţeleg, zise Fitzurse.

- Nu erai de faţă ieri seară când starețul Aymer ne-.a turnat o poveste drept răspuns la romanţa cântată de menestrel? Cică mai demult s-a încins în Palestina o luptă aprigă între tribul lui Benjamin şi restul israeliţilor; aceştia au tăiat în bucăţi aproape toată cavaleria acelui trib, jurând pe Sfânta noastră Fecioară că n-au să îngăduie celor rămaşi în viaţă să se însoare cu fete din acelaşi neam; apoi s-au căit amarnic de acest legământ şi au trimis la papă, ca să-i ceară sfatul în privinţa dezlegării de jurământ; urmând povaţa sfântului părinte, tinerii din tribul lui Benjamin au răpit la un turnir grozav toate femeile care erau de faţă, făcându-şi astfel rost de neveste, fără consimţământul mireselor sau al familiilor acestora.

- Am mai auzit şi eu povestea asta, zise Fitzurse, dar trebuie să spun că ori dumneata, ori starețul ai făcut nişte schimbări curioase în ce priveşte datele şi împrejurările.

- îţi repet, spuse De Bracy, că am de gând să-mi fac rost de o nevastă după moda tribului lui Benjamin, ceea ce înseamnă că, aşa cum mă vezi îmbrăcat, voi tăbărî asupra acelei turme de boi saxoni care au părăsit astă-

seară castelul şi le-o voi răpi pe frumoasa Rowena.

- Eşti nebun, De Bracy? Nu uita că, deşi oamenii ăştia nu-s decât saxoni, ei sunt bogaţi şi puternici, iar compatrioţii lor îi respectă cu atât mai mult cu cât de bogăţie şi onoare nu se bucură decât foarte puţini oameni de obârşie saxonă.

Nimeni dintre ei n-ar trebui să se bucure de ele, spuse De Bracy. Treaba începută de William Cuceritorul se cuvine desăvârşită.

Nu e vremea pentru aşa ceva, răspunse Fitzurse. Greaua cumpănă ce se apropie face să avem neapărat nevoie de simpatia mulţimii, iar prinţul Ioan nu va putea să nu pedepsească pe oricine va jigni în vreun fel pe favoriţii ei.

- N-are decât să o facă, dacă-i dă mâna, spuse De Bracy. Va vedea curând ce deosebire este între sprijinul ce i-l poate da o gloată nesimţitoare de mitocani saxoni şi cel pe care-l poate aştepta din partea vitejilor mei lăncieri. Cu toate astea, n-am de gând să mă dau pe faţă de îndată. Nu-i aşa că în straiele astea arăt ca un pădurean semeţ care sună din corn? Vina răpirii va cădea asupra haiducilor din codrii Yorkului. Am oamenii mei care pândesc fiecare mişcare a saxonilor. Azi-noapte aceştia dorm în mănăstirea de la Burton pe Trenl a sfântului Wittold sau Withold, sau cum dracu i-or fi spunând bădăranului ăluia de sfânt saxon! Mâine au să pornească şi atunci le tăiem drumul şi tăbă-râm pe ei ca nişte ulii. După aceea voi apărea cu adevărata mea înfăţişare, voi face pe cavalerul curtenitor şi o voi salva pe nefericita şi îndurerata frumoasă din mâinile brutalilor ei răpitori, o voi duce la castelul lui Front-de-Boeuf, sau chiar în Normandia, dacă va fi nevoie, şi nu o voi mai arăta neamurilor ei până ce nu va deveni doamna Maurice De Bracy.

- Iată un plan straşnic de înţelept, spuse Fitzurse, şi, pe cât mi se pare, nu e pe de-a-ntregul scornit de dumneata. Hai, fii sincer, De Bracy, cine te-a ajutat să-l ticluieşti şi cine urmează să te ajute să-l pui în aplicare? Căci, pe câte ştiu, trupa dumitale e departe acum, tocmai la York.

- Pe Sfânta Fecioară, dacă ţii neapărat să ştii, răspunse De Bracy, află că templierul Brian de Bois-Guilbert a pus la punct acest plan, care mi s-a năzărit auzind de păţania celor din tribul lui Benjamin. El mă va ajuta la atac; oamenii lui vor face pe haiducii din mâinile cărora urmează să o salvez pe domniţă cu braţul meu puternic, după ce îmi voi schimba straiele.

- Pe împărăţia cerurilor! exclamă Fitzurse. Planul acesta e vrednic de înţelepciunea voastră a amândurora! Iar cumînţenia dumitale, De Bracy, se vădeşte îndeosebi în intenţia de a o lăsa pe domniţă în mâinile vrednicului dumitale aliat. Cred că vei izbuti, poate, să o smulgi din mâinile prietenilor ei saxoni, dar mi se pare cu mult mai îndoielnic că vei putea sa o scapi după aceea din ghearele lui Bois-Guilbert. Omul acesta e un şoim obişnuit să se repeadă asupra unei potârnichi şi să nu-i mai dea drumul din gheare.

- E templier, şi de aceea nu poate fi rivalul meu la căsătoria cu această moştenitoare. Cât despre vreo încercare din partea lui de a o dezonora pe viitoarea logodnică a lui De Bracy, pe lumina cerului! n-ar îndrăzni să-mi facă un asemenea afront nici măcar dac-ar avea puterea unui întreg capitlu al Ordinului templierilor.

- Atunci, de vreme ce nimic din ceea ce ţi-aş spune nu-ţi poate scoate din cap această nebunie - căci îţi cunosc prea bine firea încăpăţânată - cel

puțin nu pierde vremea şi ai grijă ca nebunia dumitale să nu fie pe cât de nelalocul ei, pe atât de îndelungată.

- Da de unde, răspunse De Bracy, toată povestea va dura numai câteva ore, după care mă voi afla la York, în fruntea bravilor şi vrednicilor mei flăcăi, gata să sprijin orice plan îndrăzneț pe care şiretenia dumitale îl va pune la cale. Dar aud cum oamenii mei se adună şi cum caii tropotesc şi nechează în curte. Rămas-bun! Mă duc ai un adevărat cavaler să cuceresc surâsul frumuseții!

Ca un adevărat cavaler! îl îngână Fitzurse, urmărindu-l cu privirea. Mai degrabă ca un smintit sau ca un copil care-şi lasă baltă o îndeletnicire serioasă şi trebuincioasă pentru a fugi după puful de păpădie care zboară pe lângă el. Dar cu asemenea unelte se cuvine să lucrez. Şi în folosul cui, mă rog? în folosul unui prinț pe cât de neînțelept, pe atât de dezmățat, şi care pare la fel de dispus să devină un stăpân nerecunoscător pe cât s-a şi dovedit a fi un fiu răzvrătit şi un frate denaturat. Dar şi el, şi el e doar una dintre uneltele de care mă folosesc! Va afla în curând taina aceasta dacă, mânat de nesăbuita lui trufie, îi va da cumva prin gând să-şi despartă interesele de-ale mele.

Aceste gânduri ale sfetnicului fură întrerupte de vocea prințului, care se auzi dintr-o încăpere a castelului:

- Nobile Waldemar Fitzurse! chema prințul.

Iar viitorul cancelar (căci vicleanul normand năzuia la această înaltă demnitate) se grăbi, cu tichia în mână, să primească ordinele viitorului suveran.

CAPITOLUL XVI

"Ascuns de lume undeva, departe,
Trăia un biet monah, cucernic foarte,
Pe-un pat de muşchi, în peşteră, dormea,
Cu apă şi cu ierburi se hrănea,
îşi petrecea cu Domnul ziua toată,
Şi rugăciunea doar i-era răsplată."
Parnell

Cititorul nu a uitat desigur că soarta turnirului a fost hotărâtă de fapta unui cavaler misterios, care, din pricina nepăsării şi a lipsei de zel arătate la început, îşi atrăsese din partea mulțimii porecla "Le Noir Faineant". Cavalerul acesta părăsise fără veste arena, după ce hotărâse victoria, iar când fusese chemat să-şi primească răsplata vitejiei sale, nu putuse fi găsit nicăieri. în timp ce heralzii şi trâmbițaşii îl chemau, cavalerul îşi mâna calul spre miazănoapte, ocolind drumurile umblate şi luând-o de-a dreptul prin păduri. El se opri să mâie peste noapte la un mic han depărtat de drumul mare, unde putu afla totuşi de la un menestrel rătăcitor veşti despre desfăşurarea turnirului.

A doua zi, dis-de-dimineață, cavalerul porni, cu gândul să străbată drum lung; avusese grijă să-şi cruțe calul cu o zi înainte, pentru a-l putea călări vreme îndelungată fără prea multe popasuri. Dar gândul acesta putea fi zădărnicit din pricină că trebui să meargă pe o mulțime de căi ocolite, aşa

încât la căderea serii văzu că ajunsese abia la marginile *liding-nlui* de vest din Yorkshire . Cal şi călăreţ aveau acum nevoie de ceva hrană şi de un adăpost unde să poată Înnopta, căci noaptea se lăsa cu repeziciune.

Locul unde ajunsese drumeţul părea neprielnic atât pentru a găsi adăpost, cât şi pentru a face rost de ceva de-ale gurii, aşa încât se gândea că va fi nevoit să urmeze pilda cavalerilor rătăcitori, care, în asemenea împrejurări, îşi lăsau caii să pască, iar ei înşişi se lungeau pe iarbă pentru a cugeta la aleasa inimii lor, sub baldachinul unui stejar. Dar Cavalerul Negru nu avea, pesemne, o aleasă a inimii la care să cugete, sau, dacă o avea, era Ia fel de nepăsător în dragoste pe cât părea să fie în război, astfel încât gândurile despre frumuseţea şi cruzimea ei nu erau îndeajuns de pătimaşe ca să-l facă să uite de oboseală şi de foame, îngăduind iubirii să ţină locul plăcerilor mai temeinice ale culcuşului şi ale cinei. De aceea văzu cu nemulţumire că se afundase într-o pădure, ce e drept, cu multe luminişuri şi vreo câteva poteci, mai bine zis făgaşe croite de numeroasele turme ce păşteau pe-acolo sau de fiarele pădurii şi de vânătorii care le hăituiau.

Soarele, care până atunci fusese principala lui călăuză, asfinţise dincolo de dealurile din Derbyshire, înspre stânga, astfel încât orice încercare de a-şi continua drumul îl putea face pe cavaler fie să înainteze, fie să se rătăcească. După ce se strădui în zadar să aleagă cărarea cea mai bătătorită care-l putea duce la coliba vreunui cioban sau la aceea a unui pădurar, şi după ce-şi dădu limpede seama că nu avea cum să aleagă, cavalerul se hotărî să se încredinţeze înţelepciunii calului său, ştiind din experienţă că aceste animale au minunatul dar de a-i scoate pe călăreţi din asemenea încurcături.

În clipa când armăsarul, ostenit de o zi de drum sub povara călăreţului înzăuat, simţi hăţurile slobode şi-şi dădu seama că era lăsat în voie, păru să se trezească la viaţă şi să capete noi puteri; de unde înainte abia dacă răspundea prin câte un geamăt la pintenii călăreţului, acum îşi ciuli urechile şi-şi iuţi pasul de bunăvoie, ca şi cum ar fi fost mândru de încrederea ce i se arăta. Poteca pe care apucă animalul se abătea oarecum de la drumul urmat de cavaler în timpul zilei, dar întrucât calul părea sigur de alegerea făcută, cavalerul se lăsă în voia lui.

Ceea ce urmă îi îndreptăţi această încredere, căci ceva mai încolo cărarea era mai bătătorită şi mai largă, iar dangătul unui clopot îl făcu pe cavaler să înţeleagă că se afla în apropierea unei capele sau a unei mănăstiri.

Într-adevăr, în curând ajunse la un imaş, la capătul căruia, de pe un tăpşan uşor povârnit, se înălţa o stâncă abruptă, înfăţişând călătorului o frunte sură bătută de vânturi. Ici-colo, stânca era acoperită cu tufe de iederă şi scaieţi, ba chiar cu câţiva stejari, ale căror rădăcini îşi sorbeau hrana din crăpăturile stâncii şi care se legănau deasupra hăului de dedesubt asemeni panaşelor unor războinici deasupra coifurilor lor de oţel, dând oarecare graţie unei privelişti care altminteri trezea mai mult groaza. La poalele stâncii, rezemată întrucâtva de ea, se afla o colibă simplă, întocmită din trunchiuri de copaci tăiaţi din pădurea vecină şi ferită de vânturi prin faptul că găurile-i erau astupate cu muşchi amestecat cu lut. Trunchiul unui brad tânăr cu ramurile retezate, de-a curmezişul căruia, aproape de vârf, era prinsă o bucată de lemn, stătea înfipt în faţa colibei, ca un simbol primitiv al

sfintei craci. Ceva mai încolo, în dreapta, din stâncă țâşnea un izvor cu o limpezime de cleştar, a cărui apă se strângea într-o piatră scobită, meşterită de mâna omului în chip de fântână țărănească. Ieşind de acolo, izvorul cobora şopotind prinți-un jgheab croit de el însuşi de-a lungul anilor, apoi străbătea micul tăpşan şi se pierdea în pădurea învecinată. Alături de această fântână se vedeau ruinele unei foarte mici capele, cu acoperişul în parte prăbuşit. Această clădire nu fusese niciodată mai lungă de şaisprezece picioare şi mai lată de douăsprezece, iar acoperişul, destul de jos, se sprijinea pe patru arcade, oare porneau din cele patru colțuri ale clădirii şi care erau proptite de câte o coloană scurtă şi masjvă. Rămăseseră întregi doar nervurile a două din aceste arcade, între care acoperişul se prăbuşise; el rămânea însă întreg deasupra celorlalte două. Intrarea acestui străvechi lăcaş de închinare se afla sub o boltă rotundă şi foarte joasă, împodobită cu mai multe rânduri de ciubuce în zigzag, de forma dinților unui rechin, de felul acelora care apar atât de des în vechea arhitectură saxonă. Deasupra porticului se înălța pe patru coloane subțiri o clopotniță, înlăuntrul căreia spânzura clopotul verzui şi ros de vreme, a cărui zvoană fusese auzită ceva mai înainte de Cavalerul Negru.

Această privelişte paşnică şi tihnită strălucea în lumina amurgului în fața ochilor călătorului, dându-i chezăşia că în sfârşit avea unde înnopta, căci era o îndatorire deosebită a pustnicilor ce hălăduiau prin păduri să fie ospitalieri cu drumeții întârziați sau rătăciți.

Cavalerul nu-şi pierdu vremea cercetând îndeaproape toate amănuntele arătate mai sus, ci, mulțumind sfântului Iulian - patronul drumeților - că-i scosese în cale un adăpost atât de bun, sări de pe cal şi ciocăni cu vârful lăncii sale în uşa sihăstriei, pentru a trezi luarea-aminte şi a fi lăsat să intre.

Trecu destulă vreme până ce auzi un răspuns, iar acesta nu păru deloc binevoitor.

- Vezi-ți de drum, oricine-ai fi, rosti un glas adânc şi răguşit din colibă, şi nu tulbura de la vecernie pe un slujitor al Domnului şi al sfântului Dunstan.

- Bunule părinte, spuse cavalerul, sunt un biet drumeț care s-a rătăcit prin. aceste coclauri şi care-ți dă prilejul să-ți arăți mila şi ospitalitatea.

- Frate, răspunse cel dinăuntru, Sfânta Fecioară şi sfântul Dunstan au hotărât ca eu însumi să am nevoie de milă şi găzduire, necum să le mai arăt şi altora. De hrana pe care-o am aici ar fugi şi-un câine, iar un cal cât de cât îngrijit s-ar feri cu dispreț de culcuşul meu. Vezi-ți aşadar de drum, şi Dumnezeu să te aibă în pază!

- Dar cum aş putea să-mi găsesc drumul printr-o pădure ca asta, pe întuneric? Rogu-te, cinstite părinte, dacă eşti creştin ca şi mine, să deschizi uşa şi să-mi arăți măcar drumul.

- Iar eu te rog, frate creştin, să nu mă mai tulburi, răspunse anahoretul. M-ai şi împiedicat să rostesc un *Pater,* două *A ve Măria* şi un *Credo* pe care, ca un păcătos nemernic ce sunt, s-ar fi cuvenit să le spun înainte de răsăritul lunii, potrivit juruinței.

- Drumul, arată-mi drumul! strigă cavalerul. Spune-mi barem pe unde să o iau dacă la altceva nu mă pot aştepta din parte-ți!

- Drumul, grăi pustnicul, e lesne de găsit. Cărarea din pădure duce la o mlaştină, iar de acolo la un vad uşor de trecut acum, când au contenit

ploile. După ce vei trece vadul, ai grijă unde pui piciorul pe malul stâng, fiindcă e cam prăpăstios, iar cărarea cățărată deasupra râului s-a cam "surpat în câteva locuri, cel puțin aşa am auzit, fiindcă rareori părăsesc îndatoririle sihăstriei mele. O iei aşadar înainte...

O cărare surpată, o prăpastie, un vad şi o mlaştină! îi tăie vorba cavalerul. Ascultă, frate, chiar dac-ai fi cel mai sfânt dintre toți călugării care-au purtat vreodată barbă şi au înşirat mătănii, tot n-o să mă faci s-o pornesc noaptea pe un drum ca ăsta! îți spun deci că dumneata, care trăieşti din mila țării - milă de care sunt sigur că nu eşti vrednic -, n-ai nici un drept să refuzi a da adăpost unui drumeț în nevoie. Ori deschizi uşa numaidecât, ori, pe sfânta cruce, o dărâm şi intru singur!

Prietene drumeț, răspunse monahul, nu mă stânjeni; dacă mă sileşti să mă apăr cu armele lumeşti, o să-ți pară rău.

În clipa aceasta mârâiturile şi lătrăturile pe care drumețul le auzea de câtă va vreme se întețiră fără veste, ceea ce-făcu pe cavaler să creadă că monahul, îngrijorat de amenințările lui că va intra cu de-a sila, chemase într-ajutor câinii, care ieşiseră pesemne din culcuşurile lor. întărâtat de aceste pregătiri ale călugărului de a-şi pune în aplicare gândurile neprietenoase, cavalerul izbi atât de puternic uşa cu piciorul, încât stinghiile şi balamalele se cutremurară.

Anahoretul, dorind să-şi ferească uşa de o a doua izbitură, strigă:

Răbdare, răbdare, cruță-ți puterile, vrednice drumeț, că deschid numaidecât uşa, măcar că s-ar putea să nu-ți pară tocmai bine!

Uşa se deschise într-adevăr, iar monahul, un bărbat spătos şi puternic, îmbrăcat cu o rasă din pânză de sac, cu o glugă şi încins cu o frânghie de papură, se înfățişă înaintea cavalerului. într-o mână ținea o torță aprinsă, iar în cealaltă, un băț noduros şi atât de gros, încât putea foarte bine să fie numit bâtă. Doi dulăi zburliți, jumătate ogari, jumătate buldogi, aşteptau gata să se repeadă asupra drumețului de îndată ce s-ar fi deschis uşa. Dar când torța lumină atât coiful înalt, cât şi pintenii auriți ai cavalerului de afară, monahul, schimbân-du-şi pesemne gândul, potoli furia ajutoarelor sale, şi pe un ton mai curtenitor, dar încă destul de grosolan, îl pofti pe cavaler să intre în colibă. Totodată îi ceru să-l ierte că nu voia să lase pe nimeni înăuntru după asfințit, sub cuvânt că locurile acelea ar ti fost bântuite de tâlhari şi de haiduci, care n-aveau nici un respect pentru Sfânta Fecioară şi sfântul Punstan şi nici pentru cuvioşii care îşi închinau viața slujirii acestora.

- Sărăcia chiliei tale, vrednice părinte, spuse cavalerul", aruncând o privire în jurul lui, dar nevăzând altceva decât un culcuş de frunze, un crucifix sculptat fără îndemânare dintr-un lemn de stejar, un ceaslov, o masă stângaci cioplită şi două scăunaşe, precum şi alte două-trei obiecte, sărăcia chiliei tale ar trebui, pare-se, să fie o pavăză îndestulătoare împotriva oricărei încercări de jaf, fără a mai vorbi de ajutorul acestor doi câini credincioşi, destul de mari şi puternici pentru a doborî un cerb şi, fireşte, pentru a se măsura cu oamenii.

— Inimosul paznic al pădurii, răspunse monahul, mi-a îngăduit să mă folosesc de aceste vietăți pentru a-mi ocroti singurătatea până la venirea unor vremuri mai bune.

Spunând acestea, îşi puse torța într-o crăcăna de fier răsucită, care-i

servea drept sfeşnic, şi, aşezând masa de lemn de stejar, cu trei picioare, în faţa tăciunilor din vatră, aţâţă focul cu câteva uscături, apoi trase un scăunaş de o parte a mesei şi îl pofti pe cavaler să ia loc pe celălalt.

Se aşezară aşadar şi se uitară grav unul la altul, fiecare gândindu-se în sinea lui că rareori văzuse un bărbat mai voinic şi mai impunător decât cel ce şedea în faţa lui.

Cuviosule pustnic, zise cavalerul după ce îşi aţinti îndelung privirea asupra gazdei sale, dacă nu m-aş teme să-ţi tulbur gândurile cucernice, te-aş ruga să-mi răspunzi la trei întrebări: prima, unde să-mi las calul, a doua, ce-aş putea mânca la cină, şi a treia, unde voi putea dormi la noapte?

Am să-ţi răspund cu degetul, spuse pustnicul, întrucât ar li împotriva canoanelor să grăiesc cu vorba când sunt semne ce pot răspunde deopotrivă de bine! Spunând aceasta, arătă pe rând două unghere ale colibei: Grajdul dumi-tale e acolo, patul, colo, iar cina dumitale e aici, adăugă el, luând de pe o policioară alăturată şi punând pe masă un talger cu vreo două grămăjoare de mazăre uscată.

Cavalerul dădu din umeri şi ieşi din colibă, unde se reîntoarse cu calul (pe care între timp îl priponise de un copac), îi scoase şaua cu multă grijă şi aşternu propria-i mantie pe spinarea lui ostenită.

Atenţia şi îndemânarea cu care străinul îşi îngrijea calul îl înduioşară, pare-se, pe monah, căci, bolborosind ceva despre proviziile păstrate pentru calul pădurarului, scoase dintr-o firidă o legătură de fân pe care o întinse în faţa calului oaspetelui său şi numaidecât după aceea azvârli pe podea o grămăjoară de ferigă uscată în locul pe care-l arătase drept pat. Cavalerul mulţumi pentru această atenţie, şi după aceea se aşezară din nou amândoi la masa pe care se afla talgerul cu mazăre uscată. Pustnicul rosti o lungă binecuvântare, care la obâşie fusese latinească, dar care nu mai păstra decât foarte puţine urme din această limbă, doar ici-colo terminaţiile lungi şi sonore ale unor cuvinte; apoi îşi îmbie oaspetele, vârându-şi cu modestie într-o gură uriaşă - înzestrată cu nişte dinţi care ar fi putut sta alături de colţii unui mistreţ, atât prin ascuţimea, cât şi prin albeaţa lor - vreo trei-patru boabe de mazăre, jalnică hrană pentru o moară atât de uriaşă şi de puternică.

Ca să poată urma o pildă atât de lăudabilă, cavalerul îşi scoase coiful, pieptarul de zale şi cea mai mare parte a armurii sale, înfăţişând pustnicului un cap cu şuviţe dese, aurii, o faţă cu trăsături armonioase, cu nişte ochi albaştri deosebit de strălucitori şi o gură bine conturată, străjuită de o mustaţă de culoare mai deschisă decât părul. în totul, părea capul unui bărbat viteaz, îndrăzneţ şi întreprinzător, în deplină armonie cu făptura lui puternică.

Ca şi cum ar fi vrut să răsplătească încrederea oaspetului său, pustnicul îşi ridică gluga, dezvăluind un cap rotund ca o bilă, care aparţinea unui om în floarea vârstei. Tigva lui, tunsă scurt şi înconjurată de un fel de nimb de şuviţe negre şi creţe, aducea întrucâtva cu o stână parohială împrejmuită cu un gard înalt. Trăsăturile feţei sale nu vădeau câtuşi de puţin asprimea unei vieţi monahale, plină de lipsuri; dimpotrivă, avea o faţă semeaţă şi aspră, dar deschisă, nişte sprâncene mari şi negre, o frunte boltită, iar de pe obrajii lui bucălaţi şi rumeni ca ai unui toboşar cobora o lungă şi cârlionţată barbă neagră. Faţa aceasta laolaltă cu trupul vânjos al

schivnicului vorbeau mai degrabă de fleici, şi muşchi în sânge decât de mazăre uscată şi verdeţuri, Oaspetelui nu-i scăpă această ciudăţenie. După ce mestecă anevoie o gură de boabe din acestea, simţi nevoia să-i ceară cucernicului său amfitrion să-i dea ceva de băuU iar monahul răspunse la rugăminte punând în faţa lui o cană mare cu apă curată de izvor.

- K din fântâna sfântului Dunstan, în care acesta boteza din zori până-n zori câte cinci sute de danezi şi britoni necredincioşi, binecuvântat fie-i numele! zise monahul şi, apropiindu-şi barba neagră de cană, dădu pe gât o duşcă mult mai mică decât s-ar li cuvenit, având în vedere laudele aduse acestei licori.

- Cuviosule părinte, spuse cavalerul, văd că firimiturile cu care te hrăneşti, laolaltă cu această băutură sfântă, dar cam subţire, ţi-au priit de minune. îmi pari mai degrabă un bărbat în stare a câştiga berbecul la trântă, inelul în lupta cu ciomegele, sau scutul la scrimă decât dornic a-şi petrece vremea lâncezind în această pustietate, spunând rugăciuni şi hrănindu-te cu mazăre uscată şi apă de izvor.

- Cavalere, răspunse monahul, gândurile tale, ca şi cele ale altor mireni neştiutori, sunt gânduri ale trupului. Sfânta Fecioară şi sfântul meu patron s-au îndurat să binecuvânteze hrana sărăcăcioasă cu care mă mulţumesc, întocmai cum verdeţurile şi apa au fost odinioară binecuvântate pentru copiii Shadrach, Meshech şi Abednego, care au băut apă mai degrabă decât să se spurce cu vinul şi mâncărurile cu care-i ispitise regele sarazinilor.

- Cucernice părinte, grăi cavalerul, dumneata, pe faţa căruia cerul a săvârşit un asemenea miracol, vei îngădui oare unui mirean păcătos să-ţi afle numele?

- Poţi să-mi zici călugărul din Copmanhurst, căci aşa mi se spune prin părţile acestea. E drept că oamenii mai adaugă şi vorba "sfântul", dar eu, unul, nu ţin la asta, simţindu-mă nevrednic de un astfel de adaos. Şi-acum, viteazule cavaler, aş putea să te rog să-mi dezvălui numele preacinstitului meu oaspe?

- Cuviosule călugăr din Copmanhurst, oamenii de prin părţile acestea îmi spun Cavalerul Negru, iar mulţi adaugă la acest nume vorba "leneşul", cu care eu însă nu ţin deloc să fiu învrednicit.

Schivnicul abia se putu stăpâni să nu zâmbească la auzul acestui răspuns al oaspetelui său.

- Cavalere Leneş, zise el, văd că eşti un om prevăzător şi înţelept; mai mult, văd că sărăcăcioasa mea cină monahicească nu-ţi prea place, fiind pesemne obişnuit cu risipa curţilor şi a taberelor osteneşti şi cu bunătăţile de la oraş. Tocmai acuma mi-am adus aminte, Cavalere Leneş, că atunci când milosul paznic al acestei păduri mi-a dat în grijă câinii, precum şi legăturile astea de fân, mi-a mai lăsat şi ceva de-ale gurii, însă, neputându-le folosi eu însumi, ele mi-au ieşit cu totul din minte, cufundat cum sunt în gândurile mele cucernice.

- Puteam să jur că aşa a făcut! zise cavalerul. Eram încredinţat din clipa în care ţi-ai ridicat gluga că în chilia asta trebuie să se afle şi hrană mai de Doam-ne-ajută. Cuviosule călugăr, pădurarul tău e, de bună seamă, un om de treabă, căci oricine ţi-ar fi privit fălcile luptându-se cu mazărea asta uscată şi gâtlejul potopit cu această licoare de rând n-ar fi îndurat să te vadă osândit la o asemenea hrană şi băutură, bune cel mult pentru un cal

(şi cavalerul arătă spre talgerul şi cana de pe masă), fără a te cinsti cu bucate mai de soi. Ia să vedem acuma, fără zăbavă, darul pădurarului!

Schivnicul îi aruncă o privire iscoditoare, în care se citea o şovăială hazlie, ca şi cum nu era sigur că se poate încrede pe deplin în oaspetele său. Totuşi, faţa cavalerului trăda o sinceritate desăvârşită, iar surâsul lui vesel era de asemenea atât de cuceritor şi vădea atâta bună-credinţă, încât gazda se muie cu totul.

După ce schimbă în tăcere câteva priviri cu cavalerul, schivnicul se îndreptă spre celălalt capăt al colibei şi deschise o portiţă care era ascunsă cu mare grijă şi oarecare dibăcie. Din fundul tainiţei .întunecoase spre care dădea această poitiţă el aduse o plăcintă uriaşă, coaptă într-o oală de cositor neobişnuit de mare. Călugărul puse dinaintea oaspetelui său această plăcintă măreaţă, iar cavalerul o tăie cu jungherul, nepierzând nici o clipă pentru a tace cunoştinţă cu conţinutul ei.

A trecut mult de când a fost pe aici inimosul pădurar. întrebă cavalerul pe gazdă după ce înghiţi la repezeală câteva îmbucături din acest adaos la cina schivnicului.

Vreo două luni, răspunse grăbit călugărul.

- Sfinte Dumnezeule! exclamă cavalerul. Toate sunt miraculoase în sihăstria ta, Gucernice monah; puteam să jur că cerbul gras care a slujit la această plăcintă mai alerga încă pe picioare acum câteva zile.

Schivnicul rămase oarecum descumpănit la auzul acestor vorbe, mai ales că văzuse cu jale cum plăcinta se micşora tot mai mult sub năvala înverşunată a oaspetelui său, năvală la care nu se putea alătura după ce vorbise cu atâta convingere despre cumpătare.

- Am fost în Palestina, cuviosule călugăr, zise cavalerul, oprindu-se deodată. Şi îmi amintesc că dăinuie acolo obiceiul ca fiece gazdă care primeşte un oaspe să împartă cu dânsul hrana cu care-l ospătează, spre a-i dovedi că ea nu-i va dăuna. Departe de mine gândul de a pune la îndoială ospitalitatea unui om atât de cucernic, totuşi ţi-aş fi foarte îndatorat dacă ai binevoi să te supui acestui obicei oriental.

- Pentru a-ţi risipi îndoielile deşarte, cavalere, mă voi abate o dată de la canoanele mele, răspunse schivnicul şi, cum pe vremea aceea nu existau furculiţe, îşi înfipse de îndată degetele în miezul plăcintei.

Gheaţa fiind spartă, ai fi zis acum că gazda şi oaspetele se întreceau să arate cât mai multă poftă de mâncare şi, deşi cavalerul postise desigur vreme mai îndelungată, schivnicul îl lăsă totuşi cu mult în urmă..

- Preacuvioase, rosti.cavalerul, după ce-şi potoli foamea, aş pune rămăşag pe frumosul meu cal de colo, în schimbul unui ţechin, că preacinstitul pădurar, căruia îi datorăm bunătatea asta de vânat a lăsat aici şi un polobocel cu vin de Canare, sau vreo altă băutură de acest soi, pentru ca aleasa plăcintă să lunece mai cu priinţă pe gât. Fireşte că lucrul acesta e cu totul nevrednic de a dăinui în memoria unui pustnic atât de cumpătat, totuşi, socot că, dacă ai mai cotrobăi niţel în firida de colo, ai vedea că bănuiala mea se adevereşte.

Călugărul răspunse printr-un rânjet şi, ducându-se din nou la tainiţă, se întoarse cu un burduşel de piele, cam de patru litri. De asemenea aduse şi două cupe mari, făcute din coarne de bour şi prinse în nişte doage de argint. După ce aduse această băutură, tocmai potrivită pentru a înlesni

digestia, socoti pesemne că nu mai avea rost să se rețină şi, umplând amândouă cupele, zise după datina saxonă:

Waeshncl .Cavalere Leneş! şi-şi goli dintr-o sorbitură cupa. *Drink hncl*, cuviosule călugăr de Copmanhurst! răspunse oşteanul şi dădu pe gât băutura, la tel ca şi gazda. Preacuvioase, adăugă străinul după ce goli cea dintâi cupă, nu pot decât să mă minunez că un bărbat atât de musculos şi voinic, care, pe deasupra, se vădeşte a fi un băutor de mâna întâi, se resemnează să trăiască într-o asemenea pustietate. După părerea mea, ți s-ar potrivi mai degrabă să păzeşti un castel sau o fortăreață, hrănindu-te cu carne şi bând băuturi tari, decât să trăieşti aici cu verdețuri şi apă, sau chiar din mila pădurarului. Eu, unul, să fiu în locul tău, mi-aş mai trece vremea vânând căprioarele regelui şi m-aş hrăni cu ele. Prin pădurile astea se găseşte din plin asemenea vânat, şi nimeni nu ar simți lipsa unui cerb care ar potoli foamea unui slujitor al sfântului Dunstan.

- Cavalere Leneş, răspunse călugărul, asemenea vorbe sunt primejdioase şi te rog să nu le mai rosteşti. Sunt un adevărat schivnic, credincios regelui şi legiuirilor, iar de-aş fura vânatul stăpânului meu, aş fi aruncat în temniță, ba chiar m-ar paşte spânzurătoarea, cu toată rasa mea cenuşie.

- Şi, totuşi, să tiu în locul tău, stărui cavalerul, m-aş duce la plimbare noaptea, pe lună, când pădurarii şi paznicii sforăie în culcuşul lor călduț, şi aşa, din când în când, bolborosindu-mrugăciunile, aş mai trage câte-o săgeată în cirezile de căprioare negre care pasc prin luminişuri. Spune drept, cuviosule călugăr, n-ai încercat niciodată să-ți treci vremea în felul acesta?

.- Prietene, răspunse monahul, ai văzut tot ce te putea interesa din gospodăria mea, ba chiar ceva mai mult decât se cuvine unuia care intră cu de-a sila. Crede-mă, e mai bine să te bucuri de bunătățile ce ți le trimite Domnul decât să ai neobrăzarea de a te întreba de unde-ți vin. Umple-ți cupa şi fii bine venit. Dar, te rog, nu mă sili prin întrebări nelalocul lor să-ți dovedesc că n-ai fi putut intra aşa de lesne în casa mea dacă aş fi vrut să mă împotrivesc.

- Pe legea mea, exclamă cavalerul, mă faci şi mai curios! Eşti cel mai ciudat călugăr pe care l-am întâlnit vreodată şi vreau să te cunosc mai bine înainte de a ne despărți. Cât despre amenințările tale, află, preacuvioase, că vorbeşti cu un om a cărui meserie este să caute primejdia oriunde o poate găsi.

- Cavalere Leneş, beau în sănătatea ta, prețuindu-ți mult vitejia, dar foarte puțin cumințenia. Dacă vrei să te masori cu mine cu arme egale, îți voi da -cu toată prietenia şi dragostea mea frățească - un asemenea prilede căință şi de mântuire, încât nu vei mai săvârşi vreme de douăsprezece luni de-aici înainte păcatul unei prea mari curiozități.

Cavalerul încuviință şi-i ceru să-i numeasc armele.

De la foarfecele Dalilei şi cuiul lui Jael, până la iataganul lui Goliat, nu-i armă cu care să nu mă pot măsura cu tine, dar dacă e să aleg eu, ce-ai spune, prietene, despre aceste giuvaeruri?

Şi spunând acestea, deschise o firidă şi scoase de acolo o pereche de săbii şi scuturi de felul acelora folosite de *yeomen-i* pe vremea aceea. Cavalerul, care-i urmărea cu luare-aminte mişcările, văzu că în această a doua ascunzătoare se mai aflau două sau trei arcuri lungi, o arbaletă, o

cucură de săgeți pentru aceasta şi o jumătate de duzină de săgeți pentru arcuri. De asemenea, se mai vedeau în ascunzătoarea întunecată o harfă şi alte obiecte, foarte puțin bisericeşti la înfățişare.

Frate călugăre, spuse cavalerul, îți făgăduiesc că n-am să-ți mai pun întrebări necuviincioase. Cuprinsul acestui sipet dă răspuns la toate întrebările mele, şi văd acolo o armă (se aplecă şi apucă harfa) cu care mi-ar plăcea să ne măsurăm mai degrabă decât cu sabia şi scutul.

- Nădăjduiesc, cavalere, că nu ți s-a dat pe drept porecla de "leneş". îți spun cinstit că nu ştiu ce să cred. M-ai pus pe gânduri. Totuşi, eşti oaspetele meu şi nu o să-ți pun bărbăția la încercare dacă nu vrei. Şezi, te rog, şi umple-ți cupa. Hai să bem, să cântăm şi să ne veselim. Dacă ştii cumva vreun cântec frumos, vei fi oricând bine venit la o plăcintă aici, la Copmanhurst, atâta vreme cât voi sluji în schitul sfântului Dunstan, adică, de-o vrea Dumnezeu, până-mi voi schimba rasa cenuşie pe una de iarbă verde. Dar hai, umple-ți cupa, căci până să struneşti harfa, va mai trece câtva timp, şi nimic nu-i mai bun ca o cupă de vin spre a drege vocea şi ascuți auzul. în ce mă priveşte, îmi place să simt zeama strugurelui până-n vârful degetelor înainte de-a le pune să gâdile strunele harfei !

CAPITOLUL XVII

"Spre seară, în ungherul liniştit.
Deschid ceaslovul meu, cel daurit,
în care fapte sfinte-s zugrăvite,
Mucenicești. de Domnul răsplătite.
Atunci, la mucul meu de lumânare.
Nainte să mă culc, înalț cântare.
Au cine-ar vrea să lase lumea vie
Pentr-un toiag şi-o rasă cenuşie,
Şi-n loc de orice zbucium pământesc,
Să duc-un paşnic trai duhovnicesc?"
Warton

Cu toate că se strădui cu dragă inimă să urmeze povața veselului călugăr, oaspetele văzu că nu era lucru uşor să strunească harfa.

- Pare-mi-se, preacuvioase, că-i lipseşte o strună şi celelalte s-au cam tocit.

- A, văzuşi treaba asta? se miră călugărul. înseamnă că eşti mare meşter! Şi, ridicând ochii spre cer, urmă cu gravitate: Vinul şi petrecerile, vinul şi petrecerile sunt de vină! I-am spus eu lui Allan-a-Dale, menestrelui de la miazănoapte, că o să-mi strice harfa dacă o sase atingă de ea după cel de-al şapte- leapahar, darnici n-a vrut s-audă. Prietene, beau pentru izbutirea cântării tale!

Spunând acestea, goli solemn cupa, scuturând totodată din cap, în semn de dispreț pentru lipsa de cumpătare a harfistului scoțian.

Cavalerul, care potrivise întrucâtva strunele, cântă un scurt preludiu, apoi o întrebă pe gazdă dacă voia să audă o *sirvente* în *langue doc,* un *lai* în *langue doui,* un *virelai* sau o baladă în engleza de toate zilele.

- O baladă, o baladă, spuse călugărul, e mai bună decât toate oe-urile şi

oui-unle Franței. Cavalere, sunt englez sadea, şi tot astfel era şi patronul meu, sfântul Dunstan, care disprețuia oc-ul şi oc-ul, cum ar fi disprețuit pielița unei gheare de drac. în chilia asta nu se cuvine să răsune decât cântece neaoşe englezeşti.

- In cazul acesta, zise cavalerul, am să încerc o baladă compusă de un saxon vesel, pe care l-am cunoscut în Țara sfântă.

în curând se vădi că, deşi cavalerul nu era un maestru în arta menestrelilor, gustul său pentru această artă se dezvoltase sub supravegherea celor mai buni dascăli. învățătura ajutase şi ea la ceva, atenuând cusururile unui glas lipsit de adâncime şi mai degrabă aspru decât învăluitor; pe scurt, ea săvârşise tot ceea ce poate săvârşi învățătura când lipseşte harul. De aceea, cântarea lui putea fi prețuită chiar de un judecător mai priceput decât călugărul, mai cu seamă când strecura în învăluirile glasului său ici o notă de vioiciune, colo o notă duioasă, care dădeau tărie şi avânt stihurilor cântate.

ÎNTOARCEREA CRUCIATULUI

"Cu faimă de oştean, frumoasă,
Venea din Țara sfântă-acasă,
Purtând pe umeri crucea ruptă
Şi fărâmată-n greaua luptă.
Pe scutu-i, orice crestătură
De-o luptă amintea. Din gură
Cânta-n amurg oşteanu-n zale,
Pe sub balconul mândrei sale.
Frumoaso! Cavaleru-ți iară
S-a-ntors din aurita țară.
N-aduce-a veri - a verea lui
E-n cal şi-n vlaga brațului,
în pinteni -pe duşman s-alunge,
In lancea care-l va străpunge.
Trofeele-i acestea-s, ca şi
Surâsul Telelei, drăgălaşei.
Frumoaso! Amintirea-ți vie
L-a-mpins pe el la vitejie.
Cu fală fi- va al tău nume
Slăvit de-a nobililor lume.
Heralzii vor vesti: « Pliviți
Pe mândr-ai cărei ochi vrăjiți
Adus-au in turnir izbândă
La Askalon, în Țara sfântă.»
Prin spad-al ei surâs temut
Cincizeci de văduve-a făcut.
Şi-n ciuda vrăjii lui Mahund,
Căzut-a chiar sultanul crunt.
Priviți-i părul - mândru soare:
Pe-un gât ca neaua el răsare
Şi pentru fiecare fir

Pierea câte-un păgân în şir. 5
Frumoaso! Nimeni nu mă ştie.
A ta faima - toată, fie!
Deschide cruda poartă, deci!
Simt rouă nopții-n picuri reci.
Şi-obişnuit cu-al Siriei soare,
îngheț al morții vântu-mi pare.
Iubeşte-, alungând sfiala,
Pe cel care-ți aduce fala!"

În timp ce cavalerul cânta astfel, călugărul se comporta întocmai ca un critic de mâna-ntâi din zilele noastre la premiera unei opere. Rezemat de spătarul scaunului, cu ochii pe jumătate închişi, îşi Unea mâinile împreunate şi-şi frământa degetele, părând absorbit de cântec, apoi, bălăbănindu-şi mâinile, bătea încetişor tactul cu ele. La vreo două cadențe, care-i plăcură mai mult, îl ajută pe cavaler cu propriu-i glas, socotind că vocea cavalerului nu e de ajuns de puternică pentru a ridica melodia la înălțimea dorită de gustul său ales. Când cântecul se sfârşi, anahoretul îi mărturisi că i-a plăcut foarte mult.

- Şi cu toate astea, adăugă el, mi se pare că compatrioturlneu saxon a trăit destul de mult printre normanzi dac-a ajuns să-şi însuşească tonul cântecelor de jale. Ce l-a făcut pe acest cinstit cavaler să plece de-acasă? La ce se putea el aştepta decât să-şi găsească la întoarcere iubita cu un rival şi să-şi vadă serenada - cum i se zice - tot atât de disprețuită ca şi mieunatul unei pisici azvârlite într-un şanț? Totuşi, ca vaiere, ridic această cupă în sănătatea ta şi pentru izbânda tuturor îndrăgostiților, deşi mă tem că nu faci parte din rândurile lor, adăugă el văzând că vrednicul cavaler (căruia i se cam urcase la cap băutura) îşi turna în cupă apă din ulcior.

- Păi nu mi-ai spus că apa asta e din fântâna sfântului tău patron Dunstan? se apără cavalerul.

- Da, aşa e, răspunse călugărul. în apa asta a botezat sute de păgâni, dar n-am auzit să fi băut vreodată din ea. în lumea asta fiecare lucru cată să fie folosit cum se cuvine. Sfântul Dunstan cunoştea mai bine ca orişicare drepturile unui călugăr voios.

Şi, spunând acestea, apucă harfa şi-şi înveseli oaspetele cu următorul cântec, compus pe melodia unui cor *deny-down,* întâlnit în vechile balade englezeşti:

FRATELE DESCULȚ

"Prietene.-ți dau un an, doi să te duci
Prin toată Europa, dar n-ai să apuci
Nicicând să găseşti un om fericit
Ca veselul frate desculț din ăst schit.
întins, ca vaierul spre mândra-i aleargă,
Dar seara-i de-o lance străpuns, dus pe targa,
Iar eu-l spovedesc şi-o alin negreşit
Pe mândra-i rămasă fără iubit.
Monarhul Mulți prinți au schimbat pentru rasă
O scumpă hlamidă, din fir şi mătasă.

Dar nici un călugăr vreodat n-a râvnit
Să-şi dea pe-o coroană potcapul cinstit.
Călugărul unde se duce găseşte
Mâncare aleasă, şi lumea-l primeşte.
El merge oriunde, iar când e-ostenit,
In orişice casă cu drag e primit;
L-aşteaptă o ciorbă şi-un jilț la amiază
Şi nimeni în locu-i să stea nu cutează.
Căci cel mai bun Ioc i-e oricând pregătit
Monahului nostru desculț şi smerit.
L-aşteaptă la cină plăcinta fierbinte
Şi berea. Iar gazda - nevastă cuminte
De soț s-ar lipsi, ca să-l aibă-n sfârşit
Pe fratele nostru-ntr-un pat încălzit.
Trăiască potcapul şi rasa cea lungă
(e reazimul popii şi diavolii-alungă.
Doar fratele nostru, ne stânjenit,
Culege-orice floare, de ghimpe ferit. "

- Pe legea mea, exclamă cavalerul, ai cântat straşnic şi din inimă, spre lauda tagmei din care faci parte! Dar, preacuvioase, l-ai pomenit pe Diavol, nu ți-e teamă că s-ar putea să te trezeşti cu el în toiul uneia din petrecerile tale necanonice?

- Necanonice, zici? replică pustnicul. Resping această învinuire, o calc în picioare! îmi împlinesc cu credință şi cuviință slujba. Două liturghii zilnic, dimineața şi seara, p-ormă utrenia, slujba de la amiază, vecernia, şi crezul, şi atâtea *A ve* şi *Pater...*

Afară de nopțile cu lună plină, când e vremea vânatului, îi tăie vorba oaspetele.

- *Exceptis excipiendis,* răspunse monahul, precum bătrânul nostru stareț m-a învățat să spun atunci când nişte mireni neobrăzați m-arîntreba dacă respect întocmai canoanele ordinului meu.

-- E adevărat, preacuvioase, spuse cavalerul, dar Diavolul abia aşteaptă asemenea excepții; el e pretutindeni şi te pândeşte ca un leu năprasnic, după cum bine ştii.

- N-are decât să ragă aici, dacă-i dă mâna! răspunse călugărul. Când i-oi da eu una cu brâul meu de frânghie, o să ragă ca-n cleştele sfântului Dunstan! Niciodată nu m-am temut de vreun om, şi tot atât de puțin mă tem de Diavol şi drăcuşorii lui. Sfântul Dunstan, sfântul Dubric, sfântul Winibald, sfântul Winifred, sfântul Swibert, sfântul Wilich, ca să nu mai vorbesc de sfântul Thomas din Kent şi de înseşi bietele mele merite, mă ajută să-mi bat joc de toți diavolii ăştia, de toate soiurile, oricât de lungi le-ar fi cozile. Dar am să-ți spun o taină, prietene, să ştii că nu vorbesc niciodată de asemenea lucruri înainte de rugăciunea de dimineață.

Călugărul voia să schimbe vorba. Cei doi cheflii erau din ce în ce mai veseli; cântară rând pe rând o mulțime de cântece, când, deodată, petrecerea lor fu întreruptă de o bătaie puternică în uşa sihăstriei.

Nu putem lămuri pricina acestei întreruperi decât povestind pățaniile altui grup de eroi, căci, aidoma bătrânului Ariosto, nn ne place să ne ținem

scai de un singur personaal dramei noastre.

CAPITOLUL XVIII

"Hei! Drumul nostru trece prin văioag
Unde păşeşte ciuta lângă mamă.
Unde stejarul îşi întinde ramul
Şi-opreşte raza soarelui să treacă.
Porniţi! Pe-asemctwa cărări e straşnic
Să umbli când pe tron stă mândrul soare.
Mai rău şi mai primejdios e-atuncea
Când lampa Cintiei luminează codrul."
Pădurea Ettrick

Când Cedric Saxonul îşi văzu fiul prăbuşindu-se fără cunoştinţă în arena de la Ashby, primul gând fu să poruncească slujitorilor săi să-l ia cu ei să-l îngrijească, dar vorbele i se opriră în gâtlej. Nu se putea hotărî să-l recunoască, de faţă cu o asemenea adunare, pe fiul pe care-l dezmoştenise şi-l renegase. Cu toate acestea, îi pomnci lui Oswald să nu-l slăbească din ochi şi-i mai spuse ca, împreună cu doi slujitori, să-l conducă pe Ivanhoe la Ashby de îndată ce mulţimea se va fi risipit. Numai că Oswald nu putu duce la îndeplinire această poruncă: mulţimea se risipise, ce e drept, dar cavalerul nu era de găsit nicăieri.

în zadar îl căută din ochi paharnicul lui Cedric pe tânărul său stăpân. Văzu băltoaca de sânge în care cavalerul se prăbuşise ceva mai înainte, dar pe el însuşi nu-l mai văzu - ai fi zis că nişte zâne îl răpiseră de-acole. Se prea poate ca Oswald, care, ca orice saxon, era tare superstiţios, să fi atribuit unei asemenea pricini dispariţia lui Ivanhoe dacă din întâmplare n-ar fi zărit un individ în straie de scutier, în persoana căruia recunoscu trăsăturile ortacului său Gurth. îngrijorat de soarta stăpânului său şi deznădăjduit de neaşteptata lui dispariţie, porcarul travestit îl căuta peste tot, fără să se mai ferească. Oswald socoti de datoria lui să pună mâna pe Gurth, ca pe un fugar a cărui soartă trebuie să fie hotărâtă de stăpânul său.

Urmându-şi cercetările, singurul lucru pe care paharnicul îl putu afla de la cei de faţă fu că nişte valeţi bine îmbrăcaţi îl luaseră pe Ivanhoe, îl aşezaseră cu grijă în lectica unei spectatoare şi-l scoseseră grabnic din învălmăşeală. De îndată ce află acest lucru, Oswald se hotărî să se întoarcă la stăpânul său pentru a primi noi instrucţiuni. De aceea îl luă cu el şi pe Gurth, socotindu-l întrucâtva un dezertor din slujba lui Cedric.

Saxonul era stăpânii de cele mai chinuitoare temeri în legătură cu fiul său, căci natura îşi afirma drepturile, în ciuda stoicismului patriotic care se străduia s-o înăbuşe. Dar de îndată ce află că Ivanhoe era pe mâini grijulii şi desigur prietenoase, îngrijorarea părintească, trezită de îndoiala asupra soartei sale, făcu din nou loc mândriei rănite şi mâniei faţă de ceea ce numea "nesupunerea" fiului său Wilfred.

N-are decât să-şi urmeze dramul, rosti el. Să-i vindece rănile cei de dragul cărora a primit aceste răni. Se pricepe mai mult la scamatoriile cavalerilor normanzi decât să apere faima şi onoarea străbunilor săi englezi cu scutul şi barda, străvechile arme ale ţării sale.

Rowena, care era de față, încercă să-l domolească:

- Dacă, pentru a apăra onoarea străbunilor, e de ajuns să fii înțelept în primirea sfaturilor şi viteaz în îndeplinirea lor, să fii cel mai brav dintre bravi şi cel mai nobil dintre nobili, atunci nu cunosc în afară de tatăl lui pe nimeni altcineva...

- Taci, domniță Rowena! Numai despre asta nu vreau să te aud vorbind. Pregăteşte-te pentru banchetul prințului, am fost poftiți cu o neobişnuită curte-nie, rareori folosită de trufaşii normanzi față de seminția noastră din ziua fatală a bătăliei de la Hastings. Vreau să ne ducem acolo fie numai pentru a arăta acestor normanzi trufaşi cât de puțin îl poate tulbura pe un saxon soarta unui fiu care a fost în stare să-i învingă pe cei mai bravi dintre ei.

- Iar eu, spuse Rowena, nu mă voi duce, şi te rog să ai grijă ca nu cumva ceea ce socoteşti curaşi dârzenie să treacă drept lipsă de inimă.

- Rămâi, rămâi acasă, domniță nerecunoscătoare, se burzului Cedric. Inima ta e de piatră de vreme ce e în stare să jertfească fericirea unui popor asuprit de dragul unei legături uşuratice şi neîngăduite. Mă duc să-l caut pe nobilul Athelstane. Voi merge cu el la banchetul lui Ioan de Anjou.

Cei doi se duseră aşadar la banchet şi am arătat întâmplările cele mai de seamă ce s-au petrecut acolo. De îndată ce părăsiră castelul, nobilii saxoni şi slujitorii lor încălecară pe cai; în timpul învălmăşelii ce se stârni cu acest prilej, Cedric dădu ochii cu fugarul Gurth. După cum am văzut, nobilul saxon se întorcea de la -banchet într-o dispoziție destul de puțin paşnică şi nu avea nevoie decât de un pretext pentru a-şi vărsa năduful pe cineva.

- În lanțuri, în lanțuri! strigă el. Oswald, Hundibert, câini ticăloşi, de ce-l lăsați pe tâlhar să umble slobod?

Fără să crâcnească, păzitorii lui Gurth îl legară pe acesta de un căpăstru, fiindcă frânghie nu găsiră la îndemână. Gurth se supuse în tăcere, apoi, mus-trându-şi cu privirea stăpânul, spuse:

- Asta fiindcă țin la sângele vostru mai mult decât la al meu!

- Pe cai, să pornim! strigă Cedric.

- E şi timpul, spuse nobilul Athelstane, căci dacă nu ne grăbim, pregătirile vrednicului stareț Waltheoff pentru cina târzie vor fi cu totul de prisos.

Călătorii merseră însă atât de repede, încât ajunseră la mănăstirea sfântului Withold înainte ca nenorocirea de care se temeau să apuce a se întâmpla. Starețul, el însuşi saxon de viță veche, îi primi pe nobilii saxoni cu tradiționala şi darnica ospitalitate a neamului lor, de care ei se bucurară până la o oră târzie, sau mai bine zis foarte timpurie, iar a doua zi dimineață nu se despărțiră de cucernica lor gazdă până ce nu împărțiră cu ea o gustare copioasă.

Cavalcada părăsea tocmai curtea mănăstirii, când se petrecu un incident care-i nelinişti întrucâtva pe saxoni. Dintre toate popoarele Europei, saxonii erau cei mai superstițioşi, iar credințele lor pot fi regăsite în mai toate superstițiile ce mai dăinuie încă în tradițiile noastre populare. Normanzii, fiind o rasă amestecată şi mai cultivată pentru acea epocă, îşi pierduseră cea mai mare parte din prejudecățile de natură superstițioasă, aduse de strămoşii lor din Scandinavia, şi se mândreau că gândesc liber în

asemenea chestiuni.

În cazul de față, prorocul care trezi în suflete teama de nenorocire fu, nici mai mult nici mai puțin, un dulău negru şi jigărit, care, stând în două labe, începu să schelălăie, în vreme ce primii călăreți ieşeau pe poartă, şi apoi, lătrând năprasnic şi sărind de ici-colo, păru că vrea să se alăture alaiului.

- Nu-mi place muzica asta, taică Cedric, spuse Athelstane, care obişnuia să i se adreseze în acest fel.

- Nici mie, nene, rosti Wamba. Tare. mă tem că o să trebuiască să plătim scump pentru cântărețul ăsta.

- După mine, zise Athelstane, asupra căruia straşnica bere a starețului făcuse o impresie deosebită (căci Burtonul era încă de pe atunci celebru pentru această plăcută băutură), după mine, zic, ar fi mai bine să ne întoarcem şi să rămânem la stareț până după amiază. Un călugăr, un iepure sau un dulău care urlă poartă ghinion la drum dacă nu te ospătezi înc-o dată.

- Să pornim! porunci.Cedric nerăbdător. Şi aşa e ziua prea scurtă pentru călătoria noastră. Cât despre câine, îl cunosc, e dulăul robului fugar Gurth, e şi el un fugar nefolositor, ca şi stăpânul său.

Spunând acestea, Cedric se ridică în scări, mânios că fusese oprit din drum, şi zvârli o dardă spre bietul Fangs, căci Fangs era; luându-se-pe urmele stăpânului său, câinele îl pierduse din vedere în locul acesta, iar acum se bucura, în felul lui stângaci, să-l revadă. Darda îi spintecă o articulație şi era cât pe-aci să-l țintuiască la pământ; câinele fugi schelălăind din preajma mâniosului *thane.* Gurth simți un junghi în inimă, căci această încercare de a curma viața credinciosului său prieten era pentru el mai dureroasă chiar decât caznele pe care le îndurase el însuşi. încercând în zadar să-şi acopere ochii cu mâna, îi spuse lui Wamba, care, văzând mânia stăpânului său, se dăduse prevăzător îndărăt:

- Te rog, fii bun şi şterge-mi ochii cu poalele hainei tale, căci praful îmi face rău şi cătuşele astea mă împiedică să mă mişc.

Wamba îi făcu pe voie şi pomi călare alături de Gurth. Acesta păstra o tăcere posacă, dar în cele din urmă, nemaiputându-şi stăpâni simțămintele, izbucni: Prietene Wamba, dintre toți cei ce sunt îndeajuns de nebuni pentru a-l sluji pe Cedric, numai tu eşti destul de dibaci ca să-l vrăjeşti cu nebunia ta. De aceea, rogu-te, du-te la el şi spune-i că Gurth nu-l va mai sluji de-aci înainte nici din dragoste, nici. de teamă. Poate să-mi taie capul, să mă biciuiască, să mă pună în lanțuri, însă nimic nu mă va face să-l iubesc sau să-l ascult. Du-te, dar, şi spuneri că Gurth, fiul lui Beowulph, nu-l va mai sluji.

Fii sigur, zise Wamba, că oricât se smintit aş fi, nu-ți voi îndeplini rugămintea nebunească. Cedric mai are o dardă la cingătoare, şi ştii prea bine că nu prea are obiceiul să-şi greşească ținta.

- Nu-mi pasă de mă va lua sau nu drept țintă, spuse Gurth. Ieri mi l-a lăsat pe Wilfried, tânărul meu stăpân, într-o băltoacă de sânge. Azi a încercat să ucidă sub. ochii mei cealaltă ființă care se purta bine cu mine. Pe sfântul Ed-mund, pe sfântul Dunstan, pe sfântul Withold, pe sfântul Edward Confesorul şi pe toți ceilalți sfinți saxoni din călindare (căci Cedric nu jura decât pe sfinții de obârşie saxonă, şi toți slujitorii lui îi urmau pilda), n-am

să i-o iert niciodată!

- Pe câte înțeleg eu, rosti măscăriciul, care juca deseori rolul de împăciuitor al familiei, stăpânul nostru nu voia să-i facă vreun rău lui Fangs, ci numai să-l sperie. Fiindcă, dacă ai băgat de seamă, s-a ridicat în scări, ca si cum ar fi vrut să țintească mai sus, şi aşa ar fi făcut dacă Fangs n-ar fi sărit tocmai atunci, alegându-se în felul acesta cu o zgârietură, pe care mă oblig .s-o tămă-duiesc cu însumi cu puțintică smoală.

- A, de-aş putea s-o cred! spuse Gurth. De-aş putea s-o cred! Dar nu, e cu neputință, am văzut cu ochii mei că darda era bine țintită şi am simțit în şuierul ei înfricoşător toată răutatea şi mânia aceluia care a aruncat-o; şi când s-a înfipt în pământ, a tremurat de parcă-i părea rău că nu şi-a nimerit din plin ținta. Pe porcul sfântului Anton, n-am să-l mai slujesc pe Cedric!

Şi porcarul indignat se cufundă iar în tăcerea lui posomorâtă, din care măscăriciul se strădui în zadar să-l mai scoată.

Într-âcestea, Cedric şi Athelstane, călărind în fruntea alaiului, vorbeau despre starea în care se afla țara, despre neînțelegerile din familia regală, despre certurile dintre seniorii normanzi şi despre posibilitatea ce exista ca asupriții saxoni să scuture jugul normand sau să-şi redobândească măcar în parte demnitatea şi independența națională cu prilejul tulburărilor care aveau de bună seamă să izbucnească. Cedric discuta despre toate acestea plin de însuflețire. Dorința sa cea mai arzătoare era ca seminția lui să-şi recucerească neatârnarea, ideal căruia îi jertfise de bunăvoie fericirea căminului şi interesele fiului său. Dar pentru a săvârşi o asemenea revoluție în folosul pământenilor Angliei trebuia ca aceştia să se unească şi să treacă la fapte sub conducerea unei căpetenii recunoscute. Nevoia de a-şi alege căpetenia din rândurile nobililor saxoni cu sânge regesc era nu numai un lucru de la sine înțeles, dar ajunsese să fie şi o condiție cerută solemn de toți cei cărora Cedric le împărtăşise planurile şi nădejdile sale tainice. Athelstane avea cel puțin această calitate şi, deşi nu prea i se recunoşteau însuşirile şi talentele necesare unui conducător, avea totuşi o înfățişare impunătoare, nu era fricos, avea obişnuința de a mânui armele şi părea dornic să se sprijine pe înțelepciunea unor stetnici mai pricepuți decât el. Mai presus de orice, oamenii vedeau în el un om cu idei generoase, primitor şi bun din fire. Dar oricare ar fi fost pretențiile ce le putea ridica Athelstane la rangul de căpetenie a confederației saxone, mulți dintre compatrioții săi înclinau mai degrabă spre domnița Rowena, care se trăgea din neamul lui Alfred şi al cărei tată îşi câştigase faima unui conducător înțelept, viteaz şi generos, fiind venerat chiar după moarte de concetățenii săi asupriți.

Dac-ar fi vrut, Cedric s-ar fi putut pune el însuşi, fără greutate, în fruntea unei a treia tabere, cel puțin la fel de tare ca şi celelalte. El înlocuia lipsa obârşiei regeşti prin curajul, destoinicia, energia şi, mai cu seamă, prin acel devotament față de cauză care-i adusese porecla de "saxonul", şi, la drept vorbind, obârşia lui nu era mai prejos decât aceea a lui Athelstane şi a propriei sale pupile. Toate aceste însuşiri nu erau umbrite nici de cea mai mică urmă de egoism, căci, în loc să-şi dezbine şi mai mult neamul vlăguit, alcătuind o a treia tabără, Cedric se gândea în primul rând să pună capăt dezbinării printr-o căsătorie între Rowena şi Athelstane. O piedică în calea acestui plan se ivise în urma dragostei ce se înfiripase între Wilfred şi pupila sa; de unde, alungarea fiului din casa părintească.

Cedric luase această măsură drastică în nădejdea că, în timpul absenței lui Wilfred, Rowena se va vindeca de dragostea ei, dar această nădejde se dovedi deşartă, în parte datorită creşterii primite de pupila sa. Cedric, care ținea la numele lui Alfred ca la un Dumnezeu, se purtase față de singurul vlăstar al acestui monarh cu un respect rareori arătat pe vremea aceea chiar şi unei prințese recunoscute. Voința Rowenei fusese mai totdeauna lege în casa lui, iar Cedric însuşi, ca şi cum ar fi fost hotărât ca suveranitatea ei să fie deplin recunoscută măcar în acest cerc restrâns, părea mândru că are prilejul să se poarte ca cel dintâi dintre supuşii ei. Crescută astfel, în obişnuința de a face ce vrea şi chiar de a-şi exercita autoritatea despotică, Rowena era înclinată, prin însăşi educația primită, să se împotrivească şi să urască orice încercare de amestec în simțămintele ei sau de a dispune de mâna ei contrar acestor simțăminte, fiind în chip firesc dornică să-şi afirme independența pe un tărâm pe care până şi femeile, obişnuite să se supună şi să asculte orbeşte, sunt adesea înclinate să conteste autoritatea tutorilor sau părinților lor. Ea îşi susținea cu curaconvingerile, iar Cedric, neputându-se dezbăra de respectul cu care îi asculta îndeobşte părerile, nu ştiu defel cum să-şi impună autoritatea de tutore.

În zadar încercă el să-i ia ochii, fluturându-i pe dinainte făgăduiala tronului, înzestrată cu mult bun-simț, Rowena nu socoti planul lui nici practic şi nici de dorit în ceea ce o privea, chiar dacă ar fi fost realizabil. Fără să încerce a-şi ascunde preferința față de Wilfred de Ivanhoe, ea declară că dacă nu i se va îngădui să se mărite cu acest cavaler, se va duce mai degrabă la mănăstire decât să împartă tronul cu Athelstane, pe care îl disprețuise întotdeauna, iar acum, din pricina neplăcerilor prilejuite de el, începuse să-l urască din inimă.

Totuşi, Cedric, care nu prea punea preț pe statornicia femeilor, stărui să se folosească de toate mijloacele ce-i stăteau în putere pentru a ajunge la căsătoria dorită, care, după părerea lui, ar fi adus un însemnat folos cauzei saxone. In neaşteptata şi romantica apariție a fiului său pe arena de la Ashby, el văzuse, pe bună dreptate, o lovitură aproape ucigătoare dată speranțelor sale. E drept că timp de o clipă dragostea părintească biruise în el mândria şi patriotismul, dar acestea reînviară îndată după aceea cu foițe sporite, iar acum, sub îndoita lor apăsare, se hotărâse să întreprindă o acțiune energică în vederea căsătoriei dintre Athelstane şi Rowena şi să ia toate celelalte măsuri care-i păreau trebuincioase pentru redobândirea independenței saxone.

Tocmai despre aceasta vorbea el acum cu Athelstane, plângându-se din când în când, în sinea lui, pe bună dreptate, asemeni lui Hotspur, că a ales un om atât de slab pentru un plan atât de măreț. E adevărat că Athelstane era destul de vanitos şi-i plăcea să-şi simtă urechile gâdilate de astfel de vorbe despre obârşia lui nobilă şi despre dreptul său la onoruri şi la suveranitate, drept moştenit din moşi-strămoşi. Dar meschina lui vanitate se mulțumea cu onorurile primite din partea slugilor şi saxonilor din preajma lui. Cu toate că nu se temea să înfrunte primejdiile, îi era lehamite să se ostenească a le căuta cu tot dinadinsul, şi deşi în general era de acord cu principiile statornicite de Cedric cu privire la dreptul saxonilor la neatârnare şi era şi mai lesne convins de propriul său drept de a domni asupra acestora după cucerirea independenței, totuşi, când venea vorba de mijloacele de a

dobândi acest drept, el era acelaşi "Athelstane cel zăbavnic", încet la faptă, şovăielnic, pururi dornic să tărăgăneze lucrurile şi să ocolească orice acțiune. îndemnurile fierbinți şi pătimaşe ale lui Cedric aveau asupra firii sale nepăsătoare efectul unor bile încinse aruncate în apă: sfârâie şi fumegă nițeluş, pentru a se stinge numaidecât după aceea.

Când, în sfârşit, lăsându-se păgubaş de asemenea încercări - care aveau cam acelaşi efect ca pintenii asupra unei mârțoage obosite sau ca barosul asupra fierului rece -, Cedric se reîntorcea la pupila sa Rowena, el nu se alegea cu o mulțumire mai mare, şi iată de ce: de câte ori se ducea s-o vadă, o găsea tăifăsuind cu slujnica ei favorită despre vitejia şi despre soarta lui Wilfred, iar Elgitha o răzbuna totdeauna pe stăpână-sa, aducând vorba despre felul în care Athelstane fusese aruncat de pe cal la turnir, cel mai neplăcut subiect de discuție pentru urechile lui Cedric.

Din toate aceste pricini, pentru viteazul saxon călătoria din acea zi era legată de fel de fel de neplăceri şi neajunsuri, aşa încât blestemă de nenumărate ori în sinea lui turnirul şi pe cel care-l pusese la cale, neuitând să se blesteme şi pe sine pentru că avusese nerozia de a fi vrut să ia parte la el.

La amiază, din îndemnul lui Athelstane, călătorii se opriră într-un luminiş de pădure lângă un izvor, pentru a-şi odihni caii şi a gusta din merindea pe care primitorul stareț o încărcase pe un catâr. Gustarea aceasta ținu destul de mult şi, laolaltă cu toate întreruperile de mai înainte, îi făcu să piardă nădejdea că vor putea ajunge la Rotherwood dacă nu vor umbla toată noaptea. Din această pricină hotărâră să-şi urmeze drumul cu un pas mai zorit decât până atunci.

CAPITOLUL XIX

"Un pâlc de oameni înarmați păzind
O doamnă nobilă pe cât puteam
Ghici din vorba lor. de la distanță
Se-apropie, cu gândul să-şi petreacă,
Pesemne, noaptea în castel. "
Din tragedia *Orra*

Călătorii ajunseseră acum la marginea ținutului păduros şi se pregăteau să se afunde în desişurile lui, socotite pe atunci primejdioase din pricina numeroşilor haiduci pe care asuprirea şi sărăcia îi aduseseră la deznădejde şi care hălăduiau prin păduri, cutreierându-le în cete atât de mari, încât puteau sfida cu uşurință slaba pază de pe vremea aceea. în ciuda orei înaintate, Cedric şi Athelstane nu se temeau de aceşti hoinari, întrucât aveau cu ei zece slujitori, în afară de Wamba şi Gurth$_s$ pe al căror ajutor nu se puteau bizui, primul fiind măscărici, iar celălalt, prizonier. Putem adăuga că, umblând la ceasuri atât de târzii în pădure, Cedric şi Athelstane se bizuiau atât pe obârşia şi faima lor, cât şi pe firea lor curajoasă. Haiducii, pe

care asprimea legilor privitoare la păduri îi împinsese la traiul acesta nomad şi deznădăjduit, erau îndeobşte țărani şi *yeomen-i* de origine saxonă şi, ca atare, nu prea se atingeau, pare-se, nici de viața, nici de bunurile compatrioților lor.

În timp ce înaintau prin pădure, călătorii auziră strigăte repetate de: "Ajutor! Ajutor!". Când ajunseră la locul se unde veneau aceste strigăte, văzură cu uimire o lectică, lângă care şedea o fată îmbrăcată în straie bogate, croite după moda evreiască, iar alături de ea un bătrân, a cărui tichie galbenă îl vădea a fi din acelaşi neam şi care umbla de colo până colo, frângându-şi deznădăjduit mâinile, ca şi cum ar fi fost lovit de o nenorocire neobişnuită.

La întrebările lui Athelstane şi Cedric, câtva timp bătrânul evreu nu fu în stare să răspundă decât invocând pe rând ajutorul tuturor patriarhilor *Vechiului Testament* împotriva fiilor lui Ismael, care, cu sabia în mână, tăbărau asupra lor. Când îşi veni puțin în fire din această spaimă cumplită, Isaac din York - căci el era izbuti în sfârşit să le lămurească ce se întâmplase: închinase la Ashby o escortă de şase oameni, precum şi nişte catâri, ca să poarte lectica unui prieten bolnav. Escorta aceasta urma să-i însoțească până la Doncaster. Ajunseseră cu bine în locul acesta, dar, aflând de la un tăietor de lemne că în pădurea din față stătea la pândă o ceată numeroasă de haiduci, mercenarii lui Isaac nu numai că o luaseră la sănătoasa, dar luaseră cu ei şi caii înhămați *k* lectică, lăsându-l pe evreu şi pe fiică-sa lipsiți de orice mijloace de apărare sar in retragere, în primejdia de a fi jefuiți, ba chiar şi ucişi de tâlharii pe care-i aşteptau să apară dintr-o clipă într-alta.

- Nobilii mei domni, adăugă Isaac cu adâncă umilință, dacă ați binevoi să îngăduiți unor bieți evrei să călătorească sub paza dumneavoastră, vă jur pe Tablele Legii că niciodată nu va fi fost răsplătit cu mai multă recunoştință binele făcut unui fiu al lui Israel de-a lungul întregii sale robii de veacuri.

- Câine de jidov! strigă Athelstane, a cărui memorie era atât de meschină, încât păstra tot felul de nimicuri şi îndeosebi jignirile neînsemnate. Ai uitat cum ne-ai înfruntat la turnir? Luptă-te, fugi sau înțelege-te cu haiducii dacă vrei, dar nu ne cere ajutor, nici tovărăşie. Dacă haiducii ar jefui numai oameni ca tine, care jefuiesc pe toată lumea, eu, unul, i-aş socoti oameni cât se poate de cinstiți.

Cedric nu fi de acord cu nemiloasa propunere a tovarăşului său.

- Eu zic să le lăsăm doi slujitori şi doi cai, ca să-i ducă la cel mai apropiat sat. în felul acesta forțele noastre nu vor slăbi prea mult, iar cu spada ta straşnică, nobile Athelstane, şi ajutorul servitorilor ce ne mai rămân, ne va fi destul de uşor să facem față la douăzeci de haiduci din ăştia.

Rowena, neliniştită întrucâtva, de ştirea că un număr atât de mare de haiduci se aflau atât de aproape, sprijini cu tărie propunerea tutorelui ei. Dar Re-becca, smulgându-se brusc din deprimarea ei, îşi făcu drum printre servitori spre armăsarul prințesei saxone, îngenunche, şi-i sărută poalele rochiei, după obiceiul orientalelor. Apoi se sculă şi, ridicându-şi vălul, o imploră, în numele Dumnezeului pe care-l iubeau amândouă şi în numele legii arătate pe muntele Sinai, în care de asemenea credeau amândouă, să aibă milă de ei şi să-i lase să-şi urmeze drumul sub paza lor.

- Nu pentru mine cer această favoare, spuse Rebecca, şi nici pentru

acest sărman bătrân. Ştiu că jefuirea şi nedreptăţirea semineiei noastre alcătuiesc un păcat neînsemnat, ba chiar o virtute în ochii creştinilor. Cât despre noi, nu ne . pasă dacă suntem jefuiţi într-un oraş, în pustiu sau la drumul mare. Eu te rog însă în numele cuiva care e drag multora, şi chiar şi dumitale, sa îngădui ca acest bolnav să fie transportat cu grijă şi luare-aminte, sub paza domniilor-voastre. Căci de i s-ar întâmpla vreo nenorocire, ultimele clipe ale vieţii voastre ar fi otrăvite de amarul regret de a fi refuzat rugămintea mea.

Felul solemn şi plin de noblețe în care Rebecca rosti această rugăminte îi dădu mai multă greutate în ochii mândrei saxone.

- Omul acesta e bătrân şi neputincios, îi spuse ea tutorelui ei, fata aceasta e tânără şi frumoasă, iar prietenul lor e bolnav şi în primejdie de moarte; chiar dacă sunt evrei, noi, fiind creştini, nu putem să-i părăsim în această stare deznădăjduită. Să luăm poverile de pe doi catâri şi să le punem în spinarea a doi dintre servitori. Catârii vor purta lectica, iar pentru bătrân şi fiica lui avem cai.

Cedric încuviinţă de îndată, dar Athelstane ţinu să adauge o condiţie, anume ca cei doi evrei "să meargă în urma alaiului, unde Wamba ar putea să-i apere cu pavăza lui de şorici".

- Mi-am lăsat pavăza în arenă, răspunse măscăriciul. De altminteri, soarta asta au avut-o mulţi cavaleri mai breji- ca mine.

Athelstane roşi până-n vârful urechilor amintindu-şi de ruşinea pătită ir ultima zi a turnirului. Rowena, mulţumită din cale-afară, o pofti pe Rebecca să călărească alături de ea, vrând parcă prin aceasta să-i ceară scuze pentru gluma grosolană a necioplitului ei pretendent.

- Nu s-ar cuveni, răspunse Rebecca pe un ton de umilinţă amestecată cu mândrie, deoarece tovărăşia mea ar putea socotită o dezonoare pentru protectoarea mea.

Între timp, slujitorii schimbaseră în grabă poverile, căci la auzul cuvântului "haiduci", fiecare dintre ei devenise îndeajuns de sprinten, iar apropierea amurgului dădea acelui cuvânt un sunet şi mai ameninţător. în toiul acestor pregătiri, Gurth fu dat jos de pe cal; el izbuti să-l înduplece pe măscărici să-i slăbească legăturile de la braţe. Wamba i le prinse la loc cu atâta stângăcie -dinadins poate încât lui Gurth îifu uşor să şi le desprindă, şi apoi, strecu-rându-se în desiş, o luă la sănătoasa.

Zăpăceala era atât de mare, încât trecu destul de multă vreme până să se observe lipsa lui Gurth; întrucât din locul acela trebuia să meargă legat în urma unuia dintre slujitori, fiecare credea că nu el, ci altul îl primise în grijă, iar când slujitorii începură să şoptească între ei că Gurth dispăruse, era prea târziu, deoarece tocmai atunci se aşteptau la un atac din partea haiducilor, aşa încât nimeni nu se mai sinchisi de treaba asta.

Poteca pe care apucaseră era atât de îngustă în locul acela, încât nu puteau trece decât cel mult doi călăreţi deodată; ea cobora apoi într-o vâlcea, străbătută de un pârâu cu malurile surpate, mlăştinoase şi presărate cu sălcii pitice. Cedric şi Athelstane, care conduceau convoiul, îşi dădură seama de primejdia de a fi atacaţi în această strâmtoare, dar, cum nici unul din ei nu prea avea experienţa războaielor, nu le trecu prin minte un mijloc mai bun de a preîntâmpina primejdia decât acela de a străbate cât mai repede cu putinţă strâmtoarea. Din această pricină înaintau fără prea multă rânduială.

Tocmai trecuseră pârâul cu o parte din servitorii lor, cânsd se pomeniră atacaţi din faţă, din flancuri şi din spate, în acelaşi timp şi cu atâta putere, încât, în zăpăceala şi lipsa lor.de pregătire, le iu cu neputinţă să se împotrivească. Atacatorii strigau: "Dragonul alb! Dragonul alb! Sfântul Gheorghe ocrotească vesela Anglie!" iar strigătul acesta de luptă care-i vădea a fi nişte fugari saxoni fu auzit din toate părţile, căci din toate părţile se iveau aceşti duşmani, cu o iuţeală ce părea a le spori numărul.-

Atât Cedric, cât şi celălalt nobil saxon fură luaţi prizonieri în aceeaşi clipă, fiecare în împrejurări caracteristice pentru firea sa. In clipa în care se ivi inamicul, Cedric azvârli asupra lui singura dardă ce-i mai rămăsese, iar aceasta, nimerind ceva mai bine ţinta decât darda pe care o aruncase asupra lui Fangs, îl ţintui pe vrăjmaş de stejarul în faţa căruia se oprise. După această izbândă, Cedric dădu pinteni calului şi se repezi spre alt atacator; trăgând sabia, el izbi cu atâta furie, încât arma se înfipse într-o cracă groasă ce atârna deasupra capului său şi se trezi astfel dezarmat de violenţa propriei sale lovituri. Cedric fu pe loc luat prizonier şi dat jos de pe cal de vreo doi-trei dintre banditii ce-l înconjurau. Athelstane avu aceeaşi soartă: atacatorii îi apucaseră calul de hăţuri, iar pe el însuşi îl dăduseră jos cu de-a sila cu mult înainte de a-şi putea scoate sabia sau de a se pune în poziţie de apărare.

Slujitorii, încărcaţi cu poveri şi uimiţi şi îngroziţi totodată de soarta stăpânilor lor, fură o pradă uşoară pentru atacatori", iar domniţa Rowena, care se afla în mijlocul alaiului, ca şi evreul şi fiica sa, care călăreau la urmă, avură aceeaşi soartă.

Din tot alaiul nu scăpă decât Wamba, care arătă cu acest prilemai mult curadecât cei ce se lăudau că au mai multă minte ca el. Smulgând o sabie din mâna unuia dintre servitori, care tocmai o scotea din teacă tremurând de frică, Wamba începu să o învârtă deasupra capului ca un leu şi, după ce izbuti să respingă vreo câţiva din banditii ce se apropiau, făcu o încercare eroică, dar zadarnică, de a veni în ajutorul stăpânului său. Văzându-se însă covârşit de adversari, măscăriciul sări în cele dinjirmă de pe cal şi intră în desiş, izbutind să scape din vălmăşagul luptei, care-i zăpăcise pe toţi.

Totuşi, de îndată ce se văzu la adăpost, viteazul măscărici începu să şovăie, tot întrebându-se dacă nu trebuie cumva să se întoarcă şi să împartă captivitatea cu stăpânul căruia îi purta neclintită credinţă.

"Am auzit pe unii vorbind de fericirea de a fi liber, îşi spuse el, dar aş vrea ca vreun înţelept să mă înveţe cum să-mi folosesc libertatea acum, când o am."

Tocmai când rostea cu glas tare aceste cuvinte, se auzi chemat de cineva în şoaptă: "Wamba!" şi în aceeaşi clipă un câine, în care-l recunoscu pe Fangs, sări spre el, gudurându-se.

- - Gurth! rosti Wamba tot în şoaptă, şi porcarul se înfăţişă de îndată înaintea lui.

- Ce s-a întâmplat? întrebă el nerăbdător. Ce înseamnă strigătele astea şi zăngănitul ăsta de săbii?

- O glumă a vremurilor, răspunse Wamba. Au fost luaţi toţi prizonieri.

- Cine-i prizonier? strigă Gurth, arzând de nerăbdare.

- Stăpânul meu, şi stăpâna, şi Athelstane, şi Hundibert, şi Oswald.

- Pentru numele lui Dumnezeu, zise Gurth, cum de-au fost luaţi

prizonieri, şi de către cine?

- Stăpânul nostru era prea dornic să se bată, răspunse măscăriciul. Dar Athelstane nu era destul de pregătit, iar ceilalți nu erau câtuşi de puțin. Şi-au fost luați prizonieri de nişte sumane verzi şi nişte măşti negre. Acuma zac pe iarbă de-a valma; ca merele pădurețe când le scuturi din pom pentru porcii tăi. De nu mi-ar veni să plâng, aş râde grozav de priveliştea asta, adăugă credinciosul măscărici, şi lacrimi de nepfefăcută durere începură să-i şiroiască pe obraji.

Gurth se lumină la față.

Wamba, zise el, văd că ai o armă, iar inima ți-a fost totdeauna mai zdravănă decât mintea; nu suntem decât noi, dar un atac neşteptat din partea a doi oameni hotărâți poate face minuni. Urmează-mă!

Încotro? şi pentru ce. întrebă măscăriciul.

Să-l salvăm pe Cedric.

- Păi adineauri ai zis că nu vrei să-l mai slujeşti!

- Da, dar atunci nu era la ananghie. Urmează-mă! porunci Gurth.

Măscăriciul era gata să se supună, când un al treilea personaîşi făcu deodată apariția, poruncindu-le amândurora să nu se clintească. După îmbrăcămintea şi armele străinului, Wamba l-ar fi luat drept unul din banda acelora care tocmai îi atacaseră stăpânul; lăsând deoparte faptul că figura omului nu era acoperită de nici un fel de mască, banduliera strălucitoare, petrecută pe după umăr, frumosul corn de vânătoare atârnat de această bandulieră, precum şi glasul şi întreaga lui înfățişare calmă şi poruncitoare îl tăcură pe măscărici să-l recunoască, în ciuda întunericului, pe Locksley, *yeoman-ul* care ieşise învingător în împrejurări atât de vitrege în întrecerea cu arcul.

Ce înseamnă toate astea? îl întrebă el. Cine jefuieşte şi ia prizonieri în pădurea asta?

De te vei uita la straiele lor cu luare-aminte, răspunse Wamba, vei vedea dacă sunt sau nu cele ale odraslelor tale, căci straiele acelea seamănă cu ale tale cum seamănă un bob de mazăre cu altul.

O să văd eu îndată, răspunse Locksley, şi dacă vi-e dragă viața, vă sfătuiesc să nu vă mişcați din locul ăsta până nu mă întorc. Ascultați-mă, şi o să fie mai bine de voi şi de stăpânii voştri. Dar stați nițel, trebuie să semăn cât mai mult la înfățişare cu oamenii ăia.

Spunând acestea, îşi desprinse banduliera de care atârna cornul de vânătoare, îşi smulse pana de la pălărie şi le dădu lui Wamba; apoi scoase din buzunar o mască şi, după ce le spuse încă o dată să stea locului, pomi în cercetare.

- Ce zici, să stăm locului, Gurth, sau să ne luăm picioarele la spinare? întrebă Wamba. Pe câte văd eu cu mintea mea de nebun, prea avea la îndemână tacâmul de hoț ca să fie om cinstit.

De-ar fi şi Diavolul în carne şi oase, zise Gurth, nu pierdem nimic dacă aşteptăm până se-ntoarce. Dacă face cumva parte din bandă, mai mult ca sigur că le-a şi dat de veste şi n-am câştiga nimic împotrivindu-ne sau luând-o la fugă. Şi apoi, de la o vreme, văd că tâlharii nu-s cei mai răi oameni de pe pământ. *Yeoman-ul* se întoarse după câteva minute.

- Prietene Gurth, spuse el, m-am strecurat printre oamenii aceia şi am aflat în slujba cui sunt şi încotro se duc. Eu, unul, nu cred c-au de gând să

le căşuneze vreun rău prizonierilor. Ar ti curată nebunie ca trei oameni să încerce a-i ataca, nu de alta, dar sunt nişte războinici călițI, lucrul ăsta se vede şi din faptul că au pus paznici ca să dea alarma dacă se apropie cineva. Trag însă nădejdea să adun în curând o ceată destul de puternică pentru a-i înfrunta, sfidând toate măsurile lor de prevedere. Amândoi sunteți slugi, şi, pare-mi-se, slugi credincioase ale lui Cedric Saxonul, prietenul şi apărătorul drepturilor englezilor. N-o să ducă lipsă de brațe englezeşti care să-l ajute să scape din încurcătură. Haideți, deci, cu mine până voi izbuti să-mi strâng o ceată mai mare.

Spunând acestea, porni cu paşi iuți prin pădure, urmat de măscărici şi de porcar. Lui Wamba nu-i stătea în fire să umble multă vreme de tăcere.

Mi se pare că am văzut cum a pornit săgeata care a câştigat premiul acela. Nu-i mult de atunci, parcă era pe la Crăciun, spuse el uitându-se la banduliera şi la cornul de vânătoare al *yeowao-uhn.*

- Iar eu, zise Gurth, aş putea să jur pe lumina cerului că am auzit atât noaptea, cât şi ziua glasul viteazului *yeotnaa* care a câştigat premiul, şi că luna nu a îmbătrânit cu mai mult de trei zile de atunci încoace.

- Cinstiții mei prieteni, răspunse *yeoman-x,* puțin înseamnă pentru țelurile noastre cine sau ce anume sunt. De voi izbuti să-l slobod pe stăpânul vostru, veți avea temei să mă socotiți cel mai bun prieten pe care l-ați avui vreodată. Şi fie că sunt cunoscut sub un nume sau altul, fie că ştiu să trag cu arcul la fel de bine sau poate chiar mai bine decât un văcar, fie că mi-ar plăcea să merg în lumina soarelui sau în lumina lunii, toate acestea sunt lucruri care nu vă privesc şi, de aceea, nici nu trebuie să vă bateți capul cu ele.

- Capetele noastre sunt în gura leului, îi şopti Wamba lui Gurth. Să le scoatem de acolo cum vom putea.

- Sst, tacă-ți gura! îl repezi Gurth. Nu-l supăra cu nebunia ta, şi atunci sunt sigur că totul va merge strună.

CAPITOLUL XX

"în nopți de toamnă lungi şi reci.
Drumețul asculta-n dumbravă,
Pc-ntunccoaseie poteci,
A schivnicului voce gravă.
Evlavia se face cânt
Şi-i cresc aripi. Precum spre soare
Se-nalță pasărea, cântând,
Evlavia prindea să zboare."
Schivnicul de la izvorul sfântului Clement

După trei ceasuri de umblet vârtos, slujitorii lui Cedric ajunseră împreună cu misterioasa lor călăuză la un mic luminiş al pădurii, în mijlocul căruia se înălța un stejar uriaş ce-şi întindea roată brațele noduroase. Sub acest stejar, patru-cinci *yeomeo-i* stăteau tolăniți pe iarbă, în vreme ce un altul, pus pesemne de strajă, umbla încoace, şi încolo, luminat de razele lunii.

Auzind zgomot de paşi prin apropiere, străjerul dădu numaidecât

alarma, şi *yeonien-ii* care dormeau se treziră şi-şi întinseră arcurile. Şase săgeți aşteptau gata să pornească în direcția de unde veneau drumeții noştri, când călăuza acestora fu recunoscută de arcaşi şi întâmpinată cu respect şi prietenie, aşa încât teama că vor fi primiți prost se spulberă numaidecât.

- Unde-i morarul? fu prima întrebare a *yeoman-ulm.*

- În drum spre Rotherham.

- Cu câți oameni? mai întrebă *yeoman-v* care părea să fie căpetenia celorlalți.

- Cu şase oameni şi cu nădejdea unei prăzi bune, cu voia sfântului Niculae. .

- Cucernice vorbe, spuse Locksley. Dar unde-i Allan-a-Dale?

- A pornit-o spre Watling-Street, ca să-l pândească pe starețul de Jorvaulx.

- Bine gândit, rosti căpetenia. Şi unde-i fratele?

- În chilia lui.

- Mă duc acolo, spuse Locksley. împrăştiați-vă şi căutați-vă tovarăşii. Adunați cât mai mulți oameni, fiindcă e pe aici un vânat care trebuie hăituit şi care o să-şi cam arate colții. Aşteptați-mă aici în zorii zilei. Stați nițel, adăugă el, am uitat lucrul de căpetenie: doi dintre voi s-o apuce repede pe drumul care duce la Torquilstone, castelul lui Front-de-Boeuf. *O* bandă de zănatici, care umblă îmbrăcați la fel ca noi, duc într-acolo nişte prizonieri. Nu-i slăbiți din ochi, chiar dacă ar ajunge la castel înainte ca noi să ne fi strâns oamenii; trebuie să-i pedepsim, e în joc onoarea noastră; o să găsim noi ac de cojocul lor! De aceea urmăriți-i îndeaproape şi trimiteți pe unul din tovarăşii voştri, cel mai iute de picior, să aducă veşti despre *yeomen-h* de pe-acolo.

Oamenii făgăduiră să-i asculte întocmai poruncile şi porniră degrabă la îndeplinirea lor. îndată după aceea, căpetenia şi cei doi slujitori, care acum îl priveau cu deosebit respect, dar şi cu oarecare teamă, îşi urmară drumul spre schitul lui Copmanhurst.

Când ajunseră în micul luminiş argintat de razele lunii, zăriră în fața lor schitul părăginit, precum şi sihăstria, care, prin simplitatea ei, părea atât de potrivită pentru o viață de schivnic.

- Dacă asta ar fi locuința unui hoț, şopti Wamba la urechea lui Gurth, atunci ar îndreptăți vechea zicală: "Cu cât eşti mai aproape de biserică, cu atât eşti mai departe de Dumnezeu". Şi, pe creasta mea de cocoş, adăugă el, cred că aşa este. Ia auzi ce fel de rugăciune se aude din sihăstrie!

Într-adevăr, anahoretul şi oaspetele său cântau un vechi cântec de beție,-care avea următorul refren:

"Hai, dă-nn încoace bărdaca,
Băiete, băiete!
Hai. dă-mi încoace bărdaca,.
Măi Jenkin, băiete, golanul Şla vrea să se-mbete.
Hai, dă-mi încoace bărdaca!"

Nu cântă rău, spuse Wamba, care se pomenise îngânând refrenul. Dar, sfinte Dumnezeule, cine s-ar fi aşteptat să audă un cântec atât de vesel din chilia unui pustnic taman la miezul nopții?

- Pe Sfânta Fecioară, zise Gurth, eu mă aşteptam, fiindcă am auzit

multe despre călugărul vesel care vânează jumătate din căprioarele de prin aceste coclauri. Lumea zice că pădurarul s-a plâns mai-marilor săi şi că dacă schivnicul n-o să se îndrepte, o să i se ia rasa şi potcapul.

în vreme ce vorbeau astfel, Locksley izbutise în cele din urmă, prin puternicele-i bătăi în uşă, să-i tulbure pe călugăr şi pe oaspetele său.

- Pe mătăniile mele! spuse pustnicul, oprindu-se în mijlocul unui acord. Iată că ne mai pică şi alţi musafiri noptatici. N-aş vrea, pentru cinstea rasei mele, să ne găsească aşa de veseli. Nu-i om să n-aibă duşmani, Cavalere Leneş, şi sunt pe lume destui răuvoitori care ar putea lua găzduirea şi o.spătarea cu care te-am omenit vreme de trei ceasuri pe tine, drumeţ ostenit, drept beţie şi dezmăţ, păcate deopotri-vă de străine îndeletnicirii şi firii mele.

Ar fi nişte clevetitori ticăloşi! răspunse cavalerul. Tare mi-ar plăcea să-i pedepsesc. Da, preacuvioase, e adevărat că nu-i om să n-aibă duşmani şi chiar în ţara asta sunt mulţi cărora mi-ar plăcea să le vorbesc mai degrabă prin deschizătura vizierei decât cu capul descoperit.

în cazul ăsta, Cavalere Leneş, pune-ţi oala de fier pe cap, cât de repede îţi îngăduie firea, în vreme ce eu am să ascund cupele astea de cositor, al căror cuprins îmi aleargă-n chip ciudat prin căpăţână. Ca să le acoperi clinchetul fiindcă nu prea mă ţin bine pe picioare cântă niţel melodia pe care o să m-auzi cântând-o, nu te sinchisi de cuvinte, nici eu nu le ştiu prea bine.

Spunând acestea, cântă cu voce de tunet un *De prolundis calma vi,* la adăpostul căruia înlătură în grabă urmele chefului, în timp ce cavalerul, râzând cu pofta, îşi punea armura şi îl îngâna din când în când, alât cât îi îngăduiau hohotele de râs.

Ce utrenii diavoleşti slujeşti la ora asta? întrebă o voce de-afară.

- Dumnezeu să te aibă în pază, drumeţule, spuse pustnicul, pe care zgomotul şi poate beţia de mai înainte îl împiedicau a recunoaşte glasul celui de-afară. Vezi-ţi de drum, pentru numele lui Dumnezeu şi al sfântului Dunstan, şi nu mai tulbura închinările mele şi ale cucernicului meu frate.

- Călugăr smintit, deschide-i lui Locksley! strigă glasul de-afară.

- Totul e-n ordine, îi spuse pustnicul tovarăşului său de beţie.

- Dar cine e? întrebă Cavalerul Negru. Trebuie neapărat să ştiu.

- Cine e? Un prieten, răspunse călugărul.

Ce fel de prieten? Căci s-ar putea să-ţi fie prieten ţie, dar nu şi mie.

- Ce fel de prieten? Vezi, e mai uşor să pui o asemenea întrebare decât să răspunzi la ea. Ce fel de prieten? Păi, acuma, când stau să mă gândesc niţel, e chiar pădurarul acela cinstit despre care ţi-am vorbit mai adineauri.

- Nu mă îndoiesc că-i un pădurar pe-atât de cinstit pe cât eşti tu un pustnic cucernic, răspunse cavalerul. Dar deschide-i uşa înainte ca s-o smulgă el din ţâţâni.

în vremea asta, câinii, care lătraseră din răsputeri la început, recunoscuse-ră pesemne glasul celui de-afară, căci, schimbându-şi deodată purtarea, începură să zgârie uşa şi să se gudure, ca şi cum ar fi cerut şi ei ca străinul să fie lăsat înăuntru. Călugărul trase în grabă zăvoarele de la uşă şi-i dădu drumul înăuntru lui Locksley şi celor doi însoţitori ai săi.

- Cum aşa, călugăre, ce tovarăş vesel ai aici? fu prima întrebare a *yeoman*-ului când dădu ochii cu cavalerul.

- E un frate din tagma noastră, răspunse călugărul dând din cap.

Toată noaptea am rostit rugăciuni împreună.

Mi se pare că e un călugăr al bisericii luptătoare, zise Locksley. Or mai fi mulți prin pădure. Ascultă, călugăre, să ştii că va trebui să lepezi mătăniile şi să pui mâna pe bâtă. Vom avea nevoie de toți vitejii noştri, fie mireni, fie călugări. Dar ascultă, adăugă el luându-l la o parte, eşti nebun de laşi înăuntru un cavaler pe care nici măcar nu-l cunoşti? Ai uitat oare rânduielile noastre?

- Nu-l cunosc? protestă călugărul cu semeție. ÎI cunosc la fel de bine cum îşi cunoaşte milogul talgerul.

Şi cum îl cheamă? întrebă Locksley.

- Numele lui e Sir Anthony de Scrablestone. Crezi că aş bea cu cineva fără să-i ştiu numele?

Cred că ai băut mai mult decât se cuvenea, frate, şi mă tem că ai şi pălăvrăgit prea mult.

Vrednice *yeoman,* spuse cavalerul, apropiindu-se de el, nu te mânia pe voioasa mea gazdă. N-a făcut decât să-mi ofere o ospitalitate pe care altminteri l-aş fi silit să mi-o dea.

Tu să mă sileşti pe mine? se repezi pustnicul. Aşteaptă numai să-mi schimb eu rasa asta sură pe un suman verde, şi dacă n-o să-mi răsune ciomagul de douăsprezece ori pe scăfârlia ta, se cheamă că nu sunt nici călugăr sadea, nici pădurean vrednic! în timp ce vorbea astfel, îşi lepădă rasa şi rămase într-un pieptar de pânză neagră şi în ciorapi de aceeaşi culoare, peste care îşi trase la iuțeală un suman şi o pereche de nădragi verzi.

- Ajută-mă să mă închei, se rugă el de Wamba, o să-ți răsplătesc truda cu o cană de vin.

- Mulțumesc pentru vin, răspunse Wamba, dar crezi că mi-e îngăduit să te ajut să te prefaci dintr-un călugăr cucernic într-un pădurar păcătos?

- Nu-ți fi frică, spuse călugărul, n-o să se întâmple nimic, fiindcă păcatele sumanului meu verde am să le mărturisesc rasei mele călugăreşti.

- Amin! exclamă măscăriciul. Un păcătos în straie mândre se cuvine să se spovedească unui duhovnic în straie de rând, iar rasa ta va putea să dea dezlegare pieptarului meu pestriț.

Spunând acestea, îl ajută pe călugăr să-şi lege nenumăratele "poante", cum se numeau pe vremea aceea bâmețele care legau pantalonii de pieptar, între timp, Locksley îl luase deoparte pe cavaler şi-i vorbise astfel:

- Cavalere, nu tăgădui, eşti cel care a hotărât victoria englezilor împotriva veneticilor în cea de a doua zi a turnirului de la Ashby.

- Şi ce ar urma, presupunând că ai ghicit adevărul, vrednice *yeomaril* întrebă cavalerul.

- în cazul acesta te-aş putea socoti drept un prieten al celor slabi, zise *yeo man-ul.*

- Aceasta este datoria unui adevărat cavaler, răspunse Cavalerul Negru. Şi n-aş vrea să dau nimănui vreun temei să creadă altceva despre mine.

- Pentru ceea ce am pus eu la cale, urmă *yeomao-ul,* ar trebui să fii pe cât de bun cavaler, pe atât de bun englez, căci lucrurile despre care vreau să-ți vorbesc privesc fără îndoială pe orice om cinstit, şi cu atât mai mult pe adevărații, fii ai Angliei.

- Nimănui nu-i pot fi mai scumpe decât mie Anglia şi viața fiecărui

englez, răspunse cavalerul.

- Aş vrea din toată inima să o cred, răspunse *yeoman-ul,* căci niciodată n-a avut ţara asta mai multă nevoie de sprijinul acelora care-o iubesc. Ascultă-mă, şi am să-ţi vorbesc despre o faptă la care, de-ai fi într-adevăr ce pari a fi, ai putea lua parte cu cinste. O bandă de ticăloşi, deghizaţi în straiele unor oameni mai buni decât ef, au pus mâna pe un nobil englez, pe nume Cedric Saxonul, precum şi pe pupila sa şi pe prietenul său, Athelstane de Coningsburgh, şi i-au dus la un castel din această pădure, castel numit Torquilstone. Te întreb şi te rog totodată, vei voi să ne dai o mână de ajutor să-i salvăm, ca un bun cavaler şi ca un bun englez ce te afli?

- M-am legat prin jurământ să o fac, răspunse cavalerul, dar aş voi să ştiu cine eşti, cine îmi cere ajutor în numele lor?

Sunt un om fără nume, răspunse pădureanul, dar sunt prietenul ţării mele şi al acelora care-o iubesc. Trebuie să te mulţumeşti deocamdată cu această lămurire despre mine, mai cu seamă că şi dumneata doreşti să rămâi necunoscut. Increde-te totuşi în cuvântul meu, o dată ce l-am dat, căci e la fel de sfânt ca şi acela al unui cavaler cu pinteni de aur.

O cred cu dragă inimă, zise cavalerul. Sunt obişnuit să cercetez feţele oamenilor, şi de aceea pot citi pe faţa ta cinste şi hotărâre. Nu-ţi voi mai pune deci nici o întrebare, ci te voi ajuta să redai libertatea acelor prizonieri urgisiţi. După aceea nădăjduiesc că ne vom despărţi mulţumiţi unul de celălalt, cu-noscându-ne mai bine.

Vasăzică, am dobândit un nou aliat? îi spuse lui Gurth măscăriciul care, după ce-l ajutase pe călugăr să se îmbrace, venise în celălalt capăt al colibei şi auzise ultima parte a convorbirii. Nădăjduiesc că vitejia cavalerului va fi mai adevărată decât cuvioşia călugărului sau cinstea *yeoinan-ulm,* fiindcă, drept să-ţi spun, Locksley ăsta arată ca un gembaş înnăscut, iar călugărul, ca un făţarnic pofticios.

Ţine-ţi gura, Wamba! îl repezi Gurth. S-ar putea să fie aşa cum spui, dar chiar dacă ar veni încornoratul şi mi-ar da ajutor ca să-i scap pe Cedric şi pe domniţa Rowena, mă tem că n-aş fi destul de evlavios ca să mă lepăd de sprijinul lui şi să-l poftesc să se cărăbănească!

Călugărul era acum îmbrăcat din cap până-n picioare cu un *yeoinan,* cu sabie şi pavăză, cu arc şi tolbă şi cu o halebardă falnică pe umăr. Ieşi din chilie în fruntea celorlalţi şi, după ce zăvori cu grijă uşa, ascunse cheia sub prag.

- Eşti în stare să faci o treabă bună, frate? îl întrebă Locksley. Sau te pomeneşti că băutura îţi mai aleargă încă prin cap?

- Ca să mă-nviorez cu totul, mi-ar trebui doar o înghiţitură din fântâna sfântului Dunstan, răspunse călugărul. îmi vâjâie niţel capul şi mi se clatină oleacă picioarele, dar o să vedeţi că trece numaidecât.

Spunând acestea, se îndreptă spre fântâna de piatră, în care şuvoiaşul cădea împroşcând bulbuci ce scanteiau în razele albe ale lunii, şi sorbi îndelung, de parcă ar fi vrut să sece izvorul.

- Când ai mai băut vreodată atâta apă, cuvioase călugăr din Copmanhurst? îl întrebă Cavalerul Negru.

- Niciodată, din ziua când nu ştiu cine mi-a spart polobocelul, lăsând să curgă afară vinul şi silindu-mă astfel să nu mai beau nimic altceva decât apa asta din fântâna patronului meu.

Cufundându-şi mâinile şi capul în fântână, călugărul se spală şi înlătură astfel toate urmele petrecerii din acea noapte.

Înviorat şi limpezit la minte, veselul călugăr îşi învârti deasupra capului halebarda cea grea, ținând-o cu trei degete, ca şi cum ar fi învârtit o nuia de trestie.

Unde-or fi ticăloşii ăia care răpesc fetele în chip silnic? strigă el. Să mă ia naiba de n-oi avea puterea să dobor doisprezece dintre ei!

înjuri, preacuvioase? se miră Cavalerul Negru.

Nu mă mai călugări atâta, răspunse pustnicul travestit. Pe sfântul Gheor-ghe şi al său dragon, nu-s pustnic atâta timp cât n-am rasa în spinare! Când port sumanul meu verde, beau, înjur şi fac curte fetelor, ca oricare din flăcăii care bat pădurile din *riding-ul* de vest.

Haide, gură-spartă, se burzului Locksley. Taci odată, faci mai multă gălăgie decât o mănăstire întreagă în ajun de sărbătoare, după ce starețul s-a dus să se culce. Haideți şi voi, domnii mei, nu mai pierdeți vremea vorbind atâta Haideți, vă spun, trebuie să ne adunăm toate puterile, şi tot n-o sa avem destule pentru a lua cu asalt castelul lui Reginald Front-de-Boeut.

Cum? se minună Cavalerul Negru. Front-de-Boeuf e cel care a aținut calea unor supuşi ai regelui pe drumul regal? A ajuns să prade şi sa asuprească?

Totdeauna a asuprit, zise Locksley

Cât despre prădăciuni, spuse călugărul, mă îndoiesc că a fost vreodată măcar pe jumătate la fol de cinstit ca mulți dintre tâlharii pe care-i cunosc eu.

- Taci călugăre, şi mişcă-te! îl repezi *yeomaa-ul.* Ai face mai bine sa ne călăuzeşti spre locul de întâlnire decât să rosteşti ceea ce nu se cuvine rostit.

Ar fi mai înțelept şi mai cuviincios totodată.

CAPITOLUL XXI

"O, câte ore şi câți ani s-au scurs
De când au strălucit pe masa asta
Făclii sau lămpi, pe oameni luminându-i!
îmi pare c-aud vremile străbune
Deasupra noastră murmurând în golul
Acestor negre bolți, asemeni vocii
Acelora ce dorm de mult în cripte."
Din tragedia *Orra*

În timp ce se punea la cale această încercare de a veni în ajutorai lui Cedric şi al însoțitorilor săi, oamenii înarmați care-i prinseseră îi mânau către cetățuia unde aveau de gând să-i închidă. Noaptea se lăsase repede, şi tâlharii nu prea păreau să cunoască potecile pădurii. De aceea ei trebuiră să se oprească de multe ori, ba chiar o dată sau de două ori fură nevoiți să se întoarcă din drum ca să poată merge mai departe.

Merseră aşa, pe bâjbâite, până în zorii zilei următoare, când, o dată cu lumina, îşi recăpătară încrederea. In vreme ce cavalcada înainta cu repeziciune, între cele două căpetenii ale bandiților avea loc următorul dialog:

- E timpul să ne părăseşti, SirMaurice, îi spunea templierul lui De Bracy, pentru a pregăti cea de a doua parte a dramei pe care ai înscenat-o. Nu uita că trebuie să joci rolul cavalerului eliberator.

- Mi-am schimbat gândul, răspunse De Bracy, am să rămân cu tine până când prada va fi pusă la adăpost în castelul lui Front-de-Boeuf. Acolo mă voi înfăţişa înaintea domniţei Rowena fără mască şi nădăjduiesc că va atribui pasiunii mele aprinse samavolnicia de care m-am făcut vinovat.

- Şi ce anume te-a făcut să-ţi schimbi gândul? întreabă cavalerul templier.

- Asta nu te priveşte defel, răspunse tovarăşul său.

Sper totuşi, cavalere, că această schimbare nu se datoreşte vreunei bănuieli asupra intenţiilor mele onorabile, bănuială pe care desigur că Fitzurse a încercat să ţi-o strecoare în suflet.

Gândurile mele îmi aparţin, replică De Bracy. Se zice că Diavolul râde când un hoţ îl pradă pe un altul, însă se ştie că de-ar ti să scuipe foc şi pucioasă, tot n-ar izbuti să-l împiedice pe un templier să se poarte aşa cum îi porunceşte inima.

Sau să împiedice pe căpetenia unei cete de mercenari să se teamă că un prieten şi un camarad ar putea fi la fel de nedrept cu el, pe cât este el de nedrept cu toată lumea! ripostă templierul.

Iată o învinuire fără rost şi primejdioasă, zise De Bracy. Ajunge să-ţi spuQ că eu cunosc prea bine moravurile Ordinului templierilor şi nu-ţi voi da prilejul să mă duci de nas şi să-mi smulgi frumoasa pradă pentru care mi-am pus viaţa în primejdie.

- Fleacuri! răspunse templierul. Ce motiv ai să te temi? Doar cunoşti legământul ordinului nostru.

- Îl cunosc prea bine, zise De Bracy, dar ştiu şi cum e ţinut. Haida de, ca-valere templier, regulile galanteriei sunt tălmăcite cam liber în Palestina, şi în cazul de faţă nu mă voi încrede câtuşi de puţin în conştiinţa ta.

- Află atunci adevărul, spuse templierul, află că puţin îmi pasă de frumoasa ta cu ochi albaştri! Se află printre prizonierii ăştia o fată care mi s-ar potrivi mult mai bine.

- Cum, te vei coborî oare până la slujnică? se miră de Bracy.

- Nu, cavalere! răspunse templierul cu trufie. Până la slujnică nu mă voi coborî. Am eu printre prizonieri o perlă la fel de frumoasă ca şi a ta.

- Sfinte Dumnezeule, te gândeşti la frumoasa evreică? întrebă De Bracy.

- Şi dacă m-aş gândi, cine m-ar împiedica?

- Nimeni, pe câte ştiu, afară doar de jurământul tău de burlăcie, sau, poate, conştiinţa ta se va ridica împotriva unei aventuri cu o evreică.

- În ce priveşte jurământul, zise templierul, marele nostru magistru mi-a dat o dezlegare, iar în ce priveşte conştiinţa, află că unui om care a omorât trei sute de sarazini nu i se cere să-şi mărturisească toate micile păcate, ca o fată de la ţară când se spovedeşte prima oară, în ajunul Vinerii Mari.

-- Văd că-ţi cunoşti bine toate drepturile, făcu De Bracy. Totuşi, puteam să jur că gândurile tale se opresc mai mult asupra sacilor cu bani ai bătrânului cămătar decât asupra ochilor negri ai fiicei sale.

- Pot admira şi sacii, şi ochii, răspunse templierul. în afară de asta, bătrânul evreu e prada mea doar pe jumătate. Cealaltă jumătate i se cuvine lui Front-de-Boeuf, care n-o să ne lase să-i folosim castelul fără nici o chirie.

Vreau neapărat ca de pe urma acestei aventuri să mă aleg cu ceva care să fie în întregime al meu, şi m-am oprit asupra frumoasei evreice. Acum, că-mi cunoşti gândul, nu-i aşa că te întorci la planul de la-nceput? După cum vezi, n-ai de ce să te temi de vreun amestec din partea mea.

- Nu, răspunse De Bracy, voi rămâne lângă prada mea. Ceea ce spui tu e foarte adevărat, dar nu-mi plac privilegiile dobândite cu voia marelui magistrat şi nici meritele câştigate prin măcelărirea a trei sute de sarazini. Dezlegarea de care vorbeai te face desigur să nu-ţi frământi prea din cale-afară foarte tare sufletul când e să săvârşeşti păcate mărunte în vreme ce avea loc această convorbire. Cedric se străduia să afle de la paznicii săi cine erau şi ce aveau de gând.

- Arătaţi a englezi, şi, cu toate astea, sfinte Dumnezeule, vă apucaţi să prădaţi nişte compatrioţi de-ai voştri, de parcă aţi fi normanzi sadea! Te pomeneşti că-mi sunteţi vecini şi, deci, prieteni; care din vecinii mei englezi ar avea temei să nu-mi fie prieten? Vă spun, *yeomci,* că şi aceia dintre voi care au fost înfieraţi ca proscrişi s-au bucurat de ocrotirea mea,, deoarece mi-a fost milă de suferinţele lor şi am blestemat totdeauna pe nobilii care-i asupreau. Atunci, ce vreţi de la mine? în ce fel vă poate sluji samavolnicia asta? Prin purtarea voastră sunteţi mai răi decât fiarele, vreţi oare să semănaţi cu elchiar şi prin,muţenia voastră?

Dar Cedric se ostenea de pomană, căci paznicii săi aveau destule temeiuri să păstreze o tăcere pe care nici mânia, nici argumentele lui nu-i puteau îndupleca s-o rupă. Urmară aşadar să-l târască după ei, mergând cu paşi iuţi, până ce, la capătul unei poteci străjuite de copaci falnici, apăru Torquilstone, străvechiul castel al lui Reginald Front-de-Boeuf. Era o fortăreaţă de mărime mijlocie, alcătuită dintr-un donjon, adică un turn pătrat şi înalt, împrejmuit, înjurai căruia se întindea curtea interioară. Un şanţ adânc, umplut cu apa unui pârâiaş din apropiere, trecea jur-împrejurul zidului exterior. Front-de-Boeuf, a cărui fire arţăgoasă îl făcea să se ia deseori la harţă cu duşmanii săi, clădise turnuri şi pe zidul exterior, pentru a-l apăra din toate părţile, şi sporise astfel simţitor tăria castelului său. Intrarea în caste, aşa cum se obişnuia pe vremea aceea, se făcea pe sub bolta unui *barbican,* în creştetul căruia se afla, la fiece colţ, câte un turnuleţ de apărare.

În clipa în care zări turnurile castelului lui Front-de-Boeuf ridicându-şi crenelurile sure şi năpădite de muşchi în lumina strălucitoare a soarelui de dimineaţă, deasupra pădurilor dimprejur, Cedric înţelese limpede pricina nenorocirii sale.

- Am fost nedrept, zise el, faţă de tâlharii şi haiducii din aceste păduri când am bănuit că banditii ăştia fac parte din cetele lor. E ca şi cum aş fi luat vulpile de prin coclaurile noastre drept lupi hulpavi din ţara franţujilor. Spu-ne-ţi, câinilor, ce vrea stăpânul vostru de la mine, viaţa sau averea? I se pare că e prea mult ca doi saxoni, eu şi nobilul Athelstane, să aibă pământuri în ţara care a fost cândva a seminţiei noastre? Omorâţi-ne şi desăvârşiţi-vă astfel samavolnicia, luându-ne viaţa, aşa cum ne-aţi răpit la început libertatea. Dacă Cedric Saxonul nu poate mântui Anglia, e dornic să-şi dea viaţa pentru ea. Spuneţi-i stăpânului vostru cu apucături de tiran că-i cer un singur lucru: s-o lase în pace pe Rowena să plece cu cinstea nepângărită. E femeie şi n-are de ce să se teamă de ea, iar prin moartea

noastră nu va mai rămâne nimeni care să lupte pentru ea, pentru cauza ei.

Paznicii întâmpinară cu aceeaşi muţenie aceste vorbe, ca şi pe cele de mai înainte. Ajunseseră între timp în faţa porţii castelului. De Bracy sună de trei ori din corn, iar arcaşii şi arbaletierii, care, la apropierea lor, se arătaseră pe zid, se grăbiră să coboare puntea şi să-i lase înăuntru. Paznicii îi siliră pe prizonieri să descalece şi-i petrecură într-o încăpere unde li se oferi o gustare, de care nimeni, în afară de Athelstane, nu simţi dorinţa să se atingă. Dar nici coborâtorul lui Eduard Confesorul nu avu răgazul să se înfrupte din mâncărurile puse dinaintea lui, căci paznicii le dădură a înţelege, lui şi lui Cedric, că urmau să fie închişi separat de Rowena. Orice împotrivire se dovedi zadarnică; cei doi fură siliţi să intre într-o încăpere largă, a cărei boltă era sprijinită pe coloane butucănoase, în stil saxon, şi care semăna cu sălile şi arhondaricurile ce mai pot fi văzute şi astăzi în aripile cele mai vechi ale străvechilor mănăstiri ale Angliei.

Domniţa Rowena fu apoi despărţită de slujitoarele ei şi condusă, cuviincios, cei drept, dar fără să fie întrebată, într-o încăpere retrasă. Aceeaşi favoare îngrijorătoare fu acordată şi Rebeccăi, în ciuda rugăminţilor tatălui ei, care, în deznădejdea ce-l cuprinsese, oferea chiar şi bani pentru ca fiică-sa să poată sta împreună cu el.

Păgân ticălos, îl repezi unul din paznicii săi, când ai să-ţi vezi văgăuna, n-ai să mai vrei s-o împărţi cu fiică-ta!

Şi tară alte vorbe, bătrânul evreu fu împins într-o altă direcţie decât ceilalţi prizonieri. Slujitorii, cercetaţi şi dezarmaţi cu grijă, fură închişi într-o altă latură a castelului, iar Rowenei i se refuză până şi mângâierea pe care ar fi aflat-o în tovărăşia slujnicei sale Elgitha.

Încăperea în care fuseseră închişi cei doi fruntaşi saxoni - căci spre ei ne îndreptăm mai întâi luarea-aminte - era folosită ca un fel de cameră de gardă, deşi fusese cândva marea sală a castelului. Ea slujea acum unor scopuri mai mărunte, deoarece actualul stăpân al castelului, pe lângă alte adăugiri făcute rezidenţei sale senioriale de dragul confortului, securităţii sau frumuseţii, clădise o sală nouă şi largă, al cărei tavan boltit era sprijinit pe coloane mai elegante şi mai zvelte, şi care era împodobită bogat, în stilul arhitectonic introdus de normanzi încă pe vremea aceea.

Cedric se plimba de colo până colo prin încăpere, pradă unor gânduri amare asupra trecutului şi prezentului, în vreme ce tovarăşul său, înlocuind răbdarea şi filozofia cu mare nepăsare, se simţea la adăpost de orice neplăceri, în afară de acelea ale clipei de faţă. De altfel, le resimţea atât de puţin chiar şi pe acestea din urmă, încât doar din când în când catadicsea să răspundă la cuvintele aprige şi mânioase ale lui Cedric.

- Da, spunea Cedric, mai mult pentru sine decât pentru Athelstane, chiar în această sală tatăl meu a benchetuit cu Torquil Wolfganger când l-a primit pe-viteazul şi nefericitul Harold, care înainta atunci împotriva norvegienilor uniţi cu rebelul Tosti. în această sală a dat Harold mărinimosul său răspuns trimis fratelui său răzvrătit. L-am văzul adesea pe tatăl meu aprinzându-se când îmi povestea istoria asta. Trimisul lui Tosti fusese tocmai primit, şi sala asta largă abia putea cuprinde mulţimea de nobili saxoni care ciocneau cupe cu vin roşu ca sângele în jurul monarhului lor.

Nădăjduiesc, rosti Athelstane, oarecum mişcat de această parte a discursului prietenului său, nădăjduiesc că n-au să uite să ne trimită la

amiază nişte vin şi ceva de-ale gurii. La prânzişor n-am avut vreme nici să răsuflăm, şi mie nu-mi prieşte niciodată mâncarea când o înghit îndată după ce descalec, măcar că doctorii recomandă lucrul acesta.

Cedric urma să istorisească, fără a lua în seamă observaţia prietenului său:

Trimisul lui Tosti păşi în sală tară să fie tulburat de privirile încruntate ale celor din jur şi, când ajunse în faţa tronului regelui Harold, se înclină adânc. "Majestate, spuse el, ce-l aşteaptă pe fratele dumneavoastră Tosti dacă depune armele şi vă cere pace?" "Dragostea unui frate şi frumosul comitat Northumberland", răspunse mărinimosul Harold. "Dar dacă Tosti va primi aceste condiţii, urmă trimisul, ce pământuri îi veţi da credinciosului său aliat, Hardrada, regele Norvegiei?" "Şapte coţi de pământ englezesc, răspunse Harold aprig, sau, fiindcă se zice că Hardrada e un uriaş, s-ar putea să-i mai dăm încă dpuă-trei palme de pământ". Sala răsună de aclamaţii, şi cupele fură umplute în cinstea norvegianului, căruia îi urară să intre cât mai curând în stăpânirea pământului său englezesc.

M-aş fi alăturat din toată inima acestei închinări, căci mi s-a lipit limba de cerul gurii, spuse Athelstane.

Trimisul, încurcat, îşi urmă Cedric cu însufleţire povestirea, deşi aceasta nu-l interesa câtuşi de puţin pe interlocutorul său, se retrase pentru a duce lui Tosti şi aliatului său răspunsul prevestitor de rele dat de fratele său jignit. Atunci, depărtatele turnuri din York şi apele însângerate ale Derwentului fură martore ale acelei bătălii cumplite în care, după ce au arătat o vitejie fără seamăn, regele Norvegiei şi Tosti au pierit, laolaltă cu zece mii dintre cei mai bravi războinici ai lor. Cine ar fi putut crede că în mândra zi când această bătălie a fost câştigată, acelaşi vânt care flutura flamurile triumfătoare ale saxonilor umfla totodată pânzele corăbiilor normande, îndreptându-le spre blestematele coaste ale Sussexului? Cine ar fi putut crede că, în câteva zile, Harold nu avea să mai stăpânească din regatul său decât acea parte pe care, în mânia sa, o hărăzise cotropitorului norvegian? Şi cine ar fi putut crede că tu, nobile Athelstane, în vinele căruia curge sângele lui Harold, şi eu, al cărui tată nu era dintre cei mai slabi apărători ai coroanei saxone, vom fi prizonierii unui normand ticălos, chiar în sala în care strămoşii noştri au dat acel ilustru banchet?

- E destul de trist, răspunse Athelstane, dar nădăjduiesc că n-au să ne ceară o răscumpărare prea mare. Oricum, nu cred că au de gând să ne lase să murim de foame. Şi, totuşi, deşi a trecut de mult ora prânzului, nu-i văd să facă pregătiri pentru masa noastră. Uită-te pe fereastră, nobile Cedric, şi vezi după razele soarelui dacă nu a trecut de amiază.

- O fi trecut, pesemne, răspunse Cedric, dar nu pot să privesc aceste vitralii zăbrelite (ară ca ele să-mi trezească alte gânduri decât cele legate de clipa de faţă şi de suferinţele ei. Nobilul meu prieten, când a fost meşterită această fereastră, vitejii noştri strămoşi nu cunoşteau nici arta făuririi sticlei şi nici pe aceea a vopsirii ei. Mândm cum era, tatăl lui Wolfganger a adus un meşter din Normandia pentru a-i împodobi sala cu aceste vitralii, care împrăştie într-o sumedenie de culori fantastice lumina aurie a zilei binecuvântate de Domnul. Străinul a venit aici fără o leţcaie, era un cerşetor slugarnic şi linguşitor, gata să-şi scoată pălăria în faţa celui de pe urmă slujitor al casei. S-a întors acasă la el trufaş şi ghiftuit, pentru a vorbi

hulpavilor săi compatrioți despre bogăția şi simplicitatea nobililor saxoni nebunie curată, Athelstane, nebunie prevă,-zută de mult de către acei urmaşi ai lui Hengist şi ai curajoaselor sale triburi, care şi-au păstrat datinile atât de curate. Am făcut din aceşti străini nişte prieteni, ne-am deschis sufletul în fața lor, am împrumutat de la ei artele şi meşterii lor şi am disprețuit simplitatea şi curajul cu care s-au apărat bravii noştri strămoşi, şi astfel, cu mult înainte de a cădea doborâți de armele normanzilor, ne-am lăsat .cotropiți de artele lor. Vai, cu mult mai bune erau bucatele noastre, mâncate în pace şi libertate, decât bunătățile costisitoare, de dragul cărora am ajuns robi ai cuceritorilor străini!

- În clipa de față, răspunse Athelstane, mi s-ar părea o trufanda chiar şi mâncarea cea mai de-rând. Şi mă uimeşte, nobile Cedric, că ții atât de bine minte faptele trecutului, când uiți, pe cât se pare, până şi ora prânzului.

- Degeaba îi vorbeşti ăstuia despre altceva decât despre burtă! mormăi Cedric. Sufletul lui Canut cel Viteaz a pus stăpânire pe el, şi nu cunoaşte altă plăcere decât să se ghiftuiască, să se îmbete şi să mai ceară încă. Vai! exclamă el, privindu-l cu milă pe Athelstane.

Când te gândeşti că o minte atât de întunecată sălăşluieşte într-un trup atât de frumos! Când te gândeşti că o misiune atât de măreață cum este renaşterea Angliei atârnă de o balama atât de şubredă! Dacă s-ar căsători Rowena, sufletul ei nobil şi generos ar mai putea trezi însuşirile bune, adormite in acest trup. Dar cum să ating acest țel atâta vreme cât Rowena, Athelstane şi eu însumi suntem prizonierii unui tâlhar necruțător? Şi s-ar putea ca libertatea să ni se fi răpit tocmai pentru că tâlharii îşi dau seama de primejdia pe care libertatea noastră ar putea s-o însemne pentru cei ce-au uzurpat drepturile poporului englez.

În vreme ce Saxonul era cufundat în aceste gânduri dureroase, uşa temniței lor se deschise, şi înăuntru păşi un pacare ținea în mână un toiag alb. Călca plin de importanță, urmat de patru slujitori, care purtau o masă-plină de talgere; privelişte a şi mirosul acestora îi apărură de îndată lui" Athelstane ca o mângâiere pentru toate neplăcerile prin care trecuse. Slujitorii care aduseseră acest ospăț purtau măşti şi mantale.

- Ce-i vicleimul ăsta? întrebă Cedric. Nu cumva credeți că nu ştim ai cui prizonieri suntem, când ne aflăm în castelul stăpânului vostru? Spuneți-i, urmă el, dorind să se folosească de acest prilepentru a începe tratative în vederea punerii sale în libertate, spuneți-i stăpânului vostru, Reginald Front-de-Boeuf, că nu înțelegem ce temei poate avea să ne răpească libertatea, în afară de samavolnica sa dorință de a se îmbogăți pe socoteala noastră. Spuneți-i că ne supunem lăcomiei sale cum ne-am supune în împrejurări asemănătoare unor tâlhari de codru. Să ne înştiințeze ce preț cere pentru libertatea noastră, şi i-l vom plăti, dacă, bineînțeles, prețul acesta va fi pe măsura mijloacelor noastre.

Pajul îşi înclină capul fără să răspundă.

- Şi mai spuneți-i lui Reginald Front-de-Boeuf, vorbi Athelstane, că îi trimit provocarea mea şi îl chem la luptă pe viață şi pe moarte, fie călare, fie pe jos, în orice loc prielnic, la opt zile din ziua când ne va reda libertatea, luptă pe care, dacă e cu adevărat cavaler, nu va cuteza s-o refuze sau s-o amâne în aceste împrejurări.

Voi aduce la cunoştinţa cavalerului provocarea dumneavoastră, ră punse pajul. Până atunci vă las să prânziţi.

Provocarea lui Athelstane suna cam ciudat în gura unui om atât de şovăitor, iar efectul ei era simţitor micşorat de faptul că tocmai în acea clipă cel ce-o rostea se trudea din greu cu un dumicat uriaş, care dădea de lucru ambelor fălci deodată. Totuşi, cuvintele lui Athelstane fură primite de Cedric ca o dovadă de netăgăduit că bărbăţia se trezea din nou în sufletul tovarăşului său, care începuse să-l cam scoată din lire prin nepăsarea lui, în ciuda respectului ce-l purta înaltei sale obârşii. în semn de aprobare, Cedric strânse cu căldură mâna lui Athelstane, dar se simţi întrucâtva îndurerat când îl auzi spunând că "ar fi gata să se bată cu doisprezece inşi ca Front-de-Boeuf dacă în felul acesta şi-ar putea grăbi ieşirea dintr-o temniţă unde se punea atâta usturoi în supă". Trecând peste această răbufnire a firii leneşe şi lacome a lui Athelstane, Cedric se aşeză în faţa lui şi dovedi în curând că, dacă nenorocirile prin care trecea ţara lui erau în stare să-i alunge din minte gândul mâncării atâta vreme cât masa era goală, totuşi, din clipa în care mâncarea se afla pe masă, pofta strămbunilor săi saxoni se trezea în el, laolaltă cu celelalte însuşiri moştenite de la aceştia.

Prizonierii abia începuseră să se bucure de masa lor, când sunetul unui corn le abătu atenţia de la această temeinică îndeletnicire. Cornul răsună de trei ori, şi atât de puternic, încât ai fi zis că-i chemarea unui cavaler din poveste care descăleca în faţa vreunui castel fermecat, făcând ca sălile şi turnurile, crenelurile şi turlele acestuia să se destrame ca pâcla zorilor. Saxonii săriră de la masă şi se repeziră la fereastră, dar rămaseră dezamăgiţi, deoarece fereastra dădea spre curtea castelului, pe când sunetul venea de dincolo de zidurile lui. Totuşi sunetul acesta părea să aibă o însemnătate deosebită, căci la auzul lui în castel se stârni o tulburare grozavă.

CAPITOLUL XXII

"Ah, fiica mea, ducaţii mei, ah, fiica mea,
Ah ducaţii mei creştineşti!
Dreptate, legi! Ah, fiica mea, ducapi mei!"
Negustorul din Veneţia

Să-i părăsim pe fruntaşii saxoni, care se întoarseră la ospăţul lor de îndată ce curiozitatea, nesatisfăcută, le îngădui să asculte din nou chemarea poftei pe jumătate săturate, şi să pătrundem cu privirea în cotlonul îngrozitor în care fusese închis Isaac din York. Sărmanul evreu fusese aruncat în grabă într-o temniţă boltită a castelului, a cărei podea se afla cu mult sub nivelul solului şi care era plină de umezeală, fiind aşezată mai jos chiar decât şanţul ce împrejmuia castelul. Singura lumină care pătrundea acolo se strecura prin vreo două ferestruici, pe care prizonierul nu le putea atinge cu mâna, atât de sus erau. Aceste ferestruici nu lăsau să pătrundă, chiar şi la amiază, decât o lumină tulbure şi tremurătoare, care se preschimba într-o întunecime deplină cu mult înainte ca restul castelului să fie văduvit de binecuvântata lumină a zilei. Lanţurile şi cătuşele puse altor prizonieri, de la care temnicerii se aşteptaseră la încercări de evadare,

atârnau ruginite pe pereții temniței, iar în inelele unuia din aceste lanțuri rămăseseră două oase putrede, ce păreau să fi fost cândva ale unui picior de om, ca şi cum prizonierul nu fusese ținut acolo numai ca să moară, ci şi ca să putrezească.

La un capăt al acestei încăperi îngrozitoare se afla un grătar mare, deasupra căruia erau întinşi câțiva drugi de fier pe jumătate mâncați de rugină.

întreaga înfățişare a temniței ar fi putut înspăimânta o inimă mai tare decât aceea a lui Isaac, deşi acesta părea să fie mai liniştit sub apăsarea primejdiei apropiate decât atunci când fusese stăpânit de o spaimă a cărei cauză era încă depărtată. Vânătorii încercați spun că iepurele e mai îngrozit când e fugărit de ogari decât atunci când se zbate în ghearele lor . Probabil că evreii, prin însuşi faptul că aveau deseori prilejul să se teamă de oamenii în mijlocul cărora trăiau, erau oarecum pregătiți sufleteşte pentru a îndura tot felul de samavolnicii, aşa încât nici o agresiune nu putea stârni în ei acea uimire care, dintre toate caracteristicile groazei, este cea mai distrugătoare. De altfel, Isaac nu se afla pentru prima oară într-o situație atât de primejdioasă. El avea o experiență destul de îndelungată în această privință şi trăgea nădejdea că va izbuti şi de data asta să scape din ghearele agresorului. Mai presus de orice, însă, avea de partea lui îndărătnicia neamului său şi acea hotărâre neînduplecată cu ca" israeliții s-au resemnat de atâtea ori la chinurile cele mai groaznice la care erau supuşi mai degrabă decât să mulțumească poftele tiranilor lor făcându-le pe voie.

Cu hainele strânse sub el pentru a-şi feri mădularele de umezeala podelei, Isaac şedea într-un colț al temniței, hotărât să opună o rezistență pasivă. Cum şedea aşa, cu mâinile împreunate, cu părul vâlvoi şi barba răvăşită, în caftanul îmblănit şi cu tichia înaltă pe cap, în lumina aceea tulbure şi frântă, ar fi putut inspira un studiu lui Rembrandt dacă celebrul pictor ar li trăit pe vremea aceea. Evreul rămase aşa aproape trei ore, fără să se mişte, până ce auzi zgomot de paşi pe scara ce ducea spre temniță. Zăvoarele scrâşniră, balamalele scârțâiră, şi prin portița deschisă intră Reginald Front-de-Boeuf, urmat de cei doi sclavi sarazini ai templierului.

Front-de-Boeuf, un bărbat înalt şi puternic,, care-şi petrecuse viața în războaie şi într-o sumedenie de certuri şi lupte cu baronii feudali şi care nu şovăise niciodată să se folosească de toate mijloacele spre a-şi spori puterea, avea o față aidoma firii sale. Trăsăturile ei exprimau cu putere pasiunile diabolice şi sălbatice ale sufletului său. Cicatricele care-i brăzdau fața ar fi putut stârni simpatie şi respect pentru vijelia pe care o întruchipau dacă ar fi împodobit o față cu altfel de trăsături. La Front-de-Boeuf, însă, aceste cicatrice nu făceau decât să sporească aerul înfricoşător al feței sale şi groaza stârnită de simpla lui prezență. Cumplitul baron era îmbrăcat într-o haină de piele, lipită de trup şi roasă de armură. Nu avea asupra lui nici o armă, în afară de un jungher pe care-l purta la cingătoare şi care slujea ca să țină în cumpănă mănunchiul de chei ruginite ce-i atârna în partea dreaptă.

Sclavii negri care-l însoțeau pe Front-de-Boeuf îşi lepădaseră straiele strălucitoare şi erau îmbrăcați acum în nădragi şi surtuce de pânză aspră, cu mânecile suflecate deasupra cotului, asemeni măcelarilor în clipa când se pregătesc să-şi înceapă treaba la abator. Fiecare ținea în mână un paneraş.

După ce intrară în temniță, rămaseră la uşă până ce Front-de-Boeuf o închise şi o zăvorî cu mâna lui. După ce luă această măsură de prevedere, el păşi încet prin încăpere spre evreu, asupra căruia îşi aţintise privirile, ca şi cum ar fi vrut să-l ţintuiască la pământ, întocmai cum unele fiare îşi fascinează prada. Părea într-adevăr că ochii întunecaţi şi răi ai lui Front-de-Boeuf aveau ceva din această putere asupra nefericitului său prizonier. Evreul şedea cu gura căscată şi cu ochii aţintiţi asupra cumplitului baron, încercând o groază atât de năprasnică, încât ai fi zis că trupul i se chircea aievea sub căutătura cruntă şi ucigătoare a normandului. Nefericitul Isaac din York nu numai că pierdu puterea de a se ridica, dar nu mai fu în stare nici să-şi scoată tichia, nici să ceară îndurare, într-atât era de tulburat la gândul că îl păşteau cazne grele şi chiar moartea.

Pe de altă parte, trupul impunător al normandului părea să crească şi mai mult, asemenea unui vultur care se umflă în pene în clipa când se pregăteşte să se năpustească asupra prăzii sale, lipsită de apărare. Se opri la trei paşi de colţul în care nefericitul evreu se ghemuise parcă pentru a ocupa un cât mai mic spaţiu şi făcu semn cu mâna unuia dintre sclavi să se apropie. Sclavul negru se apropie şi, scoţând din paner o terezie mare şi mai multe greutăţi, le aşează la picioarele lui Front- de-Boeuf, întorcându-se apoi cuviincios lângă tovarăşul său.

Mişcările acestor oameni erau încete şi grave, ca şi cum ar fi fost apăsaţi de presimţirea unor grozăvii fără seamăn. Front-de-Boeuf ţinu să facă el însuşi începutul, adresându-se astfel nefericitului său captiv, cu un glas adânc şi solemn, care trezi ecourile jalnice ale temniţei boltite:

Câine blestemat, de neam blestemat, vezi tu terezia aceasta? Nefericitul evreu îngăimă un "da" abia auzit.

Pe această terezie ai să-mi cântăreşti o mie de livre de argint, potrivit etalonului din Turnul Londrei! tună neîndurătorul baron.

- Sfinte Abrahame! izbucni evreul, regăsindu-şi în deznădejdea lui glasul. Cine a mai auzit de o sumă aşa de mare ca o mie de livre de argint? Nici măcar în poveştile menestrelilor nu s-a mai pomenit aşa ceva. Ochii cărui om au fost oare bucuraţi vreodată de priveliştea unei asemenea comori? între zidurile Yorkului, chiar de-aţi scotoci casa mea şi casele tuturor fraţilor mei, nu veţi găsinici măcar a zecea parte din suma uriaşă despre care vorbiţi.

- Sunt un om înţelegător, răspunse Front-de-Boeuf,şi dacă nu se găseşte argint, mă mulţumesc şi cu aur. Pentru fiecare şase livre de argint ai să-mi dai câte o marcă de aur dacă vrei să-ţi scapi hoitul păgân de o pedeapsă cum nici în vis n-ai văzut.

- Fie-ţi milă de mine, nobile cavaler! se căina Isaac. Sunt un om bătrân, sărac şi lipsit de apărare. Ar fi nevrednic de dumneata să mă dobori. E o faptă nevrednică să striveşte un vierme.

- Bătrân se prea poate să fii, spre ruşinea smintiţilor care ţi-au îngăduit să încărunţeşti în camătă şi înşelăciune, răspunse cavalerul. Slab ăi fi tu, căci un evreu curajos sau puternic nu s-a mai văzut. Dar bogat se ştie că eşti.

- îţi jur, nobile cavaler, îţi jur pe legea mea şi pe credinţa noastră a amândurora !

- Nu jura strâmb, îi tăie vorba normandul, şi nu-ţi pecetlui soarta prin

încăpățânarea ta până ce nu vei pricepe bine ce soartă te aşteaptă. Nu crede că-ți vorbesc doar ca să te bag în sperieți şi ca să mă folosesc de laşitatea josnică pe care ai moştenit-o de la strămoşii tăi. îți jur pe ceea ce tu *au* crezi, pe *Evanghelia* bisericii noastre şi pe cheile ce i-au fost date pentru a lega şi dezlega, că ceea ce am hotărât nu poate fi schimbat! Temnița asta nu-i un loc de glumit. Prizonieri de o mie de ori mai aleşi ca tine au pierit între aceste ziduri, şi soarta lor a rămas în veci necunoscută! însă pe tine te aşteaptă o moarte înceată şi chinuitoare, pe lângă care moartea lor a fost o adevărată fericire.

Cavalerul făcu din nou semn sclavilor să se apropie şi le spuse ceva încet, în graiul lor, căci fusese şi el în Palestina, unde deprinsese pesemne meşteşugul cruzimii. Sarazinii scoaseră din panerele lor o grămăjoară de mangal, o pereche de foaie şi un ulcior cu ulei. Unul din ei scapără un amnar, iar celălalt aşează mangalul sub grătarul ruginit despre care am vorbit mai înainte şi începu s sufle în foaie, până ce cărbunii se încinseră, răspândind o lumină roşiatică.

Vezi tu, îsaac, şirul ăsta de drugi de fier de deasupra cărbunilor aprinşi? urmă Front-de-Boeuf. Pe patul ăsta fierbinte vei fi culcat, despuiat de haine, ca şi cum ai fi întins pe un pat de puf. Unul din sclavii ăştia va avea grijă ca focul să ardă mereu sub tine, în timp ce celălalt îți va unge mădularele cu ulei, ca să nu te mistui prea repede. Şi acum, hai, alege între patul ăsta de jăratic şi plata a o mie de livre de argint, căci, pe capul tatălui meu, n-ai altceva de ales!

- E cu neputință, strigă nefericitul evreu,.e cu neputință să fie adevărat! Bunul Dumnezeu n-a zămislit niciodată o inimă în stare de o asemenea cruzime!

- Nu crede asta, Isaac, spuse Front-de-Boeuf. Te înşeli amarnic. Crezi cumva că eu, care am văzut un oraş pustiit, în care mii de creştini, compatrioți de-ai mei, au pierit de sabie, de apă şi de foc, mă voi abate de la țelul meu la auzul țipetelor şi văicărelilor unui singur evreu nenorocit? Sau îți închipui cumva că sclavii ăştia negri, care n-au nici patrie, nici lege, nici conştiință, şi care nu ascultă decât de voința stăpânului lor, îți închipui oare că oamenii aceştia, care, la un semn de-al lui, sunt în stare să folosească otrava, rugul, pumnalul sau ştreangul, îți închipui cumva că ei vor avea milă, când nici măcar nu înțeleg limba în care lise va cere îndurare?Fii înțelept, bătrâne, desparte-te de o parte din bogățiile tale, plăteşte unui creştin o parte din ceea ce ai dobândit prin camătă luată celor de aceeaşi credință cu el. Prin şiretenie îți. vei umple în curând la loc punga astfel golită, dar nu se află pe lume medic sau leac în stare să-ți redea pielea şi trupul mistuit pe aceşti drugi de fier. Hai, plăteşte-ți răscumpărarea şi bucură-te că la prețul ăsta poți ieşi dintr-o temniță ale cărei taine puțini dintre prizonierii vârâți aici au ieşit să le dezvăluie. Nu-mi mai stric gura de pomană cu tine: alege între banii tăi şi carnea şi sângele tău. După cum vei alege, aşa îți va fi soarta.

- Aşa să mă ajute Abraham, Iacob şi toți părinții neamului meu, că nu pot face nici o alegere, fiindcă n-am mijloacele să-ți îndeplinesc cererea. E peste puterile mele!

- Pune-ți mâna pe el şi dezbrăcați-l, sclavilor! porunci cavalerul. N-au decât să-l ajute, dacă pot, toți părinții neamului lui.

Sclavii, care se călăuzeau mai degrabă după privirile şi gesturile baronului decât după cuvintele sale, înaintară din nou, puseră mâna pe nenorocitul Isaac, îl ridicară de pe jos şi, ţinându-l strâns între ei, aşteptară semnalul neînduplecatului baron. Nefericitul evreu se uita ţintă la feţele lor şi la aceea a lui Front-de-Boeuf, în nădejdea că va descoperi pe ele vreo urmă de milă, dar faţa baronului nu lăsa să se vadă decât acelaşi zâmbet rece, posomorâţi zeflemitor, care vestise începutul cruzimii sale, iar ochii sălbatici ai sarazinilor, rostogolindu-se crunt sub sprâncenele lor negre şi părând şi mai fioroşi când dezvăluiau albul din jurul pupilelor, trădau mai degrabă plăcerea tainică pe care o aşteptau la apropiata schingiuire decât scârba de a o săvârşi. Evreul se uită apoi la grătarul încins pe care urma să fie culcat, şi, nevăzând nici o posibilitate de a-l îndupleca pe călău, dârzenia lui se muie.

- Am să plătesc, spuse el, cele o mie de livre de argint... Adică, adăugă după o clipă de tăcere, am să le plătesc cu ajutorul fraţilor mei, căci va trebui să cer pomană ca un cerşetor la uşa sinagogii noastre ca să pot strânge o sumă atât de uriaşă. Când şi unde trebuie predaţi banii?

Aici, răspunse Front-de-Boeuf, aici va trebui să mi-i dai, o să-i cântărim şi o să-i numărăm chiar aici pe podeaua acestei temniţe. îţi închipui cumva că am să te las săpleci de aici înainte de a avea în mână răscumpărarea?

- Şi ce garanţie am că mi se va da drumul după plata răscumpărării? întrebă evreul.

- Cuvântul de onoare al unui senior normand, sclavule cămătar! răspunse Front-de-Boeuf. Onoarea unui nobil normand e mai curată decât aurul şi argintul tău şi al întregului tău neam!

- Să-mi fie cu iertare, nobile senior, făcu Isaac cu sfială, dar de ce să mă încred eu pe de-a întregul în cuvântul de onoare al unui om care nu crede câtuşi de puţin într-al meu?

- Pentru că n-ai încotro, jidovule! se burzului cavalerul. Dacă tu ai fi acum în York, la tejgheaua ta, iar eu ţi-aş cere un împrumut de şekeli, atunci tu ai fi cel care-ar hotărî ziua plăţii şi zălogul. Dar aici e tejgheaua mea. Aici te ţin în mână şi nu vreau să mă înjosesc repetându-ţi condiţiile în care-ţi poţi redobândi libertatea.

Evreul gemu.

- Ingăduie-mi barem ca o dată cu mine să-şi recapete libertatea şi tovarăşii mei de drum. Ei m-au dispreţuit ca evreu, dar li s-a făcut milă de deznădejdea mea, şi, fiindcă s-au oprit din drum ca să mă ajute, o parte din nenorocirea mea s-a abătut şi asupra lor. Şi-apoi, s-ar putea să contribuie şi ei cu ceva la răscumpărarea mea.

- Dacă vorbeşti cumva despre bădăranii ăia saxoni, răscumpărarea lor atârnă de alte condiţii decât a ta. Vezi-ţi de treburile tale, evreule, nu te băga în ale altora.

- Vasăzică, întrebă Isaac, o să fiu pus în libertate numai eu şi cu prietenul meju rănit?

- A câta oară să-ţi spun fiu al lui Israel, că nu trebuie să-ţi bagi nasul în treburile altora, ci să-ţi vezi numai de-ale tale?! De vreme ce ţi-ai făcut alegerea, nu mai rămâne decât să-ţi plăteşti răscumpărarea, şi asta cât mai grabnic.

- Dar, ascultă-mă, se milogi evreul, ascultă-mă, de dragul averii pe care

vrei s-o dobândeşti pe socoteala...

Aici se opri, de teamă să nu-l scoată din sărite pe cumplitul normand. Dar Front-de-Boeuf râse doar şi întregi el însuşi fraza pe care evreul şovăise s-o sfârşească.

-- Pe socoteala conştiinţei mele, vrei să zici, Isaac. Vorbeşte deschis, ţi-am mai spus că-s un om înţelegător. Pot să îndur mustrările unuia care pierde, chiar când acesta e evreu. Tu n-ai fost atât de răbdător, Isaac, când I-ai dat în judecată pe Jacques Fitzdotterel pentru că te numise "cămătar sugător de sânge", după ce i-ai măcinat averea cu camătă ta.

- Jur pe *Talmud,* exclamă evreul, că înălţimea-voastră de înşală în această privinţă. Fitzdotterel a ridicat asupra mea pumnalul în propria mea casă pentru că l-am rugat să-mi dea banii înapoi. Sorocul era la Paşti.

- Puţin îmi pasă ce-a făcut el! spuse Front-de-Boeuf. Eu vreau să ştiu, când voi primi banii? Când voi primi şekelii, Isaac?

- Dă-i voie fiicei mele Rebecca să plece la York, nobile cavaler, şi de îndată ce cal şi călăreţ se vor întoarce, banii... Ajuns aici, Isaac oftă adânc şi adăugă după câteva clipe: Banii îţi vor fi număraţi pe podeaua asta.

- Fiica ta?! izbucni Front-de-Boeuf, parcă uimit. Mi-e martor cerul, Isaac, că aş fi vrut să o fi ştiut mai dinainte. Credeam că fata aceea cu ochii negri era ibovnica ta şi am dat-o ca slujnică lui Brian de Bois-Guilbert, după moda pa-Itriarhilor şi a eroilor din vechime, care ne-au lăsat în această privinţă un exemplu sănătos.

Ţipătul pe care Isaac îl scoase la auzul acestei veşti îngrozitoare făcu să Irăsune până şi bolţile temniţei şi-i ameţi într-atât pe cei doi sarazini, încât slăbiră strânsoarea. Evreul se folosi de această libertate pentru a se arunca la pă-Imânt, cuprinzând cu mâinile genunchii lui Front-de-Boeuf.

- Ia tot ce ai cerut, cavalere, ia de zece ori mai mult, osândeşte-mă la ruină Işi la cerşetorie, dacă vrei, ba chiar străpunge-mă cu pumnalul, frige-mă pe cup-Itorul ăsta, dar cruţă-mi fata, las-o să plece nevătămată, cu cinstea neştirbită. iDacă eşti născut din femeie, cruţă onoarea unei fete lipsite de apărare. E Iicoana vie a răposatei mele Raşela, e cel din urmă zălog din cele şase ale dra-lgostei ei. îl vei lipsi oare pe un bătrân văduv de singura lui mângâiere? Vei condamna oare pe un tată să dorească din suflet ca singurul său copil în viaţă I să zacă alături de mamă-sa moartă, în mormântul părinţilor noştri?

- Aş fi vrut să ştiu mai dinainte treaba asta, rosti normandul, ceva mai îm- blânzit. Credeam că neamul tău nu iubeşte decât sacul cu bani.

- Nu ne crede atât de ticăloşi, chiar dacă suntem evrei, spuse Isaac, gră-bindu-se să se folosească de acest prilespre a-şi înduioşa călăul. Vulpea fugărită şi chiar chinuita pisică sălbatică îşi iubesc puii, disprețuita şi prigonita de seminție a lui Abraham îşi iubeşte şi ea copiii!

- Fie, rosti Front-de-Boeuf, am s-o cred pe viitor, Isaac, din milă pentru tine, dar acum nu mai ajută la nimic, nu pot schimba ceea ce s-a întâmplat şi nici ceea ce va să se întâmple. Mi-am dat cuvântul camaradului meu de arme şi nu l-aş călca nici pentru zece evrei şi evreice! Şi-apoi, de ce să crezi că i s-a întâmplat ceva rău fetei, chiar dacă a încăput pe mâna lui Bois-Guilbert?

- Are să i se întâmple, negreşit are să i se întâmple! exclamă Isaac, frângându-şi deznădăjduit mâinile. Când s-a mai pomenit oare ca un

templier să nu se poarte cu cruzime față de bărbați şi să nu necinstească femeile?

- Câine păgân! mârâi Front-de-Boeuf, fulgerându-l cu privirea, bucuros pesemne că a găsit un pretext pentru a se mânia iarăşi. Nu lua în răspăr sfântul Ordin al templului Sionului, gândeşte-te mai degrabă să-mi plăteşti răscumpărarea ce mi-ai făgăduit-o, căci de nu, e vai de gâtul tău jidovesc!

- Tâlharule, ticălosule! izbucni evreul, întorcând prigonitorului său insultele cu o patimă pe care, deşi o ştia neputincioasă, nu şi-o mai putea stăpâni. N-am să-ți plătesc nimic, nici măcar un sfanț, dacă nu-mi dai înapoi fiica neatinsă!

Eşti în toate mințile, evreule? întrebă normandul cu asprime. Carnea şi sângele tău cunosc oare vreo vrajă împotriva fierului roşu şi a uleiului fierbinte?

Nu-mi pasă, spuse evreul, pe care dragostea părintească îl făcea să nu se mai teamă de nimic. Fă ce vrei! Fiica mea e sânge din sângele meu şi mi-e de o mie de ori mai dragă decât trupul amenințat de cruzimea ta. N-o să-ți dau argintii decât dacă ți-i voi turna topiți în gâtlejul tău lacom, nu, nu-ți voi da nici un sfanț, nazaritene, chiar dacă aş şti că te pot scăpa din iadul afund ce-l meriți prin toată viața ta! Ia-mi vjața dacă vrei, dar vei recunoaşte că, în toiul caznelor la care l-ai supus, evreul a ştiut să-l înfrunte pe creştin.

- Vom vedea noi asta, spuse Front-de-Boeuf, căci, pe Sfânta crace, atât de urâtă de neamul tău blestemat, vei simți în curând puterea focului şi a oțelului! Dezbrăcați-l, sclavilor, şi legați-l în lanțuri de drugii aceia!

În ciuda împotrivirii bătrânului, sarazinii îi scoaseră caftanul şi erau cât pe ce să-l dezbrace cu totul, când în afara castelului răsună de două ori chemarea unei goarne, care pătrunse până şi în această temniță depărtată; numaidecât după aceea glasuri puternice îl chemară pe Reginald Front-de-Boeuf. Nedorind să fie găsit în toiul unei astfel de îndeletniciri diabolice, cumplitul baron făcu semn sclavilor să dea hainele evreului şi, părăsind temnița împreună cu ei, îl lăsă pe Isaac să-i mulțumească lui. Dumnezeu că-l scăpase sau să plângă amarnic pentru captivitatea fiicei sale şi pentru soarta ce o aştepta, după cum aveau să precumpănească în sufletul lui simțămintele egoiste sau dragostea părintească.

CAPITOLUL XXIII

"Dacă prin vorbe, cu-al blândeții duh,
N-am să te-nduplec. te voi cuceri.
Ca un oştean, cu vârful spadei mele.
Şi îți voi smulge dragostea cu sila. "
Doi spadasini Veronn

Încăperea în care fusese închisă domnița Rowena era împodobită bogat, dar fără gust; totuşi, faptul că fusese adusă aici putea fi socotit ca un semn de respect, de care ceilalți prizonieri n-avuseseră parte. Dar soția lui Front-de-Boeuf, pentru care încăperea aceasta fusese a-nume mobilată, murise de mult, şi puținele podoabe cu care gustul ei o înfrumusețase erau acum în paragină. Tapiseria de pe pereți atârna ruptă în multe locuri, iar în altele era ştearsă şi decolorată de soare sau roasă de vreme. Totuşi, aşa părăginită

cum era, această încăpere fusese socotită cea mai vrednică pentru prințesa saxonă. Aici ea fu lăsată să cugete asupra soartei ei, până ce actorii acestei drame nelegiuite îşi vor fi împărțit între ei rolurile pe care urmau să le joace. Distribuția fusese hotărâtă de Front-de-Boeuf, De Bracy şi templier după o îndelungată şi aprinsă dezbatere asupra diferitelor foloase pe care fiecare din ei voia să le dobândească din participarea sa la această îndrăzneață aventură, dezbatere încheiată în cele din urmă printr-o înțelegere asupra soartei ce-o hărăzeau nefericiților lor prizonieri.

Era pe la amiază când De Bracy, în folosul căruia fusese la început pusă la cale întreaga aventură, se înfățişă pentru a-şi aduce la îndeplinire planul menit să-i asigure mâna şi averea prințesei Rowena.

De Bracy nu stătuse tot timpul să se sfătuiască împreună cu complicii săi, ci găsise răgazul să-şi împodobească făptura cu toate zorzoanele vremii. Aruncase cât colo sumanul verde şi masca. Era proaspăt bărbierit şi îşi pieptănase părul lung şi bogat în aşa fel, încât să-i cadă în şuvițe pe mantia îmblănită. Purta o haină lungă până la genunchi, iar cingătoarea care-i strângea mijlocul şi-i sprijinea totodată sabia cea grea era cusută cu fir de aur. Am mai vorbit aici despre moda năstruşnică a încălțămintei de pe vremea aceea. Pantofii lui Maurice de Bracy ar fi putut concura pentru un premiu al extravaganței cu cele mai bizare încălțări de pe atunci: vârfurile lor erau răsucite şi întortocheate asemeni coarnelor unui berbec. Astfel obişnuiau să se îmbrace berbanții acelei vremi şi, în cazul de față, această toaletă îşi sporea efectul prin frumusețea trupească şi eleganța mişcărilor cavalerului, care avea atât grația unui curtezan, cât şi asprimea unui războinic.

El o salută pe Rowena scoțându-şi toca de catifea împodobită cu o broşa de aur, care-l înfățişa pe sfântul Mihai doborându-l pe Diavol. Apoi arătă prințesei un scaun, poftind-o să se aşeze. Văzând că ea rămâne în picioare, cavalerul îşi scoase mănuşa din mâna dreaptă şi dădu să o conducă spre scaunul acela. Rowena îi respinse însă printr-un gest curtenia, spunându-i:

Dacă mă aflu în fața temnicerului meu, cavalere - iar împrejurările numi îngăduie să cred altfel -, prizonierului îi sade mai bine să rămână în picioare până ce va şti ce soartă-l aşteaptă.

- Ah, frumoasă Rowena, răspunse De Bracy, nu te afli în fața temnicerului, ci în fața prizonierului dumitale. Şi tocmai din ochii dumitale frumoşi trebuie De Bracy să primească sentința pe care o aştepți din partea lui.

- Nu te cunosc, domnule, grăi domnița, îndreptându-şi trupul cu toată mândria rangului şi frumuseții jignite. Nu te cunosc, şi familiaritatea neruşinată cu care mi te adresezi în graiul unui trubadur nu poate scuza vio.lența unui brigand.

Frumoasa mea, răspunse De Bracy pe acelaşi ton de mai înainte, dumneata însăți, farmecele dumitale sunt pricina a tot ce am săvârşit, a tot ce a putut nesocoti respectul cuvenit aceleia care e regina inimii mele şi luceafărul ochilor mei.

- Îți spun încă o dată, cavalere, că nu te cunosc şi că e nedemn de un bărbat care poartă zale şi pinteni să tulbure astfel tihna unei femei lipsite de apărare.

- Că nu mă cunoşti, iată într-adevăr nenorocirea mea. Totuşi, dă-mi voie să nădăjduiesc că numele De Bracy a fost măcar o dată rostit în faţa dumitale de către menestrelii şi heralzii care slăvesc faptele de vitejie săvârşite în arenă sau pe câmpul de bătălie.

Lasă atunci pe seama heralzilor şi a menestrelilor grija de a te lăuda, cavalere; laudele astea sună mai firesc în gura lor decât în gura dumitale. Dar ia spune-mi, care dintre ei va slăvi în cântecele sale sau în vreun hronic memorabila victorie de aseară, victorie dobândită asupra unui bătrân însoţit de câţiva ţărani sfioşi? Şi cine va voi să cânte despre prada dumitale, o fată nenorocită, adusă împotriva voinţei sale în castelul unui tâlhar?

- Eşti nedreaptă, domniţă Rowena, spuse cavalerul, muşcându-şi buzele, oarecum încurcat, şi vorbind pe un ton care i se potrivea mai bine decât tonul de prefăcută curtenie de la-nceput. Fiind dumneata însăţi la adăpost de clocotul pasiunii, nu vrei să îngădui nici o scuză pentru pasiunea năvalnică a altuia, chiar dacă aceasta e inspirată de frumuseţea dumitale.

Rogu-te, cavalere, să încetezi a vorbi într-un limbacare-i atât de mult folosit de menestrelii hoinari, încât nu se potriveşte în gura unor cavaleri sau a unor nobili. Uite, mă sileşti să stau jos din pricina dulcegăriilor dumitale ieftine, din care orice mitocan are o provizie ce i-ar putea ajunge de azi pân la Crăciun.

Mândră demoazelă, spuse De Bracy, aţâţat de faptul că stilul său galant nu-i aducea decât dispreţ, mândră demoazelă, îţi voi răspunde şi eu în graiul mândriei. Află, aşadar, că am venit la dumneata în petit pe calea cea mai potrivită firii dumitale. Căci se vede că îţi sade mai bine să ţi se facă curte cu arcul şi securea decât cu vorbe alese, în limbajul curteniei.

Limbajul curteniei, atunci când este folosii pentru a acoperi grosolănia faptelor, nu este decât cingătoarea unui cavaler pusă la brâul urmi bădăran josnic. Nu mă miră că purtarea mea te descumpăneşte. Ar fi fost mai bine pentru onoarea dumitale să fi păstrat îmbrăcămintea şi vorbele unui tâlhar decât să-ţi învălui faptele tâlhăreşti în limbajul acesta prefăcut şi aerele astea de gentilom.

Sfatul dumitale e foarte bun, domniţă, spuse normandul. Iată de ce, folosind vorbe îndrăzneţe, care se potrivesc cel mai bine cu faptele îndrăzneţe, îţi spun că nu vei părăsi niciodată acest castel decât ca soţie a lui Maurice de Bracy! Nu obişnuiesc să dau greş în ceea ce fac, şi de altfel, un nobil normand nu e dator să-şi justifice prea mult purtarea în faţa unei fete saxone pe care o cinsteşte oferindu-i mâna. Eşti mândră Rowena, de aceea eşti cu atât mai nimerită să-mi fii soţie. Prin ce alte mijloace, în afară de această căsătorie, te-ai putea ridica la onoruri atât de înalte şi la un asemenea rang princiar? Cum altfel ai putea ieşi din strâmta şi murdara colibăţărănească unde saxonii stau laolaltă cu porcii - singura lor avere - pentru a ocupa un loc în care vei fi onorată, aşa cum meriţi să fii şi aşa cum vei fi, în mijlocul celor mai frumoase femei şi celor mai puternici bărbaţi din întreaga Anglie?

-- Cavalere, răspunse Rowena, coliba ţărănească pe care o disprețuieşti a fost casa în care am copilărit şi, crede-mă, când o voi părăsi - dacă va veni vreodată o asemenea zi - o voi face alături de un bărbat nedeprins să disprețuiască obiceiurile şi locurile în care am crescut.

- Înţeleg ce vrei să spui, domniţă, zise De Bracy, deşi s-ar putea să crezi

că vorbele dumitale au un tâlc prea tainic pentru mintea mea. Dar nu-ți închipui că Richard Inimă-de-Leu îşi va redobândi vreodată tronul şi, cu atât mai puțin, nu spera că Wilfred de Ivanhoe, favoritul său, te va conduce vreodată la picioarele tronului, pentru a fi binecuvântată acolo ca mireasă a lui. Un alt pretendent ar putea fi gelos atingând această coardă, dar țelul pe care mi l-am propus eu nu poate fi schimbat de o asemenea pasiune copilărească şi lipsită de speranță. Află, domniță, că acest rival se află în puterea mea şi că atârnă numai de mine să trădez taina prezenței sale în castelul hii Front-de-Boeuf, a cărui gelozie i-ar fi mult mai fatală decât propria mea gelozie.

Wilfred, aici? rosti Rowena cu dispreț. Asta-i tot atât de adevărat pe cât e adevărat că Front-de-Boeuf e rivalul lui. De Bracy o privi țintă o clipă, apoi spuse:

- Cum, chiar nu ştiai? Nu ştiai oare că Wilfred de Ivanhoe călătorea în lectica evreului? Iată un mijloc de transport vrednic de un cruciat al cărui braț viteaz trebuia să cucerească Sfântul Mormânt!

Şi începu să râdă batjocoritor.

Bine, să zicem că e aici, spuse Rowena, silindu-se să pară indiferentă, deşi tremura, cuprinsă de o teamă pe care n-o putea stăpâni, dar de ce ar fi rivalul lui Front-de-Boeuf şi ce motiv ar avea să se teamă de altceva decât de o scurtă întemnițare şi de plata unei răscumpărări onorabile, potrivit regulilor cavalereşti?

Rowena, grăi De Bracy, oare ai căzut şi dumneata în greşeala neamului femeiesc, care-şi închipuie că nu poate fi altă rivalitate decât aceea stârnită de farmecele sale? Nu ştii oare că există o gelozie a ambiției şi a bogăției, aşa cum există o gelozie a dragostei? Şi nu ştii oare că Front-de-Boeuf, gazda noastră, îl va înlătura pe acela care va cuteza să stea în calea pretențiilor sale la frumoasa baronie de Ivanhoe cu aceeaşi înverşunare şi lipsă de scrupule cu care l-ar înlătura dacă în joc ar fi vreo fetişcană cu ochi albaştri? Dar dacă propunerea mea ți-ar surâde, domniță, atunci cavalerul rănit n-ar mai avea nici un temei să-i fie frică de Front-de-Boeuf; iar de nu, îl vei plânge amarnic, căci se află în mâinile unui om care nu a cunoscut niciodată mila.

- În numele cerului, salvează-l! izbucni Rowena a cărei hotărâre se topea în fața temerilor pentru soarta iubitului ei.

- Pot s-o fac, şi chiar vreau, asta şi urmăresc, răspunse De Bracy, căci dacă Rowena consimte să fie mireasa lui De Bracy, cine va cuteza să se atingă de vreo rudă a ei, de fiul tutorelui ei, de prietenul ei din copilărie? Dar prețul acestei ocrotiri trebuie să fie dragostea dumitale. Nu sunt destul de romanțios şi nici destul de nătâng pentru a spori fericirea sau a preîntâmpina nenorocirea unui om care ar putea deveni o piedică de neînlăturat în calea dorințelor mele. Foloseşte-ți influența ce o ai asupră-mi pentru a-l salva, şi va fi salvat! Dacă vei refuza, Wilfred va muri, iar dumneata nu vei fi câtuşi de puțin mai aproape de libertate.

- Vorbele dumitale, zise Rowena, au în asprimea lor nepăsătoare ceva ce nu se potriveşte cu grozăviile pe care vor să le rostească. Nu pot crede că urmăreşti țeluri atât de ticăloase şi nici că puterea dumitale e atât de mare.

- N-ai decât să te legeni în această iluzie până ce timpul îi va dovedi netemeinicia. Iubitul dumitale, alesul inimii dumitale, zace rănit în acest

castel. El este o piedică între Front-de-Boeuf şi lucrul la care Front-de-Boeuf ține mai mult decât la glorie sau la frumusețe. O lovitură de pumnal sau lance ar fi de-ajuns ca să reducă pentru totdeauna la tăcere această piedică. Mai mult decât atât, dacă Front-de-Boeuf s-ar teme cumva că n»ar putea da seamă pentru o faptă atât de fățişă, ar porunci medicului să-i dea bolnavului o doctorie vătămătoare, sau ar fi destul ca valetul sau îngrijitoarea să-i smulgă perna de sub cap, pentru ca Wilfred, sleit de puteri cum e, să piară fără vărsare de sânge. Şi Cedric...

- Şi Cedric, nobilul meu tutore! exclamă Rowena. Sunt vrednică de nenorocirea ce s-a abătut asupră-mi pentru că am uitat de soarta lui, gândindu-mă la aceea a fiului său!

- Şi soarta lui Cedric atârnă tot de voința dumitale, aşa că te las să chib-zuieşti, încheie De Bracy.

Până în clipa aceea Râwena îşi jucase cu un curaneclintit rolul în această scenă chinuitoare, dar fusese curajoasă pentru că primejdia nu i se părea nici serioasă, nici apropiată. Era o fată blajină şi sfioasă din fire, îndreptățind părerea fizionomiştilor despre oamenii blonzi, dar împrejurările în care fusese crescută o căliseră şi o înăspriseră. Obişnuită să vadă că voința ei e lege pentru toți, până şi pentru Cedric - care era destul de autoritar cu ceilalți -, ea dobândise curajul şi încrederea în sine care ne vin din deprinderea de a fi ascultați şi respectați de cei din jurul nostru. Nu-şi închipuia că cineva s-ar fi putut împotrivi dorințelor ei, şi cu atât mai puțin că le-ar fi putut nesocoti cu desăvârşire.

Trufia şi obişnuința de a domina, care erau la ea a doua natură, o părăsiră în clipa când îşi dădu seama de gravitatea primejdiei ce-i păştea pe iubitul, pe tutorele ei şi pe ea însăşi, far când văzu că voința ei, deprinsă să fie respectată întru totul de ceilalți oameni, se afla acum în luptă cu voința unui om brutal, neînduplecat, conştient de avantajul ce-l avea asupra ei şi hotărât să se folosească de el, se simți dezarmată.

După ce îşi aruncă privirile înjur, ca şi cum ar fi căutat un ajutor care nu era nicăieri de găsit, şi după ce scoase câteva exclamații Iară şir, ea ridică mâinile spre cer şi izbucni în plâns, înciudată şi îndurerată deopotrivă. Era cu neputință să priveşti o făptură atât de frumoasă cuprinsă de o asemenea deznădejde şi să tiu fii mişcat; De Bracy nu rămase nepăsător, deşi se simțea mai degrabă stânjenit decât înduioşat. Mersese mult prea departe ca să dea înapoi, şi totuşi vedea limpede că acum nu era chip s-o înduplece pe Rowena nici prin argumente logice, nici prin amenințări. Cavalerul străbătea în lung şi în lat încăperea, rugând-o în zadar pe tânăra îngrozită să se liniştească şi chibzuind în sinea lui cum trebuie să se poarte cu ea.

"Dacă, îşi spunea el, m-aş lăsa înduplecat de lacrimile şi jalea acestei fete nemângâiate, n-aş dobândi decât zădărnicirea frumoaselor speranțe pentru care am înfruntat atâtea primejdii. Ba, mai mult, m-aş face de râs în fața prințului Ioan şi a veselilor săi curteni. Şi, totuşi, îmi dau seama că nu sunt fă,cut pentru rolul pe care-l joc. Nu pot privi netulburat această față transfigurată de durere, nici ochii aceştia scăldați în lacrimi. Ce bine-ar fi fost să rămână la fel de mândră ca în clipa când am intrat pe uşă, sau măcar ca eu însumi să fiu mai tare, să am o inimă de fier, ca aceea a lui Front-de-Boeuf!"

Tulburat de aceste gânduri, cavalerul nu fu în stare decât să o roage pe

nefericita Rowena să se liniştească, încredinţând-o că deocamdată n-avea nici un temei să se lase copleşită de deznădejde. Dar tocmai când încerca s-o liniştească astfel, se auzi sunetul puternic al goarnei, care-i tulburase şi pe alţi locatari ai castelului, abătându-i de la planurile lor de îmbogăţire sau desfrâu. De Bracy regretă poate mai puţin decât toţi ceilalţi că fusese întrerupt, întrucât convorbirea lui cu domniţa Rowena ajunsese la un punct în care i se părea la fel de greu să-şi continue planul, pe cât i se părea de greu să-l lase baltă.

Socotim că nu va fi de prisos să aducem aici câteva dovezi mai grăitoare decât episoadele unei povestiri uşuratice, pentru a zugrăvi jalnicul tablou de moravuri sugerat cititorului în rândurile de mai sus. E dureros să te gândeşti că baronii aceştia curajoşi, a căror dârză împotrivire faţă de coroană a dat naştere libertăţilor Angliei, au fost ei înşişi nişte asupritori atât de crunţi, în stare să săvârşească fărădelegi potrivnice nu numai legilor Angliei ci şi legilor firii şi umanităţii. Dar, vai, n-avem decât să luăm din opera harnicului istoric Hen-ry unul din numeroasele pasaje culese de el din crojucile vremii pentru a arăta că ficţiunea însăşi păleşte în faţa sumbrei realităţi a grozăviilor săvârşite în acea epocă.

Descrierea cruzimilor săvârşite sub domnia regelui Ştefan de către marii baroni şi seniori normanzi, descriere făcută de autorul *Cronicii saxone,* este o mărturie de netăgăduit a fărădelegilor de care erau în stare aceşti oameni atunci când li se dezlănţuiau patimile. "Ei asupreau cu cruzime pe săraci, silindu-i să le dureze castelele, iar când acestea erau gata, le umpleau cu oameni haini, mai bine zis cu diavoli, care răpeau pe bărbaţi şi femei deopotrivă când socoteau că au asupră-le bani, îi azvârleau în temniţă şi îi supuneau la cazne mai înfricoşătoare decât cele îndurate de sfinţii mucenici. Pe unii îi înecau în smârcuri, iar pe alţii îi spânzurau de picioare, de cap sau de degetele cele mari ale mâinilor, deasupra rugurilor aprinse. Altora, în sfârşit, le strângeau capetele cu o frânghie şi trăgeau de ea până le pătrundea în creier; de asemeni, prinşii erau azvârliţi în temniţe mişunând de şerpi, aspide şi şopârle" . Dar ar fi o cruzime din parte-ne să-l supunem pe cititor la chinul de a citi mai departe această descriere.

Ca un alt exemplu al acestor roade amare ale cuceririi normande - şi poate că exemplu mai grăitor nici nu există - se cuvine să ne amintim că împărăteasa Matilda, deşi fiică a regelui Scoţiei şi mai târziu regină a Angliei şi împărătească a Germaniei, aşadar fiică, soţie şi mamă de monarhi, a fost silită în timpul primei sale şederi în Anglia (unde fusese trimisă ca să-şi facă educaţia) să îmbrace vălul călugăriei, acesta fiind singurul mijloc de a scăpa de sub urmărirea unor dezmăţaţi seniori normanzi. Ea povesti aceasta în faţa unui mare conciliu al clerului englez, arătând, că era singurul temei ce-l avusese pentru a se călugări. Clerul întrunit recunoscu temeinicia acestui motiv şi notorietatea împrejurărilor pe care se bizuia, lăsând astfel o mărturie de netăgăduit despre acel ruşinos dezmăţ, care sluţea ca o pecingine obrazul epocii. E un lucru îndeobşte cunoscut - zice hotărârea clerului - că, după cucerirea săvârşită de regele William, curtenii săi normanzi, înfumuraţi de o atât de mare biruinţă, nu mai recunoscură altă lege în afara patimilor lor dezlănţuite şi nu se mulţumiră să răpească saxonilor învinşi ocinile şi averile lor, dar pângăriră cinstea soţiilor şi fiicelor lor, dedându-se la desfrâul cel mai deşănţat; de aceea ajunsese lucru

obişnuit pe vremea aceea ca soţiile şi fetele din familiile nobile să îmbrace vălul şi să se adăpostească în mănăstiri, nu din pricina vreunei chemări duhovniceşti, ci numai spre a-şi apăra onoarea împotriva ticăloşiei fără

frâu a bărbaţilor.

Cât de cumplit era dezmăţul acelei vremi se vede, aşadar, şi din declaraţia pubcă a clerului întrunit în conciliu, declaraţie consemnată de istoricul Eadmer ; de aceea socotim că nu mai e nevoie să adăugăm nimic pentru a dovedi verdicitatea scenelor pe care le-am zugrăvit şi a acelora pe care le vom zugrăvi de-aici înainte, pe temeiul materialului apocrif cuprins în Manuscrisul Wardoui".

CAPITOLUL XXIV

"O voi peti ca leul pe leoaică. "
Douglas

În vreme ce în alte părţi ale castelului se petreceau scenele înfăţişate mai sus, evreica Rebecca îşi aştepta soarta într-un foişor depărtat şi singuratic, unde fusese adusă de doi dintre oamenii mascaţi care o răpiseră. Intrând în chilioara aceea, ea dădu ochi cu o babă care bolborosea pentru sine un cântec saxon, ca şi cum ar fi vrut să bată tactul danţului pe care vârtelniţa ei îl juca pe podea. In clipa când Rebecca intră, vrăjitoarea înalţă capul şi-i aruncă una din acele priviri rele şi pizmaşe cu care bătrânii, mai ales când sunt urâţi şi înrăiţi, întâmpină tinereţea şi frumuseţea.

- Ascultă, greier bătrân, trebuie să te cari de-aici, îi spuse unul dintre aceşti doi slujitori. E poruncă de la nobilul nostru stăpân. Trebuie să părăseşti această încăpere ca să faci loc unei musafire mai chipeşe ca tine.

- Ah, bombăni vrăjitoarea, iată răsplata pe care o primesc pentru binele făcut. A fost o vreme când, la un cuvânt de-al meu, până şi cel mai vrednic dintre slujitori ar fi fost dat jos din şa şi scos din slujbă. Şi-acum trebuie să mă ridic şi să plec la porunca unei slugi ca tine!

- Cumătră Urfried, spuse celălalt, fără multă vorbă, scoală-te şi ieşi afară. Poruncile stăpânului cată să fie ascultate degrabă. Ai fost tu ce-ai fost la vremea ta, bătrâno, dar soarele tău a apus de mult. Acuma semeni cu un cal de luptă bătrân şi trimis să pască bălării. Cândva ai mers în buiestru, dar acum trebuie să te mulţumeşti să mergi târâş. Hai, cară-te!

- Duhurile rele să vă hărţuiască! izbucni bătrâna. Să vă fie mormântul o cuşcă de câine! Fie ca demonul Zernebock să-mi sfâşie trupul mădular cu mădular dacă-mi voi părăsi chilia înainte de-a-mi depăna tot caierul de cânepă.

- Atunci vei da socoteală în faţa stăpânului nostru, diavoliţă bătrână! rosti omul şi ieşi, lăsând-o pe Rebecca în tovărăşia bătrânei, pe care se vedea astfel silită să o stingherească.

- Ce ispravă diavolească or mai fi punând la cale? se întreba vrăjitoarea, aruncând din când în când Rebeccăi priviri piezişe, pline de răutate. A, dar e uşor de ghicit: ochi strălucitori, şuviţe negre, pielea cum e hârtia înainte ca preotul s-o ungă cu mirul lui negru. E lesne de ghicit de ce au trimis-o în

acest foişor singuratic, unde, dacă ţipi, nu te aude nimeni, de parcă ai fi la cinci sute de stânjeni sub pământ. Frumoaso, vecini au să-ţi fie bufniţele, ale căror ţipete vor fi la fel de auzite şi luate în seamă ca şi ale tale. Aha, mai eşti şi străină pe deasupra, adăugă ea, văzând îmbrăcămintea şi cealmaua Rcbeccăi. De ce neam eşti? Sarazină sau egipteancă? De ce nu răspunzi? De plâns văd că ştii să plângi, ce, ţi-a pierit graiul?

- Nu te supăra, măicuţă, îngăimă Rebecca.

- Nu e nevoie să mai spui nimic, răspunse Urfried. Oamenii cunosc vulpea după coadă şi pe evreică după vorbă.

- Fie-ţi milă de mine şi spune-mi la ce mă pot aştepta acum, după ce am fost târâtă aici. Nu cumva vor să plătesc cu viaţa pentru credinţa mea? Mi-aş da-o cu dragă inimă!

- Viaţa ta, micuţo? făcu vrăjitoarea. Ce plăcere le-ar face să-ţi ia viaţa? Crede-mă, viaţa ta nu e în primejdie. Au să se poarte cu tine într-un fel care pe vremuri era socotit demn de o saxonă de viţă nobilă. Nu cumva o evreică să se plângă că n-are o soartă mai bună? Uită-te la mine, eram la fel de tânără şi de două ori mai frumoasă ca tine când Front-de-Boeuf, tatăl acestui Regi-nald, a luat cu asalt, împreună cu normanzii lui, castelul în care te afli. Tatăl meu şi cei şapte feciori ai lui au apărat acest castel strămoşesc încăpere cu încăpere, colţişor cu colţişor; n-a fost sală, n-a fost treaptă să nu fie mânjită cu sângele lor. Au murit până la unul, şi înainte ca trupurile să li se răcească şi ca sângele vărsat să se usuce, eu ajunsesem prada învingătorului şi batjocura lui!

- Oare nu pot nădăjdui în nici un ajutor? Nu e oare nici un mijloc de a scăpa de aici? întrebă Rebecca. Te-aş răsplăti cu aur dacă mi-ai da o mână de ajutor.

- Nu te gândi la aşa ceva, răspunse vrăjitoarea. Nu se poate ieşi de-aici decât prin porţile morţii. Şi abia târziu, târziu de tot, adăugă ea scuturându-şi capul încărunţit, porţile acestea se deschid în faţa noastră. Şi totuşi e o mângâiere să te gândeşti că lăsăm înapoia noastră, pe pământ, fiinţe care vor fi la fel de nenorocite ca şi noi. Rămâi cu bine, evreico! Evreică sau creştină, soarta ta va fi aceeaşi, căci ai de-a face cu nişte oameni care nu cunosc nici ruşinea, nici mila. Adio, îţi zic. Caierul meu a fost tors, cazna ta abia începe.

- Stai, în numele Cerului, mai stai! izbucni Rebecca. Rămâi, chiar dacă mă umileşti şi mă blestemi, faptul că eşti lângă mine e totuşi o pavăză.

- Nici măcar Maica Domnului n-ar fi în stare să te apere, răspunse babornița. Uite-o, adăugă ea arătându-i o icoană primitivă a Sfintei Fecioare, priveşte-o şi spune dacă crezi că ea te-ar putea feri de soarta ce te aşteaptă.

Şi spunând acestea, ieşi din încăpere, cu faţa schimonosită de un râs batjocoritor, care o făcea să pară şi mai hidoasă ca de obicei. închise uşa în spatele ei, şi Rebecca o putu auzi blestemând fiece treaptă a scării pe care cobora cu anevoinţă.

Rebecca se aştepta aşadar la o soartă mai înfricoşătoare decât cea a Rowenei, căci era puţin probabil ca faţă de o evreică oamenii aceia să se poarte cu mănuşi sau cu bruma de respect pe care erau siliţi s-o arate unei moştenitoare saxone. Totuşi, trebuie spus că, datorită faptului că era obişnuită cu asemenea gânduri şi datorită tăriei ei de caracter, evreica era mai bine pregătită să înfrunte primejdiile care o pândeau. Firea ei aprigă şi

iscoditoare o făcuse încă din copilărie să ghicească, dincolo de huzurul şi strălucirea ce domneau în casa părintească sau în casele altor evrei avuti, împrejurările tragice în care aceştia se bucurau de bogăţia lor. Asemeni lui Damocles la ospăţul rămas de pomină, Rebecca vedea mereu în mijlocul acelui lux orbitor sabia atârnată de un fir de păr deasupra capetelor celor din neamul ei. Gândurile acestea îmblânziseră şi făcuseră mai înţeleaptă o fire care, în alte împrejurări, ar fi putut ajunge trufaşă, disprețuitoare şi încăpăţânată.

Urmând exemplul şi poveţele tatălui ei, Rebecca învăţase să se poarte politicos cu toţi cei ce se apropiau de ea, dar nu era în stare să-i imite slugărni+cia Iară margini, nefiind stăpânită de gânduri meschine şi de veşnica teamă care dicta această slugărnicie. Purtarea ei era supusă, dar demnă, ca şi cum, resemnându-se la soarta vitregă hărăzită unei fiice a neamului ei disprețuit, simţea totuşi că, prin meritele ei, avea dreptul la un rang mai înalt decât cel la care tirania absurdă a prejudecăţilor religioase îi îngăduia să năzuiască.

Fiind, aşadar, obişnuită cu vrăjmăşia soartei, ea dobândise tăria sufletească trebuincioasă Juptei. Dându-şi seama că, în starea în care se afla, avea nevoie întâi de toate să-şi păstreze cumpătul, se străduí să fie cât se poate de calmă.

Prima ei grijă fu să cerceteze încăperea în care fusese închisă; din păcate, însă, aceasta nu-i oferea prea multe nădejdi nici de scăpare, nici de apărare. Chilioara nu părea să aibă nici o portiţă secretă şi, în afară de uşa prin care intrase şi care dădea în clădirea principală, încăperea era împresurată de zidurile foişorului. înăuntru, uşa n-avea nici zăvor şi nici drug de fier. Singura fereastră a încăperii se deschidea deasupra unei terase crenelate, aflată în partea de sus a foişorului; la început, văzând-o, Rebecca se gândi că ar putea să scape pe acolo, dar în curând descoperi că terasa nu avea legătură cu nici o altă parte a fortăreţei, fiind de fapt un balcon izolat, prevăzut cu un parapet, la deschizăturile căruia puteau fi postaţi câţiva arcaşi pentru a apăra foişorul şi a feri cu armele lor zidul acestei părţi a castelului.

Iată de ce nu se putea bizui decât pe propria ei tărie morală şi pe acea adâncă încredere în providenţă caracteristică inimilor mari şi generoase. Cu toate că fusese învăţată să tălmăcească în chip greşit făgăduielile faţă de poporul ales cuprinse în *Sfânta Scriptură,* Rebecca nu se înşela socotind că fiii Sionului treceau printr-un ceas de grea cumpănă, dar că, într-o bună zi, aveau să se bucure de drepturi egale cu creştinii. Până una-alta, totul în jurul ei arăta că treceau prin cazne şi încercări grele şi că li se cădea să pătimească fără nici o vină. Socotindu-se aşadar o victimă a soartei, Rebecca meditase îndelung asupra situaţiei în care se afla şi era pregătită sufleteşte să înfrunte primejdiile ce păreau să se apropie.

Prizoniera tremură şi păli totuşi când auzi paşi pe scară; uşa chilioarei se deschise încet, şi un bărbat înalt, îmbrăcat la fel ca bandiţii de la care li se trăsese toată nenorocirea, intră înăuntru, închizând uşa în urma .lui. Individul îşi trăsese pălăria peste ochi şi-ţinea în aşa fel mantia, încât nu i se vedea deloc faţa. Astfel mascat, ca şi cum ar fi venit să săvârşească o faptă de care-i era lui însuşi ruşine, necunoscutul stătea în faţa prizonierei înspăimântate şi, deşi îmbrăcămintea îl arăta a fi un tâlhar, părea stânjenit

şi nu se putea hotărî să spună cu ce scop venise. Din această pricină, Rebecca avu răgazul să i-o ia înainte. Silindu-se să-şi păstreze cumpătul, ea îşi scoase două brățări scumpe şi un colier, pe care se grăbi să le dăruiască presupusului brigand, căci socotea că îi putea câştiga bunăvoința mulțumindu-i lăcomia.

- Ia-le, te rog, prietene, şi, pentru numele lui Dumnezeu, fie-ți milă de mine şi de bătrânul meu tată! Podoabele acestea sunt scumpe, dar ele sunt o nimica toată pe lângă cele pe care ți le-ar dărui tatăl meu dac-am putea ieşi liberi şi nevătămați din acest castel.

- Frumoasă floare a Sionului, răspunse brigandul, deşi perlele acestea sunt din Orient, dinții tăi le întrec în albeață; diamantele sunt scânteietoare, dar nu se pot asemui cu ochii tăi; şi eu, unul, de când m-am apucat de meseria asta aspră, m-am jurat să pun frumusețea mai presus decât bogăția.

- Nu-ți pricinui dumneata însuți o pagubă, spuse Rebecca. Primeşte această răscumpărare şi fie-ți milă! Cu aur vei putea cumpăra şi plăceri, dar suferințele noastre nu ți-ar aduce decât remuşcări. Tatăl meu îți va îndeplini orice dorință, şi, dacă te vei purta cu înțelepciune, îți vei putea dobândi cu banii noştri dreptul de a intra din nou în rândurile oamenilor; vei dobândi iertarea păcatelor din trecut, iar pe viitor nu vei mai fi silit să săvârşeşti altele.

- Frumoase vorbe, rosti banditul în franțuzeşte, socotind pesemne că i-ar fi prea greu să susțină o conversație pe care Rebecca o începuse în limba saxonă. Dar, crin minunat al văii Baca, află că tatăl tău se găseşte în mâinile unui alchimist grozav, care ştie să prefacă în aur şi argint până şi gratiile ruginite ale unei temnițe. Venerabilul Isaac a fost pus într-un alambic care va scoate dintr-însul tot ce are mai prețios, fără să mai fie nevoie ca eu să-i cer sau tu să-l rogi. Răscumpărarea ta se cuvine să fie plătită în dragoste şi frumusețe; nu voi s-o primesc în nici o altă monedă.

- Nu eşti brigand, îi spuse Rebecca tot în franțuzeşte, căci un brigand n-ar refuza asemenea daruri. Nici un brigand din țara asta nu foloseşte graiul în care mi-ai vorbit. Nu, nu eşti brigand, ci normand, un normand nobil, poate, din născare. Ah, fii nobil şi în purtări şi leapădă masca asta înfricoşătoare de cruzime şi răutate!

- Iar tu, care ştii să ghiceşti atât de bine, rosti Brian de Bois-Guilbert, lăsând să-i cadă de pe față gulerul mantiei, tu nu eşti o adevărată fiică a Sionului, ci leit o vrăjitoare din Endor, doar că eşti tânără şi frumoasă. Nu, nu sunt un brigand, frumoasă roză a Şaronului. Sunt un om dornic mai degrabă să-ți atârne la gât şi de brațe perlele şi diamantele care li se potrivesc atât de bine decât să te despoaie de aceste podoabe.

- Ce vrei de la mine dacă nu averea mea? întrebă Rebecca. N-avem nimic de împărțit: dumneata eşti creştin, iar eu sunt evreică. O legătură între noi ar fi potrivnică legilor, atât celor ale bisericii, cât şi celor ale sinagogii.

Fireşte că ar fi aşa cum spui! râse templierul. Să mă cunun cu o evreică? Dumnezeule! N-aş face-o nici de-ar ti vorba de regina din Saba . Află, de asemenea, dulce fiică a Sionului, că dacă un rege creştin mi-ar oferi pe fiică-sa creştină, dându-mi şi întreg Langucdocul drept zestre, n-aş putea să mă căsătoresc cu ea. M-am legat prin jurământ să nu iubesc vreo fată

altfel decât *par amours*, şi tot astfel o să te iubesc şi pe tine. Sunt templier, uită-te la crucea sfântului meu ordin.

- Cutezi să pomeneşti de ea într-o asemenea împrejurare? izbucni Rebecca.

- Dacă o fac, nu te priveşte pe tine, care nu crezi în semnul binecuvântat al mântuirii noastre.

Cred ceea ce m-au învățat părinții mei, şi dacă credința mea e cumva greşită, Dumnezeu să mă ierte! Dar dumneata, ca vaiere, cum poți vorbi de credință când chiar în clipa când pomeneşti cu atâta neruşinare de semnul crucii eşti pe cale să calci cel mai sfânt jurământ de cavaler şi de om al bisericii? - Văd că ştii să ții predici, fiică a lui Sirah, răspunse templierul. Dar, dulce preoteasă, îngustele tale prejudecăți iudaice te împiedică să înțelegi înaltele noastre privilegii. Căsătoria ar fi o crimă de neiertat din partea unui templier, dar pentru micile nebunii la care m-aş putea deda voi fi foarte grabnic iertai la viitorul conciliu al ordinului nostru. Nici măcar Solomon, cel mai înțelept dintre monarhi, nici tatăl său, ale căror exemple trebuie să recunoşti că au greutate, n-au avut privilegii mai mari decât acelea pe care noi, heți ostaşi ai templului Sionului, le-am câştigat prin zelul pus în apărarea acestui templu. Se-n-țelege că apărătorii templului lui Solomon au dreptul de a urma exemplul lui Solomon în această privință.

- Dacă nu citeşti *Sfânta Scriptură Viețile sfinților*decât pentru a-ți îndreptăți propria purtare dezmățată, săvârşeşti o crimă la fel de mare ca acela care scoate otravă din ierburile cele mai sănătoase şi mai trebuincioase omului.

La auzul acestei mustrări, templierul, fulgerând-o cu privirea, răcni:

- Ascultă, Rebecca, până acum ți-am vorbit cu blândețe, dar de-aici înainte voi vorbi ca un cuceritor! Eşti în puterea arcului şi a lăncii mele şi, prin urmare, potrivit legilor tuturor națiilor, trebuie să te supui voinței mele. Nu voi ceda nici o iotă din ce mi se cuvine şi, dacă va fi nevoie, voi lua cu de-a sila ceea ce refuzi rugăminților mele.

- Înapoi! strigă Rebecca. Stai locului şi ascultă-mă înainte de a săvârşi un păcat atât de înfricoşător! Puterea mea poți într-adevăr s-o înfrângi, pentru că Dumnezeu a lipsit femeia de putere, lăsând apărarea ei pe seama mărinimiei bărbatului; să ştii însă, templierule, că întreaga Europă o să afle de ticăloşia dumitale. Dacă prietenii dumitale n-au să se-ndure de mine, am să fac apel la bigotismul lor. Fiece conciliu al ordinului templierilor, fiecare mănăstire a Ordinului va afla că ai păcătuit, ca un eretic, cu o evreică. Cei care nu vor tremura aflând de păcatul dumitale te vor blestema că ai pângărit până-ntr-atât crucea pe care o porți încât să le legi de o fiică a neamului meu.

Eşti deşteaptă, evreico, răspunse templierul, dându-şi seama că lata spunea adevărul, că rânduielile ordinului său condamnau în chipul cel mai strict şi sub cele mai aspre pedepse aventurile de felul celei pe care o punea la cale şi că, în unele cazuri, pedeapsa ajunsese până la degradare. Eşti foarte isteață, numai că ți-ar trebui un glas neasemuit de puternic ca să poți fi auzită dincolo de zidurile de fier ale acestui castel. înăuntrul lor gemetele, vaietele, strigătele de ajutor şi apelurile la dreptate se sting deopotrivă, învăluite de tăcere. Un singur lucru te poate salva, Rebecca. Supune-te soartei, treci la credința noastră şi vei ieşi de-aici cu atâta strălucire, încât

vei întrece multe femei normande şi prin luxul şi prin frumuseţea ta, căci vei fi favorita celui mai bun lăn-cier dintre apărătorii templului.

- Să mă supun soaitei?! izbucni Rebecca. O, cerule, şi cărei soarte? Să trec la credinţa dumitale?! Şi, mă rog, care e credinţa care adăposteşte la sânul ei pe un asemenea ticălos? Dumneata, cel mai bun lăncier dintre templieri? Eşti un cavaler laş şi un preot sperjur! Te scuip şi te disprețuiesc! Dumnezeul făgăduinţei date lui Abraham a arătat fiicei sale o cale de scăpare chiar din acest abis de ticăloşie!

Spunând acestea, ea deschise fereastra zăbrelită ce dădea spre terasă şi, într-o clipă, scştțără pe parapet, deasupra unui hău înfricoşător. Luat pe nepregătite de gestul ei deznădăjduit, fiindcă Rebecca stătuse până atunci nemişcată, Bois-Guilbert, nu avu vreme s-o oprească. încercă să păşească spre ea, dar ea îi strigă:

- Rămâi unde eşti, mândrule templier, sau n-ai decât să te apropii! încă un pas, şi mă voi prăbuşi în prăpastie. Trupul meu se va zdrobi de pietrele curții şi-şi va pierde înfăţişarea omenească înainte de a cădea victimă cruzimii dumitale! .

Şi Rebecca îşi ridică mâinile împreunate spre cer, ca şi cum înainte de a se arunca în prăpastie ar fi cerut îndurare pentru sufletul ei. Templierul şovăi, şi firea lui neînduplecată, care nu cunoscuse niciodată mila în faţa nenorocirii altuia, se muie dintr-o dată, covârşită de admiraţia ce-o simţea pentru tăria fetei.

Dă-te jos de-acolo, fată îndrăzneaţă! Jur pe pământ, pe mare şi pe ceruri că nu mă voi atinge de tine!

Nu mă pot încrede în vorbele dumitale, templierule, spuse Rebecca. M-ai învăţat să preţuiesc cum se cuvine virtuţile ordinului din care faci parte şi ştiu că următorul conciliu ţi-ar da dezlegare pentru acest jurământ, care nu priveşte decât onoarea sau dezonoarea unei nefericite evreice.

Eşti nedreaptă! exclamă templierul cu aprindere. îţi jur pe numele ce-l port, pe crucea de la pieptu-rhi, pe sabia de la cingătoare, îţi jur pe străvechiul blazon al străbunilor mei că nu-ţi voi căşuna nici un rău! Dacă nu pentru tine, măcar de dragul tatălui tău, opreşte-te! Voi fi prietenul său, căci în acest castel va avea nevoie de un prieten puternic.

Vai! O ştiu prea bine, dar oare mă pot încrede în dumneata?

Dacă vei avea temei să te plângi de mine, fie ca armele să-mi fie luat iar numele meu să se acopere de ruşine, răspunse Brian de Bois-(iuilbert. Am călcat multe legi, multe porunci, dar cuvântul nu mi l-am călcat niciodată.

Bine, am să te cred, deocamdată, spuse Rebecca şi coborî de pe parapet, având însă grijă să rămână aproape de una din deschizături, sau, cum li se spunea pe atunci, *mâchicoulis* . Aici rămân, rosti ea. Stai locului, căci de vei încerca să micşorezi măcar cu un pas distanţa dintre noi, vei vedea că o evreică preferă să-şi încredinţeze sufletul lui Dumnezeu decât onoarea în paza unui templier!

În timp ce Rebecca vorbea astfel, dârzenia care şedea atât de bine feţei sale frumoase dădea privirilor, ţinutei şi purtării ei o demnitate ce părea supraomenească. Privirea îi rămăsese neclintită, iar obrajii nu-i păliseră de teama unei soarte atât de înfricoşătoare. Dimpotrivă, gândul că era stăpână pe această soartă şi că, dacă voia, putea să scape prin moarte de pângărire, dădea feţei sale o culoare şi mai vie, iar ochilor ei, o flacără şi mai

strălucitoare. Bois-Guilbert, mândru şi neînduplecat cum era, îşi spuse în gând că nu văzuse niciodată frumuseţe mai însufleţită şi mai impunătoare.

Să facem pace, Rebecca, rosti el în cele din urmă.

Să facem pace, dacă vrei, răspunse Rebecca. Pace dar păstrând distanţa asta între noi.

- Nu trebuie să te mai temi de mine, spuse Bois-Guilbert.

Nu mă tem de dumneata, răspunse ea. Mulţumită celui care a durat acest turn atât de înalt, încât nimeni n-ar supravieţui de s-ar arunca din vârful lui, mulţumită lui şi dumnezeului lui Israel, nu mă tem de dumneata.

- Eşti nedreaptă, zise templierul. Jur pe pământ, pe mare şi pe ceruri că eşti nedreaptă cu mine! Nu sunt ce par a fi, nu-s crud, egoist şi neînduplecat din fire. Femeia m-a învăţat să fiu crud, şi sunt crud cu femeile, dar n-aş putea fi cu una ca tine. Ascultă-mă, Rebecca, niciodată vreun cavaler n-a pus mâna pe lance cu o inimă mai devotată alesei sale decât aceea a lui Brian de Bois-Guilbert. E vorba de fata unui mic baron care n-avea altă avere decât un turn părăginit, o podgorie neroditoare şi câteva palme de pământ sterp, lângă Bordeaux. Numele ei era pomenit oriunde se săvârşeau fapte de arme şi-i mergea vestea până hăt-departe, întrecând în faimă numele multor femei care aveau ţinuturi întregi drept zestre. Da, urmă cavalerul, plimbându-se de colo până colo pe platforma îngustă, cuprins de o însufleţire atât de mare, încât părea să fi uitat cu desăvârşire de prezenţa Rebeccăi. Da, isprăvile mele, primejdiile pe care le înfruntam, sângele meu au făcut ca numele Adelaidei de Montemare să fie cunoscut de la curtea Castiliei până la cea a Bizanţului. Şi care mi-a fost răsplata? Când m-am întors încărcat de o glorie plătită atât de scump, cu trudă şi sânge, am găsit-o cununată cu un boiernaş gascon, al cărui nume nu era cunoscut dincolo de strâmta-i moşie! Da, am iubit-o mult şi de aceea m-am răzbunat pentru necredinţa ei, m-am răzbunat amarnic. Dar răzbunarea aceasta s-a întors împotriva mea. Din ziua aceea am rupt-o cu viaţa şi cu toate bucuriile ei. Bărbat în toată firea, sunt lipsit de căldura unui cămin şi nu cunosc mângâierea unei şotii drăgăstoase. La bătrâneţe nu voi cunoaşte duioşia căminului, mormântul meu va fi singuratic şi nu vor rămâne după mine vlăstare care să poarte străvec-hiul nume de Bois-Guilbert. Am depus la picioarele superiorului meu dreptulde a tace ce vreau, privilegiul neatârnării. Templierul nu e liber decât cu numele, altminteri e un sclav în toate privinţele; el nu poate stăpâni nici pământuri, nici averi; trăieşte, se mişcă şi respiră numai prin vrerea şi bunul plac al altora.

Vai! izbucni Rebecca. Dar ce foloase ar putea împlini un sacrificiu atât de mare?

Puterea răzbunării şi nădejdea de a ne mulţumi ambiţia, spuse templierul.

- Slabă răsplată perntru jertfirea unor drepturi la care omenirea ţine cel mai mult.

- Nu spune asta, fata mea, căci răzbunarea este plăcerea zeilor! Şi dacă, după cum ne spun preoţii, zeii şi-o rezervă pentru ei, e fiindcă o socotesc o plăcere prea aleasă pentru a fi gustată de muritorii de rând. Iar ambiţia? Ambiţia este o ispită, care ar putea tulbura până şi pacea cerului! Se opri o clipă, apoi urmă: Rebecca, femeia care preferă să moară decât să fie dezonorată are de bună seamă un suflet mândru şi puternic. Trebuie să

fii a mea! Stai, nu tresări; adăugă el, fireşte că va fi cu asentimentul tău şi în condiţiile pe care le vei pune tu însăţi. Hotărăşte-te să împărţi cu mine năzuinţe mai cutezătoare chiar decât cele ale monarhilor! Ascultă-mă înainte de a-mi răspunde şi chibzuieşte bine înainte de a refuza. Un templier îşi pierde, după cum am spus, drepturile sociale, puterea de a face orice doreşte, dar el devine mădularul unui corp puternic, în faţa căruia tremură de pe acum tronurile, tot astfel cum un strop de ploaie, amestecându-se cu valurile, devine o părticică din nebiruitul ocean care clinteşte din loc stâncile şi scufundă flotele regilor. Un asemenea ocean năvalnic este şi puternica noastră ligă. Eu nu sunt membru de rând al acestui ordin de temut, ci unul dintre conducătorii săi de frunte, şi am temeiuri să nădăjduiesc că într-o bună zi voi putea ţine în mână toiagul marelui magistru. Ostaşii cei sărmani ai templului nu se vor mulţumi să încalece pe grumazul regilor - asta o poate face şi un călugăr oarecare, cu sandale de cânepă. Picioarele noastre cu tălpi de fier se vor urca pe tronurile lor, mănuşile noastre de fier vor smulge sceptrele din mâinile lor. Nici măcar domnia lui Mesia, în care voi vă puneţi atâtea speranţe deşarte, n-ar putea da triburilor voastre împrăştiate puterea spre care tinde ambiţia mea. Caut doar un suflet pe potriva mea pentru a împărţi cu el acesta putere, şi am găsit un asemenea suflet în tine.

Nu uita că vorbeşti unei fiice a lui Israel...

Nu-mi vorbi de deosebirea dintre credinţele noastre; în adunările noastre secrete noi ne batem joc de toate aceste poveşti bune de adormit copiii. Nu-ţi închipui că mai suntem orbiţi de nebunia prostească a întemeietorilor ordinului -nostru, care s-au lepădat de toate plăcerile vieţii de dragul de-a muri ca nişte martiri: de foame, de sete, de ciumă sau de sabia barbarilor, încercând în zadar să apere un pustiu steip, ce n-avea preţ decât în ochii superstiţiei. Ordinul nostru şi-a însuşit de multă vreme vederi mai îndrăzneţe şi mai largi, descoperind o mai bună răsplată pentru sacrificiile noastre. Uriaşele noastre posesiuni în fiece regat al Europei, marea noastră faimă militară, care aduce în rândurile noastre floarea cavalerimii din întreaga creştinătate, toate aceste mijloace sunt puse acum în slujba unor ţeluri la care pioşii noştri întemeietori nici măcar nu visau; ţelurile astea sunt ascunse oamenilor slabi de înger care intră în ordinul nostru pe temeiul vechilor principii şi care, prin puterea superstiţiei, nu sunt decât unelte oarbe în mâinile noastre. Dar am să mă opresc aici, nu vreau să ridic tot vălul de pe tainele noastre. Goarna aceasta îmi spune că s-ar putea să fie nevoie de mine. Gândeşte-te la ce ţi-am spus. Adio! Nu-ţi cer să mă ierţi pentru ameninţările de la început, căci, iată, se vede că a fost nevoie de ele pentru ca firea ta să iasă la iveală. Aurul nu poate fi descoperit decât cu ajutorul pietrei de încercare. Mă voi întoarce curând şi atunci vom sta mai mult de vorbă.

Templierul intră în chilioara turnului şi coborî apoi scara, lăsând-o pe Rebecca îngrozită nu atât de primejdia morţii de care fusese aproape, cât de ambiţia nemăsurată a acestui om îndrăzneţ, în mâinile căruia se afla, din nenorocire. Când intră în chilioară, primul ei gând fu să mulţumească dumnezeului lui Iacob pentru că o apărase şi să-l roage s-o ocrotească şi de-aici înainte pe ea şi pe tatăl ei. în rugăciunea ei se strecură şi un alt nume: acela al creştinului rănit, pe care soarta îl aruncase în mâinile unor oameni sângeroşi, duşmanii săi făţişi.

O mustra cugetul din pricină că amesteca până şi în rugăciunile ei amintirea unui străin de a cărui soartă ea nu putea fi legată - amintirea unui nazaritean, a unui duşman al credinţei ei.Dar rugăciunea fusese rostită, şi nici măcar toate prejudecăţile strâmte ale religiei ei n-ar fi putut s-o facă pe Rebecca să dorească a-şi lua vorba îndărăt.

CAPITOLUL XXV

"In viaţa mea n-am văzut un răvaş ca ăsta. Parcă l-ar ti scris însuşi Diavolul.
Goldsmith . *Noaptea greşelilor*

Când templierul intră în marea sală a castelului, îl găsi acolo pe De Bracy.

- Mi se pare, spuse acesta, că romanul tău de dragoste a fost tulburat, ca şi al meu, de altfel, de goarna asta asurzitoare. Dar fiindcă nu prea te-ai grăbit să vii, bănuiesc că ai petrecut ceva mai bine decât mine.

- Declaraţia ta n-a avut succes la moştenitoarea saxonă? întrebă templierul.

- Pe moaştele lui Thomas Becket, răspunse De Bracy, domnița Rowena o fi auzit că nu pot îndura să văd o femeie plângând.

- Nu umbla cu fleacuri! zise templierul. Căpetenia unei cete de lefegii nu se sinchiseşte de lacrimile unei femei! Câţiva stropi picaţi pe torţa dragostei nu fac decât să-i înteţească flacăra.

- Iţi mulţumesc pentru stropii tăi, dar află că demoazela a vărsat atâtea lacrimi, încât ai fi putut stinge cu ele un foc de tabără. Cred că în zilele sfintei Niobe, despre care ne povestea stareţul Aymer, nu s-a pomenit ca cineva să-şi frângă mâinile în halul ăsta şi să verse un asemenea potop de lacrimi! Demonul apelor a pus stăpânire pe frumoasa saxonă.

- In schimb, pe inima evreicii a pus stăpânire o legiune întreagă de demoni, răspunse templierul, căci socot că unul singur, fie el însuşi Apolion, n-ar fi putut inspira o asemenea mândrie şi hotărâre, de neînduplecat. Dar unde-i Front-de-Boeuf? Goarna aceasta răsună din ce în ce mai tare.

- Cred că se târguieşte cu evreul, răspunse De Bracy cu răceală. Se vede că urletele lui Isaac au fost mai puternice decât sunetul goarnei. Sir Brian, ar trebui să ştii, din proprie experienţă, că un evreu, când se desparte de averea lui în condiţii de felul acelora pe care e în stare să le ofere prietenul nostru Front-de-Boeuf, scoate nişte sunete destul de puternice ca să acopere zgomoul unei întregi fanfare de goarne şi de trâmbiţe. Dar să trimitem un sli lieme.

În curând sosi şi Front-de-Boeuf, care, după cum se ştie, fusese întrerupt kin cruzimile-i sălbatice şi mai zăbovise puţin pentru a da câteva porunci slu-litorilor săi.

- Hai să vedem pricina acestei larme afurisite, spuse el. Iată o scrisoare şi, acă nu mă înşel, e scrisă în saxonă.

Se uita la ea, întorcând-o mereu pe faţă şi pe dos, ca şi cum ar fi nădăjduit în felul acesta va ajunge să-i afle cuprinsul, apoi i-o trecu lui De Bracy.

- Pe câte înţeleg eu, astea sunt semne magice, zise De Bracy, care împărţea din plin ignoranţa proprie cavalerilor acelei vremi. Capelanul

nostru a acercat să mă învețe să scriu, dar cum toate slovele mele semănau cu nişte aci şi spade, bătrânul chilug s-a lăsat păgubaş.

- Dă-o încoace, spuse templierul. Noi, templierii, suntem şi oameni ai bisericii, aşa încât mințile noastre sunt ceva mai luminate.

- În cazul ăsta, hai să ne folosim de ştiința ta bisericească, rosti De Bracy. *Zt* zice răvaşul?

- E o provocare la luptă, răspunse templierul, dar, pe Sfânta Fecioară din îethleem, dacă nu cumva e o glumă proastă, aflați că e cel mai neobişnuit car-el care a trecut vreodată puntea unui castel seniorial.

- Glumă? izbucni Front-de-Boeuf. Tare-aş vrea să ştiu cine cutează să glu-aească cu mine într-o treabă ca asta! Citeşte-o, .SVrBrian.

Templierul citi cele ce urmează:

- "Eu, Wamba, feciorul lui Witless şi măscăriciul unui om nobil şi liber, Zedric de Rotherwood, supranumit Saxonul, precum şi eu, Gurth, feciorul lui îeowulph, de meserie porcar..."

- Eşti nebun! îl întrerupse Front-de-Boeuf.

- Pe sfântul Luca, aşa stă scris! răspunse templierul. Şi urmă să citească: ..-.Eu, Gurth, feciorul lui Beowulph, de meserie porcar al numitului Cedric, tjutați de aliații şi prietenii care au îmbrățişat cauza noastră în această gâlceava, şi anume: vrednicul cavaler care deocamdată se numeşte «Le Noir Fai-leant» şi voinicul *yeoman* Robert Locksley, supranumit «Spintecătorul de nudele», vă aducem la cunoştință ție, Reginald Front-de-Boeuf, şi tuturor aliații şi complicilor tăi, oricare ar fi ei, că: având în vedere că, fără nici o provoare şi fără nici o pricină, ați răpit în chip samavolnic şi cu de-a sila pe nobilul nostru stăpân, numitul Cedric, pe nobila şi slobod născuta domniță Rowena de largottstandstede, pe nobilul şi slobod născutul Athelstane de Coningsburgh,

tmpreună cu slujitorii lor, născuți liberi sau şerbi; precum şi pe evreul cu nunele Isaac din York şi pe fiica acestuia, împreună cu un număr de cai şi catâri; ată persoanele nobile sus-numite, cu slujitorii şi şerbii lor, precum şi cu caii işi catârii lor, ca şi numitul evreu şi fiica sa se aflau în bună pace cu maiestatea-sa şi călătoreau cu supuşi credincioşi ai săi pe unul din drumurile regale. de aceea cerem cuhotărâre ca sus-numiții nobili, şi anume: Cedric de Rofherwood, Rowena de Hargottstandstede şi Athelstane de Coningsburgh, cu slujitorii, şerbii şi suita lor, precum şi cu caii şi catârii lor, ca şi numitul evreu şi fiica sa, împreună cu toate bunurile şi sufletele aflate în stăpânirea lor, să fie sloboziți în timp de un ceas de la primirea acesteia şi să ne fie încredințați nouă sau celor pe care îi vom numi pentru a-i lua în primire, neatinşi şi nevătămați, atât ei, cât şi bunurile lor. Altminteri, vă facem ştire că vă vom socoti tâlhari şi mişelnici şi ne vom ridica împotriva voastră în luptă, asediu sau altcum, străduindu-ne din răsputeri să vă nimicim. Drept care, Dumnezeu să vă aibă în pază.

Semnat de noi, în ajunul zilei sfântului Withold, sub marele stejar din pădurea Harthill, diac fiind un smerit duhovnic, cu credință în Dumnezeu, în Sfânta Fecioară şi în sfântul Dunstan, de la schitul din Copmanhurst."

În josul zapisului era desenat stângaci un cap de cocoş cu creastă, sub care se putea citi că semnul acesta era iscălitura lui Wamba, feciorul lui Witless. Dedesubtul acestui blazon impunător se vedea o cruce, care era semnul lui Gurth, feciorul lui Beowulph. Urmau, cu litere apăsate, cuvintele

"Le Noir Faineant", şi, ca o încheiere, se vedea o săgeată destul de bine desenată, care închipuia blazonul jeonaa-ului Locksley.

După ce ascultară de la un capăt la altul acest răvaş neobişnuit, cavalerii se uitară unul la celălalt uimiți, tară să scoată o vorbă, ca şi cum nu-şi puteau lămuri tâlcul lui. Cel dintâi rupse tăcerea De Bracy, care nu se mai putu stăpâni şi izbucni într-un hohot de râs, la care se alătură, deşi ceva mai cumpătat, templierul. Cât despre Front-de-Boeuf, părea, dimpotrivă, enervat de veselia lor, socotind-o nelalocul ei.

- Vă atrag atenția, domnii mei, spuse el, că ar fi mai bine să vă sfătuiți ce aveți de făcut în aceste împrejurări decât să vă lăsați în voia unei veselii atât de nepotrivite.

- Front-de-Boeuf nu şi-a venit în fire de când a fost trântit de pe cal, îi spuse De Bracy templierului. Până şi gândul de-a fi provocat la luptă îl îngrozeşte, măcar că provocarea ne vine de la un măscărici şi de la un porcar.

- Pe sfântul Mihai, izbucni Froht-de-Boeuf, ți-aş dori să poți îndura singur toată greutatea acestei aventuri, domnule De Bracy! Bădăranii ăştia n-ar cuteza să se poarte cu atâta neruşinare dacă n-ar avea sprijinul unor bande puternice. Prin pădurea aceea sunt destui fugari care-mi poartă pică pentru că păzesc cu atâta străşnicie căprioarele. într-o zi am poruncit ca un haramin de-al lor, prins asupra faptului, să fie legat de coarnele unui cerb sălbatic, care l-a sfârtecat cât ai zice "pis"! De-atunci, tâlharii au azvârlit asupră-mi cam tot atâtea săgeți câte au fost trase în turnirul de la Ashby! Ascultă, adăugă el, adresându-se unuia dintre slujitorii săi, ai trimis pe cineva să vadă cam pe câți oameni se bizuie pentru a-şi pune în aplicare această provocare îndrăzneață?

- În pădure sunt adunați cel puțin două sute de oameni, răspunse un scutier care aştepta acolo poruncile stăpânului său.

Stăm bine, n-am ce zice! rosti Front-de-Boeuf. Şi toate astea din pricină că v-am pus la dispoziție castelul meu, vouă, care nu ştiți să vă faceți treaba în linişte, fără să stârniți cuibarul ăsta de viespi chiar sub urechile mele.

- Viespi? se miră De Bracy. Mai degrabă trântori fără ghimpi, o bandă leneşiCare cutreieră pădurile şi prăpădesc vânatul, în loc să muncească pentru a-şi câştiga pâinea!

Fără ghimpi? izbucni Front-de-Boeuf. Săgețile cu crăcane, lungi de o jumătate de stânjen, cu care ştiu să tragă straşnic la țintă, le țin foarte bine loc de ghimpi. .

- Destul, cavalere, mai mare ruşinea! spuse, templierul. Hai mai bine să ne chemăm oamenii şi să pornim la atac. Un cavaler, ba, ce să zic, un slujitor înarmat e de ajuns pentru a doborî douăzeci de țărani din ăştia.

- E de ajuns, ba chiar prea mult, zise De Bracy. Mi-ar fi şi ruşine să-mi încrucişez lancea cu-a lor!

- Ai avea temei, cavalere templier, răspunse Front-de-Boeuf, dacă ar fi vorba de turci sau mauri, sau de țăranii slabi de înger ai Franței, viteazule De Bracy. Dar ăştia sunt *yeomen-i* englezi, cărora nu le suntem superiori decât prin armele şi caii noştri; numai că aceştia nu ne vor fi de prea mare folos în pădure. Zici să pornim la atac? Păi n-avem destui oameni nici măcar pentru a apăra castelul. Cei mai buni oameni ai mei sunt plecați la York. Tot acolo e şi ceata ta, De Bracy. Acum n-avem decât vreo douăzeci de oameni,

în afară de noi ăştia câțiva, care ne-am vârât în treaba asta nebunească.

- Nu cumva te temi că sunt îndeajuns de puternici ca să ia cu asalt castelul? întrebă templierul.

- Nu, Sir Brian, răspunse Front-de-Boeuf, pentru că haraminii, deşi au într-adevăr o căpetenie îndrăzneață, n-au maşinării, nici scări pentru escaladare şi nici conducători încercați, aşa încât castelul meu poate să-i înfrunte cu uşurință.

- Trimite vorbă în vecini, spuse templierul, să-şi strângă oamenii şi să vină în ajutorul a trei cavaleri asediați de un măscărici şi de un porcar în castelul seniorial al lui Reginald Front-de-Boeuf!

- Glumeşti, cavalere, răspunse acesta. La cine vrei să trimit? Malvoisin se afla acum la York cu slujitorii lui, la fel ca şi ceilalți aliați ai mei; ar fi trebuit să fiu eu însumi acolo de n-ar fi fost aventura asta afurisită!

Atunci trimite la York şi cheamă-ne înapoi oamenii, spuse De Bracy. Dacă țărănoii vor rezista văzând drapelul meu desfăşurat sau oastea mea de lefegii, voi recunoaşte că sunt cei mai viteji haiduci care au tras vreodată cu arcul prin păduri.

Şi pe cine vrei să trimit cu solia? întrebă Front-de-Boeuf. Tâlharii or să ocupe toate potecile şi or să smulgă de la pieptul omului nostru scrisoarea. Am o idee, adăugă el după o clipă de tăcere. Templiere, tară îndoială că ştii să scrii la fel de bine cum ştii să citeşti; de-am putea găsi uneltele de scris ale capelanului meu, care a murit acum un an, în toiul chiolhanelor de Crăciun...,

- Iertați-mă, îi întrerupse scutierul, care încă nu plecase, mi se pare că bătrâna Urfried le-a pus la păstrare undeva, din dragoste pentru duhovnic. Am auzit-o spunând că el a fost cel din urmă bărbat care i-a vorbit cu acea curte-nie cerută bărbaților când au de-a face cu femeile.

Du-te şi caută-le, Engelred, îi spuse Front-de-Boeuf. Şi-atunci, templiere, vei întocmi un răspuns la această îndrăzneață provocare.

- Aş dori mai degrabă să răspund cu vârful spadei decât cu cel al penei, dar fie cum doreşti, zise Bois-Guilbert.

Se aşează aşadar şi scrise în graiul franțujilor o epistolă cu următorul cuprins:

"Sir Reginald Front-de-Boeuf, împreună cu nobilii săi cavaleri aliați nu primesc provocări din partea unor sclavi, şerbi sau fugari. Dacă acela care-şi spune «Cavalerul Negru» e cu adevărat cavaler, s-ar cuveni să ştie că printr-o asemenea cârdăşie se degradează şi, prin urmare, nu are nici un drept să ceară socoteală unor oameni bravi, de viță nobilă. în ce-i priveşte pe prinşii noştri, vă cerem din creştinească milă să trimiteți un preot pentru a-i spovedi şi pentru a-i împăca cu Domnul, întrucât hotărârea noastră de nestrămutat este de a-i executa încă azi-dimineață, când capetele lor, puse pe creneluri vor arăta tuturor cât ne sinchisim noi de cei care au vrut să le vină în ajutor. Drept care, vă cerem încă o dată să trimiteți aici un preot ca să-i împace cu Domnul, dacă vreți să le fiți de folos pentru cea din urmă oară pe acest pământ."

Scrisoarea fu împăturită şi înmânată scutierului; acesta, la rândul său, o dădu solului, care aştepta afară răspuns la misiva adusă de el.

După ce-şi îndeplini astfel misiunea, *yeoman-u* se întoarse la cartierul general al aliaților, aflat în clipa aceea sub un stejar bătrân, cam la trei

zboruri de săgeată depărtare de castel. Acolo, Wamba şi Gurth, împreună cu Cavalerul Negru, Locksley şi Călugărul Vesel - aliaţii lor - aşteptau cu nerăbdare un răspuns la provocarea trimisă. în jurul lor, şi ceva mai departe, se aflau numeroşi *yeomeni* viteji; straiele lor câmpeneşti şi chipurile lor asprite de vânturi vădeau îndeajuns de limpede care era îndeletnicirea lor obişnuită. Peste două sute de *yeomen-i* se şi strânseseră acolo, iar alţii soseau necontenit. Căpeteniile se deosebeau de ceilalţi doar prin pana pe care o purtau la pălărie; îmbrăcămintea, armele şi celelalte lucruri erau în toate privinţele la fel cu ale tuturor.

Pe lângă aceste cete, sosiseră, ca să dea o mână de ajutor, câteva grupuri mai puţin închegate şi mai slab înarmate, formate din locuitorii saxoni ai târgului din apropiere; sosiră de asemenea şi mulţi şerbi şi slujitori de pe întinsa moşie a lui Cedric. Puţini dintre ei aveau asupră-le alte arme decât acele unelte ţărăneşti pe care nevoia le preschimbă uneori în arme războinice. Ţăpoaie pentru mistreţi, coase, îmblăcii şi alte asemenea scule erau armele lor de căpetenie, deoarece normanzii, aplicând obişnuita politică a cuceritorilor, nu îngăduiau saxonilor învinşi să se folosească de săbii şi suliţe. Aşa se face că ajutorul pe care erau în stare să-l dea saxonii nu putea fi nici pe departe atât de puternic pe cât ar fi trebuit să fie, având în vedere puterea acestor oameni, marele lor număr şi însufleţirea ce le-o inspira gândul luptei pentru o cauză dreaptă. Epistola templierului fu înmânată căpeteniilor acestei oştiri pestriţe.

Spre a-i cunoaşte cuprinsul, ei se adresară întâi capelanului. Vrednicul om al bisericii zise:

Pe loiagul sfântului Dunstan, care a adus mai multe oi în turmă decât toiagul oricărui alt sfânt al raiului, jur că nu pot să vă desluşesc ce scrie aici, fiindcă n-am habar de semnele astea franţuzeşti sau arăbeşti.

Şi spunând acestea, îi trecu scrisoarea lui Gurth, care scuturâ morocănos din tcap şi i-o înmâna lui Wamba. Măscăriciul se uită cu luare-aminte la fiecare dintre cele patru colţuri ale epistolei, rânjind ca unul care pricepe tot, întocmai cum rânjesc maimuţele în asemenea împrejurări. Apoi făcu o tumh şi-i dădu scrisoarea lui Locksley.

- Dacă literele astea lunguiețe ar fi arcuri, iar cele scurte ar fi săgeţi, aş mai putea pricepe ceva, zise cinstitul *yeoman,* dar din păcate tâlcul acestei scrisori mi-e la fel de depărtat pe cât e cerbul când e la o poştă de mine.

- Văd că tot eu trebuie să fiu cărturarul, spuse Cavalerul Negru şi, luând scrisoarea din mâinile lui Locksley, o citi mai întâi în gând şi-i tălmăci apoi înţelesul în graiul saxonilor.

- Cum, să-l execute pe nobilul Cedric?! strigă Wamba. Pe Sfânta cruce, cavalere, cred că te-nşeli!

Nu mă-nşel câtuşi de puţin, prietene, am spus întocmai ce scrie aici, dădu răspuns cavalerul.

Atunci, pe sfântul Thomas din Canterbury, zise Gurth, vom pune mâna pe castel chiar de-ar fi să-l sfărâmăm cu unghiile!

- Alte arme nici n-avem ca să-l sfărâmăm, zise Wamba. Numai că mâinile mele nu prea-s bune să sfărâme piatră.

- A, nu e decât un şiretlic, ca să câştige timp, îşi dădu cu părerea Locksley. Nu vor cuteza să săvârşească o crimă pentru care i-aş pedepsi cumplit.

- Tare-aş vrea ca printre noi să fie cineva în stare să se strecoare în castel pentru a afla ce se întâmplă pe-acolo, spuse Cavalerul Negru. Având în vedere că ne cer să le trimitem un duhovnic, călugărul acesta ar putea să-şi îndeplinească pioasa chemare şi totodată să afle ceea ce vrem să ştim.

- Dar-ar ciuma în tine şi-n povaţa ta! izbucni cinstitul călugăr. Ascultă, Cavalere Leneş, ţi-am mai spus că o dată ce-mi scot anteriul, s-a isprăvit şi cu popia mea şi cu sfinţenia mea, până şi latineasca o uit! Iar când sunt cu sumanul verde pe mine, mai degrabă aş putea doborî douăzeci de căprioare decât să spovedesc un creştin.

- Mă tem, zise Cavalerul Negru, tare mă tem că printre noi nu-i nimeni în stare s-o facă pe preotul o bucată de vreme.

Oamenii se uitară unii la alţii, dar rămaseră tăcuţi.

- Văd că tot nebunul trebuie să facă pe nebunul şi să-şi pună gâtul într-un laţ, de care oamenii cu minte se feresc, spuse Wamba după câteva clipe. Scumpii mei fraţi şi concetăţeni, aflaţi că, înainte de a îmbrăca straiele astea fistichii, am purtat straie ţărăneşti şi urma să mă fac călugăr, dar mi s-au aprins creierii şi nu mi-a mai rămas după aia destulă minte ca să fiu altceva decât măscărici. Nădăjduiesc că, mulţumită rasei acestui călugăr şi cu ajutorul sfinţeniei şi învăţăturii popeşti însăilate în gluga ei, voi fi socotit vrednic de a aduce bunului nostru stăpân şi tovarăşilor săi de nenorocire mângâierea lumească şi sufletească de care au atâta nevoie.

Crezi că are destulă minte? îl întrebă Cavalerul Negru pe Gurth.

Nu ştiu, răspunse acesta, dar chiar dacă n-are, m-aş mira să nu fie îndeajuns de isteţ încât să tragă foloase din sminteala lui. Una ca asta nu i s-a întâmplat de când e pe lume.

- Hai, îmbracă rasa, prietene, zise cavalerul, şi spune-i stăpânului tău să ne trimită veste cum stau lucrurile în castel. Numărul apărătorilor acestuia nu poate fi prea mare, aş pune rămăşag cinci contra unu că printr-un atac îndrăzneţ şi neaşteptat i-am putea înfrânge. Hai, du-te, nu e vreme de pierdut.

- Până atunci, spuse Locksley, vom împresura cu atâta străşnicie castelul, încât nici o muscă nu va putea ieşi de acolo cu veşti. Prietene, urmă el, adresându-i-se lui Wamba, spune-le tiranilor că orice samavolnicie săvârşită împotriva prizonierilor va fi pedepsită cu asprime. *

-. *Pax vobiscum!* îi răspunse Wamba, care se şi îmbrăcase în straiele călugăreşti.

Şi maimuţărind ţinuta solemnă şi impunătoare a unui călugăr, măscăriciul porni să-şi îndeplinească solia.

CAPITOLUL XXVI

"Chiar calul cel mai nărăvaş
E rece câteodată
Iar cel mai liniştit trăpaş
Ades focos s-arată.
Tot astfel, câte-un popă-l vezi
Că pe nebunul face,
Iar vreun nebun, de-l cercetezi,
E popă bun, şi pace!

Dintr-un cântec

Când măscăriciul, înveşmântat cu rasa şi gluga călugărului şi încins cu frânghia lui înnodată, ajunse în faţa porţii castelului lui Front-de-Boeuf, străjerul îl întrebă cum îl cheamă şi ce vânt îl aduce.

- *Pax vobiscum* răspunse măscăriciul. Sunt un călugăr sărman din ordinul sfântului Francisc şi vin aici pentru a-mi face datoria faţă de nişte nefericiţi prizonieri, aflaţi în acest castel.

- Se vede că eşti un călugăr curajos, zise străjerul, dacă vii aici, unde, în afara unui beţivan de-duhovnic, n-a mai cântat nici un alt asemenea cocoş, de mai bine de douăzeci de ani.

- Vesteşte-mă, rogu-te, stăpânului acestui castel, răspunse aşa-zisul călugăr. Fii sigur că mă va primi cu dragă inimă, iar cocoşul va cânta în aşa fel, încât întreg castelul să-l audă.

- Prea bine! grăi străjerul. Dar dacă ar fi să se întâmple cine ştie ce din pricină că mi-am părăsit postul de dragul matale, vom vedea noi dacă rasa de franciscan poate fi o pavăză împotriva unei săgeţi în stare să doboare şi-o gâscă sălbatică!

După ce rosti această ameninţare, îşi părăsi foişorul şi porni spre sala cea mare a castelului, pentru a aduce neaşteptata veste că un călugăr se afla la poartă şi cerea să fie primit de îndată. Spre marea lui mirare, primi de la "stăpânul său porunca de a-l lăsa numaidecât înăuntru pe călugăr. Şi după ce întări paza la intrare, ca să se pună la adăpost împotriva oricărei surprize, străjerul îndeplini, fără teamă, porunca primită. Nesăbuita încredere în sine care-l împinsese pe "Wamba să ia asupră-şi această primejdioasă solie se dovedi un reazem destul de şubred în clipa când măscăriciul se pomeni în faţa unui om atât de cumplit şi-de temut ca Reginald Front-de-Boeuf. El îşi bolborosi *Pax vobisciun-ul,* pe care se bizuia în bună măsură pentru a-şi susţine curajul, dar îl bolborosi cu mai multă tulburare şi şovăire ca până atunci. Cum însă Front-de-Boeuf era obişnuit să vadă oameni de toate rangurile tremurând în faţa lui, sfiala aşa-zisului călugăr nu-l puse câtuşi de puţin pe gânduri.

- Cine eşti şi de unde vii, călugăre? întrebă el.

- *Pax vobiscum!* repetă măscăriciul. Sunt un sărman slujitor al sfântului Francisc, care, cutreierând prin aceste pustietăţi, a încăput pe mâna tâlharilor - Cum zise Scriptura: *Quidam viator incidit in latwnes* - care tâlhari m-au trimis în acest castel ca să-mi îndeplinesc datoria duhovnicească faţă de doi inşi osândiţi de cinstita voastră judecată.

- Aha, foarte bine! răspunse Front-de-Boeuf. Ai putea să-mi spui cucernice părinte, cam câţi tâlhari sunt pe-acolo?

- Viteze cavaler, răspunse măscăriciul, *nomen illis legio* - numele lor e legiune.

- Spune-mi pe şleau câţi sunt la număr, căci dacă nu, părinte, anteriul şi frânghia cu care eşti încins n-au să te poată apăra de mânia mea!

- Vai, *cormeum eructavit,* adică era cât pe-aci să-mi sară inima din piept de frică. Dar fiindcă vrei să ştii, eu, unul, socot că sunt pe puţin cinci sute de oameni, *yeomeoA* şi nerod la un loc.

- Cum? izbucni templierul, care intrase tocmai atunci în sală. Atât de multe sunt viespile? E vremea să zdrobim acest cuibar nesănătos. Şi

luându-l pe Front-de-Boeuf la o parte, îi şopti: îl cunoşti pe preotul ăsta?

- Nu-l cunosc, e călugăr la o mănăstire depărtată.

- Atunci, fă bine şi nu-i destăinui planurile noastre, spuse templierul. Tri-mite-l la ceata de lefegii a lui De Bracy, cu poruncă scrisă de a veni de îndată în ajutorul stăpânilor lor. Până una-âlta, pentru ca tunsul să nu bănuiască nimic, lasă-l să-şi facă în voie treaba, adică să-i pregătească pe porcii ăia de saxoni pentru abator.

- Aşa voi face, rosti Front-de-Boeuf şi porunci apoi unei slugi să-l ducă pe Wamba în încăperea unde erau închişi Cedric şi Athelstane.

Departe de a-l linişti, întemnițarea îl făcuse şi mai nervos pe Cedric. Se plimba de la un capăt la altul al încăperii, cu aerul unuia care înaintează împotriva inamicului sau pentru a lua cu asalt o cetate asediată; uneori îşi vorbea sieşi, alteori i se adresa lui Athelstane, care aştepta răbdător şi liniştit sfârşitul acestei aventuri digerând cu o seninătate deplină bucatele ce i se serviseră din belşug la prânz şi nesinchisindu-se prea mult de durata captivității sale, despre care ştia că, asemenea tuturor relelor de pe pământ, avea să se sfârşească potrivit voinței Celui-de sus.

- *Pax vobiscum!* rosti măscăriciul, intrând în încăpere. Sfântul Dunstan, sfântul Denis, sfântul Duthoc şi toți ceilalți sfinți să vă binecuvânteze şi să vă ocrotească.

Intră, îi răspunse Cedric aşa-zisului călugăr. în ce scop ai venit aici?

Ca să vă rog să vă pregătiți de moarte, zise măscăriciul.

- E cu neputință! rosti Cedric, tresărind. Oricât de cutezători şi de ticăloşi ar fi, cred că nu au curajul să săvârşească o cruzime atât de neîntemeiată.

- Vai, oftă măscăriciul, nu-i poți opri amintindu-le de omenia lor, cum nu poți înfrâna un cal nărăvaş cu nişte hățuri de mătase. De aceea, nobile Cedric şi viteazule Athelstane, aduceți-vă aminte de păcatele pe care le-ați săvârşit, căci chiar azi veți ti chemați să dați socoteală în fața unui scaun mai înalt.

- Auzi, Athelstane? izbucni Cedric. Trebuie să ne pregătim inimile pentru această din urmă călătorie, căci e mai bine să murim cum mor oamenii decât ca nişte sclavi.

- Sunt gata să înfrunt tot ce poate născoci mai groaznic ticăloşia lor, răspunse Athelstane, şi mă voi duce la moarte la fel de liniştit cum mă duc la masă.

- Pregăteşte-ne aşadar pentru îndeplinirea sfintelor noastre îndatoriri, părinte, spuse Cedric.

- Stai nițel, nenicule! zise măscăriciul pe tonul lui obişnuit. Mai bine priveşte de două ori înainte de a face saltul în beznă.

- Pe legea mea, exclamă Cedric, glasul ăsta parcă mi-e cunoscut!

- E glasul credinciosului dumitale rob şi măscărici, răspunse Wamba, scoțându-şi gluga. De-ai tî ascultat povața unui nebun, n-ai fi fost astăzi aici. Urmează măcar acum sfatul unui nebun, şi nu vei mai rămâne multă vreme aici.

- Ce vrei să spui, nebunule? făcu Saxonul.

- Atâta doar: îmbracă anteriul ăsta şi încinge-te cu frânghia; sunt singurele straie bisericeşti pe care le-am purtat vreodată; ieşi liniştit din castel şi lasă-mi mie mantia şi cingătoarea, căci am să fac eu saltul cel mare

în locul matale.

- În locul meu? exclamă Cedric, uimit de această propunere. Păi au să te spânzure, sărmanul meu nebun!

- Facă ce vor, zise Wamba. Eu, unul, trag nădejde că, fără a-ți da de ruşine rangul, feciorul lui Witless va sta în laț cu aceeaşi demnitate cu care străbunicul său, judele, îşi purta colanul la gât.

- Bine, Wamba, răspunse Cedric, am să primesc de astă dată propunerea ta. Dar cu o condiție: vei schimba hainele nu cu mine, ci cu nobilul Athelstane.

- Nu, pe sfântul Dunstan! se împotrivi Wamba. N-ar avea nici o noimă. E drept ca feciorul lui Witless să se jertfească pentru a salva viața fiului lui He-reward, dar n-ar fi deloc înțelept ca el să-şi dea viața pentru un om ai cărui părinți erau străini de-ai săi.

- Ticălosule, părinții lui Athelstane au fost regi ai Angliei! se burzului Cedric.

- Din partea mea puteau să fie ce voiau, dai gâtul mi-e prea zdravăn legat de umeri ca să se lase sucit de dragul lor. De aceea, bunul meu stăpân, primeşte pentru matale însuți ce-ți propun, sau, dacă nu, lasă-mă să ies din,această temniță la fel de slobod cum am intrat.

- Să se veştejească bătrânul copac ca să trăiască tânăra nădejde a pădurii! rosti Cedric. Salvează-i viața nobilului Athelstane, credinciosul meu Wamba! E o datorie a tuturor oamenilor în vinele cărora curge sânge saxon. Tu şi cu mine vom înfrunta împreună mânia dezlănțuită a crunților noştri asupritori, în vreme ce el, liber şi în afara oricărei primejdii, va trezi sufletele compatrioților noştri, îndemnându-i să se răzbune.

- Nu, taică Cedric, spuse Athelstane, strângându-i mâna, căci trebuie spus că ori de câte ori era trezit din nepăsare şi silit să cugete sau să acționeze, faptele şi simțămintele sale nu erau nevrednice de sângele lui nobil. Nu, mai degrabă aş rămâne în temnița asta o săptămână întreagă, hrănindu-mă cu apă şi pâine uscată, decât să mă folosesc de prilejul de a scăpa oferit stăpânului său de către acest sclav bun la suflet.

- Lumea zice că sunteți oameni înțelepți, spuse măscăriciul, şi că eu sunt nebun de legat, dar, nene Cedric şi vere Athelstane, nebunul va hotărî în locul vostru, scutindu-vă de truda de a mai rosti fel de fel de drăgălăşenii obositoare. Eu sunt ca iapa lui John Duck, care nu voia să poarte în spinare decât pe stăpân. Arh venit să-mi salvez stăpânul, iar dacă el nu vrea să-l salvez, fie, n-am decât să mă-ntorc acasă. Dacă vrei să-i faci un bine cuiva, nu merge să-l faci altuia, că binele nu-i minge să-l treci din mână în mână. Nu vreau să fiu spânzurat decât pentru cel ce mi-e stăpân de când m-am născut.

- Primeşte, nobile Cedric, nu scăpa acest prilej, spuse Athelstane. Prezența ta i-ar putea încuraja pe prietenii noştri să încerce să ne salveze, pe când dacă ai rămâne aici, am fi cu toții pierduți.

- Spune-mi, este oare vreo nădejde de ajutor dinafară? întreba Cedric, pri-vindu-l pe măscărici.

- Cred şi eu că este! exclamă Wamba. Dă-mi voie să-ți spun că dacă ai îmbrăca anteriul ăsta, e ca şi cum ai purta mantie de general. Cinci sute de oameni aşteaptă prin apropiere, iar eu eram azi-dimineață una din căpeteniile lor. Tichia mea de nebun trecea drept cască, iar bâta mea, drept

baston de general. Rămâne de văzut ce folos au să tragă oamenii aceia înlocuindu-l pe nebun cu un om înțelept. Zău, mă cam tem că au să piardă din vitejie ceea ce ar putea câştiga în înțelepciune. Aşadar, drum bun, stăpâne, şi nu fi hain cu bietul Gurth şi cu câinele lui, Fangs. Şi fie ca creasta mea de cocoş să atârne în sala castelului din Rotherwood, ca oamenii să-şi aducă aminte că mi-am dat viața pentru stăpânul meu, ca un... nebun credincios.

Ultimele cuvinte fură rostite pe jumătate în glumă, pe jumătate serios, încât lui Cedric îi dădură lacrimile.

- Atâta vreme cât pe pământ vor avea preț, credința şi iubirea, amintirea ta va fi păstrată, rosti Cedric. Dar nădăjduiesc că voi găsi mijloacele să vă salvez pe Rowena şi pe tine, Athelstane, şi pe tine, sărmanul meu Wamba... Nu, n-o să fiu mai prejos ca tine în această privință.

Cei doi îşi şi schimbaseră hainele între ei, când deodată Cedric se simți îmboldit de îndoială:

- Nu cunosc nici o altă limbă afară de graiul meu natal şi de câteva vorbe din normanda lor blestemată. Cum o să pot eu să trec drept un popă cucernic?

- Toată taina stă în două vorbulițe: *Pâx vobiscum!* spuse Wamba. îți va sluji de răspuns la toate întrebările lor. Fie că vii sau că pleci, fie că mănânci sau bei, fie că binecuvântezi sau afuriseşti, *Pax vobiscum!* te va scoate din orice încurcătură. Vorbulițele astea sunt la fel de folositoare pentru un călugăr precum măturoiul pentru o vrăjitoare sau bagheta pentru un magician.

Rosteşte-le numai, dar cu glas adânc, grav, şi vei vedea că nimic nu le poate " Sta în cale. Vorbele astea cad ca o vrajă asupra tuturor, fie ei paznici sau santi-nele, cavaleri sau scutieri, pedestraşi sau călăreți. Mă bate gândul că dacă m-or duce mâine la spânzurătoare, şi lucrul e foarte cu putință, n-ar fi rău să încerc ce putere au vorbele astea asupra călăului.

- Dacă-i vorba pe-aşa, spuse Cedric, am şi intrat în tagma popilor. *Pax vo-biscum!*Nădăjduiesc că voi ține minte parola. Nobile Athelstane, cu bine. Rămâi cu bine şi tu, sărmanul meu băiat, inima ta bună mă face să uit că eşti slab de minte. Vă voi salva sau, de nu, mă voi întoarce să mor alături de voi. Sângele nobil al regilor noştri saxoni nu va fi vărsat atâta timp cât mie îmi va curge sânge în vine. Nimeni nu se va atinge nici măcar cu un fir de păr de nebunul acesta inimos care-şi primejduieşte viața pentru stăpânul său, atâta vreme cât Cedric se va putea împotrivi, oricât de mare ar fi primejdia. Aşadar, rămâneți cu bine!

- Cu bine nobile Cedric, spuse Athelstane. Nu uita că unui călugăr îi sade bine să primească a fi ospătat, dacă au să-ți dea cumva de mâncare.

- Cu bine, nenicule, rosti Wamba, şi nu uita: *Pax vobiscum!*

Încurajat astfel, Cedric porni la drum, şi în curând i se ivi prilejul de a încerca puterea acelei vrăji atotputernice despre care-i vorbise măscăriciul. într-un coridor întunecos, cu bolta joasă, prin care se străduia să ajungă în sala cea mare a castelului, îi ieşi în cale o femeie.

- *Pax vobiscum!* spuse falsul călugăr, grăbindu-se să-şi vadă de drum. Când, un glas gingaş i se adresă astfel:

- Et vobis qnaeso, domine reverendissime, pro misericordia vestra .

- Sunt cam tare de-o ureche, îi răspunse Cedric într-o saxonă curată,

şop-tindu-şi apoi sieşi: Fir-ar al dracului de nebun cu *Pax vobiscum-ul* lui, cu tot! Am dat greş de la bun început!

însă cum pe vremea aceea nu era lucru neobişnuit ca un preot să fie surd de urechea lui latinească şi cum persoana care i se adresase cunoştea foarte bine acest adevăr, îi răspunse tot în saxonă:

- Te rog din suflet, părinte, fii bun şi grijeşte pe un prizonier rănit care se află în acest castel. Dăruieşte-i şi lui şi nouă mila pe care o propovăduieşte si Anta biserică. Niciodată o faptă bună nu va fi adus un mai înalt folos mănăs-tnii dumitale.

- Copila mea, răspunse Cedric, încurcat din cale-afară, puținul răgaz ce-l mai am înainte de a părăsi acest castel nu-mi îngăduie să-mi îndeplinesc datoria duhovnicească. Trebuie să mă grăbesc; de graba mea atârnă viața sau moartea unor oameni.

Dar, părinte, stărui fata, te conjur pe legământul dumitale de monah să nu laşi fără povață şi sprijin pe cel suferind şi asuprit.

Să-i ia dracul şi să mă lepede în râul Ifrin, alături de sufletele lui Odin şi 1 hor, răspunse Cedric, pierzându-şi răbdarea.

Şi ar fi continuat pe acelaşi ton cu totul nepotrivit înfățişării sale cucernice dacă în vorba lor nu s-ar fi amestecat vocea spartă a Urfriedei, bătrâna cotoroanță din turn:

- Cum aşa, puicuțo, se adresă ea fetei, aşa înțelegi tu să răsplăteşti bunătatea cu care ți-am îngăduit să ieşi din temnița aceea? II sileşti pe un călugăr preacuvios să se folosească de asemenea vorbe necuviincioase ca să scape de stăruințele unei evreice?

Evreică?! exclamă Cedric, agățându-se de acest pretext ca să-şi ia tălpăşița. Lasă-mă să lrec,-femeie, nu mă pot opri, dacă ții la viață! Nu vreau să mă pângăresc, vin tocmai de la sfânta mea slujbă.

- Vino pe aici, părinte, zise cotoroanța, văd că eşti străin de castelul ăsta, aşa că nu poți ieşi fără ajutorul unei călăuze. Vino-ncoace, căci am a-ți vorbi. Iar tu, fiică a unei seminții blestemate, du-te în odaia bolnavului şi ai grijă de el până mă întorc. Vai de tine dacă mai ieşi o dată de acolo fără -voia mea!

Rebecca se retrase. Prin rugămințile ei izbutise să smulgă Urfriedei îngăduința de a părăsi turnul, iar cotoroanța îi ceruse în schimb să aibă grijă de rănit, de Ivanhoe, adică tocmai ceea ce voia şi Rebecca din toată inima. Dân-du-şi seama de primejdia care-o păştea şi dornică să se agate de orice mijloc de scăpare, Rebecca îşi pusese întrucâtva nădejdea în călugărul acela, care, după cum aflase de la Urfried, pătrunsese în acest castel blestemat. De aceea ea pândise întoarcerea aşa-zisului călugăr cu gândul să-i vorbească şi să încerce a-l câştiga de partea prizonierilor. De neizbânda acestei încercări cititorul a aflat adineauri.

CAPITOLUL XXVII

- Săimano, n-ai putea vorbi
Decât de fărădelegi. Acestea Vădite sunt.
Ursita-ți ştii, Dar haide, deapănă-ți povestea!
- Nu, chinul meu e mai cumplit.
M-apasă fărdelegi mai crunte.

Mi-e cugetul prea copleşit
Şi am a-ţi spune multe, multe.
Un sprijin dacă n-am găsit,
Măcar urechea-ţi să m-asculte!"
Din Judecata lui Crabbe

După ce, cu strigătele şi ameninţările ei, o sili pe Rebecca să se întoarcă în încăperea din care ieşise, Urfried îl duse pe Cedric, mai bine zis îl trase după ea într-o cămăruţă, a cărei uşă avu grijă să o închidă de îndată. Scoase apoi dintr-un dulap o carafă cu vin şi două ulcele, le aşeză pe masă şi-i puse o întrebare care suna mai degrabă a constatare:

- Eşti saxon, părinte, să nu zici nu! Şi văzând că Cedric nu se grăbeşte să-i răspundă, urmă: Urechile mele se bucură la auzul graiului natal, cu toate că nu-l aud decât rareori, şi atunci doar din gura servitorilor nenorociţi şi înjosiţi, pe umerii cărora trufaşii normanzi pun cele mai grele şi mai murdare poveri din acest castel. Eşti saxon părinte, da, saxon, şi măcar că eşti un slujitor al Domnului, pari a fi un om liber. Graiul tău sună plăcut urechilor mele.

- Cum adică, preoţii saxoni nu au voie să viziteze castelul? întrebă Cedric. Eu socot totuşi că e de datoria lor să aducă mângâiere copiilor asupriţi şi prigoniţi ai pământului.

- Nu prea vin pe aici, sau dacă vin, le place mai degrabă să ospăteze la masa învingătorilor decât să asculte gemetele compatrioţilor lor. Cel puţin aşa le merge vestea, căci eu, una, nu ştiu mare lucru. De zece ani încoace, castelul ăsta nu şi-a deschis porţile în faţa nici unui preot, în afară de un capelan normand dezmăţat, care obişnuia să petreacă nopţile împreună cu Front-de-Boeuf, dar acela a fost de mult chemat să dea socoteală pentru purtările lui. însă tu eşti saxon, un preot saxon şi am să-ţi fac o întrebare.

- Sunt saxon, dar de bună seamă că nu-s vrednic de numele de preot, răspunse Cedric. Lasă-mă să-mi văd de drum. Jur că mă voi întoarce, sau dacă nu, voi trimite pe unul din fraţii noştri mai vrednici să-ţi asculte destăinuirea.

Stai puţin, spuse Urfried. Glasul pe care-l auzi acum va fi în curând înăbuşit de ţărâna rece, şi n-aş vrea să cobor în mormânt ca o făptură ticăloasă, aşa cum am trăit. Dar trebuie să beau vin ca să am tăria de a povesti grozăvia vieţii mele.

Îşi turnă vin într-o ulcică şi-l bău cu o lăcomie înfricoşătoare, ca şi cum ar fi vrut să soarbă până şi ultima picătură.

- Vinul mă ameţeşte, spuse ea, ridicând ochii spre tavan după eegoli ulcica, dar nu e-n stare să mă-nveselească. Bea, părinte, dacă vrei să-mi poţi asculta povestea fără să te prăbuşeşti pe podea.

Cedric ar fi vrut să se lipsească de această sinistră tovărăşie de beţie, dar semnul pe care i-l făcuse bătrâna arăta atâta nerăbdare şi atâta deznădejde, încât se supuse şi dădu pe gât o ulcică plină. Bătrâna păru mulţumită şi-şi începu povestea:

- Părinte, nu diit născare sunt nenorocita pe care o vezi acum. Eram liberă, fericită şi respectată, ba, mai mult, iubeam şi eram iubită. Acum sunt o sclavă nenorocită şi umilită. Am fost jucăria patimilor stăpânilor mei atâta timp cât mai eram frumoasă, dar de când această frumuseţe s-a veştejit, am

ajuns ținta disprețului, urii şi batjocurii lor. Te mai miri, părinte, că urăsc omenirea şi, mai presus de orice, neamul care m-a făcut să mă schimb astfel? Oare căzătura plină de zbârcituri care stă în fața ta, cotoroanța a cărei mânie nu e-n stare să se rostească decât în blesteme neputincioase, va putea uita că a fost cândva fiica nobilului *thane* de Torquilstone, în fața căruia tremurau o mie de vasali?

- Eşti fiica lui Torquil Wolfganger?! exclamă Cedric, dându-se cu câțiva paşi înapoi. Tu, tu eşti fiica acelui nobil saxon care-a fost prietenul şi tovarăşul de arme al tatălui meu?

- Prietenul tatălui tău? îl îngână Urfried. Atunci în fața ochilor mei se află Cedric Saxonul, fiindcă nobilul Hereward de Rotherwood n-avea decât un fecior, al cărui nume e vestit printre compatrioții săi. Dacă tu eşti Cedric de Rotherwood, atunci ce-i cu straiele astea bisericeşti? Oare ai pierdut şi tu nădejdea de a-ți salva patria şi ai căutat în umbra bisericii adăpost împotriva asupririi?

- N-are-a face cine sunt, rosti Cedric, povesteşte mai departe, femeie nenorocită, deapănă-ți povestea păcatelor şi crimelor tale! Nu se poate să nu fie şi o crimă la mijloc, însuşi faptul că trăieşti miroase a crimă.

- Da, există o crimă în viața mea, răspunse nenorocita. O crimă cumplită, înfricoşătoare, care-mi apasă pieptul ca o povară şi pe care nici măcar flăcările iadului n-o pot şterge: Da, a respira între aceste ziduri mânjite cu sângele nobil şi curat al tatălui şi al fraților mei, a trăi între ziduri ca ibovnică a ticălosului care i-a ucis, împărtăşindu-i plăcerile şi fiindu-i totodată, roabă, înseamnă o crimă şi un blestem.

- Nefericito! izbucni Cedric. In timp ce prietenii tatălui tău ca orice inimă cu adevărat saxonă, care bătea întru pomenirea sufletului lui şi a sufletelor vitejilor săi fii şi care nu o uitau în rugăciunile lor nici pe Ulrica, deoarece socoteau că fusese şi ea ucisă în timp ce toți plângeau şi cinsteau amintirea celor ucişi, tu duceai o viață vrednică de ura şi disprețul nostru, legându-ți soarta de cea a nemernicului tiran care i-a omorât pe cei mai apropiați şi mai

dragi ție şi care a vărsat sânge de prunc ca să nu lase in viață nici un moştenitor al nobilei case a lui Torquil Wolfganger, da, cu omul acesta ți-ai găsit să trăieşti, legată în lanțurile unei dragoste nelegiuite!

- Da, într-adevăr, în lanțuri nelegiuite, dar nu în lanțurile dragostei! strigă bătrâna. Dragostea ar poposi mai degrabă pe tărâmul veşniciei decât sub aceste bolți blestemate. Nu, cel puțin în această privință nu mă simt vinovată, căci chiar în clipele când înduram vinovatele sale dezmierdări, ura împotriva lui Front-de-Boeuf şi a neamului său îmi stăpânea sufletul.

- Îl urai, .şi totuşi trăiai cu el, nenorocito! N-aveai oare nici un pumnal, nici un cuțit la îndemână? Norocul tău a fost că, ducând o asemenea viață, tainele unui castel normand sunt la fel de pecetluite ca tainele mormântului, căci dacă aş fi visat măcar că fiica lui Torquil trăieşte fără ruşine cu ucigaşul tatălui ei, sabia unui saxon adevărat te-ar fi găsit şi în brațele ibovnicului tău!

Oare într-adevăr ai fi făcut dreptate numelui lui Torquil? întrebă Ulrica, fiindcă acum putem să n-o mai numim Urfried. Atunci, eşti un adevărat saxon, aşa cum te arată faima! Căci chiar înăuntrul acestor ziduri blestemate, unde, cura bine spui, păcatul se învăluie în taine de nepătruns,

da, chiar şi aici a răsunat numele lui Cedric, iar eu, nenorocita şi înjosită, m-am bucurat la gândul că a mai rămas în viaţă un om în stare să răzbune nefericita noastră seminţie. Dar am trăit şi eu clipe de răzbunare - am aţâţat vrajba între duşmanii noştri, am prefăcut orgiile lor în certuri sângeroase, am văzut sângele lor curgând, le-am auzit horcăitul de muribunzi! Uită-te la mine, Cedric, oare nu desluşeşti pe această faţă veştedă şi ticăloşită nici o urmă a trăsăturilor lui Torquil?

- Nu-mi pune astfel de întrebări, Ulrica, rosti Cedric cu amărăciune amestecată cu scârbă. Trăsăturile feţei tale o fac să semene cu faţa unui mort însufleţită de demoni.

- Fie, răspunse Ulrica. Totuşi, aceste trăsături demonice erau masca unui înger al luminii când izbuteau să semene vrajbă între bătrânul Front-de-Boeuf şi fiul său, Reginald. întunecimea iadului trebuia să ascundă ceea ce a urmat, dar răzbunarea cată să ridice vălul de pe nişte grozăvii care-ar fi în stare să scoale şi morţii din morminte, dându-le grai să cuvânte. De multă vreme mocnea focul discordiei între bătrânul tiran şi sălbaticul său fiu; de multă vreme hrăneam în taină această ură potrivnică firii; ea a izbucnit într-un ceas de beţie, şi asupritorul meu a fost doborât la propria-i masă de mâna propriului său fiu! Iată ce taine ascund aceste bolţi! Prăbuşiţi-vă, bolţi afurisite! strigă ea, ridicând privirile. îngropaţi sub dărâmăturile voastre pe toţi cei ce cunosc îngrozitoarea taină!

Iar tu, fiinţă păcătoasă şi nenorocită, ce-ai devenit după moartea asupritorului tău? întrebă Cedric.

Ghiceşte, dar nu întreba. Am trăit aici, în castel, până ce bătrâneţea, o bătrâneţe timpurie, mi-a pecetluit chipul cu trăsăturile ei înfricoşătoare; am trăit dispreţuită şi hulită acolo unde fusesem cândva ascultată; am fost silită să-mi potolesc setea de răzbunare, care odinioară avea un câmp atât de larg, cu micile răutăţi ale unei slugi nemulţumite şi cu blestemele deşarte ale unei zgripţuroaice neputincioase, fiind osândită să aud din turnul meu singuratic

larma ospeţelor la care altădată luam parte sau ţipetele şi gemetele noilor victime ale tiranului.

- Ulrica, spune-mi, cum ai îndrăznit să-i vorbeşti unui om înveşmântat în straie de călugăr, când inima ta tânjeşte încă după răsplata pierdută a fărădelegilor tale şi, mă tem, chiar după faptele prin care ai dobândit acea răsplată?! Gândeşte-te, nenorocito, cu ce ţi-ar fi putut ajuta însuşi binecuvântatul Eduard de-ar fi fost aici, în locul meu? Monarhul confesor era înzestrat de ceruri cu puterea de a tămădui rănile trupului, dar numai Domnul poate lecui lepra sufletului.

- Nu mă părăsi, aprig proroc al mâniei! strigă ea. Ci spune-mi, dacă poţi, cum.se vor sfârşi aceste noi şi înfricoşătoare presimţiri ce mi-au năpădit singurătatea? De ce oare faptele săvârşite cu atâta vreme în urmă se ridică în faţa mea ca nişte grozăvii noi şi de neînlăturat? Ce soartă o aşteaptă dincolo de mormânt pe cea căreia Domnul i-a hărăzit pe pământ o ursită atât de înspăimântătoare? Mai degrabă m-aş întoarce la Woden, Hertha şi Zernebock, la Mista şi la Skogula, la toţi zeii strămoşilor noştri păgâni, decât să mai îndur groaznicele presimţiri ce m-au bântuit în ultima "vreme atât în ceasurile de veghe, cât şi în cele de somn.

- Nu sunt preot, spuse Cedric, întorcându-şi cu scârbă faţa, ca să nu mai vadă această jalnică întruchipare a crimei, nenorocirii şi deznădejdii. Nu

sunt preot, cu toate că port straie bisericeşti.

- Preot sau mirean, eşti primul om cu teamă de Dumnezeu şi dragoste de oameni pe care-l văd de douăzeci de ani încoace. Aşadar, spui că pentru mine nu mai poate fi nici o nădejde?

- Îți spun să te pocăieşti, rosti Cedric. Roagă-te şi pocăieşte-te, în felul acesta poate că vei câştiga bunăvoința cerului. Dar eu, unul, nu pot să mai rămân lângă tine şi nici nu vreau.

- Mai stai o clipă! exclamă Ulrica. Nu mă părăsi, fiu al prietenului tatălui meu, mi-e teamă că demonul care mi-a călăuzit viața mă va ispiti să mă răzbun pentru disprețul tău neînduplecat. Crezi tu oare că dacă Front-de-Boeuf l-ar descoperi în castelul său pe Cedric Saxonul astfel deghizat, ai mai avea mult de trăit? Ochiul lui s-a şi ațintit asupră-ți ca un vultur asupra prăzii.

- Chiar de m-ar sfâşia cu pliscul şi cu ghearele, nu va smulge de la mine nici măcar un cuvânt pe care inima mea să nu-l vrea rostit. Voi muri ca un saxon, credincios cuvântului dat şi cinstit în faptele mele. îți poruncesc să pleci! în lături, nu mă opri! Mi-e silă de tine mai mult decât de Front-de-Boeuf, femeie ticăloasă şi decăzută!

- Fie, spuse Ulrica, încetând să se mai agate de el. Du-te unde vrei şi uită în trufia ta că nenorocita pe care o ai în față e fiica prietenului tatălui tău. Pleacă! Dacă tot ce-am pătimit mă desparte de restul lumii, dacă sunt despărțită de cei al căror sprijin aş ti îndreptățită să-l aştept, am să fiu despărțită de ei şi în răzbunarea mea. Nimeni nu mă va ajuta, dar întreaga lume se va cutremura aflând de fapta pe care-o voi săvârşi! Adio! Disprețul tău a sfărâmat ultima legătură care părea să mă mai unească de semenii mei, el a spulberat nădejdea că durerea mea ar putea trezi mila compatrioților mei.

Ulrica, spuse Cedric, înduioşat de cuvintele ei. Oare ai trecut piin atâtea suferințe şi ai dus o viață atât de păcătoasă şi chinuită pentru ca acum să cazi pradă deznădejdii, în clipa când ochii tăi încep să vadă grozăvia fărădelegilor săvârşite şi când s-ar cuveni ca pocăința să-ți fie cea dintâi grijă?

- Cedric, răspunse Ulrica, cunoşti prea puțin inima omenească. Pentru ca un om să se poarte aşa cum m-am purtat eu şi să gândească aşa cum am gândit eu trebuie ca omul acela să fie mistuit de dorul plăcerilor şi stăpânit de un crâncen dor de răzbunare, dându-şi totodată seama că are puterea s-o facă şi el mândrindu-se cu asta. Aceste patimi sunt prea amețitoare pentru ca o inimă omenească să le poată îndura şi în acelaşi timp să aibă puterea de a li se împotrivi. Aceste patimi s-au stins de mult. Bătrânețea nu cunoaşte plăceri, zbârciturile n-au nici o înrâurire asupra oamenilor, iar răzbunarea însăşi se stinge în blesteme neputincioase. Şi atunci vine remuşcarea, cu toate viperele ei, cu regretele deşarte pentru trecut şi cu deznădejdea pentru viitor! Atunci, după ce au contenit toate patimile, ajungem ca demonii din infern, care pot avea re-muşcări, dar nu ştiu niciodată ce-i pocăința. însă cuvintele tale au trezit în mine un suflet nou. Ai avut dreptate spunând că pentru cei ce cutează să moară totul este cu putință! Mi-ai arătat mijloacele răzbunării, şi poți fi sigur că mă voi folosi de ele. Până acum dorul de răzbunare sălăşluia în pieptul meu zdrobit laolaltă cu alte simțăminte potrivnice, dar de aici înainte el mă va stăpâni în

întregime şi tu însuți vei recunoaşte că, oricum a fost viața Ulricăi, moartea ei va fi fost vrednică de fiica nobilului Torquil. Acest castel blestemat e asediat acum de cete puternice. Grăbeşte-te să le conduci la asalt, şi când vei vedea un steag roşu fluturând pe turnul din partea de răsărit a donjonului, strân-ge-i zdravăn cu uşa pe normanzi; au să aibă destule de făcut înlăuntrul castelului, iar voi veți putea ajunge la zidurile sale în ciuda săgeților şi a catapultelor. Du-te, te rog, urmează-ți ursita şi lasă-mă să mi-o urmez pe a mea!

Cedric ar fi dorit să pătrundă mai adânc în taina planului Ulricăi, dar tocmai atunci se auzi vocea aspră a lui Front-de-Boeuf:

- Pe unde naiba umblă preotul ăla? Pe moaştele lui Compostella, am să fac I din el un martir dacă mai zăboveşte pe-aici ca să ațâțe slugile împotrivă-mi.

- Ce bun proroc e cugetul tău! rosti Ulrica. Dar nu lua seama la vorbele lui, du-te la ai tăi. Dați glasul strigătului de luptă al saxonilor, iar ei n-au decât să cânte cântecul războinic al lui Rollo dacă vor; răzbunarea îi va răspunde ca un ecou.

Şi spunând acestea, Ulrica se mistui într-o tainiță tocmai în clipa când Re-ginald Front-de-Boeuf intra în încăpere. Cedric se sili cu greu să se încline în fața trufaşului baron, care-i răspundea cu o uşoară aplecare a capului.

Pesemne că pocăiții dumitale s-au spovedit îndelung, părinte. Cu atât mai bine pentru ei, fiindcă e cea din urmă spovedanie a lor. I-ai pregătit pentru moarte?

Cedric îi răspunse în franțuzeasca pe care, de bine, de rău, o cunoştea:

- Oamenii aceştia se aşteaptă la orice de vreme ce ştiu în mâinile cui se află.

- Mi se pare mie, călugăre, că vorbirea ta cam miroase a saxonă, făcu Front-de-Boeuf.

- Am fost crescut în mănăstirea sfântului Withold din Burton, răspunse Cedric.

- Da? se miră baronul. Era mai bine să fi fost normand, mai bine pentru tine şi chiar pentru planurile mele, dar nevoia te face să nu-ți mai alegi solii. Mănăstirea aia a sfântului Withold din Burton e un cuib de bufnițe care n-ar strica să fie curățat! Va veni în curând şi ziua când anteriul îi va ocroti pe saxoni tot atât de puțin ca şi armura.

- Facă-se voia Domnului, rosti Cedric cu tremur în glas, dar Front-de-Boeuf atribui acest tremur fricii, nu mâniei.

- Mi se.pare mie că i-ai şi văzut pe soldații noştri în ospătăria şi cramele mănăstirii tale. Fa-mi însă slujba pe care ți-o cer şi, orice li s-ar întâmpla celorlalți, tu vei dormi liniştit în chilia ta, ca un melc în găoacea lui.

- Ce-mi porunciți? întrebă Cedric, stăpânindu-şi anevoie mânia.

- Urmează-mă în acest coridor, ca să poți ieşi pe poarta din dos. Păşind înaintea aşa-zisului călugăr, Front-de-Boeuf îi dezvălui misiunea pe care voia să i-o încredințeze: Călugăre, vezi turma aceea de porci saxoni care a îndrăznit să înconjure acest castel din Torquilstone? Spune-le tot ce-ți va trece prin minte despre slăbiciunea acestei fortărețe, orice socoti că-i va putea ține în loc vreme de douăzeci şi patru de ore în fața zidurilor sale. între timp vei duce această solie. Dar stai nițel, ştii carte, părinte?

- N-am habar, răspunse Cedric. Doar ceaslovul îl ştiu, fiindcă i-am învățat slovele pe de rost pentru slujbă. Sfânta Fecioară şi sfântul Withold fie lăudați!

- Eşti un sol cu atât mai potrivit pentru planul meu. Aşadar, du-te cu această solie la castelul lui Philip de Malvoisin şi spune-i că e din partea mea, că a fost scrisă de către templierul Brian de Bois-Guilbert şi că îl rog să o trimită la York cu toată iuțeala de care e în stare un călăreț destoinic. Şi mai spune-i că n-are de ce să se teamă, că ne va găsi vii şi nevătămați înapoia crenelurilor noastre. Ce ruşine! Să fim siliți să ne ascundem în fața unei bande de renegați, care de obicei o iau la sănătoasa numai când văd strălucind flamurile noastre şi aud tropotul cailor noştri! Ascultă, călugăre, găseşte vreo şmecherie popească prin care să-i poți ține locului pe țopârlanii ăia până ce au să sosească aici prietenii noştri înarmați cu lănci. în sufletul meu s-a trezit răzbunarea, un şoim care nu poate s-adoarmă până nu se satură!

Pe sfântul meu patron şi pe toți sfinții care au viețuit şi au murit în Anglia, porunca îți va fi îndeplinită! spuse Cedric cu o însuflețire nu tocmai popească. Nici un saxon nu se va îndepărta de aceste ziduri dacă voi şti şi voi avea puterea să-i opresc.

Aha, ți-ai schimbat glasul, părinte! Ai început să vorbeşti pe şleau şi cu semeție, ca şi cum în adâncul inimii tale te-ai bucura de măcelărirea acelei tur-ine saxone. Dar parcă tu nu faci parte din neamul de porci?

Cedric nu era mare meşter în arta prefăcătoriei şi ar fi scos-o mult mai bine la capăt de-ar fi putut împrumuta vreo idee din mintea mai rodnică a lui Wamba. Dar, după cum spune zicala din bătrâni: nevoia te-nvață. Cedric mormăi pe sub glugă nişte vorbe precum că oamenii aceia ar fi fost certați atât cu legea, cât şi cu biserica.

- *Despardieux!* făcu Front-de-Boeuf. Adevăr grăit-ai. Uitasem că bădăranii sunt în stare să prade un popă saxon cu aceeaşi uşurință cu care-ar jefui pe unul născut la miazăzi de canalul acela sărat. Nu l-au legat ei de un stejar pe abatele de St. Ives, silindu-l să le cânte liturghia, în timp ce-i furau argintii şi lucrurile? Ba nu, pe Sfânta Fecioară, gluma asta a făcut-o Gualtier de Middleton, unul din cavalerii noştri. Dar mi se pare că nişte saxoni au prădat capela de la St. Bees, furând cupele, sfeşnicele şi potirele, nu-i aşa?

- Erau nişte oameni fără Dumnezeu, răspunse Cedric.

- Da, şi-au băut tot vinul şi berea pregătite pentru multe petreceri tainice, măcar că voi pretindeți că nu vă îndeletniciți decât cu veghile şi rugăciunile! Părinte, eşti dator să răzbuni un asemenea sacrilegiu.

- Sunt într-adevăr dator să mă răzbun, şopti Cedric. Sfântul Withold ştie ce-i în inima mea.

într-acestea, Front-de-Boeuf îl petrecu pe Cedric către poarta din dos, şi după ce trecură amândoi puntea - o singură scândură aşternută deasupra şanțului - ajunseră la o mică fortificație exterioară, numită *barbican,* de unde, printr-o portiță întărită, se putea ieşi afară pe câmp.

- Du-te acum. Dacă-mi vei îndeplini solia şi te vei înapoia aici după aceea, vei vedea carne de saxon la fel de ieftină ca aceea de porc la zahanalele din Sheffield. Ascultă, pari să fii un duhovnic vesel din fire; vino aici după luptă şi-o să-ți dau la vin de Malvoisie c-ai să-ți poți îneca în el

toată mănăstirea!

- De bună seamă că ne vom revedea, răspunse Cedric.

- Până una-alta, ține asta, spuse normandul la despărțire şi, strecurând în mâna crispată a lui Cedric un ban de aur, adăugă: Şi nu uita, am să-ți scot de pe cap gluga cu piele cu tot dacă nu te vei ține de cuvânt!

Depărtându-se de poartă şi pornind cu paşi repezi spre câmp, Cedric îi răspunse:

- Te-aş lăsa s-o faci dacă atunci când ne vom întâlni nu voi merita să primesc mai mult din mâna dumitale. Apoi se întoarse cu fața spre castel şi zvârli moneda de aur, strigând: Normand fățarnic, să piei o dată cu banii tăi!

Front-de-Boeuf nu auzi desluşit aceste cuvinte, dar cum gestul omului îi păru bătător la ochi, strigă către străjile cocoțate pe metereze:

- Arcaşi, străpungeți anteriul acestui călugăr cu o săgeată! Când văzu că oamenii îşi întindeau arcurile, se răzgândi:

Staţi! N-are nici un rost. N-avem ceva mai bun de făcut, aşa că trebuie să ne încredem în el. Socot că n-o să îndrăznească să mă trădeze, şi, în cel mai rău caz, voi putea trata cu câinii de saxoni pe care-i țin în cuşcă. Hai, Giles, temnicerule, să-mi fie aduşi de îndată Cedric de Rotherwood şi ălălalt țopâr-lan, adică cel din Coningsburgh, Athelstane sau cum naiba-l mai cheamă! Până şi numele lor sunt o pacoste pentru gura unui cavaler normand, parc-ar mirosi a slănină. Dați-mi un pocal de vin, pentru ca, vorba voiosului prinț Ioan, să-mi clătesc gura; aduceți-mi-l în sala de arme, o dată cu prizonierii.

Poruncile îi fură îndeplinite, căci, intrând în acea sală gotică, pe ai cărei pereți atârnau numeroase trofee cucerite prin propria-i vitejie şi prin cea a tatălui său, găsi acolo pe cei doi prizonieri saxoni, aflați sub paza a patru sljitori, precum şi o carafă cu vin, aşezată pe o masă trainică de stejar. Front-de-Boeuf dădu pe gât o duşcă de vin şî se întoarse apoi spre prizonieri. Cum Wamba îşi ținea fața acoperită şi purta hainele lui Cedric, baronul, care nu cunoştea prea bine trăsăturile acestuia (Cedric îşi ocolea vecinii normanzi şi îşi părăsea rareori domeniile), nu-şi dădu seama, în semiîntunericul sălii, de fuga celui mai important dintre prizonierii săi.

- Bravi fii ai Angliei, începu Front-de-Boeuf, sunteți mulțumiți de primirea ce vi s-a făcut la Torquilstone? Ați început oare să vă dați seama ce meritați pentru neobrăzarea trufaşă cu care v-ați bătut joc de serbarea unui prinț din casa de Anjou? Ați uitat cum ați răsplătit ospitalitatea măritului prinț Ioan, ospitalitate de care nu ați fost vrednici? Pe dumnezeul meu, şi pe sfântul Dennis, dacă nu veți plăti o răscumpărare ca lumea, am să vă spânzur cu capul în jos de zăbrelele acestei ferestre, până ce ulii şi corbii au să vă ciugulească toată carnea de pe voi! Vorbiți, câini saxoni: ce preț îmi oferiți pentru viețile voastre ne-vrednice? Ia zi, tu ăla din Rotherwood!

- Eu, unul, nu dau nici o para, răspunse sărmanul Wamba. Cât despre spânzuratul de picioare, tot zice lumea că-s întors pe dos de când m-a înțărcat maică-mea, aşa că dacă mă agățați cu scăfârlia în jos, poate c-o să-mi vină iarăşi mintea la cap.

- Sfântă Genevievă! Pe cine mi-ați adus aici?! exclamă Front-de-Boeuf. Şi cu dosul mâinii azvârli de pe capul măscăriciului pălăria lui Cedric. Apoi, desfăcându-i gulerul, văzu la gâtul lui colanul de argint, fatalul semn al sclaviei: Giles, Clement, câini fără minte! Pe cine mi-ați adus aici?! tună

normandul, spumegând de furie.

- Socot că îți pot da eu răspunsul, rosti De Bracy, care intrase tocmai atunci în încăpere. Acesta e măscăriciul lui Cedric, cel care s-a luat atât de vitejeşte la harță cu Isaac din York pe o chestie de întâietate.

- Am să le arăt eu la amândoi! răspunse Front-de-Boeuf. Am să-i spânzur cu acelaşi ştreang dacă stăpânu-su şi porcul ăsta din Coningsburgh n-au să-şi răscumpere viața pe un preț bun! Dar bogățiile lor sunt un fleac pentru mine, principalul e să se care cu cetele care-mi asediază cartelul, să dea în scris că renunță la aşa-zisele lor privilegii şi că primesc să trăiască sub stăpânirea noastră ca nişte servi şi vasali. Să fie mulțumiți dacă, în lumea nouă pe care va să o făurim, o să le lăsăm răsuflarea! Duceți-vă şi aduceți-mi aici pe adevăratul Cedric! adăugă el către doi dintre slujitorii săi. De data asta am să vă iert greşeala, ținând seama că ați luat un nebun drept un nobil saxon.

- Da, dar excelența-voastră va vedea că printre noi sunt mai mulți nebuni decât nobili, făcu Wamba.

- Ce vrea să spună nătângul ăsta? întrebă Front-de-Boeuf, uitându-se la slujitorii săi.

Descumpăniți şi cam codindu-se, aceştia îngăimară că, dacă omul din fața lor nu era adevăratul Cedric, atunci nu ştiau ce se-ntâmplase cu dânsul.

- Sfinte Dumnezeule! exclamă De Bracy. Să ştii că a fugit deghizat în straiele călugărului!

Mii de draci! tună Front-de-Boeuf. Va să zică, pe porcul ăla din Rotherwood l-am petrecut pe uşa din dos, dându-i eu însumi drumul să plece?! Iar tu, adăugă el adresându-se lui Wamba, tu, care prin nebunia ta ai ştiut să-ți bați joc de înțelepciunea unor normanzi mai nătângi decât tine, stai tu nițel, şi-ai să vezi, am să-ți dau eu ție călugărie, am să-ți rad eu țeasta! Ascultați! Să i se jupoaie pielea de pe creştet şi să fie azvârlit cu capul în jos de pe metereze. Meseria ta este să glumeşti, dar, ia spune, îți mai arde acum de glumă?

- Vă purtați cu mine mai bine decât vă arată vorba, nobile cavaler, miorlăi bietul Wamba, al cărui obicei de a spune vorbe de şagă nu-l părăsea nici măcar în fața morții. Dacă îmi dăruiți tichia roşie despre care vorbiți, din simplu călugăr mă veți face cardinal.

- Nenorocitul! rosti De Bracy. S-a hotărât pesemne să nu se lepede de meseria lui nici măcar în clipa morții. Ascultă, Front-de-Boeuf, nu-l ucide. Dă-mi-l mie, ca să-mi înveselească lefegiii. Ce spui, amice? Primeşti să fii iertat şi să mă însoțeşti în bătălii?

- Da, cu încuviințarea stăpânului meu, căci, Vedeți dumneavoastră, nu pot să mă lepăd de colanul ăsta (şi, spunând acestea, atinse cu mâna colanul ce-l purta la gât) fără voia lui.

- Ei, un ferăstrău normand poate tăia la iuțeală o zgardă saxonă, spuse De Bracy.

- Aşa-i, nobile cavaler, răspunse Wamba, de-aici vine şi zicătoarea:

"Pe stejar englez, ferăstrău normand.
Pe gât englezesc, jug normand.
Limbă normandă în strachină englezească.
Normanzii sunt stăpâni în țara englezească.

Fericirea în Anglia pe veci a apus
Cât Anglia n-o să scape de cele patru pacoste de mai sus".

- Bine-ai ajuns, De Bracy, să stai să-ți pleci urechea la sporovăială unui nebun, când pieirea noastră bate la uşă, spuse Front-de-Boeuf. Nu-ți dai seama c-am fost duşi de nas şi că legătura noastră cu prietenii dinafară a fost zădărnicită chiar de individul acesta fistichiu, pe care eşti atât de dornic să-l iei sub aripa ta? La ce ne putem aştepta acum dacă nu la un asalt fulgerător?

La creneluri, atunci! strigă De Bracy. M-ai văzut oare vreodată mai grav în clipa unei bătălii? Cheamă-l pe templier şi roagă-l să se bată pentru viața lui măcar pe jumătate la fel de vitejeşte cum s-a bătut pentru ordinul său. Tu apără zidurile cu trupul tău uriaş, iar eu am să fac la rându-mi tot ce-mi va sta în putere, şi te asigur că tâlharii saxoni ar putea mai degrabă să escaladeze norii decât zidurile castelului din Torquilstone! Sau, dacă vrei să tratezi cu bandiții, ce-ar fi să te foloseşti de mijlocirea acestui vrednic nobil, care se uită atât de lung la carafa ta cu vin? Ascultă, saxonule, urmă el, adresându-se lui Athelstane şi întinzându-i o ulcică plină, clăteşte-ți gâtlejul cu această licoare aleasă şi prinde puteri ca să ne spui ce eşti dispus să faci pentru a-ți dobândi libertatea.

- Ceea ce poate face un om de curaj, fără a-şi pierde însă omenia, dădu răspuns Athelstane. Puneți-mă în libertate, şi pe mine şi pe însoțitorii mei, şi vă voi plăti o mie de mărci drept răscumpărare.

Dar, în afară de asta, ai să ne asiguri retragerea acestor lepădături care ne-au împresurat castelul, călcând în picioare pacea Domnului şi cea a rege-Jui? întrebă Front-de-Boeuf.

- Pe cât voi fi în stare, voi încerca să o fac, răspunse Athelstane. Şi nu mă îndoiesc că bunul meu Cedric va face tot ce-i va sta în putință ca să-mi dea o mână de ajutor.

, - Atunci, ne-am înțeles, zise Front-de-Boeuf. Tu şi cu ai tăi veți fi puşi în libertate şi vom încheia pace pentru o mie de mărci. E un preț de nimica, saxonule, şi trebuie să fii recunoscător pentru cumpătarea noastră. Dar, ia seama, târgul acesta nu-l priveşte şi pe Isaac evreul.

- Şi nici pe fiica evreului Isaac, spuse templierul, care intrase tocmai atunci pe uşă.

- Nici el, nici ea nu fac parte din suita acestui saxon, zise Front-de-Boeuf.

- Aş fi nevrednic de numele de creştin dacă oamenii ăştia ar face parte din suita mea, răspunse Athelstane. Faceți ce vreți cu aceşti păgâni!

- Răscumpărarea n-o priveşte pe domnița Rowena, zise De Bracy. Nu vreau să se spună niciodată că mi-a scăpat din mână o pradă frumoasă fără să mă lupt pentru ea.

- De asemenea, rosti Front-de-Boeuf, târgul nostru nu-l priveştepe măscăriciul ăsta nenorocit, pe care-l opresc pentru mine; am de gând să dau, prin el, o lecție tuturor ticăloşilor care-ar avea chef de glumă în împrejurări atât de grave!

- Domnița Rowena este logodnica mea, zise Athelstane cu hotărâre în glas. Mai degrabă m-aş lăsa târât de nişte cai nărăvaşi decât să mă despart de ea. Cât despre şerbul Wamba, el a salvat astăzi viața bunului meu Cedric, şi mai degrabă mi-aş da-o pe a mea decât să vă atingeți de el măcar cu un fir

de păr!

Logodnica ta? Domnița Rowena să fie logodnica unui vasal ca tine?! exclamă De Bracy. Visezi, pesemne, saxonule, că s-au reîntors zilele Heptarhiei! Află că prinții din casa de Anjou nu-şi dau pupilele pe mâna unor saxoni cu o asemenea obârşie!

Neamul meu, mândrule normand, răspunse Athelstane, se trage dintr-o sorginte mai curată şi mai străveche decât cea a unui cerşetor francez ce-şi câştigă pâinea vânzând sângele hoților pe care-i adună sub drapelul său josnic! Străbunii mei au fost regi, puternici în războaie şi înțelepți în sfaturi; ei ospătau în fiecare,i la palatul lor de o sută de ori mai mulți oameni decât al tu în slujbă. Numele lor au fost slăvite de menestreli, iar legile lor au fost pomenite de Wittenagemotes; moaştele lor au fost îngropate cu binecuvântarea unor sfinți, iar deasupra mormintelor au fot înălțate biserici.

- Ți-a zis-o, De Bracy, grozav te-a atins saxonul! exclamă Front-de-Boeuf, încântat de felul în care i se dăduse peste nas prietenului său.

- Ei, se grozăveşte, atât cât se poate s-o facă un prizonier! replică De Bracy cu prefăcută nepăsare. Căci omul cu mâinile legate are limba slobodă. Dar, amice, cu vorbăria ta nu vei dobândi libertatea domniței Rowena, adăugă el, adresându-se lui Athelstane.

Athelstane, care ținuse un discurs mai lung decât îi stătea de obicei să rostească, oricât de interesant ar fi fost subiectul, nu răspunse. Convorbirea luă de altfel sfârşit prin sosirea unui slujitor care vesti că la poarta din dos aşteaptă să fie primit un călugăr.

- În numele sfântului Bennet, prințul acestor vagabonzi, exclamă Front-de-Boeuf, oare de data asta e un călugăr sadea sau e tot un impostor? Cercetați-l bine, slugilor, căci dacă vă mai lăsați duşi de nas de un impostor, am să pun să vă scoată ochii şi să vă vâre cărbuni aprinşi în găvanele lor.

- Dacă ăsta riu-i călugăr sadea, stăpâne, primesc să îndur tot focul mâniei voastre, spuse Giles. Scutierul dumneavoastră, Jocelyn, îl cunoaşte bine şi poate să jure că-i fratele Ambrozie, călugăr la slujba starețului de Jorvaulx.

- Lăsați-l să intre! porunci Front-de-Boeuf. Mai mult ca sigur că ne aduce veşti de la veselul său stăpân. Te pomeneşti că Diavolul o fi în vacanță, de-aia umblă popii tălălău prin țară, că n-au nici o treabă! Luați-i de-aici pe prizonierii ăştia. Saxonule, gândeşte-te bine la cele ce-ai auzit.

- Cer o întemnițare demnă, cu îngrijirea şi hrana ce se cuvin rangului meu şi unui om care se află în tratative pentru a-şi dobândi răscumpărarea, rosti Athelstane. Mai mult decât atât, cer ca acela dintre voi care se crede cel mai vrednic să-mi dea socoteală pentru această ştirbire adusă libertății mele. Ți-am şi trimis provocarea prin scutieml dumitale, ai primit-o şi eşti dator să răspunzi. Iată mănuşa mea!

- Nu răspund la provocarea unui prizonier de-al meu, zise Front-de-Boeuf. Şi nici tu nu vei răspunde, Maurice De Bracy. Giles, urmă el, fă bine şi spânzură mănuşa dumnealui de unul din coarnele cerbului de colo; până ce stăpânul ei îşi va recăpăta libertatea, mănuşa va rămâne acolo. Dacă atunci o va cere înapoi sau dacă va pretinde că l-am luat prizonier în chip samavolnic, jur pe cureaua sfântului Cristofor că va avea de-a face cu un om care n-a refuzat niciodată să se măsoare cu un duşman, călare sau pe jos, singur sau în fruntea vasalilor săi!

Prizonierii saxoni fură scoşi din sală tocmai în clipa când intra călugărul Ambrozie. Acesta părea din cale-afară de tulburat. Trecând pe lângă el, Wamba exclamă:

Uite-l pe adevăratul *Dcus vobiscum!* Ăilalți nu erau decât imitații.

- Sfântă Fecioară! strigă călugărul, adresându-se cavalerilor de față. Iată-mă în sfârşit la adăpost, printre creştini.

- La adăpost eşti, ce e drept, răspunse De Bracy. Cât despre creştini, iată-i: întâi e temutul baron Reginald Front-de-Boeuf, care îi urăşte de moarte pe evrei, apoi e vrednicul cavaler templier Brian de Bois-Guilbert, a cărui meserie este să omoare sarazini... Dacă astea nu sunt semne de creştinătate, altele nu ştiu să fie.

- Sunteți prietenii şi aliații cuvioşiei-sale starețul Aymer de Jorvaulx, zise călugărul, nebăgând în seamă zeflemeaua lui De Bracy. îi datorați sprijin atât fiindcă sunteți cavaleri, cât şi fiindcă sunteți creştini. Căci după cum spune preafericitul sfânt Augustin în tractatul său *De civitateDei ...*

- Ce spune, diavolul? îi tăie vorba Front-de-Boeuf. Mai bine zis, ce vrei să spui dumneata, părinte? Nu prea avem vreme să ascultăm texte din sfinții părinți.

- *Sanda Măria!*exclamă fratele Ambrozie. Cât de iuți la mânie sunt mirenii ăştia profani. Dar aflați, bravi cavaleri, că nişte sceleraţi, nişte ucigaşi, fără teamă de Dumnezeu şi fără respect față de biserica lui, nesocotind sfânta bulă papală *Si quis suadente Diabolo ...*

- Frate monah, îl întrerupse templierul, toate astea le ştim noi sau măcar le ghicim. Mai bine spune-ne pe şleau dacă stăpânul dumitale, starețul, a fost luat prizonier şi de către cine anume.

- De bună seamă, zise Ambrozie. El se află în mâinile oamenilor lui Belial, care pângăresc aceste păduri şi calcă în picioare Sfânta Scriptură şi porunca ei: "Nu vă atingeți de unşii mei şi nu căşunați vreun rău prorocilor mei".

- Domnilor, iată un nou temei să punem mâna pe sabie, spuse Front-de-Boeuf, întorcându-se spre tovarăşii săi. Vasăzică, în loc să ne trimită ajutoare, starețul de Jorvaulx ne cere nouă sprijin! Bine te mai ajută popii ăştia trândavi când eşti la ananghie! Ascultă, părinte, vorbeşte şi spune-ne odată, ce vrea de la noi stăpânul dumitale?

- Aflați, rogu-vă, începu Ambrozie, că după ce au pus mâna pe cuvioşia-sa, potrivnic sfintei bule despre care am pomenit mai înainte şi după ce oamenii lui Belial l-au jefuit de bunuri şi i-au furat două sute de mărci de aur curat, îi mai cer pe deasupra o sumă şi mai mare pentru a-i da drumul din mâinile lor nelegiuite. Drept care cuvioşia-sa vă roagă, ca pe nişte prieteni scumpi ce-i sunteți, să-l mântuiți, fie plătind răscumpărarea ce i se cere, fie prin puterea armelor, după cum vă va fi voia.

- Dracu să-l ia pe stareț! mormăi Front-de-Boeuf. O fi băut prea mult azi-dimineață. Unde-a mai văzut stăpânul dumitale ca un baron normand să-şi dezlege băierile pungii ca să ajute un prelat ai cărui saci sunt de zece ori mai grei ca ai noştri? Şi cum am putea să-l scăpăm prin puterea armelor, când ăia sunt de zece ori mai numeroşi şi când aşteptăm să ne atace dintr-o clipă într-alta?

Tocmai asta voiam să vă spun şi eu, dacă m-ați ti lăsat să vorbesc, grăi călugărul. Dar Dumnezeu să mă aibă în pază, sunt un om în vârstă, şi

privea lişte a acestor atacuri nebuneşti tulbură nespus de mult mintea unui bătrân. Da, fe adevărat, oamenii aceia îşi aşază tabăra şi ridică o întăritură în fața zidurilor acestui castel.

- La creneluri! strigă De Bracy. Ia să vedem ce fac pe-afară țopârlanii. Şi spunând acestea, deschise o fereastră zăbrelită, ce dădea spre un *bartisan,* adică un fel de balcon; de-acolo strigă către cei din sală: Pe sfântul Dennis, veştile aduse de bătrânul călugăr sunt adevărate! înaintează cu manteleți şi pa vise, iar arcaşii lor se adună la marginea pădurii, ca un nor întunecat, prevestitor de furtună.

Reginald Front-de-Boeuf aruncă la rându-i o privire spre câmp, apoi apucă goarna şi, sunând prelung din ea, pomnci oamenilor săi să-şi ocupe locurile pe zidurile cetății.

- De Bracy, stai de veghe în partea de răsărit, unde zidurile sunt mai joase; Inobile Bois-Guilbert, stai de pază în partea de apus, meseria te-a învățat prea bine cum să ataci şi cum să aperi o cetate. Eu însumi voi veghea în foişor. Dar,prieteni, nu vă mărginiți la paza unui singur loc, astăzi trebuie să fim pretutindeni, pentru ca astfel să putem ajuta şi sădi încredere în oameni acolo unde lupta va fi mai înverşunată. Suntem puțini la număr, dar prin puterea şi curajul nostru putem împlini acest neajuns, deoarece avem de-a face cu nişte țărănoi ticăloşi!

- Stați nițel, nobili cavaleri! exclamă fratele Ambrozie în toiul învălmăşelii şi larmei stârnite de pregătirile de apărare. Oare nimeni dintre dumneavoastră nu vrea să asculte solia cuvioşiei-sale starețul Aymer de Jorvaulx? Te implor să-mi dai ascultare, nobile Reginald!

- Du-te la Dumnezeu, cu jalbele dumitale, îl repezi cumplitul normand, căci noi, cei de pe pământ, n-avem vreme să le ascultăm. Hei, Anselm, ai grijă să fie gata pucioasa şi uleiul în clocot, ca să le turnăm pe capetele acelor nemernici. Vezi ca arbaletierii să nu ducă lipsă de săgeți. Ai grijă de asemenea să fie arborată flamura mea cu cap de bour, bandiții au să vadă curând cu cine au de-a face!

- Dar, nobile cavaler, stărui călugărul, încercând să atragă atenția, gândeş-te-te la jurământul meu de credință şi îngăduie-mi să-mi aduc la îndeplinire misiunea dată de superiorul meu.

- Luați-l de-aici pe palavragiul ăsta bătrân, spuse Front-de-Boeuf, închideți-l în capelă, să-şi numere mătăniile până la sfârşitul bătăliei. Pentru sfinții din Torquilstone va fi ceva nou să asculte rugăciuni; n-au avut parte de o asemenea cinste de când au ieşit din steiurile din care au fost tăiați!

Nu lua în deşert numele sfinților, Sir Reginald, spuse De Bracy. Vom avea nevoie de ajutorul lor pentru a veni de hac ticăloşilor.

- Nu prea mă aştept la ajutor din partea lor, răspunse Front-de-Boeuf. Doar dacă ar fi să-i prăvălim din înaltul crenelurilor peste capetele bandiților! E acolo un sfânt Cristopher cât toate zilele, o vechitură care-ar putea doborî o întreagă companie! între timp, templierul urmărise mişcările asediatorilor cu mai multă luare-aminte, decât o făcuseră cruntul Front-de-Boeuf şi zăpăcitul său tovarăş.

- Pe crezul ordinului meu! izbucni el. Oamenii ăştia înaintează cu o disciplină la care nu te-ai fi aşteptat din partea lor, ia uitați-vă cu câtă dibăcie se folosesc de fiece ascunzătoare ce le-o oferă copacii şi tufişurile, ca să se ferească de tirul arbaletierilor noştri! Nu desluşesc printre ei nici un

steag, nici o flamură, dar aş pune rămăşag pe lanţul meu de aur că sunt conduşi de un nobil cavaler sau de vreun gentilom priceput în arta războiului.

- Uite-l, strigă De Bracy, văd fluturând panaşul unei căşti de cavaler, îi văd şi armura care străluceşte! Uitați-vă la omul acela înalt, îmbrăcat în zale negre: se străduieşte să țină în frâu hoarda aceea de *yeomen*- ticăloşi care înaintează. Pe sfântul Dennis, eu, unul, cred că-i cel pe care l-am poreclit Cavalerul Negru, cel care te-a dat jos din şa pe tine, Front-de-Boeuf, în turnirul de la Ashby!

- Cu atât mai bine! spuse Front-de-Boeuf. Asta înseamnă că vine aici ca să-mi ofere revanşa! O fi un nemernic de vreme ce n-a îndrăznit să rămână acolo ca să primească premiul turnirului, pe care l-a câştigat din întâmplare. în zadar l-aş fi căutat în locurile unde cavalerii şi nobilii îşi întâlnesc de obicei vrăjmaşii, şi mă bucur din suflet că s-a arătat aici, în mijlocul acestor ticăloşi!

Apropierea năvalnică a inamicului puse capăt oricărei discuții. Fiece cavaler îşi ocupă locul în fruntea oamenilor pe care-i avea ia îndemână şi care erau prea puțini pentru a putea apăra zidurile cetății pe toată lungimea lor. Ajunşi acolo, aşteptară cu sânge rece asaltul ce se pregătea.

CAPITOLUL XXVIII

"Ast neam pribeag, tăiat de restul lumii,
Cu felurite arte se mândreşte;
El ştie taina mărilor, pădurii.
Pustiului prin care rătăceşte,
în mâna lui prind forțe ne visate
Chiar ierburile, florile uitate. "
Evreul

Se cuvine să aducem cu câteva pagini înapoi firul povestirii noastre, pentru a-i face cunoscute cititorului unele întâmplări fără de care n-ar putea înțelege urmarea acestei istorii pline de tâlc. Va fi priceput de bună seamă şi singur că, în clipa când Ivanhoe se prăbuşise în arenă şi părea părăsit de toată lumea, Rebecca, prin stăruințele ei, îşi înduplecase tatăl să-l scoată din arenă pe tânărul şi viteazul luptător şi să-l aducă în casa unde trăseseră ei înşişi, casă ce se afla la marginea orăşelului Ashby.

Nici în alte împrejurări n-ar fi fost greu să-l înduplecă pe Isaac să facă un

I asemenea pas, căci era bun la inimă şi recunoscător din fire, deşi, fără doar şi

I poate, împărtăşea prejudecățile şi temerile neamului său prigonit. Rebecca trebui să învingă tocmai aceste prejudecăți şi temeri.

- Sfinte Abrahame! exclamă el. E un tânăr de treabă şi mi se frânge inima I văzând cum îi şiroieşte sângele pe pieptarul bogat şi pe cuirasa lui scumpă. I-l dai să-l ducem la noi acasă? Te-ai gândit bine, copila mea? E creştin, şi legea noastră nu ne dă voie să avem de-a face cu străinii şi cu cei de altă credință - decât pentru foloasele negoțului nostru.

- Nu vorbi aşa, tată dragă, îi răspunse Rebecca. E drept că nu avem voie

să ne amestecăm cu ei la ospețe şi la petreceri, dar când sângerează şi e nenorocit, creştinul devine fratele evreului.

Aş vrea să ştiu ce părere ar avea despre asta rabinul Jacob Ben Tudela, spuse Isaac. Totuşi, inimosul tânăr nu trebuie să-şi piardă viața o dată cu sângele. Să fie dus la Ashby de către Seth şi Reuben.

- Nu, să fie pus în lectica mea, iar eu am să încalec pe unul din armăsari! hotărî Rebecca.

- Asta ar însemna, să te expui privirilor acestor câini ismailiți şi edomiți, murmură Isaac, aruncând o căutătură bănuitoare spre mulțimea de cavaleri şi scutieri.

Dar Rebecca se şi apucase de treabă fără să mai asculte vorbele lui Isaac, până când acesta, apucând-o de mânecă, exclamă cu tulburare în glas:

Pe barba lui Aron! Ce-o să se întâmple dacă tânărul o să moară în casa noastră? N-o să fim traşi la răspundere pentru moartea lui şi n-o să ne sfâşie în bucăți mulțimea?

- N-o să moară, tată, rosti Rebecca, smulgându-se cu blândețe din strân-soarea mâinilor lui. N-o să moară decât dacă îl vom părăsi, şi atunci am fi într-adevăr răspunzători de sângele lui în fața lui Dumnezeu şi a oamenilor.

- Copila mea, spuse Isaac, dându-i drumul, când îl văd cum sângerează, mă doare de parcă n-ar pierde sânge, ci bănuți de aur din punga mea; şi ştiu prea bine că Miriam, fiica rabinului Manasses din Bizanț, al cărei suflet e acum în rai, te-a învățat să tămăduieşti rănile şi să foloseşti puterea ierburilor şi a elixirelor. De aceea fă tot ce-ți porunceşte inima, eşti o fată bună, o binecuvântare, o podoabă, un cântec de bucurie pentru mine, pentru casa mea şi pentru poporul strămoşilor mei!

Temerile lui Isaac se dovediră totuşi a nu fi lipsite de temei, căci în drum spre Ashby, din pricina mărinimoasei şi duioasei ei bunăvoințe, fiică-sa se expuse privirilor lacome ale lui Brian de Bois-Guilbert. Templierul trecu de două ori pe lângă ei, ațintindu-şi privirile îndrăznețe şi pătimaşe asupra frumoasei evreice, şi am văzut ce urmări a avut admirația pricinuită de farmecele ei după ce a încăput, din nenorocire, pe mâna acestui desfrânat.

Datorită stăruințelor Rebeccăi, rănitul fu dus cât se poate de repede la locuința lor vremelnică, unde începu ea însăşi să-l îngrijească şi să-i lege rănile. Tinerii cititori de romanțe şi balade romantice îşi amintesc desigur cât de des se întâmpla în întunecatul ev mediu, cum i se spune, ca femeile să fie inițiate în tainele chirurgiei şi cât de adesea se lăsau vitejii cavaleri în grija acelora ai căror ochi le răniseră adânc inimile.

Dar evreii, atât bărbații, cât şi femeile, stăpâneau şi practicau ştiința medicală în toate ramurile ei, iar monarhii şi puternicii baroni de pe vremea aceea se lăsau adesea atunci când erau răniți sau bolnavi în grija vreunui încercat înțelept al acestui popor disprețuit. Medicii evrei aveau multă căutare, în ciuda faptului că mai toți creştinii nutreau bănuiala că învățații evrei erau versați în ştiințele oculte şi mai cu seamă în arta cabalistică, artă ce-şi trăgea numele şi obârşia din studiile înțelepților Israelului. La rândul lor, învățații evrei nu negau această cunoaştere a ştiințelor supranaturale, care nu sporea câtuşi de gu-țin ura împotriva neamului lor (de altfel, nici n-

ar fi putut s-o sporească, atât era de mare), ci, dimpotrivă, micşora dispreţul cu care era amestecată această ură. Un magician evreu putea fi la fel de duşmănit ca şi un cămătar dar nu putea fi deopotrivă de disprețuit. în afară de aceasta după cum o arată tămăduirile miraculoase ce li se pun în seamă - evreii stăpâneau pesemne anumite taine ale artei tămăduirii, taine pe care, cu sectarismul pricinuit de condițiile lor de viață, se străduiau din răsputeri să le ascundă creştinilor în mijlocul cărora trăiau.

Frumoasa Rebecca fusese inițiată de mică în toate tainele neamului ei şi, fiind ageră la minte, le păstrase, le organizase şi chiar le sporise, dovedind astfel însuşiri neobişnuite pentru anii, sexul şi epoca ei. îşi dobândise cunoştințele medicale şi tămăduitoare de la fiica unuia dintre cei mai renumiți doctori, o evreică bătrână, care ținuse la ea ca la propriul ei copil; se credea că ea îi împărtăşise aceste taine, în care fusese la rându-i inițiată de înțeleptul ei tata? în împrejurări la fel de vitrege. Soarta Miriamei fusese să cadă jertfa fanatismului acelor vremuri, dar tainele ce le cunoştea supraviețuiseră în destoinica ei elevă.

Fiind frumoasă şi înzestrată cu asemenea cunoştințe, Rebecca era respectată şi iubită de toți coreligionarii ei, care vedeau în ea una din acele femei alese despre care pomenesc cărțile sfinte. însuşi tatăl fetei, din respect pentru talentele ei, respect în care, fără să vrea, amesteca nemărginita sa dragoste paternă, îi îngăduia o libertate mult mai mare decât aceea de care se bucura îndeobşte o fiică de evreu, şi, după cum am văzut, el se lăsa adesea călăuzit de părerile ei, pe care le urma mai degrabă decât pe ale sale.

Când ajunseră la gazda lui Isaac, Ivanhoe nu-şi venise încă în fire de pe urma pierderii de sânge din timpul luptelor din arenă. Rebecca îi cercetă rana şi, după ce folosi leacurile povățuite de ştiința medicală, îi împărtăşi tatălui ei că, dacă va putea opri fierbințeala, de care se cam temea, având în vedere pierderea mare de sânge, şi dacă balsamul Miriamei îşi mai păstra puterea, viața oaspetelui lor va fi în afară de orice primejdie, iar în ziua următoare acesta îşi va putea continua drumul spre York, împreună cu ei. Isaac păru cam descumpănit la auzul acestei veşti. Se simțea mai degrabă înclinat ca mila lui să înceteze la Ashby sau ar fi încuviințat cel mult ca acest creştin rănit să fie îngrijit în casa unde poposiseră (asigurându-l, bineînțeles, pe proprietarul evreu că to.ite cheltuielile îi vor fi achitate). însă Rebecca se împotrivi, aducând numeroase argumente, dintre care nu vom pomeni decât două, ce-l impresionară cel rn.ii mult pe Isaac: primul era că Rebecca nu dorea cu nici un chip să încredințeze sticluța cu prețiosul balsam în mâinile altui medic, fie el şi evreu, de teamă ca taina acelui balsam să nu fie descoperită; celălalt argument era că rănitul, cavalerul Wilfred de Ivanhoe, era favoritul lui Richard Inimă-de-Leu şi tă, dacă acesta se va întoarce în țară, Isaac - care îl finanțase pe loan, fratele monarhului, punându-i la dispoziție sumele de bani necesare înfăptuirii planurilor sale de mărire - ar fi avut nevoie de un protector puternic pe lângă Richard.

- Ai dreptate, Rebecca, încuviință Isaac, cedând în fața acestor argumente. A nada tainele binecuvântatei Miriam ar fi împotriva voinței cereşti, căci bi-nelcce ni-l face cerul nu se cuvine risipit la alții, fie că e vorba de talanți de aur, de şekeli de argint sau de tainele unui medic învățat; fără îndoială că cei cărora providența le-a -hărăzit aceste taine trebuie să le păstreze cu grijă. Cât despre acela pe care nazaritenii Angliei îl numesc

Inimă-de-Leu, tară îndoială că ar fi mai bine pentru mine să nimeresc în ghearele unui leu cumplit din Idu-meia decât să încap pe mâinile lui, dacă cumva i-ar ajunge la ureche afacerile mele cu fratele său. Iată de ce îți voi asculta povața: tânărul va merge cu noi la York, iar casa noastră va fi casa lui până când i se vor tămădui rănile. Şi dacă, după cum se zvoneşte, Richard Inimă-de-Leu se va întoarce în țară, atunci acest Wilfred de Ivanhoe va fi pentru mine ca un zid de apărare când mânia regelui se va aprinde împotriva tatălui tău; iar dacă nu se va întoarce, atunci acelaşi Wilfred îmi va plăti desigur cheltuielile după ce va fi câştigat averi prin puterea spadei şi a lăncii sale, aşa cum a făcut-o ieri şi astăzi. Căci pare un tânăr de treabă şi un om de cuvânt, dornic să dea înapoi ceea ce a luat cu împrumut şi să ajute pe un israelit, chiar pe unul ca mine, când acesta e hărțuit de tâlhari şi de fiii lui Belial.

Ivanhoe îşi recapătă cunoştința abia seara târziu. Se trezi dintr-un somn agitat, pradă impresiilor tulburi ce însoțesc de obicei trezirea dintr-o stare letargică. Câtăva vreme nu fu în stare să-şi aducă aminte de cele întâmplate înainte de a leşina în arenă şi nici să lege cât de cât evenimentele la care luase parte cu o zi înainte. Pe lângă durerea pricinuită de rănile primite, se simțea obosit şi sleit de puteri, iar amintirile i se învălmăşeau în minte: vedea loviturile schimbate în arenă, caii ce se prăbuşeau în fugă, răsturnându-se unii peste alții, auzea strigătele şi zăngănitul armelor, precum şi zarva asurzitoare stârnită de învălmăşeala luptei. Izbuti cu greu să ridice pologul de deasupra patului în care zăcea; rana îl durea cumplit.

Spre marea lui uimire, se văzu într-o încăpere bogat mobilată, dar în care, în loc de scaune, se aflau perne; băgând de seamă că şi în alte privințe interiorul părea oriental, începu să se îndoiască dacă nu cumva fusese transportat înapoi în Palestina în timp ce dormea. Această impresie se întări în clipa când o draperie fu îndată la o parte şi zări silueta unei femei îmbrăcate într-o rochie bogată, de rnodă mai degrabă orientală decât europeană, care se furişă pe sub drageriile uşii urmată de un servitor tuciuriu.

În clipa când cavalerul rănit se pregătea să se adreseze acestei frumoase apariții, ea îi făcu semn să tacă, ducându-şi un deget gingaş la buzele ei rubinii, iar servitorul, aplecându-se asupra lui, începu să-l dezvelească; frumoasa evreică fu mulțumită să vadă că bandajul se afla la locul său şi că rana era pe vindecate. Ea îşi făcu datoria cu o modestie şi cu o simplitate demnă şi plină de grație, care ar fi putut răpi acestei îndeletniciri orice element în stare să provoace scârba unei femei chiar şi în vremuri mai civilizate. Imaginea unei făpturi atât de tinere şi frumoase veghind la căpătâiul unui bolnav sau îngrijind rana unui bărbat era înlocuită de aceea a unei ființe mărinimoase, care se străduieşte din răsputeri să aline durerea şi să alunge moartea. Rebecca dădu câteva porunci scurte în ebraică bătrânului servitor, care fusese deseori ajutorul ei în împrejurări asemănătoare, iar acesta le îndeplini fără să crâcnească.

Accentele unui grai necunoscut, oricât de aspre ar fi putut să sune în gura altuia, aveau în gura frumoasei Rebecca răsunetul romantic şi plăcut pe care fantezia îl atribuie vrăjilor rostite de o zână mărinimoasă; e adevărat că mintea nu le înțelegea, dar dulceața cu care erau rostite şi privirile blajine ce le însoțeau mergeau la inimă. Renunțând să mai pună vreo întrebare,

Ivanhoe îi lăsă să ia toate măsurile ce le socoteau trebuincioase pentru vindecarea lui; abia după ce aceste măsuri fură luate şi după ce blânda doctoriță se pregătea să se retragă, cavalerul nu-şi mai putu stăpâni curiozitatea şi rosti în limba arabă, pe care o învățase cu prilejul călătoriilor sale prin Orient şi în care socotea că va fi înțeles de fata aceea înfăşurată în caftan şi eealma: Frumoasa mea, te rog să fii aşa, de bună şi...

Dar frumoasa doctoriță nu-l lăsă să sfârşească şi-i spuse, cu un surâs ce-i înflori o clipă fața îndeobşte tristă şi îngândurată:

Sunt născută în Anglia, cavalere, şi vorbesc limba engleză, deşi prin 1 brăcămintea şi obârşia mea țin de alte meleaguri.

- Nobilă domniță... reîncepu cavalerul de *Ivanhoe*. Dar Rebecca se grăbi din nou să-l întrerupă:

- Cavalere, nu-mi da titlul de nobilă. E bine să ştii numaidecât că îngrijitoarea dumitale e o biată evreică, fiica acelui Isaac din York față de care ai arătat de curând o bunăvoință şi o mărinimie atât de mare. E de datoria lui şi de datoria celor din familia sa să-ți dea îngrijirea de care ai neapărată nevoie în starea în care te afli.

Nu ştiu dacă mândra Rowena ar fi fost mulțumită văzând tulburarea cu care cavalerul ei credincios privise până atunci frumoasele trăsături, talia zveltă şi ochii strălucitori ai Rebeccăi. Ochii aceştia, a căror strălucire era umbrită şi parcă îndulcită de perdeaua lungilor ei gene mătăsoase, ar fi putuf să fie asemuiți de un menestrel cu luceafărul de seară ce-şi strecoară razele prin nişte tufe de iasomie.

Dar *Ivanhoe* era un catolic prea înfocat pentru a putea nutri multă vreme asemenea simțăminte față de o evreică. Rebecca prevăzuse acest lucru şi de aceea se grăbise să pomenească numele şi obârşia tatălui ei: totuşi, întrucât frumoasa şi înțeleaptă fiică a lui Isaac nu era lipsită de orice slăbiciune lemeiască, ea nu-şi putu stăvili un suspin în clipa când privirea de admirație plină de respect, amestecată şi cu un dram de duioşie, cu care Ivanhoe o învicdnicise până atunci pe necunoscuta sa binefăcătoare, fu înlocuită dintr-o dată de o purtare rece, reținută, sobră, ce nu trăda vreun simțământ mai adânc decât recunoştința pentru binele făcut în chip cu totul neaşteptat de către un om dintr-un neam disprețuit. Cu toate că purtarea de la început a lui *Ivanhoe* nu exprimase altceva decât acea sinceră admirație pe care o încearcă de obicei tinerii în fața unei femei frumoase, pe Rebecca o durea şi o jignea faptul că un singur cuvânt fusese de ajuns pentru a o împinge înapoi în tagma inferioară din care făcea parte şi unde omagiul, la care ea se socotea fără îndoială îndreptățită să se aştepte, nu-i mai putea fi adus.

Dar, în gingăşia şi candoarea ei, Rebecca nu-i găsi nici o vină lui Ivanhoe, socotind că era firesc ca acesta să împărtăşească prejudecățile vremii şi ale credinței sale. Dimpotrivă, deşi îşi dădea seama că bolnavul se uita acum la ea ca la un om dintr-un neam disprețuit, cu care era ruşinos să ai de-a face mai mult decât era neapărată nevoie, frumoasa evreică nu încetă să îi arate aceeaşi grijă răbdătoare şi devotată. Ea îi aduse la cunoştință că trebuiau să plece la York şi că tatăl ei se hotărâse să-l ia cu ei acolo şi să-l îngrijească în propria-i casă până ce se va vindeca. *Ivanhoe* se arătă cât se poate de nemulțumit de acest plan, sub cuvânt că nu voia să mai pricinuiască greutăți binefăcătorilor săi.

Nu cumva mai există la Ashby sau prin împrejurimi vreun nobil saxon sau măcar vreun țăran bogat care să ia asupră-şi povara de a găzdui un compatriot rănit şi de a-î ține în casa lui până în clipa când va fi din nou în stare să îmbrace armura? Nu există oare vreo ctitorie saxonă unde ar putea fi primit? Sau n-ar putea oare să fie dus până la Burton, unde era sigur că va găsi găzduire la Waltheotl, abatele de la mănăstirea sfântului Withold. cu care de altfel se şi înrudea?

Rebecca îi răspunse cu un surâs amar:

- Fără îndoială că maghernița cea mai prăpădită ți-ar fi mai pe plac decât locuința unui evreu hulit. Totuşi, cavalere, nu poți schimba locuința decât alungându-ți medicul. Neamul nostru, după cum ştii prea bine, se pricepe să tămăduiască rănile, deşi nu obişnuieşte să le pricinuiască; iar familia noastră îndeosebi cunoaşte anume taine care ne-au fost transmise din vremea lui So-lomon şi ale căror urmări binefăcătoare le-ai şi simțit. Nu, nazaritene - iartă-mă, domnule cavaler -; nici un medic creştin din Anglia n-ar fi în stare să-ți tămăduiască rănile în aşa fel, încât să poți îmbrăca armura de azi într-o lună.

- Şi dumitale cât timp ți-ar trebui pentru asta? întrebă Ivanhoe, plin de nrăbdare.

- Opt zile, dacă vei avea răbdare şi te vei supune poruncilor mele, punse Rebecca.

- Pe Preacurata - să mă ierte că o pomenesc sub acest acoperiş - nu e vreme de zăcut la pat, nici un cavaler adevărat n-ar face-o! Dacă îți vei ține făgăduiala, îți voi dărui drept răsplată un coif plin de coroane, oricum ar fi să fac rost de ele!

- Îmi voi ține făgăduiala şi vei putea să-ți îmbraci armura de azi în opt zile, cu condiția să-mi acorzi o favoare în locul arginților pe care mi-i făgăduieşti.

- Dacă îmi va sta în putere şi dacă e un lucru pe care un creştin şi un cavaler adevărat îl poate acorda unei evreice, îți voi face această favoare cu plăcere şi recunoştință, răspunse Ivanhoe.

- Uite ce vreau să te rog: de aici înainte să crezi că un evreu poate face bine unui creştin fără a dori altă răsplată decât binecuvântarea tatălui ceresc care i-a zămislit atât pe evrei, cât şi pe creştini.

- Ar fi un păcat să mă îndoiesc de aceasta, fata mea, spuse Ivanhoe, şi mă las în grija dumitale fără a-ți mai pune alte întrebări, încredințat fiind că de azi în opt aile, datorită iscusinței dumitale, voi putea îmbrăca din nou armura. Şi-acum, buna mea doctoriță, îngăduie-mi să te întreb ce se mai aude prin țară? Ce-i cu nobilul saxon Cedric, ce se mai întâmplă în casa lui? Ce-i cu frumoasa. .. Aici se opri, ca şi cum s-ar fi codit să pomenească numele Rowenei în casa unui evreu, apoi urmă: Voiam să te întreb ce-i cu aceea care a fost numită regina turnirului?

- Şi pe care tocmai dumneata, cavalere, răspunse Rebecca, ai ales-o în acest rang, stârnind admirația tuturor prin alegerea, ca şi prin vitejia dumitale.

Deşi Ivanhoe pierduse atâta sânge, obrajii i se împurpurară, simțind că, fără să vrea, trădase, prin stângacea-i încercare de a-l ascunde, interesul adânc ce-l purta Rowenei.

- Nu atât despre ea voiam să vorbesc, cât despre prințul Ioan, spuse el.

Şi aş mai vrea de asemenea să ştiu ce-i cu scutierul meu credincios, de ce nu, se află acum aici, lângă mine?

Dă-mi voie să mă folosesc de autoritatea mea de medic pentru a-ți porunci să taci şi să alungi orice frământare, în timp ce eu îți voi aduce la cunoştință ceea ce doreşti să ştii.. Află că prințul Ioan a întrerupt turnirul şi a plecat în grabă spre York, însoțit de nobilii, cavalerii şi prelații din tabăra lui, după ce au adunat tot bănetul pe care l-au putut stoarce pe căi cinstite sau necinstite, de la aceia care sunt socotiți bogătaşii țării. Se spune că prințul are de gând să-şi pună pe cap coroana fratelui său.

— N-o să-i meargă fără împotrivire, izbucni Ivanhoe, ridicându-se în capul oaselor, atâta timp cât în Anglia mai trăieşte măcar un singur supus cinstit! Mă voi bate pentru drepturile lui Richard cu cel mai bun dintre ei sau cu doi deodată, căci ştiu să apăr o cauză dreaptă!

- Dar ca să o poți face, zise Rebecca atingându-i umărul cu mâna, trebuie să asculți acum sfaturile mele şi să stai liniştit.

- E adevărat, fata mea, am să stau liniştit cât îngăduie vremurile acestea neliniştite. Dar, spune-mi, ce ştii despre Cedric şi ai lui?

- Adineauri a venit aici într-un suflet un slujitor de-al lui, ca să ceară tatălui meu nişte bani pentru lâna oilor lui Cedric. De la acest slujitor am aflat că Cedric şi Athelstane de Coningsburgh au părăsit palatul prințului Ioan într-o stare de adâncă tulburare şi au pornit înapoi spre casă.

- A fost şi o femeie cu ei la banchet? întrebă Wilfred.

- Domnița Rowena, zise Rebecca, răspunzând la întrebare mai amănunțit decât i se ceruse, nu s-a dus la ospățul dat de prinț, şi, după cum ne-a înştiințat slujitorul, ea se află acum în drum spre Rotherwood, împreună cu tutorele ei, Cedric. Cât despre credinciosul dumitale scutier Gurth...

- Cum?! exclamă cavalerul. îi ştii numele? Dar se-nțelege că-l ştii, adăugă el îndată, de vreme ce din mâna dumitale, şi acum sunt convins de asta, datorită mărinimiei dumitale a primitei o sută de țechini nu mai departe decât ieri!

- Nu mai vorbi despre asta, spuse Rebecca, roşind. Ah, cât de uşor trădează gura ceea ce inima ar dori să ascundă!

- Dar va trebui să-i dau înapoi aceşti bani tatălui dumitale, e în joc onoarea mea, rosti Ivanhoe cu gravitate..

- Vei face tot ce vei voi de azi în opt zile, spuse Rebecca, dar acum nu mai vorbi despre asta şi nu te mai gândi la lucruri care ți-ar putea întârzia însănătoşirea.

- Fie cum spui, fată inimoasă; ar însemna să fiu nerecunoscător dacă ți-aş călca poruncile. Un singur cuvânt despre soarta bietului Gurth, şi am încetat cu întrebările.

- Mă doare că trebuie să ți-o spun, cavalere, răspunse evreica, dar a fost pus sub pază, din porunca lui Cedric. Văzând tulburarea pe care această veste i-o pricinui lui Wilfred, Rebecca se grăbi să adauge: Dar Oswald, valetul lui Cedric, mi-a spus că dacă nu se va întâmpla nimic care să aţâțe mânia stăpânului său împotrivă-i, mai mult ca sigur că acesta îl va ierta pe Gurth, slujitor credincios şi foarte bine văzut, care, la urma urmei, n-a greşit decât din dragoste pentru fiul lui Cedric. Şi mai zicea că el şi tovarăşii săi, îndeosebi Wam-ba, măscăriciul, sunt hotărâți să-l lase pe Gurth să fugă

dacă mânia lui Cedric împotriva lui nu se va potoli.

Deie Domnul să-şi poată duce la îndeplinire gândul! rosti Ivanhoe. Ah, parc-aş fi menit să port nenoroc orişicui se arată bun faţă de mine. Regele meu m-a cinstit şi mi-a arătat încredere, şi iată că fratele lui, care îi este atât de îndatorat, ridică braţul ca să-i înşface coroana; privirile mele au pricinuit necazuri şi neplăceri celei mai frumoase dintre femei; iar acum aflu că tatăl meu ar putea, în mânia lui, să ia viaţa acestui şerb nenorocit spre a-l pedepsi pentru dragostea şi credinţa ce mi le poartă. Vezi, deci, fata mea, ce fiinţă lipsită de noroc te străduieşti să ajuţi; fii înţeleaptă şi lasă-mă să plec înainte ca nenorocirile ce se ţin scai de mine să se agate şi de făptura dumitale.

- Nu, cavalere, zise Rebecca, slăbiciunea şi suferinţa te îndeamnă să tălmăceşti greşit gândurile cerului. Ai fost redat ţării dumitale în clipa când ea are nevoie mai mult ca oricând de sprijinul unui braţ puternic şi al unei inimi curate. Ai umilit trufia duşmanilor dumitale şi ai regelui dumitale tocmai când această trufie era mai deşănţată; iar pentru suferinţa pe care o înduri, nu vezi oare că cerul ţi-a trimis în ajutor un medic, chiar dacă acesta face parte din cea mai disprețuită seminţie de pe pământ? De aceea, nu-ţi pierde curajul şi încrede-te în faptul că cerul te păstrează în vederea unei minuni de vitejie pe care braţul dumitale e menit s-o săvârşească sub ochii acestui popor. Rămâi cu bine! După ce vei lua doctoria ce ţi-o voi trimite prin Reuben, odihneşte-te, pentru a putea îndura mai bine călătoria de mâine.

Ivanhoe se lăsă înduplecat de argumentele Rebeccăi şi-i ascultă sfaturile. Picăturile aduse de Reuben aveau darul de a linişti şi de a adormi, aşa încât tolnavul se cufundă într-un somn adânc. A doua zi dimineaţa, grijulia doctoriţă îl găsi liră urmă de fierbinţeală şi cu destulă putere pentru a îndura oboselile unui drum.

Ivanhoe fu aşezat în lectica ce-l adusese de la arenă; tot ce se putea face ca să se simtă bine fu făcut. Numai într-o singură privinţă stăruinţele Rebeccăi se dovediră a nu fi în stare să obţină destulă atenţie pentru tihna cavalerului rănit. Isaac, asemeni bogatului drumeţ din *Satira a zecea* a lui Iuvenal, se temea veşnic să nu fie jefuit, ştiind că putea trece drept o pradă bună atât în ochii nobililor normanzi, cât şi în ochii haiducilor saxoni. De aceea, el porni şi de astă dată la drum cu mare grabă, nefăcând decât popasuri scurte, cu gustări şi mai scurte, astfel încât îi întrecu pe Cedric şi Athelstane, care, deşi porniseră cu câteva ore înaintea lui, întârziaseră din pricina îndelungatului ospăţ care li se oferise la mănăstirea sfântului Withold. Totuşi, datorită balsamului Miriamei sau însăşi puterii lui Ivanhoe, acesta nu suferi de pe urma zorului neajunsurile de care se temuse grijulia sa doctoriţă.

Insă într-altă privinţă graba evreului se dovedi a nu fi tocmai înţeleaptă. Zorul acesta îl făcu să se certe cu oamenii pe care-i tocmise ca însoţitori. Aceştia, fiind saxoni, nu erau câtuşi de puţin lipsiţi de aceea tradiţională dragoste de viaţă şi de petrecere pe care normanzii o înfierau, numind-o trândăvie şi lăcomie. Inversând rolurile din drama lui Shylock, ei primiseră această slujbă în speranţa că se vor ghiftui pe socoteala bogatului evreu şi se arătau din cale-afară de nemulţumiţi şi de dezamăgiţi de graba acestuia. Printre altele, ei refuzau să se grăbească şi pe temeiul că un asemenea marş forţat putea să le vatăme caii. în sfârşit, între Isaac şi însoţitorii săi izbucni o

ceartă în toată legea, în legătură cu cantitatea de vin şi de bere pusă la îndemâna lor la fiece popas. Aşa se face că, în clipa primejdiei, când Isaac se văzu ameninţat de ceea ce se temea mai mult, simbriaşii, pe a căror ocrotire se bizuise, îl lăsară de căruţă; nu ştiuse, pasămite, să le câştige bunăvoinţa prin mijloacele cuvenite.

În această stare vrednică de plâns îi găsise Cedric pe evreu, pe fiica lui şi pe cavalerul rănit, şi curând după aceea, precum am văzut, aveau să cadă cu toţii în mâinile lui De Bracy şi ale aliaţilor săi. La început, aceştia nu prea luară în serios lectica, şi ea ar fi rămas neobservată dacă De Bracy n-ar fi fost curios din fire; el aruncă o privire în lectică, socotind că o va găsi pe aceea pe care o căuta, căci Rowena nu-şi scosese vălul de pe faţă. Dar spre marea lui mirare, De Bracy descoperi că în lectică se afla un bărbat rănit, care, închipuindu-şi că încăpuse pe mâna unor haiduci saxoni şi că numele său îi putea sluji drept pavăză şi lui şi prietenilor săi, mărturisi fără înconjur că era Wilfred de Ivanhoe.

Ideea onoarei cavalereşti, care nu-l părăsea niciodată pe De Bracy, nici măcar în clipele de destrăbălare, îl împiedică să facă vreun rău cavalerului lipsit de apărare sau să-l trădeze lui Front-de-Boeuf, care n-ar fi pregetat să-şi ucidă, în orice împrejurare, rivalul la stăpânirea feudei din Ivanhoe. Pe de altă parte, De Bracy nu era în stare de o mărinimie atât de înaltă încât să-l pună în libertate pe pretendentul preferat al domniţei Rowena (cele petrecute la turnir şi însuşi faptul că Wilfred fusese alungat din casa părintească nu mai lăsau nici o îndoială asupra acestei preferinţe). El nu izbuti să găsească decât o cale de mijloc între bine şi rău, şi anume: doi dintre scutierii săi primiră porunca să meargă lângă lectică şi să nu lase pe nimeni să se apropie de ea. Stăpânul lor îi învăţase să spună oricui i-ar fi întrebat că lectica domniţei Rowena era folosită la transportarea unuia dintre tovarăşii lor care fusese rănit în încăierare. Când ajunseră la Torquilstone, în vreme ce cavalerul templier şi stăpânul castelului erau absorbiţi fiecare de planul lui - unul urmărind averea evreului, iar celălalt pe fiica acestuia -, scutierii lui De Bracy îl duseră pe Ivanhoe într-o încăpere depărtată. Iar când Front-de-Boeuf îi întrebă de ce nu s-au dus la creneluri la auzul alarmei, cei doi slujitori îl lămuriră că trebuiau să aibă grijăde un camarad de-al lor care fusese rănit.

- Un camarad rănit?! strigă Front-de-Boeuf, mânios şi uimit totodată. Nu-i de mirare că nişte bădărani de *yeomen*- îşi iau nasul la purtare, ajungând să ne asedieze castelele, şi că măscăricii şi porcarii provoacă la luptă pe nobili de vreme ce oştenii au devenit dădace, iar lefegiii îşi pierd vremea la căpătâiul muribunzilor în clipa când castelul e pe cale să fie luat cu asalt! La metereze, trântorilor! exclamă el cu glas de stentor, făcând să se cutremure bolţile. La metereze, căci de nu, vă rup oasele!

Oamenii răspunseră îmbufnaţi că doreau din suflet să se ducă la metereze dacă Front-de-Boeuf ar vorbi cu stăpânul lor, care le poruncise să aibă grijă de muribund.

Ce muribund, ticăloşilor? îi repezi baronul. Aflaţi de la mine că vom fi cu toţii nişte muribunzi dacă nu ne vom apăra cu curaj! O să pun pe altcineva să vegheze la căpătâiul nemernicului vostru camarad. Ascultă, Urfried, vrăjitoare, demon saxon, vino încoa! Nu mai auzi? Ai grijă de flăcăul ăsta bolnav câtă vreme au să lipsească ăştilalţi doi. Ticăloşilor, iată două

arbalete cu săgeți. Dați fuga la metereze şi vedeți ca fiecare săgeată să se înfigă în creierul unui saxon.

Cei doi slujitori, care, la fel ca toți cei din tagma lor, erau dornici de aventură şi nu puteau suferi să stea locului, se duseră bucuroşi să înfrunte primejdia, lăsându-l astfel pe Ivanhoe în grija Urfriedei, mai bine zis Ulricăi. Aceasta, însă, stăpânită de amintirea umilințelor îndurate şi de dorul de răzbunare, se lăsă lesne înduplecată să-l încredințeze pe rănit Rebeccăi.

CAPITOLUL XXIX

Ostaş viteaz, urcă-te în turnul acela. Priveşte spre câmpul de bătălie şi spune-mi cum se desfăşoară lupta."
Schiller, *Fecioara din Orleans*

Clipele de primejdie ne fac adesea mărinimoşi şi simțitori. Atunci tulburarea ne sileşte să dăm în vileag, fără voia noastră, simțăminte puternice, pe care în împrejurări mai puțin furtunoase le ascundem, prudenți, dacă nu cumva le şi înăbuşim. Aflându-se iar alături de Ivanhoe, Rebecca se minună de I plăcerea puternică ce-o simțea, în ciuda faptului că în jurul lor totul prevestea I o situație primejdioasă, dacă nu chiar deznădăjduită. în timp ce-i lua pulsul şi-l întreba de sănătate, mâna, ca şi glasul, erau cuprinse de un tremur care vădea Iun simțământ mai duios decât s-ar fi cuvenit să dea în vileag. Abia când Ivanhoe o întrebă cu răceală: "Dumneata eşti, fată bună?" îşi veni în fire, amintindu-şi că simțământul ei nu era şi nu putea fi împărtăşit de el. Nu-şi putu stăvili un oftat, abia auzit, apoi se linişti şi începu să-i pună cavalerului cu un glas calm, prietenos, întrebări referitoare la starea sănătății lui. Ivanhoe îi răspunse grăbit că era sănătos şi că se simțea mai bine decât s-ar fi aşteptat.

- Îți mulțumesc, dragă Rebecca, pentru iscusita dumitale îngrijire.

"îmi spune «dragă Rebecca», gândi ea, dar o spune pe un ton rece şi nepăsător, care nu se potriveşte deloc cu acest cuvânt. Calul de luptă şi câinele jde vânătoare îi sunt mai dragi decât disprețuita evreică!"

- Sufletul mi-e mai îndurerat decât trapul, fata mea, urmă el. Din cele I spuse de cei care m-au păzit până adineauri, am aflat că sunt prizonier şi după jcâte îmi dau seama, după glasul aspra care le-a poruncit să plece la nu ştiu ce bătălie, mă găsesc în castelul lui Front-de-Boeuf. Dacă e aşa, care va fi sfâr-I şitul, cum voi putea s-o apăr pe Rowena şi pe tatăl meu?

"Nici nu pomeneşte de evreu sau de evreică, îşi spuse Rebecca în gând. Dar cine suntem noi pentru el? Pe bună dreptate mă pedepseşte cerul pentru că am îndrăznit să mă gândesc prea mult la omul acesta!"

După ce se mustră astfel, Rebecca se se grăbi să-i dea lui Ivanhoe toate lămuririle ce i le putea da; anume că templierul Bois-Guilbert şi baronul Front-de-Boeuf luaseră comanda înăuntrul castelului, asediat nu ştia de cine anume. Mai adăugă că în castel se afla un preot creştin, care ştia poate mai multe.

Un preot creştin? exclamă bucuros cavalerul. Adu-l aici, Rebecca, dacă poți. Spune-i că un bolnav doreşte ajutorul său duhovnicesc, spune-i ce vrei, numai adu-mi-l aici. Trebuie să încerc să fac ceva, dar ce anume, nu ştiu, atâta timp cât n-am idee cum stau lucrurile în afara castelului.

Ca să-i facă pe voie lui Ivanhoe, Rebecca încercase să-l aducă pe Cedric în încăperea unde se afla cavalerul rănit, dar, după cum am văzut, nu izbutise, din pricina amestecului IJrfriedei, care îl pândise la rându-i pe pretinsul călugăr. Rebecca se întoarse pentru a-i aduce la cunoştinţă lui Ivanhoe rezultatul strădaniilor ei.

Nu avură răgazul să regrete prea mult pierderea acestui izvor de ştiri sau să se gândească la vreun mijloc cu care să-l poată înlocui, căci larma prilejuită de febrilele pregătiri de apărare a castelului se prefăcuse acum într-un vuiet de zece ori mai puternic. Paşii greoi, dar totuşi iuţi, ai oştenilor care treceau pe metereze răsunau prin coridoarele înguste şi întortocheate sau pe scările ce duceau spre diferitele turnuri şi puncte de apărare. Se auzeau şi glasurile cavalerilor care-şi îmbărbătau oamenii şi dădeau porunci privitoare la apărare, iar uneori aceste porunci erau acoperite de zăngănitul armurilor şi de strigătele celor cu care vorbeau. Oricât de înfricoşătoare ar fi fost aceste zgomote, mai cu seamă din pricina cumplitului eveniment pe care-l prevesteau, ele nu erau lipsite de o anumită măreţie, pe care sufletul generos al Rebeccăi o simţea chiar în acele clipe de groază. Sângele îi pierise din obraji, dar ochii i se înflăcăraseră parcă, şi, stăpânită în chip ciudat de-o spaimă ce se amesteca cu fiorii sublimului, îngâna, adresându-se pe jumătate sieşi, pe jumătate omului din faţa ei, cuvintele versetului biblic: "Tolba zuruie, lancea scânteie, scuturile se încrucişează, se aud chemările războinice!"

Dar Ivanhoe era asemenea armăsarului despre care vorbeşte acest verset: el ardea de nerăbdare, stăpânit de dorinţa de a se avânta în bătălia vestită de toate aceste zgomote.

- Ah, de-aş putea să mă târăsc până la fereastra de colo, ca să văd cum se desfăşoară bătălia! De-aş avea un arc ca să arunc o săgeată, sau un baltag ca să pot izbi cu el măcar o dată pentru libertatea noastră! Dar în zadar, în zadar, sunt lipsit de putere şi de arme deopotrivă!

- Nu te frământa, nobile cavaler, îi spuse Rebecca. Zgomotele au contenit, s-ar putea să nu mai aibă loc nici o bătălie.

- Nu pricepi nimic! o repezi Wilfred. Liniştea asta înfricoşată vesteşte că oamenii se află la posturile lor pe ziduri şi aşteaptă atacul dintr-o clipă într-alta. Ceea ce am auzit adineauri nu era decât murmurul îndepărtat al furtunii; acum ea va izbucni cu toată puterea. Ah, de-aş fi în stare să mă târăsc măcar până la fereastra aceea!.

- Nobile cavaler, ţi-ai face rău dacă ai încerca,, răspunse Rebecca. Dar, vă-zându-i tulburarea fără margini, se grăbi să adauge: Voi sta eu însămi la fereastră şi-ţi voi zugrăvi pe cât mă voi pricepe tot ce se va întâmpla afară.

- Nu, nu, să nu faci asta! exclamă Ivanhoe. în curând fiece fereastră, fiece crăpătură va deveni o ţintă pentru arcaşi. S-ar putea ca vreo săgeată răzleaţă...

- Va ti binevenită şopti Rebecca, în timp ce cu paşi hotărâţi urca cele câteva trepte ce duceau spre fereastră.

Rebecca, dragă Rebecca! strigă Ivanhoe. Asta nu-i un joc de fetiţe, nu te duce la fereastră, căci te-ar putea răni sau chiar omorî! Nu mă nenoroci, n-aş putea îndura gândul că eu ţi-am pricinuit moartea! Cel puţin, acoperă-ţi trupul cu scutul acela vechi şi nu te arăta prşa mult la fereastră!

Ascultând cu o uimitoare iuţeală sfaturile lui Ivanhoe şi ascunzându-se

îndărătul vechii paveze, pe care o aşează în partea de jos a ferestrei, Rebecca putu să urmărească, pusă oarecum la adăpost, cele ce se petreceau în afara castelului şi să-l înştiinţeze pe Ivanhoe de pregătirile pe care asediatorii le făceau în vederea asaltului. Locul unde se afla ea acum era deosebit de prielnic pentru observaţie, întrucât din acest colţ al clădirii principale putea vedea nu numai ceea ce se petrecea în curtea castelului, ci şi întăriturile lui exterioare, împotriva cărora asediatorii aveau să-şi îndrepte desigur cel dintâi atac. Erau nişte metereze nu prea înalte şi nici prea puternice, menite să apere poarta dindos, prin care Fronf-de-Boeuf îl expediase nu de mult pe Cedric. Şanţul din jurul castelului despărţea aceste metereze de restul foităreţei astfel, încât prin cucerirea lor putea fi lesne tăiată orice legătură cu clădirea principală, scoţându-se puntea mobilă. Meterezele aveau o ieşire, legată de poarta din dos a castelului; ele erau împrejmuite cu o palisadă masivă. Rebecca putu judeca, după numărul oamenilor puşi să apere acest post înaintat, că asediaţii nutreau temeri în privinţa lui, iar din faptul că atacatorii se grupaseră cam în dreptul meterezelor, îşi dădu seama că acestea fuseseră alese de ei ca punctul cel mai uşor de cucerit.

Ea se grăbi să-i împărtăşească aceste amănunte lui Ivanhoe, apoi adăugă:

- La marginea pădurii pare că s-au strâns puzderie de arcaşi, cu toate că numai puţini dintre ei se arată din umbra-i ţntunecată.

- Ce steag au? întrebă Ivanhoe.

- Nu văd nici un steag, dădu răspuns Rebecca.

- Ciudat lucru, şopti cavalerul, să porneşti la asaltul unui asemenea castel fără a desfăşura nici o flamură, nici un drapel! Le vezi cumva căpeteniile?

Un cavaler în zale negre e cel mai la vedere, spuse evreica. Numai el e înarmat din cap până-n picioare şi pare să-i conducă pe toţi cei din jurul său.

- Ce blazon are pe pavăză? mai întrebă Ivanhoe.

- Ceva care seamănă cu o bară de fier şi un lacăt vopsit în albastru, pe fondul negru al pavezei.

- Un lanţ şi un lacăt azuriu. Nu ştiu cine ar putea purta un asemenea blazon, dar ştiu că ar putea fi propriul meu blazon în clipa de faţă. Nu poţi citi şi deviza?

De la depărtarea asta nu prea se vede bine nici blazonul, zise Rebecca. Dar când soarele luceşte pe pavăză, văd ceea ce ţi-am spus adineauri.

Nu se văd cumva şi alte căpetenii? mai întrebă nerăbdătorul cavaler.

Nu zăresc de-aici nici o persoană de rang înalt, dar fără îndoială că şi cealaltă parte a castelului e asediată. Chiar în clipa asta mi se pare că se pregătesc să înainteze. Dumnezeul Sionului să ne aibă în pază! Ce privelişte în-fior.ătoare! Cei ce păşesc în frunte poartă scuturi mari şi împing înaintea lor un fel de zid de scânduri, iar ceilalţi îi urmează, îndoindu-şi arcurile din mers. Uite, acum îşi ridică arcurile! Dumnezeu al lui Moise, iartă celor pe care i-ai zămislit!

Descrierea ei fu întreruptă deodată de sunetul pătrunzător al unei goarne: era semnalul atacului. Numaidecât după aceea se auziră trâmbiţele normanzilor de la creneluri, care, laolaltă cu sunetul metalic şi grav al nacarilor (un fel de ţimbale), răspundeau cu glas sfidător la provocarea

inamicului. Strigătele pornite din ambele tabere sporiră această larmă înfricoşătoare; atacatorii strigau: "Sfântul Gheorghe cu vesela Anglie", iar normanzii le răspundeau cu strigătele: *"Ea a vânt, De Bracy! Beau-seant! Beau-seant! Front-de-Boeuf, a Ia rescousse"* potrivit chemărilor războinice ale căpeteniilor lor.

Totuşi, nu prin strigăte avea să se hotărască soarta bătăliei: atacurile înverşunate ale asediatorilor se izbiră de rezistența deopotrivă de înverşunată a celor asediați. Arcaşii, care, datorită vânătorii, ajunseseră meşteri în mânuirea armei lor, trăgeau atât de "strâns", pentru a folosi o expresie contemporană, încât nici un colțişor unde vreun apărător îşi arăta măcar o părticică din trup nu scăpa de săgeţile lor lungi de trei picioare. Acestea zburau cu nemiluita prin văzduh, dese şi şfichiuitoare ca grindina, fiecare din ele având câte o țintă precisă; nu era cruțată nici o deschizătură a parapetelor şi nici o fereastră în care se ivea măcar o clipă chipul unui apărător sau se bănuia că putea fi un apărător. Această şarjă năprasnică omorî doi-trei oameni din garnizoană şi răni alți câțiva. Dar, încrezători în armurile lor şi în adăpostul oferit de fortăreață, oamenii lui Front-de-Boeuf şi ai aliaților săi se apărară cu o înverşunare sălbatică, pe măsura atacului, şi răspunseră la ploaia de săgeți prin tirul arbaletelor şi al arcurilor lor, al praştiilor şi al altor arme. Şi cum atacatorii nu prea erau adăpostiți, ei suferiră pierderi mult mai mari decât asediații. Şuierul săgeților şi al ghiulelelor lansate de o parte şi de alta nu era întrerupt decât de strigătele ce țâşneau din piepturile oamenilor când vreuna din tabere pricinuia sau suferea o pierdere mai însemnată.

- Iar eu sunt nevoit să zac aici ca un călugăr trândav, în timp ce bătălia care-mi hotărăşte libertatea sau moartea se desfăşoară prin vrerea,altora! izbucni Ivanhoe. Fată dragă, mai uită-te o dată pe fereastră, numai vezi, ai grijă să nu te ochească arcaşii. Uită-te încă o dată şi spune-mi dacă atacatorii mai înaintează.

Cu un curaneclintit, sporit de rugăciunile pe care le făcuse în gând, Rebecca se aşează din nou la fereastră, ferindu-se în aşa fel, încât să nu fie văzută de jos.

- Ce vezi, Rebecca? o întrebă din nou cavalerul rănit.

- Văd doar un nor de săgeți atât de des, încât mă ameţeşte şi mi-i ascunde pe arcaşi.

- Asta nu poate ține mult, rosti Ivanhoe. Dacă nu vor mărşălui drept înainte ca să ia cu asalt castelul, săgeţile nu le vor folosi la nimic. Ele nu vor putea răzbi prin zidurile de piatră şi prin metereze. Frumoasă Rebecca, încearcă să-l zăreşti pe cavalerul cu lacăt pe pavăză şi spune-mi ce face. Căci cum e comandantul, aşa-i şi trupa.

- Nu-l văd, răspunse Rebecca.

- Laşul! exclamă Ivanhoe. Cum părăseşte cârma când furtuna bântuie mai aprig?

N-o părăseşte, n-o părăseşte! strigă Rebecca. Acum îl văd: e iei cete de oameni, chiar sub zidul *barbican-n* . Iată-i cum dob în fruntea doboară parii şi palisadele, cum dau jos barierele cu securea. Panaşul lui negru fâlfâie deasupra mulțimii ca un corb deasupra unui câmp plin de leşuri. Uite, au făcut o spărtură în bariere şi dau năvală prin ea, dar sunt respinşi! Front-de-Boeuf e în fruntea apărătorilor, îi văd silueta gigantică deasupra

vălmăşagului. Atacatorii se îmbulzesc din nou în spărtură, luptă corp la corp... Dumnezeu al lui Jacob! Parcă s-ar ciocni două talazuri năprasnice, două oceane frământate de vânturi potrivnice!

Rebecca întoarse capul, ca şi cum n-ar mai fi putut îndura o privelişte atât ; înfricoşătoare.

- Mai uită-te o dată, Rebecca, zise Ivanhoe, înţelegând greşit pricina ges-ilui ei. Tirul săgeţilor trebuie să se fi încetinit de vreme ce acum lupta se dă orp la corp. Hai, uită-te, acum primejdia e mai mică.

Rebecca privi din nou pe fereastră şi izbucni, în aceeaşi clipă: - Sfinţi proroci ai legii! Front-de-Boeuf şi cavalerul Negru se bat în spără, petrecuţi de chiotele oamenilor lor, care urmăresc desfăşurarea luptei. Cerul să sprijine cauza asupriţilor şi a captivilor! Deodată Rebecca scoase un ţipăt:

- S-a prăbuşit, s-a prăbuşit!

- Cine s-a prăbuşit? întrebă Ivanhoe. Pentru numele lui Dumnezeu, spune mi, s cine s-a prăbuşit?

- Cavalerul Negru, răspunse Rebecca cu o voce stinsă. Dar numaidecât [r]după aceea strigă, plină de bucurie: Nu, nu! Fie numele Domnului binecuvântat! Iată-l din nou în picioare, luptându-se de parcă braţul lui ar avea puterea a douăzeci de oameni. Spada i s-a frânt, dar a smuls o secure din mâinile unui *yeoman,* şi acum nu-l slăbeşte deloc cu loviturile pe Front-de-Boeuf. Uriaşul se înconvoaie şi se clatină ca un stejar sub securea tăietorului şi... cade, cade!

Front-de-Boeuf? exclamă Ivanhoe.

- Front-de-Boeuf! răspunse evreica. Oamenii lui îi sar în ajutor, în frunte cu trufaşul templier, şi-l silesc pe Cavalerul Negru să se oprească... Iată, îl târăsc pe Front-de-Boeuf înăuntrul castelului.

- Asediatorii au cucerit barierele, nu-i aşa? întrebă Ivanhoe.

- Da, le-au cucerit! exclamă Rebecca. Şi acum îi împing pe asediaţi spre zidurile castelului; unii dintre ei aruncă scări, alţii roiesc ca albinele, încercând să se urce pe umerii celorlalţi; de pe ziduri se aruncă peste capetele lor pietre, bârne şi trunchiuri de copaci, dar ei îşi duc răniţii şi-i înlocuiesc numaidecât cu alţi oameni. Dumnezeule, oare i-ai tăcut pe oameni după chipul şi asemănarea ta pentru ca ei să fie atât de crunt sluţiţi de mâinile fraţilor lor?

- Lasă gândurile astea, nu e vreme pentru ele! o repezi Ivanhoe. Cine e înfrânt? Cine e mai tare?

- Scările au fost azvârlite jos, răspunse Rebecca, tremurând. Oştenii se târăsc sub ele ca nişte şerpi striviţi. Asediaţii sunt mai tari.

- Sfântul Gheorghe să ne ajute! strigă cavalerul. Spune-mi, *yeomen-u* dau cumva înapoi?

- Nu, luptă bărbăteşte, ca nişte adevăraţi *yeomea-i.* Cavalerul Negru se apropie de poartă cu securea lui uriaşă, izbind fulgerător în dreapta şi în stânga - izbiturile astea acoperă larma bătăliei şi strigătele celorlalţi. Asupra semeţului cavaler sunt azvârlite pietre şi bârne, dar el se uită la ele ca la nişte fulgi, nici nu-i pasă!

- Pe sfântul Ioan din Acra! rosti Ivanhoe înveselit, ridicându-se în capul oaselor. Credeam că nu există în Anglia decât un singur bărbat în stare de asemenea vitejie!

- Poarta se clatină, se zguduie, zboară în ţăndări sub loviturile lui.

Yeomen se reped înăuntru... poziția a fost cucerită! Dumnezeule, îi aruncă pe apărători de pe metereze de-a dreptul în şanț. Ah, oameni, dacă sunteți într-adevăr oameni, cruțați-i pe cei ce nu se mai pot apăra!

- Spune-mi, dar puntea, puntea care duce spre castel, au cucerit-o? strigă Ivanhoe.

- Nu, răspunse Rebecca. Templierut a sfărâmat scândurile pe care se trecea şi s-a ascuns în castel, împreună cu câțiva dintre apărători. Țipetele şi urletele pe care le auzi arată soarta celorlalți. Vai! Văd că e şi mai greu să priveşti victoria decât bătălia însăşi.

- Spune-mi ce se întâmplă acum, ce fac? întrebă Ivanhoe. Mai uită-te o dată, nu e vremea să leşini la vederea sângelui vărsat.

- Deocamdată s-a isprăvit, spuse Rebecca. Prietenii noştri se regrupează înăuntrul poziției cucerite, la adăpost de tirul duşmanului; acesta nu mai trimite într-acolo decât săgeți răzlețe, mai degrabă pentru a-i speria decât pentru a le face vreun rău.

- Sunt sigur că prietenii noştri nu vor înceta o bătălie atât de strălucit începută şi atât de fericit desfăşurată. O, nu! Am toată încrederea în vrednicul cavaler a cărui secure a sfărâmat lemnul noduros de stejar şi drugii de fier ai porții. Ciudat lucru, murmură el pentru sine, să fie pe lume doi oameni în stare să săvârşească o faptă de un asemenea curaj?... Un lanț şi un lacăt pe fond negru., . ce să însemne toate astea? Rebecca, nu mai vezi nici un alt semn al Cavalerului Negru?

- Nu, răspunse evreica, e negru din cap până-n picioare, negru ca pana corbului. Nu desluşesc nimic mai mult, dar o dată ce l-am văzut cum luptă, sunt sigură că l-aş recunoaşte oricând dintr-o) mie de războinici! Se avântă în luptă de parcă ar fi poftit la un ospăț. Nu e vorba numai de o putere uriaşă, s-ar spune că întreg sufletul luptătorului e în fiecare lovitură pe care o dă duşmanilor. Dumnezeu să-l ierte pentru păcatul vărsării de sânge! E o privelişte înfiorătoare şi totuşi măreață să vezi cum brațul şi inima unui singur om pot birui sute de oameni.

- Rebecca, mi-ai zugrăvit un erou. Fără îndoială că acum oamenii se odihnesc puțin, pentru a-şi recăpăta puterile sau pentru a înjgheba o punte ca să poată trece şanțul. Sub o căpetenie atât de vitează cum pare să fie acest cavaler, nu poate fi vorba de spaimă, nici de tărăgăneli, nici de renunțare la o faptă nobilă; piedicile care fac atât de anevoioasă lupta o fac totodată şi glorioasă. Jur pe onoarea casei mele, jur pe numele alesei inimii mele .că aş îndura zece ani de captivitate dacă mi s-ar da putința să lupt o singură zi alături de vrednicul cavaler într-o asemenea bătălie!

- Vai! exclamă Rebecca, depărtându-se de fereastră şi apropiindu-se de patul cavalerului rănit. Această arzătoare dorință de acțiune, această înverşunare împotriva bolii care te țintuieşte la pat nu poate decât să-ți întârzie vindecarea. Cum poți nădăjdui să pricinuieşti răni altora înainte de a te vindeca de cele pe care le-ai primit dumneata însuți?

- Rebecca, răspunse cavalerul, dumneata nu ştii cât de greu îi vine unui om obişnuit a săvârşi fapte cavalereşti să stea cu mâinile în sân ca un popă sau ca o femeie când în jurul lui se petrec fapte eroice. Dorul de luptă e hrana noastră sufletească, pulberea stârnită de vălmăşagul încăierării e aerul pe care-l tragem în piept! Noi nu trăim, nu vrem să trăim decât atât cât suntem victorioşi şi acoperiți de glorie. Acestea sunt, fata mea, legile

cavalerismului, pe care am jurat să le respectăm şi cărora le jertfim tot ce avem mai scump.

- Dar, vai, spuse frumoasa evreică, ce înseamnă asta, viteze cavalerdacă nu o jertfă adusă demonului gloriei deşarte, o ofrandă adusă lui Moloch ? Ce vă rămâne drept răsplată pentru tot sângele ce-l vărsaţi, pentru toată truda şi durerile ce le îndurați, pentru toate lacrimile pricinuite de faptele voastre, când moartea sfărâmă lancea celui puternic şi curmă goana calului său de luptă?

- Ce ne rămâne?! exclamă Ivanhoe. Gloria, fata mea, gloria care daureşte mormintele noastre şi ne îmbălsămează numele!

- Gloria? făcu Rebecca. Vai, oare zalele ruginite ce atârnă ca un blazon deasupra mormântului în ruină al luptătorului, oare slovele şterse ale pisaniei de pe-mormântul lui,.pe care călugărul neştiutor abia le poate tălmăci pelerinului curios, oare toate acestea să fie de ajuns ca să răsplătească jertfirea oricărui simțământ ales de dragul unei vieți nefericite, menite să aducă nefericire şi altora? Ce farmec or fi având stihurile barbare ale barzilor pribegi, încât să merite să-ți jertfeşti căldura căminului, dragostea, liniştea şi fericirea, pentru a ajunge eroul acelor balade pe care menestrelii le cântă, seara, unor mitocani şi beţivi la o cană cu bere?

- Pe sufletul lui Hereward! răspunse cavalerul înciudat. Vorbeşti despre lucruri pe care nu le cunoşti, fata mea. Ai vrea să stingi flacăra curată a cavalerismului, singura care deosebeşte sufletele nobile de cele josnice, pe cavalerii inimoşi de bădărani şi de barbari; ai vrea să stingi flacăra care face ca viața noastră să prețuiască mult mai puțin decât onoarea, flacăra care ne face să biruim durerea, chinul şi oboseala şi care ne învață că nu există pe lume nimic mai groaznic decât ruşinea înfrângerii. Nu eşti creştină, Rebecca, şi nu cunoşti aceste simțăminte înalte, care umplu de mândrie inima unei tinere nobile când iubitul ei săvârşeşte vreo faptă glorioasă pentru a-.şi arăta dragostea. Onoarea cavalerească e hrana tuturor simțămintelor curate şi nobile, e reazemul celor asupriți, ea împarte dreptatea şi pune stavilă puterii tiranilor. Fără ea, nobleţea n-ar fi decât un nume gol; în lancea şi spada cavalerului, libertatea îşi află cea mai bună ocrotire!

- Sunt fiica unui popor al cărui curas-a vădit în apărarea propriei sale țări; dar chiar atunci când mai avea o țară, nu a dus războaie decât din porunca Domnului său pentru a-şi apăra patria împotriva asupririi. Dar sunetul trâmbiței nu-l mai trezeşte de mult pe luda, iar disprețuiții săi fii nu sunt acum decât nişte victime supuse ale unei tiranii vrăjmaşe, care asupreşte prin puterea armelor. Bine ai grăit, cavalere. Până ce dumnezeul Iacob nu va ridica din mijlocul poporului său ales un al doilea Ghedeon sau un nou Macabeu, nu se cuvine ca o evreică să vorbească despre bătălii şi despre războaie.

Înțeleaptă fată rosti aceste cuvinte cu un glas prin de amărăciune, care arăta cât de limpede îşi dădea seama de decăderea neamului ei şi în acelaşi timp cât de mult o durea faptul că Ivanhoe socotea că ea n-are dreptul să se amestece într-o chestiune de onoare şi că nu-i în stare să simtă sau să exprime simțăminte înalte şi generoase.

"Ah, cât de puțin cunoaşte el această inimă, îşi zise ea, dacă-şi închipuie că laşitatea şi josnicia sunt oaspeții ei numai din pricină că mi-am îngăduit să-mi spun părerea despre cavalerismul fantast al nazaritenilor!

Deie Domnul ca prin vărsarea sângelui meu, picătură cu picătură, să răscumpăr libertatea lui Israel! ba nu, mai bine pe aceea a tatălui meu şi a acestui binefăcător al tatălui meu. Atunci, trufaşul creştin ar vedea că fiica poporului ales nu se teme să înfrunte moartea, ci e gata să-şi dea viața la fel de vitejeşte ca cea mai trufaşă dintre nazaritencele care se laudă că se trag din nu ştiu ce mărunte căpetenii de prin asprele şi înghețatele tărâmuri de la mizănoapte".

Sfârşindu-şi gândul, Rebecca îşi întoarse privirile spre patul cavalerului rănit.

"Doarme, îşi spuse ea. Vlăguit de atâta suferință şi încordare, trapul său ostenit se agață de prima clipă de linişte vremelnică pentru a se cufunda-în somn. Vai, e oare un păcat să-l privesc, când ştiu că ar putea fi pentru ultima dată; când mă gândesc că peste câteva clipe aceste trăsături minunate ar putea să nu mai fie însuflețite de spiritul înflăcărat şi cutezător care nu le părăseşte nici măcar în somn; când mă gândesc că nările astea ar putea să se umfle, gura să i se caşte, ochii să i se umple de sânge şi să privească în gol; când mă gândese că mândrul şi nobilul cavaler ar putea fi călcat în picioare de cel din urmă valet din acest castel blestemat şi totuşi să nu se mai împotrivească atunci când călcâiul îi va zdrobi capul?! Dar tatăl meu. Ah, iată, fiica ta e muncită de un duh rău de vreme ce nu-şi mai aminteşte de părul tău cărunt din pricina şuvițelor aurii ale unui tânăr! De unde ştiu eu că toate acestea nu sunt semne prevestitoare ale mâniei lui Iehova împotriva unei fiice denaturate care se gândeşte la captivitatea unui străin înainte de a se gândi la cea a tatălui ei şi care uită de jalea iudeilor, vrăjită fiind de frumusețea unui creştin, a unui : străin? Dar voi smulge din sufletul meu această nebunie chiar de-ar fi ca inima să-mi sângereze toată!"

Rebecca se înfăşură strâns în vălul ei,şi se aşează ceva mai departe de patul cavalerului rănit, cu spatele la el, oțelindu-şi sau cel puțin încercând să-şi oțelească sufletul nu numai împotriva primejdiilor ce-o amenințau dinafară, ci şi împotriva simțămintelor necurate ce-o năpădiseră dinlăuntrul ființei ei.

CAPITOLUL XXX

Intră-n odaie şi priveşte-i patul
Nu vei vedea vreo stafie cuminte
Ce-n clipa când se-nalță ciocârlia
Şi boarea zvântă rouă dimineții
E petrecută către cer cu-oftaturi şi lacrime.
Ansehn într-alt chip moare."
Dintr-o piesă veche

În scurtul răgaz de linişte care urmă după primele izbânzi ale atacatorilor, în timp ce una din tabere se pregătea să-şi consolideze victoria, iar cealaltă să-şi întărească apărarea, templierul şi De Bracy ținură un sfat grabnic în sala cea mare a castelului.

- Unde-i Front-de-Boeuf? întrebă De Bracy, care supraveghease apărarea fortăreței în cealaltă parte. Oamenii spun că a fost omorât.

- Nu, e încă viu, răspunse templierul cu răceală, dar chiar de-ar fi avut

capul de bour de pe blazonul lui şi zece plăci de fier ca să-l ocrotească, tot s-ar fi prăbuşit sub loviturile acelei securi cumplite. în câteva ore, Front-de-Boeuf va fi alături de strămoşii săi, ceea ce înseamnă că un stâlp de nădejde al taberei prinţului Ioan s-a năruit.

- Iar împărăţia Satanei se alege cu o pradă straşnică! zise De Bracy. Iată ce se întâmplă când îţi baţi joc de sfmţi şi de îngeri şi porunceşti ca icoanele şi statuile acestora să fie zvârlite asupra capetelor unor *ycomen-x* ticăloşi.

- Ţine-ţi gura, eşti un prost! îl repezi templierul. Superstiţiile tale nu-s mai bune ca necredinţa lui Front-de-Boeuf; nici unul dintre voi nu ştie de ce crede aşa şi nu altfel.

- Ascultă templiere, răspunse De Bracy, te rog să faci bine să-ţi masori cuvintele când vorbeşti despre mine. Pe Preacurata, sunt un creştin mai vrednic decât tine şi toată tagma ta, căci umblă zvon că Preasfântul Ordin al templului Sionului adăposteşte la sânul său destui eretici şi că .Sir Brian de Bois-Guilbert ar fi unul dintre aceştia.

Nu-ţi mai pleca urechea la asemenea zvonuri, spuse templierul, ci hai mai bine să ne gândim la apărarea acestui castel. Cum au luptat ticăloşii ăia de *yeonien-i* în partea unde te afli?

Ca nişte diavoli împieliţaţi! răspunse De Bracy. Au tăbărât ca furnicile spre ziduri, conduşi, dacă nu mă înşel, de tâlharul acela care a câştigat premiul la tragerea cu arcul - i-am recunoscut cornul şi banduliera. Iată încă unul din roadele multlăudatei politici a lui Fitzurse, care-i încurajează pe nemernicii ăştia să se ridice împotriva noastră! Dacă n-aş fi purtat armură, ticălosul acela m-ar fi doborât de şapte ori fără să-i pese de mine mai mult ca de o căprioară la vremea vânatului! Mi-a atins fiece colţişor al armurii cu săgeţile sale, care mi-au izbit fără milă coastele, de parcă oasele mele ar fi fost de fier. Norocul meu a fost că purtam sub cuirasă o cămaşă de zale spaniolească, altfel m-ar fi curăţat repede.

- Dar până la urmă te-ai menţinut pe poziţie, pe când noi am pierdut întăritura, spuse templierul.

- Da, e o pierdere serioasă, zise De Bracy. Ticăloşii au să se adăpostească acolo pentru a ataca de mai aproape castelul, şi dacă n-o să fim cu ochii pe ei, s-ar putea să pună mâna pe vreun colţ nepăzit al unui turn sau pe vreo fereastră uitată şi să răzbească înăuntru, tăbărând asupra noastră. Suntem prea puţini ca să putem apăra toate punctele, iar oamenii se plâng că ori de câte ori ies mai la iveală, asupra lor se abate b ploaie de săgeţi asemeni aceleia ce se abate asupra unui butoi într-un ajun de sărbătoare. Front-de-Boeuf e pe moarte, aşa încât n-o să maiprimim nici un ajutor din partea capului său de bour şi a braţului său puternic. Ce zici, *Sir* Brian, n-ar fi mai bine să facem din nevoie o virtute şi să tratăm cu aceşti bădărani, oferindu-le prizonierii noştri?

Cum?! exclamă templierul. Să le dăm prizonierii şi să ajungem de râsul lumii, ca nişte războinici faimoşi care au avut curajul să atace noaptea nişte drumeţi lipsiţi de apărare, dar n-au fost în stare să apere un castel întărit împotriva unei cete de vagabonzi, conduşi de nişte porcari şi măscărici, de toate lepădăturile societăţii? Ruşine să-ţi fie pentru gândul acesta, Maurice de Bracy! Ruinele acestui castel îmi vor îngropa atât trupul, cât şi dezonoarea înainte de a încuviinţa o capitulare atât de josnică şi de ruşinoasă!

- Atunci hai la ziduri, spuse De Bracy nepăsător. Niciodată n-a vieţuit pe lume om - fie ture, fie templier - care să fi pus mai puţin preţ pe viaţă ca mine. Dar socot că nu e nicidecum ruşinos dacă regret că nu am aici vreo patruzeci de mercenari din viteaza-mi trupă. O, bravii mei lăncieri! Dacă aţi şti voi la ce strâmtoare se află acum căpitanul vostru, aţi veni degrabă, şi atunci mi-aş vedea flamura fâlfâind în fruntea bulucului lăncilor voastre! Iar ticăloşii ăştia ar lua-o iute la picior din faţa voastră!

- Visează ce pofteşti, spuse templierul, dar acum trebuie să ne apărăm cum putem, cu soldaţii pe care-i mai avem. Mai toţi sunt oameni de-ai lui Front-de-Boeuf, pe care englezii îi urăsc pentru miile de samavolnicii săvârşite împotriva lor.

Cu atât mai bine! zise De Bracy. Sclavii ăştia barbari se vor apăra până la ultimul strop de sânge decât să încapă pe mâna unor ţărănoi răzbunători. Să mergem dar, Brian de Bois-Guilbert! Vei vedea cum Maurice De Bracy se va purta astăzi ca un gentilom adevărat, chiar de-ar fi să-şi dea viaţa.

La ziduri! strigă templierul şi amândoi se repeziră la creneluri, hotărâţi să facă tot ce-i putea învăţa meşteşugul şi tot ce-i putea sfătui bărbăţia pentru a apăra fortăreaţa.

Era limpede pentru amândoi că punctul cel mai ameninţat era cel din faţa întăriturii cucerite de atacatori. Cum castelul era despărţit de întăritura aceea prin şanţul cel mare, atacatorilor le-ar fi fost cu neputinţă să ia cu asalt poarta din dos, cu care era legată întăritura, tară a trece peste acest obstacol. Dar atât templierul, cât şi De Bracy erau de părere că, în cazul când urmau tactica de până atunci a căpeteniei lor, atacatorii se vor strădui ca, printr-un asalt puternic, să atragă acolo cea mai mare parte a apărătorilor, pentru ca în felul acesta să se poată folosi de orice slăbiciune pe care cei asediau ar fi vădit-o. Pentru a preîntâmpina o asemenea primejdie, cavalerii aşezară străji pe ziduri, din loc în loc, atât cât le îngăduia puţinătatea rândurilor lor. Aceste străji urmau să dea alarma în caz de primejdie. Până una-alta, hotărâră ca De Bracy să ia comanda apărării la poarta din dos, iar templierul să ţină pe lângă el vreo douăzeci de oameni, ca un corp de rezervă, gata să intervină grabnic în orice punct ce ar fi fost ameninţat. Pierderea întăriturii mai avusese şi un alt rezultat supărător, anume că, în ciuda marii înălţimi a zidurilor castelului, asediaţii nu puteau urmări de aici mişcările inamicului cu aceeaşi precizie ca mai înainte, deoarece nişte tufe înalte creşteau atât de aproape de poarta întăriturii, încât atacatorii puteau pătrunde pe acolo cu zecile, bucurându-se nu numai de acoperire, ci chiar de avantajul de a nu fi observaţi de către apărători. Nefiind aşadar siguri unde avea să se dezlănţuie atacul, De Bracy şi tovarăşul său se văzură nevoiţi să ia măsuri pentru a preîntâmpina orice atac prin surprindere, iar oamenii lor, oricât de bravi ar fi fost, încercară deznădejdea şi neliniştea pe care o simt îndeobşte oamenii împresuraţi atunci când îşi dau seama că duşmanul are puterea de a hotărî momentul şi felul atacului.

În vremea asta, stăpânul castelului asediat zăcea pe un pat, cu trupul chinuit de durere şi sufletul răscolit de o tulburare grozavă. Spre deosebire de habotnicii din acea epocă bigotă, el nu înţelegea să-şi ispăşească păcatele prin danii făcute bisericilor, pentru a-şi potoli astfel spaimele şi a dobândi, prin pocăinţă, pacea sufletească, de altfel foarte şubredă, dar oricum,

preferabilă treziei pline de remuşcări, deşi nu semăna cu pacea de după adevărata căinţă mai mult decât seamănă ameţeala opiului cu somnul sănătos şi normal. Câinos şi lacom din fire, Front-de-Boeuf era mai presus de orice de o zgârcenie fără seamăn; el prefera să sfideze biserica şi pe oamenii ei decât să cumpere de la ei iertarea şi izbăvirea cu preţul banilor şi moşiilor sale. Templierul, care era şi el necredincios, dar de alt soi, nu-şi caracterizase bine prietenul spunând că Front-de-Boeuf n-ar fi fost în stare să arate pentru ce nu crede şi pentru ce dispreţuieşte credinţa întrupată în biserică, deoarece baronul putea oricând răspunde că biserica îşi vinde prea scump marfa, că libertatea spirituală pe care o pune în vânzare nu putea fi cumpărată decât "cu o sumă mare", ca slujba de comandant suprem al Ierusalimului, iar el, Front-de-Boeuf, prefera să conteste virtutea remediului decât să plătească cheltuielile medicului.

Dar sosise în sfârşit clipa când pământul şi toate bogăţiile acestuia îi fugeau de sub ochi; atunci, inima de piatră a cumplitului baron se îngrozi încercând să scruteze nemărginita beznă a viitorului. Febra care-i mistuia trupul îi sporea şi mai mult tulburarea şi chinurile sufletului, iar patul său de muribund oferea privelişte unei lupte aprige între simţământul de groază ce se trezea pentru prima oară în el şi firea lui îndărătnică; era o tulburare cumplită, căreia nu i se putea găsi perechea decât pe acele tărâmuri înfricoşătoare unde se zice că plângerile sunt fără nădejde, remuşcările tară pocăinţă şi unde sufletul omenesc îşi dă seama de groaznica sa agonie, presimţind că aceasta nu poate nici să se sfârşească, nici să se micşoreze.

- Unde naiba or fi acum câinii ăia de popi care pun atâta preţ pe mofturile lor duhovniceşti? bolborosea baronul. Unde or ti toţi carmeliţii ăia desculţi, pentru care bătrânul Front-de-Boeuf a zidit mănăstirea sfintei Ana, jefuindu-şi moştenitorul de atâtea hectare de păşune şi câmpii roditoare? Unde-or fi acum câinii ăia lacomi? Aş putea să jur că-şi udă gâtlejul cu bere sau îşi bolborosesc rugăciunile prosteşti la căpătâiul vreunui ţărănoi ciufut! Pe mine, moştenitorul ctitorului lor, pe mine, omul pentru care sunt datori prin zapis să se roage, pe mine, nemernicii şi nerecunoscătorii, mă lasă să crap ca un câine de pripas, nespovedit şi negrijit! Chemaţi-l aici pe templier, e preot şi ar putea face ceva! Ba nu, mai bine m-aş spovedi Diavolului decât lui Brian de Bois-Guilbert, căruia nu-i pasă nici de rai, nici de iad. Am auzit pe mulţi bătrâni vorbind despre rugăciuni, se rugau chiar ei, nu aveau nevoie pentru asta să intre în graţiile unor popi mincinoşi, sau să-i mituiască... Dar eu... eu nu îndrăznesc!

-A ajuns Reginald Front-de-Boeuf să spună că nu îndrăzneşte ceva? rosti un glas spart şi piţigăiat, aproape de el.

Front-de-Boeuf, care avea nervii zdruncinaţi şi conştiinţa tulbure, crezu că monologul său fusese întrerupt în chipul acesta straniu de glasul unuia din acei demoni care, potrivit unei credinţe a timpului, veneau la căpătâiul muribunzilor pentru a-i abate de la gândurile lor şi a-i împiedica să cugete la mântuirea în viaţa de apoi. Simţi că-l trece un fior şi se ghemui într-un colţ, dar recăpătându-şi de îndată hotărârea de totdeauna exclamă:

- Cine e? Cine eşti tu care cutezi să mă îngâni ca un corb? Vino în faţa mea, ca să te pot vedea.

- Sunt duhul tău rău, Reginald Front-de-Boeuf, răspunse vocea.

—Lasă-mă să te privesc, să văd cum arăţi, dacă eşti cu adevărat un

demon, rosti cavalerul muribund. Să nu-ți închipui că vederea ta m-ar putea îngrozi. Pe chinurile iadului, de-aş putea să jnă bat cu grozăviile care mă împresoară, aşa cum m-am luptat cu primejdiile din lumea asta, cerul şi iadul n-ar spune niciodată că m-am dat înapoi de la luptă!

- Gândeşte-te la păcatele tale, Reginald Front-de-Boeuf, rosti vocea aceea aproape nepământeană. Gândeşte-te la trădările, la jafurile şi la crimele tale! Cine l-a împins pe destrăbălatul prinț Ioan să se ridice împotriva părintelui său cărunt şi împotriva generosului său frate?

-Orice-ai fi, demon, popă sau diavol, glasul tău minte! răspunse Front-de-Boeuf. Nu eu l-am împins pe Ioan la răzvrătire, nu numai eu, vreau să spun; au fost cincizeci de cavaleri şi baroni, floarea ținuturilor de mijloc, luptătorii cei mai viteji, iar eu trebuie oare să răspund pentru păcatele tuturor? Demon mincinos, te sfidez! Pleacă şi nu-mi mai da târcoale, lasă-mă să mor în pace, dacă eşti muritor ca mine, iar dacă eşti demon, vremea ta n-a venit încă.

- Nu vei muri în pace, îl îngână vocea. Până şi în moarte va trebui să te gândeşti la fărădelegile tale, la gemetele care-au făcut să răsune zidurile acestui castel, la sângele care-i pătează duşumelele.

- Nu mă sperii cu răutățile tale, răspunse Front-de-Boeuf cu un râs silit, înfricoşător. Dacă e vorba de jidovul necredincios, purtarea mea față de el a fost o faptă vrednică în fața cerului, altminteri de ce-ar fi trecuți în rândurile sfinților aceia care-şi moaie mâinile în sângele sarazinilor? Porcarii saxoni pe care i-am omorât erau duşmanii țării mele, ai neamului meu nobil şi ai suveranului pe care-l slujesc. Ha, ha, iată dar că armura mea nu vădeşte nici un cusur! Ai plecat? Ai tăcut?

- Nu, paricid ticălos, răspunse vocea. Gândeşte-te la tatăl tău, la moartea lui, la sala aceea de ospețe scăldată în sângele lui, vărsat de mâna propriului său fiu!

- Vai! bâigui baronul după câtva timp. Dacă ştii asta, eşti într-adevăr un duh rău, atotştiutor, aşa cum te zugrăvesc popii! Taina asta o socoteam îngropată în propriu-mi piept şi în pieptul uneia... în pieptul femeii care m-a aţâţat şi mi-a fost complice la omorul acela. Du-te, lasă-mă, demone! Caut-o pe Ul-rica, vrăjitoarea saxonă, numai de la ea ai putut afla un lucru pe care l-am văzut doar eu şi ea. Du-te la dânsa, la cea care-a spălat rănile şi a întins hoitul, dându-i celui ucis înfățişarea unui om care a murit de moarte bună, în chip firesc; du-te la ea, căci ea m-a îndemnat la fapta asta, ea m-a aţâţat şi tot ea a fost pentru mine răsplata ticăloasă a faptei mele! Să se ehinuie şi ea, ca şi mine, să guste şi ea din caznele de dinaintea iadului!

- Ea le-a şi gustat, spuse Ulrica, păşind în fața patului lui Front-de-Boeuf. De multă vreme soarbe ea din această cupă, dar amărăciunea ei se îndulceşte acum, văzând că i-o împărtăşeşti. Nu scrâşni din dinți, Front-de-Boeuf, nu-ți da ochii peste cap, nu-ți strânge pumnii şi nu ridica spre mine atât de amenințător mâna; mâna asta, care, ca şi aceea a faimosului tău strămoş al cărui nume îl porți, ar fi putut să zdrobească dintr-o singură lovitură țeasta unui taur de munte, e acum la fel de slabă şi neputincioasă ca şi a mea!

- Hârcă ucigaşă şi ticăloasă! Bufniță scâmavă! Vasăzică, ai venit aici ca să te bucuri de priveliştea unor ruine care în parte ți se datoresc?

- Da, Reginald Front-de-Boeuf, răspunse ea, sunt chiar Ulrica, fiica lui

Torquil Wolfganger cel ucis; sunt sora fiilor săi măcelăriți, da, şi-ți cer ție şi casei tatălui tău să-mi dați înapoi părintele şi frații, numele şi faima familiei mele, tot ce am pierdut din pricina numelui de Front-de-Boeuf! Gândeşte-te la suferințele mele, Front-de-Boeuf, şi răspunde-mi dacă nu spun adevărul. Tu ai fost duhul meu rău, iar eu voi fi duhul tău rău, am să te însoțesc cu blestemele mele până când îți vei da ultima suflare!

- Furie scârnavă! izbucni Front-de-Boeuf. N-ai să apuci niciodată acea clipă! Hei, Giles, Clement, Eustace, Saint-Maur, Stephen! Puneți mâna pe vrăjitoarea asta blestemată şi azvârliți-o din fortăreață cu capul în jos, căci ea ne-a vândut saxonilor! Hei, Saint-Maur, Clement, ticăloşilor, pe unde tândăliți?

Cheamă-i, mai cheamă-i o dată, viteze baron, spuse vrăjitoarea cu un rânjet batjocoritor. Cheamă-ți slugile înjurai tău, osândeşte-i pe zăbavnici la biciuire şi la temniță! Dar află, viteazule, urmă ea cu glasul schimbat, află că nu vei primi nici un răspuns, nici ajutor şi nici ascultare din partea lor. Ascultă aceste zgomote înfricoşătoare, adăugă ea, căci în clipa aceea larma bătăliei se făcu din nou auzită, cu putere grozavă, dinspre creneluri. Aceste strigăte războinice vestesc prăbuşirea casei tale. Puterea lui Front-de-Boeuf, clădită cu sângele altora, se zdruncină din temelii în fața duşmanilor pe care el i-a disprețuit cel mai mult! Saxonii, Reginald, disprețuiții saxoni, îți asediază castelul! De ce stai locului ca un țăran vlăguit în clipa când saxonii îți iau cu asalt fortăreața?

Mii de draci şi dumnezei! izbucni cavalerul rănit. Ah, de-aş mai avea putere măcar o clipă ca să mă târăsc până la vălmăşagul bătăliei şi să pier de o moarte vrednică de numele meu!

- Nu te gândi la aşa ceva, viteazule războinic! Nu vei muri ca un oştean, ci vei pieri ca vulpea în vizuină, când țăranii îi dau foc din toate părțile.

- Minți, cotoroanță blestemată! strigă Front-de-Boeuf. Oamenii mei luptă vitejeşte, zidurile castelului meu sunt puternice şi înalte, tovarăşii mei de arme Inu se tem nici de o întreagă armată de saxoni, chiar dacă aceasta ar fi condusă de Hengist şi Horsa ! Strigătele războinice ale templierului şi ale lefegiilor aco-i peră larma bătăliei! îți jur pe onoarea mea că focul pe care-l vom aprinde pen-Ltru a ne sărbători biruința te va mistui pe tine, mădular cu mădular! Am s-apuc ?eu s-aud spunându-se că ai trecut din flăcările pământului în cele ale iadului, lcare n-a trimis niciodată pe pământ diavol mai împielițat ca tine!

- Păstrează-ți cât pofteşti această nădejde, răspunse Ulrica. Dar se grăbi să adauge: ba nu, vei afla chiar acum soarta ce te aşteaptă şi de care nu te poate scăpa nici puterea, nici vitejia ta, eu toate că soarta asta ți-e pregătită de aceste mâini slabe. Simți tu aburul înecăcios care a şi început să se vălătucească iîn nori negri prin încăpere? Crezi cumva că e o vedenie a ochilor tăi obosiți sau că e vorba doar de răsuflarea ta îngreunată de boală? Nu, Front-de-Boeuf, falta e pricina. îți aminteşti de magazia de cărbuni de sub încăperile acestea?

- Femeie, răcni el îngrozit, nu cumva i-ai dat foc?! Sfinte Dumnezeule, i-ai dat foc, şi castelul e acum în flăcări!

- Flăcările au să se înalțe curând, rosti ea cu uri calm înfricoşător, şi atunci un semnal va vesti pe asediatori să se năpustească asupra celor care ar încerca să le stingă. Adio, Front-de-Boeuf! Fie ca Mista, Skogula şi

Zernebock, zeii străvechilor saxoni, sau demoni, cum sunt numiți aceşti zei de către preoții de azi, să te mângâie pe patul de moarte, căci Ulrica te părăseşte acum. Află însă - dacă asta îți poate sluji drept mângâiere - află că Ulrica îți va împărtăşi soarta, însoțindu-te spre aceleaşi tărâmuri întunecate, aşa cum te-a însoțit în fărădelegea ce-ai săvârşit-o. Şi acum, paricidule, adio pe veci! Fie ca bolta aceasta şi fiece lespede a ei să capete grai pentru a-ți striga la ureche: "Paricidule!"

Spunând acestea, Ulrica părăsi încăperea, iar Front-de-Boeuf o auzi cum răsuceşte de două ori, cu zgomot, cheia cea grea, răpindu-i astfel orice putință de scăpare. în deznădejdea lui Iară margini, baronul îşi strigă slugile şi prietenii:

Stephen! Saint-Maur! Clement! Giles! Ard aici de viu! Ajutor! Ajutor! Viteze Bois-Guilbert, bravule De Bracy! Front-de-Boeuf vă cheamă! Arde stăpânul vostru, slugi ticăloase ce sunteți! Aliatul vostru, tovarăşul vostru de arme, cavaleri sperjuri şi fără credință! Dacă mă părăsiți şi mă lăsați să pier în felul acesta, toate blestemele cuvenite trădătorilor să cadă asupra capetelor voastre nemernice! Nu, nu mă aud, nu pot să mă audă, glasul mi-e acoperit de vuietul bătăliei. Fumul e din ce în ce mai gros, flăcările au cuprins podeaua, ah, pentru o sorbitură din aerul de afară aş da orice, chiar şi viața!

In deznădejdea cumplită ce-l cuprinsese, nenorocitul striga laolaltă cu luptătorii, apoi îşi blestema zilele, omenirea toată şi cerul însuşi.

- Flăcările roşii străpung fumul gros, demonul păşeşte împotrivă-mi sub flamura stihiei lui. Demon scâmav, în lături! N-am să te urmez tară tovarăşii mei... toți, toți sunt ai tăi, toată garnizoana, zidurile acestea... Crezi că Front-de-Boeuf va merge singur? Necredinciosul templier, destrăbălatul De Bracy, ucigaşa târfa Ulrica, oamenii care m-au sprijinit în faptele mele, precum şi câinii saxoni şi jidovii spurcați care-mi sunt prizonieri, toți, toți mă vor însoți, nicicând nu s-a dus cineva în iad cu o societate mai veselă! Ha! Ha! Ha!

Bolțile răsunară la hohotele lui înnebunite.

- Cine-a râs? îngăimă Front-de-Boeuf auzind, în ciuda vacarmului, ecoul acestor hohote. Cine-a râs? Ulrica, tu erai! Vorbeşte, vorbeşte, vrăjitoareo, şi am să te iert; căci numai tu sau Satana ar fi fost în stare să râdă într-o asemenea clipă. în lături, în lături!...

Ar fi însă o necuviință să zugrăvim mai departe agonia acestui paricid nelegiuit.

CAPITOLUL XXXI

"Prieteni, dați buzna în spărtură,
Cu morții noştri-englezi de-arfi s-o umpleți!
Iar voi, bravi yeomen*-i,*
Cu trupurile-n Anglia crescute
Vădiți-vă curajul - să jurăm
Că sunteți vrednici de pământul vostru. "
Regele Henric al V-lea

Cu toate că nu prea dădea crezare celor spuse de Ulrica, Cedric nu uită

să aducă la cunoştinţa Cavalerului Negru şi a lui Locksley făgăduiala ei. Aceştia fură încântaţi să afle că aveau în castel un prieten care putea, la nevoie, să le înlesnească pătrunderea; de asemenea, ei îmbrăţişară părerea Saxonului că trebuiau să încerce cu orice preţ să ia cu asalt fortăreaţa, acesta fiind singurul mijloc de a-i elibera pe prizonierii aflaţi în mâinile cumplitului Front-de-Boeuf.

- Sângele regesc al lui Alfred e în primejdie, spuse Cedric.

- Onoarea unei nobile domniţe e în primejdie, zise Cavalerul Negru.

Pe sfântul Cristopher de pe banduliera mea, se amestecă în vorbă vrednicul *yeoman,* chiar dacă n-ar fi alt temei decât viaţa bietului Wamba, mi-aş .primejdui-o pe-a mea decât să-i las să se atingă măcar de un fir de păr din capul lui!

- Aş face-o şi eu! exclamă călugărul. Da, domnilor, puteţi fi siguri că un nebun, vreau să zic un nebun atât de îndrăzneţ şi atât de priceput, care ştie să dea unei cupe de vin aromă plăcută cum numai o felie de slănină i-o poate da, ei bine, fraţilor, aflaţi că un asemenea nebun nu va duce niciodată lipsă de un preot înţelept, care să se roage sau să se bată pentru el când o fi la strâmtoare, atâta vreme cât voi fi în stare să rostesc o rugăciune şi să mânuiesc o halebardă.

Şi, spunând acestea, îşi învârti deasupra capului greaua-i halebardă cu uşurinţa cu care un ciobănaş îşi roteşte bâta.

- Adevăr grăit-ai, cucernice părinte, zise Cavalerul Negru, şi e un adevăr care l-ar fi putut rosti însuşi sfântul Dunstan. Şi acum, bravule Locksley,

l-ar fi bine ca nobilul Cedric să preia comanda asaltului?

N-ar fi deloc bine! răspunse Cedric. N-am învăţat niciodată arta de a ataca bau de a apăra aceste lăcaşuri ale puterii despotice, pe care normanzii le-au zidit in chinuita noastră ţară. Voi lupta în primele rânduri, dar cinstiţii mei vecini ştiu prea bine că nu mă pricep la regulile războaielor sau la atacarea fortăreţelor. Fiindcă aşa sfau lucrurile cu nobilul Cedric, zise Locksley, sunt gata să iau asupră-mi comanda arcaşilor, iar voi să mă spânzuraţi de stejarul unde ne întâlnim de obicei dacă voi îngădui asediaţilor să se arate pe ziduri fără a-i străpunge cu tot atâtea săgeţi câţi căţei de usturoi se află într-o halcă de slănină în zi de Crăciun!

- Bine zis, viteze *yeoman,* îl firitisi Cavalerul Negru. Iar dacă mă socotiţi vrednic să fac şi eu o treabă şi dacă se află printre aceşti viteji câţiva oşteni dornici să urmeze un cavaler englez, căci mă pot cu siguranţă numi astfel, sunt gata să-i conduc la asaltul acestor ziduri cu toată priceperea dobândită de-a lungul anilor.

După această împărţire a rolurilor, căpeteniile dezlănţuiră primul asalt, al cărui rezultat cititorul îl cunoaşte.

După cucerirea întăriturii, Cavalerul Negru îi trimise veste lui Locksley despre acest fericit eveniment, cerându-i totodată să ţină sub supraveghere castelul aşa fel, încât asediaţii să nu-şi poată regrupa forţele în vederea unui atac brusc, menit să recucerească poziţia pierdută. Cavalerul voia să preîntâmpine un asemenea atac, dându-şi seama că oamenii de sub comanda lui, fiind nişte voluntari neiscusiţi, adunaţi în grabă, nu îndeajuns de înarmaţi şi neobişnuiţi cu disciplina, n-ar fi putut face faţă unui atac neşteptat din partea oştenilor cavalerilor normanzi, oşteni căliţi în războaie, înzestraţi din belşug cu arme de tot felul şi însufleţiţi de acea încredere care

izvorăşte dintr-o disciplină desăvârşită şi din deprinderea de a mânui armele; atacatorii erau plini de avânt şi.de curaj, dar erau lipsiți de această încredere.

Cavalerul se folosi de răstimpul dintre cele două atacuri pentru a porunci să se înjghebeze un fel de pod plutitor, mai bine zis o plută lungă, cu ajutorul căreia nădăjduia să treacă şanțul, în ciuda împotrivirii inamicului. Această lucrare le luă destul de multă vreme, dar căpeteniile atacatorilor nu se plânseră de zăbavă, ştiind că în felul acesta dădeau Ulricăi răgazul de a-şi pune în aplicare, oricare ar.fi fost el, planul menit să le vină într-ajutor.

Când pluta fu gata, Cavalerul Negru se adresă astfel oamenilor săi: - Prieteni, n-are rost să mai aşteptăm. Soarele coboară către asfințit, iar eu am a împlini o treabă care nu-mi îngăduie să mai rămân cu voi încă o zi. In afară de asta, cred că numai printr-o minune n-au să sosească împotrivă-ne călăreți din York, aşa încât trebuie să isprăvim grabnic ceea ce ne-am pus în gând. De aceea, unul dintre voi să-l caute pe Locksley şi să-i spună să-şi repeadă săgețile cu nemiluita spre cealaltă parte a castelului şi să înainteze într-acolo, ca şi cum ar avea de gând să-l ia cu asalt. Iar voi, bravii mei englezi, rămâneți lângă mine şi pregătiți-vă să împingeți pluta în clipa în care veți vedea deschisă poarta întăriturii. Urmați-mă cu curaşi ajutați-mă să iau cu asalt poarta din marele zid al castelului. Aceia dintre voi cărora nu le place treaba asta sau care sunt prea puțin înarmați pentru a-i face față să treacă la post pe culmea întăriturii şi, întinzând arcul până la urachi, să-şi implânte săgețile în toți duşmanii ce se vor ivi pe ziduri. Nobile Cedric, doreşti să iei comanda celor care vor rămâne aici?

- Nu, pe sufletul lui Hereward! răspunse Saxonul. De comandat nu pot să comand, dar să mă blesteme urmaşii dacă nu voi merge în primele rânduri la atac, oriunde îmi vei arăta! Bătălia asta e a mea, şi mi se cuvine să fiu în primele rânduri.

Totuşi, gândeşte-te bine, nobile saxon, îi spuse cavalerul. N-ai nici platoşă, nici pieptar, nimic în afară de coiful ăsta subțire, un scut şi o spadă.

- Nu face nimic, răspunse Cedric, îmi va fi cu atât mai uşor să mă cațăr pe ziduri. Şi, iartă-mi lauda, cavalere, dar vei vedea astăzi cum un saxon cu pieptul gol se va lupta tot atât de vitejeşte ca un normand înzăuat, cu pieptar de oțel.

- Atunci, în numele Domnului, deschideți poarta şi aruncați pluta! porunci cavalerul.

Intrarea care ducea de la zidul interior al întăriturii la şanț şi, dincolo de acesta, la o poartă din marele zid al castelului se deschise brusc, şi pluta fu împinsă pe apă; peste câteva clipe ea se aşternea între castel şi întăritură, alcătuind o punte lunecătoare şi şubredă, pe care cu greu puteau trece doi oameni deodată. Dându-şi seama că inamicul trebuia luat prin surprindere, Cavalerul Negru, urmat îndeaproape de Cedric, se avântă pe pod şi ajunse pe malul celălalt. Acolo el începu să izbească în poarta castelului cu securea; săgețile şi pietrele azvârlite de apărători nu-l puteau atinge, deoarece era ascuns de rămăşițele podețului, pe care, cu prilejul retragerii sale din întăritură, templierul îi distrusese, lăsând întreaga cumpănă atârnată în partea de sus a porții. Oştenii care-l urmară pe cavaler fură lipsiți de un asemenea adăpost; doi dintre ei fură omorâți pe loc de săgeți, alți doi căzură

în şanţ, iar ceilalţi se retraseră în întăritură.

Situaţia lui Cedric şi a Cavalerului Negru devenise primejdioasă, şi ar fi fost şi mai grea dacă arcaşii de pe întăritură n-ar fi tras fără încetare, trimiţând o adevărată ploaie de săgeţi spre creneluri; abătând atenţia apărătorilor, ei dădeau astfel răgaz celor doi oşteni, ferindu-i de grindina proiectilelor, care altminteri i-ar fi covârşit. Totuşi, situaţia lor era foarte primejdioasă şi se agrava din clipă în clipă.

- Ruşine vouă! strigă De Bracy soldaţilor din jurul său. Ziceţi că sunteţi arcaşi şi-i lăsaţi pe câinii ăştia doi să şe menţină pe poziţie sub zidurile castelului?! Prăvăliţi asupra lor bolovanii de pe creneluri, dacă de altceva nu sunteţi în stare! Hai, repede, apucaţi cazmalele şi pârghiile şi azvârliţi pietroiul ăsta! exclamă el, arătând spre un fel de cornişă ce ieşea în afara parapetului.

În clipa aceea atacatorii zăriră un steag roşu fluturând deasupra turnului despre care Ulrica îi vorbise lui Cedric. Viteazul *yeoman* Locksley îl zărise cel dintâi, în timp ce se grăbea spre întăritură; nerăbdător să urmărească desfăşurarea atacului.

Sfântul Gheorghe, strigă el, sfântul Gheorghe ocroteşte Anglia! La luptă, bravi *yeomen-W* De ce-i lăsaţi pe nobilul Cedric şi pe viteazul cavaler să atace singuri? înainte, călugăre smintit, dovedeşte că eşti în stare să lupţi pentru mă-tăniile tale! înainte, bravi *yeomen-W* Castelul e al nostru, avem prieteni înăuntrul lui! Vedeţi steagul de colo? Acesta e semnalul. Castelul din Torquilstone e al nostru! Gândiţi-vă la glorie şi la prăzi. încă o opintire, şi castelul va fi al nostru!

Şi, spunând acestea, îşi îndoi arcul şi trimise o săgeată de-a dreptul în pieptul unuia din oamenii de arme care, la porunca lui De Bracy, se străduia să desprindă o bucată din pietrăria crenelurilor, pentru a o azvârli asupra capetelor lui Cedric şi Cavalerului Negru. Un alt soldat smulse din mâinile muribundului cangea de fier, cu care clinti cornişa dar, primind tocmai atunci o săgeată în cap, se prăbuşi fără viaţă de sus, de pe creneluri. Apărătorii fură cuprinşi de panică văzând că nici o armură nu părea în stare a-i teri pe oameni de săgeţile acestui arcaş fără pereche.

- Daţi înapoi, ticăloşilor? strigă la ei De Bracy. *Mount joye Saint-Denis!* Daţi-mi pârghia!

Şi, apucând cangea, încercă la rându-i să desprindă cornişa; aceasta era atât de masivă, încât ar fi putut să distrugă nu numai rămăşiţele podeţului ce servea de adăpost celor doi atacatori, ci şi puntea plutitoare pe care trecuseră şanţul. Toţi văzură primejdia, şi chiar cei mai curajoşi, până şi călugărul cel voinic, se feriră să pună piciorul pe plută. De trei ori îşi îndreptă Locksley săgeţile asupra lui De Bracy, şi de trei ori ele se izbiră de armura de nepătruns a cavalerului.

- Blestemată fie armura ta spaniolească! izbucni Locksley. De-ar fi fost tăcută de un făurar englez, săgeţile astea ar fi străpuns-o ca pe o bucată de mătase sau de pânză! Apoi strigă din răsputeri: Tovarăşi, prieteni, nobile Cedric, daţi-vă înapoi, se prăvale pietroiul!

Strigătele lui se pierdură în zgomotul stârnit de Cavalerul Negru, care izbea atât de tare în poartă, încât ar fi putut acoperi o întreagă fanfară. Credinciosul Gurth se avântă atunci pe podul plutitor, pentru a-l preveni pe Cedric de soarta ce-l aştepta sau pentru a o împărtăşi cu el. Dar semnalul

lui ar fi venit prea târziu, căci masiva cronişă începuse să se clatine, iar De Bracy, încor-dându-şi puterile, ar fi izbutit să o prăvale, dacă în clipa aceea nu i-ar fi răsunat în ureche vocea templierului:

- Totul e pierdut, De Bracy, castelul e în flăcări.

- Eşti nebun! îi răspunse cavalerul.

- Flăcările au cuprins aripa de apus. Am încercat în zadar să le sting. Brian de Bois-Guilbert împărtăşi prietenului său această veste cumplită cu sângele rece care-l caracteriza, dar De Bracy nu o primi la fel de calm, ci spuse uimit:

- Pe sfinții raiului! Ce-i de făcut? Jur să dăruiesc sfântului Nicholas din Limoges un sfeşnic de aur curat...

- Nu mai jura atât! îl repezi templierul. Mai bine ascultă-mă. Coboară cu oamenii tăi ca şi cum ai vrea să ieşi afară; deschide poarta, n-au trecut podul decât doi dintr-ai lor; aruncă-i în şanț şi dă năvală spre întăritură. Eu am să forțez ieşirea atacând întăritură în partea cealaltă, de la poarta principală. Dacă izbutim s-o recucerim, fii sigur că vom putea rezista până ce vom primi ajutor sau cel puțin până ce atacatorii ne vor oferi o capitulare onorabilă.

Bine chibzuit, răspunse De Bracy. Am pliere. Dar nu mă vei părăsi?

Pe onoarea mea de cavaler, nu te voi părăsi, zise Bois-Guilbert, dar gră-l beşte-te, pentru numele lui Dumnezeu!

De Bracy îşi adună oamenii în grabă şi se năpusti cu ei spre poarta din dos. în clipa când aceasta fu deschisă, Cavalerul Negru îşi croi drum înăuntru cu brațul său puternic, în ciuda împotrivirii lui De Bracy şi a oamenilor săi. Doi dintre aceştia fură doborâți, iar ceilalți dădură înapoi, oricât încerca De Bracy să-i oprească.

- Câinilor, răcni acesta, veți lăsa ca numai doi oameni să cucerească sin-, gura noastră portiță de scăpare?!

- Ăsta-i diavol, nu altceva! îi răspunse un veteran, dându-se înapoi din fața loviturilor duşmanului în zale negre.

- Chiar dacă ar fi Diavolul în carne şi oase, te vei retrage din fața lui până la gura iadului? îi strigă De Bracy. Castelul arde în spatele nostru, nemernicilor! Deznădejdea să vă dea curasau, dacă nu, faceți-mi loc, am să mă măsor eu însumi cu viteazul acesta!

De Bracy îşi îndreptăți pe deplin în ziua aceea faima cavalerească dobândită în războaiele civile ale acelei îngrozitoare epoci. Coridorul boltit spre care ducea poarta din dos şi în care se luptau acum corp la corp cei doi cavaleri temuți răsună de loviturile năprasnice date de sabia lui De Bracy şi de greaua secure a Cavalerului Negru. în cele din urmă, normandul primi o lovitură atât de puternică în cap, încât, deşi o parase în parte cu pavăza (căci altfel De Bracy ar fi încremenit pe veci), se prăbuşi la pământ cât era de lung.

Predă-te, De Bracy! îi spuse Cavalerul Negru, aplecându-se deasupra lui şi fluturându-i prin fața vizierei pumnalul fatal cu care cavalerii dădeau lovitura de grație duşmanilor lor şi care fusese denumit "pumnalul milei". Predă-te, Mciurice De Bracy, tară condiții, altminteri eşti un om mort!

Nu mă voi preda unui învingător pe care nu-l cunosc, izbuti să îngaime De Bracy. Spune-mi numele tău sau, de nu, ia-mi viața; niciodată nu se va spune că Maurice de Bracy a devenit prizonierul unui bădăran fără nume.

Cavalerul Negru şopti ceva la urechea învinsului.

Mă predau fără condiţii, rosti atunci normandul, schimbându-şi tonul de înciudată încăpăţânare cu unul de mâhnire şi adâncă supunere totodată.

Du-te la întăritură şi aşteaptă acolo poruncile mele! îi spuse învingătorul cu glas poruncitor.

îngăduie-mi mai întâi să-ţi spun o veste care te interesează, îl rugă De Bracy. Wilfred de Ivanhoe e prizonier aici şi-i rănit. Va pieri în flăcările car au cuprins castelul dacă nu-i veţi veni de îndată în ajutor.

Wilfred de Ivanhoe?! exclamă Cavalerul Negru. El, prizonier şi în pri-l «mejdie de moarte? Toţi oamenii din castel vor răspunde cu viaţa dacă cineva se-atinge măcar de un fir de păr din capul lui! Unde e? Arată-mi unde e închis!

Suie-te pe scara aceea în spirală şi vei ajunge la chilia lui. Nu vrei să-ţi fiu călăuză? adăugă De Bracy cu umilinţă.

Nu, du-te la întăritură şi aşteaptă acolo poruncile mele. N-am încredere în tine. De Bracy! în timpul acestei lupte şi al scurtei convorbiri ce o urmă, Cedric, în fruntea unei cete de oameni, printre care se distingea călugărul, străbătuse puntea de îndată ce văzuse că poarta se deschide şi începuse să-i urmărească pe oamenii lui De Bracy; descumpăniţi şi deznădăjduiţi, unii dintre aceştia cerşiră îndurare, alţii se împotriviră zadarnic, iar cei mai mulţi căutară să se salveze fugind în curtea cea mare a castelului. De Bracy se ridică şi-i aruncă învingătorului o privire îndurerată. "N-are încredere în mine, repetă el, dar oare sunt vrednic de încrederea lui?"

îşi ridică de pe jos sabia, apoi îşi scoase casca în semn de supunere şi, pornind spre întăritură, îi înmâna sabia lui Locksley, care tocmai venea de-acolo.

Focul se înteţise şi în curând semnele lui se făcură simţite în încăperea în care Ivanhoe era vegheat şi îngrijit de evreica Rebecca. Larma bătăliei îl trezise din piroteală pe rănit, iar îngrijitoarea lui care, în urma stăruitoarelor sale rugăminţi, se aşezase din nou la fereastră pentru a-i putea zugrăvi desfăşurarea luptei, începuse să nu mai vadă nimic din pricina fumului înăbuşitor ce se răspândea în încăpere. în cele din urmă rotocoalele de fum, ca şi strigătele: "Apă! Apă!", care acopereau până şi vuietul bătăliei, îi făcură să înţeleagă că erau ameninţaţi de o nouă primejdie.

- Castelul e în flăcări! strigă Rebecca. Ce-i de făcut? Cum să scăpăm?

- Fugi, Rebecca, şi salvează-ţi viaţa! o îndemnă Ivanhoe. Cât despre mine, nimeni nu mă poate salva.

- N-am să fug, răspunse Rebecca. Vom fi salvaţi sau vom pieri împreună. Dar, vai, Dumnezeule, ce-o să se întâmple cu tata?

În clipa aceea uşa încăperii se deschise, şi în pragul ei se ivi templierul. înfăţişarea lui era înfricoşătoare: armura lui daurită era spartă şi plină de sânge, iar panaşul căştii era pe jumătate jumulit, pe jumătate ars.

- În sfârşit, te-am găsit! îi spuse el Rebeccăi. Vei vedea că mă ţin de cuvânt; voi fi alături de tine la bine şi la rău deopotrivă. Nu există decât o cale de scăpare şi, ca să ţi-o arăt, am trecut prin zeci de primejdii. Ridică-te şi urmează-mă de îndată!

- Singură nu te voi urma, răspunse Rebecca. Dacă te-ai născut din femeie, dacă ai în dumneata măcar un dram de milă omenească, dacă inima dumitale nu-i la fel de tare ca platoşa ce-o porţi, salvează-l pe bătrânul meu

tată şi pe acest cavaler rănit!

- Un cavaler, răspunse templierul cu calmul lui de totdeauna, un cavaler trebuie să-şi primească soarta, oricum i s-ar înfăţişa, sub chipul spadei sau sub chipul flăcărilor. Cât despre tatăl tău, Rebecca, cui îi pasă de soarta unui evreu?

- Războinic crud, mai degrabă voi pieri în flăcări decât să primesc salvarea din mâinile dumitale!

- N-ai de ales, Rebecca. O dată m-ai înfrânt tu, dar nici un muritor nu m-a putut înfrânge de două ori.

Şi, spunând acestea, templierul o luă în braţe pe tânăra îngrozită şi o scoase din încăpere, în ciuda ţipetelor ei sfâşietoare şi a ameninţărilor lui Ivanhoe.

- Câine al templului, ruşine a tagmei tale, dă-i pace fetei! strigă Ivanhoe.

- Nemernicule de Bois-Guilbert, Ivanhoe îţi porunceşte să laşi în pace fata!

- Ticălosule, voi face ca inima ta să sângereze!

- Wilfred, fără strigătele tale nu te-aş fi găsit! rosti Ca vaierul Negru, care tocmai intrase în încăpere.

Dacă eşti cu-adevărat cavaler, răspunse Ivanhoe, nu te mai gândi la mine, ci urmăreşte-l pe răpitorul acela, salveaz-o pe domniţa Rowena şi ai grijă de nobilul Cedric.

- îi vom salva pe toţi, dar acum e rândul tău, răspunse Cavalerul Negru. Şi, luându-l în braţe pe Ivanhoe, îl scoase din încăpere cu aceeaşi uşurinţă

cu care templierul o purtase pe Rebecca; alergă cu el spre poarta din dos şi, după ce îşi lăsă povara în grija a doi *yeomen-i,* intră din nou în castel, pentru a-i salva pe ceilalţi prizonieri.

Unul din turnuri ardea acum în flăcări strălucitoare, care ţâşneau cu putere prin ferestre şi deschizături. Dar în alte părţi zidurile groase şi bolţile masive ale încăperilor ţineau piept flăcărilor, iar acolo furia omului triumfa încă, nu mai puţin înfricoşătoare decât stihia ce se dezlănţuia dincolo. Atacatorii îi urmăreau pe apărătorii castelului din încăpere în încăpere, potolindu-şi cu sângele lor setea de răzbunare care-i însufleţea de multă vreme împotriva soldaţilor tiranului Front-de-Boeuf. Mai toţi aceştia se împotriviră până la capăt; câţiva dintre ei se predară cerând îndurare, dar nici unul n-o dobândi. Zăngănitul armelor şi gemetele umpleau văzduhul, podelele şiroiau de sângele nenorociţilor care-şi dădeau sufletul.

în toiul acestei învălmăşeli, Cedric porni în căutarea Rowenei, în vreme ce credinciosul Gurth, urmându-l de aproape prin vălmăşag, se străduia, punân-du-şi pielea în joc, să abată asupră-şi loviturile îndreptate împotriva stăpânului său. Nobilul saxon avu norocul să ajungă la încăperea pupilei sale tocmai în clipa în care ea, pierzând orice spranţă de salvare, îşi aştepta moartea strângând la piept un crucifix. Cedric o încredinţa lui Gurth, poruncindu-i să o ducă la întăritură; drumul într-acolo era curăţat acum de duşmani, şi flăcările încă nu-l cuprinseseră. Cedric se grăbi apoi să-l caute pe prietenul său Athel-stane, fiind hotărât să-şi primejduiască viaţa pentru a-l salva pe acest ultim vlăstar al monarhiei saxone. Dar înainte ca Cedric să ajungă în vechea sală unde fusese el însuşi închis, geniul inventiv al lui Wamba găsise un mijloc de a se salva atât pe sine, cât şi pe tovarăşul său de suferinţă.

În vâltoarea bătăliei, măscăriciul începu să strige din răsputeri:

- Sfântul Gheorghe răpune balaurul! Sfântul Gheorghe mântuieşte veselă Anglie! Castelul a fost cucerit!

Pentru ca strigătele lui să fie şi mai înfricoşătoare, el le acompania bătând darabana pe nişte platoşe ruginite pe care le găsise risipite prin încăpere.

La auzul zbieretelor lui Wamba, străjerul, care păzea la uşa încăperii şi care era şi-aşa destul de îngrozit, o luă la fugă şi, lăsând uşa deschisă în urma lui, o zbughi ca să-i spună templierului că inamicul pătrunsese în sala cea veche. Atunci, cei doi prizonieri ieşiră nestingheriți pe coridor, şi de-acolo se strecurară în curtea castelului, unde se desfăşura cea din urmă.luptă. Acolo se afla crâncenul templier, călare pe armăsarul său şi înconjurat de mai mulți soldați călări şi pedeştri, care veniseră alături de faimoasa lor căpetenie pentru a-şi asigura ultima posibilitate de salvare şi de retragere ce le mai rămânea. Templierul poruncise ca puntea să fie coborâtă, dar n-o puteau trece, deoarece, din clipa când văzură flăcările țâşnind şi puntea coborâtă, arcaşii, care până atunci ținuseră sub tirul lor acea parte a castelului, se şi repeziseră spre poartă, atât pentru a împiedica retragerea garnizoanei, cât şi pentru a pune mâna pe o parte din pradă înainte să se mistuie castelul. Pe de altă parte, un grup de atacatori care intraseră prin poarta din dos se îndrepta în clipa aceea spre curte, hărțuindu-i fără milă pe apărătorii aflați acolo;,în felul acesta, rămăşițele garnizoanei erau atacate din două direcții.

Însuflețiți de curajul deznădejdii şi de pilda temutei lor căpetenii, apărătorii castelului luptară totuşi vitejeşte şi, fiind bine înarmați, izbutiră de câteva ori să-i respingă pe atacatori, deşi le erau cu mult inferiori numericeşte. Rebecca, aşezată pe un cal în fața unuia dintre sclavii sarazini ai templierului, se afla în mijlocul micului grup de apărători, iar Bois-Guilbert, în ciuda învălmăşelii acestei încăierări sângeroase, veghea cu străşnicie să nu i se întâmple nimic. De câteva ori el venise lângă ea şi, fără să-i pese de propria-i apărare, ridicase în fața evreicei pavăza lui triunghiulară, cu plăci de oțel, pentru a se avânta apoi în luptă; scoțând strigăte războinice, el dobora la pământ pe atacatorii din primele rânduri, pentru ca îndată după aceea să vină iarăşi lângă calul Rebeccăi.

Athelstane, care, aşa cum cititorul ştie prea bine, era leneş din fire, dar nu laş, văzând că o femeie e apărată de templier cu atâta grijă, nu se îndoi că era însăşi Rowena şi că viteazul cavaler voia s-o răpească, în ciuda oricărei împotriviri.

- Pe sufletul sfântului Eduard! O voi smulge din ghearele acestui trufaş cavaler, care va muri de mâna mea!

- Gândeşte-te ce faci! îi strigă Wamba. Mâna prea grăbită prinde broaşte, nu peşti. Pe legea mea, aia nu-i domnița Rowena, uită-te numai la şuvițele ei negre! Ba, dacă nu ştii să deosebeşti negrul de alb, n-ai decât să te duci, dar eu n-am să te urmez. Nu vreau să mi se frângă oasele fără să ştiu pentru cine. Gândeşte-te, nici măcar n-ai armură, o tichie de mătase n-a oprit niciodată un tăiş de oțel. Dacă încăpățânatul vrea să se bage-n apă, nu-i chip să-l opreşti. *Deus vobiscum,* viteazule Athelstane! încheie el, dând drumul hainei saxonului, pe care-o strânsese până atunci.

Lui Athelstane, care, pe lângă că avea o putere herculeană, era

însufleţit acum de o mânie neobişnuită, nu-i trebui mai mult de-o clipă ca să smulgă din mâinile unui muribund un buzdugan şi să se repeadă spre ceata din jurul templierului, izbind în dreapta şi în stânga. Doborând cu fiecare lovitură un războinic, ei se pomeni în curând la doi paşi de Bois-Guilbert, pe care-l striga cu glas tunător:

- Înapoi, templiere fățarnic! Dă-i drumul acestei fete, pe care nu eşti vrednic să o atingi! înapoi, hoţ dintr-o bandă de ucigaşi şi fățarnici!

- Câine, rosti templierul, scrâşnind din dinţi, am să te învăţ eu ce înseamnă să-ţi baţi joc de sfântul Ordin al templului Sionului!

Şi, spunând acestea, îşi întoarse calul şi se năpusti asupra saxonului;

ridicându-se în scări pentru a putea izbi din plin, îl pocni zdravăn în cap pe bietul Athelstane.

Bine zisese Wamba că o tichie de mătase nu poyte opri tăişul unei lame de loţel. Atât de ascuţită era arma templierului, încât ea tăie ca pe o crenguţă de salcie mânerul tare şi ferecat al buzduganului pe care nefericitul saxon îl ridicase pentru a para lovitura şi, coborând asupra căpăţânii sale, îl făcu una cu pământul.

- Ha! *Beau-seant!* strigă Bois-Guilbert. Aşa să piară toţi cei ce defăimează pe cavalerii templului!

Profitând de descumpănirea pricinuită de prăbuşirea lui Athelstane şi stri- gând cu voce tare: "Cei ce vor să scape să mă urmeze!", el îşi împinse calul spre punte, alungându-i pe arcaşii care încercau să le taie calea. Fu urmat de sarazinii săi şi de cinci-şase soldaţi călări.

Retragerea templierului era primejduită de ploaia de săgeţi îndreptată împotriva sa şi a oamenilor săi, dar ea nu-l împidică să se apropie în galop de întăritură, socotind că, potrivit planurilor sale, aceasta mai era în stăpânirea lui De Bracy.

- De Bracy, De Bracy! Eşti aici? strigă el.

- Sunt aici, ca prizonier, răspunse De Bracy.

- Pot să te ajut? mai întrebă Bois-Guilbert.

- Nu, m-am predat fără condiţii. Mă voi ţine de cuvânt. Salvează-te, şoimii şi-au luat zborul, pune marea între tine şi Anglia. Mai mult decât atât nu cutez să-ţi spun.

- Ei bine, răspunse templierul, fiindcă vrei să rămâi aici, adu-ţi aminte că i mi-am ţinut făgăduiala. Puţin îmi pasă unde sunt şoimii, cred că zidurile feaşezământului din Templestowe îmi vor oferi un adăpost îndeajuns de sigur, şi într-acolo mă voi duce, ca bâtlanul spre cuibul său.

Spunând acestea, porni în treapădul calului, urmat de oamenii săi. Aceia dintre apărătorii castelului care nu-şi putuseră face rost de cai se luptară cu înverşunare chiar şi după plecarea templierului, dar nu atât în aădejdea că vor putea scăpa, cât din pricina deznădejdii. Focul se lăţea cu epeziciune prin întreg castelul, când deodată Ulrica, aceea care-l aprinsese, ivi pe zidul unui turn, înveşmântată-ca una din furiile din mitologie şi rlând un cântec războinic dintre cele care erau cântate odinioară pe câmpu-le de bătălie de către barzii saxonilor, încă păgâni pe atunci. Era cu capul gol, părul cărunt i se revărsa pe umeri, iar în ochii ei de nebună ardea flacăra răzbunării împlinite. în mână ţinea un toiag, pe care îl învârtea prin aer aidoma uneia din ursitoarele care urzesc şi scurtează firul vieţii omeneşti. Tradiţia a păstrat o parte din stihurile imnului barbar cântat de Ulrica în

mijlocul acelei privelişti de măcel şi pârjol:

"Ascuțiți oțelul strălucitor,
Fii ai dragonului alb!
Aprinde-ți torța,
Fiică a lui Hengist!
Nu pentru a despica halcile de carne la ospăț luceşte oțelul.
Tăişu-i e ascuțit si aspru.
Torța nu luminează camera nupțială.
Flacăra ei are strălucirea lumegândă şi albăstruie a pucioasei.
Ascuțiți oțelele, corbii croncăne!
Aprinde-ți torța, Zernebock urlă!
Ascuțiți oțelele, fii ai dragonului!
Aprinde-ți torța, liică a lui Hengist!
Norul cel negru coboară deasupra castelului thane
Vulturul țipă, călare pe inima norului.
Nu țipa, călăreț cenuşiu al norului negru,
Ospățul ți-e pregătit!
Fecioarele Walhalei privesc cu luare-aminte,
Seminția lui Hengist le va trimite oaspeți.
Scuturați-văşuvițele negre, fecioare ale Walhalei,
Şi izbiți tare în timpane, de bucurie!
Mulți paşi trufaşi vor răsuna în lăcaşurile voastre,
Multe coifuri veți mai vedea.
Î*ntunecată e noaptea care a pogorât pe castelulthane-ului*
Nouri negri se grămădesc în juru-i.
Î*n curând ei vor fi roşii ca sângele viteazului!*
Î*şi va ridica împotrivă-i creasta cea roşie distrugătorul pădurilor,*
Cel ce mistuie în flăcări strălucitoare palate;
Talazuri înalte se frământă în flamura lui arzândă.
Roşie, largă şi întunecată.
Deasupra încăierării vitejilor.
Bucuria lui e să audă zăngăni tul săbiilor şi al scuturilor fărâmate;
Î*i place să lingă sângele când țâşneşte fierbinte din rană!*
Toți trebuie să piară!
Spada străpunge coiful.
Lancea despică puternica armură.
Focul mistuie lăcaşul prinților.
Berbecele doboară întăriturile,
Toți trebuie să piară!
Seminția lui Hengist a pierit,
Numele Iui Horsa nu mai este!
Nu vă dați înapoi din fața ursitei voastre, fii ai spadei!
Tăişurile voastre să soarbă sângele de parcă ar li vini
îndestulați-văla acest ospăț sângeros.
Zidurile arzânde vă luminează!
Câtă vreme e cald sângele, nu vă plecați sabia,
Nu cruțați pe nimeni de milă sau de teamă,
Căci răzbunarea n-are decât un ceas la îndemână,

Ura va să se mistuie toată,
Eu însunn va trebui să pier!"

Doborând în cale toate piedicile, vâlvătăile se înălțau acum către cerul inundat de lumina amurgului, asemenea unei uriaşe torțe aprinse care lumina î depărtările. Turnurile se năruiau, unul după altul, cu acoperişurile şi lemnăria în flăcări. Luptătorii fură nevoiți să părăsească curtea cea mare. Puținii apărători care mai rămăseseră se risipiră, fugind în pădurea din apropiere. Strânşi în cete mari, învingătorii se uitau cu uimire amestecată cu teamă la flăcările care se oglindeau în platoşele şi armele lor, cu luciri de purpură. Silueta fantastică a Ulricăi rămase multă vreme în văzul lor, pe zidul înalt pe care se cocoțase. îşi frângea şi-şi agita brațele în aer cu bucurie sălbatică, socotindu-se parcă regina pârjolului pe care-l aprinsese. în cele din urmă turnul se prăbuşi cu un vuiet înfricoşător, iar ea pieri în flăcările care-l mistuiseră pe tiranul ei. O tăcere înfricoşată îi cuprinse pe oştenii care urmăriseră această scenă; vreme de câteva minute ei nu putură mişca nici un deget decât pentru a face semnul crucii. în sfârşit se auzi glasul lui Locksley:

— Bucurați-vă, *yeomen-i,* bârlogul tiranilor nu mai este! Fiecare din voi să-şi aducă prada la locul nostru de întâlnire obişnuit, sub stejarul cel mare din Harthillwalk, căci acolo vom săvârşi, în zori, împărțeala dreaptă, alături de vrednicii noştri aliați în această măreață răzbunare.

CAPITOLUL XXXII

"Nu-i stat făr-o politică anume.
Regatul are legi, ca şi oraşul.
Chiar şi haiducul, in pădurea Iui,
Păstreaz-o oarecare disciplină,
Căci, de pe vremea lui Adam încoace,
De când trăieşte omul printre semeni;
Făcut-a legi, ca mai strâns să-i unească."
Dintr-o piesă veche

Se crăpase de ziuă şi lumina începuse să pătrundă în poienile dumbrăvii de stejari. Ramurile verzi îşi sclipeau în soare toate mărgăritarele de rouă. Ciutele îşi scoseseră puii din desişul ferigilor înalte şi-i duceau acum spre luminişurile unde, la această oră, nu se afla nici un vânător ca să-l pândească pe cerbul ce păşea cu semeție în fruntea rămuroasei sale cirezi.

Haiducii se strânseseră în păr împrejurul falnicului stejar din Harthill-walk, unde se hodiniră toată noaptea după ostenelile bătăliei - unii bând vin, alții dormind; mulți dintre ei povesteau sau ascultau poveştile altora despre cele petrecute cu o zi înainte, socotind totodată prețul prăzilor pe care biruința le pusese la dispoziția căpeteniei lor.

Prăzile acestea erau într-adevăr uriaşe, căci, deşi focul mistuise o bună parte din avuțiile castelului, o cantitate destul de mare de vase, de armuri bogate şi de straie strălucitoare fusese salvată de haiduci, care nu se uitau la primejdii când era vorba de o asemenea răsplată. Totuşi, într-atât de

aspre erau legile tagmei lor, încât nici unul nu cuteza să-şi însuşească măcar o părticică din pradă, aceasta fiind strânsă la un loc pentru a fi la îndemâna căpeteniei, care hotăra cum să fie împărțită. Locul de întâlnire se afla sub un stejar bătrân, dar nu acelaşi sub care Locksley îi condusese pe Gurth şi pe Wamba ceva mai înainte; era un stejar care creştea în,mijlocul unei păduri dispuse în amfiteatru, la o jumătate de milă depărtare de castelul în ruine din Torquilstone. Locksley se aşează acolo pe un fel de tron de iarbă, ridicat sub ramurile dese ale uriaşului stejar; toți tovarăşii săi se adunară în juru-i. Căpetenia îi arătă Cavalerului Negru un loc la dreapta sa şi îl pofti pe Cedric să şadă la stânga.

- Iertați-mi libertatea ce mi-o iau, nobilii mei domni, dar în aceste poieni eu sunt monarh, ele sunt regatul meu, iar aceşti supuşi sălbatici mi-ar respecta foarte puțin puterea dacă aş da altui muritor întâietatea în cuprinsul crăiei mele. Şi acum, oameni buni, cine l-a văzut pe capelanul nostru? Unde-i veselul nostru călugăr? Pentru nişte creştini liturghia e cel mai bun început al unei dimineți pline de treburi.

Nimeni nu-l văzuse însă pe călugărul din Copmanhurst.

Dumnezeu să ne ocrotească, spuse starostele haiducilor. Nădăjduiesc că veselul călugăr n-a pățit nimic altceva decât că a zăbovit prea mult lângă carafa cu vin. L-a văzut careva după luarea castelului?

- Eu, zise morarul. L-am văzut foindu-se lângă uşa unei pivnițe; jura pe toți sfinții din călindar că o să afle gustul vinului de Gasconia al lui Front-de-Boeuf.

- Atunci, ajute-l sfinții, oricâți ar fi la număr, să nu fi băut prea multe şipuri, căci altminteri a pierit între zidurile castelului. Morarule, du-te numaidecât acolo, ia cu tine câți oameni vrei şi caută locul unde l-ai văzut ultima oară; stiopeşte ruinele fumegânde cu apă din şanț şi răscoleşte dacă e nevoie piatră cu piatră, căci nu vreau să-l pierd pe bravul meu călugăr.

După marele număr de arcaşi care se grăbiră să împlinească treaba cerută, deşi ştiau că în felul acesta vor lipsi de la împărțeala prăzii, se vedea cât de mult tinea ceata lor la viața părintelui lor sufletesc.

Între timp, să ne vedem de treabă, spuse Locksley, căci atunci când îndrăzneață noastră ispravă va fi cunoscută în împrejurimi, bandele lui De Bracy, Malvoisin şi ale altor aliați de-ai lui Front-de-Boeuf se vor pune în mişcare împotrivă-ne, aşa-încât ar fi mai bine să ne cărăbănim de-aici. Nobile Cedric, adăugă el, întorcându-se spre Saxon, prada aceasta e împărțită în două; alege-ți partea pe care-o vrei, ca să-ți răsplăteşti oamenii care ne-au ajutat în lupta noastră.

- Vrednicule *yeoman,* răspunse Cedric, inima mea e copleşită de jale. Nobilul Athelstane de Coningsburgh nu mai e în viață, s-a stins ultimul vlăstar al binecuvântatului Confesor! O dată cu el au pierit nădejdi ce nu se mai pot întoarce niciodată! Scânteia stinsă în sângele lui nu mai poate fi reaprinsă de nici o suflare omenească! Oamenii mei, afară de cei câțiva care mă însoțesc acum, nu mă aşteaptă decât pe mine pentru a petrece rămăşițele pământeşti ale nobilului Athelstane spre ultimul lor lăcaş. Domnița Rowena e dornică să se leîntoarcă la Rotherwood şi trebuie să fie escortată de un număr destul de mare de oameni. De aceea ar fi trebuit să părăsesc mai de mult aceste locuri, dacă am aşteptat, n-am făcut-o ca să-mi primesc partea de pradă - căci aşa să mă ajute Dumnezeu şi sfântul

Withold, nici eu, nici vreunul din oamenii mei nu ne vom atinge măcar de o părticică din ea! - ci doar ca să-ți mulțumim ție şi bravilor tăi *yeomen-i* pentru că ne-ați salvat viețile şi onoarea.

- Nu, nu, protestă căpetenia haiducilor, noi am făcut cel mult o jumătate din treabă, aşa încât te rog să iei o parte din pradă, ca să poți răsplăti strădaniile vecinilor şi slujitorilor tăi.

Sunt destul de bogat pentru a-i răsplăti cu propria mea avere, răspunse Cedric.

Unde mai pui că unii dintre ei au fost destul de înțelepți ca să se răsplătească şi singuri, se amestecă în vorbă Wamba. Oamenii ăştia nu prea au obiceiul să plece cu mâinile goale. Nu toți purtăm haine pestrițe.

Treaba lor! zise Locksley. Legile noastre nu sunt obligatorii decât pentru noi.

Dar tu, bietul meu nebun, spuse Cedric întorcfmdu-se spre măscărici şi îmbrățişându-l, cum să te răsplătesc pe tine, care nu te-ai temut să înduri lanțurile şi să înfrunți moartea ca să mă salvezi? Când toți mă părăseau, numai nebunul mi-a rămas credincios!

O lacrimă luci în ochii bătrânului *thaneîn* timp ce vorbea - semn de adâncă simțire pe care nici măcar moartea lui Athelstane nu fusese în stare să i-l smulgă, căci devotamentul aproape instinctiv al măscăriciului era ceva care-l zguduia mai mult decât durerea însăşi.

- Da, dar dacă-mi răsplăteşti slujba cu apa ochilor matale, zise Wamba desprinzându-se din îmbrățişarea stăpânului său, măscăriciul va trebui să-ți țină tovărăşie la boceală, şi atunci ce-o să se întâmple cu adevărata lui meserie? Uite, nene, dacă ții cu adevărat să-mi faci o plăcere, te rog să-l ierți pe prietenul meu Gurth, care ți-a furat o săptămână ca să-l slujească pe fiul matale.

- Să-l iert?! exclamă Cedric. Nu numai că-l iert, dar îl şi răsplătesc. îngenunchează Gurth!

Porcarul fu într-o clipă la picioarele stăpânului său, iar acesta rosti, atin-gându-l cu o nuia:

- THEOW şi ESNE (rob şi serv) nu mai eşti de-aici înainte. Eşti FOLK-FREE şi SACLESS (om liber după lege), atât în cetate, cât şi în afara ei, în pădure, ca şi pe câmpie. îți dăruiesc o bucată de pământ din ocinele mele de la Walburgham, s-o stăpâneşti pe veci, tu şi cu ai tăi; blestemul cerului să pogoare asupra aceluia care va încerca să desfacă această danie!

Bucuros că nu mai e rob, ci om liber şi împământenit, Gurth sări în picioare şi făcu două tumbe prin aer, înalte cât un stat de om.

- Să vină iute un fierar cu o pilă, ca să scoată colanul ăsta de la gâtul unui om liber! strigă el. Nobile stăpân, darul acesta mă face de două ori mai tare, şi mă voi bate cu puteri îndoite pentru dumneavoastră! în pieptul meu bateo inimă slobodă, mă simt un om nou, şi toate s-au înnoit pentru mine. Hei, Fangs, urmă el, căci credinciosul animal, văzându-şi stăpânul cuprins de o asemenea bucurie, începuse să sară pe el în semn de simpatie, ia zi, îți mai cunoşti stăpânul?

- Da, făcu Wamba, Fangs şi cu mine te mai cunoaştem, Gurth, cu toate că noi mai purtăm zgardă. Numai tu ai să uiți şi de noi, şi de tine.

- Am să mă uit pe mine mai degrabă decât pe tine, scumpul meu prieten, răspunse Gurth. Şi dacă ți-ar sta bine să fii slobod, stăpânul nu te-

ar lăsa să simți lipsa libertății.

- Ascultă, zise Wamba, nu cumva să-ți închipui că te pizmuiesc, frate Gurth. Robul sade la gura sobei, în vreme ce omul slobod trebuie să se ducă la război. Vorba lui Oldhelm de Malmsbury: "Mai bine nebun la ospăț decât înțelept la război".

în clipa aceea se auzi un tropot de cai şi apăru domnița Rowena, înconjurată de mai mulți călăreți şi de o ceată şi mai numeroasă de pedestraşi, care-şi agitau în aer sulițele şi-şi zăngăneau securile, în semn de bucurie pentru eliberarea ei. îmbrăcată în straie bogate şi călare pe un armăsar roib, Rowena îşi recăpătase înfățişarea demnă, şi doar o paloare neobişnuită mai vădea suferințele prin care trecuse. Fruntea ei frumoasă, deşi încă umbrită de mâhnire, avea parcă strălucirea nădejdii într-un viitor luminos şi totodată a recunoştinței pentru libertatea de curând dobândită. Aflase că Ivanhoe era viu şi nevătămat, şi mai ştia că Athelstane murise. Prima veste o umpluse de bucuria cea mai sinceră, iar dacă cea de-a doua veste n-o prea mâhnise, o putem ierta, având în vedere că acum se simțea pe deplin scăpată de singurul subiect de discuție în care tutorele ei Cedric o contrazisese vreodată.

Când Rowena îşi îndreptă calul spre "tronul" lui Locksley, viteazul *yeoman* şi oamenii săi se ridicară s-o întâmpine, mânați parcă de acelaşi simț al curteni ei. Obrajii domniței se îmbujorară în clipa în care, salutând cu mâna şi aplecându-se atât de mult încât frumoasele-i cosițe se amestecară o clipă cu coama armăsarului, îşi rosti în puține, dar potrivite cuvinte recunoştința față de Locksley şi de ceilalți eliberatori ai ei.

- Domnul să vă binecuvânteze, oameni viteji! încheie ea. Dumnezeu şi Sfânta Fecioară să vă binecuvânteze şi să vă răsplătească pentru felul cum v-ați primejduit viața pentru cauza celor asupriți. Dacă vreunuia dintre voi îi va fi vreodată foame, să-şi aducă aminte că Rowena îl poate ospăta, dacă-i va fi sete, să ştie că ea are multe poloboace de vin şi de bere, iar dacă cumva normanzii vă vor alunga din aceste coclauri, Rowena are păduri unde vitejii ei eliberatori pot umbla în voie, fără ca vreun paznic să le ceară socoteală pentru vreo căprioară vânată.

- Îți mulțumesc, nobilă domniță, spuse Locksley, îți mulțumesc în numele meu şi al ortacilor mei. Dar însuşi faptul că te-am salvat e pentru noi o răsplată. Noii oamenii codrilor, săvârşim multe fărădelegi, iar salvarea domniței Rowena poate fi socotită în ceruri ca o ispăşire.

Aplecându-se din nou pe armăsar, Rowena dădu să plece, dar oprindu-se o clipă, în vreme ce Cedric, care urma să o însoțească, îşi lua la rându-i rămas-bun de la haiduci, se pomeni deodată alături de prizonierul De Bracy. Acesta stătea sub un copac, cufundat în gânduri, cu brațele încrucişate pe piept; Rowena nădăjduia că va putea trece pe lângă el neobservată, dar el ridică ochii şi, văzând-o, frumoşii săi obraji se împurpurară de ruşine. O clipă rămase aşa, nehotărât. Apoi, făcând câțiva paşi înainte, apucă frâul armăsarului şi înge-nunche în fața ei.

- Va binevoi oare domnița Rowena să-l învrednicească cu o privire pe cavalerul acesta captiv, pe oşteanul acesta dezonorat?

Cavalere, răspunse Rowena, într-o aventură de felul aceleia pe care-ai încercat-o dumneata, adevărata dezonoare nu stă în neizbândă, ci, dimpotrivă, în izbutirea ei.

- Triumful se cuvine să îmblânzească inima, domniță, zise De Bracy. Spune-mi că domnița Rowena iartă grosolănia prilejuită de o patimă nenorocită şi vei afla în curând că De Bracy ştie cum să te slujească într-un chip mai nobil.

- Te iert, cavalere, te iert ca o creştină, rosti Rowena.

- Asta înseamnă că nu-l iartă deloc, spuse Wamba.

- Dar nu pot ierta niciodată jalea şi nenorocirea pricinuite de nebunia du-mitale, urmă Rowena.

Dă drumul frâului acestui cal, spuse Cedric, apropiindu-se. Pe soarele din cer, dacă nu mi-ar fi ruşine, te-aş pironi la pământ cu sulița. Dar fii pe pace, Maurice De Bracy, îți vei primi paitea ce ți se cuvine pentru mârşăviile tale.

- Cel ce amenință pe un prizonier o face Iară primejdie pentru sine, zise De Bracy. Dar unde s-a pomenit vreodată ca un saxon să aibă simțul curtehiei?

Dându-se îndărăt cu doi paşi, cavalerul o lăsă pe domnița Rowena să treacă, înainte de a porni, Cedric ținu să-şi exprime recunoştința față de Cavalerul Negru, rugându-l stăruitor să-l însoțească la Rotherwood.

- Ştiu, zise el, că dumneavoastră, cavalerii rătăcitori, vă purtați averea în vârful lăncii, fără să vă pese de pământuri sau de alte bunuri; dar războiul este o ibovnică schimbăcioasă şi uneori un cămin e de dorit chiar pentru luptătorul a cărui meserie este să bată drumurile. Dumneata, nobile cavaler, ai dobândit un cămin în castelul din Rotherwood. Cedric e destul de bogat pentru a îndrepta nedreptățile soartei, şi întreaga lui avere e la îndemâna aceluia care i-a redat libertatea. Vino, aşadar, cu mine la Rotherwood, nu ca oaspete, ci ca un frate sau un fiu.

- Cedric m-a şi făcut bogat, răspunse cavalerul. El m-a învățat cât prețuieşte vitejia saxonilor. Voi veni la Rotherwood, viteazule saxon, voi veni în curând, dar deocamdată treburi arzătoare mă țin departe de zidurile castelului dumitale. Când voi veni acolo, însă, s-ar putea să-ți cer un hatâr care va pune la încercare până şi marea dumitale dărnicie.

- Ți-l încuviințez de pe acum, spuse Cedric,atingând mâna înmănuşată a Cavalerului Negru. Ți-l încuviințez cu dragă inimă, chiar dacă ar fi să-mi ceri jumătate din avere.

- Nu-ți da cu atâta uşurință cuvântul, zise Cavalerul Negru. Totuşi, nădăjduiesc că voi primi hatârul pe care-l voi cere. Până atunci, adio!

- Aş mai dori să spun ceva, urmă Saxonul. Anume, că în timpul înmormântării nobilului Athelstane voi locui în castelul său de la Coningsburgh. Acest castel va fi deschis tuturor acelora care vor voi să ia parte la praznic. în numele nobilei Edith, mama nefericitului prinț, pot spune că cei care au luptat atât de vitejeşte, deşi fără izbândă, pentm a-l salva pe Athelstane de lanțurile şi de spada normanzilor, vor fi totdeauna bine veniți în acel castel.

- Da, da, bombăni Wamba, care îşi reluase locul alăturea de stăpânul său.

O să fie un praznic nemaipomenit, păcat numai că nobilul Athelstane n-o să poată benchetui la propria lui înmormântare. Bietul de el, adăugă măscăriciul, ridicând cu gravitate ochii spre cer, o ii cinând acum în rai, şi nu mă îndoiesc că face față cu cinste ospățului!

- Taci din gură şi du-te de-aici! se burzului Cedric la auzul acestei glume nepotrivite, dar îşi stăpâni mânia amintindu-şi de binele ce i-l făcuse de curând măscăriciul.

Rowena îl salută cu grație pe Cavalerul Negru, Saxonul se ragă lui Dumnezeu să-i iuțească paşii, şi amândoi porniră la drum prin luminişul pădurii.

Abia porniseră, când din desişul pădurii se ivi deodată un alai care, ocolind încet poiana în chip de amfiteatru, o apucă tot pe dramul urmat de Rowena şi însoțitorii ei: erau călugării unei mănăstiri din apropiere, care, în nădejdea mărinimoasei danii făgăduite de Cedric, urmauântând imnuri sicriul în care se afla trapul neînsuflețit al lui Athelstane; acesta era purtat încet pe umerii vasalilor săi spre castelul din Coningsburgh. Trapul neînsuflețit avea să fie depus în mormântul lui Hengist, al cărui coborâtor era răposatul. Aflând de moartea lui Athelstane, mulți dintre vasalii săi se înfățişaseră şi urmau acum sicriul, luându-şi o înfățişare îndurerată. Haiducii se ridicară din nou şi aduseră morții acelaşi omagiu spontan pe care îl aduseseră şi frumuseții cu câtva timp înainte; imnurile funebre şi pasul domol al călugărilor le aminteau de tovarăşii lor căzuți în bătălia din ajun. Dar asemenea amintiri nu stăruie multă vreme în mințile unor oameni care duc o viață plină de acțiune şi de primejdii; înainte ca zvoana imnurilor să fie purtată de vânt şi să se stingă în depărtare, haiducii erau din nou ocupați cu împărțirea prăzii.

- Viteze cavaler, îi spunea Locksley Cavalerului Negru, tară inima şi brațul tău puternic încercarea noastră ar fi dat greş. De aceea, ia, rogu-te, din prăzi orice-ți place, pentru ca astfel să-ți aduci aminte de întâlnirea noastră sub stejarul acesta.

Primesc, zise pvalerul, primesc darul cu aceeaşi bucurie cu care-l împărți şi-ți cer să mi-l dai pe Maurice de Bracy. Atâta tot.

- Ți l-am şi dat, zise Locksley. Mare noroc are tiranul, căci altminteri ar fi făcut celei mai înalte crengi a acestui stejar onoarea de a o împodobi cu per-soana domniei-sale, în jurai căreia ar fi atârnat ca nişte ghinde toți lefegiii săi pe care am fi pus mâna. Dar prizonierul îți aparține şi-i viu şi nevătămat, deşi mi-a omorât tatăl.

- De Bracy, spuse cavalerul, eşti liber, poți pleca. Cel al cărui prizonier eşti disprețuieşte răzbunarea pentru trecut. Dar ai grijă pe viitor, dacă vrei să n-o pățeşti mai rău. Maurice de Bracy, ai grijă îți spun!

De Bracy se înclină adânc, fără să scoată o vorbă, şi dădu să plece, dar *yeomen-ii* începură să-l huiduiasca şi să-l ia peste picior. Trufaşul cavaler se opri, se întoarse cu fața spre ei, îşi îndreptă trapul şi, încrucişându-şi brațele, strigă:

- Tăcere, câini ce sunteți! Ştiți să lătrați la cerb, dar nu cutezați să vă apropiați de el. De Bracy vă disprețuieşte huiduielile, după cum v-ar disprețui şi laudele. Tâlhari de codru, ar trebui să vă ghemuiți în ascunzătorile voastre şi să tăceți din gură când se pomeneşte de vreo faptă nobilă şi cavalerească la o leghe de vizuina voastră!

Această sfidare nelalocul ei ar fi putut abate asupra lui De Bracy o ploaie de săgeți dacă starostele haiducilor n-ar fi intervenit de îndată, cu toată autoritatea sa. Cavalerul apucă de frâu unul din caii luați din grajdurile lui Front-de-Boeuf care păşteau prin apropiere (alcătuind o parte

prețioasă din pradă), se aruncă în şa şi porni în galop prin pădure.

Când zarva stârnită de acest incident se mai potoli, căpetenia haiducilor îşi desprinse de la gât cornul de vânătoare bogat împodobit şi banduliera pe care le câştigase de curând la A,shby prin dibăcia sa de arcaş.

- Nobile cavaler, se adresă el din nou Cavalerului Negru, dacă nu dispre-ţuieşti a primi în dar acest corn din partea unui *yeoman* englez, te-aş ragă să-l păstrezi în amintirea vitejiei dumitale; şi dacă vreodată, aşa cum se întâmplă deseori unui cavaler viteaz, te vei afla la strâmtoare în vreo pădure dintre Trent şi Tees, ai grijă să sufli trei *mots* în cornul acesta: *Wa-Sa-hoa!* S-ar putea atunci să găseşti reazem şi ajutoare.

Locksley suflă în corn şi repetă de câteva ori chemarea despre care vorbise, până ce cavalerul o învăţă.

- Foarte mulţumesc pentru dar, viteazule *yeoman,* spuse cavalerul, şi află că într-o primejdie, fie ea cât de mare, n-am să-mi caut niciodată sprijin mai bun decât al tău şi al oamenilor tăi.

Cavalerul Negru apucă la rându-i cornul şi suflă în el, tăcând să răsune pădurea.

Straşnic! *zise, yeoman-ul.* Pe legea mea, te pricepi la treburile haiduceşti la fel de bine ca la război! Aş pune rămăşag că ai fost cândva mare vânător de cerbi. Tovarăşi, urmă el adresându-se oamenilor săi, ori de câte ori veţi auzi aceste trei sunete, amintiţi-vă că ele sunt chemarea cavalerului cu lacăt pe pavăză. Pe acela care le va auzi şi nu se va grăbi să-i vină în ajutor îl voi biciui cu propriul său arc şi-l voi alunga din ceata noastră.

- Trăiască starostele! strigară *yeomen-n.* Trăiască şi Cavalerul Negru cu lacăt pe pavăză! Fie ca să ne ceară curând ajutorul, spre a-i dovedi cât de repede i-l vom da!

Locksley trecu la împărţeala prăzii, treabă pe care o împlini cu dreptatea cea mai vrednică de laudă. Zeciuiala cuvenită fu pusă deoparte pentru biserică şi pentru alte scopuri creştineşti; o parte fu păstrată pentru un fel de trezorerie obştească, o altă parte fu hărăzită văduvelor şi copiilor celor căzuţi în luptă şi pentru pomenirea sufletelor celor fără familie. Restul fu împărţit între haiduci potrivit rangului şi meritelor fiecăruia, iar judecata căpeteniei asupra tuturor chestiunilor litigioase fu rostită cu multă înţelepciune şi primită cu deplină supunere. Nu mică fu mirarea Cavalerului Negru văzând că oamenii aceştia, care trăiau cu totul în afara legii, aveau rânduieli atât de drepte, pe care le respectau cu sfinţenie. Toate acestea îi întăriră părerea pe care şi-o făcuse despre judecata dreaptă a căpeteniei lor.

După ce fiecare îşi primi partea cuvenită din pradă şi în vreme ce vistiernicul, ajutat de patru *yeomen-i* vânjoşi, transporta Ia loc sigur partea hărăzită obştii, se văzu că zeciuiala pentru biserică nu fusese ridicată de nimeni. Căpetenia rosti atunci:

- Tare-aş vrea să ştiu ce-o fi cu voiosul nostru călugăr! N-avea obiceiul să lipsească de la binecuvântarea vreunui ospăţ sau la împărţeala prăzii; e treaba lui să se îngrijească de această zeciuiala din pradă. Se prea poate că s-a folosit de aleasa-i slujbă ca să-şi acopere unele din abaterile sale de la regulile canonice. Nu departe de-aici e un alt frate din tagma lui, pe care l-am luat prizonier, şi tare-aş vrea ca voiosul călugăr să fie de faţă ca să-mi dea o mână de ajutor. Ah, tare mă tem să nu i se fi întâmplat ceva aprigului nostru popă!

Mi-ar părea nespus de rău, spuse Cavalerul Negru, căci îi suni îndatorâr pentru plăcuta găzduire ce mi-a dat-o într-o noapte în chilia lui. Hai să mergem la ruinele castelului, s-ar putea ca acolo să aflăm câte ceva despre dânsul, în vreme ce vorbeau astfel, strigătele puternice ale *yeomcn-ilox* vesteau sosirea omului pentru a cărui soartă se temuseră, iar când auziră glasul de stentor al călugărului, nu mai avură nici o îndoială că el era, deşi încă nu-i zăriseră trupul mătăhălos.

- Faceți loc, oameni buni, striga el, faceți loc duhovnicului vostru şi prinsului pe care-l aduce cu sine! Urați-mi încă o dată bun sosit! Nobile căpitan, iată-mă, vin ca un vultur cu prada în gheare.

Şi, făcându-şi loc printre oameni, în râsetele tuturor, se înfățişă cu un aer triumfător, ținând într-o mână halebarda-i uriaşă şi în celaltă o frânghie legată la un capăt de gâtul nefericitului Isaac din York. Acesta, încovoiat de durere şi de spaimă, era târât de victoriosul prelat, care striga cât îl ținea gura:

- Unde-i Allan-a-Dale, ca să mă pomenească într-o baladă sau măcar într-un cântecel? Pe sfântul Hermangild, bardul ăsta nenorocit nu-i niciodată la îndemână când se iveşte vreun prilede a se slăvi vitejia! •

- Ascultă, părinte, îi zise căpetenia, se vede că ai început-o devreme cu utrenia şi cu udeala. Pentru numele sfântului Niculae, pe cine ne-ai adus?

- V-am adus un prizonier al lăncii şi al spadei mele, nobile căpitan, răspunse călugărul din Copmanhurst. Mai bine zis, un prizonier al arcului şi al halebardei mele. Dar aflați că l-am scos dintr-o captivitate şi mai rea. Vorbeşte, evreule, nu-i aşa că te-am smuls din ghearele Satanei? Nu te-am învățat *Crezul, Tatăl nostru* şi *A ve Marial* N-am petrecut o noapte întreagă bând în sănătatea ta şi lămurindu-ți tainele bisericii noastre?

- Pentru numele lui Dumnezeu, bâigui sărmanul evreu, oare nu mă va smulge nimeni din ghearele acestui smintit, vreau să spun din ghearele sfinției sale?

- Cum aşa, evreule? se burzului călugărul, fulgerându-l cu o privire amenințătoare. Iți iei înapoi cuvântul? Gândeşte-te bine, căci dacă te întorci la necredința ta, măcar că nu eşti fraged ca un purcel de lapte dar, unde-ar fi să-mi curm postul cu un purceluş! - totuşi, nu eşti destul de uscat ca să nu poți fi fript! Fii înțelept, Isaac, şi repetă după mine: *Ave Măria...*

- Haide, călugăre smintit, nu-ți mai pângări credința! îl repezi Locksley. Mai degrabă spune-ne unde l-ai găsit pe prizonierul ăsta al tău?

- Pe sfântul Dunstan, zise călugărul, l-am găsit într-un loc unde, drept să vă spun, căutam o marfă mai de soi. Mă dusesem în pivniță ca să văd ce ar putea fi salvat pe acolo, fiindcă deşi o cană de vin fiert, cu mirodenii, este o băutură vrednică de un împărat, ar fi fost curată risipă să las să fiarbă atâta vinaț, dintr-o dată; luasem tocmai un polobocel de vin şi mă pregăteam să chem în ajutor pe câțiva din flăcăii ăştia leneşi care-s totdeauna lipsă la o facere de bine, când deodată am zărit o uşă mare. Aha, mi-am zis eu, se vede că în firida asta tainică or fi ascunse vinurile cele mai alese. Şi cum ticălosul de pivnicer, tulburat din îndeletnicirile sale, lăsase cheia în uşă, am descuiat-o, şi ce credeți că am găsit în criptă? Doar un maldăr de lanțuri ruginite şi pe câinele ăsta de jidov, care mi s-a predat de îndată, fără condiții. După atâta osteneală, m-am răcorit nițel împreună cu păgânul ăsta, dând pe gât o bărdacă de vin pe cinste, şi tocmai mă pregăteam să ies cu

prinsul, când cu un zgomot înfricoşător, de-ai fi zis că erau tunete şi fulgere, zidurile unui turn s-au prăbuşit astupând ieşirea... naiba să-i ia pe ăi de nu l-au făcut mai trainic! După turnul ăla s-a năruit încă unul, cu vuiet şi mai înfricoşător, de credeam că s-a zis cu mine! Socotind că ar fi o ruşine pentru unul din tagma mea să părăsesc această lume în tovărăşia unui jidov, mi-am ridicat halebarda cu gândul să-i zdrobesc țeasta, dar mi s-a făcut milă de cărunțelile lui şi mi-am zis c-ar fi mai bine să pun jos halebarda şi să mă folosesc de arma mea sufletească, spre a-l converti. Şi într-adevăr, prin binecuvântarea sfântului Dunstan, sămânța a căzut într-un pământ prielnic, numai că am cam amețit tot lămurindu-i o noapte întreagă tainele, şi asta pe stomacul gol (fiindcă puținele înghițituri de vin cu care îmi înviorам din când în când mintea nu pot fi puse Ia socoteală); până la urmă am simțit că mă sfârşesc. Gilbert şi Wibbald ştiu în ce stare m-au găsit... eram cu totul sleit de puteri. Gilbert se grăbi să vorbească:

- Pot să vă spun că atunci când am dat la o parte dărâmăturile şi când, cu ajutorul sfântului Dunstan, m-am urcat pe scara temniței, am găsit butoiaşul de vin pe jumătate gol, pe evreu pe jumătate mort, iar pe călugăr mai mult decât pe jumătate sleit de puteri, cum zice dumnealui.

- Sunteți nişte ticăloşi, mințiți cu neruşinare! se burzului călugărul, jignit. Voi şi tovarăşii voştri nesățioşi ați băut vinul din butoi, cică să vă răcoriți nițel sufletul, de dimineață. Păgân să fiu dacă nu-l păstrasem pentru căpetenia noastră. Dar nu-i nimic, toate astea n-au nici o însemnătate. Jidovul a trecut la credința noastră şi înțelege tot ce i-am împărtăşit, aproape tot aşa de bine, dacă nu chiar la fel ca şi mine.

- Evreule, întrebă căpetenia, e adevărat? Te-ai lepădat de credința ta?

- Aşa să găsesc milă în ochii dumitale cum nu pricep măcar un cuvânt din tot ce mi-a îndrugat cuvioşia-sa în noaptea aceea cumplită! Vai, eram atât de îndurerat şi de îngrozit încât chiar de ar fi venit sfântul patriarh Abraham în persoană ca să-mi țină o predică, m-ar fi găsit cu urechile astupate.

- Minți, evreule, ştii bine că minți! se rățoi călugărul. Am să-ți amintesc un singur lucru din convorbirea noastră: ai făgăduit să dăruieşti sfântului nostru ordin toată averea ta.

- Aşa să mă ajute toți patriarhii dacă mi-au ieşit vreodată din gură asemenea vorbe! izbucni evreul şi mai îngrijorat. Vai de capul meu, sunt un om bătrân şi sărman, mă tem că am rămas şi fără singurul meu copil, fie-vă milă de mine şi lăsați-mă să plec!

- Nu, zise călugărul, nu merge să-ți iei înapoi, fără nici o pedeapsă, făgă-duiala dată în folosul sfintei biserici.

Şi, ridicând halebarda, dădu să-l izbească în umăr pe evreu, dar Cavalerul Negru îl opri, atrăgând astfel asupră-şi mânia călugărului.

- Pe sfântul Thomas din Kent, strigă acesta, am să te învăț eu, Cavalere Leneş, să nu-ți mai bagi nasul unde nu-ți fierbe oala, măcar că porți cutia asta de fier pe tine!

Hai, nu te supăra pe mine, rosti cavalerul, ştii doar că m-am jurat să-ț tiu prieten şi tovarăş.

- Nu ştiu nimic şi te sfidez ca pe un înfumurat care se vâră unde nu trebuie! Cum aşa, ai uitat că de dragul meu - ca să nu mai pomenesc de ispita vinului şi a plăcintei - ți-ai călcat jurământul de a ține post şi de a-ți

petrece vremea în vegheri? spuse cavalerul, bucuros pesemne să-şi întărâte fosta gazdă.

Să ştii, prietene, că am să-ți trag una zdravănă! se sumeți călugărul, strângându-şi pumnul uriaş.

- Nu primesc asemenea daruri, rosti cavalerul. Mă mulțumesc cu o palmă, dar ți-o voi plăti cu o dobândă mai mare decât a luat vreodată negustorul ăsta, care ți-e prizonier.

- O să vedem noi îndată! zise călugărul.

- Hei, unde vrei s-ajungi, călugăre smintit? exclamă căpetenia. Tocmai aici ți-ai găsit să te certi, sub stejarul nostru?

"- Nu-i nici o ceartă, rosti cavalerul, nu-i decât un schimh prietenesc de vorbe curtenitoare. Călugăre, loveşte-mă dacă ai curaj, am să-ți îndur lovitura dacă tu ai s-o înduri pe a mea.

- Ai noroc de oala aia de fier de pe capul tău, zise călugărul, dar nu-i nimic, poftim! Te dobor chiar de-ai fi Goliath cel cu casca de aramă!

Călugărul îşi dezgoli până la cot brațul musculos şi-i dădu cu toată puterea un pumn care ar li putut doborî şi un bou. Dar cavalerul rămase neclintit ca o stâncă. *Yeomen-ii* din jur scoaseră un strigăt de uimire, pentru că pumnul călugărului devenise proverbial în rândurile lor, şi numai puțini dintre ei nu avuseseră prilejul, în glumă sau în serios, să-i afle puterea.

- Şi-acum, călugăre, zise cavalerul, scoțându-şi mănuşa, dacă mi-e capul adăpostit, mâna mi-e goală. Ține-te tare, ca un adevărat bărbat.

- *Geaam meam cledi vapulatori,* mi-am dat obrazul la făurar, spuse călugărul. Dacă ai puterea să mă clinteşti din loc, îți voi dărui cu dragă inimă prețul de răscumpărare al jidovului.

Aşa grăi mătăhălosul călugăr, luându-şi un aer sfidător. Dar care om se poate împotrivi ursitei sale? Pumnul cavalerului îl izbi cu atâta putere, încât călugărul se rostogoli pe iarbă ca un ghemotoc. spre marea uimire a tuturor privitorilor. Cu toate acestea, se ridică, fără să se arate supărat şi nici ruşinat.

- Frate, îi spuse el cavalerului, trebuia să te foloseşti cu mai multă chibzuință de puterea ta. N-aş mai fi fost în stare să rostesc ca lumea rugăciunile dacă mi-ai fi zdrobit falca, fiindcă un cântăreț ştirb cântă ca vai de lume. Totuşi, îți dau mâna, în semn de prietenie şi ca să-ți arăt că n-am să mă mai bat cu tine, de vreme ce de data asta am pierdut. Cu aceasta să punem capăt oricărei vrăjmăşii. Şi acum să-l silim pe evreu să-şi plătească răscumpărarea, fiindcă după cum leopardul nu-şi schimbă pielea, jidovul tot jidov rămâne.

- Călugărul, zise Clement, nu prea mai crede în convertirea evreului de când a încasat scatoalca aceea peste ureche!

-- Tacă-ți gura, ticălosule, ce tot vorbeşti de convertire? Ce, nu mai aveți nici un pic de respect? Toți sunteți stăpâni aici? Ascultă, prietene, află că eram ostenit când am primit lovitura cavalerului, altminteri m-aş fi ținut pe picioare. Dar dacă nu conteneşti odată cu vorba, o să-ți arăt că ştiu să şi dau, nu numai să primesc!

- Tăcere! porunci căpetenia haiducilor. Iar tu, evreule, gândeşte-te la răscumpărarea ta. Nu trebuie să-ți mai spun că neamul tău e blestemat de toate noroadele creştine, aşa încât n-ai ce. căuta printre noi. Gândeşte-te ce preț eşti dispus să ne oferi. Pân-atunci, mă duc să cercetez un prizonier de

alt soi.

- Mulți dintre soldații lui Front-de-Boeuf au fost luați prizonieri? întrebă Cavalerul Negru.

- Nici unul mai cu vază, ca să poată fi răscumpărat, răspunse Locksley. Mai toți sunt oameni de rând şi le-am dat drumul să plece, să-şi caute alt stăpân; ne-am răzbunat destul, şi nici prada nu e de lepădat. Toată trupa aia nu făcea doi bani! Prizonierul despre care vorbesc este însă o pradă ceva mai bună: un călugăr plin de viață, care, pe câte-l arată tacâmul calului şi straiele ce le poartă, se ducea să-şi vadă țiitoarea. Iată-l pe vrednicul prelat, e sprinten ca un curtezan!

- Într-adevăr, vechea noastră cunoştință, starețul Aymer din Jorvaulx, era adus de doi *yeomen-i* în fața "tronului" căpeteniei haiducilor.

CAPITOLUL XXXIII

- Floare a războinicilor,
Ce-i cu Titus Laertius?
Marcius: *Ce să fie?*
N-are altă treabă decât să dea sentințe
pe unii osândindu-i la moarte,
pe alții la surghiun,
pe unii punându-i să plătească
răscumpărarea sau compătimindu-i
iar pe alții amenințându-i. "
Din Coriola

Trăsăturile abatelui şi gesturile lui exprimau un amestec bizar de mândrie jignită, îngâmfare terfelită şi groază.

- Ei bine, domnii mei, ce poftiți? rosti el cu o voce în care se contopeau toate aceste trei simțăminte. Ce înseamnă purtarea dumneavoastră? Sunteți turci sau creştini, de vă purtați aşa cu un om abisericii? Ştiți dumneavoastră ce înseamnă *manus imponerein servos domini* ? Mi-ați jefuit cuferele, mi-ați sfâşiat mantia de horbotă, care era vrednică de un cardinal! Să fi fost altcineva în locul meu, ar fi recurs deja la excomunicare, dar eu sunt mărinimos din fire, şi, dacă porunciți să mi se dea înapoi armăsarii şi cuferele, dacă îmi puneți în libertate frații, dacă-mi dați degrabă o sută de coroane ca să țin slujbele divine la sfântul altar al mănăstirii din Jorvaulx şi dacă jurați să nu mâncați vânat până la Rusaliile viitoare, s-ar putea să nu mă mai auziți vorbind despre această glumă nesăbuită.

- Părinte, grăi căpetenia haiducilor, mă doare-n suflet că unii dintre oamenii mei au avut față de dumneata o purtare vrednică de duhovnicească-ți osândă.

- Purtare, zici? îl îngână prelatul, încurajat de tonul blajin al căpeteniei. Nici un câine n-ar fi meritat o asemenea purtare, darămite un creştin, şi cu atât mai puțin un prelat, şi ce fel de prelat, însuşi starețul sfintei mănăstiri din Jorvaulx! E unul, pe nume Allan-a-Dale, un menestrel profan şi bețiv -

nebu-lo quidam care m-a amenințat cu pedeapsa corporală, ba chiar cu moartea, dacă nu-i plătesc patru sute de coroane drept răscumpărare, pe lângă toate comorile de care m-a şi jefuit - lanțuri de aur şi inele de neprețuit, fără a mai socoti tot ce-au spart şi stricat oamenii lui cu mâinile lor barbare, ca, de pildă, o cutioară cu mirodenii şi un cleşte de argint pentru frizură.

- E cu neputință ca Allan-a-Dale să se fi purtat în felul acesta cu un om atât de cucernic, răspunse căpetenia.

Şi lotuşi e adevărat, ca însăşi Evanghelia sfântului Nicodim, zise starețul. S-ajurat pe nu ştiu câți sfinți barbari de-ai lui, din țara de la miazănoapte, că are să mă spânzure de cel mai înalt copac din pădure.

Chiar aşa a spus? în cazul acesta, părinte, cred că ar fi mai bine să-i dai ce ți-a cerut, căci Allan-a-Dale e un om care se ține de cuvânt.

Nădăjduiesc că glumeşti, zise starețul uimit, silindu-se să râdă, şi drept să-ți spun, mă dau în vânt după glumele bune. Dar, ha, ha, ha, când te-ai veselit o noapte întreagă, a doua zi dimineață trebuie să fii serios.

Iar eu sunt la fel de serios ca un duhovnic, răspunse haiducul. Trebuie să plăteşti o răscumpărare ca lumea, starețe, altminteri, mănăstirea dumitale va fi silită să aleagă pe altcineva în fruntea ei, căci dumneata n-ai să-i mai calci niciodată pragul.

Sunteți oare creştini, de vorbiți în felul acesta unui om al bisericii?

Creştini? Da, suntem, cum de nu, şi pe deasupra avem şi un popă printre noi, răspunse haiducul. Să vină aici veselul nostru capelan şi să-i tălmăcească părintelui scripturile în legătură cu tărăşenia asta.

Călugărul, pe jumătate cherchelit, îşi pusese un anteriu deasupra tunicii sale verzi. Căznindu-se să-şi amintească bruma de latinească pe care-o învățase papagaliceşte în tinerețea lui, el se adresă astfel abatelui: Cuvioase părinte, *deux faciat salvam benignitatem vestram* . Fii bine venit în pădure.

- Ce-i maimuțăreala asta profană? se răți starețul. Ascultă, omule, dacă eşti într-adevăr un slujitor al bisericii, ai face mai bine să-mi arăți cum aş putea să scap de mâinile acestor oameni, în loc să stai în fața mea şi să te strâmbi ca un saltimbanc!

- Zău, cucernice părinte, zise călugărul, nu cunosc decât o cale de scăpare: azi se sărbătoreşte la noi ziua sfântului Andrei şi luăm zecimală.

- Dar, frate, nădăjduiesc că nu o luați de la biserică! exclamă starețul.

- De la biserică şi de la mireni deopotrivă, răspunse călugărul. De aceea, domnule stareț, *facile vobis amicos de Mammoneiniquitatis,* împrieteneşte-te cu Mamonul nedreptății, fiindcă nici o altă prietenie nu te-ar putea scoate din încurcătură.

- Oamenii pădurii mi-s tare dragi, rosti starețul cu glas mieros. Haide, nu-mi cereți prea mult, doar sunt şi eu de-al vostru, mă pricep la vânat, ştiu să sun din corn şi mai ştiu ceva, hăulesc de răsună codrul. Zău, nu fiți prea aspri cu mine!

- Dați-i un corn, porunci căpetenia. O să vedem noi dacă ştie sau numai se laudă.

Starețul Aymer suflă cu putere. Căpetenia scutură din cap:

- Domnule stareț, ai sunat binişor din corn, dar asta nu ține loc de răscumpărare. După cum zice deviza de pe pavăza unui bun cavaler, nu ne

putem îngădui să-ți dăm drumul pentru un suflat. Şi-apoi, văd cine eşti dumneata unul dintre cei care încearcă să schimbe cu noile triluri franțuzeşti străvechile sunete ale cornului englez. Starețe, vei plăti încă cincizeci de coroane pentru că ai pângărit cu sunetele dumitale străvechile acorduri bărbăteşti ale vânătorii.

- Prietene, răspunse abatele, cam acru, văd că e greu să-ți fiu pe plac, gusturile dumilale vânătoreşti sunt prea pretențioase. Dar fii, te rog, mai îngăduitor în ce priveşte răscumpărarea. într-un cuvânt, fiindcă altfel nu se poate şi fiindcă trebuie să țin şi eu o dată în mână lumânarea Diavolului, ce răscumpărare trebuie să plătesc pentru a putea să umblu pe Watling-street fără să fiu urmărit de cincizeci de oameni?

- Ce-ar fi ca starețul să hotărască răscumpărarea evreului, iar evreul pe aceea a starețului? şopti la urechea starostelui ajutorul său.

- Eşti nebun, zise Locksley, dar planul tău e grozav! Hei, evreule, vino încoace! Uită-te la acest Aymer, starețul bogatei mănăstiri din Jorvaulx, şi spune-ne ce preț de răscumpărare să-i cerem. Cunoşti veniturile acelei mănăstiri, sunt sigur de asta.

- Da, desigur, răspunse Isaac. Am făcut negoț cu preasfinții părinți de acolo, am cumpărat de la ei grâu, orz, poame şi multe lemne. Da, e o mănăstire foarte bogată, călugării mănâncă bine şi beau până la drojdie vinurile alese. .. trăiesc pe picior mare sfinții părinți din Jorvaux! Ah, dacă un oropsit ca mine ar avea un asemenea lăcaş şi asemenea venituri anuale şi lunare, ar plăti mult aur şi argint ca să-şi răscumpere libertatea.

- Câine de jidov! izbucni starețul. Nimeni nu ştie mai bine ca tine, nelegiuitule, că sfântul nostru lăcaş s-a îndatorat ca să-şi poată dura sanctuarul.

- Şi ca să-şi aprovizioneze bine pivnițele cu vin de Gasconia, toamna trecută! îi.tăie vorba evreul. Dar astea sunt fleacuri.

- Auziți ce spune câinele necredincios! strigă prelatul. Pretinde că sfânta noasta confrerire s-ar fi îndatorat pentru vinurile pe care avem dreptul, printr-o încuviințare specială, să le bem *propter necessitatem, et ad frigus depeJen-dum* . Ticălosul de circumcis aduce blasfemii sfintei biserici, şi iată că se găsesc nişte creştini care să-l asculte fără să-i dea peste nas!

- Toate astea n-ajută la nimic, zise căpetenia. Isaac, spune-ne, ce sumă crezi că poate plăti fără să-şi lase pielea şi părul?

- Vrednicul stareț, spuse Isaac, ar putea plăti excelenței-voastre şase sute de coroane, fără să simtă vreun gol în pungă.

- Şase sute de coroane? rosti căpetenia cu o voce gravă. Fie, mă mulțumesc cu atât. Ai zis bine, Isaac. Aşadar, şase sute de coroane, asta-i hotărârea, cinstite stareț.

- Bună judecată! strigară oamenii lui. Nici regele Solomon n-ar fi putut judeca mai drept.

- Ai auzit hotărârea, starețe, repetă căpetenia.

- V-ați pierdut mințile, domnii mei, zise starețul. De unde să fac rost de atâta bănet? Chiar de-aş vinde candelabrele şi artoforul de pe altarul capelei din Jorvaulx, n-aş izbuti să fac rost nici măcar de o jumătate din suma asta. Şi apoi, pentru treaba asta ar ti nevoie să mă duc eu însumi la Jorvaulx. Drept zălog i-ați putea opri pe cei doi călugări ai mei.

- Ar fi un zălog părelnic, spuse căpetenia. Mai bine te oprim pe

dumneata, stareţe, şi-i trimitem pe ei să-ţi aducă răscumpărarea. Până atunci, n-o să duci lipsă nici de vin şi nici de vânat. Iar dacă zici că-ţi place vânătoarea, vei avea prilejul să vezi ce n-au văzut niciodată oamenii din ţara dumitale de la miazănoapte.

- Dacă binevoiţi, se amestecă Isaac, vrând să se pună bine cu haiducii, pot trimite la York după cele şase sute de coroane. Am ceva bani acolo... dacă dumnealui îmi va da un înscris.

- Îţi va da tot ce pofteşti, spuse căpetenia. Şi nu vei număra banii atât pentru răscumpărarea stareţului Aymer, cât şi pentru răscumpărarea ta.

- A mea? Ah, vitejilor... oftă evreul. Păi eu sunt un om calicit, adus la sapă de lemn, şi dacă ar fi să vă plătesc, să zicem, cincizeci de coroane, nu mi-ar mai rămâne drept sprijin decât toiagul de cerşetor.

- Stareţul va hotărî în această privinţă, îi răspunse căpetenia. Ce părere ai, părinte Aymer? Poate evreul plăti o răscumpărare ca lumea?

- Dacă poate plăti? făcu stareţul. Păi nu e el Isaac din York, ale cărui averi ar fi de ajuns pentru a scoate din robia babiloniană cele zece triburi ale lui Israel? Eu, unul, nu-l cunosc prea bine, dar pivnicerul şi economul nostru au avut mult de-a face cu el, şi se zice că locuinţa lui din York e burduşită cu aur şi argint, o adevărată ruşine pentru o ţară creştină! Orice om în pieptul căruia bate o inimă de creştin se întreabă cum de sunt lăsate asemenea lipitori să sugă sângele statului şi chiar al sfintei biserici prin dobânzile şi jaful lor nesăbuit.

- Stai niţel, părinte, spuse evreul, potoleşte-ţi mânia. Rog pe preasfinţia-ta să-şi aducă aminte că nu silesc pe nimeni să-mi primească banii. Dar atunci când preoţii şi mirenii, prinţii şi stareţii, cavalerii şi prelaţiivin şi bat la uşa lui Isaac, ei nu cer şekelii cu asemenea vorbe de ocară. Dimpotrivă, îi vorbesc cam aşa: "Prietene Isaac, n-ai vrea să ne faci un bine? O să-ţi plătim la soroc, aşa să ne ajute Dumnezeu." Sau: "Bunule Isaac, dacă ai făcut vreodată vreun bine aproapelui tău, ajută-ne, căci prietenul la nevoie se cunoaşte." Iar când vine şi sorocul şi-mi cer drepturile, atunci ce mi-e dat să aud? Numai: "Jidov afurisit, blestemul Egiptului cadă asupra tribului tău!" şi alte asemenea ocări, care pot aţâţa gloata sălbatică împotriva unor bieţi străini!

- Stareţe, zise căpetenia, cu toate că e evreu, are dreptate. De aceea, fără alte ocări, fii bun şi hotărăşte-i răscumpărarea, aşa cum ţi-a hotărât-o şi el pe-a dumitale.

- Numai un *latro famosus,* expresie pe care ţi-o voi tălmăci altă dată, ar fi în stare să pună în aceeaşi oală un prelat creştin şi un evreu nebotezat. Dar fiindcă îmi ceri să hotărăsc răscumpărarea acestui mişel, îţi spun sincer c-ai rămâne în pagubă dacă n-ai lua de la el pe puţin o mie de coroane.

- Grozavă judecată! spuse căpetenia.

Grozavă judecată! strigară haiducii. E limpede că creştinul a primit o educaţie aleasă şi că-i mai mărinimos cu noi decât evreul.

Dumnezeule, ajută-mă! exclamă evreul. Vreţi să doborâţi la pământ un om sărac? Mi-am pierdut copilul, vreţi să-mi răpiţi şi mijloacele de trai?

Vei avea cheltuieli mai puţine dacă ai rămas fără copil, spuse Aymer.

- Vai, domnule, credinţa dumitale nu-ţi îngăduie să ştii cât de strâns legat de inimile noastre e copilul căruia i-am dat viaţă. Ah, Rebecca, fiică a iubitei mele Raşela! Dacă fiece frunză din copacul de-acolo ar fi un ţechin şi

dacă fiecare din aceşti ţechini ar fi al meu, aş da cu dragă inimă toată această avere pentru a afla dacă eşti în viaţă şi dacă ai scăpat din mâinile nazariteanului!

-- Nu cumva fiică-ta are părul negru? întrebă unul din haiduci. Şi nu cumva poartă un văl împletit, cusut cu fir de argint?

- Ba da, ba da! strigă bătrânul, tremurând de nerăbdare, tot astfel cum tremurase mai înainte de frică. Dumnezeul lui Iacob să te binecuvânteze! - Ce-i cu ea? Spune-mi dacă ştii!

- Va să zică ea era fata pe care o ducea cu el trufaşul templier aseară, când a trecut prin rândurile noastre? făcu *yeomaova.* îmi pregătisem arcul ca să-i trimit o săgeată, dar l-am cruţat din pricina fetei ăleia, fiindcă mă temeam să n-o lovesc şi pe ea.

- Vai! oftă evreul. Mai bine ai fi tras, chiar dacă săgeata i-ar fi străpuns pieptul! Mai bine mormântul strămoşilor ei decât culcuşul ruşinos al desfrânatului şi crudului templier! Ichabod, Ichabod, s-a sfârşit cu bunul renume al casei mele.

- Prieteni, zise căpetenia, aruncându-şi privirile în jur, bătrânul acesta nu e decât un evreu, dar, cu toate astea, durerea lui mă mişcă. Fii cinstit cu noi, Isaac, şi spune-ne dacă plata acestor o mie de coroane te-ar lăsa cu totul lefter.

Amintindu-i-se deodată de bunurile lui lumeşti, pe care în virtutea unei aprinderi străvechi le iubea cu o patimă ce lupta cu însăşi dragostea părintească, Isaac păli şi începu să bâiguie că, de fapt, i-ar mai rămâne câte ceva.

- Ei bine, fie, oricât ţi-ar mai rămâne, n-o să ne socotim cu tine până-n pânzele albe, spuse căpetenia. Fără bani n-ai putea să-ţi răscumperi fiica din ghearele lui SirBrian de Bois-Guilbert; ar fi ca şi cum ai nădăjdui să omori un cerb cu o săgeată boantă. O să-ţi cerem aşadar aceeaşi răscumpărare ca şi starețului Aymer, sau chiar cu o sută de coroane mai puţin. Şi pentru ca preacinstita obşte să nu sufere din această pricină, voi da din punga mea cele o sută de coroane, preîntâmpinând astfel păcatul de a lua aceeaşi vamă unui neguţător evreu şi unui preot creştin. Iar ţie, evreule, îţi vor rămâne şase sute de coroane ca să-ţi răscumperi fiica. Pentru templier sclipetul şekelilor de argint e la fel de plăcut ca şi strălucirea unor ochi negri. Grăbeşte-te să-ţi zor-năi coroanele la urechea lui Bois-Guilbert înainte să se întâmple vreo nenorocire. Pe câte mi-au spus iscoadele, îl vei găsi la cea mai apropiată casă a Ordinului templierilor. Am vorbit cu dreptate, oameni buni?

Yeoweo-u salutară ca de obicei judecata căpeteniei lor, iar Isaac, uşurat în parte de temerile sale la vestea că fiică-sa trăia şi că putea fi răscumpărată, se aruncă la picioarele mărinimosului haiduc şi, frecându-şi barba de ciubotele lui, dădu să-i sărute poalele sumanului verde. Căpetenia însă se trase înapoi şi se smulse cu oarecare scârbă din strânsoarea evreului.

Hai, la naiba, scoală-te, omule! Sunt englez şi nu-mi plac ploconelile astea orientale. îngenunchează în faţa Domnului, nu în faţa unui biet păcătos ca mine.

- Da, evreule, spuse starețul Aymer, îngenunchează în faţa Domnului, reprezentat aici de către slujitorul altarului său, şi, cine ştie, s-ar putea ca

printr-o sinceră pocăință şi prin darurile cuvenite altarului sfântului Robert să dobândeşti iertare pentru tine însuți şi pentru fiica ta, Rebecca. îmi pare rău de fata asta, fiindcă e. frumoasă şi atrăgătoare la chip. Am văzut-o în arena de la Ashby. Brian de Bois-Guilbert e un om la care cuvântul meu atârnă foarte mult, aşa că gândeşte-te cum să te faci vrednic de cuvânt bun din parte-mi.

- Vai, vai, jefuitorii se ridică din toate părțile împotriva mea! exclamă evreul. Am fost dat pe mâna asirienilor şi a tiranului din Eghipet!

- Dar ce altă soartă ai vrea pentru neamul tău blestemat? îl repezi starețul. Căci ce zice Sfânta Scriptură? *Verbum Domini projecerent, et sapientia est nulla in eis:* ei au respins cuvântul Domnului şi sunt lipsiți de înțelepciune. *Propterea dabo mulieres eorum exteris:* voi da femeile lor pe mâna străinilor, adică, în cazul de față, templierului; *et thesauros eorum haeredibus alienis.* şi averile lor vor trece în mâinile altora, adică, în cazul de față, în mâinile acestor cinstiți bărbați.

Isaac suspină adânc şi începu să-şi frângă mâinile, copleşit din nou de deznădejde, dar căpetenia *yeomen-ilor* îl luă deoparte şi-i spuse:

- Gândeşte-te bine, Isaac, la ceea ce ai de făcut în această împrejurare; sfatul meu este să te pui bine cu prelatul. E un om vanitos şi lacom, şi, ca să poată trăi pe picior mare, are nevoie de bani. Poți să-i potoleşti cu uşurință lăcomia, căci să nu-ți închipui că te cred sărac. Află, Isaac, că ştiu bine unde-ți ții sacii cu bani - şi anume într-un sipet de fier. Ba ştiu chiar şi bolovanul de sub mărul care creşte în grădina ta din York, deasupra unei cămări boltite.

Evreul pălise ca un mort.

- ... Dar nu te teme, urmă *yeoman-ul,* căci suntem vechi cunoştințe. Nu-ți aminteşti de *yeoman* căruia fiică-ta Rebecca i-a răscumpărat libertatea la York şi pe care l-a ținut ascuns în casa ta până ce s-a înzdrăvenit? Nu ții minte cum, la plecare, i-ai dat un ban de argint? Ai fi tu cămătar, dar să ştii că niciodată n-ai investit un ban cu dobândă mai bună decât acea monedă de argint; ea ți-a adus astăzi o economie de cinci sute de coroane.

- Vasăzică dumneata eşti cel căruia îi spuneam Diccon Arcaşul? întrebă Isaac. Mi s-a părut mie că-ți recunosc glasul.

- Da, eu sunt Diccon Arcaşul, şi tot eu sunt Locksley. Şi mai am şi-un nume bun pe lângă astea.

- Dar să ştii, bunul meu Diccon Arcaşul, că te înşeli în ce priveşte cămara aceea boltită. Aşa să-mi ajute Dumnezeu că n-am acolo decât nişte marfă, pe care cu dragă inimă aş împărți-o cu dumneata: o sută de iarzi de postav verde de Lincoln, tocmai bun ca să faci sumane pentru oamenii dumitale, şi o sută de tulpini de tisă spaniolească, bună pentru arcuri, precum şi o sută de corzi de mătase, foarte trainice şi mlădioase. Toate astea am să ți le trimit pentru bunăvoința ce mi-ai arătat-o, einstitule Diccon, dar te rog să nu mai pomeneşt de cămara- boltită.

- Am să tac ca un hârciog, zise căpetenia, şi te rog să crezi că sunt îngrijorat de fiică-ta. Din păcate, nu pot s-o ajut, fiindcă lăncile templierului sunt prea puternice pentru arcurile noastre în câmp deschis şi ne-ar face una cu pământul, Să fi ştiut că fata răpită de templier era Rebecca, aş fi putut face ceva, dar acum trebuie să încerci s-o salveri prin dibăcie. Vrei să vorbesc eu cu starețul pentru tine?

- Da, pentru numele lui Dumnezeu, dacă poți, ajută-mă să-mi redobândesc fiica!

- Numai vezi, nu-mi pune bețe-n roate cu zgârcenia ta, spuse haiducul. Am să tratez cu el în numele tău.

Şi Locksley se îndepărtă de evreu, care-l urmă totuşi ca o umbră.

- Stareț*e Aymer, începu căpetenia, fii bun .şi vino sub copacul acesta, să stăm puțin de vorbă. Se spune că vinul şi surâsul femeilor îți plac mai mult decât s-ar cuveni unuia din tagma dumitale; dar toate astea nu mă privesc. Mai aud că-ți place o pereche de câini buni şi un cal sprinten, şi s-ar putea ca, plă-cându-ți lucruri atât de costisitoare, să nu disprețuiești o pungă cu aur. Pe de altă parte, însă, n-am auzit niciodată să se spună că ți-ar plăcea asuprirea sau cruzimea. Iată, aici de față se află Isaac, care ar dori să-ți pună la îndemână mijloacele de a-ți dobândi tot felul de plăceri şi petreceii, dându-ți un sac cu o sută de mărci de argint, dacă vei stărui pe lângă prietenul dumitale, templierul, şi îl vei îndupleca să-i redea fiicei sale libertatea.

- Să mi-o dea înapoi în cinste şi nevătămată, aşa cum mi-a fost luată de lângă mine. Altminteri, nu facem târgul, zise evreul.

- Ține-ți gura, Isaac, îl repezi haiducul, căci de nu, mă las păgubaş! Stareț*e Aymer, ce părere ai de propunearea mea?

- Afacerea-i destul de încurcată, răspunse starețul. Căci dacă pe de o parte aş săvârşi o faptă bună, mă gândesc că pe de altă parte fapta ar fi fost în folosul unui evreu, ceea ce ar fi potrivnic conştiinței mele. Totuşi, dacă evreul vrea să slujească bisericii dându-mi ceva pentru zidirea dormitorului nostru", o să-mi calc pe inimă şi-am să-l ajut să-şi recapete fiica!

- N-o să ne tocmim cu dumneata pentru câteva zeci de mărci pentru dormitor... ține-ți gura, isaac... sau pentru nişte candelabre de argint hărăzite altarului.

- Nu, nu, bunul meu Diccon Arcaşul! zise Isaac, încercând să se amestece în vorbă.

- Ascultă, evreule, vierme ce eşti! se burzului*e yeoman-ul,* pierzându-şi răbdarea. Dacă vei continua să pui zgârcenia ta murdară în cumpăna vieții şi cinstei fiicei tale, mi-e martor cerul că în trei zile am să te golesc de toți banii pe care-i ai!

Isaac se ghemui în el şi rămase tăcut. Şi ce zălog primesc pentru tot ce-mi făgăduieşti? întrebă stareț*ul.

- Când Isaac va izbândi prin mijlocirea dumitale, răspunse căpetenia, îți jur pe sfântul Hubert că, dacă nu-ți va plăti în bani buni de argint, mă voi socoti cu el în aşa fel, încât o să-i pară rău că nu ți-a plătit de douăzeci de ori pe atât!

Bine, fie, zise Aymer. Ascultă, evreule, de vreme ce trebuie să mă amestec în această afacere, împrumută-mi, te rog, tăbliț*ele de scris. Ba nu, decât să mă folosesc de pana ta, mai degrabă aş ajuna vreme de douăzeci .şi patru de ore. Dar unde să găsesc o pană?

- Dacă evlavia ți-ar îngădui să te foloseşti de tăbliț*ele acestui jidov, despre pană nu te îngriji, spuse *yeoman-ul.*

Şi întinzându-şi arcul, ținti o gâscă sălbatică ce zbura deasupra capetelor lor, în fruntea unui cârd întreg care se grăbea către depărtatele şi singuraticele mlaştini din Holderness. Pasărea se roti şi căzu la pământ,

străpunsă de săgeată.

- Iată, stareţe, grăi căpetenia, ai aici pene pentru toţi călugării din Jorvaulx; le-ar ajunge vreme de o sută de ani, numai de nu s-ar apuca să izvodească letopiseţe.

Starețul se aşează şi întocmi pe îndelete o epistolă către Brian de Bois-Guilbert. După ce pecetlui cu grijă tăbliţele, le înmâna evreului, spunându-i:

- Acesta îţi va fi biletul de voie pentru a putea pătrunde în aşezământul din Templestowe şi socot că datorită lui îţi vei redobândi fiica, dacă bineînţeles îl vei întări cum se cuvine, cu daruri şi vorbe cuviincioase. Căci, crede-mă, vrednicul cavaler Bois-Guilbert face parte dintr-o tagmă care nu mişcă nici un deget pe degeaba.

- Bine, stareţe, zise haiducul, n-am să te mai opresc aici decât până ce vei da evreului un înscris pentru cele şase sute de coroane ale răscumpărării dumitale. Primesc să-mi fie mijlocitor, iar dacă voi afla că-i faci greutăţi şi nu-i dai banii înapoi, jur pe Sfânta Fecioară că voi da foc mănăstirii în care sălăşlu-ieşti, chiar de-ar fi să mor în şţreang cu zece ani mai devreme decât mi-e scris!

Cu mult mai puţină graţie decât atunci când scrisese epistola către Bois-Guilbert, starețul întocmi un înscris, prin care recunoştea că primise de la Isaac din York şase sute de coroane pentru plata răscumpărării sale, făgăduind totodată să-i înapoieze la timp această sumă.

- Şi acum, după ce mi-am plătit răscumpărarea, spuse starețul Aymer, am să te rog să-mi dai înapoi catârii şi armăsarii, precum şi să pui în libertate pe fraţii care mă slujesc; de asemenea, te rog să-mi înapoiezi inelele, bijuteriile şi straiele bogate de care am fost prădat.

- în ce-i priveşte pe fraţi, stareţe, zise Locksley, vor fi puşi în libertate de îndată, căci ar fi nedrept să-i mai oprim; cât despre cai şi catâri, îi vei primi şi pe ei, laolaltă cu ceva bani de cheltuială, cu care să poţi ajunge la York, căci ar fi o cruzime din parte-ne să te lipsim de mijloace de călătorie. Dar în ce priveşte inelele, bijuteriile, lanţurile şi celelalte, trebuie să înţelegi că suntem oameni cu suflet şi că nu putem îngădui ca un om atât de cucernic ca dumneata, care e dator să fie nesimţitor la zădărniciile lumeşti, să cadă pradă ispitei de a nesocoti canoanele tagmei saje prin portul inelelor, lanţurilor sau altor, i podoabe deşarte.

- Gândiţi-vă bine ce faceţi, domnilor, înainte de a pune mâna pe bunurile bisericii! exclamă starețul. Lucrurile acestea sunt *inter res sacras,* şi nu ştiu ce-ar putea să se întâmple dacă ele ar încăpea pe mâna unor profani.

- Am să am eu grijă de asta, fii pe pace, stareţe, zise călugărul din Copmanhurst. Am să le port eu însumi.

- Prietene, sau frate, îi răspunse starețul, nemulţumit de această dezlegare a problemei, dacă eşti într-adevăr un slujitor al bisericii, te rog să te gândeşti că vei avea să dai socoteală superiorilor dumitale pentru partea ce ai jucat-o în această fărădelege.

- Prietene stareţ, grăi călugărul, află că fac parte dintr-o mică eparhie unde sunt eu însumi episcop şi-mi pasă de episcopul din York la fel de puţin cât îmi pasă de starețul din Jorvauix şi de toată mănăstirea lui!

- Dumneata nu respecţi deloc canoanele, îl mustră starețul. Eşti unul din acei oameni destrăbălaţi care, strecurându-se în tagma noastră sfântă, îi

pângăresc riturile sacre şi pun în primejdie sufletele acelora care li se destăinuie, *Japides pro pane condonantes iis,* adică dându-le pietre în loc de pâine, după cum zice Vulgata .

- Ia-o mai domol, replică fratele. Dacă mintea mi-ar fi fost îmbâcsită cu lătinie, n-ar fi rămas multă vreme întreagă. Eu, unul, socot că a uşura nişte popi trufaşi ca tine de giuvaericalele şi marafeturile lor e cât se poate de canonic.

- Eşti un eretic, zise cu mânie starețul. *Excommunicabo vos!*

- Eretic eşti tu, ba, pe deasupra, şi hoț! îi răspunse călugărul, la fel de mânios. Nu îngădui să fiu insultat în fața enoriaşilor mei şi mă mir că nu ți-e ruşine să mă insulți astfel, când s-ar cuveni să vezi în mine un frate! *Ossa ejus perMngam,* am să-ți rup oasele, după cum zice Vulgata!

- Hei, strigă căpetenia, nişte frați preacucernici să ajungă la asemenea vorbe? Linişteşte-te, frate. Iar dumneata, starețe, dacă nu eşti pe deplin împăcat cu Domnul, nu-l mai ațâța pe călugăr. Ascultă, călugăre, lasă-l pe cuviosul părinte să plece, ca un om care şi-a plătit răscumpărarea.

Yeowen-n îi despărțiră pe cei doi preoți mâniați, care continuau să zbiere unul la celălalt într-o latinească stricată, deşi trebuie spus că starețul o vorbea mai curgător, iar călugărul, cu mai multă aprindere. în cele din urmă, starețul îşi veni în fire îndeajuns ca să-şi dea seama că nu era de demnitatea lui să se ia în bețe cu un eretic de teapa capelanului haiducilor; urmat de slujitorii săi, el porni călare cu mult mai puțină pompă şi cu o înfățişare mult mai apostoli-cească, în ceea ce priveşte bunurile lumeşti, decât arătase înaintea acestei întâlniri. Rămânea ca evreul să dea un zălog pentru răscumpărarea lui şi a starețului. El întocmi o poliță, pecetluită cu sigiliul său, către un coreligionar din York, căruia îi cerea să plătească purtătorului suma de o mie de coroane şi să-i livreze anumite mărfuri, potrivit notei alăturate.

- Fratele meu Sheva, spuse el cu un geamăt adânc, are cheia magaziei mele.

- Şi pe cea a cămării boltite, şopti Locksley.

- Nu, nu, Doamne fereşte! izbucni Isaac. Blestemat fie .ceasul în care un străin a aflat această taină!

-Nu te îndoi că taina asta e în mâini bune, cum nu mă îndoiesc eu că înscrisul tău prețuieşte cât suma trecută în el. Dar ce-i cu tine, Isaac? Ți-ai pierdut mințile? De ce-ai pălit ca un mort? Pentru o mie de coroane uiți în ce primejdie se află fiică-ta?

Nu, Diccon, nu! strigă evreul, sărind în picioare. Am să plec numaidecât. Rămâi cu bine, om pe care nu-l pot socoti bun, dar pe care nu îndrăznesc şi nu îl voi numi rău.

înainte de plecarea evreului, căpetenia haiducilor ținu să-i mai dea un sfat:

- Fii darnic, Isaac, şi nu-ți cruța punga ca să-ți salvezi fiica. Crede-mă că aurul pe care l-ai economisi pe socoteala ei te-ar face să suferi după aceea mai mult decât dacă ți l-ar turna topit pe gât.

Isaac încuviință cu un geamăt şi porni la drum, însoțit de doi zdrahoni de haiduci, care urmau să-l călăuzească prin pădure şi totodată să-l apere.

Cavalerul Negru, care urmărise cu luare-aminte toate aceste întâmplări, îşi luă la rându-i rămas-bun de la căpetenia haiducilor; el nu putu să nu-şi

arate mirarea că nişte oameni ca ei, aflaţi cu totul în afara legii şi lipsiţi de ocrotirea ei, aveau totuşi atâtea reguli de conduită socială.

- Cavalere, răspunse *yeoman-ul,* se întâmplă câteodată ca un pom rău să dea roade bune, iar vremurile rele îşi au şi ele uneori părţile lor bune. Printre cei care trăiesc în afara legii se află fără îndoială unii care dau dovadă de cumpătare, iar altora le pare rău că sunt nevoiţi să aibă o asemenea meserie.

- Şi dacă nu mă înşel, zise cavalerul, în clipa de faţă stau de vorbă cu unul dintre aceştia.

- Cavalere, răspunse haiducul, fiecare dintre noi îşi are taina sa. Eşti liber să mă judeci, iar eu pot de asemenea să-mi dau cu presupusul în privinţa dumitale, cu toate că s-ar putea ca şi unul şi altul să nimerim alături. Dar întrucât eu nu caut cu tot dinadinsul să aflu taina dumitale, să nu te superi că mi-o păstrez pe a mea.

- Îţi cer iertare, viteazule haiduc, zise cavalerul. Mustrarea dumitale e îndreptăţită, dar s-ar putea ca mai târziu să ne întâlnim din nou, cu mai puţină taină de o parte şi de alta. Până atunci ne despărţim prieteni, nu-i aşa?

- Îţi întind mâna, rosti Locksley, şi îndrăznesc să spun că e mâna unui englez adevărat, chiar dacă acesta e acum un haiduc.

- Îţi întind la rându-mi mâna şi socot că e o cinste pentru mine să ţi-o strâng pe-a dumitale. Căci acela care săvârşeşte fapte bune, deşi are puterea de a face rău, e vrednic de laudă nu numai pentru binele săvârşit, ci şi pentru răul pe care se fereşte să-l facă. Rămâi cu bine, viteazule haiduc!

Astfel se despărţiră cei doi prieteni, iar cavalerul cu lacăt pe pavăză încalecă pe armăsarul său puternic şi porni la drum prin pădure.

CAPITOLUL XXXIV

Regele Ioan: *"Prietene, uite ce este: In drumul meu, el îmi răsare ca un şarpe? Oriunde pun piciorul, dau de el. Pricepi ce-ţi spun?"*
Din *Regele Ioan*

În castelul din York, unde prinţul Ioan îşi poftise nobilii, prelaţii căpeteniile pe ajutorul cărora se bizuia pentru a-şi pune în aplicare ambiţioa- sele-i planuri de cucerire a tronului fratelui său, se încinsese un ospăţ în toată legea. Waldemar Fitzurse, priceputul şi abilul său om de încredere, lucra în taină printre ei, străduindu-se să kfaţâţe curajul de care aveau nevoie ca să-şi rostească deschis gândurile. Dar conspiraţia întârziase din pricina absenţei câtorva dintre stâlpii ei. Pentru izbânda conspiraţiei erau deosebit de însemnate îndărătnicia şi cutezanţa brutală ale lui Front-de-Boeuf, vioiciunea şi semeţia lui De Bracy, înţelepciunea, experienţa de luptă şi faimoasa vitejie ale lui Brian de Bois-Guilbert. Dar, deşi blestemau în gând absenţa lor, pe care nu şi-o puteau lămuri, nici Ioan şi nici sfetnicul său nu cutezau să treacă la fapte fără ei. Isaac evreul părea să fi dispărut la rându-i fără urmă şi, o dată cu el, pierea şi nădejdea în banii pentru care prinţul Ioan ajunsese la o învoială cu jidovul acela şi cu coreligionarii săi. Lipsa aceasta de bani era primejdioasă în asemenea grave împrejurări.

A doua zi după căderea castelului din Torquilstone, prin oraşul York

începu să se răspândească zvonul că De Bracy şi Bois-Guilbert, împreună cu aliatul lor Front-de-Boeuf, fuseseră luaţi prizonieri sau chiar omorâţi. Waldemar împărtăşi acest zvon prinţului Ioan, spunându-i că el, unul, se temea că zvonul e întemeiat, mai ales că cei trei cavaleri porniseră însoţiţi de foarte puţini slujitori, cu gândul de a-i ataca pe Cedric Saxonul şi pe cei din suita lui. In orice altă împrejurare prinţul ar fi luat această samavolnicie drept o glumă bună, dar acum, fiindcă era vorba de un lucru care-i împiedica şi-i primejduia propriile planuri, el se mânie nespus împotriva celor trei cavaleri şi începu să vorbească despre călcarea legilor, despre tulburarea ordinii publice şi despre jefuirea proprietăţii particulare pe un ton vrednic de însuşi regele Alfred.

- Jefuitori samavolnici! strigă el. Dacă am să ajung vreodată rege al Angliei, am să-i spânzur pe aceşti tâlhari de punţile propriilor lor castele!

- Dar pentru a ajunge rege al Angliei, observă cu răceală sfetnicul lui, e nevoie nu numai ca alteţa-voastră să îngăduie jafurile acestor tâlhari samavolnici, dar să-i şi ocrotească, în ciuda foarte lăudabilului său zel pentru legile pe care tâlharii aceştia au obiceiul să le calce. Ar fi vai de noi dacă mitocanii aceia safxoni ar îndeplini gândul excelenţei-voastre de a preface punţile castelelor feudale în spânzurători; iar temerarul Cedric e un om căruia i-ar putea trece prin minte una ca asta. Alteţa-voastră ştie prea bine că ar fi primejdios să facă vreun pas fără Front-de-Boeuf, De Bracy şi templier; am mers totuşi prea departe pentru a mai putea da înapoi tară primejdie.

Prinţul loan se plesni peste frunte cu nerăbdare şi începu să măsoare în lung şi-n lat încăperea, cu paşi mari.

- Ticăloşii, mişeii, mă părăsesc într-o asemenea clipă de cumpănă! izbucni el.

- Nu-s mişei, ci mai degrabă nişte nebuni fără minte, cărora le arde de asemenea năzbâtii, când avem de săvârşit treburi atât de vajnice, spuse Waldemar.

- Ce-i de tăcut? întrebă prinţul, oprindu-se în faţa lui Waldemar.

- Nu cred că putem face altceva decât ceea ce am şi dat poruncă să se facă, răspunse sfetnicul său. N-am venit să deplâng această întâmplare nenorocită împreună cu excelenţa-voastră decât abia după ce m-am străduit din răsputeri să aflu un leac.

- Eşti îngerul meu păzitor, ca de obicei, Waldemar, zise prinţul. Ca un cancelar ca tine, care să-l sfătuiască, domnia lui loan va rămâne vestită în analele ţării noastre. Dar spune, ce măsuri ai luat?

- I-am poruncit lui Louis Winkelbrand, locotenentul lui De Bracy, să sune din trâmbiţă semnalul de încălecare şi, desfăşurându-şi flamura, să pornească de îndată spre castelul lui Front-de-Boeuf, pentru a face tot ce se mai poate face întru ajutorarea prietenilor noştri.

Prinţul loan roşi de mânie, întocmai ca un copil răsfăţat, când se simte jignit.

- Pentru numele lui Dumnezeu, Waldemar Fitzurse, spuse el, prea multe griji ai luat asupră-ţi! Şi cam. prea departe ţi-ai împins cutezanţa poruncind, fără a primi ordin din parte-ne, să se sune din trâmbiţă şi să se desfăşoare flamura într-un oraş unde ne aflăm noi înşine!

- Cer iertare alteţei-voastre, zise Fitzurse, blestemând în sinea lui

prostească vanitate a stăpânului, dar, întrucât nu era vreme de pierdut, şi chiar o întârziere de câteva minute putea fi fatală, am socotit de datoria mea să iau aceste măsuri într-o chestiune atât de importantă pentru interesele alteței-voastre.

- Eşti iertat, Fitzurse, rosti cu gravitate prinţul. Bunele intenţii îţi scuză graba nebunească. Dar pe cine văd venind încoace? E însuşi De Bracy, pe legea mea! Şi în ce veşminte ciudate ni se înfăţişează!

Era într-adevăr De Bracy, "cu sângele-n obraji de-atâta fugă". Armura lui vădea toate semnele cumplitei bătălii prin care trecuse: era ruptă, pătată de sânge în numeroase locuri şi plină de noroi şi de praf. De Bracy îşi scoase coiful, îl aşeză pe masă şi rămase o clipă locului, pentru a-şi trage răsufletul înainte de a spune ce avea de spus.

- De Bracy, exclamă prinţul loan, ce înseamnă toate astea? Vorbeşte, îţi ordon! S-au răsculat cumva saxonii?

- Vorbeşte, De Bracy, spuse Fitzurse aproape în aceeaşi clipă cu stăpânul său. Doar eşti bărbat, ce Dumnezeu? Unde-i templierul? Unde-i Front-de-Boeuf?

Templierul a fugit, răspunse De Bracy, iar pe Front-de-Boeuf nu-l vef mai vedea niciodată. Şi-a găsit mormântul în flăcările care i-au mistuit castelul, şi numai eu am scăpat, pentru a vă aduce această veste.

- Cumplită veste, grăi Waldemar, ea ne îngheaţă, deşi vorbeşti despre flăcări.

- Stai puţin, căci nu v-am spus vestea cea mai cumplită, zise De Bracy şi, apropiindu-se de prinţul loan, adăugă în şoaptă, cu gravitate: Richard se află în Anglia, l-am văzutei am stat de vorbă cu el.

Prinţul loan păli, se poticni şi apucă spătarul unui jilţ de stejar,ca să nu cadă; era ca un om cu pieptul străpuns fără veste de o săgeată.

- Aiurezi, De Bracy, e cu neputinţă! spuse Fitzurse.

- Totuşi, e adevărul adevărat, răspunse De Bracy. Am fost prizonierul lui şi am stat de vorbă cu el.

- Ai stat de vorbă cu Richard Plantagenetul? se minună Fitzurse.

- Cu Richard Plantagenetul, răspunse De Bracy. Cu Richard Inimă-de-Leu, cu Richard al Angliei.

- Şi ai fost prizonierul lui? întrebă Waldemar. Asta înseamnă că e în fruntea unei armate.

- Nu, doar în fruntea câtorva *yeomen-i* în afara legii, care nici măcar nu ştiu cine este. L-am auzit spunând că va pleca de îndată din mijlocul lor. Li s-a alăturat numai ca să-i ajute să ia cu asalt castelul din Torquilstone.

- Da, da, oftă Fitzurse, în toate astea îl recunosc pe Richard; e un adevărat cavaler rătăcitor, care nu se bizuie decât pe puterea braţului său şi porneşte în căutarea aventurii ca un oarecare *sirGuy* sau srBevis, lăsând baltă interesele regatului şi primejduindu-şi propria-i persoană. Ce propui, De Bracy?

- Eu? Eu... i-am oferit lui Richard serviciile lăncierilor mei, dar el le-a refuzat. Am să mă duc la Huli cu lăncierii mei, am să fac rost de o corabie şi am să pornesc spre Flandra. în aceste vremuri tulburi, un om de ispravă îşi poate găsi oricând o întrebuinţare. Dar tu, Waldemar, nu vrei să te laşi de politică şi, apucând lancea şi scutul, să vii împreună cu mine, pentru a împărtăşi soarta ce ne-o hărăzeşte Cel-de-Sus?

-- Sunt prea bătrân, Maurice, şi apoi am o fiică, răspunse Waldemar.

- Dă-mi-o mie, Fitzurse, şi am s-o ridic la cinstea cuvenită rangului ei, am să i-o apăr cu lancea, spuse De Bracy.

- Nu, făcu Fitzurse, am să mă refugiez aici, în biserica sfântului Petru; arhiepiscopul mi-a jurat prietenie.

în timpul acestei convorbiri, prinţul loan se trezise puţin câte puţin din uluiala pricinuită de neaşteptata veste şi ascultase cu luare-aminte vorbele, celor doi curteni ai săi.

"Se leapădă de mine, îşi spuse efc Nu sunt legaţi de mine mai mult decât e frunza veştedă de creanga bătută de vânt. Drace! Oare nu pot găsi în mine însumi tărie când mişeii ăştia mă părăsesc?"

Se opri şi le întrerupse în sfârşit convorbirea, cu un râs silit, care avea ceva drăcesc:

- Ha, ha, ha, domnii mei! Pe nimbul de pe fruntea Sfintei Fecioare, vă credeam oameni înţelepţi, curajoşi, cu scaun la cap, şi iată că părăsiţi avere, onoare, plăceri, renunţaţi la tot ceea ce vă făgăduia nobila noastră acţiune în clipa în care aceasta ar fi putut să vi le aducă printr-o singură lovitură îndrăzneaţă!

- Nu vă înţeleg, zise De Bracy. De îndată ce se va afla de reîntoarcerea lui Richard, acesta va fi în fruntea unei armate, şi atunci totul se va sfârşi pentru noi. V-aş sfătui, alteţă, să vă refugiaţi în Franţa sau să vă puneţi sub ocrotirea reginei-mame.

- Nu-pentru mine mă tem, răspunse prinţul Ioan cu trufie. Pentru siguranţa mea personală ar fi de ajuns să spun un cuvânt fratelui meu. Dar deşi voi, De Bracy şi Waldemar Fitzurse, sunteţi atât de grăbiţi să vă lepădaţi de mine, eu n-aş privi cu plăcere capetele voastre spânzurând pe poarta din Clifford . îţi închipui oare tu, Waldemar, că vicleanul arhiepiscop n-o să îngăduie să fii ridicat chiar de pe treptele altarului, dacă prin aceasta ar putea să se împace cu regele Richard? Iar tu, De Bracy, uiţi că Robert Estoteville se află cu o armată întreagă între tine şi Huli, şi că, la rându-i, contele de Essex îşi strânge oastea? Dacă aveam temeiuri să ne temem de aceste oşti războinice chiar şi înainte de întoarcerea lui Richard, îţi închipui oare că acum mai poate încăpea vreo îndoială de partea cui vor fi căpeteniile acestor oşti? Crede-mă că Estoteville singur are destulă putere ca să-ţi arunce toţi lăncierii în apa râului Humber.

Waldemar Fitzurse şi De Bracy se uitară unul la celălalt, vădit descumpăniţi.

- Nu-i decât o cale de scăpare, urmă prinţul Ioan, cu fruntea înnegurată ca noaptea. Omul care ne inspiră atâta groază călătoreşte singur. Să-i ieşim în întâmpinare.

- Nu eu voi fi acela, spuse pripit De Bracy. Eu i-am fost prizonier şi mi-a arătat îndurare. N-am să mă ating nici măcar de-o pană din panaşul lui.

- Ţi-a spus cineva să te-atingi de el? zise prinţul, hohotind sinistru. Caraghiosul ăsta o să spună în curând că i-am poruncit să-l ucidă! Nu, închisoarea i se potriveşte mai mult decât moartea, şi nu are a face unde-i închis, în Anglia sau în Austria. Şi atunci lucrurile vor fi întocmai ca în clipa când am pornit la treabă. Ceea ce am început se întemeia pe nădejdea noastră că Richard va rămâne prizonier în Germania. Oare unchiul nostru Robert nu a murit închis în castelul din Cardiff?

- E adevărat, zise Waldemar, dar străbunicul dumneavoastră Hernie era mai bine înfipt în tron decât excelența-voastră. Eu, unul, socot că cea mai bună închisoare e aceea pe care o face groparul. Nici un donjon nu se poate asemui cu o criptă de biserică. Asta voiam să spun.

- Fie că e vorba de închisoare sau groapă, eu, unul, mă spăl pe mâini de toată istoria asta, rosti De Bracy.

- Ticălosule, vrei să ne vinzi? tună prințul Ioan.

- N-am vândut niciodată pe nimeni, zise De Bracy cu mândrie, iar cuvântul "ticălos" nu sade lângă numele meu.

- Liniştește-te, cavalere, spuse Waldemar. Iar dumneavoastră, stăpâne iertați-l pe viteazul De Bracy pentru aceste şovăieli. Nădăjduiesc că i le voi spulbera curând.

- Ar fi peste puterile elocinței tale, Fitzurse, răspunse cavalerul.

- Stai nițel, bunul meu Maurice, spuse şiretul politician, nu te repezi ca un cal speriat, fără să cercetezi măcar pricina spaimei tale. Pe Richard acesta până mai deunăzi ai fi dorit din suflet să-l întâlneşti într-o bătălie, ca să te masori cu el. Te-am auzit spunând asta de o sută de ori.

- Aşa e, recunoscu De Bracy, dar după cum sigur zici, doream să-l întâlnesc într-o bătălie, ca să mă măsor cu el. Niciodată nu m-ai auzit spunând că aş dori să-l atac într-o pădure când va fi singur.

Nu eşti un bun cavaler dacă asta e pentru tine o piedică, spuse Waldemar. Oare Lancelot du Lac şi SirTristram şi-au cucerit faima pe câmpul de bătaie? Sau în pădurile tainice şi întunecoase, la umbra cărora atacau nişte namile de cavaleri?

- Da, dar fii sigur că nici Tristram, nici Lancelot nu s-ar fi încumetat să se măsoare cu Richard Plantagenetul. Şi-apoi, socot că nu aveau câtuşi de puțin obiceiul să atace un om singur.

- Eşti nebun, De Bracy! zise Waldemar. Ce-ți propunem noi ție, căpetenie năimită a unor mercenari, ale căror săbii sunt în slujba prințului Ioan? Ți se arată care e duşmanul nostru, iar tu stai pe gânduri, cu toate că e în joc soarta stăpânului tău, cea a tovarăşilor tăi, soarta ta însăți, precum şi viața şi onoarea fiecăruia dintre noi!

- Îți repet că el mi-a dăruit viața, răspunse De Bracy, posomorât. E drept că m-a alungat de lângă el şi a refuzat să-mi primească omagiul - şi de aceea nu-i datorez nici o supunere, nici prietenie- dar n-am să ridic niciodată mâna împotriva lui.

- Nici nu-i nevoie. Trimite-l pe Louis Winkelbrand -*şi* vreo douăzeci din lăncierii tăi.

- Ai destui bătăuşi printre oamenii tăi, spuse De Bracy. Nici un om de-al meu nu va fi părtaş la o asemenea faptă.

- Eşti chiar atât de încăpățânat, De Bracy? întrebă prințul. După atâtea declarații de credință şi devotament, vrei să mă părăseşti?

- Nu vreau să vă părăsesc, răspunse De Bracy. Voi fi alături de domnia-voastră în orice faptă vrednică de un cavaler, fie în arenă, fie pe câmpul de bătaie, dar nimeni nu mă poate sili să atac un om la drumul mare.

- Apropie-te, Waldemar, rosti prințul Ioan. Sunt un prinț nefericit. Tatăl meu, regele Henric, a avut slujitori credincioşi; a fost de ajuns să le spună că un preot rebel nu-i dă pace, şi sângele lui Thomas Becket, oricât de sfânt ar fi fost, a înroşit treptele propriului său altar. Tracy, Morville, Brito,

slujitorileali îi îndrăzneți, numele vostru, vitejia voastră au pierit! Şi deşi Reginald Fitzurse a lăsat un fiu, fiul acesta nu mai are nimic din bărbăția şi lealitatea părintelui său.

Ba a moştenit şi una şi alta! exclamă Waldemar Fitzurse. Şi, fiindcă n-avem altceva mai bun de făcut, voi conduce eu însumi această primejdioasă acțiune. Dar să ştiți că tatăl meu a plătit scump faima de prieten credincios, iar dovezile de lealitate pe care i le-a dat lui Henric sunt o nimica toată pe lângă ceea ce voi săvârşi eu. Căci de-ar fi să aleg, mai degrabă m-aş bate cu toți sfinții din calendar decât să ridic lancea împotriva lui Inimă-de-Leu! De Bracy, ție-ți încredințez misiunea de a-i îmbărbăta pe şovăielnici şi de a ocroti persoana prințului Ioan. Dacă vei primi veşti dintre cele pe care nădăjduiesc să ți le pot trimite, acțiunea noastră nu va mai fi deloc îndoielnică. Pajule, adăugă el, du-te repede la mine acasă şi spune-i armurierului meu să-mi pregătească tot ce trebuie. De asemenea, spune-le lui Stephen Wetheral, Broad Thoresby şi celor trei lăncieri din Spyinghow să vină de îndată la mine. Să vină şi Hugh Bardon, căpetenia cercetaşilor. Rămâi cu bine, prințe, până la vremuri mai fericite!

Şi, spunând acestea, părăsi încăperea.

- Se duce să-l prindă pe fratele meu cu nepăsarea cu care s-ar duce să pună mâna pe un *franklin* saxon, grăi prințul Ioan către De Bracy. Nădăjduiesc că va asculta de poruncile noastre şi că-i va arăta dragului meu Richard tot respectul ce i se cuvine.

De Bracy răspunse printr-un zâmbet, iar prințul Ioan urmă:

- Pe nimbul de pe fruntea Sfintei Fecioare, ordinele noastre în această privință au fost cât se poate de lămurite, deşi s-ar putea ca dumneata să nu le fi auzit, fiindcă stăteam cu el lângă fereastră. I-am pus în vedere cât se poate de limpede să nu se atingă de persoana lui Richard, şi va fi vai de capul lui Waldemar dacă va nesocoti această poruncă!

- Ar fi bine să mă duc la el, spuse De Bracy, şi să-i atrag atenția asupra dorinței excelenței voastre, căci de vreme ce porunca aceasta a scăpat urechii mele, s-ar putea ca ea să nu fi ajuns nici la urechea lui Waldemar.

- Nu, nu, zise grăbit prințul Ioan. Te asigur că m-a auzit. Şi apoi am pentru dumneata o altă misiune. Maurice, vino lângă mine, dă-mi voie să mă sprijin de umărul dumitale.

În această poză familiară făcură înconjurul încăperii, iar prințul Ioan îşi urmă vorba, ca şi cum s-ar fi destăinuit unui prieten apropiat:

- Ce crezi dumneata, dragă De Braey, despre acest Waldemar Fitzurse? Se aşteaptă să-l numim cancelar. Se înțelege că ne vom gândi bine înainte de a încredința o slujbă atât de înaltă unuia care arată pe față cât de puțin ne respectă obârşia, grăbindu-se să întreprindă această acțiune îndreptată împotriva lui Richard. Dumneata crezi, sunt sigur de asta, că ți-ai pierdut întrucâtva prețuirea noastră prin îndrăznețul dumitale refuz de a săvârşi această neplăcută treabă. Dar te înşeli, Maurice, mai degrabă te stimăm pentru acest refuz şi vedem în el o virtute. Sunt lucruri care trebuie neapărat săvârşite, dar pe cel ce le săvârşeşte nu-l putem nici iubi, nici prețui. Şi s-ar putea ca anumite refuzuri de a ne sluji să ridice în stima noastră pe aceia care au curajul să se împotrivească dorinței noastre. Dacă arestarea nefericitului nostru frate poate li un temei pentru acordarea înaltului titlu de cancelar, curajosul şi cavalerescul dumitale refuz are un

temei şi mai puternic pentru a-ți acorda bastonul de mare mareşal. Gândeşte-te la asta, De Bracy, şi acum du-te la datorie.

- Tiran schimbăcios! murmură De Bracy, depărtându-se de prinț. Vai de cei care se încred în tine. Cancelarul tău, da! Acela care va primi în pază conştiința ta va avea o slujbă uşoară. Dar mare mareşal al Angliei, ăsta e într-adevăr un premiu pentru care face să te bați, adăugă el, întinzându-şi brațul ca pentru a apuca bastonul, şi păşi cu semeție afară din încăpere.

Abia ieşise De Bracy, că prințul Ioan chemă un slujitor:

Spune-i lui Flugh Bardon, căpetenia cercetaşilor noştri, să vină de îndată ce va fi vorbit cu Waldemar Fitzurse.

Până la sosirea lui Bardon, care nu întâzie mult, prințul loan străbătu în lung şi-n lat încăperea, cu paşi nervoşi, neegali.

- Bardon, spuse el, ce ți-a cerut Waldemar?

- Doi oameni hotărâți, care cunosc bine pustietățile din miazănoapte şi care se pricep să găsească urma oamenilor şi a cailor.

- Şi i-ai dat?

- Alteța-voastră se poate bizui pe mine, răspunse căpetenia iscoadelor. Unul este din Hexamshire şi-i obişnuit să-i hărțuiască pe hoții din văile râurilor Tyne şi Teviot cum urmăreşte copoiul un cerb rănit. Celălalt e dinYorkshire şi a avut deseori prilejul să tragă cu arcul prin codrii Sherwood. Cunoaşte toate poienile şi văioagele, toate tufişurile şi dumbrăvile din York şi Richmond.

- Foarte bine, spuse prințul. Pleacă şi Waldemar cu ei ?

- Chiar acum, răspunse Bardon.

- Pe cine ia cu el? mai întrebă Ioan, într-o doară.

- Pe Broad Thoresby, pe Wetheral, poreclit Stephen Inimă-de-Fier din pricina cruzimii sale, precum şi trei oameni de arme de prin miazănoapte, care au făcut parte din banda lui Ralph Middleton şi cărora li se spune "lăncierii din Spyinghow".

- Foarte bine, rosti prințul Ioan. După o clipă de tăcere adăugă: Ascultă, Bardon, trebuie să-l supraveghez! îndeaproape pe Maurice de Bracy, fărăînsă ca el să bage de seamă. Din când în când ne vei da de veste despre toate mişcările lui, cu cine vorbeşte şi ce are de gând. Ai grijă, căci vei da socoteală.

Hugh Bardon făcu o plecăciune şi se retrase.

- Dacă Maurice ne trădează, şi după felul cum se poartă mi-e teamă c-o să ne trădeze, îi vom reteza capul chiar dacă Richard ar lua cu asalt porțile Yorkului!

CAPITOLUL XXXV

"Ațâță tigrul din pustietate
Sau bate-le c-un leu flămând ca să-i smulgi prada:
E mai puțin primejdios decât, s-ațâți
Mocnitul foc al crâncenului fanatism. "
Dintr-un autor anonim

Povestirea noastră se întoarce acum la Isaac din York. Călare pe catârul primit în dar de la căpetenia haiducilor şi însoțit de cei doi zdrahoni de

yeomen-i, care urmau să-i slujească drept călăuze şi totodată drept paznici, evreul porni spre aşezământul din Templestowe pentru a negocia răscumpărarea fiicei sale. Aşezământul se afla cam la o zi de drum de castelul din Torquilstone, iar evreul nădăjduia să ajungă acolo înainte de căderea nopții; de aceea, când ajunse la marginea pădurii, după ce-şi luă rămas-bun de la călăuzele sale, dăruindu-le un ban de argint, el iuți pasul atât cât îi îngăduia oboseala drumului străbătut până atunci. Din păcate, la vreo patra mile de aşezământul templierilor, puterile îl părăsiră cu totul; simțea o durere cumplită în şale şi în toate mădularele, iar la durerea trupească se adăuga spaima cumplită ce-i tulbura sufletul. Neputând să-şi urmeze drumul, el se opri într-un târguşor unde trăia un învățat evreu, priceput în ştiința medicală, pe care Isaac îl cunoştea foarte bine. Nathan Ben Israel îl primi pe bietul său coreligionar cu bunăvoința pe care evreii şi-o arătau unii altora, potrivit îndemnului legilor lor. El stărui ca Isaac să se odihnească şi folosi cele mai bune leacuri de pe vremea aceea pentru a stăvili fierbințeala care-l mistuia pe bietul evreu în urma atâtor spaime, oboseli şi suferințe.

A doua zi dimineața, când Isaac vru să se scoale şi să-şi urmeze drumul, Nathan se împotrivi, atât ca gazdă, cât şi ca medic, spunându-i că această călătorie ar putea să-l coste viața. Isaac îi răspunse însă că pentru el era mai important decât însăşi viața să purceadă în dimineața aceea la Templestowe. La Templestowe?! exclamă gazda uimită, apoi îi luă din nou pulsul şi şopti ca pentru sine: Febra s-a potolit, şi totuşi mintea lui pare întrucâtva rătăcită şi tulburată.

- Şi de ce nu la Templestowe? tăcu bolnavul. E adevărat, Nathan, că acolo locuiesc oameni care văd în huliții fii ai lui Israel nişte piedici şi nişte ființe vrednice de dispreț, dar cred că ştii că uneori afaceri urgente ne silesc să ne amestecăm printre aceşti sângeroşi soldați nazariteni şi că atunci suntem nevoiți să vizităm aşezămintele templierilor, ca şi pe cele ale cavalerilor ospitalieri.

O ştiu prea bine, zise Nathan, dar n-ai aflat că Lucas de Beaumanoir, căpetenia ordinului lor, căruia ei îi spun marele magistru, se găseşte acum la Templestowe?

- Nu ştiam, răspunse Isaac. Ultimele scrisori primite de la prietenii noştri din Paris arătau că el se află acolo, pentru a-i cerşi lui Philip ajutor împotriva sultanului Saladin.

între timp a sosit în Anglia, zise Nathan Ben Israel. Frații nu se aşteptau la venirea lui, şi află că a venit în mijlocul lor cu brațul ridicat, hotărât să îndrepte lucrurile şi să pedepsească. Spumegă de mânie împotriva acelora care şi-au călcat jurământul, şi trebuie să ştii că teama acestor fii ai lui Belial e foarte mare. Ai auzit, desigur, vorbindu-se despre el.

- îl cunosc prea bine, spuse Isaac. Creştinii vorbesc despre acest Lucas Beaumanoir ca despre un om care ar fi în stare să şi ucidă ca să apere legea nazaritenilor. Ai noştri l-au poreclit "mâncătorul de sarazini" şi "asupritorul nemilos al copiilor Țării făgăduinței".

- Bine l-au poreclit, rosti Nathan. Ceilalți templieri sunt gata să se lepede de credința lor de dragul plăceriîor sau al aurului şi argintului, dar Beaumanoir ăsta e făcut dintr-un alt aluat; el urăşte plăcerile trupului, disprețuieşte averea şi ard6 de dorința de a dobândi ceea ce ei numesc

cununa martirajului. Să dea Dumnezeu s-o dobândească şi el şi toţi ai lui cât de curând! Omul acesta trufaş, şi-a ridicat mâna îndeosebi asupra capetelor fiilor lui Iuda, după cum David şi-a întins-o pe a sa asupra Edomului; după el, uciderea unui evreu ar fi o jertfă la fel de plăcută Celui-de-Sus ca moartea unui sarazin. Multe minciuni şi blestemăţii a spus el despre virtuţile leacurilor noastre, de parcă ar fi fost vorba de nişte născociri ale Satanei. Dumnezeu să-l pedepsească!

- Totuşi, zise Isaac, sunt nevoit să mă duc la Templestowe chiar de-ar fi roşu de mânie ca un cuptor de şapte ori încins!

Şi Isaac îi lămuri lui Nathan pricina călătoriei sale. învăţatul asculta cu luare-aminte şi-şi arăta simţămintele după obiceiul poporului său, rupându-şi hainele de pe el şi strigând:

- Ah, biata fată, biata de ea! Vai de frumuseţea Sionului! Vai de viaţa noastră!

- Vezi în ce hal am ajuns! încheie Isaac. îţi dai seama că n-am vreme de pierdut. De altfel, prezenţa acestui Lucas Beaumanoir, căpetenia lor, ar putea să-l abată pe Brian de Bois-Guilbert de la săvârşirea nelegiuirii pe care-o pune la cale şi să-l facă să-mi dea înapoi pe scumpa mea fiică Rebecca.

Bine, du-te, încuviinţă Nathan Ben Israel. Dar fii înţelept, căci numai înţelepciunea l-a scăpat pe Daniel din groapa cu lei, unde fusese azvârlit. Să dea Dumnezeu să izbuteşti, aşa cum îţi doreşte inima. Totuşi, dacă poţi, fereş-te-te să dai ochi cu marele magistru, căci cea mai mare plăcere a sa este să-şi bată joc de neamul nostru din zori până în seară. Dacă poţi, caută să stai de vorbă între patru ochi cu Bois-Guilbert, căci aşa vei izbuti mai curând să-l înduplecî; lumea spune că blestemaţii ăştia de nazariteni din aşezământul lor se cam mănâncă între ei. Deie Domnul să li se spulbere planurile şi să se acopere de ruşine! Dar tu, frate drag, întoarce-te la mine cum te-ai întoarce în casa tatălui tău şi dă-mi de veste cum ţi-a mers. Nădăjduiesc că o vei aduce cu tine pe Rebecca, această vrednică elevă a preaînţeleptei Minam, despre ale cărei leacuri blestemaţii de creştini ziceau c-ar ti fost roade ale vrăjitoriei.

Isaac îşi luă rămas-bun de la prietenul său şi porni la drum; peste un ceas catârul lui se oprea în faţa preceptoriei din Templestowe.

Acest aşezământ al templierilor se înălţa în mijlocul unor minunate livezi şi păşuni pe care evlavia ultimului preceptor le dăruise ordinului lor. Era o clădire masivă şi bine întărită - măsură de prevedere pe care cavalerii nu uitau să o ia niciodată şi care era cât se poate de necesară, având în vedere dezordinea ce domnea pe vremea aceea în Anglia. Doi halebardieri, îmbrăcaţi în negru, păzeau puntea, iar alţii, purtând aceeaşi îmbrăcăminte mohorâtă, se plimbau pe ziduri, cu un pas lugubru, aducând mai degrabă a strigoi decât a soldaţi. Slujitorii inferiori ai ordinului umblau în negru încă de pe vremea când nişte pseudocălugări, ce se dădeau drept templieri, întemeiaseră în munţii Palestinei o conferire ai cărei membri purtau straiele albe, hărăzite îndeobşte cavalerilor şi scutierilor ordinului, ceea ce dusese la discreditarea acestuia. Din când în când, câte un cavaler străbătea curtea înfăşurat în mantia-i albă, cu capul lăsat pe piept şi cu braţele încrucişate. Când se întâmpla să treacă pe lângă un altul, se salutau solemn, pe muteşte, căci aşa era obiceiul în tagma lor, potrivit învăţăturii *Sfintei*

Scripturi. "Vorba multă nu te fereşte de păcat" şi " Viaţa şi moartea sunt în puterea limbii". într-un cuvânt, asprimea ascetică a disciplinei templierilor, care de atâta vreme fusese înlocuită prin dezmăţ şi libertinaj, părea să fi reînviat deodată la Templestowe, sub privirea severă a lui Lucas Beaumanoir.

Isaac se opri în faţa porţii, chibzuind cum să pătrundă în clădire şi cum să se facă ascultat, căci îşi dădea seama că pentru neamul său nefericit fanatismul cavalerilor ordinului nu era mai puţin primejdios decât dezmăţul, lor neînfrânat şi că, în acest caz, însăşi credinţa sa putea stârni ura şi persecuţia templierilor, după cum, în celălalt caz, averea sa putea trezi poftele lor de jaf.

In clipa aceea, Lucas Beaumanoir se plimba într-o grădiniţă a preceptoriei, împrejmuită de zidurile exterioare ale acesteia; el ducea o tainică şi tristă convorbire cu un frate al ordinului, care venise o dată cu el din Palestina.

Marele magistru era un bărbat în vârstă, aşa cum îl vădeau barba sa lungă şi sură şi sprâncenele sale încărunţite, cu toate că în ochii străjuiţi de aceste sprâncene ardea o flacără pe care trecerea anilor nu o putuse stinge. Trăsăturile ascuţite şi aspre ale acestui războinic temut păstrau ceva din cruzimea soldatului; pe faţa lui de ascet se vedeau totuşi semnelounei îndelungate şi istovitoare cumpătări, ca şi mândria spirituală a bigotului mulţumit de sine. însă, în ciuda înfăţişării sale aspre, Lucas Beaumanoir avea un aer impunător şi nobil, care venea fără îndoială din îndelungatele sale relaţii cu monarhii şi prinţii, relaţii impuse de înalta sa slujbă, precum şi din obişnuinţa de a dicta nestingherit cavalerilor de viţă nobilă aflaţi în slujba ordinului. Era înalt şi se ţinea drept, cu semeţie, în ciuda vârstei înaintate şi a oboselii. Mantia lui albă, croită cu austeritatea cerată de canonul statornicit de însuşi sfântul Bernard, era făcută dintr-un material care se numea pe vremea aceea "postav de Bur-rel" şi părea turnată pe el. Pe umărul stâng se vedea crucea cu opt braţe a ordinului, croită din postav roşu. Nici o blană, de hermină sau de alt soi, nu-i împodobea îmbrăcămintea, dar, având în vedere vârsta lui înaintată, marele magistru purta un pieptar căptuşit cu cea mai moale pielicică de miel, ceea ce era îngăduit de canoanele ordinului, care socoteau blana drept cel mai mare lux. într-o mână ţinea acel ciudat *abacus,* adică bastonul de comandant, cu care sunt de obicei înfăţişaţi templierii. Pe măciulia bastonului se afla o plăcuţă rotundă, pe care era gravată crucea ordinului împrejmuită cu un cerc numit în heraldică *orie.* însoţitorul acestui înalt demnitar era îmbrăcat aproape la fel, dar respectul neţărmurit ce-l arăta superiorului său dovedea că între ei nu exista nici o altă egalitate. Preceptorul, căci acesta era rangul său, nu păşea alături de marele magistru, ci înapoia lui, însă nu prea departe, în aşa fel, încât Beaumanoir să-i poată vorbi fără a-şi întoarce capul.

Conrade, spunea marele magistru, scumpul meu tovarăş de lupte şi de osteneli, numai inimii tale credincioase îi pot- împărtăşi amărăciunile mele. Numai ţie îţi pot spune de câte ori am dorit, din clipa în care am pus piciorul în acest regat, să mor şi să ajung în lumea celor drepţi! în Anglia aceasta, ochii mei nu s-au putut odihni pe nici o privelişte plăcută vederii, afară doar de mormintele fraţilor noştri, aşezate sub bolţile masive ale bisericii templului din trufaşa capitală. "Ah, bravule Robert de Ros! exclamam eu în

gând, în timp ce-i priveam pe aceşti viteji soldaţi ai crucii, sculptaţi pe mormintele lor. Ah, vrednice William de Mareschal! Deschideţi-vă criptele de marmură şi lăsaţi-l să se înfrupte din pacea voastră pe un frate ostenit, care ar dori mai degrabă să se lupte cu o sută de mii de păgâni decât să fie martor la decăderea sfântului nostru ordin!"

- Adevărat, prea adevărat, încuviinţă Conrade Mont-Fitchet, iar nelegiuirile fraţilor noştri din Anglia sunt şi mai grave decât cele ale fraţilor noştri din Franţa.

Fiindcă sunt mai bogaţi, spuse marele magistru. Iartă-mă, frate, că vorbesc despre mine. Nu că mă laud, dar ştii ce viaţă am dus, ştii cum am respectat întocmai canoanele ordinului, cum m-am luptat cu demonii văzuţi şi nevăzuţi, cum am doborât la pământ leul care răgea căutându-şi prada; am făcut-o ca un bun cavaler şi ca un preot cucernic, oriunde mi-a ieşit în cale, după cum ne învaţă preafericitul Bernard în paragraful 45 al canoanelor noastre: *UtLeo semper feriatur* . Dar, pe sfântul templu, întru a cărui zeloasă slujire mi-am mistuit viaţa şi trupul, măduva oaselor şi nervii! Pe sfântul templu îţi jur că în afară de tine şi de alţi câţiva care mai păstrează încă austeritatea de altădată a ordinului nostru, nu văd în jurul meu decât oameni nevrednici de numele-i sfânt. Ce spun canoanele noastre şi cum le aplică fraţii noştri? Ei nu au voie să poarte nici o podoabă lumească, nici un panaş pe cască, nici o fărâmă de aur pe scările şeilor şi pe frâie, şi totuşi cine se împăunează cu mai multă trufie decât aceşti sărmani soldaţi ai templului? E oprit după canoanele noastre să te foloseşti de o pasăre ca să prinzi o altă pasăre, să ucizi animale cu arcul sau cu arbaleta, să suni din corn sau să hărţuieşti, călare pe cal, vânatul. Dar cine-i întrece pe templieri la vânătoarea cu şoimi, la pescuit şi la alte petreceri deşarte? Templierii n-au voie să citească alte cărţi decât cele îngăduite de superiorul lor şi nici să asculte alte citanii decât textele sfinte care pot fi rostite cu glas tare în timpul meselor. Dar, vai, ei îşi pleacă urechea la vorbele tuturor menestrelilor trândavi şi-şi desfată ochii citind romanţele deşarte ale acestora. în loc să stârpească magia şi ereziile, aşa cum li s-a poruncit, ei cercetează blestematele taine cabalistice ale evreilor şi magia păgână a sarazinilor! Li se cerea să fie cumpătaţi, să se hrănească cu rădăcini, verdeţuri şi hrişcă, să nu mănânce carne decât de trei ori pe săptămână, deoarece abuzul de carne pângăreşte trupul, şi iată, mesele lor gem sub povara unor mâncăruri alese! Singura lor băutură trebuie să fie apa, şi iată, acum, orice chefliu se laudă că "bea ca un templier". Cât despre această grădină, plină de ierburi şi arbori curioşi aduşi din ţările Orientului, ea seamănă mai degrabă cu haremul unui emir necredincios decât cu un petic de pământ pe care nişte călugări creştini cultivă verdeţuri ca să aibă cu ce se hrăni. Şi vai, Conrade! Bine ar fi dacă dezmăţul s-ar opri aici! Ştii prea bine că n-avem voie să primim printre noi nici măcar pe acele femei evlavioase care la început erau socotite ca surori ale ordinului nostru, deoarece, precum zice paragraful 46, duşmanul înveterat a izbutit, prin mijlocirea femeii, să abată multe suflete de la calea cea dreaptă care duce spre rai. Mai mult decât atât, ultimul paragraf, care este cheia de boltă a curatei şi neprihănitei învăţături a binecuvântatului nostru întemeietor, ne interzice să.sărutăm chiar pe surorile şi mamele noastre - *ut omnium mu-lierum fugiantur oscula* . Mi-e ruşine să o spun, mi-e ruşine să mă şi gândesc la

desfrâul care s-a abătut asupra noastră ca un potop. Sufletele neprihăniților noştri înaintaşi, sufletele lui Hugh de Payen şi Godfrey de Saint-Omer, ca- şi cele ale preafericiților şapte, care cei dintâi şi-au închinat viața slujirii templului, nu pot avea odihnă nici măcar în rai. l-am văzut, Conrade, în vedeniile mele nocturne; ochii lor sfinți vărsau lacrimi pentru păcatele şi rătăcirile fraților lor şi pentru deşănțatul şi ruşinosul dezmăț în care se bălăcesc. "Beau-manoir, mi-au zis ei, nu mai dormi, trezeşte-te! O pată pângăreşte sanctuarul templului, o pată mare şi murdară ca aceea lăsată de lepră pe zidurile caselor molipsite de altădată. Oştenii crucii, care ar trebui să se ferească de privirea unei femei ca de ochiul unui balaur, păcătuiesc în văzul tuturor nu numai cu femeile din neamul lor, ci şi cu fiicele păgânilor blestemați, chiar cu cele ale şi mai blestemaților jidovi. Beaumanoir, nu mai dormi, trezeşte-te şi răzbună-te! Ucide-i pe păcătoşi, fie ei bărbați sau femei! Pune mâna pe fierul roşu al lui Fineas!" Vedenia s-a spulberat, Conrade, dar deşteptându-mă am putut auzi zăngănitul zalelor lor şi le-am putut vedea mantiile albe fluturând în vânt. Da, voi face întocmai cum mi-a poruncit, voi cruța lăcaşul sfânl al templului, iar lespezile murdare şi pângărite de lepră le voi smulge şi le voi azvârli afară din clădire!

- Dar gândeşte-te bine, cuvioşia-ta, spuse Mont-Fitchet, această pată s-a întărit prin trecerea vremii şi prin puterea obişnuinței. Mai bine ia-o domol, cu băgare de seamă, aşa cum e drept şi cum porunceşte înțelepciunea,

- Nu, Mont-Fitchet, răspunse aprigul moşneag, e nevoie de o reformă aspră şi radicală, căci e în joc soarta ordinului nostru. Cumpătarea, evlavia şi austeritatea înaintaşilor noştri ne-au adus prieteni puternici, pe când trufia, bogăția şi dezmățul au stârnit împotriva noastră duşmani primejdioşi.Trebuie să ne lepădăm de aceste bogății, care sunt o ispită pentru prinți, trebuie să ne lepădăm de trufie, care e o ruşine pentru ei, trebuie de asemenea să curmăm destrăbălarea, care e un scandal pentru întreaga creştinătate! Dacă nu, ține minte ce-ți spun, ordinul templului va pieri de pe fața pământului, iar noroadele îl vor da cu totul uitării.

- Să ne ferească Dumnezeu de o asemenea nenorocire! exclamă preceptorul.

- Amin, rosti solemn marele magistru. Dar cată să ne străduim a fi vrednici de ajutorul lui. îți spun, Conrade, că nici puterile cereşti, nici cele pământeşti nu vor mai răbda multă vreme ticăloşia acestei generații. Informațiile mele sunt sigure: terenul pe care e clădit aşezământul nostru e de pe acum şubrezit, şi fiece piatră pe care o adăugăm la edificiul măreției noastre nu va face decât să-i grăbească prăbuşirea. Trebuie să ne întoarcem la izvoare şi să ne dovedim a fi oşteni credincioşi ai crucii, jertfind chemării noastre nu numai sângele şi viața, nu numai patimile şi viciile noastre, dar chiar tihna şi bunăstarea, precum şi simțămintele noastre fireşti, pentru a ne purta ca nişte oameni pătrunşi de convingerea că multe din plăcerile care la alții sunt îndreptățite îi sunt interzise oşteanului jurat al templului.

În clipa aceea, un slujitor, îmbrăcat într-o mantie jerpelită (căci novicii, dornici să intre în tagmă, purtau în timpul noviciatului straiele vechi ale cavalerilor), intră în grădină, şi făcând o plecăciune adâncă în fața marelui magistru, rămase locului, aşteptând în tăcere să i se dea voie a-şi rosti solia.

- Nu e oare mai cuviincios, spuse marele magistru, să-l vezi pe acest

Da-mian îmbrăcat în straiele umilinței creştine şi păstrând o tăcere smerită în fața superiorului său decât să-l vezi în halul în care era cu numai două zile în urmă, când smintitul se plimba înfăşurat într-o mantie pestriță şi pălăvrăgea cu obrăznicia şi trufia unui papagal? Vorbeşte, Damiane, ți-este îngăduit. Ce veste mi-aduci?

- Nobile şi preacuvioase părinte, grăi novicele. La poartă aşteaptă un jidov care cere să fie lăsat să vorbească cu fratele Brian de Bois-Guilbert.

- Bine-ai făcut că mi-ai dat de veste, zise marele magistru. Când suntem şi noi aici, un preceptor nu-i decât un membru de rând al ordinului nostru, care nu are voie să facă ce vrea, ci trebuie să asculte de voința stăpânului său, potrivit *Sfintei Scripturi:* "Ascultatu-mi-a vorba şi s-a supus". Trebuie neapărat să ştim ce învârteşte acest Bois-Guilbert, adăugă el, - întorcându-se spre interlocutorul său.

- Se spune despre el că ar fi viteaz şi curajos, zise Conrade li adevărat ce se spune, grăi marele magistru. Numai în vitejie nu am decăut față de înaintaşii noştri, eroii crucii. Dar tratele Brian a intrat în ordinul nostru din capriciu şi disperare, cu gândul de a fugi de lume, nu dintr-o chemare adevărată, ci mai degrabă ca un om pe care o uşoară nemulțumire îl împinge să caute căința. De atunci încoace, însă, el a devenit un zurbagiu, a început să cârtească şi să comploteze, s-a pus în fruntea acelora care ne sapă autoritatea, uitând că dreptul de a conduce îi este acordat magistrului prin însuşi simbolul toiagului şi al vergii: toiagul e menit să sprijine pe cei slabi, iar varga să îndrepte greşelile păcătoşilor. Damiane, adăugă el, adu-l aici pe jidov.

Slujitorul se retrase cu o plecăciune adâncă şi se întoarse peste câteva minute împreună cu Isaac din York. Niciodată vreun sclav adus în fața unui principe puternic nu s-a apropiat de acesta cu temeneli mai adânci şi stăpânit de o spaimă mai grozavă ca aceea care-l cuprinse pe evreu apropiindu-se de marele magistru. Când evreul ajunse la zece paşi de el, Beaumanoir îi făcu semn cu toiagul să se oprească. Evreul căzu în genunchi şi sărută țărâna în semn de respect. Apoi se ridică şi rămase în fața celor doi templieri, cu mâinile împreunate şi cu capul lăsat pe piept, întocmai ca cel mai slugarnic rob oriental.

- Damiane, rosti marele magistru, poți să pleci, dar ai grijă ca un paznic să fie la îndemână când îl voi chema. Nu lăsa pe nimeni să intre în grădină până ce nu vom pleca noi.

Slujitorul se înclină şi se retrase, iar semețul Beaumanoir urmă:

- Evreule, ascultă ce-ți spun. Nu se cuvine unor oameni de rangul nostru să aibă prea multă vreme de-a face cu unul ca tine, şi de altfel noi nu pierdem cu nimeni vremea pălăvrăgind. De aceea, fii scurt în răspunsurile la întrebările ce ți le voi pune şi ai grijă să spui numai adevărul, căci dacă limba ta va voi să mă înşele, ți-o voi smulge din gura-ți necredincioasă.

Evreul dădu să răspundă, dar marele magistru nu-l lăsă:

- Tăcere, păgâne! Nu rosti de față cu noi nici un cuvânt în afara răspunsurilor la întrebările noastre. Ce treabă ai cu fratele Brian de Bois-Guilbert?

Isaac suspină, cuprins de spaimă şi nesiguranță. Dacă-şi spunea păsul, putea ieşi un tărăboi nemaipomenit, iar dacă nu şi-l spunea, ce nădejde i-ar mai fi rămas să-şi recapete fiica? Beaumanoir, căruia nu-i scăpase spaima

cumplită a evreului, catadicsi să-l liniştească întrucâtva:

Dacă te porți cinstit cu noi, n-ai a te teme de nimic în ceea ce priveşte făptura ta nenorocită. Iți poruncesc încă o dată să-mi spui ce treabă ai cu Brian de Bois-Guilbert!

I-am adus o scrisoare vrednicului cavaler, bâigui evreul. Nu vă fie cu supărare, luminăție, e de la starețul Aymer de la mănăstirea din Jorvaulx.

- Nu-ți spuneam eu, Conrade, că trăim nişte vremuri îngrozitoare? grăi magistrul. Poftim, un stareț cistercian trimite o scrisoare unui soldat al templului şi nu poate găsi un sol mai nimerit decât un jidov necredincios! Dă scrisoarea încoace!

Evreul, cu mâinile tremurânde, desfăcu căptuşeala tichiei sale armeneşti, unde vârâse tăblițele starețului, ca să fie mai sigur. Apoi dădu să se apropie, cu mâna întinsă şi cu trupul încovoiat, pentru a le înmâna cruntului său inchizitor.

- înapoi, câine! răcni marele magistru. Nu ating păgânii decât cu sabia. Conrade, ia tu scrisoarea din mâinile evreului şi dă-mi-o.

Beaumanoir apucă tăblițele, le cercetă cu luare-aminte şi începu apoi să le desfacă legăturile.

- Cuvioşia-ta, se împotrivi Conrade, de altfel, cu mult respect, ce faci, rupi pecetea?

- Şi de ce nu? se burzului Beaumanoir, încruntându-se. Nu stă scris oare, în paragraful 42, *De Lectione Litemrum,* că un templier nu va primi scrisoare, fie chiar şi de la tatăl său, fără a-i împărtăşi cuprinsul ei marelui său magistru şi fără a o citi de față cu el?

Spunând acestea parcurse în grabă scrisoarea, cu o mutră uimită şi scârbită, apoi o citi din nou, dar ceva mai încet, şi exclamă, întinzând spre Conrade mâna în care ținea scrisoarea şi lovind-o uşor cu cealaltă:

- ... Poftim, frumoase lucruri scrie un creştin unui alt creştin, amândoi membri de frunte ai unor confrerii religioase! Când vei veni, Hristoase, cu vânturătoarea ta, să desparți grâul de neghină? adăugă el solemn, ridicând privirile spre cer.

Mont-Fitchet luă scrisoarea din mâna superiorului său şi dădu să o citească, dar marele magistru spuse:

- Citeşte-o cu glas tare, Conrade. Iar tu, evreule, ia aminte, căci te vom în- treba despre această scrisoare.

Conrade citi scrisoarea, care avea următorul conținut:

- "Aymer, prin grația divină stareț al lăcaşului cistercian al Sfintei Marii din Jorvaulx, urează domnului Brian de Bois-Guilbert, cavaler al sfântului Ordin al templului, sănătate, însoțită de toate harurile craiului Bacchus şi ale sfintei Venere. în ce ne priveşte, dragă frate, află că sunt prizonierul unor oameni fără lege şi fără Dumnezeu, care nu s-au temut să mă înhațe şi m-au silit să plătesc o răscumpărare. Tot de la dânşii aflat-am despre nenorocirea lui Front-de-Boeuf, precum şi că domnia-ta ai scăpat, împreună cu acea frumoasă vrăjitoare evreică, ai cărei ochi negri te-au fermecat. Mă bucur foarte tare de a te şti în siguranță, cu toate acestea te rog să fii cu ochii în patru în ce priveşte această nouă vrăjitoare din Endor; căci am aflat în taină că marele vostm magistru, care nu dă doi bani pe fețele frumoase şi pe toți ochii negri din lume, va sosi din Normandia pentru a curma petrecerea voastră şi a pune capăt rătăcirilor voastre. Drept care te rog din inimă să iei

aminte şi să veghezi precum spune *Sfânta Scriptură: Invenientur vigilantes* . Cât despre bogatul ei tată, pe nume Isaac din York, acesta, cerându-ne o scrisoare de recoman-dație, i-am dat rândurile de față, şi te sfătuiesc din suflet, ba chiar te rog mult să primeşti răscumpărarea fetei, deoarece jidovul îți va plăti din punga lui atâta bănet, încât vei putea cumpăra cincizeci de fete în condiții mai sigure.

Drept care nădăjduiesc să am şi eu partea mea când vom petrece împreună ca nişte adevărați frați, fără a uita carafa cu vin. Căci zice *Scriptura: Vinum laeti-ticat cor hominis* şi mai zice: *Rex delectabitur pulctuitudine tua* .

Până la acea fericită întâlnire, îți urez toate cele bune. Întocmită în bârlogul hoților, pe la ceasul utreniei,

Aymer, Pr. S. M. Jorvolciencis

Post-scriptum. Lănțişorul de aur al domniei-tale n-a rămas multă vreme în stăpânirea mea şi atârnă acum de gâtul unui haiduc, vânător de cerbi, legat de fluierul cu care-şi cheamă câinii."

- Ce părere ai despre asta, Conrade? întrebă marele magistru. Un bârlog de hoți, da, un bârlog de hoți e un adăpost foarte potrivit pentru un asemenea stareț. Nu-i de mirare că mânia Domnului apasă asupra noastră şi că în Țara sfântă pierdem loc după loc, palmă după palmă, în fața păgânilor, când avem nişte preoți de teapa acestui Aymer. Ce-o fi vrând să spună pomenind de această nouă vrăjitoare din Endor? adăugă el în şoaptă, adresându-se confidentului său.

Conrade, care cunoştea mai bine decât superiorul său jargonul galanteriei (poate din proprie experiență), îl lămuri pe marele magistru că aceste cuvinte ciudate făceau parte din limbajul folosit de mireni față de femeile pe care le iubeau *par amours.* Dar explicația nu avu darul de a-l mulțumi pe bigotul Beaumanoir.

- E mai mult decât îți închipui tu, Conrade. Mintea-ți naivă nu poate pătrunde acest abis de ticăloşie. Rebecca asta din York a fost eleva acelei Miriarn despre care ai auzit desigur. Vei vedea că evreul recunoaşte aceasta. Şi întorcându-se spre Isaac rosti cu glas tare: Vasăzică fiica ța e prizoniera lui Brian de Bois-Guilbert?

- Da, preacuvioase, bâigui bietul Isaac. Şi vă asigur că orice răscumpărare pe care-ar putea-o plăti un om sărman.

- Ține-ți gura! îi tăie vorba marele magistru. Fiica ta se pricepe să tămăduiască, nu-i aşa?

- Da, luminăție, răspunse evreul cu ceva mai multă încredere. Mulți cavaleri şi *yeomen-i,* nobili şi vasali au de ce să binecuvânteze darul acesta dumnezeiesc, pe care cerul i l-a hărăzit. Mulți ar putea să arate că ea i-a tămăduit cu meşteşugul ei, când orice alt leac omenesc se dovedise zadarnic. Fata mea a fost binecuvântată de dumnezeul lui Iacob.

Beaumanoir se întoarse rânjind spre Mont-Fitchet.

- Iată, frate, înşelăciunile duşmanului care ne devoră! Cu asemenea momeli ne pescuieşte sufletele, dând un mic răgaz de viață pământească în schimbul fericirii veşnice. Bine spun sfintele noastre canoane: *Semperpercu-tiaturLeo vorans* . Să răpunem leul! La pământ cu cel ce ne distruge! adăugă el, ridicându-şi în aer toiagul, ca pentru a sfida puterea întunericului. Fiica ta, urmă el, adresându-se evreului, tămăduieşte desigur prin cuvinte

magice, prin amulete vrăjite şi prin alte asemenea taine cabalistice.

- Nu, viteze şi cucernice cavaler, răspunse evreul, ea vindecă mai ales cu ajutorul unui balsam miraculos.

De unde-i cunoaşte taina? întrebă Beaumanoir.

I-a fost împărtăşită de către Miriam, o femeie înțeleaptă din neamul nostru, răspunse Isaac în silă.

- Aha, păgâne! E vorba de vrăjitoarea Miriam, ale cărei farmece blestemate sunt vestite în întreaga creştinătate? întrebă marele magistru, făcându-şi cruce. A fost arsă pe rug, iar cenuşa i-a fost împrăştiată în cele patru vânturi. Acelaşi blestem să cadă asupra mea şi asupra ordinului meu dacă n-o voi pedepsi la fel pe eleva ei, ba chiar şi mai crunt! Am să o învăț eu să mai umble cu farmece asupra oştenilor binecuvântatului templu! Hei, Damiane, dă-l afară pe jidovul acesta! Dacă se va împotrivi sau dacă se va întoarce, ucide-l! Cât despre fiică-sa, ne vom purta cu ea aşa cum ne dă dreptul legea noastră creştinească şi înaltul nostru rang.

Bietul Isaac fu alungat aşadar din preceptorie; toate rugămințile şi chiar ofertele sale fură de prisos. Neavând altceva mai bun de făcut, el se întoarse la casa învățatului, pentru a se sfătui cu acesta ce putea face ca să-şi salveze fiica. Dacă până atunci se temuse pentru onoarea ei, acum tremura pentru viața ei. între timp, marele magistru îl chemase la el pe preceptorul din Templestowe.

CAPITOLUL XXXVI

"Nu spune că înşel. Toți se prefac:
Milogul când cerşeşte, şi curteanul
Când vrea mărire, ranguri şi avere.
E prefăcut şi popa, şi oşteanul.
Toți țin în cinste prefăcătoria.
Iar care se arată-aşa cum este.
E rău văzut, de oamenii de stat,
De popi şi comandanți. Aşa e lumea."
Dintr-o piesă veche

Albert de Malvoisin, preşedintele sau, în graiul ordinului, preceptorul aşezământului din Templestowe, era fratele acelui Philip de Malvoisin despre care am pomenit de câteva ori de-a lungul acestei istorii şi, ca şi el, era prieten la toartă cu Brian de Bois-Guilbert.

Printre oamenii destrăbălați şi imorali, care erau destul de numeroşi în Ordinul templului, Albert din Templestowe ocupa un loc de frunte, însă, spre deosebire de îndrăznețul Bois-Guilbert, el ştia să-şi acopere viciile şi ambițiile cu vălul fățărniciei, arborând masca unui fanatism pe care în sinea lui îl disprețuia. Dacă marele magistru n-ar fi sosit pe neaşteptate la Templestowe, el, unul, n-ar fi văzut în acest lăcaş nici o abatere de la disciplina ordinului. Şi, deşi luat prin surprindere şi întrucâtva dat pe față, Albert de Malvoisin ascultase cu atâta respect şi prefăcută căință mustrările superiorului său şi se arătase atât de zelos în îndreptarea relelor ce-l nemulțumeau pe acesta, încât izbutise în cele din urmă să dea un aer de smerenie ascetică lăcaşului, care în ultima vreme fusese un templu al

dezmățului şi al plăcerilor lumeşti. Din această pricină, Lucas Beaumanoir îşi schimbase întrucâtva părerea despre preceptor, socotindu-l un om mai moral decât îi păruse la început, judecând după înfățişarea lăcaşului.

După părerea bună a marelui magistru fu simțitor zdruncinată când află că Albert primise în acest aşezământ al bisericii o prizonieră evreică, pe cât se părea, ibovnica unui frate al ordinului. De aceea, când Albert se înfățişă înaintea lui, Beaumanoir îl privi cu o neobişnuită asupririle şi-i spuse, tară ocolişuri:

- Aflu că în acest lăcaş, închinat Domnului şi slujirii țelurilor sfântului Ordin al templului, o evreică a fost adusă de către un frate, cu voia dumitale, domnule preceptor.

Albert de Malvoisin rămase mut de uimire, căci o închisese pe nefericita Rebecca într-o tainiță depărtată a clădirii şi luase toate măsurile ca nimeni să nu afle de ea. Privirile marelui magistru îi arătau însă limpede că, dacă nu va preîntâmpina furtuna pe care o vesteau, totul se va sfârşi pentru Bois-Guilbert şi pentru el însuşi.

- De ce taci? îl întrebă marele magistru.

- Mi se îngăduie să răspund? rosti preceptorul cu cea mai mare umilință, deşi, punând această întrebare, nu urmărise decât să câştige un răgaz cât de mic pentru a-şi putea limpezi gândurile.

- Vorbeşte, îți îngădui, zise marele magistru. Spune-mi dacă îți este cunoscută pravila de căpetenie a sfintelor noastre canoane, care glăsuieşte: *De conimilitonibus Templi in sancta civitate, qui cum mulieribus versantur, prop-ter obleetationem carnis .*

- Desigur, cuvioşia-ta, răspunse preceptorul. Doar nu am fost numit în această înaltă slujbă fără să cunosc una din cele mai însemnate reguli ale ordinului .

- Atunci cum se face, te întreb încă o dată, cum se face că ai îngăduit ca unul din frați să-şi aducă aici ibovnica şi, ceea ce e şi mai grav, o vrăjitoare evreică, pângărind astfel acest sfânt lăcaş?

- O vrăjitoare evreică? îngână Albert de Malvoisin. îngerii să ne aibă în pază!

- Da, frate, o vrăjitoare evreică! rosti marele magistru cu asprime. Am spus-o. îndrăzneşti a tăgădui că Rebecca, fiica ticălosului cămătar Isaac din York şi eleva nemernicei vrăjitoare Minam, se află în clipa de față - ce ruşine! - în acest aşezământ pe care-l ai în grijă?

- Preacuvioase, înțelepciunea ta a spulberat bezna ce-mi învăluia mintea, răspunse preceptorul. Mă miram eu că un cavaler atât de vrednic ca Brian de Bois-Guilbert e robit de farmecele acestei femei, pe care n-am primit-o în lăcaşul nostru decât pentru a ridica o stavilă în calea intimității lor crescânde, care altminteri ar fi putut merge până la capăt, ceea ce ar fi însemnat prăbuşirea viteazului şi cuviosului nostru frate.

- Vasăzică, între ei nu s-a petrecut încă nimic potrivnic jurământului nostru? întrebă marele magistru.

- Cum? Sub acest acoperământ? rosti preceptorul, făcându-şi cruce. Sfânta Magdalena şi cele zece mii de fecioare să ne ferească de una ca asta! Nu! Dacă am păcătuit primind-o aici, am făcut-o închipuindu-mi că în felul acesta aş putea stăvili nesocotita aplecare a fratelui nostru către evreică,- aplecare ce mi s-a părut atât de nefirească şi de nebunească, încât am pus-

o, firește, pe seama unei tulburări a minții, mai vrednică de milă decât de mustrare. Dar de vreme ce cuvioşia-ta, care eşti atât de înțelept, ai descoperit că ticăloasa evreică e o vrăjitoare, faptul acesta explică, pare-mi-se, pe deplin rătăcirea fratelui nostru.

- Da, o explică, fireşte! încuviință Beaumanoir. Vezi, frate Conrade, ce primejdie este să te laşi amăgit de primele momeli şi vicleşuguri ale Satanei? Ne oprim privirile asupra unei femei numai pentru a astâmpăra pofta ochiului şi pentru a ne bucura de ceea ce bărbații numesc frumusețe, iar străvechiul duşman, leul care devoră, dobândeşte prin asta putere asupră-ne, pentru a întregi prin farmece şi talismane ceea ce a început a dobândi prin delăsare şi sminteală. S-ar putea ca fratele nostru Bois-Guilbert să fie în cazul de față mai degrabă vrednic de milă decât de pedeapsă, de sprijinul toiagului decât de loviturile vergilor, şi s-ar mai putea ca mustrările şi rugăciunile noastre să-l vindece de nebunie şi să-l readucă în rândurile fraților săi.

- Ar fi păcat ca ordinul nostru să piardă una din cele mai bune lănci ale sale tocmai acum, când sfânta noastră frăție are cel mai mult nevoie de sprijinul fiilor săi, spuse Conrade Mont-Fitchet. Acest Brian de Bois-Guilbert a omorât cu mâna lui trei sute de sarazini.

- Sângele acestor câini afurisiți, grăi marele magistru, este o ofrandă plăcută adusă sfinților şi îngerilor pe care ei i-au disprețuit şi i-au blestemat; cu ajutorul sfinților şi îngerilor nădăjduiesc să rupem vrăjile şi farmecele în care fratele nostru a fost prins ca într-o mreajă. El va sfâşia legăturile în care l-a prins această Dalilă, aşa cum Samson a rupt cele două frânghii cu care îl legaseră filistenii, şi-i va tăia în bucăți pe păgâni, făcând grămezi-grămezi din trupurile lor. Iar în ce o priveşte pe ticăloasa vrăjitoare care a cutezat să prindă în farmecele ei pe un frate al Sfântului templu, va trebui să moară.

- Dar legile Angliei... începu preceptorul, care, deşi încântat că mânia marelui magistru apucase, din fericire, pe un alt făgaş, îndepărtându-se de Bois-Guilbert şi de el însuşi, începuse să se teamă că înaltul prelat împingea cam prea departe lucrurile.

- Legile Angliei, îi tăie vorba Beaumanoir, îngăduie şi chiar obligă pe fiece judecător să împartă dreptate în cuprinsul propriei sale jurisdicții. Cel mai neînsemnat baron are dreptul de a aresta, judeca şi condamna o yrăjitoare descoperită pe moşia lui. Oare acest drept va fi tăgăduit marelui magistru al templului în cuprinsul unei preceptorii a ordinului său? Nu. Vom judeca şi vom osândi! Vrăjitoarea nu va mai face umbră pământului, iar o dată cu ea va fi curmată şi ticăloşia ei. Pregăteşte de îndată marea sală a castelului pentru judecarea vrăjitoarei.

Albert de Malvoisin se retrase cu o plecăciune, însă nu pentru a face pregătirile cerute, ci pentru a-l căuta pe Bois-Guilbert şi a-l pune în cunoştință de întorsătura pe care păreau s-o ia lucrurile. Nu-i trebui multă vreme să-l găsească; cavalerul spumega de mânie, în urma unui nou afront primit din partea frumoasei evreice.

- Nesăbuita! răcni el. Ingrata, auzi, să disprețuiască pe cel care i-a salvat viața, primejduindu-şi-o pe a sa în acel castel cuprins de flăcări şi potopit de sânge! îți jur pe lumina cerului, Malvoisin! Am rămas acolo până ce acoperişul şi bârnele au început să trosnească, năruindu-se în jurul meu. Am fost ținta a sute de săgeți; băteau în armura mea ca grindina în zăbrelele

ferestrelor, şi nu m-am folosit de pavăză decât ca s-o apăr pe ea. Da, iată cât am pătimit pentru ea! Şi acum fata asta îndărătnică mă învinuieşte că n-am lăsat-o să piară, şi nu numai că nu-mi arată nici cel mai mic semn derecunoştinţă, dar nu vrea să-mi lase nici cea mai slabă nădejde că mi-o va arăta vreodată! Diavolul care i-a făcut atât de îndărătnic neamul şi-a strâns toată puterea în făptura ei!

- Eu, unul, cred că Diavolul a pus stăpânire şi pe ea, şi pe tine, zise preceptorul. De câte ori nu te-am sfătuit să fii cu băgare de seamă dacă nu eşti în stare să fii cumpătat. Nu ţi-am spus că sunt destule fete creştine care ar fi dornice de aşa ceva şi ar socoti un păcat să refuze unui cavaler atât de brav *le don damoureaux merţi,* şi că n-are nici un rost să te agăţi de o evreică încăpăţânată? Ah, pe sfânta liturghie, cred că bătrânul Lucas Beaumanoir a ghicit adevărul când a spus că fata asta te-a prins în farmecele ei!

- Lucas Beaumanoir? făcu Bois-Guilbert cu glas mustrător. Astea sunt măsurile tale de prevedere, Malvoisin? L-ai lăsat pe şontorog să prindă de veste că Rebecca se află în preceptorie?

- Ce era să fac? se dezvinovăţi preceptorul. Am făcut tot ce-am putut ca să-ţi păstrez taina, dar ea a fost dată în vileag, numai Diavolul poate şti de către cine anume. Află însă că m-am străduit să aranjez lucrurile; dacă renunţi

. la Rebecca, eşti salvat. Bătrânul te plânge ca pe o victimă a farmecelor ei. Evreica e o vrăjitoare şi trebuie să fie pedepsită.

- Pe lumina cerului, nu va fi pedepsită! exclamă Bois-Guilbert.

- Ba pe lumina cerului, va trebui să fie pedepsită, şi va fi! spuse Malvoisin. N-o poţi salva nici tu, nici altcineva. Lucas Beaumanoir a hotărât că moartea evreicei va fi o ofrandă menită să răscumpere toate păcatele amoroase ale cavalerilor templieri. Şi ştii prea bine că are şi puterea, şi voinţa de a pune în aplicare un plan atât de înţelept şi cucernic.

- Ah, oare veacurile viitoare vor crede că un asemenea fanatism prostesc a existat vreodată? rosti Bois-Guilbert, măsurând cu paşi mari încăperea.

- Nu ştiu ce-au să creadă ele, răspunse Malvoisin liniştit, dar ştiu prea bine că nouăzeci şi nouă la sută din popii şi mirenii zilelor noastre vor rosti "amin" auzind hotărârea marelui magistru.

- Am găsit o cale! strigă Bois-Guilbert Albert, tu eşti prietenul meu nu-i aşa? îi vei înlesni fuga, Malvoisin, iar eu o voi duce într-un loc mai sigur şi mai ferit.

- Chiar dacă aş vrea, n-aş putea s-o fac, răspunse preceptorul. Lăcaşul e înţesat de slujitorii marelui magistru şi de alţi oameni care-i sunt credincioşi. Şi ca să fiu sincer, frate, nu prea am poftă să te urmez în această escapadă, chiar dacă aş trage nădejde să ajung la liman. Destul mi-am pus pielea în joc pentru tine. N-am de gând să mă expun primejdiei de a fi degradat sau chiar de a-mi pierde preceptoria de dragul unei păpuşi evreice. Iar tu,- dacă vrei să-mi asculţi povaţa, ai face bine să renunţi la această vânătoare de năluci şi să-ţi slobozi şoimii asupra altui vânat. Gândeşte-te, Bois-Guilbert, rangul tău, viitoarea ta mărire, totul atârnă-de locul pe care-l ocupi în rândurile ordinului. Dacă vei stărui nebuneşte în patima pentru această Rebecca, îi vei da lui, Beaumanoir putinţa de a te alunga şi poţi fi sigur că n-o să scape prilejul. Ţine ca la ochii din cap la toiagul pe care-l strânge în mânk-i tremurătoare şi ştie că-ţi îndrepţi spre el

pumnul puternic. Fii sigur că te va zdrobi dacă-i vei oferi un pretext atât de nimerit cum e ocrotirea ce o acorzi unei vrăjitoare evreice. Lasă-l să facă ce vrea în treaba asta, căci n-ai încotro. Când toiagul va fi în mâna ta, vei putea dezmierda pe fiicele Iudei sau le vei arde pe rug, după cum îți va fi voia.

- Malvoisin, spuse Bois-Guilbert, mă miră cât sânge rece ai, eşti un...

- Prieten, se grăbi preceptorul să umple un gol pe care Bois-Guilbert l-ar fi umplut probabil cu un cuvânt mult mai aspru. Da, sunt un prieten cu sânge rece, şi de aceea sunt mai în măsură să-ți dau povețe. îți spun încă o dată că nu ai cum să o salvezi pe Rebecca. îți repet că nu poți decât pieri împreună cu ea. Du-te de-l caută pe marele magistru, aruncă-te la picioarele lui şi spune-i...

Nu, pentru numele lui Dumnezeu, nu la picioarele boşorogului, ci în barbă am să-i spun...

- Bine, fie şi în barbă, zise Malvoisin cu răceală. Dar atunci spune-i că eşti nebun după această prizonieră evreică şi, cu cât îi vei vorbi mai aprins despre patima ta, cu atât mai mare îi va ti graba de a-i pune capăt prin moartea frumoasei vrăjitoare; iar tu, prins cu ocaua mică prin mărturisirea unui păcat potrivnic jurământului făcut, nu vei mai putea nădăjdui în sprijinul fraților tăi şi vei fi silit, poate, să renunți la toate visele strălucite de mărire şi putere, pentru a ridica lancea de mercenar în vreuna din măruntele dispute dintre Flandra şi Burgundia.

- Ai dreptate, Malvoisin, spuse Brian de Bois-Guilbert, după o clipă de gândire. Nu vreau ca boşorogul habotnic să mă aibă la mână cu ceva. Cât despre Rebecca nu e vrednică să-mi primejduiesc de dragul ei rangul şi onoarea. Am să o părăsesc, da, am să o las în voia soartei dacă...

- Nu-ți schimba această hotărâre înțeleaptă şi trebuincioasă, zise Malvoisin. Femeile sunt doar nişte jucării menite să ne desfate în ceasurile noastre de răgaz, dar ambiția e îndeletnicirea de căpetenie a vieții. Să piară o mie de păpuşi firave de felul acestei evreice, înainte ca pasul tău bărbătesc să se oprească din strălucita carieră ce-ți stă în față! Acum, să ne despărțim, căci nu se cuvine să fim văzuți sfătuindu-ne. Mă duc să dau porunci ca sala să fie pregătită pentru scaunul de judecată.

- Cum? Aşa repede? se miră Bois-Guilbert.

- Da, răspunse preceptorul, judecata nu ține mult când judecătorul a hotărât dinainte osânda.

"Rebecca, îşi spuse în gând Bois-Guilbert, când rămase singur. Dragostea ce ți-o port o să mă coste scump. De ce nu pot oare să te las în voia soartei, aşa cum mă sfătuieşte acest fățarnic cu inima rece? Am să fac o încercare să te salvez, dar bagă de seamă, dacă vei stărui să nu-mi fii recunoscătoare şi mă vei respinge din nou, răzbunarea mea va fi la fel de aprigă ca şi dragostea pe care ți-o port. Viața şi onoarea lui Bois-Guilbert nu se cuvin primejduite dacă disprețul şi mustrările sunt singur-a lui răsplată."

Preceptorul abia apucase să împartă poruncile cuvenite, când se pomeni cu Conrade Mont-Fitchet, care îl înştiința despre hotărârea marelui magistru de a purcede numaidecât la judecarea evreicei pentru vrăjitorie.

- Sunt sigur că nu-i decât un vis, o amăgire, spuse preceptorul. Avem destui medici evrei pe care nu-i numim vrăjitori, deşi vindecă în chip miraculos pe bolnavi.

Marele magistru este de altă părere, răspunse Mont-Fitchet. Dar,

Albert, am să fiu sincer cu tine şi-am să-ţi spun că, vrăjitoare sau ba, e mai bine ca nenorocita asta să moară decât ca ordinul să-l piardă pe Brian de Bois-Guilbert sau să fie măcinat de certuri lăuntrice. Tu ştii ce rang înalt are, ce faimă şi a dobândit ca oştean, şi ştii cât de mult îl preţuiesc mai toţi fraţii, dar nimic din toate acestea nu l-ar putea îndupleca pe marele magistru dacă l-ar socoti pe Brian drept complicele, şi nu victima evreicei. Chiar dacă în femeia asta s-ar întrupa sufletele celor douăsprezece triburi, ar fi mai bine să piară singură decât să-l ducă la pierzanie şi pe Bois-Guilbert.

- Adineauri l-am convins s-o părăsească, zise Malvoisin. Dar spune-mi, sunt oare destule temeiuri ca această Rebecca să fie osândită pentru vrăjitorie? Oare marele magistru nu-şi va schimba gândul când va vedea că dovezile sunt atât de slabe?

- Trebuie să le întărim, Albert, spuse Mont-Fitchet. Trebuie să le întărim? Mă înţelegi?

- Da, răspunse preceptorul. Şi nu m-aş da în lături de la nimic pentru propăşirea ordinului, numai că avem prea puţină vreme pentru a găsi dovezile cuvenite.

- Malvoisin, *trebuie* să le găsim! spuse Conrade. Va fi atât spre binele ordinului, cât şi spre binele tău. Acest aşezământ din Templestowe e cam sărac, cel de la "Maison-Dieu" e de două ori mai bine înzestrat. Ştii prea bine că am trecere la bătrânul nostru conducător; dacă vei găsi oameni în stare să ducă la bun sfârşit treaba asta, vei deveni preceptorul aşezământului "Maison-Dieu", în mănoasa provincie Kent. Ce zici?

- Printre oamenii care au venit aici o dată cu Bois-Guilbert, răspunse Malvoisin, se află doi inşi pe care-i cunosc foarte bine; au fost în suita fratelui meu Philip de Malvoisin şi au trecut din slujba lui în cea a lui Front-de-Boeuf. S-ar putea ca ei să ştie câte ceva despre vrăjitoriile acestei femei.

- Du-te şi caută-i de îndată. Ascultă, dacă doi-trei bizanţî le-ar putea ascuţi memoria, nu-i lăsa s-aştepte.

- Pentru un ţechin ăştia ar jura că mama care i-a făcut a fost o vrăjitoare, răspunse preceptorul.

- Hai, du-te, spuse Mont-Fitchet. La amiază începe judecata. Nu l-am văzut niciodată pe bătrân mai grăbit cu pregătirile de când l-a condamnat la ardere pe rug pe Hamet Alfagi, un musulman convertit care trecuse din nou la credinţa lui Mahomet.

Uriaşul clopot al castelului bătuse de amiază când Rebecca auzi tropăit de paşi pe scara tainică ce ducea la chilia unde era închisă. Zgomotul vestea sosirea câtorva oameni, ceea ce o bucura întrucâtva, căci se temea mai mult de vizitele singuratice ale cruntului şi înflăcăratului Bois-Guilbert decât de orice altă nenorocire. Uşa încăperii se deschise şi înăuntru păşiră Conrade şi preceptorul Malvoisin, însoţiţi de patru paznici îmbrăcaţi în negru şi înarmaţi cu halebarde.

- Fiică a unui neam blestemat, scoală-te şi urmează-ne! spuse preceptorul.

- Încotro şi pentru ce? întrebă Rebecca.

- Ascultă, evreică, o repezi Conrade, nu tu pui întrebări aici, treaba ta e doar să asculţi! Află totuşi, dacă vrei să ştii, că vei fi dusă în faţa judecăţii marelui magistru al sfântului nostru ordin, spre a răspunde pentru

fărădelegile tale.

- Dumnezeul lui Abraham fie lăudat! exclamă Rebecca, împreunându-şi mâinile. Numele unui judecător, chiar de-ar fi un duşman al poporului meu este pentru mine ca numele unui protector. Vă urmez cu dragă inimă, numai daţi-mi voie să-mi acopăr faţa.

Coborâră scara cu paşi înceţi şi solemni, străbătură un coridor lung şi intrară printr-o uşă cu două canaturi în marea sală aleasă de marele magistru pentru judecata hotărâtă.

Partea de jos a încăperii era ticsită de scutieri şi de *yeomen*- care îi făcură loc Rebeccăi, nu fără oarecare greutate; însoţită de preceptor şi de Mont-Fitchet şi urmată de paznicii înarmaţi cu halebarde, ea păşi spre locul ce i se rezervase. Trecând prin mulţime, cu braţele încrucişate şi cu capul plecat, simţi că cineva îi strecoară în mână o hârtiuţă; fără să vrea, strânse hârtiuţa în pumn, fără să se uite la ea. Gândul că în această mulţime duşmănoasă avea un prieten îi dădu curajul să privească înjur şi să cerceteze cu luare-aminte feţele oamenilor în mijlocul cărora fusese adusă. Privi apoi scena, pe care ne vom strădui să o .descriem în capitolul ce urmează.

CAPITOLUL XXXVII

"E aspra legea care nu te lasă .
Să-ţi plângi durerea când cumplit te-apasă,
E aspră legea ce pe om l-opreşte
Să râdă-n voie când se veseleşte;
Dar şi mai aspră-i când, ca să lovească,
Tiranii spun c-a lor putere
e dumnezeiască."
Evul mediu

Tribunalul chemat s-o judece pe nevinovata şi nefericita Rebecca se instalase pe platforma de la capătul de sus al marii săli; după cum am mai arătat, această platformă era un fel de loc de onoare hărăzit celor mai cu vază locatari sau oaspeţi ai unui castel din vechime.

într-un jilţ înalt, drept în faţa împricinatei, şedea marele magistru al templului, în lunga-i mantie albă, ţinând în mână toiagul mistic, pe care era gravat simbolul ordinului. La picioarele sale fusese aşezată o masă, la care stăteau doi dieci, capelani ai ordinului, a căror misiune era să întocmească procesul-verbal al dezbaterilor. Straiele negre, capetele tunse şi privirile grave ale acestor oameni ai bisericii alcătuiau un puternic contrast cu înfăţişarea războinică a cavalerilor; aceştia se aflau acolo fie din pricină că locuiau în precepto-rie, fie pentru că veniseră anume ca să dea o mână de ajutor marelui lor magistru. Preceptorii, în număr de patru, şedeau pe jilţuri mai puţin înalte, nu chiar în rând cu cel al superiorului lor; iar cavalerii, care nu aveau un rang atât de înalt în rândurile ordinului, şedeau pe scaune şi mai joase, păstrând faţă de preceptori distanţa dintre aceştia şi marele magistru. în spatele lor, dar tot pe platformă, stăteau scutierii ordinului, îmbrăcaţi în straie albe mai ieftine.

Întreaga adunare avea un aer cât se poate de solemn, iar feţele

cavalerilor trădau cutezanța lor războinică, dar şi gravitatea cuvenită unor oameni ai bisericii, gravitate ce nu putea lipsi nimănui în prezența marelui magistru.

Partea de jos a sălii era ticsită de străji înarmate cu halebarde, precum şi de alți slujitori dornici să vadă atât un mare magistru, cât şi o vrăjitoare evreică. Mai toți aceşti oameni de rând slujeau într-un fel sau altul ordinul şi-i puteai deosebi după straiele lor negre. Dar nici țăranilor din împrejurimi nu li se interzisese intrarea, căci pentru Beaumanoir era o mândrie ca spectacolul înălțător al judecății sale să poată fi privit de cât mai multă lume. Ochii lui mari, albaştri, îi ieşeau parcă din orbite când îşi roteau privirile asupra adunării, şi întreaga lui înfățişare părea pătrunsă de conştiința demnității sale şi a însemnătății rolului pe care şi-l închipuia că-l joacă. Judecata începu printr-un psalm pe care îl îngână şi el, cu un glas adânc, melodios, neatins de vârstă.

Solemnele acorduri ale psalmului *Venite exultemus Domino,* atât de des cântate de templieri înainte de a porni la luptă împotriva vrăjmaşilor lor păgâni, tură socotite de către Lucas drept cele mai nimerite pentru a celebra apropiatul triumf pe care urma să-l dobândească asupra puterilor întunericului. Sunetele grave şi prelungi, scoase de o sută de glasuri bărbăteşti obişnuite să cânte în cor, se înălțară către bolta sălii, rostogolindu-se prin arcadele ei ca vuietul plăcut şi solemn totodată al unei mari cascade.

Când sunetele acestea conteniră, marele magistru îşi roti încet privirile asupra sălii şi băgă de seamă că jilțul unuia dintre preceptori era gol. Btian de Bois-Guilbert, care şezuse acolo, plecase fără veste şi se afla aduni la capătul uneia din băncile ocupate de cavalerii aliați ai templului; stătea în picioare, ținând într-o mână un colț al mantiei, ca să-şi ascundă cât de cât fața; în cealaltă mână îşi ținea sabia cu mânerul în chip de cruce, cu al cărei vârf scrijelea încet nişte semne pe duşumeaua de stejar.

- Nefericitul! rosti marele magistru, după ce îl învrednici pe Brian cu o privire compătimitoare. Vezi, Conrade, cât de adânc îl tulbură această sfântă adunare? Iată unde-l pot duce pe un cavaler vrednic şi viteaz privirile unei femei ajutate de Satana! l-e ruşine să ne privească în ochi, dar nici la ea nu cutează să se uite. Cine ştie din ce îndemn al vrăjitoarei desenează mâna lui seninele acelea cabalistice pe podea? S-ar putea să fie în joc însăşi viața şi liniştea noastră, dar noi scuipăm şi-l sfidăm pe vrăjmaşul nemernic. *Semper Leo percutiatur!*

Beaumanoir îi spusese toate acestea în şoaptă omului său de încredere, Conrade Mont-Fitchet. Marele magistru rosti apoi cu voce tare, adresându-se adunării:

- Cucernici şi viteji cavaleri, preceptori şi aliați ai acestui sfânt ordin, frații şi copiii mei! Precum şi voi, nobili şi evlavioşi slujitori, care năzuiți să purtați această sfântă cruce! Şi voi, frați creştini de toată mâna! Aflați că slăbiciunea noastră a prilejuit această adunare, căci, orişicât de neînsemnați am fi, nouă ne-a fost încredințată, o dată cu acest toiag, deplina putere de a judeca şi de a hotărî asupra tot ceea ce priveşte propăşirea binecuvântatului nostru ordin. Sfântul Bernard preafericitul a statornicit în canoanele ordinului nostru cavaleresc şi religios, în cel de-al 59-lea paragraf, că frații nu pot fi convocați în conciliu decât prin voința şi din porunca magistrului,

dându-ne astfel nouă şi părinților mai vrednici care ne-au premers în această slujbă a noastră libertatea de a hotărî atât în ce priveşte nevoia ținerii unui conciliu al întregului ordin sau numai al unei părți, cât şi în ce priveşte locul şi vremea ținerii lui. Astfel, în asemenea adunări este de datoria noastră să ascultăm părerile fraților noştri şi să hotărâm potrivit propriei noastre voințe. Dar când lupul flămând tabără asupra turmei şi răpeşte o oaie, este de datoria bunului păstor să-şi strângă tovarăşii spre a-l alunga pe cotropitor cu arcuri şi praştii, potrivit bine cunoscutului nostru canon, care spune că leul trebuie să fie răpus. Iată de ce am chemat aici, în fața noastră, o evreică pe nume Rebecca, fiica lui Isaac din York,, o femeie netrebnică prin vrăjile şi solomoniile ei, cu ajutorai cărora a rătăcit simțurile şi a întunecat mintea nu a unui om de rând, ci a unui cavaler, şi nu a unui cavaler mirean, ci a unuia pus în slujba Sfântului templu, nu a unui cavaler aliat, ci a unui preceptor al ordinului nostru, primul în cinste, ca şi în rang. Fratele nostru Brian de Bois-Guilbert ne este bine cunoscut atât nouă, cât şi tuturor celor ce ne ascultă în clipa de față ca un adevărat şi zelos luptător al crucii, care, prin puterea brațului său, a săvârşit numeroase fapte vitejeşti în Țara sfântă, purificând locurile sfinte prin vărsarea sângelui acelor eretici ce le pângăreau. înțelepciunea şi prudența fratelui nostru nu erau mai puțin vestite în rândurile fraților săi decât vitejia şi discipliqa lui, astfel încât cavalerii din toate țările răsăritene, ca şi cei din țările apusene, îl socoteau pe Bois-Guilbert vrednic de a primi acest toiag atunci când cerul va binevoi să ne cruțe de povara sa. Dacă am afla că un asemenea om, atât de prețuit şi atât de cinstit, lepădându-se dintr-o dată de orice respect față de propria-i persoană, de jurământul său, de frații şi de năzuințele sale, s-a legat de o evreică, a umblat în ticăloasa ei tovărăşie prin locuri singuratice, a apărat-o, primejdu-indu-şi viața, şi, în sfârşit, a mers atât de departe în orbirea şi sminteala sa încât a adus-o pe această evreică într-una din preceptoriile noastre, ce altceva am putea spune decât că nobilul cavaler a căzut pradă unui demon sau că se atlă sub înrâurirea unei vrăji diabolice? Dacă am crede altfel, fiți siguri-că nici rangul, nici vitejia, nici faima, nici vreun alt temei pământesc n-ar putea să ne împiedice să-l pedepsim pentru a curma răul, după cum porunceşte canonul: *A uierte malum ex vobis* . Căci felurite şi îngrozitoare sunt abaterile de la canoanele binecuvântatului nostru ordin în această jalnică istorie. întâi de toate, cavalerul şi-a îngăduit să facă ce vrea, contrar paragrafului 33, care glăsuieşte: *Quod nullus juxta propriam voluntatem incedat* . In al doilea rând, a avut legături cu o persoană excomunicată, contrar alineatului 57: *Ut fratres non participent cum excommunicatis,* atrăgând astfel asupră-şi o parte din *Anathema Maranatha.* în al treilea rând, a stat de vorbă cu femei străine, contrar paragrafului: *Ut tmtres non conversantur cum extraneis mulieiibus* . în al patrulea rând, nu numai că nu s-a ferit, dar chiar a cerat, pare-se, sărutarea unei femei, sărutare prin care, după cum glăsuieşte ultimul canon al vestitului nostru ordin: *Un fugiantur oscuh,* oştenii crucii sunt atraşi în capcană. Pentru aceste felurite şi scârbavnice vini, Brian de Bois-Guilbert ar trebui sa fie smuls şi alungat din frăția noastră, chiar dacă ar fi mâna ei dreaptă şi ochiul ei drept.

Ajuns aici oratorul făcu o pauză. Adunarea începu să murmure. O parte din cei tineri, care întâmpinaseră cu un zâmbet canonul *De osculis fugiendis,*

îşi luară un aer grav şi aşteptară neliniştiți hotărârea marelui magistru. Acesta urmă în sfârşit:

- Da, atât de mare s-ar cuveni să fie pedeapsa dată unui cavaler templier care ar păcătui cu bună-ştiință împotriva canoanelor ordinului său în pricini atât de însemnate. Dar dacă, prin mijlocirea farmecelor şi vrăjilor, Satana a pus stăpânire pe sufletul unui cavaler care şi-a aruncat cu prea multă uşurință privirile asupra frumuseții unei tinere fete, în cazul acesta se cuvine mai degrabă să-l deplângem decât să-l pedepsim pentru abaterea săvârşită şi, dându-i doar o pedeapsă care să-l poată curăța de păcat, trebuie să îndreptăm tăişul mâniei noastre asupra blestematei unelte care era să-l ducă la desăvârşită pierzanie. Ridfcați-vă, deci, şi depuneți mărturie, voi cei care ați fost martorii acestor nefericite întâmplări, pentru a putea cântări faptele şi hotărî osânda, precum şi pentru a vedea dacă ne putem mulțumi cu pedepsirea acestei necredincioase sau dacă se cuvine cumva să purcedem mai departe, luând, oricât ne-ar sângera inima, măsuri mai aspre împotriva fratelui nostru.

Mai mulți martori fură chemați pentru a arăta primejdiile prin care trecuse Bois-Guilbert în încercarea lui de a o salva pe Rebecca din castelul în flăcări, precum şi felul în care o ocrotise, primejduindu-se pe sine. Martorii dădură o sumedenie de amănunte, îngroşându-le peste măsură - cum au obiceiul oamenii de rând atunci când sunt tulburați grozav de vreo întâmplare mai deosebită -, şi trebuie spus că aplecarea lor firească spre miraculos spori şi mai mult când băgară de seamă mulțumirea cu care înaltul prelat le asculta mărturiile cerute. Astfel, primejdiile pe care le înfruntase Bois-Guilbert, destul de mari şi aşa, deveniră de-a dreptul fantastice în relatările oamenilor. Zelul arătat de cavaler în apărarea Rebeccăi întrecea orice limite, nu numai pe cele ale prudenței, dar chiar limitele celui mai fantastic zel cavaleresc; iar curtenia arătată de el Rebeccăi, în ciuda faptului că vorbele ei erau adesea aspre şi mustrătoare, fu zugrăvită în aşa fel, încât părea cu totul nefirească la un bărbat atât de mândru şi aprig.

Preceptorul aşezământului din Templestowe fu chemat apoi să descrie felul în care Bois-Guilbert şi evreica sosiseră acolo. Malvoisin dădu dovadă de multă dibăcie în mărturia lui; straduindu-se să cruțe simțămintele lui Bois-Guilbert, el lăsă să-i scape din când în când vorbe ce dădeau a înțelege că vitezul cavaler îşi pierduse mințile, într-atât de îndrăgostit părea de fata pe care-o adusese cu el. Preceptorul îşi mărturisi, oftând pocăit, propria-i vină, aceea de a fi îngăduit intrarea Rebeccăi şi a curtezanului ei în preceptorie.

- Da, încheie Malvoisin, eu am mărturisit toate aceste lucruri în fața cuviosului părinte, marele magistru. El ştie că n-am fost mânat de gânduri rele, chiar dacă purtarea mea a fost potrivnică sfintelor canoane. Mă voi supune cu dragă inimă oricărei pedepse pe care mi-o va da.

- Drept ai grăit, frate Albert, spuse Beaumanoir. Gândurile tale au fost curate, căci ai crezut că în felul acesta îl poți întoarce pe fratele tău rătăcit de pe drumul pierzaniei. Dar purtarea ta a fost vinovată, ca aceea a unui om care, vrând să oprească un cal fugar, nu-l apucă de hățuri, ci de scări, şi în loc să-şi atingă scopul, se alege el însuşi cu răni. Cuvioşii noştri părinți au hotărât ca la utrenii să se rostească de treisprezece ori *Tatăl nostru,* iar la

vecernii, de nouă ori. Vei rosti de două ori pe-atâtea. Templierilor li se îngăduie să mănânce carne de trei ori pe săptămână, dar tu vei posti toată săptămâna vreme de o lună şi jumătate. Aceasta să-ţi fie pocăinţa.

Luându-şi, fățarnic, înfățişarea celei mai adânci smerenii, preceptorul din Templestowe se înclină până la pământ în faţa superiorului şi se întoarse la locul său.

- Fraţilor, rosti marele magistru, n-ar fi bine să cercetăm puţin viaţa şi faptele din trecut ale acestei femei, pentru a vedea dacă a folosit într-adevăr farmece şi vrăji, de vreme ce mărturiile ce le-am ascultat ne îndreptăţesc să credem că rătăcitorul nostru frate a fost mânat prin înşelătorii şi imbolduri diavoleşti către această nefericită abatere?

Herman de Goodalricke era unul din cei patru preceptori aflaţi în sală; ceilalţi trei erau: Conrade, Malvoisin şi însuşi Bois-Guilbert. Herman, un vechi luptător, cu faţa crestată de iataganele musulmanilor, deţinea un rang însemnat şi se bucura de preţuirea confraţilor săi. El se ridică şi se înclină în faţa marelui magistru, care îi dădu numaidecât cuvântul.

- Luminăţia ta, începu el, aş dori din tot sufletul să aud ce are de spus viteazul nostru frate Brian de Bois-Guilbert despre aceste acuzaţii de necrezut şi să ştiu cu ce ochi vede el nefericita sa legătură cu această evreică.

- Brian de Bois-Guilbert, rosti marele magistru, ai auzit întrebarea pusă de fratele nostru de Goodalricke? îţi poruncesc să-i răspunzi!

Bois-Guilbert se întoarse cu faţa spre marele magistru, dar nu scoase o vorbă.

- E stăpânit de demonul muţeniei, zise marele magistru. Piei, Satană! Vorbeşte, Brian de Bois-Guilbert, te conjur pe acest simbol al sfântului nostru ordin!

Bois-Guilbert se strădui din răsputeri să nu-şi dea pe faţă dispreţul şi mânia care clocoteau în el, înţelegând că aceasta nu i-ar fi ajutat la nimic.

- Excelenţă, rosti el, Brian de Bois-Guilbert nu răspunde la asemenea învinuiri năstruşnice şi prosteşti. Dacă onoarea lui e jignită, el şi-o va apăra cu trupul său şi cu această spadă, care s-a ridicat adesea în apărarea creştinătăţii.

- Te iertăm, frate Brian, spuse marele magistru, cu toate că a te lăuda astfel în faţa noastră pentru faptele tale de arme este o îngâmfare care tot de la duşman ţi se trage, căci se ştie că duşmanul ne ispiteşte să ne slăvim pe noi înşine. Dar eşti iertat, fiindcă socotim că vorbeşti nu atât din voinţa ta, cât din îndemnul aceluia pe care, cu voia cerului, îl vom înfrânge şi-l vom alunga din rândurile noastre.

În ochii negri şi sălbatici ai lui Bois-Guilbert se aprinse flacăra dispreţului, dar de răspuns nu răspunse; marele magistru urmă:

- Şi acum fraţilor, având în vedere că fratele nostru, de Goodalricke, a primit la întrebarea sa un răspuns atât de nemulţumitor, să ne continuăm cercetarea şi, cu ajutorul patronului nostru, să pătrundem în adâncul acestei taine nelegiuite. Să se înfăţişeze înaintea noastră cei trei care ştiu ceva despre viaţa şi faptele acestei evreice.

În partea de jos a sălii se stârni un freamăt, iar când marele magistru întrebă care-i pricina, i se răspunse că în mulţime se afla un olog pe care prizoniera îl înzdrăvenise cu ajutorai unui balsam miraculos.

Bietul țăran, saxon din născare, fu adus cu de-a sila la bară, îngrozit de gândul pedepselor ce-l păşteau pentru vina de a se fi lăsat tămăduit de dambla de către o evreică. De fapt, nu era pe deplin vindecat, căci se sprijinea în cârje când înainta ca să-şi depună mărturia. Cu mare greutate fu înduplecat să-şi rostească mărturia şi vărsă multe lacrimi cu acest prilej; el povesti cum, cu doi ani înainte, aflându-se la York şi lucrând ca tâmplar în casa bogătaşului evreu Isaac, s-a îmbolnăvit fără veste şi nu s-a putut da jos din pat decât după leacurile luate la povața Rebeccăi, îndeosebi un balsam înmiresmat, datorită căruia a ajuns să-şi mişte întrucâtva brațele şi picioarele. Mai mult, zise el, evreica îi dăduse un borcănaş plin cu alifia aceea de preț şi o monedă cu care să se poată întoarce la casa tatălui său, nu departe de Templestowe.

- Înălțimea-voastră, încheie omul, nu vă supărați, dar eu, unul, nu pot crede că femeia aceasta a vrut să-mi căşuneze vreun rău, măcar că a avut nenorocul să se nască evreică; şi apoi, chiar în clipa când îi foloseam leacul, rosteam *Tatăl nostru* şi *Crezul,* fără ca balsamul să-şi piardă puterea.

- Ține-ți gura, sclavule, şi pleacă de aici! izbucni marele magistru. Nu-i de mirare că un animal ca tine laudă leacurile diavoleşti şi slujeşte unor necredincioşi. Află de la mine că Diavolul e în stare să bage boala într-un om tocmai în scopul de a-l lăsa să se vindece după aceea, pentru ca în felul acesta să semene încredere în cine ştie ce leac drăcesc. Ia spune, ai la tine alifia despre care vorbeai?

Țăranul scotoci în sân cu o mână tremurătoare şi scoase de acolo o cutioară, pe căpăcelul căreia erau gravate câtevasemne ebraice - dovadă sigură pentru mai toți cei din sală că această cutioară venea de-a dreptul din spițeria Diavolului. Beaumanoir se cruci, luă în mână cutioara, şi, cum cunoştea mai toate limbile Orientului, îi fu uşor să citească inscripția de pe căpăcel: *Leul tribului lui Iuda a ieşit biruitor.*

Ciudate păreri are Satana dacă poate schimba *Sfânta Scriptură n* blasfemie şi dacă poate strecura otrava în hrana noastră cea de toate zilele! Se află oare aici vreun medic în stare să ne spună din ce e făcută această alifie magică?

Se înfățişară doi aşa-zişi practicieni - unul călugăr, iar celălalt bărbier - care mărturisiră că nu aveau habar de alcătuirea alifiei, decât că mirosea a smirnă şi camfor, pe care le socoteau a fi nişte ierburi orientale. Totuşi, din invidie față de un confrate mai norocos decât ei, dădură a înțelege că, de vreme ce leacul le era cu totul necunoscut, însemna că venea din cine ştie ce spițerie vrăjitorească şi nelegiuită, nu de alta, dar ei, cu toate că nu erau vrăjitori, cunoşteau fiece ramură a artei lor în măsura în care aceasta nu atingea credința creştinească. După această expertiză medicală, țăranul saxon rugă frumos să i se dea înapoi leacul care îi folosise atât de mult, dar marele magistru încruntă din sprâncene şi-i spuse ologului:

- Cum te cheamă, omule?

Higg, fiul lui Snell, răspunse țăranul.

- Ei bine, Iligg, fiul lui Snell, află că e mai bine să zaci la pat decât să pr meşti leacul unui necredincios şi să te scoli şi să umbli; e mai bine să le smulgi păgânilor cu de-a sila comoara decât să primeşti de bunăvoie daruri de la ei, sau să le slujeşti pentru simbrie. Du-te şi fă cum ți-am spus!

- Valeu, zise țăranul, să nu vă fie cu supărare, dar povața

dumneavoastră vine prea târziu pentru mifle, căci acu nu-s decât un biet olog; însă am să le

spun celor doi frați ai mei, care sunt în slujbă la rabinul Nathan Ben Samuel, bogătaşul, că înălțimea-voastră socoate că-i mai drept să-l jefuiască decât .să-l slujească cinstit.

Afară cu țărănoiul ăsta flecar! se burzului Beaumanoir, care nu era pregătit să respingă această aplicație practică a învățăturii sale.

Higg, fiul lui Snell, pieri în mulțime, dar cum soarta binefăcătoarei sale nu-l lăsa rece, rămase acolo ca să vadă ce-o să se întâmple, supunându-se astfel primejdiei de a atrage din nou asupra lui privirea încruntată a cumplitului judecător, care îi îngheța inima de spaimă.

Peste câteva clipe, marele magistru porunci Rebeccăi să-şi scoată vălul. Deschizând pentru întâia oară gura, ea rosti cu glas blajin, dar demn:

- Nu stă în obiceiul fiicelor poporului meu să-şi arat fața când se află singure într-o adunare de oameni străini.

Învăluirile plăcute ale glasului ei şi blajinătatea răspunsului treziră simpatia şi mila celor din sală, dar Beaumanoir, care-şi făcuse o virtute din înăbuşirea oricărei simțiri omeneşti în stare să se ridice împotriva închipuitei sale misiuni, repetă porunca dată. Paznicii se pregăteau să i-o îndeplinească întocmai, când Rebecca se ridică în fața marelui magistru şi spuse:

- Nu, dacă vă iubiți fiicele, nu faceți una ca asta! Dar vai, adăugă ea, dându-şi seama, voi n-aveți fiice! Atunci,în amintirea mamelor voastre, de dragul surorilor voastre şi în numele respectului cuvenit femeii, nu îngăduiți să fiu batjocorită astfel în prezența voastră. Nu se cade ca o fată să fie dezbrăcată de nişte slugi atât de barbare! Am să mă supun, adăugă ea, cu o undă de mâhnire în glas, care mai-mai că topi până şi inima lui Beaumanoir. Sunteți oameni mai în vârstă şi, dacă-mi porunciți, am să vă arăt fața unei tinere nefericite.

Rebecca îşi scoase vălul şi le aruncă o privire în care sfiala se lupta cu demnitatea. Frumusețea ei răpitoare stârni un murmur de uimire, iar cavalerii mai tineri îşi spuseră unii altora, pe tăcute, numai din priviri, că cea mai bună scuză a lui Brian o alcătuia mai degrabă farmecul acestei fete decât închipuita ei putere vrăjitorească. însă dintre toți, cel mai adânc tulburat de frumusețea Rebeccăi era Higg, fiul lui Snell.

- Lăsați-mă să ies, spuse el străjilor de la uşa sălii, lăsați-mă să ies! Dac-aş mai privi-o o dată, aş muri, ştiind că-s părtaş la uciderea ei.

- Liniştește-te, sărmane, zise Rebecca, auzind cuvintele lui. Nu mi-ai făcut nici un rău spunând adevărul şi nu mă poți ajuta cu vaietele şi bocetele tale. Liniştește-te, rogu-te, du-te acasă şi salvează-te.

Higg era cât pe-aci să fie scos afară de străji, care se temeau ca văicăreala lui să nu atragă asupra lor mânia mai-marilor şi asupra lui însuşi pedeapsă, dar el le făgădui să tacă, aşa încât îi îngăduiră să rămână. Cei doi oameni de arme cu care Albert de Malvoisin avusese grijă să se înțeleagă asupra mărturiei lor fură chemați să depună. Deşi amândoi erau nişte ticăloşi înrăiți, vederea prizonierei şi nespusa ei frumusețe le luă de la început piuitul, dar o ocheadă grăitoare a preceptorului din Templestowe îi făcu iarăşi nesimțitori. începură atunci să vorbească, dând o mulțime de amănunte, care unor judecători mai nepărtinitori le-ar fi părut bătătoare la ochi, despre nişte fapte cu totul născocite, sau mărunte şi cu totul fireşti,

dar umflate la culme şi însoţite de comentarii sinistre. Faptele pomenite de aceşti martori ar fi fost, în zilele noastre, împărţite în două categorii: irelevante şi imposibile materialiceşte. Cu toate aceas-tea, şi unele, şi altele fură luate drept dovezi de vinovăţie în acele vremuri de ignoranţă şi fanatism. în prima categorie puteau fi trecute, de pildă, acuzaţii de felul acestora: că Rebecca fusese auzită vorbindu-şi sieşi într-o limbă necunoscută; că uneori îngâna cântece de o duioşie ciudată, care făceau să ţiuie urechea ascultătorului şi să-i bată inima mai tare; că alteori vorbea singură şi privea spre cer, aşteptând parcă un răspuns; că purta veşminte de o croială bizară, misterioasă, deosebite de îmbrăcămintea femeilor cinstite; că avea nişte inele cu semne cabalistice şi că pe vălul ei erau brodate figuri ciudate.

Toate aceste lucruri mărunte şi cât se poate de obişnuite fură ascultate cu gravitate, fiind socotite drept dovezi sau cel puţin drept indicii serioase că Rebecca avea legături nelegiuite cu nişte puteri misterioase.

Urmă o mărturie mai puţin echivocă, pe care cea mai mare parte a adunării o sorbi cu lăcomie, în creduliatea ei, oricât de incredibilă ar fi fost: unul dintre soldaţi o văzuse tămăduind un rănit adus o dată cu ei la castelul Torquil-stone. După spusele sale, Rebecca ar fi făcut nişte semne asupra rănii omului şi ar fi rostit de câteva ori anume cuvinte tainice, pe care el, unul, din fericire, nu le înţelesese; după care, vârful de fier al unei săgeţi de arbaletă se desprinsese singur din rana, sângele contenise să curgă, rana se închisese, iar muribundul ajunsese, într-un sfert de ceas, să umble pe metereze şi să-l ajute pe martor să manipuleze un *mangonel,* adică o maşină de aruncat pietre. Această legendă se întemeia, pasămite, pe faptul că Rebecca veghease la căpătâiul lui Ivanhoe când acesta zăcea rănit în castelul din Torquilstone. Dar cele spuse de martor erau cu atât mai greu de respins cu cât, pentru a da o dovadă de netăgăduit în sprijinul afirmaţiilor sale, el scoase din buzunar bucata de fier despre care vorbise şi care, potrivit spuselor sale, ieşise în chip miraculos din rană. Şi cum bucata de fier cântărea cel puţin o uncie, faptul acesta păru să adeverească legenda, oricât de fantastică ar fi fost.

Camaradul acestui soldat asistase de la un crenel din apropiere la scena ce avusese loc între Rebecca şi Bois-Guilbert în clipa în care ea dăduse să se arunce din turn. Pentru a nu se lăsa mai prejos de camaradul său, soldatul declară că o văzuse pe Rebecca cocoţându-se pe parapetul turnului şi luând acolo înfăţişarea unei lebede albe ca laptele, care, după ce zburase de trei ori în jurul castelului din Torquil-stone, se aşezase apoi la loc pe parapet, redobân-dindu-şi chipul de femeie.

Mai puţin de o jumătate din această gravă mărturie ar fi fost de ajuns pentru condamnarea oricărei femei bătrâne, urâte şi sărace, chiar dacă n-ar fi fost evreică. Faptul că, pe deasupra, mai era şi evreică, făcea ca dovezile să fie prea copleşitoare pentru ca tinereţea ReBeccăi şi neasemuita ei frumuseţe să poată atârna mai greu în cumpănă.

În asentimentul celorlalţi, marele magistru o întrebă pe Rebecca ce are de spus împotriva sentinţei de condamnare pe care avea să o rostească. Frumoasa evreică răspunse cu un glas care tremura puţin de emoţie:

- Ştiu prea bine că a face apel la mila voastră ar fi şi zadarnic; şi înjositor pentru mine. A vă spune că întemeietorului recunoscut al religiei

voastre şi al credinţei mele deopotrivă n-ar putea să nu-i fie pe plac ajutorarea bolnavilor şi răniţilor de altă credinţă, ar fi iarăşi fără folos; a vă spune că multe din lucrurile pe care oamenii aceştia - Dumnezeu să-i ierte! le-au rostit împotriva mea nu sunt vrednice de crezare, nu mi-ar folosi prea mult, de vreme ce dumneavoastră credeţi în posibilitatea lor; şi mai puţin mi-ar folosi să vă arăt că veşmintele mele, limba şi obiceiurile mele sunt cele ale poporului meu, era să spun ale ţării mele, dar, vai, noi nu mai avem ţară! De asemenea, nu vreau să mă salvez dând vina pe asupritorul meu, care se află aici şi ascultă născocirile şi minciunile ce tind să facă din tiran o victimă. Dumnezeu să judece care dintre noi are dreptate! Dar mai degrabă aş îndura de zece ori moartea pe care mi-o pregătiţi decât să mai ascult vorbele cu care a încercat să mă ademenească acest fiu al lui Belial în timp ce mă aflam singură, fără apărare, la cheremul lui. însă el e un om de credinţa voastră, şi cel mai uşor cuvânt de-al lui ar cântări mai greu decât toate dezminţirile solemne rostite de o evreică nenorocită. De aceea, nu voi arunca asupra lui învinuirile ce mi-au fost aduse, dar voi apela totuşi la el, da, Brian de Bois-Guilbert, fac apel la dumneata să spui adevărul, să spui dacă învinuirile acestea nu sunt mincinoase şi, pe cât de inumane şi calomnioase, pe atât de crude!

În tăcerea care se aşternuse în sală, toţi ochii se întoarseră spre Bois-Guilbert. Acesta nu scoase însă o vorbă.

- Vorbeşte, îl îndemnă ea. Dacă eşti om, dacă eşti creştin, vorbeşte! Te conjur pe haina pe care o porţi, pe numele pe care l-ai moştenit, pe spiritul cavaleresc cu care te lauzi, pe onoarea mamei care te-a născut, pe mormântul şi osemintele tatălui dumitale, te conjur să spui dacă cele ce s-au rostit aici sunt adevărate sau nu!

- Răspunde-i, frate, dacă vrăjmaşul cu care te lupţi îţi va da puterea s-o faci, îl îndemnă marele magistru.

în Bois-Guilbert se dădea parcă o luptă între două simţăminte potrivnice, şi din această pricină tulburarea i se citea pe faţă; în cele din urmă răspunse cu glas pierit, uitându-se spre Rebecca:

- Sulul, sulul!

- Iată, spuse Beaumanoir, iată o mărturie adevărată! Victima vrăjitoriilor ei nu e în stare să numească decât sulul fatal, pe care se află, fără îndoială, înscrisă vraja ce-l osândeşte să tacă.

Dar Rebecca înţelese cu totul altfel vorbele rostite parcă Iară voie de Bois-Guilbert; aruncând o privire asupra foiţei de pergament pe care o ţinea încă în mână, ea citi următoarele cuvinte, scrise în litere arabe: "Cere un apărător!"

Şoaptele care se auziră prin mulţime la auzul ciudatului răspuns al lui Bois-Guilbert dădură Rebeccăi răgazul să citească şi să distrugă îndată după aceea foaia de pergament, fără să fie băgată în seamă. Când se tăcu din nou tăcere, marele magistru rosti:

- Rebecca, nu vei putea trage nici un folos de pe urma mărturiei acestui nefericit cavaler, asupra căruia, după cum vedem cu toţii, vrăjmaşul este încă atotputernic. Altceva mai ai de spus?

- Mai rămâne o singură cale de a scăpa cu viaţă, chiar potrivit legilor voastre necruţătoare, spuse Rebecca. Am dus o viaţă nenorocită, cel puţin în ultima vreme, dar nu vreau să mă lepăd de viaţa dăruită mie de Dumnezeu

atâta timp cât acesta îmi pune la îndemână mijloacele de a mi-o apăra. Resping învinuirile ce mi s-au adus, declar că sunt nevinovată şi susţin că acuzaţiile sunt mincinoase, de aceea cer să mi se dea dreptul de a fi supusă judecăţii cavalereşti şi de a-mi alege în acest scop un apărător.

. - Dar cine, Rebecca, va ridica lancea pentru o vrăjitoare? întrebă marele magistru. Cine va dori să fie apărătorul unei evreice?

- Dumnezeu îmi va trimite un apărător, răspunse Rebecca. Nu se poate ca în viteaza Anglie, în această ţară primitoare, mărinimoasă şi liberă, în care atâţia sunt gata să-şi jertfească viaţa de dragul onoarei, să nu se găsească un om dornic să lupte pentru dreptate. Dar e destul că cer judecata cavalerească, iată zălogul meu!

Rebecca îşi scoase una din mănuşile ei brodate şi o aruncă la picioarele marelui magistru cu un aer.de simplitate demnă, care stârni uimirea şi admiraţia tuturor.

CAPITOLUL XXXVIII

"Ci, iată, îţi arunc al meu zălog
Spre-a-ţi dovedi întreaga-mi vitejie
în lupta-ne pe viaţă şi pe moarte. "
Richard al III-lea

Până şi Lucas de Beaumanoir se simţi mişcat de înfăţişarea şi purtarea demnă a Rebeccăi. Omul acesta nu era crud şi aspru din fire, dar fiind străin de patimile omeneşti şi având în cel mai înalt grad simţul datoriei, oricât de greşit înţelegea el această datorie, inima i se înăsprise treptat în urma vieţii ascetice pe care o ducea, precum şi din pricina puterii absolute pe care o exercita, închipuindu-şi că misiunea sa era să curme necredinţa şi erezia. Faţa lui, de obicei încruntată, se destinse o clipă, privind această frumoasă făptură - o fată singură, lipsită de prieteni, dar care ştia să se apere cu atâta curaşi inteligenţă. El îşi făcu de două ori cruce, ca un om care nu poate pricepe de unde izvorăşte duioşia într-o inimă care, în asemenea împrejurări, semăna de obicei cu oţelul săbiei sale.

în cele din urmă Beaumanoir rosti:

- Domnişoară, dacă mila pe care o încerc pentru tine e cumva rodul vreunui şiretlic al artei tale nelegiuite, să ştii că vina ţi-e mare. Dar voi s-o socot mai degrabă un simţământ firesc al inimii mele, care suferă văzând că o făptură atât de gingaşă a ajuns o unealtă de pierzanie. Pocăieşte-te, fata mea, măr-turiseşte-ţi vrăjitoriile, leapădă-te de credinţa ta mincinoasă, îmbrăţişează simbolul acesta sfânt şi vei putea fii fericită în lumea asta şi în lumea cealaltă. în vreo mănăstire unde domneşte cea mai straşnică rânduială, vei avea vreme să te rogi şi să te pocăieşti cum se cuvine, iar de această pocăinţă n-o să-ţi pară rău niciodată. Fă aşa cum îţi spun şi vsi rămâne în viaţă. Căci ce a făcut oare pentru tine legea lui Moise ca să mori pentru ea?

E legea strămoşilor mei, răspunse Rebecca, Ea le-a fost dată în tunetele furtunii, pe Muntele Sinai, învăluit în nori şi flăcări. Dacă sunteţi cu adevărat creştini, credeţi în legea asta voi înşivă, numai că pretindeţi că nu mai are preţ. însă cei care mi-au fost dascăli nu m-au învăţat niciodată să

cred că nu mai are preț.

- Să vină capelanul nostru şi să spună acestei îndărătnice necredincioase. .. tună Beaumanoir.

Dar Rebecca îl întrerupse cu blândețe:

Iertați-mă că vă întrerup. Sunt o biată fată care nu se pricepe să dovedească adevărurile credinței sale, dar e în stare să moară pentru ele, dacă aceasta e voia Domnului. Vă rog să-mi dați voie să-mi aleg un apărător.

Dați-mi mănuşa fetei, spuse Beaumanoir. Aha, urmă el, privind țesătura uşoară şi degetele subțiri ale mănuşii, iată un zălog cam firav pentru o judecată atât de cumplită! Vezi tu, Rebecca, pe cât se deosebeşte mănuşa asta subțire şi uşoară de grelele noastre mănuşi de oțel, pe atât se deosebeşte cauza ta de cea a templului, căci tu ai sfidat însuşi ordinul nostru.

- Puneți în cumpănă nevinovăția mea, răspunse Rebecca, şi veți vedea că mănuşa de mătase va cântări mai greu decât cea de fier.

- Aşadar, tot nu vrei să-ți mărturiseşti vina şi stărui în sfidarea ce ne-ai aruncat-o?

- Da, stărui, înălțimea-voastră, răspunse Rebecca.

- Bine, fie şi aşa, în numele cerului! grăi marele magistru. Dumnezeu va arăta de partea cui e dreptatea!

- Amin, rostiră preceptorii din jurul său, iar întreaga adunare îi îngână solemn, ca un ecou.

- Fraților, spuse Beaumanoir, vă dați seama că am fi putut refuza acestei femei favoarea unei judecăți cavalereşti, dar, deşi evreică, şi prin urmare păgână, e totuşi o străină lipsită de apărare, iar Domnului nu i-ar fi pe plac să vadă că ea ne cere ocrotirea legilor noastre blânde şi noi i-o tăgăduim. Mai mult decât atât, noi suntem oşteni şi cavaleri, nu numai oameni ai bisericii, şi ar fi ruşine pentru noi să nu primim, sub vreun cuvânt oarecare, lupta la care suntem chemați. Iată deci cum stau lucrurile. Rebecca, fiica lui Isaac din York, e învinuită prin numeroase şi bătătoare la ochi fapte de a fi folosit vrăji asupra persoanei unui nobil cavaler al sfântului nostru ordin, iar ea cere ca nevinovăția să-i fie dovedită prin luptă. Fraților, pe cine socotiți că se cuvine să-l facem purtătorul zălogului de luptă şi să-l împuternicim totodată să se Dată pentru cauza noastră?

- Pe Brian de Bois-Guilbert, pe care treaba îl priveşte în primul rând şi care, pe deasupra, ştie cel mai bine unde e adevărul în istoria asta, zise preceptorul de Goodalricke.

- Dar dacă fratele nostru Brian se află încă sub înrâurirea unei vrăji? întrebă marele magistru. Spunem aceasta doar din prevedere, căci ştim că în sfântul nostru ordin nu se află cavaler al cărui braț să fie mai vrednic de a primi apărarea acestei cauze sau a oricărei alte cauze de seamă.

- Luminăția-ta, răspunse preceptorul de Goodalricke, nici o vrajă nu poate avea vreo înrâurire asupra unui cavaler care luptă pentru judecata Domnului.

- Bine zici, frate, rosti marele magistru. Albert Malvoisin, dă-i acest zălog lui Brian de Bois-Guilbert. Apoi, adresându-se lui Bois-Guilbert, urmă: Frate, îți încredințăm cauza noastră şi-ți cerem s-o aperi bărbăteşte, fără să ne îndoim că dreptatea va triumfa. Iar tu, Rebecca, ia aminte: îți dăm trei zile, începând de azi, pentru a găsi un luptător.

- E un răgaz prea scurt pentru ca o străină, care pe deasupra e şi de altă credinţă, să poată găsi un om dornic să lupte pentru cauza ei şi să-şi primejduiască viaţa şi onoarea împotriva unui cavaler cu faimă de oştean încercat.

- Nu putem să ţi-l prelungim, răspunse marele magistru. Se cuvine ca lupta să se desfăşoare de faţă cu noi, şi felurite pricini însemnate ne silesc să plecăm de aici peste patru zile.

- Facă-se voia Domnului! zise Rebecca. îmi pun toată nădejdea în cel p tru care clipa preţuieşte cât un veac întreg.

- Adevărat ai grăit, tânără fată, rosti marele magistru. Dar noi ştim prea bine cine-şi poate lua înfăţişarea unui înger al luminii. Şi acum nu ne rămâne decât să alegem locul de luptă, care va fi la nevoie şi locul execuţiei. Unde este preceptorul acestui aşezământ?

Albert de Malvoisin, care ţinea în mână mănuşa Rebeccăi, îi spunea ceva lui Bois-Guilbert, cu multă însufleţire, dar pe şoptite.

- Cum? făcu marele magistru. Nu vrea să primească zălogul?

- O să-l primească, ba l-a şi primit, cuvioşia-ta, răspunse Malvoisin, ascunzând mănuşa sub mantie. Cât despre locul de luptă, socot că cel mai potrivit ar fi Arena Sfântului Gheorghe, folosită de preceptoria noastră pentru exerciţiile militare.

- Foarte bine, încuviinţă marele magistru. Rebecca, în arena aceea va trebui să-ţi aduci apărătorul; dacă nu vei izbuti să-l găseşti, sau dacă apărătorul tău va li înfrânt prin judecata Domnului, vei muri ca o vrăjitoare, potrivit osândei hotărâte de noi. Hotărârea aceasta să fie scrisă şi citită apoi cu glas tare, pentru ca nimeni să nu poată pretinde că n-a luat cunoştinţă de cuprinsul ei.

Unul dintre capelani, care slujea ca diac, scrise hotărârea într-un catastif uriaş, unde erau trecute dezbaterile cavalerilor templieri adunaţi în asemenea ocazii solemne. După ce isprăvi de scris, alt capelan citi cu glas tare sentinţa marelui magistru. Iată cuprinsul acestei sentinţe, întocmită în franco-normandă:

- "Evreica Rebecca, fiica lui Isaac din York, fiind învinuită de vrăjitorie, de seducţiune şi de alte fărădelegi săvârşite împotriva unui cavaler al preasfântului Ordin al templului Sionului, tăgăduieşte faptele sus-amintite, susţinând că mărturiile depuse astăzi împotriva ei ar fi mincinoase, răuvoitoare şi lipsite de lealitate; de asemenea, nefiind în stare de a lupta ea însăşi pentru cauza ei, împricinata invocă dreptul de *essoine,* cerând să-şi dovedească nevinovăţia printr-un apărător care să-şi facă în chip leal datoria, potrivit rânduielilor cavalereşti, cu armele pe care le va alege păstrătorul zălogului, şi aceasta pe cheltuiala şi riscul împricinatei. Drept care, dânsa a şi dat zălogul, iar zălogul fiind înmânat nobilului senior şi cavaler Brian de Bois-Guilbert, membru al sfântului Ordin al. templului Sionului, acesta a fost desemnat să primească lupta, în numele ordinului său şi pentru sine însuşi, ca o victimă a fărădelegilor împricinatei. Drept care înalt-preasfinţia-sa, puternicul senior Lucas, marchiz de Beaumanoir, a îngăduit sus-amintita chemare la luptă şi a acordat împricinatei dreptul de *essoine,* hotărând ca lupta să aibă loc de astăzi în trei zile, pe terenul împrejmuit cunoscut sub numele de Arena Sfântului Gheorghe, aflat în apropierea preceptoriei din Templestowe. Marele magistru porunceşte ca

împricinata să se înfăţişeze acolo alături de apărătorul ei; în caz contrar, va fi osândită la moarte pentru vrăjitorie şi seducţiune, iar apărătorul ei va fi proclamat laş. Nobilul senior şi preacuviosul părinte a hotărât ca lupta să aibă loc în prezența sa şi potrivit tuturor rânduielilor obişnuite în asemenea prilejuri. Fie ca Domnul să sprijine cauza cea dreaptă!"

- Amin! rosti marele magistru, şi cuvântul acesta fu îngânat ca un ecou de toți cei din jurul său.

Rebecca nu spuse nimic, ci, ridicând privirile spre cer, rămase aşa câteva clipe, cu mâinile împreunate pe piept. Apoi, cu sfiiciune, ea aminti marelui magistru că trebuia să-i dea putința de a se pune în legătură cu prietenii ei, spre a le aduce la cunoştință situația în care se afla, astfel încât aceştia să poată găsi un apărător dornic să lupte în numele ei.

- Cererea ta e îndreptățită, îi răspunse marele magistru. Alege-ți un sol în care poți avea încredere, iar el îți va aduce veştile chiar în chilia unde eşti închisă.

- Oameni buni, strigă Rebecca, se află printre voi vreunul care, fie de dragul dreptății, fie de dragul unei răsplăți bogate, să dorească a duce solia unei ființe nenorocite?

Toți oamenii din sală rămaseră tăcuți, socotind că ar fi fost primejdios pentru ei să arate, în prezența marelui magistru, vreun interes față de prizoniera defăimată, interes care ar fi putut atrage asupră-le bănuiala de filosemitism. Nici măcar făgăduiala unei recompense şi cu atât mai puțin simțământul milei nu puteau învinge aceste temeri. Rebecca rămase câteva clipe pradă unei frământări de nedescris, apoi izbucni:

- Este oare cu putință să fiu lipsită de singura portiță de scăpare ce mi-a mai rămas din pricină că în această Anglie nu se găseşte nimeni în stare să facă o faptă bună, ce n-ar fi refuzată nici măcar celui mai înrăit criminal?

În cele din urmă, Higg, fiul lui Snell, se hotărî să-i răspundă:

- Sunt un biet olog neputincios, dar dacă mă mai pot mişca cât mă mişc, asta o datorez îngrijirii ei miloase îți voi duce solia, zise el, adresându-se Rebeccăi, pe cât mă vor ține picioarele, şi aş fi fericit ca acestea să fie îndeajuns de sprintene pentru a îndrepta răul pricinuit de gura mea. Căci, vai, când ți-am lăudat mila, nu mi-a trecut prin gând că în felul ăsta îți primejduiesc viața!

- Dumnezeu hotărăşte totul, spuse Rebecca. El poate pune capăt captivității iudeilor chiar prin mijlocirea celei mai neputincioase unelte. Pentru a duce solia lor, melcul e tot atât de iute ca şi şoimul. Caută-l pe Isaac din York, iată nişte bani pentru cal şi călăreț, şi dă-i misiva asta. Nu ştiu dacă sunt însuflețită de un duh al cerului, dar sunt încredințată că nu voi muri astfel şi că se va găsi un luptător să mă apere. Drum bun! De graba ta atârnă viața sau moartea mea.

Țăranul luă misiva, care cuprindea doar câteva rânduri scrise în ebraică. Mulți dintre cei din sală încercară să-l înduplece să nu se atingă de o misivă atât de necurată, dar Higg era hotărât să-şi slujească binefăcătoarea:

- Mi-a mântuit trupul şi sunt încredințat că nu-mi vrea pieirea sufletului, le răspunse el. Şi adăugă apoi: Mă duc la vecinul meu Buthan să-mi împrumute calul. E un cal bun, cu care nădăjduiesc s-ajung degrabă la York, de-om avea, şi eu, şi dobitocul, putere.

Din fericire, însă, nu trebui să bată atâta drum, căci cam la un sfert de mila" de poarta preceptoriei întâlni doi călăreți, pe care-i recunoscu lesne drept evrei, după straie şi după uriaşele lor tichii galbene; apropiindu-se şi mai mult, văzu că unul din ei era fostul său stăpân, Isaac din York. Celălalt era rabinul Ben Samuel. Când aflaseră că marele magistru convocase un conciliu pentru judecarea unei vrăjitoare, amândoi îşi luaseră inima în dinți şi veniseră până acolo - mai departe n-ar fi cutezat să meargă.

- Frate Ben Samuel, spunea Isac, mi-e sufletul tulburat şi nu ştiu de ce. învinuirea asta de vrăjitorie e adeseori folosită ca paravan pentru ticăloasele uneltiri urzite împotriva neamului nostru.

Linişteşte-te, frate, îi răspunse învățatul. Ai destule mijloace ca să cumperi de la nazariteni libertatea fiicei tale: pofta de bani stăpâneşte sufletele sălbatice ale acestor nemernici tot astfel cum duhurile rele erau, zice-se, la cheremul peceții regelui Solomon. Dar ce o fi cu ologul acela nenorocit care se-a-propie de noi? Te pomeneşti că vrea să stea de vorbă cu mine? Prietene, urmă el, adresându-se lui Higg, fiul lui Snell, dacă-ți pot da ajutor cu ştiința mea, ți-l voi da, dar să ştii că nu dau nici un sfanț acelora care cerşesc la drumul mare. Pleacă de aici! Ce, ți-au damblagit picioarele? Atunci fă bine şi munceşte cu brațele ca să-ți câştigi pâinea, căci chiar dacă nu eşti bun de poştaş, de cioban, de ostaş sau de slugă la stăpân zorit, îți mai rămân atâtea alte îndeletniciri. Dar ce ai, frate? spuse el, întrerupându-şi predica şi adresându-se lui Isaac.

Acesta aruncase doar o privire asupra misivei ce i-o înmânase Higg şi, cu un geamăt adânc, căzuse pe catârul său ca un muribund, rămânând câteva clipe în nesimțire.

Îngrijorat, rabinul se grăbi să descalece şi să-i aplice tovarăşului său tratamentul ce-l socotea necesar pentru a-l readuce la viață. El scoase din buzunar o lanțetă şi se pregătea tocmai să-i ia sânge, când deodată prietenul său îşi veni în fire, însă numai pentru a-şi smulge tichia de pe cap şi a-şi arunca țărână pe păru-i cărunt. Doctorul crezu mai întâi că era vorba de un acces de demență şi de aceea începu din nou să-şi pregătească instrumentele, dar Isaac îl convinse curând că greşise diagnosticul:

- Fiică a durerii mele, exclamă el, ar fi trebuit să porți numele de Benoni, nu de Rebecca! De ce mi-e dat ca moartea ta să mă bage în mormânt şi să-l blestem la bătrânețe pe Dumnezeu de atâta amărăciune?

Frate, spuse învățatul, din cale-afară de uimit, oare eşti un adevărat evreu de rosteşti asemenea vorbe? Nădăjduiesc că fiica ta e încă în viață.

E în viață, răspunse Isaac, dar e ca Daniel în groapa cu lei, da, ca Daniel, căruia i se spunea şi Belteshazzar. E prizoniera acestor fii ai lui Belial, care au s-o chinuie cu cruzime, fără să-i cruțe nici tinerețea, nici frumusețea! Ah, era ca o cunună de lauri verzi pe fruntea mea încărunțită! Şi are să se veştejească într-o singură noapte, ca fructul lui Iona! Copila dragostei mele! Mângâierea bătrâneților mele! Ah, Rebecca, fiică a Raşelei! Beznele morții te învăluie!

Dar citeşte misiva, îl îndemnă învățatul. Poate că vom mai 11 în stare să găsim o cale de salvare.

Citeşte tu, frate, îl rugă Isaac, căci ochii mei sunt ca o fântână de lacrimi.

învățatul citi următoarele rânduri, în limba ebraică:

- "Către Isaac, fiul lui Adonikam, cunoscut de creştini sub numele de Isaac din York, pacea şi binecuvântarea făgăduinţei reverse-se asupră-ţi! Tată, sunt osândită să mor pentru o vină necunoscută sufletului meu, anume pentru vrăjitorie. Tată, dacă se va găsi un om viteaz să lupte pentru mine de azi în trei zile, cu spada şi lancea, în arena din Templestowe, potrivit obiceiului na-zâritenilor, poate că dumnezeul"străbunilor noştri îi va da tăria să apere pe nevinovata lipsită de apărare. Dacă acest lucru va fi cu neputinţă, fecioarele Israelului să mă plângă ca pe o moartă, ca pe o ciută ucisă de vânător, ca pe o floare retezată de coasa cosaşului. Vezi, aşadar, ce poţi face şi dacă poate fi găsită o scăpare. Cunosc un războinic nazaritean care ar putea într-adevăr să ridice armele în apărarea mea; e vorba de însuşi Wilfred, fiul lui Cedric, cunoscut de creştini sub numele de Ivanhoe. Deşi s-ar putea ca el să nu fie încă în stare a îndura povara armurii sale, dă-i totuşi de veste, căci el are trecere printre puternicii neamului său, şi, întrucât mi-a fost tovarăş de captivitate, va găsi, poate, pe cineva ca să lupte pentru cauza mea. Şi să-i spui lui, chiar lui, lui Wilfred, fiul lui Cedric, că Rebecca, fie că va trăi, fie că va muri; nu s-a făcut câtuşi de puţin vinovată de fărădelegile ce i se aruncă în spinare. Iar dacă Domnul va voi să te lipsească de fiica ta, nu mai zăbovi în această ţară a vărsării de sânge şi a cruzimilor, ci pleacă la Cordova, unde fratele tău trăieşte liniştit, la umbra tronului lui Boabdil Sarazinul; căci cruzimile săvârşite de mauri împotriva seminţiei lui Iacob, nu sunt atât de groaznice ca acelea ale nazaritenilor din Anglia."

Isaac ascultă destul de liniştit cuprinsul acestei scrisori, dar după aceea începu din nou să se zbuciume şi să-şi frângă mâinile, rupându-şi hainele de pe el, punându-şi ţărână pe cap şi dând glas durerii sale, întocmai ca un oriental:

- Fiica mea, copila, mea, carne din carnea mea, sânge din sângele meu!

- Nu-ţi pierde curajul, îi zise învăţatul, căci durerea asta nu duce la nimic. Vino-ţi în fire şi caută-l degrabă pe acest Wilfred, fiul lui Cedric. S-ar putea ca el să te ajute cu un sfat sau chiar cu puterea braţului său; căci tânărul acesta este favoritul lui Richard, pe care nazaritenii îl numesc Inimă-de-Leu şi despre care se zvoneşte din ce în ce mai stăruitor că s-ar fi reîntors în ţară. S-ar putea ca tânărul să capete din partea lui o scrisoare pecetluită, cu poruncă dată acestor oameni sângeroşi, care necinstesc templul al cărui nume îl poartă, de a pune capăt ticăloşiei ce-o pregătesc.

- Am să mă duc să-l caut, spuse Isaac, căci e un tânăr cumsecade, căruia i-e milă de surghiuniţii tribului lui Iacob. Numai că din păcate nu poate purta armură, şi mă întreb care alt creştin va dori să se bată pentru asupriţii Sionului?

- Văd că vorbeşti ca unul care nu-i cunoaşte pe creştini, răspunse învăţatul. Cu aur le poţi cumpăra vitejia, după cum cu aur îţi cumperi şi liniştea. Nu-ţi pierde curajul şi du-te de-l caută pe acest Wilfred de Ivanhoe. Am să fac la rându-mi tot ce pot, căci ar fi un mare păcat să te părăsesc în această năpastă. Am să mă duc în cetatea Yorkului, unde s-au adunat o sumedenie de războinici şi de oameni puternici, şi fii sigur c-am să găsesc printre ei unul care să vrea să se bată pentru fiica ta, căci aurul este dumnezeul lor, iar pentru bani şi-ar amaneta şi viaţa, şi pământurile. Dar, frate dragă, ai să îndeplineşti făgăduid Iile pe care-am să le fac în numele tău?

- Fireşte, frate, răspunse Isaac. Binecuvântat fie cerul care mi-a trimis un" asemenea sprijin în nenorocire! Ai grijă numai să nu le făgăduieşti de la început tot ce vor, căci vei vedea că neamul lor afurisit are obiceiul să-ți ceară toată mâna, ca până la-urmă să se mulțumească şi c-un deget. De altfel, fă cum vrei, căci nenorocirea asta m-a tulburat cu totul, şi la ce mi-ar mai folosi aurul dacă copilul dragostei mele ar pieri?

- Drum bun şi să ți se împlinească toate dorințele inimii! spuse învățatul. Cei doi prieteni se îmbrățişară şi porniră fiecare pe drumul său. Țăranul olog îi urmări câtva timp cu privirea, spunându-şi: "Câinii ăştia de jidovi! Se uită la mine cât s-ar uita la un rob sau la un turc, sau chiar la un pârlit de jidov! Ar fi putut să-mi arunce măcar un gologan, doi, acolo. Doar nu eram dator să le aduc misiva asta spurcată, punându-mă în primejdie de a fi eu însumi vrăjit, aşa cum multă lume mi-a zis. Ce mă încălzeşte pe mine că fata mi-a dat un bănuț de aur dacă o să mă mustre popa la spovedanie în zilele de Paşti şi dacă o să mă silească să-i dau de două ori pe atât ca să mă pun bine cu el? Şi-apoi, colac peste pupăză, ce mă fac dacă toată viața lumea o să-mi zică «poştaşul jidovilor»? Zău, cred că-mi făcuse farmece de-a binelea când m-am apropiat de ea! Ei, dar aşa au pățit-o toți cei ce s-au apropiat vreodată de ea, fie ei jidovi sau creştini; nimeni n-ar avea tăria să i se împotrivească; dacă-ți cere ceva, s-a isprăvit! Uite, şi acum, când stau să mă gândesc, zău dacă nu mi-aş da şi dugheana, şi sculele, ca să-i scap viața!"

CAPITOLUL XXXIX

"O, fata mea, aşa neînduplecată şi rece cum eşti,
Mi-e inima la fel de mândră ca şi a ta. "
Sewan.

În amurgul zilei aşa-zisei ei "judecăți", Rebecca auzi o bătaie uşoară în uşa încăperii unde era închisă. Cufundată în rugăciunile de seară, după datina neamului ei, fata nu dădu atenție faptului; rugăciunile se încheiau cu un imn pe care ne-am încumetat a-l tălmăci astfel:

"Când Israel, poporu-ales.
Ieşit-a din robie, drumul
Să i-I arate a purces
Chiar dumnezeul lui, străbunul.
Un stâlp de foc se înălța,
Stârnind în drumul lui uimirea.
Nisipu-ncins îi oglindea
în timpul nopții strălucirea.
Cu trâmbițe si tobe mari
Se însoțea un imn de slavă.
Războinici, fete, cărturari
îl înălțau, cu voce gravă.
Azi nu mai sunt minuni. Uitat,
Evreu-n lume rătăceşte,
Strămoşii lui nu te-au urmat,

Azi nimeni nu-i călăuzeşte
Chiar nevăzut, tu totuşi eşti.
Când se va lumina în zare,
Tu ca un văl să ne fereşti
De raza cea înşelătoare.
Iar când ne va împresura
O noapte-adâncă şi haină.
Pe calea noastră-atât de grea.
Fii tu o rază de lumină!
Vai, harfele ne-au fost rămas
La Vavilon. ca să petreacă Tiranii.
Tobele n-au glas,
Iar trâmbițele-au prins să tacă.
Dar tu ai zis: «Un miel ucis
Nu-i jertfă bună pentru mine.
Smerenia inimii, ai zis,
E jertfa ce mi se cuvine."

Când ultimele acorduri ale imnului religios cântat de Rebecca se stinseră, bătăile în uşă se făcură din nou auzite.

- Intră, dacă eşti prieten, spuse Rebecca. Iar dacă eşti duşman, nu am cum să te împiedic să intri.

- Voi fi prieten sau duşman, după cum va hotărî această convorbire, Rebecca, zise Brian de Bois-Guilbert, păşind în încăpere.

Tulburată de vederea acestui om, a cărui patimă nesăbuită o socotea a fi pricina nenorocirilor ei, Rebecca se dădu înapoi prevăzătoare, dar fără teamă, oprindu-se în cel mai depărtat colț al încăperii, ca şi cum ar ti vrut să se retragă cât mai mult, hotărâtă fiind să se împotrivească şi să se apere atunci când retragerea ar fi devenit cu neputință. După aerul ei hotărât, dar nu sfidător, se vedea că vrea să evite un atac, dar că în acelaşi timp e gata să-l respingă, cu toată dârzenia de care era în stare.

- N-ai nici un motiv să te temi de mine, Rebecca, zise templierul. Sau, mai bine spus, deocamdată nu ai nici un motiv să te temi.

- Nu mă tem de dumneata, cavalere, credința mea e puternică, de aceea nu mă tem, răspunse Rebecca, deşi răsuflarea ei întretăiată părea o tăgadă a acestor cuvinte eroice.

- N-ai de ce să te temi, repetă cu gravitate Bois-Guilbert. De încercările mele nebuneşti de a te cuceri n-ai de ce să te mai temi acum. Dacă ai striga, te-ar auzi nişte paznici asupra cărora nu am nici o putere. Misiunea lor este să te ducă la moarte, Rebecca, însă nu vor lăsa pe nimeni să-ți facă vreun rău, nici măcar pe mine, dacă nebunia mea - căci e curată nebunie - m-ar împinge atât de departe.

- Cerul fie lăudat! exclamă evreica. în acest lăcaş al fărădelegilor, moartea mă sperie cel mai puțin.

Da, rosti templierul, gândul morții e lesne primit de o minte îndrăzneață, când drumul către moarte e scurt şi fără stavile. O lovitură de lance sau de spadă n-ar însemna prea mult pentru mine, iar ție nu ți-ar fi teamă să te arunci de pe un meterez înalt sau să-ți faci seama cu un pumnal. Şi tu, şi eu ne temeni mai degrabă de ceea ce socotim, fiecare în

felul său, că ar fi o dezonoare. Ascultă, Rebecca, poate că simțul onoarei e la fel de fantastic la amândoi, dar şi unul, şi altul ştim deopotrivă să murim pentru această onoare.

Om nefericit, spuse Rebecca. Oare eşti osândit să-ți primejduieşti viața, pentru nişte principii a căror temeinicie mintea ta sănătoasă nu o recunoaşte? Asta înseamnă să renunți la tot ce-i mai scump de dragul unei amăgiri. Nu-ți închipui însă că acelaşi lucru se întâmplă şi cu mine. Hotărârea ta se poate schimba, fiind purtată de valurile sălbatice şi capricioase ale părerilor omeneşti, pe când a mea e înfiptă în stânca neclintită a vremurilor.

- Taci, fata mea, zise templierul. Asemenea vorbe nu ajută la nimic acum. Eşti osândită să mori, nu de moartea grabnică şi uşoară la care visează nenorocirea şi pe care o caută deznădejdea, ci de o moarte înceată, prelungită şi chinuitoare. E moartea pe care diavolii aceştia fanatici o socotesc cea mai potrivită cu aşa-zisa ta crimă.

- Şi dacă aceasta mi-e soarta, oare cui i-o datorez? întrebă Rebecca. Fără îndoială că numai aceluia care, în egoismul lui barbar, m-a târât pân-aici şi care încearcă acum, într-un scop necunoscut mie, să mă sperie cu soarta nenorocită pe care el însuşi mi-a pregătit-o.

- Nu-ți închipui că am urmărit anume aceasta, zise templierul. Te-aş ocroti şi acum cu pieptul meu împotriva oricărei primejdii cu aceeaşi râvnă cu care te-am apărat de săgețile care altminteri ți-ar fi străpuns trupul.

- Dacă ai fi urmărit să aperi în chip cinstit o ființă nevinovată, ți-aş fi mul-, țumit pentru această râvnă, dar ai căutat de atâtea ori să-ți faci din asta un merit, încât îți spun că, păstrată cu prețul pe care mi-l ceri dumneata, viața n-ar mai însemna nimic pentru mine.

- Ajunge cu mustrările, Rebecca, spuse templierul. Am şi aşa temeiuri să fiu supărat, nu pot îndura şi dojana aceasta.

- Atunci, spune-mi ce urmăreşti, cavalețe? întrebă evreica. Fii scurt. Dacă ai venit cu alt gând decât acela de a vedea nenorocirea pe care ai pricinuit-o, mărturiseşte-o. Şi apoi lasă-mă singură, te rog. Trecerea de la viață la veşnicie e scurtă, dar înfricoşătoare, şi nu-mi mai rămân decât puține clipe spre a mă pregăti pentru această trecere.

- Rebecca, văd că stărui să mă învinovățeşti de o nenorocire pe care aş fi vrut din tot sufletul să o fi preîntâmpinat.

- Cavalere, răspunse Rebecca, aş vrea să te cruț de mustrările mele, dar din păcate e limpede că moartea mea se datoreşte patimii dumitale deşănțate.

- Greşeşti, greşeşti învinuindu-mă de un lucru pe care nu l-am putut nici prevedea şi nici împiedica, spuse pripit templierul. Puteam eu oare să ghicesc sosirea neaşteptată a acestui moşneag, pe care câteva scăpărări de vitejie fanatică şi laudele aduse de nişte proşti vieții sale stupide de ascet l-au ridicat deocamdată cu mult deasupra meritelor sale, deasupra bunului-simț, deasupra mea şi deasupra sutelor de cavaleri ai ordinului nostru, care, cu toate acestea, gândesc şi simt ca nişte oameni liberi de prejudecățile prosteşti şi fantastice pe care se întemeiază părerile şi faptele acestui om?

- Şi totuşi, răspunse Rebecca, ai luat Ioc alături de cei care m-au judecat pe mine, o ființă nevinovată, a cărei nevinovății o cunoşteai prea bine, şi ai fost părtaş la condamnarea mea. Mai mult, dacă am înțeles bine,

dumneata însuți vei fi acela care va trebui să întărească prin puterea armelor această osândă şi să-mi consfințească pedeapsa.

- Răbdare, fata mea, zise templierul. Nici un neam nu ştie mai bine ca neamul tău să aştepte şi să-şi îndrepte astfel barca, încât să tragă folos chiar şi din vânturile potrivnice.

- Blestemat fie ceasul în care neamul lui Israel a învățat această artă! izbucni Rebecca. Dar vrăjmăşia frânge inima tot astfel cum focul frânge oțelul îndărătnic, iar oamenii care nu mai sunt stăpâni pe propria lor soartă şi au încetat să fie cetățenii unei țări libere şi neatârnate sunt nevoiți să se umilească în fața unor străini. Acesta e blestemul nostru, cavalere, un blestem pe care îl meritățm, fireşte, prin păcatele noastre şi cele ale strămoşilor noştri. Dar voi, voi, care vă prea-măriți libertatea ca pe un drept dobândit din naştere, sunteți şi mai de plâns când vă înjosiți supunându-vă prejudecăților altora şi călcându-vă în picioare propriile voastre convingeri!

- Cuvintele-ți sunt pline de amărăciune, Rebecca, spuse Bois-Guilbert, păşind tulburat prin încăpere. Dar n-am venit aici pentru a face schimb de mustrări. Află că Bois-Guilbert nu se pleacă în fața nici unui muritor, cu toate că împrejurările îl pot sili să-şi schimbe gândul pentru câtva timp. Voința lui e ca izvorul de munte: acesta poate fi abătut puțină vreme din drumul lui de o stâncă, dar în cele din urmă tot îşi găseşte calea spre ocean. Misiva aceea, care te sfătuia să ceri un apărător, de unde crezi că ți-a venit, dacă nu de la Bois-Guilbert? La cine altul ai fi putut trezi un asemenea interes?

- Un scurt răgaz în fața morții apropiate, şi care-mi va fi de puțin folos, asta e tot ce ai putut face pentru o ființă asupra căreia ai grămădit atâta suferință şi pe care ai adus-o aproape de mormânt?

- Nu, fata mea, gândul meu nu s-a oprit aici. De nu s-ar fi amestecat bo-şorogul acela fanatic şi neghiobul de Goodalricke, care, deşi templier se preface că gândeşte şi judecă la fel ca toți oamenii, rolul de apărător ar fi revenit nu unui preceptor, ci unui membru de rând al ordinului. Dacă lucrurile s-ar fi întâmplat astfel, aveam de gând să fiu eu însumi apărătorul tău; la chemarea goarnei, aş fi apărut în arenă sub înfățişarea unui cavaler rătăcitor, în căutare de aventuri şi dornic să-şi arate puterea lăncii şi a scutului. Atunci, Beauma-noir ar fi putut alege nu unul, ci doi sau trei din confrații mei, şi nu mă îndoiesc că i-aş fi azvârlit pe toți din şa cu lancea mea. în felul acesta, Rebecca, nevinovăția ta ar fi fost dovedită, iar eu aş fi aşteptat cu încredere răsplata recunoştinței tale pentru victoria dobândită.

- Cavalere, răspunse Rebecca, toate astea sunt laude deşarte; te grozăveşti cu ce-ai fi putut face, dacă n-ai fi găsit cu cale să procedezi cu totul altfel. Ai primit mănuşa mea, iar apărătorul meu - dacă o ființă atât de deznădăjduită poate găsi unul - va trebui să-şi încrucişeze lancea cu a dumitale în arenă. Şi după toate astea mai cutezi să te dai drept prietenul şi ocrotitorul meu?

- Da, voi fi prietenul şi ocrotitorul tău, rosti templierul cu glas solemn. Dar ia seama cât de gravă, mai bine zis cât de sigură e primejdia dezonoarei la care mă expun astfel. De aceea nu privi cu ochi răi faptul că-ți pun anumite condiții înainte de a jertfi tot ce-am avut mai scump până acum pentru a salva viața unei evreice.

- Vorbeşte, nu te înțeleg, Rebecca.

- Ei bine, voi vorbi deschis, ca un om care se spovedeşte unui duhovnic. Rebecca, dacă nu m-aş înfăţişa în arenă, mi-aş pierde rangul şi faima, precum şi ceea ce pentru mine e ca aerul, mi-aş pierde anume stima fraţilor mei şi nădejdea de a fi într-o bună zi învestit cu suprema autoritate, de care se bucură astăzi fanaticul moşneag Lucas de Beaumanoir, dar căreia i-aş da o cu totul altă întrebuinţare. Aceasta ar fi soarta ce m-ar aştepta dacă nu m-aş înfăţişa în arenă ca să lupt împotriva cauzei tale. Blestemat fie acel Goodalricke, care mi-a întins o asemenea capcană! Şi de două ori blestemat fie Albert de Malvoisin, care m-a tăcut să-mi schimb hotărârea de a azvârli mănuşa în obrazul bătrânului bigot care-a fost în stare să asculte nişte învinuiri atât de absurde, aduse unei făpturi atât de nobile la suflet şi atât de încântătoare la chip.

Ce rost mai are acum această vorbărie linguşitoare? întrebă Rebecca. Dumneata ai 51 ales între vărsarea sângelui unei femei nevinovate şi primejduirea rangului şi ambiţiilor dumitale pământeşti. Ce rost are să mai vorbim despre asta? Alegerea dumitale a fost făcută.

Nu, Rebecca, răspunse cavalerul cu un glas mai blând, apropiindu-se de ea. Alegerea mea nu a fost făcută, ba, mai mult, această alegere atârnă de tine. Dacă mă înfăţişez în arenă, trebuie să-mi păstrez neştirbită faima, şi dacă fac acest lucru, fie că vei avea sau nu vei avea un apărător, vei muri arsă pe rug, căci nu s-a născut încă acel cavaler care să se măsoare cu mine de la egal la egal sau să mă învingă, afară doar de Richard Inimă-de-Leu şi de Ivanhoe, favoritul său. După cum bine ştii, acum Ivanhoe nu e în stare să poarte armură, iar Richard lâncezeşte într-o temniţă, departe de ţară. Iată de ce, dacă mă înfăţişez, vei muri, chiar dacă farmecele tale vor îndemna pe vreun tânăr înflăcărat să păşească în.arenă ca să te apere.

- Dar ce rost are să-mi spui toate astea de atâtea ori? întrebă Rebecca.

- Are rost, căci trebuie să-ţi cunoşti soarta sub toate feţele, răspunse templierul.

- Bine, fie, întoarce foaia şi lasă-mă să văd cealaltă faţă a ei, spuse evreica.

- Dacă mă înfăţişez în arena fatală, vei muri de o moarte înceată şi cruntă, în chinuri despre care se zice că sunt hărăzite păcătoşilor în lumea de apoi. Dar dacă nu mă înfăţişez, atunci voi fi un cavaler degradat şi dezonorat, învinuit de vrăjitorie şi de legături cu necredincioşii; numele ilustru ce-l port şi căruia i-am dat o strălucire şi mai mare va ajunge un nume de ocară, huiduit de toţi. Mi-aş pierde faima, onoarea şi perspectiva unei măriri la care ajung cu greu chiar împăraţii; mi-aş jertfi ambiţiile şi planurile înalte cât munţii despre care păgânii spuneau că proptesc bolta, şi totuşi, Rebecca, adăugă el, aruncân-du-se la picioarele ei, şi totuşi voi jertfi această măreţie, voi renunţa la glorie, voi abdica de Ia această putere chiar acum, când o simt pe jumătate în mâinile mele, dacă vei spune: "Bois-Guilbert, inima mea te primeşte".

- Nu te gândi la asemenea prostii, cavalere, ci du-te mai degrabă la regent, la regina mamă, la prinţul Ioan; ei se vor împotrivi hotărârii marelui magistru dacă ţin la onoarea coroanei engleze. în felul acesta mă vei ocroti fără a jertfi nimic şi Iară a-mi cere o răsplată sub un cuvânt sau altul.

Cu oamenii aceştia nu am nimic de-a face, urmă el, agăţându-se de pulpana rochiei ei. Cu tine vorbesc acum. "Ce te poate îndupleca să-ţi

schimbi hotărârea? Gândeşte-te$_r$ chiar dacă aş fi un demon, tot ar trebui să mă preferi morţii, căci moartea, numai ea, e rivalul meu.

- Nu sunt în stare să cântăresc acum care din aceste două rele e mai groaznică, spuse Rebecca, temându-se să-l ațâțe pe aprigul cavaler, dar hotărâtă în acelaşi timp să-l respingă, fără să-i lase nici o iluzie în această privință. Fii bărbat, fii creştin. Dacă într-adevăr credința duniitale te învață să nutreşti acea milă pe care mai degrabă vorbele decât faptele voastre o vădesc, scapă-mă de această moarte îngrozitoare, fără a-mi cere o răsplată care ți-ar preface mărinimia într-un târg josnic.

- Nu, Rebecca! izbucni trufaşul templier, sărind în picioare. în felul acesta nu mă vei sili să-mi schimb gândul. Dacă renunț Ia faima mea de azi şi la ambițiile mele de mâine, o fac de dragul tău, şi de aceea vom rugi împreună. Ascultă-mă, Rebecca, urmă el, îndulcindu-şi glasul, Anglia, Europa nu sunt lumea toată. Ni se deschid în față atâtea tărâmuri, care sunt destul de mari chiar pentru ambițiile mele. Vom pleca în Palestina, unde se află marchizul Conrade de Montserrat, prietenul meu, un prieten la fel de lipsit, ca şi mine, de prejudecățile şi superstițiile ce ne înlănțuie minții, libere din născare; ne vom alia mai degrabă cu Saladin decât să îndurăm batjocura bigoților pe care-i disprețuim. Am să deschid noi căi spre măreție, urmă el, străbătând din nou încăperea cu paşi grăbiți. Europa va răsuna de paşii puternici ai aceluia pe care ea l-a alungat de lângă fiii ei. Nici măcar milioanele de oameni pe care cruciații îi trimit la măcel n-ar putea face atâta pentru apărarea Palestinei; iataganele a mii şi mii de sarazini n-ar fi în stare să deschidă în acea țară, pentru care se bat noroadele, o cale atât de largă ca aceea pe care-o vor deschide puterea şi iscusința mea şi a fraților, care, în ciuda fanaticului bătrân, mă vor urma la bine, ca şi la rău. Iar tu, Rebecca, vei fi o regină, pe Muntele Cârmei ne vom înălța tronul, iar eu voi schimba pentru un sceptru îndelung visatul toiag!

- Toate acestea sunt vise deşarte, năluciri ale nopții, zise Rebecca. Dar chiar dacă ar fi aievea, tot nu m-ar clinti din hotărârea mea. Ajunge să-ți spun că niciodată n-aş împărți cu dumneata puterea pe care ai dobândit-o; află de asemenea că nu țin atât de puțin la credință şi la țara asta pentru a putea prețui pe acela care doreşte să le schimbe, lepădându-se de ordinul al cărui membru s-a jurat să fie, ca să-şi astâmpere patima nesăbuită ce i-o trezeşte fiica unui alt popor. Cavalere, nu-mi pune libertatea la mezat, nu vinde o faptă mărini-moasă, apără-i pe oropsiți de dragul milei, şi nu pentru un folos egoist. Du-te degrabă la tronul Angliei. Richard va asculta rugămintea mea de a mă salva din ghearele acestor oameni fără suflet.

- Niciodată nu voi face una ca asta, Rebecca! strigă templierul cu trufie. Dacă mă lepăd de ordinul meu, o fac numai pentru tine. Dacă îmi refuzi dragostea, ambiția nu mă va părăsi. Nu voi să fiu înşelat de oricine. Să mă plec în fața lui Richard? Să cer un hatâr acestei inimi trufaşe? Niciodată, Rebecca, nu voi pune la picioarele sale, prin mine, Ordinul templului. Pot părăsi ordinul, însă nu vreau să-l înjosesc şi nu-l voi trăda niciodată!

- Dumnezeu să mă ajute, căci în sprijinul oamenilor văd că e aproape cu neputință să nădăjduiesc... oftă Rebecca.

E adevărat, căci mândră cum eşti, ți-ai găsit în mine perechea, răspunse templierul. Dacă intru cu lancea în arenă, poți fi sigură că nici un gând omenesc nu mă va opri să-mi arăt puterea. Gândeşte-te la soarta care

te aşteaptă; vei muri de groaznica moarte a celui din urmă dintre criminali, te vei mistui pe un rug, te vei destrăma în părticelele care alcătuiesc în chip atât de tainic ciudatele noastre făpturi; nimic nu va rămâne din acest trup grațios, ca să putem spune: A fost un om viu! Rebecca, inima unei femei nu e făcută să îndure o asemenea primejdie. Te vei supune poruncii inimii mele.

-- Bois-Guilbert, răspunse evreica, nu cunoşti inima femeii sau ai cunoscut până acum doar inimile unor femei lipsite de cele mai bune simțăminte. Mândrule templier, află de la mine că în cele mai sângeroase bătălii pe care le-ai purtat n-ai fost niciodată mai curajos decât o femeie căreia dragostea sau datoria îi poruncesc să sufere. Sunt eu însămi femeie, crescută cu dragoste, temătoare din fire şi neobişnuită să sufere, şi totuşi, când vom intra în arena aceea fatală, dumneata ca să te lupți, iar eu ca să sufăr, sunt sigură că voi fi mai curajoasă decât dumneata. Adio, nu voi mai schimba „cu dumneata nici o vorbă, e în zadar. Timpul ce-i mai rămâne de trăit pe pământ fiicei lui Iacob cată să fie altfel cheltuit; trebuie să-l caut pe acela care, deşi îşi ascunde fața de poporul său, îşi pleacă totdeauna urechea la strigătele acelora care îl caută cu adevărat, cu inima deschisă.

- Aşadar, ne despărțim în felul acesta? întrebă templierul după o clipă de tăcere. Mai bine QU ne-am fi întâlnit niciodată sau mai bine te născteai nobilă şi creştină. Dar nu, pe lumina cerului! Când te privesc şi când mă gândesc când şi cum ne vom revedea, simt că aş vrea să fiu eu însumi un fiu al neamului tău hulit; mâinile mele să umble doar cu lingouri şi şekeli, în loc de lănci şi scuturi; capul meu să se plece în fața fiecărui boiernaş, iar privirea mea să nu bage în sperieți decât pe datornicul falit. Da, Rebecca, aş dori să fiu alăturea de tine în viață şi să scap de blestemul de a fi părtaş la moartea ta.

- L-ai zugrăvit pe evreu aşa cum a ajuns în urma prigoanei unor oameni de teapa dumitale. Cerul, în mânia lui, l-a alungat din țara sa, iar hărnicia i-a deschis singura cale spre putere şi influență pe care asupritorii nu i-o puteau închide. Citeşte istoria veche a poporului ales şt spune-mi dacă oamenii prin mijlocirea cărora Iehova a săvârşit atâtea miracole sub ochii noroadelor au fost pe vremea aceea un popor de cămătari şi de zgârciți. Află, mândrule cavaler, că avem în rândurile noastre nume vestite, pe lângă care faimoasa voastră nobilime de la miazănoapte e ca dovleacul față de cedru, nume care îşi au o-bârşia în acele timpuri străvechi şi luminoase, când atotputernicul făcea să se cutremure jilțurile heruvimilor mărinimoşi, nume care nu-şi trag strălucirea de la vreun principe pământean, ci de la înfricoşatul glas care le-a poruncit strămoşilor lor să se apropie de priveliştea cerului. Da, aşa au fost prinții din casa lui Iacob! Obrajii Rebeccăi se împurpuraseră în vreme ce ridica astfel în slăvi străvechea glorie a poporului ei, dar păliră când adăugă, oftând: Aşa au fost prinții Iudeii, dar nu mai sunt! Acum ei sunt călcați în picioare ca iarba amestecată cu glodul drumurilor. Cu toate acestea, printre ei se află oameni care nu fac câtuşi de puțin de ocară această obârşie aleasă; şi printre ei va fi şi fiica lui Isaac, țiul lui Adonikam! Adio, nu râvnesc la gloria dumitale pătată cu sânge, nu-ți pizmuiesc obârşia barbară din păgânii nordului, nu tânjesc câtuşi de puțin după credința dumitale, pe care o porți veşnic pe buze, dar niciodată în inimă şi în faptă!

- Doamne, parc-aş ti sub puterea unei vrăji! exclamă Bois-Guilbert.

Sunt gata-gata să cred că scârnăvia aceea de Beaumanoir a spus adevărul şi că în greutatea cu care mă despart de tine e ceva nefiresc. Frumoasa mea, adăugă el, apropiindu-se de ea, însă plin de respect, eşti atât de tânără, atât de minunată şi atât de neînfricată în faţa morţii! Şi totuşi eşti osândită să mori, în cazne şi-n dezonoare. Cine nu ţi-ar deplânge soarta? Lacrimile, care de mai bine de douăzeci de ani au fost străine de aceste pleoape, le umezesc acum, când te privesc. Dar aşa ţi-e dat, nimic nu-ţi mai poate salva acuma viaţa. Tu şi cu mine nu suntem decât uneltele oarbe ale unui destin de neînduplecat, care ne mână ca pe nişte corăbii împinse una spre alta de furtună, făcându-le să se ciocnească şi să piară. Iartă-mă, cel puţin să ne despărţim prieteni. în zadar m-am străduit să-ţi clintesc hotărârea, iar a mea e de neclintit, ca decretele destinului, săpate în piatră.

- Oamenii pun pe seama destinului urmările propriilor lor patimi nesăbuite, zise Rebecca. Dar te iert, Bois-Guilbert, cu toate că eşti pricina timpuriei mele morţi. Sufletul dumitale a fost cândva nobil şi puternic, dar acum este ca grădina leneşului: bălăriile au năpădit-o, înăbuşind floarea cea mândră şi sănătoasă.

- Da, spuse templierul, sunt întocmai aşa cum m-ai zugrăvit: neştiutor, necioplit, dar mândru că în mijlocul unei gloate de neghiobi şi de fanatici vicleni am dobândit acea tărie în suflet care mă face să fiu cu un cap mai sus decât ei. Din tinereţe m-am deprins cu lupta şi am năzuit spre ţeluri înalte, dovedindu-mă neînduplecat în urmărirea lor. Aşa se cuvine să rămân: mândru, neînduplecat şi neclintit. Voi dovedi aceasta întregii lumi. Dar mă ierţi oare, Rebecca?

- Da, te iert, aşa cum o victimă îşi poate ierta călăul.

- Adio, aşadar, zise templierul şi părăsi încăperea.

în odaia de-alături, preceptorul Albert aştepta nerăbdător întoarcerea lui Bois-Guilbert.

- Ai zăbovit cam mult. Parc-aş fi stat pe jăratic, nu mai puteam de nerăbdare. Ce se întâmpla dacă venea aici marele magistru sau Conrade, iscoada lui? Aş fi plătit scump această îngăduinţă. Dar ce-i cu tine, frate? Te clatini pe pi-, doare, iar fruntea ţi-e întunecată ca noaptea. Nu te simţi bine, Bois-Guilbert?

- Ba da, răspunse acesta, mă simt la fel de bine ca un nenorocit condamnat să moară peste o oră. Dar nu, ce zic, nici pe jumătate atât de bine, căci sunt unii oameni care aflându-se într-o asemenea stare se pot lepăda de viaţă ca de o haină veche. Pe lumina cerului, Malvoisin, fata asta m-a dezarmat cu totul. Aproape că sunt hotărât să mă duc la marele magistru şi să-i spun în faţă că părăsesc ordinul şi că refuz să îndeplinesc rolul barbar pe care tirania lui mi-l impune.

- Eşti nebun? făcu Malvoisin. în felul acesta vei fi cu totul pierdut, fără a putea găsi vreo posibilitate de a salva viaţa acestei evreice, pe care pari s-o preţuieşti atâta. Beaumanoir te va înlocui cu un alt templier spre a-i întări judecata, iar acuzata va avea soarta pe care ar avea-o chiar dacă tu însuţi ai săvârşi ceea ce ţi s-a poruncit.

- Minţi! O voi apăra eu însumi cu armele! răspunse cu semeţie templierul. Şi atunci cred că ştii şi tu, Malvoisin, că nimeni din ordinul nostru nu poate face faţă lăncii mele.

Da, dar uiţi că nu vei avea nici răgazul, nici prilejul de a-ţi pune în

aplicare acest gând nebunesc, zise vicleanul sfetnic. Du-te la Lucas de Beauma-noir şi spune-i că te lepezi de jurământul de supunere, şi vei vedea câte ceasuri de libertate îți va mai lăsa bătrânul tiran. Abia vei fi rostit cuvintele, şi te vei pomeni fie la o sută de picioare sub pământ, în temnița preceptoriei, aşteptând să fii judecat ca un cavaler apostat, fie în chilia unei mănăstiri depărtate, pe un culcuş de paie, în întuneric, cu lanțuri la picioare, descântat în chip şi fel şi stropit cu apă sfințită, ca să iasă din ține Diavolul, ce te stăpâneşte; asta bineînțeles, dacă marele magistru va mai socoti că eşti stăpânit de diavoli. Trebuie să te duci să lupți în arenă, Brian, căci altfel eşti un om pierdut şi dezonorat.

- Am să fug de aici, spuse Bois-Guilbert. Am să fug într-o țară depărtată, unde nebunia şi fanatismul nu au putut încă pătrunde. Nici o picătură din sângele acestei făpturi minunate nu va fi vărsat cu ajutorul meu!

- N-ai cum să fugi, zise preceptorul. Aiurările tale au trezit bănuieli şi nu vei fi lăsat să părăseşti aşezământul. Du-te şi încearcă dacă vrei; înfățişează-te la poartă şi porunceşte să fie coborâtă puntea, şi vei vedea ce răspuns vei primi. Pari uimit şi jignit, dar recunoaşte că e mai bine pentru tine. Dacă ai fugi, ce altceva te-ar aştepta decât dezonoarea, pângărirea numelui străbunilor tăi şi pierderea rangului? Gândeşte-te bine. Vechii tăi prieteni n-au să ştie unde să se mai ascundă când Brian de Bois-Guilbert, cel mai bun lăncier al ordinului, va fi proclamat trădător, în huiduielile mulțimii. Ce doliu va fi pentru curtea Franței! Cu câtă bucurie va afla trufaşul Richard vestea că viteazul cavaler, care l-a înfruntat în Palestina şi aproape că i-a întunecat gloria, şi-a pierdut faima şi onoarea de dragul unei evreice, pe care nici măcar n-a putut s-o salveze printr-un sacrificiu atât de mare!

- Malvoisin, rosti cavalerul, îți mulțumesc, ai atins coarda Cea mai simțitoare a inimii mele. Orice s-ar întâmpla, numele de Bois-Guilbert nu va fi niciodată însoțit de cuvântul "trădător". Deie Domnul ca Richard sau oricare dintre lăudărosii săi favoriți din Anglia să apară în arenă! Dar sunt sigur că .arena va rămâne goală, nici unul nu va cuteza să-şi încrucişeze lancea cu a mea pentru această nevinovată, lăsată în părăsire.

-: Cu atât mai bine pentru tine, spuse preceptorul. Dacă nu se înfățişează nici un apărător, înseamnă că nenorocita va muri nu din pricina ta, ci în urma sentinței marelui magistru. Acesta va fi singurul vinovat, cu toate că îşi va socoti crima drept o faptă vrednică de laudă şi de admirație.

- Ai dreptate, răspunse Bois-Guilbert. Dacă nu se înfățişează nici un apărător, eu voi fi doao parte din decor, un om care, deşi stă călare în arenă, nu joacă nici un rol în cele ce urmează după aceea.

- Nici măcar cel mai neînsemnat rol, spuse Malvoisin, sau, dacă vrei, rolul icoanei sfântului Gheorghe, purtată de o procesiune fii bine, mă întorc la hotărârea mea dintâi, rosti semețul templier. Hvrei-ca m-a disprețuit, m-a alungat, m-a qcărât, la ce bun să-i jertfesc stima de care mă bucur printre confrați? Malvoisin, am să mă înfățişez în arenă!

Şi spunând aceasta, ieşi grăbit din încăpere, urmat de preceptor, care voia să-l aibă sub ochi şi să-l întărească în hotărârea ce o luase, nu de alta, dar îi păstrarea faimei lui Bois-Guilbert avea el însuşi un interes deosebit, punându-şi mari speranțe în omul acesta, care putea ajunge într-o bună zi

în fruntea ordinului, şi neuitând totodată de avansarea pe care i-o făgăduise Mont-Fitchet în schimbul sprijinului dat la condamnarea nefericitei Rebecca. Dar deşi în lupta dusă cu simțămintele generoase ale prietenului său el avea toate avantajele unui om viclean, prefăcut şi egoist din fire asupra unui om frământat de pasiuni puternice şi potrivnice, Malvoisin trebui să se folosească de întreaga lui artă pentru a-l convinge pe Bois-Guilbert să stăruie în hotărârea pe care cu greu îl înduplecase s-o ia. El fu nevoit să-l supravegheze îndeaproape, ca nu, cumva să fugă sau să se ducă la marele magistru, căci Malvoisin se temea că Bois-Guilbert ar fi fost în stare să se ia la harță cu superiorul său şi s-o rupă cu el pentru totdeauna. De asemenea, el trebui să-i repete din când în când diferitele argumente prin care se străduia să-i arate că, înfățişându-se în arenă, Bois-Guilbert urma singura cale pe care putea scăpa de ruşine şi dezonoare, Iară a grăbi şi fără a mijloci sfârşitul Rebeccăi.

CAPITOLUL XL

"În lături, umbrelor! Richard e din nou printre noi!"
Richard al III-lea

Când Cavalerul Negru ale cărui peripeții se cuvine să le povestim acum - părăsi locul de întâlnire al inimosului haiduc, el porni de-a dreptul spre un lăcaş din apropiere, numit "Lavra sfântului Botolf, o mănăstire mică şi ca întindere, şi ca venit; după cucerirea castelului, Ivanhoe fusese adus acolo de către credinciosul Gurth şi mărinimosul Wamba. Nu are rost să povestim acum ce s-a petrecut în vremea asta între Wilfred şi eliberatorul său. Ajunge să spunem că, după o convorbire îndelungată şi foarte serioasă, starețul trimisese câțiva oameni în cercetare şi că, în dimineața următoare, Cavalerul Negru se pregătea să pornească la drum, în tovărăşia măscăriciului Wamba, care trebuia să-i slujească drept călăuză. El îi vorbise astfel lui Ivanhoe:

- Ne vom întâlni la Coningsburgh, castelul răposatului Athelstane, unde Cedric, tatăl dumitale, are de gând să dea un praznic pentru pomenirea nobilei sale rubedenii. *Sir* Wilfred, doresc să-ți vadă laolaltă neamurile saxone, ca să le cunosc mai bine decât până acum. Mă vei ajunge din urmă, iar eu mă voi strădui să te împac cu tatăl dumitale.

Spunând acestea, el îşi luă un călduros bun rămas de la Ivanhoe, care ținea morțiş să-l urmeze pe eliberatorul său. Dar Cavalerul Negru nici nu voia să audă despre una ca asta!

- Odihneşterte astăzi, căci altminteri n-ai avea puterea să porneşti la drum mâine. N-am nevoie de altă călăuză în afară de cinstitul Wamba, care e-n stare să facă pe popa sau pe nebunul, după cum voi simți nevoia.

- Iar eu, zise Wamba, te voi însoți cu dragă inimă. Mor să văd şi eu praznicul pentru pomenirea lui Athelstane, fiindcă sunt sigur că, dacă nu va fi destul de îmbelşugat, răposatul se va scula din mormânt ca să-i muştruluiască pe bucătar, pe paharnic şi pe majordom. Face să vezi o asemenea privelişte! Ca-valere, să ştii că mă bizui pe vitejia matale, vezi să pui o vorbă bună pentru mine la săpânu-meu, Cedric, dacă cumva vorbele mele de duh au să dea greş.

- Şi mă rog, cum ai vrea tu, sir măscărici, ca eu să izbutesc acolo unde

duhul tău se împotmoleşte? Ia lămureşte-mă.

- Duhul, cavalere, poate face multe. E ca un flăcău isteț, care vede părțile slabe ale aproapelui său şi ştie cum să se ferească de furtună când patimile sunt prea puternice. însă vitejia e ca un voinic care răstoarnă totul în cale: el vâsleşte împotriva vântului şi a curentului şi, cu toate astea, răzbeşte. De aceea, bunule cavaler, eu o să am de-a tace cu nobilul meu stăpân cât o să fie senin, dar mă voi bizui pe ajutorul grabnic al matale când vremea o să se strice. Cavalere cu lacăt la pavăză, ştiu că-ți place să te numeşti astfel, se amestecă în vorbă Ivanhoe, mă tem că ți-ai ales drept călăuză un nebun flecar şi un încurcă-lume. E drept că bietul de el cunoaşte toate potecile şi ascunzişurile pădurii la fel de bine ca un vânător iscusit, şi, după cum ai putut să-ți dai seama şi singur, e credincios şi statornic ca oțelul.

- Păi, dacă e în stare să-mi arate drumul, zise cavalerul, n-o să-mi pară rău şi n-o să-l cert că vrea să mă înveselească. Rămas-bun, inimosule Wilfred. Te sfătuiesc să nu încerci să porneşti la drum până mâine.

Şi îi întinse lui Ivanhoe mâna, iar acesta o duse la buze. Cavalerul Negru îşi luă rămas-bun şi de la stareț, apoi încalecă şi porni, urmat de călăuza sa, Wamba. Ivanhoe îi urmări cu privirea până se pierdură în întunecimea pădurii apropiate, apoi se întoarse la mănăstire.

Dar curând după utrenie, el ceru să-l vadă pe stareț. Bătrânul monah veni în grabă şi-l întrebă, grijuliu, de sănătate.

Mă simt mai bine decât nădăjduiam, răspunse Ivanhoe. Fie că rana mea a fost mai uşoară decât puteam judeca după pierderea de sânge, fie că balsamul acesta e miraculos, fapt este că acum mă simt în stare să port armura. Cu atât mai bine, căci prin mintea mea trec gânduri care nu-mi îngăduie să mai zăbovesc aici fără să fac nimic.

- Să ne ferească sfinții, zise starețul, ca fiul lui Cedric Saxonul să părăsească mănăstirea noastră înainte ca rănile să-i fie tămăduite! Ar însemna să ne facem de ocară lăcaşul dacă am îngădui una ca asta.

- Nici eu n-aş dori să părăsesc acest lăcaş primitor, cuviosule părinte, dacă nu m-aş simți în stare să îndur oboselile călătoriei şi dacă n-aş fi nevoit să pornesc la drum.

Dar ce-ți veni să te hotărăşti aşa deodată să pleci? întrebă starețul.

- Cuvioşia-ta, răspunse cavalerul, oare n-ai avut niciodată presimțirea unei nenorociri a cărei pricină încerci zadarnic să ți-o lămureşti? Oare mintea nu ți-a fost niciodată întunecată, ca o priveliştе însorită de un nor ivit din senin şi prevestitor de furtună? Oare nuxrezi că asemenea presimțiri sunt vrednice de a fi luate în seamă, ca nişte semne ce ni le trimit îngerii noştri păzitori, pentru a ne arăta că primejdia se apropie?

N-aş putea tăgădui că asemenea lucruri se întâmplă şi că ele sunt semne ale cerului, răspunse starețul, făcându-şi cruce. însă aceste presimțiri au, pe cât ştiu, un scop şi un folos vădit, pe când dumitale, rănit cum eşti, la ce ți-ar folosi să urmezi paşii unuia pe care nu l-ai putea ajuta la caz de primejdie?

- Starețe, zise Ivanhoe, te înşeli. Sunt destul de zdravăn ca să mă bat cu oricine m-ar sili la asta. Dar chiar dacă ar fi altfel, nu crezi că l-aş putea ajuta prin alte mijloace decât puterea armelor pe cel ce s-ar afla în primejdie? E lucru cunoscut că saxonii nu pot să-i sufere pe normanzi, şi

cine ştie ce s-ar întâmpla dacă omul nostru ar da peste nişte saxoni acum, când inimile lor sunt otrăvite de moartea lui Athelstane, iar capetele lor, înfierbântate de petreceri şi chefuri? După părerea mea, sosirea lui în mijlocul lor într-un asemenea moment este cât se poate de primejdioasă şi sunt hotărât să împărtăşesc sau să înlătur primejdia. Iată de ce te rog din suflet să-mi faci rost de un cal cu pasul mai domol decât acela al fugarului meu.

- Bine, încuviinţă vrednicul preot, am să-ţi dau chiar iapa mea, şi crede-mă c-aş vrea să fie la fel de domoală ca aceea a abatelui de la Sfântul Albans. Dar află de la mine că Malkin - aşa o cheamă - este cel mai domol dintre dobitoace, nici nu simţi când te duce. în privinţa asta n-o întrec decât caii de circ, care joacă tontoroiul printre ouă. Pot să-ţi spun că pe spinarea ei am întocmit multe omilii pentru lămurirea fraţilor monahi şi a bieţilor creştini.

- Cuvioşia-ta, dă, rogu-te, poruncă s-o înşeueze pe Malkin şi spune-i lui Gurth să-mi aducă armele.

- Nu, cavalere, zise starețul, te rog să nu uiţi că Malkin se pricepe tot atât de puţin la arme ca şi stăpânul ei, de aceea mă îndoiesc că ar putea îndura priveliştea sau greutatea panopliei dumitale. Da, Malkin e un animal cu judecată, şi sunt sigur că nu va primi să fie încărcată peste măsură. îmi amintesc, bunăoară, că într-o zi împrumutasem de la preotul din Saint-Bees *Fructus Temporum* . Ei bine, Malkin a mea nici n-a vrut să se mişte de lângă poartă până ce nu am înlocuit cărţoiul acela cu ceaslovul meu mititel.

- Fii pe pace, cuvioşia-ta, răspunse Ivanhoe. N-am s-o împovărez prea mult. Iar dacă îi dă cumva prin gând să se lupte cu mine, n-o să aibă decât de pierdut.

În vremea asta, Gurth punea la călcâiele cavalerului o pereche de pinteni lungi şi auriţi, în stare să convingă orice cal neastâmpărat că cel mai sănătos lucru este să se supună voinţei călăreţului.

Pintenii aceştia ascuţiţi, cu care erau înzestrate acum călcâiele lui Ivanhoe, îl făcură pe vrednicul stareţ să se căiască de mărinimia lui.

- Zău, cavalere, zise el, mi-am adus aminte că Malkin nu poate îndura pintenii. Ar fi mai bine să aştepţi până se întoarce chelarul nostru de Ia magazie cu iapa lui; într-un ceas va fi aici. Iapa aceea e mult mai blândă, fiindcă e obişnuită că care lemne pentru iarnă; şi apoi nu mănâncă grăunţe.

- Mulţumesc, cuviosule părinte, dar rămân la prima dumitale propunere, întrucât văd că Malkin a şi sosit la poartă. Gurth o să-mi poarte armura, şi fii sigur că Malkin n-o să mă scoată din sărite, fiindcă n-am s-p încalec prea mult. Şi acum, adio!

Ivanhoe coborî treptele mai uşor şi mai repede decât te-ai fi aşteptat de la un om rănit şi se aruncă în şa, dornic să scape de stăruinţele starețului, care, deşi bătrâior şi durduliu, se ţinea scai de el, când lăudând-o pe Malkin, când povăţuindu-l pe cavaler să se poarte bine cu ea.

- E la vârsta cea mai primejdioasă atât pentru fete, cât şi pentru iepe, zise bătrânul, râzând de propria-i glumă. Abia împlineşte cincisprezece ani, săraca spunându-i scutierului său (căci aşa îşi zicea Gurth acum) să meargă alături de el, o porni prin pădure, pe urmele Cavalerului Negru, în vreme ce starețul, rămas la poarta mănăstirii, îl urmărea din ochi, căinându-se:

Sfântă Mane! Dar iuţi şi aprigi mai sunt războinicii aceştia! Bine-ar fi

fost să nu i-o fi dat pe Malkin, fiindcă, beteag de picioare cum sunt, e vai şi-amar de nune dacă păţeşte ceva pe drum. Şi cu toate astea, zău că pentru sfânta cauză a Angliei nu mi-aş cruţa nici eu mădularele bătrâne şi neputincioase! Să-şi încerce şi Malkin norocul în treaba asta, şi cine ştie, s-ar putea ca mai târziu sărmanul nostru lăcaş să fie socotit vrednic de vreo danie mărinimoasă. Ba chiar s-ar putea ca bătrânul stareţ să primească în dar un buiestraş pe cinste. Şi chiar dacă n-au să facă nimic din toate astea, fiindcă, de, domnii ăştia mari cam uită binele primit din partea unor oameni mărunţi ca noi, tot am să mă socot răsplătit, ştiind că am făcut ce era drept să fac. Ei, şi-acum e vremea să-mi chem fraţii la ospătărie să-şi ia prânzişorul. Ah, ştiu prea bine că ascultă chemarea asta mult mai bucuroşi decât ascultă clopotele de utrenie.

Stareţul mănăstirii sfântului Botolf porni şontâc-şontâc spre ospătărie, pentru a rândui împărţeala batogului şi a berii, care alcătuiau micul dejun al călugărilor. Se aşeză la masă plin de importanţă şi lasă să-i scape destul de multe vorbe despre foloasele pe care le nădăjduia pentru mănăstire şi despre binele ce-l făcuse el însuşi cuiva, vorbe care în alte prilejuri ar fi atras luarea-aminte. Dar cum batogul era din cale-afară de sărat, iar berea cam tare, fălcile fraţilor erau prea ocupate pentru a îngădui folosirea urechilor; nici unul din fraţi nu fu ispitit să ia aminte la misterioasele aluzii ale superiorului lor, în afară de fratele Diggory, care, având o cumplită durere de măsele, nu putea să mănânce decât pe o parte.

În vremea asta, Cavalerul Negru şi călăuza lui înaintau în voie prin inima pădurii. Vrednicul cavaler îngâna în sinea lui cântecul unui trubadur îndrăgostit şi încuraja din când în când cu câte o întrebare flecăreala călăuzei sale, astfel încât convorbirea lor alcătuia un amestec bizar de cântec şi glumă, despre care am dori să dăm cititorului o cât de mică idee. închipuiţi-vă deci pe acest cavaler, aşa cum l-am zugrăvit mai înainte: puternic, înalt, lat în umeri, vânjos, călare pe armăsarul său murg, menit parcă să-l poarte pe acest călăreţ, într-atât de uşor călca. Spre a putea răsufla în voie, cavalerul îşi ridicase viziera, dar apărătoarea bărbiei era lăsată în jos, pentru ca faţa să-i rămână în partea ascunsă. Cu toate acestea, obrajii lui pârliţi de soare puteau fi lesne văzuţi, ca şi ochii săi mari şi albaştri, care scăpărau în umbra vizierei ridicate; întreaga înfăţişare a războinicului vădea voioşia nestăvilită şi încrederea deplină a unui suflet străin de orice teamă şi gata să înfrunte primejdia, şi trebuie să spunem că pentru el primejdiile erau un lucru obişnuit, îndeletnicirea lui fiind războiul şi aventura.

Măscăriciul purta, ca de obicei, aceleaşi veşminte fistichii, însă întâmplările din ultima vreme îl siliseră să-şi ia un paloş bine ascuţit în locul săbiei de lemn, precum şi o pavăză cu care să se poată apăra; şi, ce e drept, se dovedise, în ciuda meseriei sale paşnice, un meşter priceput în mânuirea noilor sale arme, cu prilejul luării cu asalt a castelului din Torquilstone. Beteşugul minţii lui Wamba era, de fapt, un fel de neastâmpăr, care nu-i îngăduia să rămână multă vreme în acelaşi loc sau să lle urmărit statornic de un anumit gând, deşi altminteri era în stare, vreme de câteva minute, să facă tot ce i se cerea şi să înţeleagă orice. Călare pe cal, el se bălăngănea fără încetare, când cu picioarele atârnate într-o parte, când întors cu faţa spre coadă; în afară de asta, se schimonosea şi se maimuţărea în fel şi chip, încât

până la urmă bietul animal îşi puse într-atât la inimă toanele astea, că-l trânti la pământ. Măscăriciul se întinse cât era de lung, fapt care stârni hazul cavalerului, dar care-l sili pe Wamba să călărească după aceea mai cu luare-aminte în clipa aleasă de noi pentru a-i întâlni din nou, vesela pereche cânta un *virelai,* o baladă în care măscăriciul ţinea isonul, în vreme ce Cavalerul Negru, mai învăţat decât el, recita cupletele. Cântecul suna cam aşa:

Cavalerul:
Anna-Marie, soarele, iată, răsare.
Draga mea Anna-Marie, lumină-i în zare.
Pasărea cântă, se spulberă ceaţa,
Anna-Marie, a-nceput dimineaţa.
Anna-Marie, iubito, ivitu-s-au zorii,
Vesel sună din corn vânătorii.
Munţii, pădurea răspund în ecouri, domol,
Anna-Marie, e vremea şi tu să te scoli.
Wamba:
O, dragul meu Tybalt, tu nu mă trezi
Cât dulcile vise în pat m-or vrăji,
Căci faţă de ele, o, Tybalt, iubite,
Pălesc bucuriile trezei clipite.
Să cânte deci pasărea, soarele, zorii.
Să sune pe dealuri din corn vânătorii,
în somn aflu eu bucurii mai depline.
Dar, Tybalt, nu crede că-n vis sunt cu tine.

- Grozav cântec! exclamă Wamba când sfârşiră. Şi, pe schiptrul meu, grozavă morală! îl cântam adesea cu Gurth, cândva tovarăşul meu dejoacă, iar acum om liber prin graţia lui Dumnezeu şi a stăpânului nostru. Da, zău! într-o bună zi am mâncat o papară straşnică din pricina cântecului ăstuia: ne vrăjise atâta, că am zăbovit în pat două ceasuri.după răsăritul soarelui, cântându-l ca prin vis. De atunci mă dor oasele numai când mă gândesc la cântecul ăsta. Totuşi, ca să-ţi fac pe plac, am cântat cupletul Annei-Marie, domle cavaler.

Măscăriciul cântă apoi un soi de cântec hazliu, la care cavalerul, prinzând melodia, răspunse în acelaşi fel:

Cavalerul şi Wamba, împreună:
Venit-au trei flăcăi - din miazăzi,
din miazănoapte şi apus -
Cu cântecul pe buze;
Să cucerească-o văduvă s-au dus.
Căci care-i vădu va în stare să-i refuze ?
întâiul ca vaier era din valea lynei, ştiţi.
Cu cântecul pe buze.
Strămoşii lui emu bărbaţi vestiţi,
Putea vreo vădană să- refuze ?
Cu taică-su, lordul, cu unchiu-su, boierul,

El i se lăudă, cu cântecul pe buze,
Dar ea îi tăcu vânt. Murea de ciudă cavalerul...
Se-ntâmplă, de, şi-o văduvă să te refuze.
Veni şi-al doilea, jurându-se pe viaţa lui,
Cu cântecul pe buze,
Că e din Ţara Galilor, şi-i nobil, zău, cum altul nu-i
Şi care-văduva în stare să refuze?
"Sunt, zice, Da vid sin Morgan sin Griffith sin
Hugh sin Tudor sin Unice... " Dar dânsa, ursuză,
îi spune: "Pentru atâtea nume, o văduvă e prea puţin
Şi, ce mai calea- valea, pe loc îl refuză.
Veni însă-apoi un yeoman - *din Kent de felul său*
Cu cântecul pe buze, Şi îi vorbi de casă şi de avere.
Zău, Putea vreo vădană să-l refuze ?

Cavalerul şi Wamba, împreună:
Şi astfel, cavalerul şi boierul fost-au alungaţi,
Cu cântecul pe buze,
Dar pe yeoman *din Kent,*
cu banii număraţi,
Nu-i văduva în stare să-l refuze.

- Tare-aş vrea, Wamba, ca gazda noastră de la copacul de întâlnire, sau măcar năstruşnicul său capelan, să asculte cântecul acesta închinat *yeomen-ilor.*

- Eu, însă, nu l-aş mai cânta decât pentru cornul care atârnă la banduliera

matale, zise Wamba.

- Cornul acesta, răspunse cavalerul, e un semn al prieteniei lui Locksley, cu toate că mă îndoiesc că o să am nevoie de el. Mi-a spus că dacă voi suna de trei ori din el, va ieşi ca din pământ în faţa mea o ceată de *yeomen-i* cinstiţi, gata să-mi dea ajutor la nevoie.

- Aş spune să ne ferească Dumnezeu dacă n-aş şti că darul ăsta frumos e o chezăşie că au să ne lase să trecem nestingheriţi.

- Ce vrei să spui? întrebă cavalerul. Nu cumva crezi că fără acest zălog al prieteniei ar putea să ne atace?

Eu, unul, nu spun nimic, căci şi copacii ăştia verzi au urechi, la fel ca şi zidurile. Dar lămureşte-mă dacă poţi, cavalere: când e mai bine să-ţi fie goale plosca şi punga?

Păi cred că niciodată, răspunse cavalerul.

Pentru un asemenea răspuns copilăros, nu eşti vrednic să le ai niciodată pline. Află că-i mai bine să-ţi deşarţi plosca înainte s-o dai pe mâna unui saxon şi să-ţi laşi banii acasă înainte de a porni la drum prin pădure.

Va să zică socoti că prietenii noştri sunt hoţi? întrebă cavalerul.

N-am zis asta, domle, răspunse Watnba. fi o faptă bună să uşurezi de încărcătură calul unui biet om care are de făcut un drum lung, şi se-nţelege că e spre binele călăreţului să-l uşurezi de pricina tuturor relelor; de aceea nu voi să vorbesc de rău pe nişte oameni care săvârşesc asemenea fapte

bune. Numai că mie, unul, îmi place să-mi ţin lucrurile acasă şi punga în odaie, ca să nu le dau nici o bătaie de cap flăcăilor ăstora cumsecade când mă întâlnesc cu ei.

- Prietene, trebuie să ne rugăm pentru ei, în ciuda faimei lor rele despre care vorbeşti.

- De rugat m-aş ruga pentru ei cu dragă inimă, spuse Wamba, însă la oraş, nu în pădure, ca abatele de la Saint-Bees, pe care l-au silit să rostească liturghia .având drept amvon un stejar bătrân şi scorburas.

- Orice-ai spune, Wamba, *yeomeu-ii* aceştia i-au dat stăpânului tău Cedric un mare ajutor la Torquilstone.

- Da, e adevărat, răspunse Wamba, însă au făcut-o ca să se pună bine cu Cel-de-Sus.

- Să se pună bine? ce vrei să spui, Wamba? întrebă cavalerul.

- Vreau să spun doar că au o socoteală cu cerul; o balanţă, cum"obişnuia bătrânul nostru pivnicer să-şi numească răbojul. O balanţă ca asta ţine şi evreu] Isaac pentru datornicii săi; ca şi el, oamenii ăştia dau cu împrumut foarte puţin, însă iau o dobândă de şapte ori mai mare decât aceea îngăduită de *Sfânta Scriptură*pentru împrumuturile date din milă creştinească.

- Lămureşte-mă cu o pildă, Wamba, fiindcă n-am habar de socoteli şi de dobânzi, îl rugă cavalerul.

- Ei bine, răspunse Wamba, fiindcă luminăţia-ta are mintea atât de întunecată, află că flăcăii ăştia cinstiţi pun în balanţa unei fapte bune una nu tocmai vrednică de laudă. Ei dau bunăoară o coroană unui frate cerşetor, dar iau o sută de bizanţi de la un abate barosan, şi fac bine unei văduve sărmane, ca să li se ierte sărutarea dată unei fete în pădure.

— Care din faptele astea e bună şi care e rea? întrebă cavalerul.

- Bună glumă! râse Wamba. Tovărăşia unui om de duh te face isteţ la minte. Aş putea să jur, cavalere, că în seara când ai chefuit cu monahul acela necioplit n-ai avut atâta haz ca acum. Dar să-mi urmez gândul. Veselii pădureni durează o colibă după ce au dat foc unui castel, pun acoperiş de paie unei capele după ce jefuiesc o biserică, dau drumul unui prizonier sărman după ce omoară un ispravnic trufaş; sau, ca să fiu mai limpede, dau drumul unui *franklin* saxon după ce ard de viu un baron normand. într-un cuvânt, sunt nişte tâlhari bine crescuţi şi cumsecade. Dar cel mai bine e să-i întâlneşti când socotelile lor cu cerul stau prost de tot.

- Cum adică, Wamba? se miră cavalerul.

- Păi atunci îi mustră cugetul şi caută să se pună bine cu Ăl-de-Sus. Dar când socotelile li-s încheiate şi bine cumpătate, să te ferească Dumnezeu să încapi pe mâna lor! N-aş vrea să fiu în pielea primului drumeţ care le-ar ieşi în cale după fapta bună pe care-au săvârşit-o la Torquilstone; ar fi vai de capul lui! Şi cu toate acestea, adăugă Wamba venind alături de cavaler, drumeţii pot întâlni în calea lor duşmani mult mai primejdioşi decât haraminii ăştia.

Despre cine e vorba? Nădăjduiesc că prin locurile astea nu se află nici urşi, nici lupi.

- Aşa e, cavalere, dar în schimb se află oamenii lui Malvoisin, zise Wamba. Şi află de la mine că, pe vreme de răzmeriţă, vreo zece indivizi de-ăştia fac cât o haită de lupi. Acum se pregătesc de seceriş şi le-au sosit

întăriri oştenii care au scăpat de la Torquilstone; aşa încât, dacă întâlnim o bandă de-a lor, va trebui să plătim pentru faptele noastre de arme. Şi-acum, cavalere, te-ntreb ce ai face dac-am întâlni doi dintre ei?

- I-aş ţintui la pământ pe nemernici cu lancea dacă ne-ar supăra cu ceva, asta aş face, Wamba.

- Dar dac-ar fi patru?

- Tot aşa, răspunse cavalerul.

- Şi dac-ar fi şase, când noi abia dacă suntem doi la număr? Atunci nu ţi-ai aduce aminte de cornul lui Locksley?

- Cum, să strig după ajutor împotriva unui pumn de nemernici, pe care şi-un singur cavaler vrednic i-ar putea alunga, cum alungă vântul frunzele veştede?

- Bine, zise Wamba, atunci dă-mi voie să mă uit mai îndeaproape la cornul ăsta cu sunet aşa de grozav.

Cavalerul scoase cornul din bandulieră şi-l dădu călăuzei sale, care şi-l atârnă de îndată la gât.

- Tra-lira-la! făcu el suflând în corn. Cât ştiu şi alţii, ştiu şi eu să cânt.

- Ce vrei să spui, caraghiosule? zise cavalerul. Dă-mi înapoi cornul.

- Fii pe pace, vrednice cavaler, e în mâini bune. Când Vitejia şi Nebunia călătoresc împreună, Nebunia se cuvine să poarte cornul, fiindcă ea suflă mai bine.

- Ascultă, pişicherule, te cam întreci cu gluma, ai grijă să nu-mi pui prea mult la încercare răbdarea!

- Nu mă lua cu ameninţările, cavalere, spuse măscăriciul, depărtându-se puţin de oşteanul scos din fire. Altminteri, Nebunia o să-ţi arate călcâiele, lăsând Vitejia să-şi găsească singură drumul prin pădure.

- Aici m-ai atins, ce-i drept, zise cavalerul. Şi, la drept vorbind, n-am vreme să mă sfădesc cu tine. Păstrează cornul dacă vrei, dar hai să ne vedem de drum.

- Vasăzică făgăduieşti să nu te atingi de mine? întrebă Wamba.

- Îţi făgăduiesc!

- Da, dar dă-ţi cuvântul de cavaler, urmă Wamba, apropiindu-se de el cu multă băgare de seamă.

- Îţi dau cuvântul de cavaler, numai apropie-te, nebunule, şi să mergem! Bine. în cazul ăsta Vitejia şi Nebunia sunt din nou tovarăşi de drum, zise măscăriciul, venind alături de cavaler. La drept vorbind, nu-mi plac scaltoa-cele de felul acelora pe care le-ai dat călugărului şi care l-au făcut pe sfinţia-sa să se rostogolească pe iarbă ca un popic. Dar ce-ar fi ca acum, când Nebunia poartă cornul, Vitejia să se trezească şi să-şi scuture coama? Căci, dacă nu mă înşel, în desişul de colo e o societate care ne aşteaptă.

- Ce te face să crezi? întrebă cavalerul.

Am văzut de două-trei ori o chivără strălucind prin frunzişul verde. De-ar fi fost nişte oameni cinstiţi, ar fi umblat pe potecă, însă desişul acela e capela pe care o aleg de obicei preoţii sfântului Niculae.

Pe legea mea, mi se pare că ai dreptate! zise cavalerul, trăgându-şi viziera peste ochi.

Şi-o trăsese la timp, căci în clipa următoare trei săgeţi zburară din locul bănuit spre capul şi pieptul său, iar una dintre ele i-ar fi străpuns fruntea

dacă viziera de oțel n-ar fi oprit-o. Celelalte două fură oprite de pieptarul de zale şi de scutul ce-i atârna de gât.

- Iți mulțumesc, credincios armurier, rosti cavalerul. Wamba, hai după ei! adăugă el.

Şi porni de-a dreptul spre desiş, tinde îl întâmpinară şase sau şapte oameni înarmați, care fugeau spre el cu lăncile în cumpănire. Trei dintre ele îl atinseră şi zburară în țăndări, ca şi cum s-ar fi izbit de un turn de oțel. Cavalerul Negru, ai cărui ochi păreau că scapără scântei prin deschizătura vizierei, se ridică în scări cu un aer nespus de demn şi strigă:

- Ce înseamnă asta, domnii mei?

Drept răspuns, oamenii îşi scoaseră săbiile şi se repeziră spre el din toate părțile, strigând:

- Moarte tiranului!

- Pe sfântul Eduard! Pe sfântul Gheorghe! exclamă Cavalerul Negru, izbind de fiecare dată câte un atacator. Vasăzică avem de-a face cu nişte trădători?

Atacatorii, descumpăniți, se grăbiră să se dea înapoi din calea unui braț care semăna moartea cu fiece lovitură şi se părea că, prin groaza stârnită de puterea lui, Cavalerul Negru va câştiga bătălia de unul singur; dar un cavaler în armură albastră, care până atunci se ținuse înapoia celorlalți, se repezi cu lancea întinsă şi țintiad nu călărețul, ci calul, îl răni de moarte pe nobilul animal.

- Mişelească lovitură! strigă Cavalerul Negru, prăbuşindu-se la pământ, o dată cu calul.

În clipa aceea, Wamba sună din corn; toate acestea se petrecuseră atât de repede, încât n-avusese vreme să o facă mai înainte. La auzul cornului, tâlharii o luară la fugă, iar Wamba, aşa slab înarmat cum era, nu şovăi să vină degrabă la Cavalerul Negru, ca să-l ajute să se ridice.

- Ruşine vouă, laşilor şi mişeilor! răcni cavalerul în armură albastră, care părea să fie căpetenia atacatorilor. Fugiți din fața unui măscărici care sună din corn?

Prinzând curala auzul acestor cuvinte, tâlharii se repeziră din nou asupra Cavalerului Negru, care se rezemă cu spatele de un stejar şi se apără cu spada. Căpetenia atacatorilor îşi luase o altă lance şi, aşteptând să-l prindă la strâmtoare pe puternicul său adversar, se repezi spre el în goana calului, nădăjduind să-l țintuiască de copac cu lancea, însă Wamba îi dejuca planul. împlinind prirsprinteneală lipsa de putere şi profitând de faptul că atacatorii nu-l băgau în seamă, fiind ocupați cu un duşman mult mai primejdios, măscăriciul se apropie repede de locul bătăliei şi izbuti să-l oprească din goană pe cavalerul în armură albastră, retezând cu sabia genunchii calului acestuia. Cal şi călărețse prăbuşiră la pământ. Totuşi, Cavalerul Negru rămânea într-o situație la fel de grea, întrucât era hărțuit de mai mulți oameni bine înarmați, şi începuse să se simtă obosit de încordarea unei iupte în care trebuia să se apere în atâtea puncte deodată. Fără veste, o săgeată făcută dintr-o pană de gâscă sălbatică, îl culcă la pământ pe unul dintre cei mai puternici atacatori şi în aceeaşi clîpă în poiană se ivi o ceată de *ycomeu-i* în frunte cu Locksley şi călugărul vesel; în lupta care urmă, aceştia îi înfrânseră grabnic pe atacatori, care căzură morți sau răniți de moarte. Cavalerul Negru mulțumi eliberatorilor săi cu un aer demn care-i

uimi, întrucât purtarea lui de până atunci li se păruse mai degrabă a unui oştean călit în lupte decât a unui om de rang înalt.

- Înainte de a-mi arăta întreaga recunoştinţă faţă de inimoşii mei prieteni, rosti el, ţin să aflu, dacă se poate, cine au fost vrăjmaşii care m-au atacat fără să-i provoc. Wamba, ridică te rog viziera cavalerului în armura albastră, care pare a fi căpetenia acestor nemernici.

Măscăriciul se repezi către căpetenia tâlharilor, care zăcea, rănit, sub calul său, neputând nici să fugă, nici să se împotrivească.

- Hai, viteazule, zise Wamba. Văd că trebuie să-ţi fiu şi scutier, şi armurier. Te-am dat jos de pe cal, acum am să-ţi scot coiful.

Spunând acestea, desfăcu Iară multă blândeţe coiful Cavalerului Albastru, care se rostogoli în iarbă, dezvăluind Cavalerului Negru o faţă străjuită de şuviţe cărunte, pe care nu se aştepta s-o vadă în asemenea împrejurări.

- Waldemar Fitzurse! exclamă el uimit. Ce l-a putut împinge la o asemenea aventură nebunească pe un bărbat de rangul dumitale?

- Richard, răspunse prizonierul, ridicând privirile, se vede că nu prea cunoşti oamenii dacă nu ştii unde-l pot duce ambiţia şi dorul de răzbunare pe fiece copil al lui Adam.

- Răzbunare? se miră Cavalerul Negru. Nu ţi-am făcut niciodată- vreun rău. N-ai de ce să te răzbuni pe mine.

- Richard, ai respins mâna fiicei mele. Oare aceasta nu este o insultă pentru un normand, al cărui sânge e la fel de nobil ca şi al tău?

- Fiica ta? Ce pricină de duşmănie mai e şi asta, şi încă pentru o duşmănie atât de sângeroasă?! Daţi-vă înapoi, oameni buni, vreau să-i vorbesc între patru ochi. Şi acum, Waldemar Fitzurse, spune-mi adevărul, mărturiseşte cine te-a îndemnat la fapta asta necugetată!

Fiul tatălui tău, răspunse Waldemar. Făcând aceasta, voia doar să se răzbune pe tine, pentru că nu ţi-ai ascultat părintele!

Ochii lui Richard scăpărară de mânie, dar firea lui cea bună stăvili acest simţământ. Ducându-şi mâna la frunte, rămase o clipă locului, uitându-se la faţa baronului umilit, în ale cărei trăsături mândria lupta cu ruşinea.

Nu mă rogi să-ţi las viaţa, Waldemar? întrebă regele.

Cel care-i în ghearele leului ştie că o asemenea rugăciune ar fi zadarnică, răspunse Fitzurse.

îţi las viaţa, fără să mi-o ceri, spuse Richard. Leul nu se hrăneşte cu hoituri. Vei rămâne în viaţă, însă cu condiţia ca de azi în trei zile să părăseşti Anglia, să-ţi ascunzi ticăloşia în castelul tău normand .şi să nu mai pomeneşti niciodată numele de loan de Anjou în legătură cu trădarea ta. Dacă, după acest răgaz pe care ţi-l dau, vei mai fi găsit pe pământ englezesc, vei muri, iar dacă vei rosti măcar o vorbă care ar putea ştirbi onoarea casei mele, atunci, pe sfântul Gheorghe, află că nici altarul nu-ţi va ptltea sluji de refugiu. Am să te spânzur de turnul castelului tău, ca să hrăneşti corbii. Locksley, dă-i acestui cavaler un cal, căci văd că *yeomen-h* tăi i-au prins pe cei rămaşi fără stăpâni, şi lasă-l să plece nestingherit.

- Dacă nu mi s-ar părea că aud un glas ale cărui porunci trebuie ascultate fără crâcnire, răspunse *yeoman-u,* i-aş trimite acestui ticălos o săgeată, ca să-l cruţ de osteneala unui drum lung!

- Locksley, porți în piept o inimă de englez, zise Cavalerul Negru, şi ai dreptate spunând că eşti dator să-mi dai ascultare, căci eu sunt Richard, regele Angliei!

La auzul acestor cuvinte, rostite cu glas solemn ce se potrivea cu rangul înalt şi cu firea nu mai puțin aleasă a lui Inimă-de-Leu, *yeomea-n* îngenunchează în fața lui şi-i jurară credință-, cerşindu-i totodată iertare pentru păcatele lor.

- Ridicați-vă, prieteni, rosti Richard cu căldură, privindu-i cu nişte ochi în care obişnuita lui voie bună stinsese scăpărarea vremelnicei mânii; despre înverşunata bătălie al cărei obiect fusese, fața lui nu arăta acum nici o urmă, în afara unei uşoare împurpurări, pricinuită de oboseală. Ridicați-vă, prieteni, urmă el. Păcatele voastre, săvârşite în pădure sau pe câmpul de bătălie, au fost ispăşite prin credincioasa slujire a sărmanilor mei supuşi în fața zidurilor castelului din Torcurilstone, precum şi prin sprijinul pe care l-ați dat astăzi suveranului vostru. Ridicați-vă, supuşii mei, şi străduiți-vă să fiți vrednici de-aici înainte. Iar tu viteazule Locksley...

- Luminăția-ta, nu mă mai numi astfel, căci port un nume căruia mă tem că i-a mers prea departe vestea ca să nu fi ajuns la urechile-ți împărăteşti: sunt Robin Hood din Sherwood .

- Rege al haiducilor şi prinț al oamenilor de inimă, cine n-a auzit de acest nume, căruia i-a mers vestea până hăt-departe, în Palestina? Dar fii sigur, viteazule haiduc, că nu-mi voi aminti cu gând rău de nici o faptă săvârşită în timpul cât am lipsit din țară, în vremurile tulburi, cărora această lipsă le-a dat naştere.

- Bine a zis cine-a zis: Când pisica nu-i acasă, joacă şoarecii pe masă, se amestecă în vorbă Wamba, de data asta mai puțin vesel ca de obicei.

Ce, Wamba, eşti aici? se minună Richard. De mult nu ți-am mai auzit glasul, încât credeam că ți-ai luat tălpăşița.

- Să-mi iau tălpăşița? făcu Wamba. Unde s-a mai văzut vreodată ca Nebunia să se despartă de Vitejie? Trofeul cucerit de spada mea e surul acesta jugănit, pe care-aş vrea din inimă să-l văd iarăşi pe picioare, cu condiția ca stăpânu-său să fie căsăpit în locu-i. E adevărat că la început m-am depărtat nițel, fiindcă o jiletcă pestriță nu-i ca un pieptar de zale când e vorba de-nfruntat o lance ascuțită. Dar, deşi nu m-am luptat cu spada, veți recunoaşte că eu am dat alarma.

Şi ai făcut-o la timp, cinstite Wamba, răspunse regele. Fapta ta nu va fi dată uitării.

- *Confiteor. contiteor* ! rosti cineva cu umilință, lângă rege. Latineasca pe care o cunosc nu-mi îngăduie să spun mai mult, dar îmi recunosc trădarea şi vă implor să mă iertați înainte de a mă trimite la spânzurătoare!

Richard se uită în jurul său şi-l zări pe veselul călugăr stând în genunchi şi bătând mătănii, în vreme ce toiagul lui, care nu rămăsese nefolositor în timpul încăierării, zăcea pe iarbă, alăturea de el. Monahul se căznea să pară cuprins de cea mai adâncă pocăință: îşi dădea ochii peste cap, iar colțurile gurii i se lăsaseră în jos, întocmai ca ciucurii unei pungi, după cum spunea Wamba. Totuşi, aerul acesta grav şi pocăit era contrazis în chip ciudat de mutra lui şireată, care părea a spune că şi teama şi căința lui erau prefăcute.

- De ce eşti atât de abătut, popă fără minte ce eşti? îl întrebă Richard.

Ți-e teamă cumva că episcopul o să afle cu câtă credință slujeşti pe Sfânta Fecioară şi pe sfântul Dunstan? Linişteşte-te, omule, nu te teme! Richard al Angliei nu trădează vorbele de taină rostite deasupra unei căni cu vin.

- Nu, mărinimosule suveran, răspunse pustnicul (cunoscut sub numele de fratele Tuck în legendele despre Robin Hood), nu de cârja episcopală, ci de sceptru mă tem. Vai, când mă gândesc că pumnul meu păcătos a atins urechea unsului lui Dumnezeu!

- Ha, ha! izbucni Richard. Te mai gândeşti la întâmplarea aceea? Uitasem, drept să spun, lovitura, cu toate că urechea mi-a țiuit o zi întreagă după aceea. Dar dacă pumnul tău a fost straşnic, martori îmi sunt vitejii aici de față că ți l-am plătit cu vârf şi îndesat. Iar de socoti că-ți mai sunt dator cu ceva, sunt gata să-ți plătesc acum...

- Doamne fereşte! răspunse fratele Tuck. Am primit ce mi se cuvenea, ba chiar cu dobândă, deie Domnul ca maiestatea-voastră să-şi plătească totdeauna datoriile atât de bine!

- De-aş putea s-.o fac cu pumnii, zise regele, creditorii mei n-ar avea temei să se plângă că trezoreria e goală.

.- Şi totuşi, urmă călugărul, luându-şi din nou aerul acela grav şi fățarnic, nu ştiu ce osândă mi s-ar cuveni pentru lovitura aceea necugetată.

- Nu mai vorbi despre ea, frate, spuse regele. După ce am îndurat atâtea lovituri din partea păgânilor şi a necredincioşilor, n-ar avea nici o noimă să mă supăr pentru ghiontul unui preot atât de evlavios ca fratele din Copman-hurst. Totuşi, cinstite frate, socot că ar fi mai bine, şi pentru tine, şi pentru biserică, să lepezi anteriul şi să intri în garda mea de *yeomen-i* decât să mai slujeşti altarul sfântului Dunstan.

- Luminăția-ta, răspunse fratele, îți cer cu umilință iertare şi sunt sigur că m-ai ierta degrabă, dac-ai şti cum mă stăpâneşte păcatul trândăviei. Sfântul Dunstan aibă-ne în pază nu se sinchiseşte şi stă liniştit în firida lui când eu îmi uit de rugăciuni, ca să vânez vreun cerb gras; se-ntâmplă să lipsese o noapte întreagă din chilioara mea, umblând după- fel de fel de treburi, dar sfântul Dunstan nu se plânge niciodată, e un stăpân liniştit, ca toți stăpânii făcuți din lemn. Dar a fi *yeornan* în slujba suveranului meu - măcar că ar ti o cinste fără seamăn e altă socoteală; ce s-ar întâmpla bunăoară dacă m-aş duce să ogoiesc sufletul unei văduve sau să omor un cerb? Uite ce s-ar întâmpla; "Unde-i câinele de popă?" ar zice unul. "Cine l-a văzut pe afurisitul de Tuck?" ar zice altul. "Răspopitul ăsta strică mai mult vânat decât jumătate din populația ținutului", ar zice un paznic, iar altul ar adăuga: "Aleargă după fiece ciută din ținut!" Pe scurt, luminăția-ta, te rog din suflet să mă laşi aşa cum m-ai găsit, iar dacă vrei să-ți arăți mărinimia față de mine, îngăduie-mi să rămân sărmanul frate din sihăstria sfântului Dunstan din Copmanhurst, care va primi cu recunoştință orice danie, fie ea cât de mică.

- Te înțeleg, zise regele, iar cuviosul călugăr va căpăta dreptul de a vâna în pădurile mele din Warncliffe. Numai bagă de seamă, nu-ți îngădui să omori decât trei cerbi pe sezon; iar dacă aceasta nu-ți va sluji drept scuză ca să omori treizeci, se cheamă că nu sunt nici cavaler creştin, nici rege adevărat.

- Înălțimea-voastră poate fi sigură că, cu binecuvântarea sfântului Dunstan, voi şti cum să sporesc preamărinimosul vostru dar.

- Nu mă îndoiesc câtuşi de puţin de asta, frate, zise regele. Dar întrucât vânatul nu-i decât o hrană uscată, pivnicerul va primi porunca de a-ţi da în fiecare an câte un poloboc de vin de Xeres, unul de Malvoisie şi trei butoiaşe cu bere tare. lat dacă toate astea nu-ţi vor potoli setea, vei veni la curtea mea şi vei face cunoştinţă cu chelarul meu.

- Dar pentru sfântul Dunstan? întrebă fratele.

- Vei primi de asemenea un anteriu, un patrafir şi un văl de altar, urmă regele, făcându-şi cruce. Dar să nu împingem prea departe gluma, căci s-ar putea ca Domnul să ne pedepsească pentru că ne gândim mai mult la năzbâtiile noastre decât la slujirea şi cinstirea lui.

- Răspund pentru patronul meu, zise călugărul, nespus de vesel.

- Răspunde pentru tine însuţi, călugăre! grăi regele Richard cu d uşoară asprime în glas, dar întinse numaidecât după aceea mâna spre călugăr, care îngenunche şi i-o sărută, oarecum ruşinat. Faci mai puţină onoare mâinii mele întinse decât pumnului meu, zise regele. în faţa mâinii îngenunchezi, iar în faţa pumnului te lungeşti la pământ.

Călugărul, temându-se pesemne să nu-l jignească iarăşi printr-un ton prea familiar, greşeală de care trebuie să se ferească cei ce au de-a face cu monarhii, se închină adânc şi se retrase.

În clipa aceea alte două personaje apărură în scenă.

CAPITOLUL XLI

"Noroc; domnişorilor bine hrăniţi,
Mai avuţi decât noi, mai puţin fericiţi!
Fiţi bine veniţi
Sub stejarii-nfrunziţi,
La petrecerea noastră veniţi de priviţi."
Mac Donald .

Nou-veniţii erau Wilfred de Ivanhoe, călare pe mârţoaga stareţului de la mănăstirea sfântului Botolf, şi Gurth, care călărea pe armăsarul de luptă al cavalerului. Ivanhoe nu-şi putu crede ochilor când îşi văzu stăpânul mânjit cu sânge, în poienița unde avusese loc lupta şi care era presărată cu trupurile celor şase sau şapte tâlhari. La fel de mirat fu să-l vadă pe Richard înconjurat de o suită atât de numeroasă, alcătuită, pare-se, din haiduci, şi de aceea primejdioasă pentru prinţ. El şovăi o clipă, neştiind dacă să se adreseze regelui său sau să-I socoată mai departe drept Cavalerul Negru. Richard băgă de seamă încurcătura lui şi-i spuse:

- Nu te teme, Wilfred, să te adresezi lui Richard Plantagenetul, văzându-l în tovărăşia atâtor inimi cu adevărat engleze, deşi s-ar putea ca acestea să se fi depărtat puţin de la calea cea bună, din pricina sângelui care clocoteşte în ele.

- Cinstite Wilfred de Ivanhoe, zise viteazul haiduc păşind înainte, cu toate că vorbele suveranului nostru nu au nevoie să fie întărite de nimeni, dă-mi voie să-ţi spun cu oarecare mândrie că dintre toţi supuşii săi care au suferit mult, n-au fost alţii mai cu credinţă decât cei ce se află acum în jurul său.

- Nu mă îndoiesc, viteazule, zise Wilfred, de vreme ce tu însuţi eşti

dintre aceşti oameni. Dar ce vor să spună toate aceste semne de moarte şi de primejdie, oamenii aceştia morți şi armura însângerată a prințului meu?

căci oare n-a fost limpede porunca noastră de a te odihni la mănăstirea sfântului Botolf până la tămăduirea deplină a rănii tale?

E tămăduită, răspunse Ivanhoe, acum e o nimica toată, cât zgârietura unui cuțitaş. Dar, vai, nobile prinț, de ce chinuieşti astfel inimile credincioşilor tăi slujitori, primejduindu-ți viața prin călătorii singuratice şi aventuri nesăbuite, ca şi cum această viață n-ar avea mai mult preț decât a unui cavaler rătăcitor, care nu cunoaşte altă plăcere pe pământ decât cea dobândită cu lancea şi cu spada?

Află că Richard Plantagenetul nu-şi doreşte altă faimă decât aceea pe care şi-o poate câştiga cu lancea şi cu spada sa, zise regele. Şi mai află că Richard Plantagenetul e mai mândru de a duce la bun sfârşit o aventură numai cu brațul şi cu spada lui credincioasă decât de a conduce la luptă o oaste de o sută de mii de oameni înarmați.

Dar, luminăția-ta, zise Ivanhoe, regatul tău e amenințat de destrămare şi de război civil, şi-ar fi vai şi amar de supuşii tăi dacă ar fi lipsiți de suveranul lor ca urmare a uneia dintre aceste primejdii pe care îți place să le înfrunți zilnic şi din care mai adineauri abia ai scăpat cu viață.

- Ha, ha, regatul meu şi supuşii mei? făcu Richard, cu nerăbdare. Află, *Sir* Wilfred, că cei mai buni dintre ei sunt dornici să-mi plătească nebuniile cu aceeaşi monedă. Bunăoară, preacredinciosul meu slujitor Wilfred de Ivanhoe nu vrea să asculte de poruncile mele răspicate şi, pe deasupra, îi ține regelui său o predică, fiindcă, mă rog, acesta nu se călăuzeşte întocmai după povața dumnealui. Care dintre noi are mai mult temei să-l mustre pe celălalt? Dar, iartă-mă, credinciosul meu Wilfred. Timpul pe care l-am petrecut şi pe care-l voi mai petrece fără a mă da în vileag mi-a fost şi-mi este trebuincios, aşa cum ți-am spus şi la mănăstirea sfântului Botolf, pentru a da prietenilor mei şi nobililor ce mi-au mai rămas credincioşi răgazul de a-şi aduna ostile, astfel încât atunci când se va vesti despre întoarcerea lui Richard, acesta să se afle în fruntea unei armii, în fața căreia duşmanii să tremure; în felul acesta el va putea curma trădarea pusă la cale, fără a mai fi nevoie de a ridica măcar o singură sabie. Estoteville şi Bohun nu-şi vor putea aduna oamenii, pentru a măr-şălui spre York, decât peste douăzeci şi patru de ore. De asemenea, aştept veşti de la Salisbury - din miazăzi, de la Beauchamp - din Warwickshire, precum şi de la Multon şi Percy - din miazănoapte. Cancelarul va avea grijă de Londra. Dacă m-aş înfățişa prea repede, m-ar paşte altfel de primejdii decât cele din care mă pot salva lancea şi spada, fie acestea ajutate de săgeata viteazului Robin, de toiagul fratelui Tuck şi de cornul înțeleptului Wamba.

Wilfred încuviință cu plecăciune, ştiind prea bine că ar fi fost zadarnic să lupte cu neînduplecatul spirit cavaleresc ce-l împingea atât de des pe stăpânul său spre primejdii, pe care acesta, deşi le-ar fi putut ocoli cu uşurință, le căuta cu tot dinadinsul, săvârşind astfel o greşeală de neiertat. Tânărul cavaler oftă şi rămase tăcut, în vreme ce Richard, bucuros că închisese gura sfetnicului său, deşi inima îi spunea că mustrările acestui sfetnic erau întemeiate, urmă să stea de vorbă cu Robin Hood.

- Rege al haiducilor, n-ai ceva merinde să-l ospătezi pe fratele dumitale, monarhul? Ticăloşii aceia m-au pus la grea încercare, şi totodată mi-au

aţâţat foamea.

- Ba aş avea, luminăţie, răspunse căpetenia. Dar, ca să nu mint, cămara noastră e înţesată mai mult cu...

Nu-şi sfârşi vorba şi se opri. cam stânjenit.

Cu vânat, bănuiesc, grăi Richard, plin de voie bună. Hrană mai bună la ceas de cumpănă nici nu poate fi; şi, zău, când un rege nu vrea să rămână acasă şi să vâneze singur, socot că n-are dreptul să facă nazuri când i se aduce vânatul de-a gata.

- Aşadar, spuse Robin, dacă înălţimea-voastră va onora iarăşi cu prezenţa sa unul din locurile de întâlnire ale lui Robin Hood, vânatul nu va fi lipsă şi se va găsi, fireşte, o cană cu bere şi poate chiar o garafa de vin bunişor, pentru stropirea acestui vânat.

Haiducul porni, urmat de voiosul monarh, pe care întâlnirea cu Robin Hood şi cu pădurenii săi îl tăcea pesemne mai fericit decât ar fi fost dacă şi-ar fi ocupat din nou tronul şi ar fi prezidat vreo adunare de nobili şi seniori. Richard Inimă-de-Leu se dădea în vânt după tot ce era nou şi mirosea a aventură, iar plăcerea lui sporea şi mai mult când avea de înfruntat vreo primejdie. Monarhul cu inimă rJe leu era în bună parte întruchiparea vie a acelui strălucitor, dar inutil cavaler zugrăvit în vechile romanţe, iar gloria pe care şi-o dobândea prin laptele sale de arme preţuia mai mult în ochii înaripatei sale închipuiri decât cea pe care politica şi înţelepciunea ar fi putut s-o aducă domniei lui. De aceea, domnia lui a şi fost asemenea crugului unui meteor luminos care străbate cu repeziciune bolta, răspândind în juru-i o văpaie ciudată şi prevestitoare, pe care întunericul lumilor o mistuie de îndată; isprăvile sale cavalereşti au oferit barzilor şi menestrelilor numeroase teme, dar nu au lăsat ţării sale nici una din temeinicile binefaceri asupra cărora istoriei îi place să se oprească şi pe care le dă drept pildă pentru viitorime. în mijlocul acestor oameni, Richard apărea însă în lumina cea mai prielnică; era vesel, plin de voie bună şi mândru de bărbăţia oamenilor, oricare le-ar fi fost rangul. Sub un stejar uriaş se înjghebă în pripă, pentru regele Angliei, o masă la care acesta se aşeză, înconjurat de nişte oameni proscrişi de guvernul său, dar care acum alcătuiau curtea şi garda sa personală. Carafa începu să treacă din mână în mână, iar pădurenii - oameni aspri din fire — uitară în curând de respectul plin de teamă cuvenit măriei-sale. începură să cânte, să spună snoave şi să-şi povestească isprăvile din trecut, astfel încât, până la urmă, tot lăudându-se cu fărădelegile lor, nu-şi mai amintiră că vorbeau în faţa unui om care avea căderea de a apăra legile. Sinchisindu-se la fel de puţin de demnitatea lui ca şi tovarăşii săi, voiosul rege râdea, bea şi glumea în mijlocul zgomotoasei bande. Robin Hood, care avea simţul măsurii, ar fi vrut ca petrecerea să ia sfârşit înainte de a ti tulburată de vreun incident neplăcut, mai ales că vedea fruntea lui Ivanhoe umbrită de nelinişte.

-- E o mare cinste pentru noi să-l avem pe viteazul suveran în mijlocul nostru, îi spuse el lui Ivanhoe, în şoaptă. Cu toate acestea, n-aş vrea să-l văd pierzând aici tot timpul, pe care treburile regatului l-ar putea face preţios.

- Adevărate şi înţelepte vorbe ai rostit, bravule Robin Hood, îi răspunse Wilfred. Se cuvine de asemenea să ştii că cei care glumesc cu regele, chiar când măria-sa e cum nu se poate mai vesel, se joacă cu un leu care, la cea mai neînsemnată aţâţare, se foloseşte de colţi şi de gheare deopotrivă.

Ai atins adevărata pricină a temerilor mele, zise haiducul. Oamenii mei sunt aspriți de viață şi neciopliți din fire, iar regele e pe cât de vesel, pe-atât de iute la mânie; de aceea s-ar putea să-şi piardă cumpătul, şi cine ştie cum ar răspunde oamenii. E vremea să curmăm acest ospăț.

- Caută atunci să găseşti vreun mijloc, bravule *yeoman,* căci încercările mele de a-l îndupleca n-au folosit decât să prelungească ospățul.

- Trebuie oare să mă supun atât de curând primejdiei de a pierde iertarea şi bunăvoința suveranului meu, spuse Robin Hood şi adăugă după o clipă de tăcere: Da, pe sfântul Cristopher, trebuie, n-am încotro! N-aş ti vrednic de bunăvoința lui dacă n-aş primejdui-o pentru binele său. Ascultă, Scathlock, du-te înapoia tufişului aceluia şi trage-i o chemare normandă din cornul tău de vânătoare! Nu zăbovi nici o clipă, altminteri e vai de tine!

Scathlock ascultă porunca starostelui, şi, în mai puțin de cinci minute, sunetul cornului îi tăcu să tresară pe cheflii.

- E cornul lui Malvoisin! exclamă morarul, sărind în picioare şi punând mâna pe arc.

Călugărul scăpă din mână cana şi apucă toiagul. Wamba se opri în mijlocul unei glume şi puse mâna pe sabie şi pe scut. Toți ceilalți îi urmară pilda, punând mâna pe arme. Oamenii care duc o viață atât de plină de primejdii trec cu uşurință de la petrecere la bătălie, iar lui Richard această schimbare nu părea să-i tăgăduiască decât un nou şir de plăceri. El ceru să i se aducă de îndată casca şi părțile mai grele ale armurii, pe care le pusese deoparte; în vreme ce Gurth îl ajuta să le îmbrace, îi porunci lui Wilfred să nu ia parte la luptă, pe care o bănuia de neînlăturat.

- Te-ai bătut de o sută de ori pentru mine, Wilfred, şi eu n-am făcut decât să privesc. De data asta, tu vei fi privitorul şi vei vedea cum Richard va lupta pentru prietenul şi supusul său.

între timp, Robin Hood trimisese oameni în toate părțile, ca pentru o recunoaştere, iar când văzu că cheful să spărsese, se apropie de Richard, care era acum înarmat din cap până-n picioare, şi, lăsându-se pe un genunchi, ceru iertare suveranului.

- Pentru ce, vrednice *yeoman?* întrebă Richard, oarecum aţâţat. Oare nu te-am iertat de curând pentru toate păcatele tale? Crezi oare că un cuvânt al nostru e ca pana dusă de vânt? Bănuiesc că n-ai avut vreme să săvârşeşti vreo nouă greşeală de atunci încoace.

- Ba da, am săvârşit-o, răspunse *yeoman-ul,* dacă e o greşeală să-mi înşel regele spre binele lui. Cornul pe care l-ați auzit nu era defel al lui Malvoisin, ci al unuia din oamenii mei, căruia i-am poruncit să sune din corn pentru a sparge cheful. Altminteri, v-ați fi irosit în zadar multele ceasuri menite unor îndeletniciri mai de seamă.

Şi spunând acestea, se ridică, îşi încrucişa brațele pe piept şi aşteptă nu atât cu supunere, cât cu respect răspunsul regelui, ca un om care îşi dă seama că, deşi s-ar putea să fi greşit, a făcut-o mânat de cele mai bune intenții. Obrajii lui Richard se împurpurară de mânie, dar nu era decât o emoție vremelnică, pe care simțul dreptății o înfrânse de îndată.

- Vasăzică, regele pădurilor din Sherwood drămuieşte regelui Angliei vânatul şi vinul? Prea bine, semețule Robin! Când ai să vii să mă vezi în vesela Londră, îți vei da seama că sunt o gazdă mai puțin cărpănoasă. Cutoate astea, bine-ai făcut, omule. Să pornim, aşadar. Toată lumea pe cai!

Bietul Wilfred s-a perpelit pe jăratic în ceasul acesta. Spune-mi, semețule Robin, n-ai avut niciodată în banda ta vreun prieten care, nemulțumindu-se să dea sfaturi, ține morțiş să-ți călăuzească paşii şi părea nenorocit când făceai ce-ți poruncea inima?

- Da, luminăție, răspunse Robin, un asemenea om e locțiitorul meu, Little John, care a plecat acum într-o expediție hăt-departe, taman la granițele Scoției, şi am să mărturisesc maiestății-voastre că uneori sfaturile lui mă cam scot din sărite, însă când mă gândesc mai bine, nu pot să fiu supărat pe un om care nu cunoaşte altă grijă decât aceea de a-şi sluji stăpânul.

- Ai dreptate, vrednice *yeoman,* răspunse Richard, şi dacă pe de o parte l-aş avea pe Ivanhoe ca să-mi dea sfaturi înțelepte, întărite de mohorâta gravitate a frunții sale, iar pe de altă parte te-aş avea pe tine, ca să mă duci de nas, chipurile spre binele meu, aş fi regele cel mai lipsit de libertate din toate țările creştine sau păgâne! Dar, domnii mei, hai să pornim cu voioşie spre Conings-burgh şi să nu ne mai gândim la toate astea.

Robin Hood îi înştiința că şi trimisese o ceată de oameni spre drumul pe care urmau să treacă, iar oamenii aceştia aveau desigur să descopere orice capcană ce li s-ar fi putut întinde în taină; el, unul, nu se îndoia că drumul va fi prielnic, iar de- nu, vor primi la timp veste despre primejdie, aşa încât vor putea să se retragă până la o puternică ceată de arcaşi, care avea să-i urmeze pe acelaşi dram sub conducerea lui.

, Aceste înțelepte şi grijulii măsuri de prevedere, luate pentru călătoria sa, îl înduioşară pe Richard şi-i spulberară cu totul ciuda pe care o mai putea nutri împotriva starostelui haiducilor pentru păcăleala ce i-o trăsese. De aceea, regele strânse încă o dată mâna lui Robin Hood şi-l asigură că îl iartă pe deplin şi că-l va ocroti totdeauna; de asemenea îi spuse că era hotărât să îndulcească tiranicele legi ale vânătorii, precum şi celelalte rânduieli apăsătoare care împingeau la răzvrătire pe atâția *yeomen-i* englezi. Dar moartea timpurie a regelui Richard avea să zădărnicească bunele sale intenții față de viteazul haiduc, iar marea Cartă a pădurilor avea să fie smulsă din mâinile prințului Ioan, urcat pe tronul Angliei, rămas liber prin moartea neînfricatului său frate. Cât despre viața lui Robin Hood şi despre mişeleasca trădare care i-a pus capăt, amănunte pot fi găsite în acele cărțulii cu litere gotice care se vindeau pe vremuri la un preț de nimic, dar care "sunt plătite astăzi cu aur, şi tot ne par ieftine".

Părerea haiducului se dovedi întemeiată: regele, însoțit de Ivanhoe, Gurth şi Wamba, ajunse fără nici o oprelişte în fața castelului din Coningsburgh,, înainte de asfințit.

Puține locuri în Anglia sunt atât de frumoase şi atât de pitoreşti ca împrejurimile acestei străvechi fortărețe saxone. Apele domoale ale râului Don şerpuiesc printr-un soi de amfiteatru natural, în care ogoarele se împletesccu păduri bogate; pe un muncel, care se înalță de-a dreptul din râu, se înfățişează, străjuită de ziduri şi şanțuri, această străveche fortăreață, care, după cum o arată şi numele saxon, fusese, înainte de cucerirea normandă, una din reşedințele regilor Angliei. Zidurile din afară au fost probabil durate de către normanzi, dar donjonul din interior poartă semnele unor vremuri foarte depărtate. Don-jonul acesta se înalță pe o movilă, la unul din colțurile curții interioare, şi are forma unui cerc cu

diametrul de douăzeci şi cinci de picioare. Zidul este de o grosime neobişnuită şi e sprijinit de şase contraforturi uriaşe, care ies din cerc şi se ridică spre coastele turnului ca pentru a-l întări şi a-i sluji drept sprijin. Aceste contraforturi puternice sunt pline pe dinăuntru, de la temelii până spre mijloc, dar de-acolo în sus sunt găunoase, iar în vârf sunt încununate de nişte turnulețe legate cu interiorul donjonului. Din depărtare, aspectul acestei uriaşe clădiri, cu atât de ciudate adăugiri, e la fel de interesant pentru iubitorii de pitoresc, pe cât este interiorul castelului pentru amatorul de antichități, pe care îl duce cu închipuirea până la zilele Heptarhiei saxone. In apropierea castelului se află un gorgan, care trece drept mormântul vestitului Hengist, iar în curtea cimitirului vecin sunt arătate vizitatorului felurite monumente străvechi şi ciudate.

Când Inimă-de-Leu şi suita lui se apropiară de această clădire necioplită, dar impunătoare, ea nu era, ca astăzi, împrejmuită de fortificațiile exterioare. Arhitectul saxon îşi cheltuise întreaga artă străduindu-se să facă din donjon un adevărat bastion, astfel încât în jurul acestuia nu se mai afla nici o întăritură, în afară de un gard obişnuit de ostrețe.

O uriaşă flamură neagră, care flutura în creştetul turnului, vestea că funeraliile răposatului stăpân al castelului erau în toi. Această flamură nu purta nici o emblemă care să arate obârşia sau rangul răposatului, blazoanele fiind pe atunci o noutate chiar în rândurile cavalerilor normanzi, şi cu totul necunoscute saxonilor. Dar deasupra porții se afla o altă flamură, pe care era zugrăvit stângaci un cal alb, menit să arate neamul şi rangul decedatului prin bine cunoscutul simbol al lui Hengist şi al războinicilor săi saxoni.

În jurul castelului domnea o forfotă neobişnuită, căci asemenea praznice erau prilejuri de darnică ospitalitate, din care erau poftiți să se împărtăşească nu numai cei ce puteau dovedi o cât de mică legătură cu răposatul, ci toți drumeții aflați în trecere pe acolo. Avuția şi rangul lui Athelstane făcuseră ca această datină să fie respectată pe deplin.

De aceea puteau fi văzute numeroase cete de oameni urcând sau coborând dealul pe care se înălța castelul; iar când regele şi suita sa intrară prin porțile deschise şi nepăzite ale primei bariere, văzură o privelişte ce nu prea se potrivea cu pricina gravă a acestei adunări.

Într-un loc, de pildă, bucătarii se osteneau să frigă nişte boi uriaşi şi nişte oi grase. într-un alt loc se destupau butoaie de bere, pentru ca toți oaspeții să se poată răcori în voie. Puteai vedea oameni de toată mâna înfulecând de zor şi dând pe gât băutura pusă fără nici o opreliş-te în fața lor. Şerbul saxon, zdrențăros şi desculț, îşi putea îneca într-o zi de ghiftuială şi beție amintirea unei jumătăți de an de foamete şi de sete; târgovețul şi breslaşul, ceva mai plini la trup, se desfătau cu mâncărurile puse la îndemână sau se plângeau fără temei că berea e prea amară şi că berarul e un nepriceput. Tot acolo puteau fi văzuți şi câțiva nobili normanzi scăpătați, care se deosebeau prin bărbiile lor rase şi prin mantalele lor scurte, precum şi prin faptul că se țineau deoparte şi priveau cu dispreț întreaga ceremonie, chiar atunci când catadicseau să se înfrupte din atât de darnicul şi îmbelşugatul ospăț.

Cerşetorii erau, se înțelege, cu duiumul; la fel şi oştenii fără căpătâi, reîntorşi din Palestina (cel puțin aşa pretindeau). Marchitanii îşi arătau

marfa, meşteşugarii ambulanţi căutau de lucru, iar pelerinii, călugării rătăcitori, menestrelii saxoni şi barzii din Ţara Galilor îngânau rugăciuni sau romanţe, ciupindu-şi harfele, diblele şi rolele . Unul aducea laude răposatului Athelstane într-un soi de litanie jalnică, altul recita un fel de poem genealogic în graiul saxonilor, pomenind numele aspre şi sălbatice ale nobililor săi străbuni. Nu lipseau nici măscăricii şi scamatorii, pe care, în ciuda tristului prilej, mulţimea îi urmărea fără a vedea în giumbuşlucurile lor nimic nepotrivit sau necuviincios, într-adevăr, concepţia saxonilor despre asemenea împrejurări era pe cât de naivă, pe atât de barbară. Dacă durerii îi era sete, trebuia să-i dai de băut, dacă-i era foame, trebuia să-i dai de mâncare, iar dacă întrista inimile, erau la îndemână aceste mijloace de distracţie, dacă nu de înveselire. Oamenii nu pregetau să se folosească de aceste mijloace, cu toate că, din când în când, amintindu-şi parcă subit de pricina adunării lor, începeau să se căineze în cor, în vreme ce femeile, destul de numeroase, îşi ridicau glasurile şi zbierau de ţi se rupea inima.

Aceasta era scena ce se desfăşura în curtea castelului din Coningsburgh în clipa când Richard şi însoţitorii săi intrară pe poartă. Seneşalul, sau majordomul, nu se ostenea să ia aminte la grupurile de oaspeţi de rând care intrau sau ieşeau necontenit pe poartă decât în măsura în care trebuia să păstreze ordinea; el rămase totuşi uimit de înfăţişarea nobilă a monarhului şi a lui Ivanhoe, mai ales că trăsăturile acestuia din urmă îi părură cunoscute. Pe lângă aceasta, sosirea a doi cavaleri, căci aşa îi vădeau straiele, era un eveniment destul de neobişnuit la o ceremonie saxonă şi nu putea fi socotită decât ca un fel de omagiu adus mortului şi familiei sale. înaltul demnitar, îmbrăcat în negru şi ţinând în mână un toiag alb, îşi făcu aşadar loc prin mulţimea pestriţă de oaspeţi şi-i petrecu pe Richard şi pe Ivanhoe până la intrarea în turn. Gurth şi Wamba îşi găsiră degrabă cunoştinţe în curte şi rămaseră acolo, necutezând să se înfăţişeze, până ce nu erau chemaţi de stăpânii lor.

CAPITOLUL XLII

"Stăteau în jurul raclei lui Marcello
Şi îngânau o melodie gravă -
Ca o litanie, cu multe lacrimi -
Din cele ce se cântă lângă mort.
De către babe, ca să-şi treacă noaptea. "
Dintr o piesă veche

Intrarea în marele turn al castelului din Coningsburgh este cu totul neobişnuită şi are ceva din simplitatea barbară a vremurilor străvechi, când a fost clădit turnul. O scară îngustă şi ameţitor de dreaptă duce spre un portal scund în partea de miazăzi a turnului; pe-acolo, amatorul de antichităţi, dornic de aventuri, poate încă, sau cel puţin putea până acum câţiva ani, să ajungă la o scăriţă aflată chiar în zidul principal al turnului şi care duce la catul al treilea al clădirii (primele două caturi semănau cu nişte cavouri, unde lumina şi aerul nu pătrundeau decât printr-o gaură pătrată de la catul al treilea, cu care păreau să fie legate printr-o scară). Ca să intri în încăperile de sus ale turnului - care avea în total patru caturi trebuia să urci

nişte scări săpate în contraforturi.
Prin această anevoioasă şi complicată intrare, viteazul rege Richard şi credinciosul său Ivanhoe fură conduşi în încăperea rotundă, care ocupa întreg catul al treilea. Wilfred se folosi de greutatea urcuşului pentru a-şi ascunde faţa cu un colţ al mantiei sale, măsură de prevedere pe care socoti nimerit să o ia, spre a nu se înfăţişa tatălui său până ce regele nu îi va fi dat semnalul convenit.
În încăpere erau adunaţi, în jurul unei mese masive de stejar, vreo duzină de reprezentanţi de frunte ai familiilor saxone din comitatele vecine. Mai toţi erau oameni in vârstă, dacă nu chiar bătrâni, căci noua generaţie, spre marea nemulţumire a celor vârstnici, doborâse, ca şi Ivanhoe, multe din barierele care de o jumătate de secol încoace despărţeau pe victorioşii normanzi de saxonii învinşi. Privirile abătute şi mâhnite ale acestor oameni venerabili, tăcerea şi ţinuta lor mohorâtă alcătuiau un puternic contrast cu uşurătatea petrecăreţilor din curtea castelului. Părul lor cărunt, bărbile lor lungi şi stufoase, ca şi tunicile străvechi şi mantiile lor largi şi negre se potriveau de minune cu încăperea stranie în care se aflau, dându-îe aerul unei cete de adoratori ai lui Wotan, readuşi la viaţă pentru a deplânge decăderea gloriei neamului lor.
Cedric şedea la rând cu ceilalţi compatrioţi ai săi, dar părea să fie, prin asentimentul tuturor, căpetenia întregii adunări. La intrarea lui Richard (pe care nu-l cunoştea decât ca "viteazul cavaler cu lacăt pe pavăză"), el se sculă plin de gravitate şi-l întâmpină cu obişnuitul salut: *"Waes hael",* ridicând totodată pocalul până la înălţimea capului. Regele, care nu era deloc străin de obiceiurile supuşilor săi englezi, îi întoarse salutul cu obişnuitele vorbe: *"Drink haeVşş.* sorbi din cupa întinsă de paharnic. Cedric îl întâmpină în acelaşi fel şi pe Ivanhoe, care-şi salută în tăcere tatăl, înlocuind cuvintele tradiţionale printr-o aplecarea a capului, de teamă ca vocea să nu-l dea în vileag.
După această ceremonie, Cedric se ridică şi, întinzându-i mâna lui Richard, îl petrecu într-o capelă mică şi foarte rudimentară, săpată parcă într-u-nul din contraforturi. Cum capela nu avea altă fereastră decât o deschizătură foarte strâmtă, locul ar fi fost cufundat în întuneric dacă nu l-ar fi luminat două facle, a căror flacăra roşiatică şi fumegândă dezvăluia privirilor tavanul boltit, pereţii goi, un" altar cioplit din piatrăşi un crucifix, tot din piatră.
În faţa altarului se afla o raclă, iar de o parte şi de alta a acesteia şedeau în genunchi câte trei preoţi, care băteau mătănii şi îngânau rugăciuni, cu aerul celei mai adânci evlavii. Pentru slujba aceasta, mama răposatului oferise mănăstirii sfântului Edmund o danie fără pereche, drept care, spre a o cinsti cum se cuvine, întreaga chinovie, în afara paracliserului, care era şchiop, se strămu-. tase la Coningsburgh. în vreme ce şase dintre fraţi săvârşeau fără odihnă ritualurile sacre în preajma sicriului lui Athelstane, ceilalţi se împărtăşeau copios din ospăţul şi petrecerile de la castel. Călugării aceştia, care stăteau necontenit de veghe lângă sicriu cu atâta evlavie, aveau o deosebită grijă să nu-şi întrerupă nici o clipă rugăciunile, de teamă ca Zernebock, străvechiul demon saxon, să nu-şi înfigă ghearele în răposatul Athelstane. Cu aceeaşi grijă ei vegheau ca nu cumva vreun mirean păcătos să atingă giulgiul, care, întrucât folosise şi la înmormântarea sfântului Edmund, putea fi pângărit dacă era atins de un profan. Oricât de puţin i-ar

fi folosit ele, răposatul avea tot dreptul la aceste atenţii înduioşătoare din partea fraţilor de la chinovia sfântului Edmund, de vreme ce, pe lângă cele o sută de monede de aur plătite pentru răscumpărarea sufletului său, mama lui Athelstane îşi anunţase intenţia de a înzestra mănăstirea cu o bună parte din pământurile defunctului, astfel încât fraţii să se roage necontenit pentru sufletul lui, precum şi pentru cel al soţului ei, răposat mai demult.
Richard şi Wilfred îl urmară pe Cedric Saxonul în camera mortuară, unde, văzând că ghidul lor le arată solemn spre sicriul lui Athelstane, îi urmară exemplul şi-şi făcură cruce cu multă evlavie, îngânând o scurtă rugăciune pentru mântuirea sufletului celui răposat atât de timpuriu. După săvârşirea acestei pioase îndatoriri, Cedric le făcu din nou semn să-l urmeze şi păşi fără zgomot pe pardoseala de piatră; după ce urcă vreo câteva trepte, el deschise cu băgare de seamă uşa unui mic paraclis, care se afla lângă capelă. Era o încăpere de vreo trei metri pătraţi, scobită parcă, la fel ca şi capela, în zid. Cum ferestruica ce o lumina era aşezată în partea de apus şi era din ce în ce mai lungă spre interior, ea primea razele soarelui în amurg; la lumina lor se vedea în această hrubă întunecoasă o femeie cu înfăţişarea demnă, al cărei chip păstra urmele unei mari frumuseţi. Lunga ei rochie cernită şi zăbranicul ei de mătase neagră subliniau şi mai mult albeaţa obrajilor şi frumuseţea şuviţelor ei blonde şi unduitoare, pe care vârsta nu izbutise să le răărească .şi să le presare cu argint. Faţa ei exprima cea mai adâncă tristeţe, dar şi resemnare. Pe masa de pialră dinaintea ci se afla un crucifix de ivoriu, alăturea de care era un liturghiei- cu filele bogat zugrăvite şi cu scoarţele prinse în copci de aur.
Nobilă Edith, zise Cedric după o clipă de tăcere, pe care o păstrase ca şi cum ar fi vrut să le dea lui Richard şi lui Wilfred răgazul de a o privi pe castelană. Oamenii aceştia sunt nişte străini vrednici, care vin să-ţi împărtăşească durerea. Acesta este bravul cavaler care a luptat atât de vitejeşte pentru eliberarea aceluia a cărui pierdere o deplângem astăzi.
Îi mulţumesc pentru vitejia arătată, răspunse castelana, cu toate că voinţa cerului a fost ca ea să nu ajute la nimic. îi mulţumesc de asemenea şi lui, şi însoţitorului său, pentru eurtenia ce i-a adus aici, spre a fi alături de văduva lui Adeling, mama lui Athelstane, în ceasul acesta de lacrimi şi durere. Buna mea rudă, ţi-i las în grijă pe amândoi, fiind sigură că nu vor fi lipsiţi de ospitalitatea pe care aceste ziduri mohorâte o mai pol îngădui.
Oaspeţii se înclinară adânc în faţa mamei îndurerate şi se retraseră împreună cu ospitaliera lor călăuză.
O altă scară în spirală îi duse la o încăpere de aceeaşi mărime ca şi cea unde intraseră prima oară şi care ocupa catul de deasupra. Din această încăpere se auziră, încă înainte de a deschide uşa, învăluirile unei cântări jalnice şi monotone. Când intrară pe uşă, se pomeniră în mijlocul a vreo douăzeci de femei şi fete din nobile familii saxone. Patru fete, în frunte cu Rowena, înălţau un imn pentru pomenirea sufletului celui răposat, imn din care n-am fost în stare a tălmăci decât două-trei stanţe:

"Oricât am trăi,
Murim într-o zi,
Sufletul lui părăsitu-şi-a pieptul.
În trupul rămas

Fac viermii popas.
Moartea îşi cere fără milă dreptul.
Pe căi neştiute Zburã al său suflet
Spre a durerii împărăție,
Păcatele grele Acolo să-şi spele,
Vcşiucă-a lui izbăvire să le.
O, mortule drag.
In tristul meleag
Nu zăbovi multă vreme, aşteaptă
Pân ce prin danii.
Rugi şi jelanii
Slobod urca- vei a raiului treaptă."

În timp ce fetele cântau acest bocet în cor, cu glasuri joase şi pline de jale, celelalte femei se împărțiseră în două cete: cele din prima ceată brodau, cu mai mult sau mai puțin gust şi pricepere, o învelitoare de mătase pentru sicriul lui Athelstane, iar celelalte împleteau în acelaşi scop ghirlande din florile adiise în câteva panere. Deşi nu păreau din cale-afară de îndurerate, fetele aveau un aer cuviincios, iar din când în când o şoaptă sau un surâs atrăgea asupră-le mustrarea doamnelor mai severe. Câte o fetişcană arăta mai mult interes rochiei de doliu încercând să vadă cum îi vine - decât tristei ceremonii pentru care se pregăteau. Dacă e să spunem adevărul, intrarea celor doi cavaleri străini nu stingheri câtuşi de puțin această înclinație, ci, dimpotrivă, stârni şoapte şi ocheade. Numai Rowena, care era prea mândră pentru a fi vanitoasă, îl salută cu grație pe eliberatorul ei. Avea o înfățişare gravă, dar nu deznădăjduită, şi poate că gândul la Ivanhoe şi la soarta lui o tulbura la fel de mult ca şi moartea vărului ei.

Lui Cedric, însă, care după cum am văzut nu prea era ager la minte în asemenea împrejurări, mâhnirea pupilei sale i se părea a fi mai adâncă decât a celorlalte fete, încât socoti de cuviință să lămurească în .şoaptă:

- Nobilul Athelstane îi era logodnic...

E îndoielnic că această veste putea spori dorința lui Wilfred de a împărtăşi doliul celor din Coningsburgh.

După ce îşi petrecu astfel oaspeții în diferite încăperi în care pregătirile pentru înmormântarea lui Athejstane se desfăşurau în chip atât de felurit, Cedric îi duse într-o odăiță menită, potrivit spuselor sale, să găzduiască pe acei oaspeți de onoare care, întrucât nu-l cunoscuseră îndeaproape pe răposat, n-ar fi dorit să stea alături de cei ce sufereau cel mai mult de pe urma nenorocirii întâmplate.. El îi asigură că nu vor duce lipsă de nimic şi dădu să plece, dar Cavalerul Negru îl apucă de mână spunându-i:

- Aş vrea să-ți amintesc, nobile *thane,* că atunci când ne-am despărțit ultima oară mi-ai făgăduit să-mi acorzi o favoare pentru binele pe care am avut norocul să ți-l fac.

- Ți-o acord înainte de a şti ce-mi ceri, nobile cavaler, zise Cedric, şi totuşi în aceste clipe de durere...

- Da, m-am gândit şi eu la asta, îi tăie vorba regele, însă timpul mi-e măsurat, şi-apoi nu mi se pare deloc potrivit ca în clipa când închidem mormântul nobilului Athelstane să îngropăm în el şi unele prejudecăți şi păreri pripite.

- Cavalere cu lacăt pe pavăză, spuse Cedric roşind şi tăind la rândul său vorba regelui, nădăjduiesc că favoarea ce mi-o ceri te priveşte pe dumneata, şi nu pe altcineva, căci în ce priveşte onoarea casei mele, ar fi nelalocul lui ca un străin să se amestece.

- Nici nu vreau să mă amestec, rosti regele cu blândeţe, decât în măsura în care vei recunoaşte că am temeiuri s-o fac. Până acum m-ai cunoscut sub numele de Cavalerul Negru, cu lacăt pe pavăză. Află că ai în faţa ta pe Richard Plantagenetul!

Richard de Anjou?! exclamă Cedric,. dându-se câţiva paşi înapoi, uluit.

- Nu, nobile Cedric, Richard al Angliei, care n-are gând mai statornic şi dorinţă mai fierbinte decât să-şi vadă fiii în unire. Dar bine, nobile *thane,* genunchiul tău nu se pleacă în faţa regelui?

- Nu s-a plecat niciodată în faţa sângelui normand, răspunse Cedric. Atunci aşteaptă până în clipa când mă voi dovedi vrednic de omagiul tău prin ocrotirea ce-o voi acorda normanzilor şi englezilor deopotrivă.

Prinţe, zise Cedric, ţi-am preţuit totdeauna vitejia şi curajul. Ştiu de asemenea că te socoti a avea dreptul la coroană ca urmaş al Matildei, nepoata lui Kdgar Atheling şi fiica lui Malcqlm al Scoţiei. Dar Matilda, deşi din neamul regilor saxoni, n-a fost moştenitoarea tronului.

N-am de gând să mă sfădesc cu tine pentru dreptul la tron, nobile *thaue,* rosti liniştit Richard, dar vreau să te rog să priveşti în jurul tău şi să-mi spui dacă poţi vedea pe altcineva vrednic de dreptul acesta.

- Pentru a-mi spune asta ai venit aici, prinţe? întrebă Cedric. Ca să mă umileşti, amintindu-mi de decăderea seminţiei mele, înainte ca mormântul să-l fi înghiţit pe cel din urmă vlăstar al monarhiei saxone? Faţa i se adumbrise în timp ce vorbea. E o îndrăzneală împinsă cam prea departe, adăugă el.

- Nu, pe Sfânta cruce! răspunse regele. Ţi-am spus toate astea cu sinceritatea şi încrederea pe care un om de inimă le poate avea faţă de un om de inimă, fără umbră de duşmănie.

Ai dreptate, rege, căci recunosc că eşti rege şi vei fi, în ciuda slabei mele împotriviri. Nu cutez să mă folosesc de singurul mijloc de a împiedica acest lucru, cu toate că ispita e mare şi mi-ai pus-o chiar sub nas.

- Şi-acum, să ne întoarcem la favoarea ce ţi-o cer cu aceeaşi încredere, cu toate că ai refuzat să-mi recunoşri drepturile suverane. îţi cer ca unui om de cuvânt, sub pedeapsa de a fi socotit un om fără credinţă, sperjur şi nemernic, să ierţi şi să redai dragostea părintească vredniculuì cavaler Wilfred de Ivan-hoe. In această împăcare vei recunoaşte că am şi eu un interes, anume, fericirea prietenului meu şi stingerea vrajbei dintre supuşii mei credincioşi.

- Vasăzică, acesta e Wilfred? spuse Cedric, arătând spre fiul său.

- Tată, tată! izbucni Ivanhoe, aruncându-se la picioarele lui Cedric. Spune-mi că mă ierţi!

- Te-am iertat, fiul meu, rosti Cedric, ridicându-l. Feciorul lui Hereward ştie să-şi ţină cuvântul chiar când l-a dat unui normand. Dar vreau să te văd că îmbraci din nou straiele străbunilor tăi englezi, căci în cinstita mea casă n-au ce căuta asemenea pelerine scurte, tichii fistichii şi panaşe năstruşnice. Acela care vrea să fie fiul lui Cedric trebuie să se arate vrednic de străbunii săi saxoni. Văd că vrei să spui ceva, adăugă el cu asprime, şi

bănuiesc despre ce e vorba. Află că domnița Ro-wena trebuie să poarte vreme de doi ani doliu după logodnicul ei; toți strămoşii noştri saxoni ne-ar renega dacă ne-am gândi la o nouă logodnă înainte de a închide bine mormântul aceluia care urma să-i fie soț, al aceluia care prin obârşie era cel mai vrednic de mâna ei. Spectrul lui Athelstane însuşi şi-ar sfâşia giulgiul şi s-ar înfățişa înaintea noastră, spre a împiedica o asemenea pângărire a memoriei sale.

Ca şi cum vorbele lui Cedric ar fi conjurat într-adevăr un spectru, în clipa aceea uşa se deschise, şi Athelstane, înveşmântat în lințoliu, răsări în fața lor, palid, cu privirea rătăcită, ca un duh de pe ceea lume .

Această apariție avu un efect înspăimântător asupra celor ele față. Cedric se dădu înapoi şi, rezemându-se de perete ca un om lipsit de puteri, rămase cu gura căscată, holbându-se la prietenul său cu nişte ochi ce păreau încremeniți. Ivanhoe îşi tăcu cruce, îngânând în saxonă, latină şi franco-normandă toate rugăciunile ce-i trecură prin minte, iar Richard rostea când rugăciunea *Bene-dicite,* când înjurătura *Mort de ina vie!*

În vremea asta, de jos, de pe scară, se auzi o larmă înfricoşătoare. Puneți mâna pe ticăloşii călugări! strigau unii.

- În temniță cu ei! zbierau alții.

- Azvârliți-i de pe cele mai înalte metereze!

Pentru numele lui Dumnezeu, bâigui Cedric, adresându-se aceluia care i se părea a fi spectrul răposatului său prieten. Dacă eşti muritor, vorbeşte. Dacă eşti un duh, spune-ne ce te aduce printre noi şi ce-aş putea face ca să ai odihnă. Viu sau mort, nobile Athelstane, yorbeşte-i lui Cedric!

- Am să vorbesc, zise spectrul, cât se poate de liniştit. Când o să-mi mai trag sufletul şi-o să-mi dați răgazul, am să vorbesc. Viu, zici? Sunt viu pe cât poate fi viu un om care s-a hrănit cu pâine şi apă vreme de trei zile, care-mi par trei veacuri. Da, cu pâine şi cu apă, taică Cedric! Pe cer şi pe toți sfinții din el, hrană mai bună decât asta nu mi-a trecut prin gâtlede trei zile-ncoace, şi numai printr-o minune a lui Dumnezeu mă aflu aici, ca să vă spun toate astea.

- Cum aşa, nobile Athelstane? rosti Cavalerul Negru. Am văzut cu ochii mei cum te-a doborât fiorosul templier către sfârşitul bătăliei de la Torquilsto-ne şi am fost sigur, mai ales că mi-a spus-o şi Wamba, că ți-a despicat țeasta până la dinți.

- Te-ai înşelat, iar Wamba a mințit, cavalere, spuse Athelstane. Dinții mei sunt la locul lor şi-o să v-o dovedesc îndată ce-o să cinez. Dar asta nu mulțumită templierului; sabia i s-a răsucit în mână, aşa încât tăişul ei abia m-a atins, oprindu-se în mânerul straşnicului meu buzdugan. De-aş fi purtat în clipa aceea şi casca de oțel, nu m-aş fi sinchisit deloc şi i-aş fi tras una, de n-ar mai fi putut să fugă de-acolo! Din păcate, m-am prăbuşit, amețit de lovitură, însă nu şi rănit. Şi cum peste mine au căzut trupurile altor oşteni, din ambele tabere, nu mi-am venit în fire decât în sicriu, din fericire într-unui deschis, aşezat în fața altarului bisericii sfântului Edmund. Am strănutat de câteva ori, am gemut şi m-am trezit de-a binelea; tocmai voiam să mă scol, când paracliserul şi starețul, îngroziți, au dat fuga să vadă ce-i cu zgomotul pe care-l auziseră. Fireşte că erau uluiți şi nu păreau deloc bucuroşi să-l găsească în viață pe acela pe care voiau să-l moştenească. Am cerut să mi se dea vin mi-au dat puțintel numai că era făcut pesemne din

ierburi, fiindcă după aceea am dormit şi mai adânc şi m-am trezit abia după nu ştiu câte ceasuri. M-am trezit cu mâinile şi picioarele legate atât de strâns, încât mâ dor şi acuma gleznele când îmi aduc aminte; locul era cufundat în întuneric cred că era temniţa mănăstirii lor blestemate iar din duhoarea mucedă şi stătută pe care-o răspândea, judec că o foloseau şi ca pe un fel de criptă. Nu ştiam ce să cred despre cele ce mi se întâmplaseră, când deodată uşa temniţei scârţâi, şi înăuntru intrară doi ticăloşi de călugări. Ţineau morţiş să mă încredinţeze că mă aflu în purgatoriu, dar eu am recunoscut prea bine vocea spartă şi horcăită a fratelui stareţ. Pe sfântul Ieremia! Nu mai era glasul cu care-mi cerea cândva să-i mai dau o ciozvârtă de vânat... câinele, s-a ghiftuit la masa mea de la Crăciun până-n noaptea regilor!

Iinişteşte-te, nobile Athelstane, îl îndemnă regele, trage-ţi răsuflarea şi povesteşte în tihnă. Pe legea mea, o poveste ca asta face s-o asculţi ca pe o romanţă !

- O ti, dar pe crucea din Bromeholm, nu-i nici un pic de romanţă în toată treaba asia! zise Athelstane. O pâine de orz şi un ulcior cu apă, asta-i tot ce mi-au dat nemernicii ăştia, pe care tatăl meu şi eu însumi i-am înzestrat cu de toate într-o vreme când umblau cu limba scoasă după mâncare, neavând la îndemână decât slănina şi mierţele de grâu pe care le storceau prin măguleli de la nişte nenorociţi de şerbi şi de robi în schimbul rugăciunilor lor. Ce cuibar de vipere ticăloase şi nerecunoscătoare! Pâine de orz şi apă din şanţ, unui stăpân mărinimos ca mine! Am să le afum cuibarul chiar de-ar fi să fiu excomunicat!

Dar, pentru numele Sfintei Fecioare, spuse Cedric, apucându-l de mână, cum ai scăpat de primejdie, nobile Athelstane? Li s-a făcut milă până la urmă?

- Milă? îngână Athelstane. Oare stâncile se pot topi la soare? Aş mai fi şi acum acolo dacă în mănăstire nu s-ar fi stârnit nu ştiu ce forfotă, care i-a făcut pe ticăloşi să se care cu toţii; am aflat că era o procesiune de-a lor, care se îndrepta spre castel ca să se ghiftuiască la praznicul meu, când ştiau prea bine cum şi unde fusesem îngropat de viu. îi auzeam cum îngână psalmi şi nu prea îmi venea a crede că tâlharii care-mi flămânzeau trupul cântau ca să-mi mântuie sufletul. Ei, şi vasăzică s-au dus, iar eu am aşteptat mult şi bine hrana ce mi se cuvenea; nici nu-i de mirare, fiindcă podagrosul de paracliser era prea ocupat cu pântecele lui, ca să se mai gândească la al meu. Până la urmă tot a venit, împleticindu-se şi duhnind a vin şi mirodenii. Cheful îi înmuiase inima, se vede, căci mi-a lăsat o bucată de plăcintă şi o cană cu vin în locul merindei de pân-atunci. Am mâncat, am băut şi m-am înviorat niţel; după aceea, spre norocul meu, paracliserul, prea ameţit ca să-şi poată face cum trebuie datoria de temnicer, n-a tras bine zăvorul,-aşa încât uşa a rămas întredeschisă. Lumina, mâncarea şi vinul mi-au dezmorţit puterile minţii. Belciugul de care erau prinse lanţurile mele era mai ruginit decât bănuisem eu şi ticălosul de stareţ. Nici măcar fierul nu putea rezista umezelii din temniţa aceea blestemată.

- Mai suflă puţin, nobile Athelstane, zise Richard, şi mănâncă ceva înainte de a-ţi urma cumplita povestire.

-- Să mănânc? făcu Athelstane. Păi am mâncat de vreo cinci ori până acum, şi cu toate astea, o felioară de şunculiţă de-aceea gustoasă n-ar fi

deloc nepotrivită clipei de față. Rogu-te, cavalere, să binevoieşti a închina cu mine o cană de vin.

Deşi oaspeții nu se dezmeticiseră încă din uimirea lor, băură cu castelanul înviat din morți, care îşi urmă apoi povestirea, în fața mai multor ascultători decât la început, căci Edith, după ce dăduse în castel poruncile cuvenite, îl urmase pe mortul viu în încăperea oaspeților, însoțită fiind de toți oaspeții, bărbați şi femei, care putuseră să se strecoare în această odăiță; ceilalți, înghesuiți pe scară, avură parte de o ediție trunchiată a povestirii, ediție transmisă cu şi mai multe neadevăruri celor ce se aflau jos, care, la rândul lor, o transmi-seră gloatei aflate în curte într-un chip cu totul fantezist şi depărtat de realitate. Athelstane îşi urmă aşadar povestirea în felul acesta:

- Desprinzându-mă de belciugul acela, m-am târât pe scări cu sprinteneala de care e în stare un om împovărat de lanțuri şi vlăguit de atâta post; după ce am bâjbâit nu ştiu câtă vreme, m-am călăuzit în cele din urmă după sunetele unui cântec vesel, ce se auzea din încăperea unde vrednicul paracliser rostea o liturghie diavolească, împreună cu un frate franciscan spătos şi sprâncenat, care aducea mai degrabă cu un tâlhar decât c-un popă. M-am repezit la ei, şi cum giulgiul şi zuruitul lanțurilor îmi dădeau mai degrabă aerul unui locuitor al lumii de apoi decât al lumii ăsteia, amândoi au rămas încremeniți. Dar când l-am doborât cu un pumn pe paracliser, celălalt individ, tovarăşul său de băutură, mi-a tras una cu toiagul lui cât toate zilele.

- Aş pune rămăşag pe orice că ăsta era fratele nostru Tuck, spuse Richard, întorcându-se spre Ivanhoe.

- Din partea mea poate să fi fost şi dracul, zise Athelstane. Din fericire, nu şi-a nimerit ținta, şi, când m-am apropiat de el ca să-l ating, şi-a luat călcâiele la spinare, şi dus a fost. Prima mea grijă a fost să-mi descătuşez călcâiele cu ajutorul unei chei care atârna alături de altele la cingătoarea paracliserului; mă gândeam să-i crap capul ticălosului cu legătura de chei, dar mi-am adus aminte de plăcintă şi de cana cu vin pe care mi le adusese ca să-mi îndulcească prizonieratul, şi inima mi s-a înmuiat atunci; m-am mulțumit să-i trag vreo două picioare şi l-am lăsat lungit pe podea, apoi, după ce am înghițit în pripă o bucată de carne friptă şi am dat pe gât o ploscă cu vin, rămase de la ospățul celor doi frați, m-am dus în grajd, unde mi-am găsit, într-o despărțitură, armăsarul; fusese fără îndoială pus deoparte, ca să-l folosească preacuviosul stareț. Am dat pinteni calului şi-am venit degrabă aici; pe unde treceam, oamenii fugeau de rupeau pământul, luându-mă drept o stafie, mai ales că, pentru a nu fi recunoscut, îmi trăsesem pe față giulgiul. N-aş fi fost lăsat să pătrund în propriul meu castel dacă paznicii nu m-ar fi luat drept ajutorul unuia din scamatorii care înveselesc mulțimea în curtea castelului, fiindcă, de, se cheamă că oamenii s-au adunat la funeraliile stăpânului lor! Majordomul şi-o fi închipuit că eram travestit pentru maimuțărelile saltimbancului, aşa încât m-a lăsat să intru; prima mea grijă a fost să mă înfățişez maică-mii şi să înfulec ceva în grabă, înainte de a porni în căutarea ta, nobilul meu prieten.

- Şi m-ai găsit, gata să lupt din nou pentru înfăptuirea planurilor noastre menite să ducă la libertatea şi onoarea neamului, zise Cedric. Află că niciodată nu vom avea o zi mai prielnică eliberării nobilei seminții saxone.

Nu-mi mai vorbi de nici o eliberare, răspunse Athelstane. E destul că m-am eliberat pe mine. Mă gândesc mai degrabă cum să-l pedepsesc pe porcul ăla de stareț. Am să-l spânzur în creştetul castelului din Coningsburgh, cu patrafirul pe el; iar dacă scările se vor dovedi prea strâmte pentru hoitul lui gras, am să-l ridic până acolo cu un scrîpete.

- Dar, fiul meu, se amestecă Edith, gândeşte-te la sfânta lui slujbă.

Mai bine gândeşte-te la cele trei zile de post pe care le-am îndurat, răspunse Athelstane. Am să-i ucid pe toți! Front-de-Boeuf a fost ars de viu pentru o vină mai puțin însemnată, căci ce-i al lui e al lui, se îngrijea de hrana prizonierilor săi, deşi a pus prea mult usturoi în ultima lui ciorbă. Pe când sclavii ăştia fățarnici şi nerecunoscători, care au venit de atâtea ori nepoftiți la masa mea ca să mă linguşească, nu s-au îndurat să-mi dea nici ciorbă, nici usturoi! De aceea, jur pe sufletul lui Hengist, vor muri!

- Dar ce-o să spună papa, nobilul meu prieten? întrebă Cedric.

- Nu-mi pasă nici de Diavol, prietene! Să moară şi să se isprăvească odată cu ei! De-ar fi cei mai buni călugări de pe pământ, lumea o să-şi vadă de treabă şi fără ei.

- E ruşinos să vorbeşti astfel, nobile Athelstane, zise Cedric. Uită-i pe aceşti nenorociți şi gândeşte-te la neasemuita glorie care te aşteaptă. Spune-i acestui principe normand, Richard de Anjou, că oricât ar avea o inimă de leu, nu va ocupa fără luptă tronul lui Alfred atâta vreme cât mai trăieşte un coborâtor al binecuvântatului Confesor ca să se bată pentru tronul acesta!

- Cum? izbucni Athelstane. Omul acesta este nobilul rege Richard?

- Da, e Richard Plantagenetul în carne şi oase, răspunse Cedric. Totuşi, cred că nu e nevoie să-ți amintesc că, deoarece a venit aici de bunăvoie, ca un oaspe, nu poate fi nici lezat şi nici luat prizonier; îți cunoşti prea bine îndatoririle de gazdă.

- Da, pe legea mea! exclamă Athelstane. Şi-mi cunosc totodată îndatoririle de supus al său, drept care îi jur supunere, cu brațul şi cu inima.

- Fiul meu, spuse Edith, gândeşte-te la drepturile tale regeşti.

- Gândeşte-te la libertatea Angliei, prinț decăzut! exclamă Cedric.

- Mamă şi prietene, grăi Athelstane, încetați cu mustrările: pâinea, apa şi temnița te lecuiesc în chip miraculos de ambiție. Am ieşit din mormânt mai înțelept decât eram în clipa când am coborât în el. O jumătate din aceste zădărnicii nebuneşti mi-au fost şoptite la ureche de acel perfid abate Wolfram, şi ştiți şi voi ce preț se poate pune pe un asemenea sfetnic. De când au început comploturile astea, n-am avut parte decât de călătorii făcute în pripă, de indigestii, de lovituri şi vânătai, de închisoare şi de foame, şi-apoi toate astea nu se pot sfârşi decât prin uciderea a mii de oameni paşnici. Vă spun răspicat că nu vreau să fiu rege decât pe propria-mi moşie, şi nicăieri altundeva! Iar cea dintâi faptă a domniei mele va fi spânzurarea starețului.

- Dar pupila mea Rowena. Nădăjduiesc că n-ai de gând să o părăseşti? zise Cedric.

- Tată Cedric, răspunse Athelstane, fii înțelept. Domniței Rowena nici nu-i pasă de mine, degetul cel mic al mănuşii vărului meu Wilfred i-e mult mai drag decât întreaga mea ființă. Iat-o aici, poate s-o mărturisească... Hai, nu roşi, verişoară, nu-i nici o ruşine să-ți placă mai mult un cavaler galant

decât un nobil de țară; dar nici nu râde, Rowena, căci, Dumnezeu ştie, un linţoliu şi un obraz scofâlcit nu sunt un prilede veselie. Dar dacă ții cu tot dinadinsul să râzi, am să-ți dau un prilemai nimerit. Dă-mi mâna, sau mai degrabă împrumută-mi-o, căci nu ți-o cer decât din prietenie. Iată, vere Wilfred de Ivan-hoe, renunț în favoarea ta... Dar ia te uită, pe sfântul Dunstan, vărul nostru

Wilfred a dispărut! Şi totuşi, dacă nu cumva ochii mi-s încă tulburi din pricina postului pe care l-am îndurat până mai adineauri, l-am zărit acolo.

Toată lumea începu să-l caute din ochi pe Ivanhoe, dar acesta parcă intrase în pământ. în cele din urmă aflară că un evreu venise să-l caute şi că, după o scurtă convorbire cu acesta, cavalerul îi ceruse lui Gutth să-i aducă armura şi plecase din castel.

Frumoasa mea verişoară, grăi Athelstane către Rowena, dacă aş putea să cred că neaşteptata dispariție a lui Ivanhoe nu se datoreşte unui lucru de cea mai mare însemnătate, mi-aş reînnoi...

Dar abia îi lăsase mâna în clipa când băgase de seamă dispariția lui Ivanhoe, că Rowena se şi folosise de prilepentru a ieşi pe furiş din încăpere, ca să scape din încurcătură.

De bună seamă că în afară de călugări şi de stareți, femeia e cel din urmă animal în care te poți încrede, mormăi Athelstane. Păgân să fiu dacă nu mă aşteptam din partea ei la o mulțumire, poate chiar la o sărutare! Pesemne că linţoiul ăsta blestemat a fost vrăjit, fiindcă toată lumea fuge de mine. Nobile rege Richard, vreau să-ți declar încă o dată supunerea mea, pe care, ca un credincios...

Dar regele Richard plecase la rându-i, şi nimeni nu ştia încotro. în cele din urmă se află că se dusese în mare grabă în curtea castelului, îl chemase la el pe evreul care stătuse de vorbă cu Ivanhoe şi, după o scurtă convorbire cu el, ceruse grăbit un cal, se azvârlise în şa şi, silindu-l pe evreu să încalece pe un altul, pornise cu o iuțeală care, după spusele lui Wamba, punea pielea bătrânului evreu într-o primejdie atât de mare, încât nu mai făcea nici două parale.

- Pe legea mea, exclamă Athelstane, e limpede că Zernebock a pus stăpânire pe castel în lipsa mea. Mă întorc învelit în giulgiu, semn al biruinței mele asupra mormântului, şi toți cei cu care vorbesc dispar de îndată ce-mi aud vocea! Dar la ce bun să mai vorbesc despre asta? Veniți, prieteni; aceia dintre voi care au mai rămas să mă urmeze în sala de ospețe, ca nu cumva să dispară şi alții. Nădăjduiesc că masa e înzestrată cum se cuvine pentru moartea unui saxon de viță veche. Dar să ne grăbim, căci altminteri, mai ştii, Diavolul o să fugă cu bucatele!

CAPITOLUL XLIII

"Păcatele lui Mowbray să-l apese
Atât de greu. încât să se oprească
Fugarul lui, zvârlindu-l în arenă
Cu capu-n jos, ca pe un trădător. "
Richard al V-lea

Povestirea noastră se strămută acum în curtea castelului, mai bine zis a

preceptoriei din Templestowe, cu puțină vreme înainte de ceasul sorocit pentru aruncarea zarurilor sângeroase menite a hotărî viața sau moartea Rebeccăi. Se strânsese acolo o mulțime zgomotoasă, ca şi cum locuitorii din împrejurimi s-ar fi adunat în păr la vreo şezătoare sau la vreo serbare câmpenească. Trebuie însă să spunem că arzătoarea dorință de a privi sângele şi moartea altora nu e proprie numai acelor vremuri întunecate, tu toate că pe atunci aveau loc atâtea turniruri şi lupte corp la corp la care oamenii erau obişnuiți să vadă cum cavalerii se măcelăresc unii pe alții. Chiar şi în zilele noastre, când principiile de morală sunt mai bine înțelese, o execuție, o luptă cu pumnii, o răzmeriță sau o adunare de reformatori sociali atrage totdeauna o mulțime de spectatori, care vin cu prețul unor mari primejdii pentru ei, deşi, la drept vorbind, sunt prea puțin interesați în ceea ce se petrece, fiind dornici doar să vadă cum se vor desfăşura lucrurile şi dacă eroii zilei sunt făcuți din cremene sau din noroi, pentru a folosi eroicul Embaal croitorilor răsculați.

Aşadar, ochii unei uriaşe mulțimi erau ațintiți asupra porții aşezământului din Templestowe, pentru a privi alaiul, în vreme ce şi mai mulți oameni se adunaseră de jur împrejurul arenei preceptoriei. Această arenă cuprindea un teren învecinat cu aşezământul şi care fusese netezit cu grijă, pentru a putea fi folosit la exercițiile militare şi la jocurile cavalereşti. Terenul acesta se întindea pe culmea unui deluşor şi era împrejmuit cu un gard; şi cum templierii erau dornici ca un număr cât mai mare de oameni să le vadă iscusința în jocurile cavalereşti, locul era din belşug înzestrat cu galerii şi bănci pentru spectatori. Cu acest prilefusese pregătit la marginea răsăriteană a arenei un tron pentru marele magistru, iar în jurul tronului se aflau scaunele de onoare hărăzite preceptorilor şi cavalerilor ordinului. Deasupra lor fâlfâia drapelul sacru care purta numele de *Le Beau-seant,* simbolul templierilor şi, totodată, strigătul lor de luptă.

La celălalt capăt al arenei se înălța un rug de vreascuri, astfel rânduite în jurul unui par înfipt adânc în pământ, încât să lase un mic spațiu victimei pe care aceste vreascuri urmau să o mistuie; ea trebuia să fie adusă în mijlocul acestui cerc fatal şi legată de par cu nişte lanțuri anume pregătite în acest scop„ Lângă acest rug înfricoşător stăteau patru sclavi africani, ale căror fețe tuciurii erau pe atunci atât de neobişnuite în Anglia, înspăimântau norodul, care se au la ei ca la nişte demoni gata să-şi înceapă jocurile drăceşti. Sclavii aceştia nu se mişcau decât pentru a înlocui vreascurile arse, la porunca unuia care părea să fie starostele lor. Nici nu luau aminte la mulțime şi, la drept vorbind, nu-i simțeau prezența, fiind cu totul absorbiți de sinistra lor îndeletnicire. Iar când schimbau vreo vorbă între ei, mişcându-şi buzele cărnoase şi dezvelindu-şi dinții albi, norodului i se părea că rânjesc la gândul apropiatei tragedii şi că oamenii aceştia erau de fapt duhurile vrăjitoarei osândite, duhuri care, acum, când stăpânei lor îi sunase ceasul, veniseră să dea o mână de ajutor la săvârşirea cumplitei osânde. Spectatorii şuşoteau între ei şi-şi împărtăşeau unii altora isprăvile săvârşite de Satana în acele tulburi şi nefericite vremuri, neuitând, fireşte, să dea Diavolului mai mult decât era al său.

- Auzişi, taică Dennet, că Diavolul a răpit trupul marelui *thane* saxon Athelstane din Coningsburgh? îi spunea un flăcău unuia mai bogat în ani.

- Da, dar după aia, prin milostivirea Domnului şi a sfântului Dunstan,

Padus înapoi.

- Cum aşa? se minună un tinerel vioi, îmbrăcat într-o tunică verde, cusută cu fir de aur, de care se ţinea scai un băietan voinic, purtând în spinare o harfă, ce trăda meseria tânărului.

Menestrelul acesta nu părea un om de rând, căci, pe lângă haina bogat brodată, purta la gât un lănţug de argint, de care era atârnată cheia cu care îşi înstruna harfa. Pe braţul drept i se vedea o tăbliţă de argint, pe care, în locul obişnuitei embleme a seniorului în slujba căruia se afla lăutarul, era gravat un singur cuvânt: *Sherwood.*

- Cum aşa? Ce vrei să spui? se amestecă veselul menestrel în vorba ţăranilor. Am venit aici ca să găsesc o temă de baladă şi, pe legea mea, aş fi fericit să găsesc şi două!

- S-a vădit, zise ţăranul mai în vârstă, că după ce Athelstane din Coningsburgh a fost mort vreme de patru săptmâni...

. - E cu neputinţă, îl întrerupse menestrelul, doar l-am văzut cu ochii mei la turnirul de la Ashby-de-la-Zouche.

- Bine, bine, dar mort a fost el, sau, oricum, dus pe ceea lume, zise flăcăul. I-am auzit cu urechile mele pe călugării de la mănăstirea sfântului Edmund cântându-i de îngropăciune. Şi-apoi, la castelul din Coningsburgh s-a dat un praznic pe cinste; m-aş fi dus şi eu acolo de n-ar ti fost Mabel Parkins, care...

- Da, ce mai, Athelstane a fost mort, rosti bătrânul scuturând din cap, şi ar fi fost păcat să moară de-a binelea, căci străvechiul sânge saxon...

- Dar, oameni buni, povestea... ce-i cu povestea voastră? îi tăie vorba menestrelul, cam nerăbdător.

- Da, da, spuneţi-ne povestea, zise un călugăr barosan, care venise în spatele lor şi se rezemase de un par care aducea cu toiagul unui pelerin,dar şi cu un ciomag ciobănesc, şi care folosea pesemne şi într-un scop, şi în celălalt, după împrejurări. Ci spuneţi-o odată, adăugă el, nu vă mai mocoşiţi atâta, că n-avem vreme de pierdut!

Nu te supăra, cuvioşia-ta, începu Dennet, un popă beat venise în ospeţie la paracliserul bisericii sfântului Edmund...

Ba mă supăr, răspunse omul bisericii, mă supăr că pe lumea asta poate trăi un popă beat, sau, în tot cazul, că un mirean poate spune despre un popă că-i beat. Fii cuviincios, prietene, şi trage din asta încheierea că preotul acela cucernic era cufundat într-o meditaţiune care-i tulbura mintea şi-i împleticea picioarele, întocmai ca şi cum burta i-ar fi fost plină cu un vin nou. Aşa ceva Se poale întâmpla oricui... am păţit-o şi eu.

- Bine, fie şi aşa, încuviinţă bătrânul Dennet. Vasăzică, un frate prea-cucernic a venit în ospeţie la paracliserul bisericii sfântului Edmund; oaspetele ăsta e un popă cam pehlivan, care vânează, cică, jumătate din căprioarele aflate prin păduri şi căruia-i place mai mult clinchetul unui pocal decât dangătul clopotelor, după cum o felioară de slănină face pentru el cât zece file din ceaslov. încolo, bun băiat şi vesel, meşter în mânuirea bâtei şi a arcului şi în stare să-ţi joace o horă din Cheshire mai abitir ca oricare flăcău din ţinutul Yorkului!

- Ascultă, Dennet, îi şopti menestrelul, vorbele astea din urmă te-au scutit de o coastă, două...

- Aş, de unde, omule, află că nu mi-e teamă de el, răspunse Dennet. E

drept că-s niţeluş cam bătrâior şi cam ţeapăn, dar când m-ara bătut la Doncas-ter pentru un berbec...

- Hai, lasă asta, urmează-ţi povestea, prietene, îi tăie vorba menestrelul.

- Păi, iată care-i toată povestea: Athelstane din Coningsburgh a fost îngropat la Sfântul Edmund.

- - E o minciună, e o minciună gogonată, zise călugărul. Am văzut cu ochii mei cum l-au adus la castelul său din Coningsburgh.

- Păi dacă ştii, n-ai decât s-o povesteşti şi singur, nenicule! se răţoi Dennet, sâcâit că era mereu contrazis.

Cu greu îl înduplecă tovarăşul său menestrelul să-şi urmeze povestirea.

- Apăi, călugării aceia treji, cum ţine dumnealui morţiş să fi fost ăi doi, au urmat a bea bere, vin şi mai ştiu eu ce, zi de vară până-n seară, când deodată fură treziţi de un geamăt adânc şi de un zuruit de lanţuri, iar umbra răposatului Athelstane păşi atunci în încăpere, strigând către dânşii: "Ptiu, păstori ticăloşi!"

- Minţi! se burzului fratele. N-a rostit nicicând asemenea vorbe.

- Pololeşte-te, frate Tuck, îi spuse menestrelul, luându-l mai la o parte. Pe câte văd, iar vrei să goneşti iepurele din ascunzătoare.

- Crede-mă, Allan-a-Dale, îi răspunse monahul, l-am văzut pe Athelstane din Coningsburgh cum te văd şi cum mă vezi. Avea pe el un giulgiu şi mirosea a mormânt. Nici măcar un poloboc de vin bun n-o să şteargă duhoarea asta din amintirea mea.

Fugi încolo, glumeşti! zise menestrelul.

Să nu mă mai crezi niciodată dacă nu-i adevărat că i-am tras una cu toiagul. Lovitura ar fi doborât şi-un bou, dar lui i-a lunecat pe trup de parc-ar fi fost un stâlp de fum, nu om.

Pe sfântul Hubert, exclamă menestrelul, e o poveste minunată şi bună de pus în versuri, pe vechea melodie: *"Mâhnireapogon asupra bătrânului călugăr".*

N-ai decât să râzi dacă ţi-e poftă, zise fratele Tuck, dar de-ai să mă prinzi vreodată cântând despre una ca asta, să mă ia cu el ăl dintâi duh sau diavol

care-o să-mi iasă în cale! Nu, nu, află că m-am hotărât pe loc să pun şi eu .umărul la vreo faptă bună, ca, de pildă, arderea pe rug a vrăjitoarei, sau vreo lucrare sfântă de felul ăsta. De-aia mă aflu aici.

În clipa aceea, masivul clopot al bisericii sfântului Mihail din Temple-stowe, o clădire venerabilă, aşezată într-un cătun nu departe de preceptorie, puse capăt convorbirii lor. Urechile le fură izbite de bătăile sale grave, care răsunau una după alta în văzduh; abia se stingea în depărtări ecoul uneia din ele, că urechea se umplea de sunetul altei bătăi a clopotului de fier. Sunetele acestea, care vesteau apropiata ceremonie, înfiorară inimile mulţimii adunate, ai cărei ochi se întoarseră spre clădirea preceptoriei, de unde aveau să iasă marele magistru, apărătorul şi osândită.

În cele din urmă, puntea fu coborâtă, porţile se deschiseră, şi un cavaler, purtând marea flamură a ordinului, păşi afară din castel, precedat de şase trâmbiţaşi şi urmat de cavalerii preceptori. Aceştia mergeau doi câte doi, iar în urma lor venea, călare, marele magistru, pe un cal impunător, dar dichisit cu un tacâm cât se poate de simplu. în spatele lui venea Brian de Bois-Guil-bert, cu trupul înfăşurat într-o armură scânteietoare, dar fără

lance, pavăză şi spadă, acestea fiind purtate de cei doi scutieri ai săi, care-l urmau. Fața lui, deşi în parte ascunsă de lungul panaş ce-i flutura deasupra coifului, avea o expresie pătimaşă şi dârză, în care mândria părea să lupte cu nehotărârea. Era palid ca un mort, de parcă n-ar fi dormit câteva nopți în şir, dar îşi ținea în frâu armăsarul focos cu obişnuita uşurință şi grație a celui mai bun lăncier din Ordinul templului. întreaga lui înfățişare era măreață şi impunătoare, dar, cer-cetându-l cu luare-aminte, oamenii desluşeau pe fața-i adumbrită o expresie de care simțeau nevoia să-şi ferească privirile.

De o parte şi de alta călăreau Conrade de Mont-Fitchet şi Albert de Malvoisin, care jucau rolul de chezaşi ai luptătorului şi erau înveşmântați în straiele albe ale ordinului. înapoia lor veneau alți cavaleri, aliați ai templului, în mijlocul unei suite numeroase de scutieri şi paji îmbrăcați în negru, care năzuiau la rându-le la onoarea de a deveni într-o bună zi cavaleri ai ordinului. După aceşti novici, venea o gardă pedestră, ai cărei oameni purtau aceeaşi livrea neagră, iar în mijlocul lor se deosebea fața palidă a împricinatei, care se îndrepta cu un pas încet, dar neşovăitor, spre locul unde avea să i se hotărască soarta. I se luaseră toate podoabele, ca nu cumva printre ele să se fi rătăcit vreunul din acele talismane pe care Satana le dădea, chipurile, victimelor sale pentru a le răpi puterea de a-şi mărturisi vina chiar sub apăsarea celor mai cumplite cazne. In locul veşmintelor ei orientale, purta o rochie albă, simplă, dintr-un material ieftin; totuşi privirile ei vădeau un amestec de curaşi de resemnare atât de cuceritor, încât, chiar în aceste straie şi fără nici o altă podoabă decât lungile-i şuvițe negre, ea îi făcu să verse lacrimi pe toți cei ce o "priveau, şi până şi cel mai înrăit dintre fanatici începu să deplângă soarta care prefăcuse o făptură atât de dumnezeiască într-o unealtă a mâniei şi într-o sclavă a Diavolului.

O sumedenie de slujitori de rând ai preceptoriei păşeau în urma victimei, în cea mai desăvârşită ordine, cu brațele împreunate pe piept şi cu ochii în pământ.

Acest alai urcă încet colina domoală, pe culmea căreia se afla arena. Ajuns acolo, îi dădu ocol de la dreapta la stânga, apoi se opri. în clipa aceea se stârni un freamăt, căci marele magistru şi întreaga lui suită, în afara luptătorului şi a chezaşilor săi, descălecară, iar caii fură scoşi de îndată din arenă de către scutierii anume pregătiți pentru această treabă.

Nefericita Rebecca fu adusă în fața unui jilț negru, aşezat lângă rug. Privind pentru prima oară îngrozitorul loc unde se făceau pregătiri în vederea unei morți pe cât de chinuitoare, pe atât de înfricoşătoare, ea se înfiora şi închise ochii, rugându-se pesemne, căci deşi mulțimea nu auzi nici un sunet, văzu cum i se mişcă buzele. Nu trecu nici un minut, şi fata deschise iar ochii, ațintindu-i spre rug, ca şi cum ar fi vrut să se obişnuiască cu priveliştea lui. Apoi, cu o mişcare înceată şi firească, îşi întoarse capul.

Între timp, marele magistru se aşezase, iar când cavalerii ordinului său luară cu toții loc în jurul sau în spatele lui, potrivit rangului fiecăruia, o fanfară de trâmbițe vesti prelung începerea judecății. Malvoisin, în calitate de chezaş al luptătorului, păşi înainte şi depuse la picioarele marelui magistru mănuşa evreicei, care slujea drept zălog al luptei.

- Viteazule senior şi preacucernice părinte, rosti el, aici în față se află vrednicul Brian de Bois-Guilbert, cavaler preceptor al Ordinului templului,

care, primind zălogul ce se găseşte acum la picioarele înălțimii-voastre, s-a hotărât să-şi facă datoria în lupta de astăzi, pentru a dovedi că această evreică, pe nume Rebecca, a fost pe drept osândită la moarte de către adunarea binecuvântatului Ordin al sfântului templu al Sionului pentru vrăjitoriile ei. Iată-l, zic, pe acela care este gata să se lupte cu cinste şi cavalereşte, dacă aceasta este nobila şi sacra dumneavoastră voie.

- A recunoscut prin jurământ că această luptă este dreaptă şi cinstită? întrebă marele magistru. Aduceți-mi crucifixul şi *Te igitur* .

- Preacuviosule senior-şi părinte, se grăbi să răspundă Malvoisin, fratele nostru a şi jurat că recunoaşte dreptatea osândei în fața vredniculuі cavaler Conrade de Mont-Fitchet. Alt jurământ nu este dator să depună, întrucât adversarul său este o păgână, care nu are dreptul să jure.

Explicația fu socotită mulțumitoare, spre marea bucurie a lui Albert, căci vicleanul cavaler ştia cât de greu, ba chiar imposibil i-ar fi fost să-l înduplece pe Brian de Bois-Guilbert să depună un astfel de jurământ în fața adunării; de aceea născocise această scuză, pentru a-l scuti de jurământul cerut.

Marele magistru, după ce ascultă cuvintele lui Albert de Malvoisin, porunci ca heraldul să-şi facă datoria. Trâmbițele răsunară din nou, şi un herald păşi în arenă şi rosti cu glas tare:

Ascultați, ascultați, ascultați! Aici de față se află viteazul cavaler *Sir* Brian de Bois-Guilbert, gata să se lupte cu orice cavaler de viță nobilă dornic să apere cauza evreicei Rebecca, acesteia îngăduindu-i-se să-şi ia un apărător. Unui asemenea apărător, cuvioşia-sa, marele magistru aici de față, îi pune la îndemână o arenă potrivită, în care să poată lupta de la egal la egal, bucu-rându-se de aceleaşi condiții ca şi adversarul său, tară a avea vântu] sau soarele în față mai mult decât acesta.

Trâmbițele se auziră din nou, după care, vreme de câteva minute, se înstăpâni o tăcere înfricoşată.

- Nu se înfățişează nici un apărător pentru împricinată? întrebă marele magistru. Heraldule," du-te şi întreab-o dacă aşteaptă vreun luptător dornic să-i apere cauza.

Heraldul pomi spre jilțul în care şedea Rebecca. în clipa aceea, Bois-Guilbert îşi întoarse calul spre acel colț al arenei şi, în ciuda semnelor lui Malvoisin şi ale lui Mont-Fitchet, ajunse la jilțul Rebeccăi o dată cu heraldul.

- Oare e voie? Rânduielile luptei îngăduie oare una ca asta? întrebă Malvoisin, privind spre marele magistru.

- Da, Albert de Malvoisin, răspunse Beaumanoir, e voie, pentru că în acest apel la judecata Domnului noi nu putem interzice părților să comunice una cu alta, având în vedere că din aceasta poate ieşi la iveală adevărul.

În vremea asta, heraldul îi spunea Rebeccăi următoarele:

- Cuvioşia-sa marele magistru te întreabă dacă ai un apărător gata să lupte pentru cauza ta sau dacă te recunoşti pe drept osândită la moarte.

- Spune-i marelui magistru că stărui să cred în nevinovăția mea şi nu recunosc că am fost pe drept osândită, întrucât nu vreau să mă fac vinovată de vărsarea propriului meu sânge. Spune-i că cer un răgaz, pe care legile lui îi îngăduie să-l acorde, pentru a vedea dacă Domnul, a cărui bunătate se arată adesea în ultima clipă, îmi va trimite un eliberator, iar dacă şi acest răgaz va trece, facă-se voia Domnului!

Heraldul se retrase pentru a împărtăşi acest răspuns marelui magistru, care spuse: .

- Să ne ferească Dumnezeu ca vreun jidov sau vreun alt păgân să ne învi-nuiască de nedreptate! Până ce umbrele vor coborî de la apus spre răsărit, vom aştepta să se ivească vreun apărător pentru această nefericită. Iar după ce acest răgaz va trece, să se pregătească de moarte.

Heraldul aduse la cunoştinţa Rebeccăi cuvintele marelui magistru; ea se înclină în semn de supunere, îşi încrucişa braţele pe piept şi ridică ochii spre cer, ca şi cum ar fi aşteptat dintr-acolo ajutorul pe care nu-l mai putea nădăjdui din partea oamenilor. în timpul acestei înfricoşate aşteptări auzi glasul lui Bois-Guilbert; deşi vorbea în şoaptă, ea tresări totuşi mai mult decât la vestea adusă de herald cu câteva clipe mai înainte.

Rebecca, spuse templierul, mă auzi?

N-am ce să aud din partea dumitale, om crud şi fără inimă, răspunse nefericita.

Înţelegi ce-ţi spun? stărui templierul. Sunetul glasului meu mă înspăimântă chiar şi pe mine. Nici nu-mi dau seama unde ne aflăm şi în ce scop ne-au adus aici. Terenul acesta îngrădit,, jilţul acesta, rugul acesta, le ştiu menirea, şi totuşi mi se pare că e ceva ireal, ca vedenie înfricoşătoare, care-mi tulbură simţurile cu fantasmagorii hâde, fără însă a-mi putea convinge mintea.

- Dar mintea şi simţurile mele sunt treze şi îmi spun că rugul acesta e me nit să-mi mistuie trupul şi să-mi deschidă o cale dureroasă, dar scurtă, către lume mai bună.

- Visuri, Rebecca, visuri, rosti templierul. Iluzii deşarte, pe care înţelepciunea strămoşilor voştri le respinge. Ascultă-mă Rebecca, urmă el cu însufleţire, ai un prilemai nimerit de a-ţi salva viaţa şi libertatea decât îşi închipuie ramolitul acela şi ticăloşii din jurul lui. Urcă-te în spatele meu pe cal, pe Zamor al meu, e un armăsar viteaz, care nu şi-a tăcut niciodată de ruşine călăreţul L-am cucerit în luptă de la sultanul Trebizondei. Urcă-te, zjc, în spatele meu. în mai puţin de un ceas vom li la adăpost de orice urmărire şi judecată. O nouă lume, una de plăceri, se va deschide în faţa ta, iar pentru mine va începe un nou drum de glorie. N-au decât să spună ce vor, să-şi rostească sentinţa, pe care eu o disprețuiesc, şi să şteargă numele lui Bois-Guilbert din lista lor de sclavi preacucernici! Am să spăl cu sânge orice pată cu care ar îndrăzni să-mi mânjească pajura.

- Ispititorule, pleacă! spuse Rebecca. Nici măcar în această clipă, a celei mai adânci deznădejdi, nu mă vei putea clinti din hotărârea mea; din toţi duşmanii care mă împresoară, dumneata eşti pentru mine cel mai rău şi cel mai primejdios. Du-te de aici, pentru numele lui Dumnezeu!

Neliniştit şi enervat de această convorbire care nu se mai sfârşea, Albert de Malvoisin se apropie, cu gândul să-i pună capăt.

- Şi-a recunoscut vina, sau stăruie în hotărârea ei de a tăgădui? îl întrebă el pe Bois-Guilbert.

- E într-adevăr foarte hotărâtă, răspunse Bois-Guilbert.

- Atunci, nobile frate, zise Malvoisin, trebuie să te întorci la locul tău şi să aştepţi acolo. Umbrele înaintează pe cadranul solar. Haide, viteazule Bois-Guilbert, vino, speranţă a sfântului nostru ordfh, în fruntea căruia vei ajunge în curând.

Şi îmbiindu-l astfel, puse mâna pe frâul calului, cu gândul să-l aducă la locul lui.

- Fățarnicule! Cum îndrăzneşti să pui mâna pe frâul calului meu? se răsti la el Brian, şi dându-l în lături, îşi îndreptă calul spre celălalt capăt al arenei.

- E încă plin de foc, îi şopti Malvoisin lui Mont-Fitchet. Ah, dacă focul acesta ar fi bine călăuzit!... Dar, întocmai ca şi focul grecesc, arde tot ce întâlneşte în cale.

Judecătorii se aflau de peste două ceasuri în arenă, aşteptând în zadar să se ivească un apărător.

- E şi firesc să nu se-arate nimeni, spunea fratele Tuck. Să nu uităm că-i vorba de o evreică... şi totuşi, pe tagma mea, e păcat ca o fată atât de tânără şi frumoasă să piară fără s-o apere nimeni! De-ar fi de zece ori pe-alât de vrăjitoare, însă cât de cât creştină, toiagul meu ar suna chindia pe casca de oțel a temutului templier, şi zău că nu i-ar li chiar aşa de uşor!

Toată lumea era de părere că nimeni nu putea şi nu voia să se înfățişeze pentru a lua apărarea unei evreice învinuite de vrăjitorie. Cavalerii, aţâţaţi de

Malvoisin, îşi şopteau unii altora că e vremea să se proclame pierderea zălogului dat de Rebecca. în clipa aceea se ivi însă pe câmp un cavaler care-şi zorea calul spre arenă. Din sute de piepturi porni strigătul:

- Un apărător, un apărător!

În ciuda prejudecăților sale, mulțimea îl întâmpină cu urale pe cavaler în clipa când acesta pătrunse în arenă. însă privindu-l mai cu luare-aminte, spectatorii îşi pierdură nădejdea stârnită de sosirea lui neaşteptată. Calul, vlăguit de un drum lung, străbătut cu cea mai mare repeziciune, părea să se clatine pe picioare, iar călărețul, în ciuda îndrăznelii cu care se înfățişa în arenă, părea că abia se poate ține în şa, fie din pricina slăbiciunii, fie din pricina oboselii, fie din amândouă aceste pricini.

La întrebarea heraldului - cum îl cheamă, ce rang are şi în ce scop venise - cavalerul străin răspunse de îndată cu semeție:

- Sunt un cavaler nobil şi am venit aici ca să apăr cu lancea şi spada cauza dreaptă a Rebeccăi, fiica lui Isaac din York, pentru a zădărnici osânda mincinoasă rostită împotriva ei şi pentru a-l sfida pe *Sir* Brian de Bois-Guilbert ca pe un trădător, un ucigaş şi un mincinos! Voi dovedi aceasta luptând corp la corp cu dânsul pe acest câmp de bătălie, cu ajutorul lui Dumnezeu, al Sfintei Fecioare şi al vrednicului cavaler, sfântul Gheorghe.

- Străinul trebuie mai întâi să dovedească precum că este cavaler şi de viță nobilă, zise Malvoisin. Templul nu-şi trimite oamenii la luptă împotriva unor oameni fără nume.

- Numele meu, răspunse cavalerul, ridicându-şi casca, este mai faimos, iar obârşia mea este mai nobilă decât a ta, Malvoisin. Sunt Wilfred de Ivanhoe.

- N-am să lupt cu tine acum, rosti templierul cu o voce schimbată, cavernoasă. Vindecă-ți mai întâi rănile, fă-ți rost de un cal mai bun şi s-ar putea ca atunci să binevoiesc a-ți da p lecție, ca să te lecuiesc de semeția asta copilăroasă!

- Ehei, mândrule templier, răspunse Ivanhoe, ai uitat că te-ai prăbuşit de două ori în fața acestei lănci? Adu-ți aminte de arena din Acra şi de

turnirul de la Ashby, aminteşte-ți lăudăroseniile tale din castelul Rotherwood şi de lanțul de aur pe care l-ai zălogit, ca semn că vrei să lupți împotriva lui Wilfred de Ivanhoe şi să-ți redobândeşti onoarea pierdută. Pe atest chivot şi pe sfintele moaşte închise în el, jur, templierule, că te voi proclama drept un laş la toate curțile din Europa, la toate preceptoriile ordinului tău dacă nu te vei măsura de îndată cu mine în arena aceasta. Iară nici o zăbavă!

Bois-Guilbert se întoarse cu un aer nehotărât spre Rebecca, apoi exclamă, aruncându-i lui Ivanhoe o privire cumplită:

- Câine saxon, ia-ți lancea şi pregăteşte-te de moartea pe care ai atras-o asupra capului tău!

Marele magistru îmi îngăduie să lupt? întrebă Ivanhoe.

- Nu-ți pot tăgădui dreptul de a lupta dacă această fată te primeşte ca apărător al ei, răspunse marele magistru. Cu toate acestea, aş prefera să fii mai pregătit de luptă. Deşi totdeauna ai fost un vrăjmaş al ordinului nostru, aş vrea să ai parte de o luptă dreaptă.

Voi lupt;i aşa cum mă aflu, spuse Jvanhoe. li judecata Domnului, şi mă încred pe deplin în ea. Rebecca, adăugă eJ, îndreptându-şi calul spre scaunul fetei, primeşti să-ți fiu apărător?

- Da, primesc, răspunse ea, tulburată de o emoție pe care spaima morții nu o putuse stârni în sufletul ei. Te primesc drept apărătorul trimis de Cel-de-Sus. Dar nu, nu, rănile dumitale nu sunt încă tămăduite, nu te măsura cu trufaşul acesta, de ce să pieri şi dumneata o dală cu mine?

Dar Ivanhoe îşi ocupase locul în arenă, trăgându-şi peste ochi viziera şi ridicându-şi lancea. Bois-Guilbert făcu acelaşi lucru, iar scutierul său băgă de seamă, în vreme ce-i potrivea viziera, că fața Iui, care toată dimineața fusese palidă ca cenuşa, în ciuda nenumăratelor emoții prin care trecuse, se împurpura dintr-o dată.

Heraldul, văzând că cei doi luptători se aflau la locurile lor, rosti de trei ori cu glas tare:

- *Faites vos devoirs, preux chcvaliers!* după care se retrase la marginea arenei, de unde vesti încă o dată că nimeni nu avea voie - sub pedeapsa cu

moartea - să se amestece sau să tulbure această luptă prin vorbe, strigăte sau fapte.

Marele magistru, care ținea în mâinile sale mănuşa Rebeccăi - zălogul bătăliei -, o aruncă în arenă şi rosti semnalul fatidic:

- *Iaissez aller!*

În sunetele trâmbițelor, cei doi cavaleri se repeziră unul spre altul cu toată iuțeala. Aşa cum se aşteptaseră toți, calul ostenit al lui Ivanhoe şi nu mai puțin vlăguitul călăreț, se prăbuşiră în fața lăncii bine țintite şi a puternicului armăsar al templierului. Dar cu toate că lancea lui Ivanhoe abia atinsese pavăza lui Bois-Guilbert, acesta, spre uimirea mulțimii, se clătină în şa, scăpă scările şi se prăbuşi în arenă.

Ivanhoe izbuti să iasă de sub cal, se ridică în picioare şi se grăbi să-şi îndrepte norocul cu sabia, dar adversarul său nu se mai ridică. Punându-şi piciorul pe pieptul acestuia şi vârful spadei pe gâtul lui, Wilfred îi porunci să se predea sau să moară. Bois-Guilbert nu-i răspunse.

- Cavalere, nu-l ucide fără să fie spovedit şi iertat pentru păcate, strigă marele magistru. Nu-i duce la pieire şi trupul, şi sufletul! Recunoaştem că l-

ai învins.

Marele magistru coborî în arenă şi porunci heralzilor să scoată casca luptătorului învins. Ochii acestuia erau închişi, dar roşeaţa nu-i pierise încă din obraji. în timp ce oamenii îl priveau uimiţi, ochii lui se deschiseră, dar rămaseră ficşi şi sticloşi. Roşeaţa îi pieri din obraji, alungată de paloarea morţii. Neatins de lancea duşmanului său, cavalerul căzuse pradă zbuciumului cumplit al sufletului lui sfâşiat de patimi.

Aceasta este cu adevărat judecata Dpmnului, rosti marele magistru, ridicând privirile spre cer. *Fiat volanta tua* !

CAPITOLUL XLIV

"Şi-aşa vasăzică, totul s-a sfârşit. întocmai ca povestea unei neveste bătrâne. "
Wilfred

După primele clipe de uimire, Wilfred de Ivanhoe îi ceru marelui magistru să spună în calitatea sa de judecător al luptei dacă îşi făcuse datoria bărbăteşte şi cavalereşte.

- Te-ai luptat bărbăteşte şi cavalereşte, rosti marele magistru. Declar că fata este liberă şi nevinovată. Armele şi trupul răposatului cavaler sunt la cheremul învingătorului.

- Nu vreau să-l despoi de arme şi nici să-i osândesc trupul la dezonoare, răspunse cavalerul Ivanhoe. El a luptat pentru creştinătate. Braţul Domnului, şi nu mâna omului l-a doborât astăzi. Totuşi să fie înmormântat fără falâ, aşa cum se cuvine unui om care a murit pentru o cauză nedreaptă. Cât despre această fată.

Nu-şi sfârşi vorba, căci în clipa aceea se auzi un tropot de cai - erau atât de numeroşi şi înaintau atât de repede, încât pământul se cutremura sub copitele lor. Peste câteva clipe îşi făcu intrarea în arenă Cavalerul Negru, urmat de o ceată numeroasă de oameni înarmaţi şi de un pâlc de cavaleri înveşmântaţi în armuri.

- Sosesc prea târziu, zise el, privind înjur. Mi-l rezervasem pe Bois-Guilbert pentru mine. Spune-mi Ivanhoe, crezi că a fost înţelept lucru din parte-ţi să te supui unei asemenea primejdii, când abia te poţi ţine în şa?

- Luminăţia-ta, cerul şi-a ales drept victimă pe omul acesta trufaş, răspunse Ivanhoe. Se vede treaba că nu era vrednic de onoarea de a muri aşa cum voiai domnia-ta.

- Odihnească-se în pace, dacă se mai poate, grăi Richard, aţintindu-şi privirile asupra cadavrului. A fost un cavaler viteaz şi a murit ca un cavaler, în veşmintele sale de oţel. Dar n-avem vreme de pierdut. Bohun, fă-ţi datoria!

Un cavaler din suita regelui păşi înainte şi, punând mâna pe umărul lui Al-bert de Malvoisin, rosti:

- Te arestez pentru înaltă trădare.

Marele magistru, care până atunci privise uluit mulţimea aceea de războinici, deschise în cele din urmă gura:

- Cine cutează să aresteze un cavaler al templului Sionului în incinta propriei sale preceptorii şi de faţă cu marele magistru? Din a cui poruncă se

săvârşeşte această îndrăzneață încălcare?

Eu îl arestez, răspunse cavalerul. Eu, lordul Henry Boliun, conic de F.şsex şi mare conetabil al Angliei.

Şi îl arestează pe Malvoisin din porunca lui Richard Planlagenetul, aici de față! strigă regele, ridicându-şi viziera. Conrade Mont-Fitchet, ai noroc că nu eşti supusul meu din născare, dar tu, Malvoisin, vei muri laolaltă cu fratele tău, Philip, înainte ca lumea să fie mai bătrână cu o săptămână.

Mă voi împotrivi acestei sentințe, grăi marele magistru.

Mândrule templier, spuse regele, n-ai să te poți împotrivi, uită-te colo, vezi cum în locul flamurii templului, deasupra turnurilor tale, fâlfâie drapelul regal al Angliei? Fii înțelept, Beaumanoir, şi nu te împotrivi zadarnic. Mâna ta e în gura leului.

- Voi face.apel la Roma împotriva ta, penlru că uzurpi privilegiile şi drepturile ordinului nostru, rosti marele magistru.

Fă ce vrei, răspunse regele, dar dacă ții la viața ta, nu mă numi uzurpator. Dizolvă-ți conclavul şi du-te împreună cu oamenii tăi la o altă preceptorie, dacă poți găsi vreuna care să nu fi fost prefăcută într-un lăcaş de trădare şi de conspirație împotriva regelui Angliei. Sau, dacă preferi, rămâi aici, ca oaspete al nostru şi ca martor al judecății noastre.

- Să fiu oaspe într-un lăcaş unde am dreptul să comand? rosti templierul. Niciodată! Capelan, intonați psalmul *Quatv fremuenwt geules* Cavaleri, scutieri şi slujitori ai sfântului templu, pregătiți-vă să urmați flamura *Beau-scant!*

Vorbind cu o demnitate care rivaliza cu aceea a regelui Angliei, marele magistru inspira curaservitorilor săi năuciți şi descumpăniți. Aceştia se strânseră în jurul lui ca oile în jurul dulăului de pază când aud urletele lupilor; trebuie spus însă că nu vădeau teama unei turme îngrozite: frunțile lor întunecate se ridicau sfidătoare, iar privirile lor exprimau ura, deşi nu cutezau să-i dea glas. îşi aliniară lăncile într-un şir întunecat, în care mantalele albe ale cavalerilor străluceau în mijlocul veşmintelor negre ale slujitorilor lor, asemeni contururilor luminoase ale unui nor negru. Mulțimea, care huiduise cu câteva clipe înainte, privea acum în tăcere această înfricoşătoare şi încercată oaste, pe care o sfidase fără să stea prea mult pe gânduri, şi se dădea înapoi în fața ei.

Văzându-i cum se aliniază, contele de Essex îşi vârî pintenii în coastele armăsarului şi porni în galop spre oamenii săi, ca să-i adune la un loc, pentru a face față unei oşti atât de amenințătoare. în aceeaşi clipă, Richard, bucuros parcă de primejdia stârnită de simpla lui-prezență, porni de unul singur spre rândurile templierilor, strigându-le încă de departe:

- Hei, domnii mei! Oare printre atâția cavaleri viteji nu se va mai găsi nici unul care să cuteze a-şi încrucişa lancea cu a lui Richard? Cavaleri ai templului, pesemne că femeile voastre sunt tuciurii la față dacă nu-s vrednice ca în onoarea lor să se frângă o lance!

Frații templului, îi răspunse marele magistru, păşind în fruntea lor, nu se bat pentru cauze atât de deşarte şi de profane, şi nu cu tine, Richard al Angliei, îşi va încrucişa lancea un templier de față cu mine. Papa şi principii Europei vor judeca pricina noastră şi vor hotărî dacă se cuvenea ca un principe creştin să se poarte aşa cum domnia-ta te-ai purtat astăzi. Dacă nu vom fi atacați, ne vom retrage fără a ataca pe nimeni. încredințăm onoarei

tale armele şi bunurile ordinului, pe care le lăsăm în urma noastră, punând pe seama conştiinţei tale ocara şi jignirea pe care le-ai adus astăzi creştinătăţii.

Cu aceste cuvinte, iară a mai aştepta un răspuns, marele magistru dădu semnalul de plecare. Trâmbiţaşii intonară un marş oriental, pe care templierii îl foloseau îndeobşte când porneau la drum. Rupând rândurile, ei se încolonară pentru marş şi porniră încet, în trap domol, ca şi cum ar fi vrut să arate că numai voinţa marelui lor magistru, şi nu teama de vreun duşman mai puternic, îi silise să se retragă.

- Pe nimbul Sfintei noastre Fecioare, grăi regele Richard, ce păcat că templierii aceştia nu sunt la fel de leali pe cât sunt de viteji şi disciplinaţi.

Aidoma unui câine fricos care nu te latră decât după ce i-ai întors spatele, mulţimea începu să huiduie, cu jumătate de gură, în clipa când ultimele rânduri ale coloanei părăseau arena.

În timpul zarvei stârnite de retragerea templierilor, Rebecca nu văzuse şi nu auzise nimic: bătrânul ei tată o strângea în braţe, iar repeziciunea cu care se petrecuseră toate înjurai ei o ameţise de-a binelea, făcând-o aproape să-şi piardă cunoştinţa. în cele din urmă, o vorbă a lui Isaac o readuse în simţire.

- Să mergem, fiica mea, îi spunea el, să mergem, comoara mea regăsită, şi să ne aruncăm la picioarele inimosului tânăr.

- Nu, nu, răspunse Rebecca. Nu cutez să-i vorbesc în clipa asta, căci, vai, i-aş spune mai mult decât s-ar cuveni... Nu, tată, hai să plecăm numaidecât din locul acesta blestemat.

- Dar, fata mea, replică Isaac, cum să-l părăsim aşa pe cel care a venit aici ca un viteaz, înarmat cu lance şi pavăză, ca să te scape din captivitate cu preţul vieţii sale, pe tine, fiica unui popor străin de el şi de neamul lui? O faptă bună ca asta se cuvine a fi răsplătită cu recunoştinţă.

- Recunoştinţa mea îi e asigurată cea mai adâncă recunoştinţă pentru totdeauna, zise Rebecca, şi voi fi şi mai recunoscătoare, dar nu acum, tată. Dacă ţii la memoria scumpei tale Rachela, ascultă-mi rugămintea. Nu acuma!

Dar, stărui Isaac, au să spună că suntem mai nerecunoscători decât câinii!

- Nu vezi, tată drag, că regele Richard e de faţă şi că.

- Ai dreptate, scumpa mea, înţeleaptă mea Rebecca! Să plecăm de-aici, să plecăm! O să aibă nevoie de bani, fiindcă abia s-a întors din Palestina, ba chiar a stat laînchisoare, pe cât se spune, şi o să găsească lesne un motiv ca să-mi stoarcă bani, în însuşi faptul că am avut de-a face cu frate-su loan, dacă cumva va avea nevoie de vreun motiv. Hai să plecam de-aici.

Şi zorindu-şi la rându-i fiica, o duse afară din arenă, unde îi aşteptau doi cai, pe care ajunseră cu bine la casa rabinului Nathan.

Cu toate că până atunci soarta evreicei fusese în centrul atenţiei tuturor, plecarea ei trecu neobservată, întrucât privirile mulţimii erau aţintite acum asupra Cavalerului Negru. Văzduhul răsuna de urale:

- Trăiască Richard Inimă-de-Leu! Jos cu templierii uzurpatori!

- Cu toată declaraţia asta de dragoste, îi spuse Ivanhoe contelui de Essex, bine a făcut regele că, din spirit de prevedere, te-a adus pe dumneata, nobile conte, laolaltă cu o parte din credincioşii dumitale oşteni.

Contele surâse, scuturând din cap.

- Viteazule Ivanhoe, spuse el, nu-l cunoşti prea bine pe suveranul nostru dacă-l bănuieşti că a luat o atât de înțeleaptă măsură de prevedere. Mă îndreptam spre York, auzind că prințul Ioan îşi întăreşte pozițiile acolo, când deodată l-am întâlnit pe regele Richard galopând într-aici ca un adevărat cavaler rătăcitor, pentru a pune cu mâna lui capăt acestei aventuri a templierului şi a evreicei. L-am însoțit împreună cu ceata mea, aproape fără voia lui.

- Şi ce veşti ne aduci de la York, bravule conte? Crezi că rebelii ne aşteaptă acolo? întrebă Ivanhoe.

- Nu mai mult decât aşteaptă zăpada lui decembrie soarele lunii lui cuptor, răspunse contele. Se împrăştie în grabă. Şi cine crezi că vine să ne-aducă vestea? însuşi Ioan.

- Trădătorul! Nemernicul şi neobrăzatul! izbucni Ivanhoe. Richard nu a poruncit să-l închidă?

- Da de unde! răspunse contele. L-a primit de parcă s-ar fi întors amândoi de la vânătoare şi, arătând către mine şi către oamenii mei, a spus: "Uite ce e, frate, am aici nişte oameni mânioşi, ai face mai bine să te duci la mama noastră şi să-i împărtăşeşti toată dragostea şi respectul meu; rămâi acolo până ce s-or mai potoli cugetele oamenilor."

- Asta e tot ce-a spus? întrebă Ivanhoe. Oare n-ar putea spune careva că prințul nostru încurajează trădarea prin mărinimia lui?

- Tot astfel cum ar putea spune că acela care luptă, fiind încă rănit, încurajează moartea, replică Essex.

- Îți trec cu vedere gluma, conte, zise Ivanhoe, dar aminteşte-ți că eu mi-am primejduit doar propria-mi viață, pe când Richard a primejduit propăşirea regatului său.

- Cei care nu se îngrijesc de propria lor viață au rareori griji de viața celorlalți, răspunse Essex. Dar să pornim mai degrabă spre castel, căci Richard are de gând să-i pedepsească pe unii din subalternii acestei conspirații, deşi l-a iertat pe mai-marele lor.

Din cercetările judiciare care au fost întreprinse cu acel prileşi care sunt citate pe larg în manuscrisul Wardour, reiese că Maurice de Bracy a fugit peste mări şi s-a pus în slujba lui Philip al Franței, pe când Philip de Malvoisin şi fratele său Albert, preceptorul de la Templestowe, au fost executați, deşi Waldemar Fitzurse, sufletul conspirației, s-a ales numai cu surghiunul. Cât despre prințul Ioan, în folosul căruia conspirația fusese pornită, nu a primit nici măcar o mustrare din partea preamărinimosului său frate. Totuşi, nimeni n-a deplâns soarta celor doi Malvoisin, care şi-au primit moartea ce o meritaseră din plin prin numeroasele lor cruzimi şi trădări.

La puțină vreme după lupta din arena de la Templestowe, Cedric Saxonul a fost chemat la curtea lui Richard, care se afla pe atunci la York, întrucât monarhul îşi pusese în gând să potolească provinciile tulburate de ambiția fratelui său. Cedric făcu nazuri la început, dar până la urmă se supuse. De fapt, întoarcerea lui Richard îi spulberase orice nădejde în restaurarea dinastiei saxone în Anglia; căci oricâte forțe ar fi putut aduna saxonii în cazul unui război civil, era limpede că nimic nu putea fi întreprins sub domnia de necontestat a lui Richard, care devenise popular prin

propriile-i însuşiri şi prin faima lui militară, deşi guverna cam la întâmplare, fiind când prea îngăduitor, când înclinat spre despotism.

Mai mult decât atât, Cedric, cât era el de orbit, îşi dădu seama că planul lui, menit să ducă la desăvârşita unire a saxonilor printr-o căsătorie între Rowena şi Athelstane, fusese cu totul spulberat prin faptul că nici ea, nici el nu doreau să se căsătorească. Era într-adevăr un fapt pe care Cedric, în zelul său pentru „cauza saxonă, nu-l putuse prevedea; şi chiar când refuzul amândurora devenise limpede, fiind exprimat fără înconjur, cu mare greutate îi putu intra în cap gândul că doi saxoni de viţă regească erau în stare să se împotrivească, pe temeiuri personale, unei alianţe atât de trebuincioase pentru binele naţiei.

Acum, însă, nu mai încăpea nici o îndoială: Rowena îşi arătase totdeauna scârba faţă de Athelstane, care, la rândul său, era hotărât să renunţe definitiv la mâna domniţei Rowena. Până şi îndărătnica fire a lui Cedric fu nevoită să se plece în faţa acestor piedici, dându-şi seama că, rămânând singur la punctul de întâlnire, ar fi trebuit să tragă cu amândouă mâinile unul spre altul doi oameni care refuzau să se unească. Făcând o ultimă încercare de a-l înduplecа pe Athelstane, el constată că reînviatul vlăstar al monarhiei saxone era ocupat, asemenea seniorilor rurali din zilele noastre, să ducă un război aprig împotriva popilor.

După toate cruntele sale ameninţări împotriva stareţului bisericii sfântului Edmund, se pare că spiritul răzbunător al lui Athelstane slăbise, parte datorită firii sale blajine şi nepăsătoare, parte datorită rugăminţilor mamei sale Edith, care, la fel ca mai toate femeile (din vremea aceea), simpatiza cu clerul, aşa încât singurul lucru pe care-l făcu pentru a-şi potoli setea de răzbunare fu să-l ţină pe abate şi pe călugării săi închişi vreme de trei zile în temniţa din Co-ningsburgh, cu pâine şi apă. Pentru această cruzime, stareţul îl ameninţă cu afurisenia şi alcătui un îngrozitor pomelnic de dureri de stomac, pe care le îndurase el însuşi şi călugării săi, ca urmare a nedreptei şi despoticei lor întemniţări. Cedric îl găsi pe prietenul său Athelstane atât de absorbit de această dispută şi de mijloacele de a combate prigoana popească, încât în mintea lui nu mai era loc pentru alte gânduri. Iar când Cedric îi pomeni de Rowena, nobilul Athelstane dădu de duşcă o cupă uriaşă în sănătatea ei, dorindu-i să ajungă cât mai degrabă mireasa vărului său Wilfred. Iată de ce orice încercare ar fi fost zadarnică; nu mai era nimica de făcut cu Athelstane, sau, după cum zicea Wamba, folosind o expresie rămasă din vremea saxonilor până în zilele noastre, Athelstane era un cocoş care nu voia să lupte.

Rămăseseră numai două piedici între Cedric şi hotărârea la care voiau să ajungă cei doi îndrăgostiţi: încăpăţânarea lui şi aversiunea ce-o nutrea faţă de dinastia normandă. Cel dintâi din aceste simţăminte cedă treptat în faţa rugăminţilor drăgălaşei sale pupile şi în faţa mândriei pe care faima fiului său o trezea totuşi în sufletul lui. Pe lângă aceasta, Cedric nu era nesimţitor la onoarea de a-şi lega neamul de cel al lui Alfred acum, când drepturile coborâtorului lui Eduard Confesorul căzuseră cu totul baltă. Aversiunea lui Cedric faţă de dinastia normandă slăbise de altfel mult, în primul rând sub înrâurirea gândului că era cu neputinţă ca Anglia să se descotorosească de noua dinastie, un asemenea gând fiind de natură să-i îmbie pe supuşi la lealitate faţă de regele *de fado,* iar în al doilea rând,

această aversiune slăbise datorită însăşi comportării lui Richard, care, fiind încântat de sinceritatea aspră a lui Cedric, se purtă în aşa fel cu dânsul, potrivit Manuscrisului Wardour, încât îl înduplecă pe nobilul saxon să-şi dea consimțământul la căsătoria pupilei sale Ro-wena cu fiul său Wilfred de Ivanhoe încă înainte de a se încheia cea dintâi săptămână a şederii sale la curte.

Nunta eroului nostru, binecuvântată astfel de tatăl său, avu loc în cel mai august dintre lăcaşuri - frumoasa catedrală din York. Regele luă el însuşi parte, iar atențiile pe care le dădu prigoniților saxoni aprinseră în sufletele acestora o nădejde mai temeinică de a-şi dobândi drepturile legitime decât aceea la care s-ar fi putut aştepta în urma unui război civil cu rezultate îndoielnice. Biserica dădu acestei ceremonii întreaga solemnitate cuvenită şi toată strălucirea cu care Roma ştie să celebreze asemenea evenimente.

Gurth, îmbrăcat în straie de sărbătoare, îl însoți ca scutier pe tânărul său stăpân, pe care îl slujise cu atâta credință, iar mărinimosul Wamba arboră o tichie nouă şi cel mai măreț şirag de clopoței de argint. Amândoi împărtăşiseră cu Wilfred primejdiile şi vrăjmăşia soartei, de aceea rămaseră alături de el să-i împărtăşească şi norocul, ceea ce li se cuvenea pe deplin.

Dar pe lângă slujitori, la aleasa nuntă mai luară parte numeroşi nobili normanzi, precum şi saxoni; nici oamenii de rând nu lipsiră de la această sărbătoare, prilejuită de o căsătorie în care vedeau chezăşia viitoarei păci şi înțelegeri între două neamuri care de atunci încoace s-au contopit atât de deplin, încât între ele nu s-a mai văzut aproape nici o deosebire. Cedric a mai apucat să vadă această unire în parte desăvârşită; cu ajutorul căsătoriilor mixte şi pe măsură ce cele două neamuri se amestecau în societate, normanzii îşi pierdură din trufie, iar saxonii din simplitatea lor rustică. însă limba comună, numită astăzi engleză, a început să fie vorbită la curtea din Londra abia pe vremea domniei lui Eduard al III-lea, când pare să fi dispărut cu desăvârşire orice vrăjmăşie şi deosebire între normanzi şi saxoni.

Într-o dimineață, a doua zi după fericita nuntă, domnița Rowena fu înştiințată de către slujnica ei Elgitha că o tânără fată doreşte să-i vorbească între paltru ochi. Rowena, mirată, şovăi la început, dar, împinsă de curiozitate, porunci în cele din urmă ca tânăra să fie lăsată să intre, iar slugile să se retragă. Tânăra intră; era o fată demnă ca înfățişare, înfăşurată într-un văl alb şi lung ce uu-i ascundea, ci mai degrabă-i umbrea mlădierea şi frumusețea trupului. Avea un aer cuviincios, fără să pară câtuşi de puțin temătoare sau dornică de a linguşi. Rowena era oricând gata să asculte păsurile şi să aline suferințele altora. Ea se ridică să-şi petreacă frumoasa musafiră spre un jilț, dar străina se uită la Elgitha şi dădu din nou a înțelege că ar vrea să stea de vorbă între patru ochi cu domnița Rowena. De îndată ce Elgitha ieşi, bodogănind, din încăpere frumoasa străină, spre uimirea doamnei de Ivanhoe, îngenunche în fața ei şi, ducându-şi mâna la frunte, îşi aplecă până la pământ capul, sărutând poalele brodate ale rochiei Rowenei, în ciuda împotrivirii acesteia.

- Ce înseamnă asta? făcu mireasa, uimită. De ce îmi arăți un respect atât de neobişnuit?

- Pentru că dumitale, doamnă de Ivanhoe, zise Rebecca, ridicându-se şi re-dobândindu-şi demnitatea calmă, îți pot încredința, fără mustrări, semnul

recunoştinţei ce-o datorez lui Wilfred de Ivanhoe. Eu sunt - iartă-mi îndrăzneala acestui omagiu - eu sunt nefericita evreică pentru care soţul dumitale şi-aî primejduit viaţa în împrejurări atât de groaznice, în arena din Templestowe.

- Domnişoară, răspunse Rowena, Wilfred de Ivanhoe n-a făcut în ziua aceea decât să-ţi întoarcă într-o mică măsură mila ce i-ai arătat-o atâta vreme îngrijindu-i rănile şi veghindu-l la ceas de cumpănă. Spune, putem să-ţi fim de folos în vreun fel, eu sau soţul meu?

- Nu vreau decât să-i împărtăşeşti recunoştinţa mea şi să-i spui adio din parte-mi, răspunse Rebecca liniştită.

- Părăseşti Anglia? o întrebă Rowena, abia venindu-şi în fire din uimirea pricinuită de această vizită neobişnuită.

- Am s-o părăsesc înainte ca luna să-şi fi împlinit crugul. Tatăl meu are un frate care se bucură de mare trecere per lângă Mahomed Boabdil, regele Granadei, într-acolo plecăm, spre a dobândi tihna şi ocrotirea cu preţul unei răscumpărări pe care musulmanii o cer din partea celor din neamul nostru.

- Nu te simţi la fel de ocrotită în Anglia? întrebă Rowena. Soţul meu e favoritul regelui, care este un om drept şi mărinimos.

- Doamnă, zise Rebecca, nu mă îndoiesc de asta, dar pământenii Angliei sunt oameni aprigi, care se războiesc mereu cu vecinii şi chiar între ei, fiind gata să vâre sabia unii în alţii. Ţara aceasta nu-i un adăpost sigur pentru fiii poporului meu. Efraim este un porumbel sfios, Isahar e o slugă vlăguită de trudă, care se încovoaie sub povară. Nu într-o ţară bântuită de războaie şi veşnic însângerată, împresurată de vecini duşmănoşi şi sfâşiată de lupte lăuntrice, poate nădăjdui Israel să-şi găsească liniştea în pribegia sa.

- Dar dumneata, fata mea, grăi Rowena, poţi fi sigură că n-ai de ce să te temi. Aceea care a vegheat la căpătâiul lui Ivanhoe cât a fost bolnav, urmă ea cu înflăcărare, nu poate avea nici un temei să se teamă în Anglia, unde saxonii şi normanzii îşi vor disputa onoarea de a o sluji.

- Vorbele dumitale îmi umplu inima de bucurie, doamnă, iar intenţia dumitale e cu adevărat nobilă, însă e cu neputinţă... între noi e o prăpastie. Educaţia noastră, credinţa noastră ne opresc să trecem peste ea. Adio. Totuşi, înainte de a pleca, acordă-mi o favoare. Vălul de mireasă îţi acoperă faţa; rogu-te, ridică-ţi-l şi lasă-mă să văd trăsăturile unei feţe căreia i-a mers vestea în lumea întreagă.

- Nu sunt vrednice să fie privite, spuse Rowena, dar, dacă-mi vei acorda aceeaşi favoare, îmi voi ridica vălul.

Rowena şi-l ridică, dar, parte din sfiiciune, parte fiindcă-şi dădea seama cât e de frumoasă, roşi atât de tare, încât obrajii, fruntea, gâtul şi pieptul i se împurpurară. Rebecca roşi la rându-i, dar emoţia ei nu ţinu decât o clipă şi, făcând loc unor emoţii mai puternice şi mai înalte, roşeaţa se risipi de pe faţa ei ca un nor purpuriu când soarele scăpată sub marginea zării.

- Doamnă, rosti ea, chipul pe care m-ai învrednicit să-l privesc va rămâne întipărit în amintirea mea; bunătatea şi gingăşia domnesc în el, şi chiar dacă o expresie atât de îngerească mai păstrează urmele deşertăciunilor lumeşti şi ale mândriei, de ce ne-am plânge că ceea ce e pământesc poartă încă un pic din culoarea pământului? Multă, multă vreme îmi voi aminti aceste trăsături şi voi binecuvânta pe Dumnezeu că îl las pe nobilul meu eliberator unit cu...

Se opri deodată, cu ochii şiroind de lacrimi, dar şi-i şterse în grabă şi răspunse la întrebările neliniştite ale Rowenei:

- N-am nimic, doamna mea, mă simt bine, da, inima îmi creşte de bucurie când mă gândesc la Torquilstone şi la arena din Templestowe. Adio! Dar îți mai fac o rugăminte, una mică de tot: primeşte acest sipet şi nu te mira de ce vei găsi înăuntru.

Rowena luă din mâna Rebeccăi o casetă de argint şi-o deschise, dar văzând înăuntru un colier şi o pereche de cercei de diamante, care aveau fără îndoială o valoare neprețuită, exclamă, înapoindu-i caseta:

- E cu neputință, nu îndrăznesc să primesc un dar atât de scump.

- Primeşte-l, doamna mea, stărui Rebecca. Dumneata ai putere, un rang înalt, autoritate, influență, dar noi avem bogății, care-s izvorul puterii şi totodată al slăbiciunii noastre. Valoarea acestor jucării, înmulțită de zece ori, n-ar putea avea nici pe jumătate înrâurirea pe care o are cea mai uşoară dorință a dumitale. De aceea, dacă pentru dumneata darul acesta nu prețuieşte prea mult, pentru mine e şi mai neînsemnat. Nu mă lăsa să cred că împărtăşeşti părerea nedreaptă a poporului dumitale despre neamul meu. Socoti oare că pun mai mult preț pe aceste cioburi scânteietoare decât pe libertatea mea? Sau că tatăl meu pune mai mult preț pe ele decât pe onoarea singurului său copil? Primeşte-le, doamna mea, căci pentru mine ele nu au nici o valoare; nu voi mai purta niciodată giuvaere.

- Aşadar, eşti nefericită? exclamă Rowena, uimită de tonul cu care Rebecca rostise ultimele cuvinte. Ah, rămâi cu noi, cucernicii noştri preoți te vor convinge să tfe lepezi de credința dumitale, şi atunci voi fi pentru dumneata ca o soră!

- Nu, doamna mea, răspunse Rebecca şi părea că glasul şi fața ei frumoasă sunt străbătute de aceeaşi blândă melancolie, aşa ceva e cu neputință. Nu-mi pot schimba credința strămoşilor mei ca pe o haină ce nu se mai potriveşte cu clima țării în care încerc să mă statornicesc. Şi nu voi fi nefericită, doamna mea. Acela căruia îi voi închina viața mea de aici încolo mă va ogoi, dacă îi voi împlini voia.

Nu cumva vrei să te închizi în vreo mănăstire? Aveți oare şi voi asemenea lăcaşuri? întrebă Rowena.

- Nu, doamna mea, răspunse evreica, dar începând de pe vremea lui Abraham şi până în zilele noastre, poporul nostru a dat naştere unor femei care şi-au închinat cerului toate gândurile lor, iar oamenilor, toate faptele lor, îngrijind pe bolnavi, hrănind pe flămânzi şi uşurând povara celor năpăstuiți. Printre aceste femei se va număra şi Rebecca. Spune-i aceasta nobilului dumitale soț dacă, din întâmplare, va întreba de soarta aceleia căreia i-a salvat viața.

Rebecca rosti aceste cuvinte cu un glas tremurat şi duios, care trăda poate mai mult decât ar fi vrut ea să rostească. De aceea se grăbi să-şi ia rămas-bun de la Rowena.

- Adio, zise ea, fie ca acela care i-a zămislit pe evrei şi pe creştini deopotrivă să-şi răspândească asupra dumitale binecuvântarea! Corabia menită să ne ducă de aici va fi cu pânzele în vânt înainte de a ajunge noi în port.

Şi Rebecca se furişă din încăpere, lăsând-o pe Rowena uimită ca de o vedenie. Frumoasa saxonă îi povesti soțului ei această ciudată convorbire,

care-l tulbură foarte.

Ivanhoe trăi ani mulți şi fericiți alături de Rowena, căci erau legați prin dragoste încă din copilărie şi se iubeau cu atât mai mult amintindu-şi de piedicile care întârziaseră unirea lor. Dar ar însemna să împingem prea departe curiozitatea dacă ne-am pune întrebarea: nu cumva amintirea frumuseții şi a mărinimiei Rebeccăi revenea în mintea lui mai des decât ar fi putut încuviința mândra coborâtoare a lui Alfred?

Ivanhoe îl sluji în chip strălucit pe Richard şi fu răsplătit cu noi dovezi ale favoarei regale. El s-ar fi putut ridica şi mai sus dacă viteazul Inimă-de-Leu nu şi-ar fi găsit moartea timpurie în fața zidurilor castelului din Chaluz, de lângă Limoges. O dată cu viața generosului, dar îndrăznețului şi romanticului Richard, s-au stins toate planurile zămislite de ambiția şi mărinimia acestui monarh, căruia i s-ar potrivi de minune, cu o mică schimbare, stihurile scrise de Johnson despre Carol al Suediei:

"In țară străină împlinitu-şi-a soarta.
Un «om de rând», sub zidurile unei
mici fortărețe, pricinuitu-i-a moartea.
Numele lui, de care tremura întreaga omenire,
A rămas ca să arate o morală
Sau să-ncunune vreo povestire."